

VERZAMELING

VAN

WETTEN, BESLUITEN, VERORDENINGEN ENZ. HET LEGER BETREFFENDE;
ALSMEDE DE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN
VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

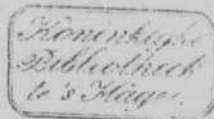
BIJBLAD

BEHOORENDE BIJ DEN

MILITAIRE-SPECTATOR,

TIJDSCHRIFT VOOR HET NEDERLANDSCHE LEGER.

JAARGANG 1876.

BREDA,
BROESE & COMP.

1876.

VERZAMELING

WETGEVINGEN, VERORDENINGEN EN BESLUITEN
 IN HOOFD-
 DEEL

BUREAU

20	Wet van 17 Mei 1876, No. 4, houdende
21	Wet van 17 Mei 1876, No. 5, houdende
22	Wet van 17 Mei 1876, No. 6, houdende
23	Wet van 17 Mei 1876, No. 7, houdende
24	Wet van 17 Mei 1876, No. 8, houdende
25	Wet van 17 Mei 1876, No. 9, houdende
26	Wet van 17 Mei 1876, No. 10, houdende
27	Wet van 17 Mei 1876, No. 11, houdende
28	Wet van 17 Mei 1876, No. 12, houdende
29	Wet van 17 Mei 1876, No. 13, houdende
30	Wet van 17 Mei 1876, No. 14, houdende
31	Wet van 17 Mei 1876, No. 15, houdende
32	Wet van 17 Mei 1876, No. 16, houdende
33	Wet van 17 Mei 1876, No. 17, houdende
34	Wet van 17 Mei 1876, No. 18, houdende
35	Wet van 17 Mei 1876, No. 19, houdende
36	Wet van 17 Mei 1876, No. 20, houdende
37	Wet van 17 Mei 1876, No. 21, houdende
38	Wet van 17 Mei 1876, No. 22, houdende
39	Wet van 17 Mei 1876, No. 23, houdende
40	Wet van 17 Mei 1876, No. 24, houdende
41	Wet van 17 Mei 1876, No. 25, houdende
42	Wet van 17 Mei 1876, No. 26, houdende
43	Wet van 17 Mei 1876, No. 27, houdende
44	Wet van 17 Mei 1876, No. 28, houdende
45	Wet van 17 Mei 1876, No. 29, houdende
46	Wet van 17 Mei 1876, No. 30, houdende
47	Wet van 17 Mei 1876, No. 31, houdende
48	Wet van 17 Mei 1876, No. 32, houdende
49	Wet van 17 Mei 1876, No. 33, houdende
50	Wet van 17 Mei 1876, No. 34, houdende
51	Wet van 17 Mei 1876, No. 35, houdende
52	Wet van 17 Mei 1876, No. 36, houdende
53	Wet van 17 Mei 1876, No. 37, houdende
54	Wet van 17 Mei 1876, No. 38, houdende
55	Wet van 17 Mei 1876, No. 39, houdende
56	Wet van 17 Mei 1876, No. 40, houdende
57	Wet van 17 Mei 1876, No. 41, houdende
58	Wet van 17 Mei 1876, No. 42, houdende
59	Wet van 17 Mei 1876, No. 43, houdende
60	Wet van 17 Mei 1876, No. 44, houdende
61	Wet van 17 Mei 1876, No. 45, houdende
62	Wet van 17 Mei 1876, No. 46, houdende
63	Wet van 17 Mei 1876, No. 47, houdende
64	Wet van 17 Mei 1876, No. 48, houdende
65	Wet van 17 Mei 1876, No. 49, houdende
66	Wet van 17 Mei 1876, No. 50, houdende

DRUCKERIJ

Wet van 17 Mei 1876, No. 51, houdende

INHOUD.

A.

ACADEMIE. (Koninklijke Militaire.) Overplaatsing van oppassers. (<i>Aanschrijving van den 24sten December 1875</i> , N ^o . 40, P.) IIde Ged.	Blz. 26.
ADMINISTRATIE. (<i>Zie Militaire Administratie.</i>)	
ADMINISTRATIEF TOEZICHT over de regimenten Veldartillerie en de Kon. Milit. Academie. (<i>Aanschrijving van den 15den April 1876</i> , N ^o . 62, I.) IIde Ged.	» 66.
ARCHIEVEN der Plaatselijke en Garnizoenscommandanten. Voorschriften voor het in goeden staat houden. (<i>Aanschrijving van den 28sten October 1876</i> , N ^o . 43, S.) IIde Ged.	» 104.
ARTILLERIE. (<i>Zie Vestingartillerie.</i>)	
----- (<i>Zie Veldartillerie.</i>)	
----- (<i>Zie Veldbatterijen.</i>)	
----- Traktementsverhooging van de conducteurs. (<i>Besluit van den 9den Juli 1876</i> , N ^o . 17.) IIde Ged.	» 85.
----- Wijziging van den staf. (<i>Besluit van den 23sten Maart 1876</i> , N ^o . 15.) Iste Ged.	» 52.
ARTILLERIECOMMANDEMENTEN. Verdeeling over het Rijk. (<i>Besluit van den 15den Maart 1876</i> , N ^o . 28.) Iste Ged.	» 49.
ARTILLERIE-INRICHTINGEN. Reorganisatie. (<i>Besluit van den 20sten Maart 1876</i> , N ^o . 12.) Iste Ged.	» 51.
ARTILLERIE-INSTRUCTIE-COMPAGNIE. Vermeerdering van het vaste kader. (<i>Besluit van den 23sten Maart 1876</i> , N ^o . 13.) Iste Ged.	» 52.
ARTILLERIE-MATERIEEL. Standgezichten. (<i>Aanschrijving van den 29sten Januari 1876</i> , N ^o . 55, A.) IIde Ged.	» 29.

B.

BELEGERINGSOEFENINGEN. <i>Zie Kaart.</i>	
BEZOLDIGING. (<i>Zie Schrijvers.</i>)	
BOEKAANKONDIGINGEN. Blz. 28, 41, 59, 60, 66, 74, 76, 79, 80, 87, 89, 91, 94.	
BUSKRUIT. Bepalingen omtrent het vervoer. (<i>Aanschrijving van den 22sten Juli 1876</i> , N ^o . 79 A.) IIde Ged.	» 86.

D.

DRAAGBARE WAPENEN. Verwisselstukken. (<i>Aanschrijving van den 15den Juli 1876</i> , N ^o . 80 A.) IIde Ged.	» 85.
---	-------

DRAAGBARE WAPENEN.	Tarieven van prijzen voor verwisselstukken, (Aanschrijving van den 3den April 1876, N ^o . 27, P.) Ilde Ged.	Blz. 65.
-----	Verblijftijd der Officieren van wapening in deze betrekking. (Aanschrijving van den 12den Juni 1876, N ^o . 63, P.) Ilde Ged.	» 79.
-----	Wijziging in de tarieven van prijzen voor verwisselstukken. (Aanschrijving van den 26sten Mei 1876, N ^o . 49, P.) Ilde Ged.	» 76.
-----	Wijziging van de verwisselstukken. (Aanschrijving van den 3den November 1875, N ^o . 76, A.) Iste Ged.	» 1.
-----	Merken op revolvers. (Aanschrijving van den 26sten October 1876, N ^o . 84, A.) Ilde Ged.	» 103.
DIRECTE BELASTINGEN.	Vrijstelling voor gebouwen in huur genomen voor militairen. (Aanschrijving van den 31sten October 1876, N ^o . 63, I.) Ilde Ged.	» 106.

E.

EERVOLLE ONDERSCHIEDINGEN.	Wijzigingen der bepalingen omtrent het berekenen van den diensttijd voor de toekenning van medailles en chevrons voor trouwen dienst. (Besluit van den 10den October 1876, N ^o . 16.) Iste Ged.	» 101.
----------------------------	--	--------

F.

FONDSEN VAN INWENDIG BEHEER	en prijsbepaling voor het jaar 1876. (Aanschrijving van den 9den December 1875, N ^o . 98, I.) Ilde Ged.	» 23.
-----	beheer bij de regimenten Veldartillerie. (Besluit van den 13den Mei 1876, N ^o . 23.) Ilde Ged.	» 75.
FORTIFICATIE-OPZICHTERS.	Reorganisatie. (Besluit van den 16den Augustus 1876, N ^o . 12.)	» 91.
FOURAGES. (Levering van)	(Aanschrijving van den 19den April 1876, N ^o . 80, I.) Ilde Ged.	» 66.
---	over 1876—1877. (Aanschrijving van den 13den October 1876, N ^o . 85, I.) Ilde Ged.	» 103.
---	Schadeloosstelling voor gemis aan fourages over 1876—1877. (Aanschrijving van den 13den October 1876, N ^o . 86, I.) Ilde Ged.	» 103.

G.

GAGEMENT.	Verhooging voor Indische militairen en hunne weduwen. (Aanschrijving van den 20sten December 1875, N ^o . 32, P.) Ilde Ged.	» 25.
GARNIZOENSINFIRMERIEËN.	Bezoldiging der geëmployeerden. (Aanschrijving van den 15den Augustus 1876, N ^o . 65, I.) Iste Ged.	» 89.
GARNIZOENSVERANDERING	der 2de comp. van het depot van het 1ste regt. inf. van Groningen naar Amsterdam. (Besluit van den 4den September 1876, N ^o . 23.) Ilde Ged.	» 93.
-----	der 9de compagnie van het 1ste regiment Vestingartillerie. (Besluit van den 25sten Februari 1876, N ^o . 28.) Ilde Ged.	» 41.

GARNIZOENSVERANDERINGEN van het 2de regiment infanterie. <i>Besluit van den 10den Maart 1876, N°. 29.)</i>	
IIde Ged.	Blz. 59.

Wijziging in die tegen Mei vastgesteld. (<i>Aanschrijving van den 28sten December 1875, N°. 36) P.</i>	» 26.
GENEESKUNDIGE DIENST. Verhooging van traktementen voor Officieren van Gezondheid, Apothekers en Paardenartsen. (<i>Besluit van den 30sten Januari 1876, N°. 7.)</i>	» 29.

Verhooging der toelage van de Apothekers bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen. (<i>Besluit van den 14den Juli 1876, N°. 15.)</i> IIde Ged.	» 86.

H.

HOSPITAALSOLDIJ. Vaststelling van het bedrag. (<i>Besluit van den 23sten Februari 1876, N°. 23.)</i> Iste Ged.	» 41.

Idem, voor de zeemacht en het korps mariniers. (<i>Besluit van den 14den Maart 1876, N°. 28.)</i> IIde Ged.	» 59.
HOSPITALIEN. Bezoldiging der geëmployeerden. (<i>Besluit van den 10den Augustus 1876, N°. 36.)</i> Iste Ged.	» 89.
HUWELIJKEN. Bepaling van het aantal militairen die bij de korpsen van het leger gehuwd mogen zijn. (<i>Aanschrijving van den 3den Maart 1876, N°. 60, P.)</i> IIde Ged.	» 42.

I.

INFANTERIE. Wijziging der formatie van den staf. (<i>Besluit van den 20sten Maart 1876, N°. 44.)</i> Iste Ged.	» 50.
INFIRMERIEËN. Vermeerdering van het ziekgeld. (<i>Besluit van den 7den Februari 1876, N°. 28.)</i> IIde Ged.	» 29.
INSTRUCTIE voor Vesting- en Fortcommandanten. (<i>Besluit van den 18den November 1875, N°. 9.)</i> Iste Ged.	» 2.
--- voor den Inspecteur der Genie. Wijziging. (<i>Besluit van den 23sten November 1875, N°. 39.)</i> Iste Ged.	» 21.
INSTRUCTIEBATAILLON. Vermeerdering van het getal korporaals. (<i>Besluit van den 9den December 1875, N°. 49.)</i> Iste Ged.	» 25.
INSTRUCTIE-INVENTARIS, Vide Hoofdstuk. Uitgaaf van het 5de Bijvoegsel. (<i>Aanschrijving van den 5den Januari 1875, N°. 71, A.)</i> IIde Ged.	» 27.
INVALIDENHUIS. (<i>Zie Militair Invalidenhuis.</i>)	

K.

KAART. Verkrijgbaarstelling der Kaart tot het houden van belegerings-oefeningen. (<i>Aanschrijving van den 6den October 1876, N°. 87, P.)</i> IIde Ged.	» 103.
KOLONIALE DIENST. Wijziging van het Voorschrift op het aannemen van recruten. (<i>Aanschrijving van den 7den Januari 1876.)</i> Iste Ged.	» 25.

Wijziging van het Voorschrift betreffende de bevordering enz. van Officieren. (<i>Besluit van den 28sten Mei 1876, N°. 49.)</i> Iste Ged.	» 78.

Overgang bij het Indische leger. (<i>Aanschrijving van den 14den Augustus 1876, N°. 33, P.)</i> IIde Ged.	» 88.

KOLONIALE DIENST.	Werving van militaire schrijvers. (<i>Aanschrijving van den 21sten Augustus 1876, N°. 49, P.</i>)	IIde Ged. Blz.	91.
-----	Geleide van detachementen suppletietroepen. (<i>Besluit van den 20sten Augustus 1876, N°. 22.</i>)	IIde Ged.	» 91.
-----	(<i>Zie Gagement.</i>)		
KOLONIAAL WERFDEPOT.	Detacheering bij het kader. (<i>Aanschrijving van den 31sten Maart 1876, N°. 71, P.</i>)	IIde Ged.	» 61.
KRIJGSSCHOOL VOOR	Officieren. Wijziging van het toelatingsexamen. (<i>Aanschrijving van den 25sten April 1876, N°. 71, P.</i>)	Iste Ged.	» 63.
M.			
MANOEUVRES.	Voorschrift tot het houden van groote manoeuvres. (<i>Aanschrijving van den 30sten Juni 1876, N°. 63, P.</i>)	IIde Ged.	» 79.
-----	Najaarsoefeningen in Overijssel. (<i>Besluit van den 3den Juni 1876, N°. 38.</i>)	IIde Ged.	» 80.
MARINIERS.	Bepaling der uniform van het korps. (<i>Besluit van den 2den Februari 1867, N°. 31.</i>)	IIde Ged.	» 39.
MATEN EN GEWICHTEN.	Bericht van den herijk. (<i>Aanschrijving van den 28sten December 1875, N°. 79, S.</i>)	IIde Ged.	» 27.
MILICIENS, lichte	1876. Voorrechten aan hen toe te kennen. (<i>Besluit van den 5den Februari 1876, N°. 17.</i>)	Iste Ged.	» 33.
---	Vervoer. (<i>Aanschrijving van den 26sten September 1876, N°. 52, I.</i>)	IIde Ged.	» 95.
MILICIEN-VERLOFGANGERS.	Openbare kennisgeving tot oproeping. (<i>Aanschrijving van den 31sten October 1876, N°. 58, P.</i>)	Iste Ged.	» 102.
MILITAIR INVALIDENHUIS.	Wijziging der bepalingen omtrent de bestemming. (<i>Besluit van den 27sten Maart 1876, N°. 41.</i>)	IIde Ged.	» 65.
MILITAIRE ADMINISTRATIE.	Instructie voor den Hooflintendant. (<i>Besluit van den 17den Mei 1876, N°. 30.</i>)	Iste Ged.	» 71.
-----	Voorschriften ter uitvoering van de Instructie van den Hooflintendant bij de militaire administratie. (<i>Aanschrijving van den 23sten Juni 1876, N°. 34, I.</i>)	Iste Ged.	» 77.
MILITIE.	Indeeling der lichte van 1876. (<i>Besluit van den 20sten Februari 1876.</i>)	IIde Ged.	» 45.
---	Invulling van den verlofpas. (<i>Aanschrijving van den 25sten September 1876, N°. 64, P.</i>)	IIde Ged.	» 94.
MILITIEWET.	Toepassing der Artt. 116 en 117. (<i>Aanschrijving van den 31sten Augustus 1876, N°. 71, P.</i>)		» 90.
MINISTER VAN OORLOG.	Eervol ontslag. (<i>Besluit van den 24sten December 1875, N°. 2.</i>)	IIde Ged.	» 27.
-----	Benoeming. (<i>Besluit van den 6den Januari 1876, N°. 1.</i>)	IIde Ged.	» 28.
-----	Eervol ontslag. (<i>Aanschrijving van den 9den September 1876, N°. 68, S.</i>)	IIde Ged.	» 93.
-----	Benoeming. (<i>Besluit van den 27sten September 1876, N°. 3.</i>)	IIde Ged.	» 95.
MINEURS EN SAPPEURS.	Uitbreiding van het kader. (<i>Besluit van den 1sten Februari 1876, N°. 17.</i>)	Iste Ged.	» 35.
MUNITIE.	Gebruikte hulzen van patronen. (<i>Aanschrijving van den 1sten Maart 1876, N°. 62, A.</i>)	IIde Ged.	» 41.
MUNITIEBROOD voor	1876. (<i>Aanschrijving van den 8sten December 1875, N°. 64, I.</i>)	IIde Ged.	» 22.
MUNITIËN.	Voorschrift op de verstrekking en verantwoording. (<i>Aanschrijving van den 13den Maart 1876, N°. 62, A.</i>)	IIde Ged.	» 54.

MUNT. Wering van vreemde munt (<i>Aanschrijving van den 14den Augustus 1876, N°. 31, S.</i>) Ilde Ged.	Blz. 88.
MUZEKKORPSEN. Instructie voor den Inspecteur. (<i>Besluit van den 28sten Juli 1876, N°. 22.</i>) Ilde Ged.	» 87.

N.

NAJAARSOEFENINGEN in Overijssel. (*Zie Manoeuvres.*)

O.

OEFFENINGEN. (<i>Zie Practische oefeningen.</i>)	
OVEREENKOMST voor de verbeteringen van het lot der gewonde krijgslieden. Toetreding van Montenegro. (<i>Aanschrijving van den 6den Januari 1876.</i>) Ilde Ged.	» 28.
----- Toetreding van het Vorstendom Servie. (<i>Aanschrijving van den 10den Mei 1876, N°. 53, S.</i>) Ilde Ged.	» 74.

P.

POSTERLIJEN. Voorschriften betrekkelijk dienstbrieven. (<i>Aanschrijving van den 19den Juli 1876, N°. 52, S.</i>) Ilde Ged.	» 85.
PRACTISCHE OEFENINGEN in de legerplaats bij Zeist. (<i>Besluit van den 12den April 1876, N°. 14.</i>) Ilde Ged.	» 67.

R.

RANGSCHIKKING van onderofficieren en korporaals bij interruptie van dienst.	» 88.
REËNGAGEMENTEN. Wijziging der model-akte bij reëngagementen. (<i>Aanschrijving van den 14den October 1876, N°. 42, S.</i>) Iste Ged.	» 97.
REIS- EN VERBLIJFKOSTEN (Vergoeding van) aan militairen die als getuigen voor den rechter moeten verschijnen. (<i>Aanschrijving van den 9den December 1875, N°. 86, I.</i>) Ilde Ged.	» 22.
----- aan Officieren die als getuigen voor den rechter moeten verschijnen. (<i>Aanschrijving van den 28sten Juli 1876, N°. 32, I.</i>) Ilde Ged.	» 86.
REKENING EN VERANTWOORDING van de directie der weduwen- en weezenkas. (<i>Aanschrijving van den 4den December 1875, N°. 70, I.</i>) Ilde Ged.	» 22.
REKENING EN VERANTWOORDING van het fonds voor onderofficieren. (<i>Aanschrijving van den 19den Mei 1876, N°. 62, I.</i>) Ilde Ged.	» 75.
REVOLVERS. Verkrijgbaarstelling voor Officieren. (<i>Aanschrijving van den 18den Maart 1876, N°. 77, A.</i>) Ilde Ged.	» 59.
----- (<i>Zie Draagbare wapenen.</i>)	
RIJKSTELEGRAAF. Reglement voor den dienst. (<i>Aanschrijving van den 28sten December 1875, N°. 80, S.</i>) Ilde Ged.	» 27.
----- Wijziging van het Reglement. (<i>Besluit van den 3den Juli 1876.</i>) Ilde Ged.	» 86.
RIJKUNST. Onderricht aan Officieren van onbereden wapens en diensten. (<i>Aanschrijving van den 30sten September 1876, N°. 62, P.</i>) Ilde Ged.	» 95.

S.

SCHADELOOSSTELLING voor gemis aan fourages. (Zie <i>Fourages</i> .)	
SCHRIJVERS bij de korpsen. Vermeerdering van hun getal. (<i>Besluit van den 30sten Januari 1876, N°. 8.</i>) Iste Ged.	Blz. 35.
--- Berekening van hun diensttijd. (<i>Aanschrijving van den 31sten Maart 1876, N°. 70, P.</i>) IIde Ged.	» 64.
--- Verhooging van bezoldiging. (<i>Besluit van den 31sten Augustus 1876, N°. 16.</i>) IIde Ged.	» 98.
SCHUTTERIJ. Veranderde dienstbestemming der schutterij te Nijmegen. (<i>Besluit van den 2den Februari 1876.</i>) IIde Ged.	» 40.
SOLDIEN. Regeling daarvan voor de onderofficieren bij de landmacht. (<i>Besluit van den 10den Februari 1876, N°. 26.</i>)	» 30.
--- Bijslag op de soldij in het kamp der cadetten. (<i>Besluit van den 31sten Mei 1876, N°. 26.</i>) IIde Ged.	» 79.
SPOORWEGEN. Dienst en gebruik. Inwerkingtreding van het Kon. besluit van den 5den Februari 1876. (<i>Aanschrijving van den 14den October 1876, N°. 77, S.</i>) Iste Ged.	» 97.
STOOMBOOTDIENST. (<i>Aanschrijving van den 6den Januari 1876, N°. 47, I.</i>) IIde Ged.	» 27.
---- (<i>Aanschrijving van den 15den April 1876, N°. 63, I.</i>) IIde Ged.	» 66.
---- (<i>Aanschrijving van den 19den Augustus 1876, N°. 61, I.</i>) IIde Ged.	» 91.
---- (<i>Aanschrijving van den 14den October 1876, N°. 65, I.</i>) IIde Ged.	» 103.
STRAFREGISTER. Vermelding van den diensttijd. (<i>Aanschrijving van den 29sten Februari 1876, N°. 62, P.</i>) IIde Ged.	» 41.

T.

TAMBOERS EN HOORNBLAZERS. Vereischte voor het aannemen. (<i>Aanschrijving van den 16den Augustus 1876, N°. 85, P.</i>)	» 90.
TELEGRAAF. (Zie <i>Rijkstelegraaf</i> .)	
TOEZICHT. (Zie <i>Administratief toezicht</i> .)	
TOPOGRAPHISCHE ATLAS van het koninkrijk der Nederlanden. Herdruk en verkrijgbaarstelling. (<i>Aanschrijving van den 28sten Maart 1876, N°. 54, S.</i>) IIde Ged.	» 60.
TOPOGRAPHISCHE EN MILITAIRE KAART des Rijks. Herdrukte bladen der gewone uitgave. (<i>Aanschrijving van den 28sten December 1875, N°. 78, S.</i>) IIde Ged.	» 26.
----- des Rijks. Goedkoope uitgave. Opgeplakte Exemplaren. (<i>Aanschrijving van den 24sten Maart 1876, N°. 44, S.</i>) IIde Ged.	» 59.
TOPOGRAPHISCHE INRICHTING. Archief van kaarten en meetinstrumenten. (<i>Aanschrijving van den 23sten September 1876, N°. 34, S.</i>) IIde Ged.	» 94.
TORPEDOCOMPAGNIE. Uitbreiding van het kader enz. (<i>Besluit van den 1sten Maart 1876, N°. 11.</i>) Iste Ged.	» 38
---- Vermeerdering van het getal Luitenants. (<i>Besluit van den 10den September 1876, N°. 20.</i>) Iste Ged.	» 93.
TRAKTEMENTEN. (Zie <i>Geneeskundige dienst</i> .)	
TRANSPORTEN. Slepen van vaartuigen met buskruit en munitien geladen door stoomvaartuigen. (<i>Aanschrijving van den 30sten November 1875, N°. 67, A.</i>) Iste Ged.	» 24.

V.

VEER- EN OVERVAARTGELDEN. Opheffing van het rijksveer te Boxmeer. (<i>Aanschrijving van den 30sten Juni 1876, N°. 94, I.</i>) Iste Ged.	Blz. 79.
VELDARTILLERIE. Reorganisatie. (<i>Besluit van den 22sten Februari 1876, N°. 4.</i>) Iste Ged.	» 36.
VELDBATTERIJEN. Wijziging in de indeeling bij de divisien Infanterie. (<i>Besluit van den 8sten Maart 1876, N°. 17.</i>) Iste Ged.	» 49.
VELDDIENST (Voorschrift op den) voor onderofficieren en korporaa's. VERBINTENISSEN van militairen. (Premiën bij vrijwillige verbintenissen) (<i>Besluit van den 6den Maart 1876, N°. 29.</i>)	» 66. » 35.
VERLOFPASSEN. (<i>Zie Militie.</i>)	
VERVOER VAN GOEDEREN uit de magazijnen. (<i>Aanschrijving van den 26sten Juli 1876, N°. 63, I.</i>) IIde Ged.	» 86.
----- (<i>Aanschrijving van den 10den Augustus 1876, N°. 80, I.</i>)	» 87.
VETERINAIRE DIENST. Samenstelling van het personeel. (<i>Besluit van den 8sten Maart 1876, N°. 18.</i>) IIde Ged.	» 42.
VESTINGARTILLERIE. Uitbreiding van den staf. (<i>Besluit van den 1sten Februari 1876, N°. 17.</i>) Iste Ged.	« 35.
VOORSCHRIFT tot het houden van groote manoeuvres. (<i>Zie Manoeuvres.</i>)	
VERBINTENIS (VRIJWILLIGE) bij het leger. (<i>Aanschrijving van den 4den Augustus 1876, N°. 73, P.</i>) Iste Ged.	» 89.
VUUR EN LICHT in de wachten over 1876—1877. (<i>Aanschrijving van den 10den Mei 1876, N°. 99, I.</i>) IIde Ged.	» 74.

W.

WEDUWEN- EN WEEZENKAS. Wijziging en uitbreiding van het besluit van 14 Januari 1815, N ^o . 29. (<i>Besluit van den 23sten December 1875, N°. 10</i>) IIde Ged.	» 27.
----- Wijziging en uitbreiding van het besluit van 13 Februari 1867. (<i>Besluit van den 8sten Mei 1876, N°. 18.</i>) IIde Ged.	» 75.
WERFDEPOT. (<i>Zie koloniaal Werfdepot.</i>)	
WERVING. Openstelling daarvan voor tamboers bij het bataljon mineurs en sappeurs. (<i>Aanschrijving van den 11den Januari 1876, N°. 53, P.</i>) IIde Ged.	» 28.

WETSONTWERPEN, MEMORIEN VAN TOELICHTING DER COMMISSIEN
VAN RAPPORTEURS EN MEMORIEN VAN BEANTWOORDING ENZ.

Begrooting van uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel. Dienst 1876.	
Memorie van beantwoording op het voorloopig verslag der Commissie van Rapporteurs. Ingediend door den Minister ENDERLEIN, den 4den Dec. 1875.	Blz. 1. (1)
Beantwoording der Nota, gevoegd bij het Voorloopig Verslag.	Blz. 20.
Nader Verslag der Commissie van Rapporteurs op het antwoord des Ministers op het Voorloopig Verslag. Den 14den Dec. 1875. »	21.
(Dit wetsontwerp is verworpen in de avondzitting der Tweede Kamer van den 17den December 1875.)	
Begrooting der uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel. Dienst 1876.	
Ontwerp van wet. Ingediend door den Minister KLERCK.	» 56.
Memorie van toelichting	» 58.
Voorloopig verslag der Commissie van Rapporteurs	» 97.
Memorie van beantwoording op het Voorloopig Verslag	» 101.
(Dit wetsontwerp is door de Tweede Kamer aangenomen in de zitting van den 14den Juni 1876.)	
Algemeen Verslag, bedoeld bij Artikel 6 der Wet van 18 April 1874 (<i>Staatsblad</i> N°. 64) nopens de werken, welke voor de voltooiing van het vestingstelsel tot stand gekomen en van die in uitvoering zijn, alsmede van de na het jaar 1874 opgeheven verdedigingswerken.	» 161.
Begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel. Dienst 1877.	
Ontwerp van wet, ingediend door den Minister <i>a. i.</i> TAALMAN KIP. »	190.
Memorie van toelichting	» 192.
Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.	» 193.
Memorie van beantwoording der regeering	» 218.
Nota van wijzigingen in het ontwerp.	» 220.
Toelichting op de Nota van wijzigingen.	» 221.
(Dit ontwerp is nog in behandeling.)	
Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1875. Verhooging van Hoofdstuk VIII.	
Ontwerp van wet.	» 24.
Memorie van toelichting	» 25.
(Dit ontwerp is aangenomen in de zitting der Tweede Kamer van 20 Maart 1876.)	
Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876. (VIIIste Hoofdstuk).	
Nader verslag der Commissie van Rapporteurs op de Memorie van antwoord van den Minister van Oorlog (2).	» 22.
Nota van wijziging van het wetsontwerp.	» 26.
(Dit wetsontwerp is in de zitting der Tweede Kamer van den 18den December 1875 door den Minister van Oorlog ingetrokken, na de verwerping den vorigen dag van het ontwerp tot vaststelling der begrooting voor de uitgaven tot voltooiing van het vestingstelsel. Dienst 1876.)	
Gewijzigd ontwerp van wet tot voorloopige vaststelling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876 (<i>Credietwet</i>).	» 28.

(1) Achter Blz. 1—3 van de Wijziging der wet tot regeling van het onderwijs bij de K. M. Academie.

(2) Zie de Memorie van beantwoording der Regeering in den Jaargang 1875, Blz. 213.

Definitieve vaststelling van Hoofdstuk VIII der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876.

Ontwerp van wet.	Blz. 39.
Memorie van toelichting.	» 46.
Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs.	» 69.
Memorie van beantwoording op het Voorloopig Verslag.	» 83.
Verslag der Commissie van Rapporteurs op het antwoord des Ministers.	» 95.

(Dit wetsontwerp is door de Tweede Kamer aangenomen in de zitting van den 14den Juni 1876.)

Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1877 (VIII Hoofdstuk.)

Ontwerp van wet.	» 168.
Memorie van toelichting	» 175.
Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs	» 183.
Memorie van beantwoording der regeering.	» 197.
Nota van wijzigingen in het wetsontwerp.	» 207.
Nota van toelichting op de nota van wijzigingen	» 210.

(Dit wetsontwerp is nog in behandeling.)

Wijziging der wet van 17 Juli 1869 (*Staatsblad* N°. 141), houdende regeling van het onderwijs bij de Koninkl. Milit. Academie (1).

Nota van wijzigingen	» 1.
Tweede voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs (2).	» 117.

(Dit wetsontwerp is door de Regeering ingetrokken in de zitting van 19 October 1876.)

Wijziging der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* N°. 72) betrekkelijk de nationale militie.

Nota van antwoord der regeering op het eindverslag der Commissie van Rapporteurs (3).	» 63.
Voorgestelde amendementen door de leden der Tweede Kamer BREDIUS, VAN BAAR, TAK VAN POORTVLIET, c. s.	» 66.
Verslag omtrent het onderzoek der voorgestelde amendementen door de Commissie van Rapporteurs.	» 106.
Amendement van den Heer HAFMANS.	» 116.

(Dit wetsontwerp is verworpen in de zitting der Tweede Kamer van den 17den Juni 1876.)

Nadere herziening der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* N°. 129), regelende de militaire pensioenen (4) bij de landmacht, en intrekking der wet van den 8sten Juli 1864 (*Staatsblad* N°. 68.)

Ontwerp van wet.	» 133.
Memorie van toelichting	» 136.

(Dit wetsontwerp is nog in behandeling.)

(1) Het ontwerp van den Minister ENDERLEIN (zie Jaargang 1875, Blz. 17) is ingetrokken door den Minister KLERCK; zitting der 2de Kamer van 22 Februari 1876.

(2) Zie de Memorie van beantwoording der Regeering in den Jaargang 1875, Blz. 147.

(3) Zie het Verslag in den Jaargang 1875, Blz. 130.

(4) Zie het Wetsontwerp met de Memorie van Toelichting in den Jaargang 1875, Blz. 187 en 191.

Wijziging der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* N°. 128), regelende de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der militaire Officieren bij de landmacht.

- Nota van wijzigingen in het aanhangige wetsontwerp, ingediend bij Koninklijke boodschap van 25 Januari 1873 Blz. 139.
 Toelichting op de Nota van wijzigingen » 144.
 Gewijzigd ontwerp van wet tot wijziging der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* N°. 128), regelende de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der militaire Officieren bij de landmacht. » 152.
 (Dit wetsontwerp is nog in behandeling).
-

- Nota ter beantwoording der motie van den Heer Mr. VAN HOUTEN, over het verband der Instructie van 18 November 1875, N°. 9, met het Keizerlijk Decreet van 24 December 1811 en de wet van 10 Juli 1791 » 195.

RECUEIL MILITAIR.

(26 NOVEMBER—25 DECEMBER 1875.)

EERSTE GEDEELTE.

Gereedschappen, maten en verwisselstukken tot draagbare wapenen. Aanschrijving M. v. O. van den 3den November 1875, N°. 76 A. Het getal verwisselstukken, voorkomende op den staat Litt. B, behoorende bij de aanschrijving van 3 September 1874, N°. 42 A (*Rec. Milit. I, Blz. 295*), onvoldoende zijnde om in de behoefte te voorzien, wordt deze staat ingetrokken en door een nieuwen vervangen. Voortaan zullen de Hoofdadministratiën der korpsen meer verwisselstukken enz. mogen aanvragen, dan volgens de staten Litt. A, B en C, behoorende bij de aanschrijving van 15 December 1873, N°. 69 I (*Rec. Milit. Blz. 425*), en bij latere wijzigingen of aanvullingen, als *maximum-voorraad* bij de korpsen is vastgesteld, mits dit meerdere aangevraagde behoorlijk worde gemotiveerd. De in te zenden aanvragen om verwisselstukken enz., moeten met orde en juistheid worden opgemaakt in de volgorde van bovenvermelde staten; de benamingen moeten juist en in overeenstemming zijn met die van den *Instructie-Inventaris*.

STAAT, aanwijzende het maximum van den voorraad toebehooren en verwisselstukken tot revolvers, welke in de magazijnen bij de korpsen Cavalerie moet worden aangehouden.

Benaming der voorwerpen.	Regiment Huzaren.
Schroefdraaiers tot revolvers	15
Assen » »	8
Beugels » »	5
Dekplaten » »	5
Draagringen » »	8
Geleiders » »	20
Hanen » »	8
Hefboomen » »	8
Kettingen » »	8
Kokertjes tot greepen tot revolvers	{ Linker- 8
	{ Rechter- 8
Ladingskleppen tot revolvers.	8
Ruststangen » »	8
Schroeven. Afgewerkte.	{ Draairing. 8
	{ Hefboom en ketting. 8
	{ Ruststangveer. 8
	{ Slagveer. 20

Benaming der voorwerpen.		Regiment Huzaren.
Schroeven, Ruwe palveer-		15
Stiften tot Kasten van revolvers		8
Trekkers tot revolvers.		8
Veren.	As- tot revolvers.	8
	Geleider- » »	20
	Hefboom- » hanen.	15
	Ladingsklep- » revolvers.	15
	Ruststang- » »	15
	Slag- » »	15
	Sluit- » »	15
Trekker- » »	20	
Vizierkorrels tot revolvers.		8

Instructie voor Vesting- en Fortcommandanten. Aanschrijving M. v. O., 20 November 1875, N°. 29 S, in verband met Kon. besluit van den 18den te voren, N°. 9. Aangezien de wenschelijkheid dat de Commandanten der vestingen en der forten binnen het Koningrijk nauwkenrig bekend zouden zijn met de rechten en verplichtingen aan de uitoefening van hunne betrekking verbonden, is vastgesteld de volgende instructie:

Iste AFDEELING.

Algemeene bepalingen van het commandement.

§ 1. Al hetgeen in deze instructie ten aanzien van vestingen en Vestingcommandanten is voorgeschreven geldt, voor zooverre het van toepassing kan zijn, evenzeer voor forten en Fortcommandanten, behoudens in het geval, omschreven bij de laatste alinea van § 2.

§ 2. De Vestingcommandanten staan onder de bevelen van den Bevelhebber in de militaire afdeling, waaronder hunne vesting ressorteert.

Zij voeren, zonder urgentie, buiten dezen om geen directe correspondentie met hoogere autoriteiten.

Echter zullen sommige forten met een eigen Commandant onder de dadelijke bevelen kunnen ressorteeren van den Commandant eener vesting tot wiens gebied zij gerekend worden te behooren.

§ 3. Behoeft het veldleger den steun van de vesting, of werkt het mede tot de verdediging van de vesting of wel van de linie of stelling, waartoe de vesting behoort, dan volgt de Vestingcommandant de bevelen op van den Opperbevelhebber van het veldleger, hem, daarop betrekkelijk spoedshalve regtstreeks gegeven, ook voor hetgeen betreft algemeene maatregelen van aanval en verdediging, buiten de eigenlijke vesting, en het ontruimen van de werken.

§ 4. De Vestingcommandant voert zijn commando zelfstandig, op eigen verantwoordelijkheid, zonder echter te kort te doen aan het hoogere gezag van den Bevelhebber in de militaire afdeling.

Hij kan zich dus voor tekortkomingen nimmer beroepen op onvolledigheid der hoogere bevelen, daar hij gehouden is, waar hij nadere bevelen noodig acht, die te provoceren. Hij is niet alleen bevoegd, maar verplicht, om wanneer hij zulks in het belang der defensie acht, de bezwaren, die ten aanzien van hoogere bevelen eventueel bij hem mochten bestaan, aan den Bevelhebber in de militaire afdeling te doen kennen.

Zoo hij het voor zijne verantwoordelijkheid noodig acht, is hij, bij het ontvangen van mondelinge bevelen, bevoegd daarvoor schriftelijken last te vragen.

Zoodra en zolang de Bevelhebber in de militaire afdeeling zich in de vesting bevindt, gaat de geheele verantwoordelijkheid van het commando op hem over, met dien verstande, dat hij den Vestingcommandant met de uitoefening van het gezag blijft belasten in die mate als hij noodig zal oordeelen.

§ 5. In gewone tijden kan de Vestingcommandant van het hem opgedragen commando niet worden ontheven, dan op specialen last van den Minister van Oorlog.

In buitengewone omstandigheden kan de Bevelhebber in de militaire afdeeling hem doen vervangen, wanneer hij het voor spoedvereischende gevallen noodzakelijk oordeelt, onder gehoudenheid daarop dadelijk de goedkeuring van den Minister van Oorlog te vragen.

§ 6. Wanneer een Generaal, Hoofd- of Subalternofficier, met of zonder troepen, zich in een vesting bevindt, of genoodzaakt is zich daarin op te sluiten, heeft hij — tenzij daartoe speciaal benoemd te zijn — geen aanspraak op het voeren van het plaatselijk bevel, al ware hij ook hooger in rang dan de Vestingcommandant.

De troepen onder zijn commando blijven echter onder zijn onmiddellijk bevel, wat aangaat den inwendigen dienst, de krijgstuicht en de exercitiën. Hij zal echter zoodanig gedeelte ter beschikking van den Vestingcommandant moeten stellen, als deze voor de veiligheid der plaats noodig acht, en die hij niet voor eventueele eigen operatiën behoeft. Deze troepen zijn gedurende hun plaatselijken dienst, onder het onmiddellijk bevel van den Vestingcommandant.

§ 7. Bij ontstentenis van den Vestingcommandant, zonder dat in zijne vervanging is voorzien, wordt het bevel overgenomen door den hoogsten in rang van de Officieren der bezetting, de schutterijen in actieven dienst medegerekend.

De Officieren tot den administratieven en geneeskundigen dienst behoorende, komen echter daartoe niet in aanmerking.

§ 8. Wanneer een Vestingcommandant een andere bestemming bekomt, mag hij zijn post niet verlaten, dan na alvorens het commando aan zijn opvolger of aan dengene, die hem tijdelijk moet vervangen, behoorlijk te hebben overgegeven.

§ 9. In versterkte zeehavens, waar met den Vestingcommandant een maritieme autoriteit is gevestigd, berusten het algemeen gezag en het opperbevel bij den hoogsten of oudsten in rang der Officieren van de Zee- en Landmacht ter plaatse. Is dit een Officier der Landmacht, dan zal deze, met betrekking tot het handhaven der rechten en het vervullen der plichten, uit het volkenrecht en het internationaal zeerecht voortvloeiende, zich gedragen naar de adviezen der maritieme autoriteit, terwijl in elk geval onderlinge samenwerking en gemeenschappelijk overleg moeten plaats hebben.

§ 10. In verband met buitengewone omstandigheden, die door oorlogstoestanden kunnen ontstaan en in het belang der defensie een krachtige werking van het militair gezag noodzakelijk maken, worden de vestingen beschouwd in onderscheidene toestanden te kunnen verkeeren, als:

in staat van vrede, dat is: ten allen tijde wanneer zij niet in staat van oorlog of van beleg zijn gesteld;

in staat van oorlog, en

in staat van beleg, naargelang een dezer beide toestanden, volgens daarentrent door den Koning afgelegde verklaring, aanwezig is.

Wanneer, bij onverhoedschen aanval of bij insluiting, de noodige verklaring des Konings niet is uitgevaardigd, zal de staat van beleg van zelf intreden en moet de Vestingcommandant daarvan afkondiging doen.

De staat van oorlog en die van beleg worden opgeheven bij afkondiging door den Vestingcommandant van het Koninklijk besluit, dat die opheffing bepaalt.

IIde AFDEELING.

Bevoegdheid en plichten der Commandanten van vestingen in staat van vrede.

§ 11. Elke Vestingcommandant is verantwoordelijk voor de rust en de veiligheid van de plaats, waar hij bevel voert, voor zooverre zijne medewerking vereischt wordt tot de handhaving der openbare orde bij de wet aan het burgerlijk gezag opgedragen.

§ 12. De troepen, in de vesting garnizoen houdende, zijn aan het onmiddellijk gezag van den Vestingcommandant onderworpen, voor al hetgene met den plaatselijken dienst in betrekking staat, terwijl aan de commandeerende Officiëren de macht verblijft voor den inwendigen dienst en de administratie hunner troepen.

Ook blijft de zorg voor de oefening der troepen aan de Chefs der korpsen, met dien verstande evenwel, dat de Vestingcommandant de bezetting moet onderrichten in de plaatselijke verdediging, en de oefeningen, daarop betrekkelijk, regelt, in overleg met de Chefs.

§ 13. Het gezag van den Vestingcommandant en zijne verantwoordelijkheid strekken zich al verder uit over alle verdedigingswerken, gronden, gebouwen en goederen van het Rijk, onder het Departement van Oorlog ressorteerende, welke niet onder de bijzondere verantwoordelijkheid van andere autoriteiten zijn gesteld.

§ 14. De Vestingcommandant moet de vesting, welke onder zijne bevelen staat, beschouwen als kunnende op het onverwachtst aan een aanval worden blootgesteld.

Hij moet derhalve reeds in tijd van vrede zijn plan van dienst en verdediging beramen, en de troepen van de bezetting onderrichten van alles, wat zij in tijd van gevaar en van oorlog te verrichten hebben.

Hij moet van de vesting met de daartoe behoorende forten, inundatiën en verdere verdedigingsmiddelen tot in alle details zijn bijzondere studie maken, en bekend zijn met alle bijzonderheden, welke op het in staat van verdediging brengen en op de defensie der vesting betrekking hebben.

Hij moet weten, welke voorraad aan artillerie- en geniematerieel aanwezig is en vereischt wordt, en hoedanig die gebruikt moet worden; hij dient de middelen te kennen, die aanwezig zijn en vereischt worden tot huisvesting en verpleging der troepen, omtrent welke onderwerpen hij met de betrokken Chefs der korpsen en dienstvakken in overleg treedt, inzage van stukken, kaarten en plans vraagt, en bevoegd is daarvan copieën te nemen, die hij in zijn geheim archief bewaart en aan zijn opvolger overgeeft.

§ 15. Van den Bevelhebber in de militaire afdeeling ontvangt hij, of hij neemt van zijn voorganger over, de Memorie van Defensie, die hem een volledige kennis moet verschaffen van het doel en de eischen der defensie van zijne vesting, alsmede van den geheelen toestand en van de hulpmiddelen, die hem daarbij ten dienste staan, met de daartoe betrekkelijke bijlagen, als:

Kaarten en plans van de vesting en omtreken en der militaire gebouwen; Statistieke gegevens omtrent de hulpbronnen binnen de vesting en hare omstreken;

Staten van den benoodigden en aanwezigen voorraad wapenen, artillerie- en geniebehoefden;

Aanwijzing ten aanzien van de armeerung en van de maatregelen tot het in staat van verdediging stellen der vesting, opruimen van terreinvoorwerpen, enz.;

Gegevens nopens de inundatiën en middelen om die te stellen;

Bepalingen nopens de bezetting, en welke troepen daarbij beschikbaar worden gesteld;

Opgaven nopens den toestand der kazernen, hospitalen, bomvrije gebouwen en alles, wat tot het logies en de verpleging der bezetting behoort, zoo in gewone als in buitengewone tijden, alsmede van de gelegenheid tot stallen van paarden en vee;

Gegevens betrekkelijk den voorraad aan levensmiddelen, benoodigd voor tijden van oorlog en de magazijnen daartoe beschikbaar, alsmede van den toestand van het drinkwater en de voorzieningen daaromtrent te treffen — zoo ook opgaven van de bestaande graanmolens, enz.;

Gegevens betrekkelijk de vaartuigen en vooral van de stoombooten, waarover men in oorlogstijd zou kunnen beschikken;

Gegevens aangaande de aanwezige brandbluschmiddelen en inrichting der brandweer;

En zoo voorts.

In zijn archief moeten o. a. voorhanden zijn een exemplaar van de Militaire Wetboeken, van het Burgerlijk Wetboek en van het Koninklijk besluit van 13 Jnli 1830 (*Staatsblad* n°. 53).

§ 16. Uiterlijk binnen 6 maanden na zijne benoeming levert hij aan den Bevelhebber in de militaire afdeeling rapport in, in hoeverre hij zich met den inhoud van die memoriën kan vereenigen, en wat hij oordeelt dat daar nog aan ontbreekt.

Het ontbrekende wordt door hem bijgewerkt, terwijl de kaarten, plans en staten steeds door hem worden bijgehouden; belangrijke veranderingen daarin gebracht, worden door hem telkens gerapporteerd.

§ 17. De studie en het rapporteeren aangaande de Memorie van Defensie, en het doen van voorstellen daaromtrent, gelden ook voor den Officier, die, zonder dadelijk in functie te treden, reeds te voren mocht worden aangewezen, om in buitengewone omstandigheden als Commandant eener bepaalde vesting op te treden, en alsdan in de gelegenheid zal worden gesteld zich daartoe voor te bereiden.

§ 18. De Vestingcommandant waakt, dat reeds in staat van vrede, personen en zaken, zooveel doenlijk gereed zijn, om eventueel zoo spoedig mogelijk aan de eischen van staat van oorlog en beleg te kunnen voldoen.

Nopens hetgeen hij oordeelt daaraan te ontbreken rapporteert hij, en doet hij voorstellen aan den Bevelhebber in de militaire afdeeling.

Hij houdt nauwkeurige staten aan van de sterkte der bezettingstroepen, der schutterijen en der vrijwillige korpsen, en moet tevens bekend blijven met den graad van geoefendheid en den toestand der bewapening dier korpsen.

IIIde AFDEELING.

*Bevoegdheid en plichten van Commandanten van vestingen
in staat van oorlog.*

§ 19. Zoodra een vesting in staat van oorlog is gesteld, strekt zich het gezag van den Vestingcommandant uit over de vesting en het terrein binnen de verboden kringen.

§ 20. Het burgerlijk gezag vaardigt geen politieverordeningen uit zonder goedkeuring van den Vestingcommandant, en doet zoodanige afkondigen, welke deze voor de veiligheid der plaats noodzakelijk oordeelt.

Het burgerlijk gezag is bovendien gehouden, om met den Vestingcommandant in overleg te treden, zoo ten aanzien van den dienst der brandweer als van de maatregelen, die, met het oog op de mogelijkheid van aanstaand beleg, kunnen worden gevorderd, om te voorzien in het onderhoud der inwoners en in de hulp, die de bevolking voor de militaire werkzaamheden en de behoeften der bezetting kan verleen.

§ 21. Wanneer, bij het overleg met het burgerlijk gezag, verschil van zienswijze tot botsing of tot verbreking der goede verstandhouding met dat gezag zoude leiden, moet de Vestingcommandant, uitgezonderd de gevallen van urgentie, alvorens definitief te beslissen, zich daaromtrent wenden tot den Bevelhebber in de militaire afdeeling.

§ 22. Op de daartoe te ontvangen speciale bevelen van den Bevelhebber in de militaire afdeeling moet hij dadelijk overgaan tot het in staat van verdediging stellen der vesting.

Hij geeft ten dien einde de vereischte bevelen tot het daarstellen der noodige afsluitingen, barrières, palissadeeringen, enz.;

tot het onder oorlogsprofiel brengen der borstweringen, het maken der nog ontbrekende traversen, abris, enz.;

tot het in batterij brengen van het geschut en maken der verbruiksmagazijntjes, en het gereedmaken der munitien;

tot het uitrusten van het uitvalgeschut en het nemen van maatregelen, om ten allen tijde in de benoodigde bespanningen te kunnen voorzien;

tot het voorzien in het ontbrekende aan bomvrije lokalen;

en verder tot alles, wat dienaangaande zal zijn aangewezen in de Memorie van Defensie, en in de speciale instructiën dat onderwerp betreffende, aangevuld en gewijzigd met de voorzieningen, die hij, na overleg met de Commandanten der Artillerie en Genie, noodig zal oordeelen.

§ 23. Bijaldien de aanleg van nieuwe posten en batterijen is voorgeschreven, moet hij daarmede doen aanvangen, en, zoo hijzelf zoodanige nog noodig mocht oordeelen, daaromtrent voorstellen doen aan den Bevelhebber in de militaire afdeeling.

Hij moet trachten de tot den aanleg eventueel benoodigde particuliere gronden bij minnelijke schikking te verkrijgen; doch gelukt dat niet, zoo is hij de autoriteit, die de oogenblikkelijke inbezitneming, op grond van art. 73 der onteigeningswet, kan gelasten. Hij zal echter tot geen onteigening, op welke wijze ook, overgaan, zonder speciale machtiging van den Bevelhebber in de militaire afdeeling, die tevens zal waken, dat daarbij aan de bepalingen van art. 74 dier wet worde voldaan.

§ 24. De Vestingcommandant neemt maatregelen om voor de forten, waar geen geregelde dagelijksche postdienst bestaat, in dien dienst naar behooren te voorzien.

Hij zorgt voor het inrichten der telegraphische verbinding van zijn hoofdkwartier met de gedetacheerde werken, en neemt de voorbereidende maatregelen of doet voorstellen, om die, des vereischt, onverwijld te kunnen organiseeren.

Voor het eventueel gebruik der optische telegraphie worden hem exemplaren der seinboeken door den Bevelhebber in de militaire afdeeling verstrekt.

§ 25. Hij zorgt, dat de inundatiën worden voorbereid of gesteld, naargelang dat bevelen daartoe luiden, en, mochten die hem niet zijn verstrekt, zal hij daartoe de voorstellen doen, die hij noodig oordeelt.

Met het stellen der inundatiën om de vesting, die deel uitmaken van een uitgebreider inundatielinie, heeft hij echter geen andere bemoeiingen, dan het verleenen van zijne medewerking als die verlangd wordt, en het doen waarnemen van de werking daarvan op het terrein.

§ 26. Wanneer invoege als in de eerste alinea der vorige § is aangegeven, aan den Vestingcommandant het voorbereiden der inundatiën is opgedragen, treedt hij daartoe in overleg met de waterschapsbesturen en andere autoriteiten, ten einde hunne medewerking te verkrijgen, ook inzonderheid tot het al dadelijk nemen van zoodanige voorbereidende maatregelen als kunnen strekken, om het stellen der inundatiën, zoodra daartoe moet worden overgegaan, zooveel mogelijk te bespoedigen.

§ 27. Zoodra de order tot het stellen der inundatiën wordt gegeven, is de eerstaanwezende Ingenieur in de vesting met de uitvoering belast. Alle daartoe dienende werktuigen en terreinvoorwerpen, zoowel passieve als actieve, te weten: sluisen, kokers, waterkeeringen, enz., onverschillig onder wien zij ressorteeren, vervallen dadelijk ter zijner dispositie en verantwoording, zonder dat het iemand zal worden toegelaten, zich in zijne verrichtingen te mengen, de Vestingcommandant alleen uitgezonderd, die over de te nemen maatregelen waakt, die met den eerstaanwezenden Ingenieur beraamt, en dezen den noodigen bijstand verleent.

§ 28. De Vestingcommandant gaat nauwkeurig na welke gebouwen of getimmerten, afsluitingen, houtgewassen, hoopen of stapels en andere voorwerpen, welke het vrije uitzicht uit de vesting belemmeren of eene behoorlijke verdediging zouden kunnen schaden, behooren te worden opgeruimd.

Hij doet daaromtrent de noodige voorstellen aan den Bevelhebber in de militaire afdeeling, zonder wiens machtiging hij tot geen onteigening, overeenkomstig art. 73 der onteigeningswet, of opruiming, krachtens de wet op de verboden kringen, mag overgaan.

Bij die voorstellen neemt hij, voor zooveel de defensiebelangen zulks toelaten, de belangen der bewoners en eigenaars in overweging. Hij vermeldt daarbij of de opruiming dadelijk vereischt wordt, dan wel, en tot wanneer die kan worden uitgesteld. Hij geeft daarbij tevens aan, hoedanig de op te ruimen voorwerpen met betrekking tot de verboden kringen der vesting zijn gelegen.

§ 29. De gemobiliseerde schutterijen en vrijwilligerskorpsen, voor de bezetting aangewezen, worden onder de directe bevelen van den Vestingcommandant gesteld.

§ 30. De Vestingcommandant neemt de vereischte maatregelen, om te verwachten versterkingen van het garnizoen bij aankomst behoorlijk te kunnen huisvesten.

§ 31. Hij zorgt, dat een genoegzaam aantal lokalen tot ziekenverpleging tijdig in gereedheid worde gebracht.

§ 32. De bezetting sluit zich niet dadelijk geheel binnen de vestingwerken op, maar een deel daarvan houdt zoolang mogelijk het veld.

In verband met dien buitendienst wordt de eigenlijke vestingdienst geregeld, en zoodra de sterkte van het garnizoen dit mogelijk maakt, als tegenover den vijand, ingesteld.

§ 33. De troepen der bezetting moeten, voor zooveel zij niet tot vestingarbeid worden gebezigd, verder geoefend worden in al hetgeen bij eene werkelijke verdediging kan plaats hebben: zooals het uitbrengen van posten, het verdedigen van voorgelegen stellingen, het doen van uitvallen, het verdedigen van den bedekten weg en der buitenwerken tegen storm en geregelden aanval.

De tot handlangers der artillerie aangewezen troepen worden geoefend in de bediening van het geschut en in andere artilleriewerkzaamheden.

§ 34. Zoodra met het oog op oorlogsgevaar de militia buitengewoon onder de wapens is geroepen, zorgen de toeziende chefs van de bakkerijen in de in staat van oorlog verklaarde vestingen, zonder dat daartoe nadere orders zijn af te wachten, dat er dadelijk worde overgegaan, om zooveel granen aan te schaffen als de gelegenheid tot berging toelaat.

Van de aangeschafte hoeveelheden wordt, door tusschenkomst van den Bevelhebber in de militaire afdeeling, aan het Departement van Oorlog kennis gegeven.

§ 35. Tot het approviandeeren van de vesting, met het oog op eene mogelijke insluiting, wordt niet overgegaan dan op last van den Bevelhebber in de militaire afdeeling, die daartoe de machtiging van het Departement van Oorlog behoeft.

Is er een militaire intendant in de vesting, dan moet deze daaromtrent aan de orders van den Vestingcommandant gevolg geven. Bevindt zich geen intendant in de vesting, dan neemt de Vestingcommandant zelf de vereischte maatregelen voor de approviandeering.

§ 36. Ten aanzien van de bepaling van de hoeveelheid levensmiddelen en de wijze van approviandeering, wordt gehandeld naar hetgeen in de Memorie van Defensie of in de speciale instructiën, dit onderwerp betreffende, zal zijn aangegeven, aangevuld met datgene wat de Vestingcommandant, na overleg met den militairen intendant, noodig zal oordeelen.

§ 37. Tot toepassing van de wettelijke bepalingen *betrekkelijk de inkwartieringen en het onderhoud van krijgsvolk en van de transporten en leverantiën, voor de legers en vestingen gevorderd, in tijden van oorlog*, mag de Vestingcommandant niet overgaan, dan na daartoe door den Bevelhebber in de militaire afdeeling de machtiging te hebben bekomen.

§ 38. Zoo de omstandigheden zulks mochten vorderen, moet de Vestingcommandant den ingezetenen doen aanzeggen, dat zij zich voor een bepaalden tijd van levensmiddelen en brandstoffen hebben te voorzien, en hen daarbij op het nadeel wijzen, dat voor hen uit eene nalatigheid in deze zoude kunnen ontstaan, wanneer later de omstandigheden tot de volstreckte noodzakelijkheid mochten leiden, om de nuttelooze personen, inzonderheid vrouwen en kinderen, wanneer hun onderhoud niet behoorlijk verzekerd ware, de vesting te doen ontruimen.

§ 39. Ook zal de Vestingcommandant maatregelen nemen, dat de vesting ten allen tijde van het verkrijgen van behoorlijk drinkwater verzekerd zij.

§ 40. De Vestingcommandant verleent zooveel doenlijk zijne bescherming aan de personen uit den omtrek, die bij het naderen van den vijand met

hunne have eventueel naar de vesting en achter onze liniën mochten vluchten, neemt ze op, of zendt ze door, naarmate de omstandigheden dit vorderen.

Mochten zij vee, voorraad of andere benooidigheden onbeheerd achterlaten, zoo moet hij trachten die zooveel mogelijk naar binnen in veiligheid te brengen en daardoor aan den vijand te onttrekken.

§ 41. De Vestingcommandant zal alles voorbereiden en die relatiën aanknoopen, welke noodig zijn, om voor tijden van beleg een goeden kondschaps- en spionnendienst te organiseeren, en reeds dadelijk een Officier daarmede belasten.

§ 42. De Vestingcommandant dient aan den Bevelhebber in de militaire afdeeling de navolgende rapporten in:

Het rapport nopens: het aanvaarden van zijn commandement, zoo spoedig doenlijk, gevolgd door het rapport nopens den algemeenen toestand, waarin hij de vesting heeft gevonden; de inlegering der troepen; de regeling der wacht- en patrouillediensten, en het aanvangen der werkzaamheden;

De kaderlijst van de Officieren van het garnizoen en den sterktestaat der troepen;

De rapporten en voorstellen, die het gevolg zijn van het bepaalde bij § 15 en § 16, ten aanzien der Memorie van Defensie, en verdere stukken van zijn archief tot het voeren van zijn commandement betrekking hebbende, en dit zoo spoedig doenlijk;

Periodiek (zonder geleidende missive) den 1sten, 6den, 11den, 16den, 21sten en 26sten van elke maand:

- 1°. een rapport, vermeldende nominatief de mutatiën betrekkelijk de Officieren, en verder de eenigszins belangrijke mutatiën aangaande de sterkte van het garnizoen;
- 2°. den voortgang der werkzaamheden;
- 3°. de bijzondere voorvallen, alsmede de belangrijke ontvangsten en verzendingen van materieel, munitiën en magazijnsgoederen;
- 4°. opgave der ontvangen en verzonden missives van en aan den Bevelhebber;
- 5°. het ziekenrapport opgemaakt door den Chef van den geneeskundigen dienst.

Den 1sten, 11den en 21sten van elke maand een sterktestaat van het garnizoen op den voorgaanden dag.

Den 1sten van elke maand een opgave der veranderingen over de afge-loopen maand tot aanhouding van de kaderlijst der Officieren.

Verder zal hij buitengewoon rapporteeren van alle voorvallen, waarvan de dadelijke mededeeling voor dien Bevelhebber van belang is te achten.

Al zijne buitengewone rapporten, voorstellen en dienstbrieven aan den bedoelden Bevelhebber zullen van één geregeld doorlopend nummer zijn voorzien.

Wanneer hij brieven of orders per ordonnans verzendt, zal hij dien een reçu medegeven, waarop de tijd van afzending is vermeld, en dat door den geadresseerde voor ontvangst, met invulling van den tijd van afgifte, zal worden geteekend.

IVde AFDEELING.

Bevoegdheid en plichten der Commandanten van vestingen in staat van beleg.

A. Algemeene bepalingen.

§ 43. Voor een vesting in staat van beleg gesteld, zijn de navolgende bepalingen als een voortzetting en uitbreiding van die, in de vorige afdeeling voor den staat van oorlog voorgeschreven, te beschouwen.

§ 44. Het gezag van de civiele autoriteiten voor de handhaving der orde en politie gaat geheel over aan den Vestingcommandant, die, of zelf het uitoefent, of aan die autoriteiten opdraagt, voor zooverre en in die mate als hij noodig zal oordeelen.

§ 45. Het gezag, dat hij uitoefent of in zijn naam doet uitoefenen, strekt zich uit binnen den kring aangewezen bij het besluit, waarbij de vesting in staat van beleg is verklaard, en in geval de plaats geblokkeerd is, binnen den kring van insluiting.

Bij het uitoefenen van zijn gezag regelt hij zich geheel naar de hem gegeven instructiën, zoo geheime als andere, en naar de eischen der defensie, met het oog op de operatiën des vijands.

§ 46. De Vestingcommandant doet dadelijk van de verklaring van den staat van beleg mededeeling aan het gemeentebestuur, en zorgt, dat door dit bestuur daarvan bij openbare afkondiging kennis wordt gegeven aan de bevolking.

Tevens zullen, na gehouden overleg met het gemeentebestuur, algemeene maatregelen van politie voor de burgers worden vastgesteld en gepubliceerd; zoo als:

welke poorten geopend en gesloten worden en op welke uren;

welke personen in en uit de vesting mogen gaan en op welke voorwaarden; tot hoe laat herbergen, tapperijen, enz. open mogen blijven;

dat men, bij duisternis op straat verschijnende, van een brandende lantaarn moet voorzien zijn;

opgave van verboden toegangen tot de vestingwerken, arsenalen, magazijnen, enz.;

omtrent het gereedhouden van water, en plaatsen van licht bij nachtelijk alarm;

verbod aan de bevolking om te trachten tusschen de postenketen door te sluipen, en waarschuwing, dat zij zich aan lijfsgevaar blootstellen, die het aanroepen van schildwachten onbeantwoord laten;

waarschuwing aan de bevolking, om geen verkeer of besprekingen met den vijand te onderhouden en daarbij herinneren, dat, volgens de bepalingen van het Crimineel Wetboek, correspondentie met den vijand, zonder toestemming van de bevoegde autoriteit, met den dood gestraft kan worden;

evenzoo, dat het Crimineel Wetboek het verzinnen en verspreiden van geruchten tot verleiding of ontmoediging van het krijgsvolk in eene berende of belegerde plaats — als verraad tot den dood toe — strafbaar stelt;

welke Officier tot hoofd der politie is benoemd of aan den Commissaris van politie is toegevoegd en welk personeel daarbij c. q. is aangesteld;

welke Officieren benoemd zijn tot president en leden van den krijgsraad, en wie daarbij als auditeur-militair fungeert;

en zoo voorts.

§ 47. De Vestingcommandant moet alles aanwenden, om den goeden geest en de eensgezindheid bij het garnizoen en de burgerij te bewaren.

Hij moet zich dikwijls in het openbaar vertoonen, de voorposten bezoeken, de soldaten toespreken, de hospitalen bezoeken, enz.

Hij zal met de meeste zorg waken en maatregelen nemen tegen het verspreiden van geruchten nopens den toestand des legers of andere omstandigheden, welke ongunstig op het moreel van den soldaat en de burgerij zouden kunnen werken.

§ 48. De Vestingcommandant mag zonder machtiging van den Bevelhebber in de militaire afdeling, geen detachement verder dan een half uur

van de vesting zenden, tenzij de veiligheid der vesting zulks noodzakelijk mocht vereischen. Hij moet dan dit detachement tot zoodanige sterkte beperken, dat, al ging het verloren, het garnizoen daardoor niet te aanmerkelijk zoude verzwakt worden, en zal gehouden zijn den Detachementscommandant een duidelijke schriftelijke lastgeving te verstrekken.

B. Rechtspleging en politie.

§ 49. De Vestingcommandant moet, zoodra de vesting in staat van beleg gesteld is, onmiddellijk een temporairen krijgsraad benoemen van zeven leden van het garnizoen, en, zoo mogelijk door een Hoofdofficier gepresideerd, om rechtsmacht uit te oefenen overeenkomstig de bepalingen in de Militaire Wetboeken voor deze omstandigheden aangewezen.

Hij moet iemand benoemen, om de functiën van auditeur-militair daarbij waar te nemen; en wel in de eerste plaats den auditeur-militair, die zich in de vesting mocht bevinden; verder zooveel immer mogelijk een rechtsgeleerde, of, bij gebreke van dien, een zaakkundig Officier.

§ 50. Van deze benoeming moet de Vestingcommandant, door tusschenkomst van den Bevelhebber in de militaire afdeling, onverwijld kennis geven aan den Koning en aan het Hoog Militair Gerechtshof.

§ 51. De Bevelhebber in de militaire afdeling kan fortien, hoewel onder speciale commandanten ressorteerende, stellen onder de rechtsmacht van een elders, zoo nabij mogelijk, gevestigden krijgsraad, voor zoolang de omstandigheden zulks zullen toelaten.

§ 52. Aan het hoofd der politie wordt een Officier, bij voorkeur der Maréchaussée, gesteld, tenware daartoe binnen de vesting een burgerambtenaar aanwezig zij, van wiens geschiktheid en trouw men volkomen overtuigd is.

Zoo noodig wordt militair personeel aangewezen, dat het hoofd der politie behulpzaam moet zijn.

§ 53. Voorts wordt eene geheime politie ingesteld, om de handelingen van verdachte personen na te gaan, en de pogingen tot verstandhouding met den vijand of het vormen van samenspanningen tijdig op te sporen en tegen te gaan.

§ 54. Personen, beschuldigd van misdrijven, waardoor zij justiciabel voor den krijgsraad zijn, worden daarvoor gebracht, om naar bevind van zaken te worden gevonnisd.

§ 55. Wanneer vijandige gezindheid of pogingen en opruiing tot verzet onder de burgerij het noodzakelijk maken, worden de politiematregelen bedoeld in § 46 verscherpt; als door:

- verbod om bij het slaan van alarm op de openbare straat te verschijnen;
- verbod van samenscholingen van meer dan een beperkt aantal personen;
- verbodsbepalingen ten aanzien van openbare bijeenkomsten;
- verbod tot het beklimmen van hooge gebouwen, en maatregelen om de gelegenheid tot het wisselen van signalen met den vijand te beletten;
- en moet de Vestingcommandant verder alle zoodanige maatregelen nemen en met den sterken arm doen handhaven, als de rust en de veiligheid der vesting zullen vorderen.

§ 56. Naarmate de nabijheid des vijands zulks urgent doet zijn, moet aan verdachte personen, wier aanwezigheid de rust en de veiligheid van de plaats in de waagschaal stelt, het verblijf in de vesting ontzegd worden.

Evenzoo kan, bij gevaar van spoedige en langdurige insluiting, de noodzakelijkheid ontstaan, om de overtollige en nuttelooze personen, wier onderhoud niet behoorlijk verzekerd is, uit de vesting te verwijderen.

§ 57. Voor zooverre het belang der defensie zulks zal vorderen, moet de Vestingcommandant het verlaten der vesting door werklieden tegengaan, alsmede het wegvoeren van paarden, vee, wagens, vaartuigen, levensmiddelen en verdere noodige behoeften beletten.

§ 58. Indien de geest der burgerij daartoe aanleiding geeft, worden de hoofd- en poortwachten, arsenalen, magazijnen en ook wel de kazernen, gepalissadeerd, en, zoo noodig, met geschut bewapend.

§ 59. De Vestingcommandant wijdt zijn bijzondere zorg aan de goede organisatie der brandweer. Hij doet de bestaande verordeningen herzien, ten einde het tijdig gereed zijn van een voldoende talrijk en geoefend personeel, bij eventueel bombardement, de goede indeeling van de brandpiketten onder aanwijzing der loopplaatsen, en het steeds in goeden staat onderhouden der brandblusmiddelen te verzekeren.

§ 60. Voor het geval dat een beschieting of bombardement der vesting te verwachten is, wordt, onder het bevel van een brandmeester, een brandwacht betrokken, van de noodige consignes voorzien, en, evenals de andere garnizoenswachten, geregeld gevisiteerd. Deze zendt gedurende de beschieting patrouilles door de straten, die zich in de gebouwen begeven, waar projectielen zijn ingeslagen, ten einde den ontstanen brand te blusschen.

Nieuwe verordeningen worden aan de burgerij bekend gemaakt en voor de navolging daarvan gewaakt, als:

het gereedhouden van emmers of vaten met water op de verschillende verdiepingen en de stoepen der huizen;

het zooveel doenlijk verwijderen van brandbare stoffen van de zolders of blootgestelde lokalen;

het steeds ongesloten houden der toegangen, om brand spoedig te kunnen ontdekken en te blusschen;

en zoo voorts.

§ 61. Indien vijandelijke insluiting het gebruik van de gewone begraafplaatsen van de stad of achterliggende gemeenten verhindert, moet de Vestingcommandant maatregelen treffen, om het begraven te doen geschieden op de daartoe geschiktste terreinen buiten de vesting, waartoe het gedeelte van het glacis, dat het meest aan den vijandelijken aanval is onttrokken, wel het eerst in aanmerking zal komen; bij nauwere insluiting de bodem van droge grachten of de afgelegen werken.

§ 62. Bij het heerschen van besmettelijke ziekten, moeten de kuilen dieper gegraven en door dekking met chloorkalk of anderszins gedesinfecteerd worden.

§ 63. Geen begrafenissen mogen zonder machtiging van den Vestingcommandant, met militaire eerbewijzingen geschieden, en zal in den regel geen talrijk gevolg bij lijkplechtigheden worden toegelaten.

C. Raad van Defensie.

§ 64. De Vestingcommandant roept een raad van defensie bijeen.

Deze bestaat uit den tweeden Commandant (zoo er een aanwezig is), de Generaals actief in de vesting geëmployeerd, de commandeerende Officieren van de Artillerie en Genie, alsmede die van de Infanterie en Cavalerie en den militairen Intendant.

De functiën van secretaris worden door den militairen Intendant of door den Chef van den Staf van den Vestingcommandant waargenomen, of, bij ontstentenis daarvan, door een speciaal daartoe aan te wijzen Officier.

De namen der leden worden bij garnizoensorder aan de bezetting bekend gemaakt.

§ 65. De Vestingcommandant is voorzitter van den raad, met welken hij het plan van verdediging overweegt, en dien hij voorts bij alle te nemen belangrijke maatregelen raadpleegt.

§ 66. Wanneer er forten met eigen Commandanten onder het vesting-commando ressorteeren, worden de Commandanten dier forten, wanneer deze ook in de te nemen maatregelen betrokken zijn, zooveel doenlijk, als tijdelijke leden in den raad van defensie geroepen.

§ 67. Van de handelingen in elke vergadering worden notulen gehouden, waarin de adviezen van elk der leden worden opgeteekend, met zoodanige ontwikkeling hunner gevoelens, als zij in het bijzonder mochten verlangen.

Deze notulen zullen telkens door de leden, staande de vergadering, met hunne handteekening worden bekrachtigd.

§ 68. De Vestingcommandant beslist evenwel alleen en zelfs ook tegen de adviezen van den raad, behoudens het bepaalde bij § 117. Zijne verantwoordelijkheid blijft in haar geheel.

§ 69. De beraadslagingen en adviezen van den raad en van zijne leden blijven geheim.

§ 70. De raad van defensie kan, zoo bij de meerderheid van zijne leden tegen den Vestingcommandant verdenking van lafhartigheid of verraad mocht bestaan, hem naar de redenen van zijne handelingen en naar zijne voornemens vragen, deze onderzoeken, ze aannemen of verwerpen.

De raad kan zelfs den Commandant gevangen nemen en zijn post aan een ander opdragen, wanneer vermeld onderzoek de noodzakelijkheid daarvan in 's lands belang heeft doen uitkomen.

Voor die handeling hebben de leden zich later voor het Hoog Militair Gerechtshof te verantwoorden.

Is de vesting niet ingesloten, en is er geen urgentie, dan moet de raad, alvorens tot die handeling over te gaan, door tusschenkomst van den Bevelhebber in de militaire afdeeling, de beslissing van den Minister van Oorlog inroepen.

D. Diverse maatregelen bij nadering des vijands.

§ 71. Is een beleg te voorzien, zoo doet de Vestingcommandant voor den aanmaak van een behoorlijken voorraad fascines, schanskorven en andere behoeften zorgen, en tijdig daartoe de materialen binnen de vesting brengen; ook worden de noodige werkplaatsen voor herstelling en aanmaak van artillerie- en geniematerieel ingericht.

§ 72. Voor de goede bewaring van levensmiddelen en voorraad van allerlei aard wordt met zorg gewaakt, en over het noodige voor een beleg niet beschikt, dan wanneer dit werkelijk is begonnen, en de gewone middelen tot onderhoud der troepen zijn uitgeput.

§ 73. Wanneer troepen, tot het leger te velde behoorende, tijdelijk in eene vesting garnizoen houden, mogen deze daarvan geen gebruik maken, dan op speciale machtiging of bij urgentie, in welke gevallen de Intendant en Chef van het leger te velde voor de spoedige aanvulling van het gebruikte heeft te zorgen.

§ 74. De poorten en drijfboomen worden een half uur na zonsondergang gesloten en de bruggen opgehaald, tenzij de Vestingcommandant om bijzondere redenen noodig mocht achten zulks vroeger of later te gelasten.

§ 75. De poorten worden niet weder geopend vóórdát men het veld heeft laten ontdekken, gedurende welken tijd een gedeelte der bezetting onder de wapenen blijft.

§ 76. De uitgangen, welke voor de gemeenschap naar buiten niet volstrekt noodig zijn, worden permanent gesloten of versperd.

§ 77. Op binnenkomende personen wordt een scherp toezicht gehouden; naar het doel hunner komst en waar zij hun intrek zullen nemen, ondervraagd; hunne passen of eventueele bescheiden onderzocht; deze inlichtingen worden met de passen bij de politie bezorgd, en twijfelachtige of verdachte personen naar de politie geleid.

§ 78. Niemand mag de vesting verlaten zonder dat zijn pas door of van wege den Vestingcommandant denzelfden dag voor vertrek, en in welke richting, is afgeteekend.

§ 79. Voor het noodzakelijk verkeer der inwoners naar buiten worden veiligheidskaarten afgegeven.

Om de vesting 's nachts te kunnen verlaten of binnenkomen, wordt een speciale schriftelijke vergunning van den Vestingcommandant of mondelinge overdracht door den plaatselijken Adjutant vereischt.

De poortwacht komt dan onder de wapenen en de opening en het sluiten geschiedt met de noodige voorzorgen, overeenkomstig de te geven consignes.

§ 80. Gewapende troepen worden, in den regel, 's nachts niet binnengelaten; over dag zelfs niet dan na behoorlijk te zijn verkend.

§ 81. De sleutels der poorten, drijfboomen en verdere toegangen worden in eene kist op de hoofdwacht gesloten, waarvan de sleutel door den Commandant der hoofdwacht of door den Vestingcommandant wordt bewaard.

Bij het openen en sluiten worden zij telkens afgehaald en teruggebracht.

§ 82. De Vestingcommandant geeft uitvoering aan de vroeger ontworpen (zie § 24) telegraphische correspondentie met de gedetacheerde werken en vooruitgeschoven posten, en zorgt voor het instellen op den toren of ander geschikt punt van een observatiepost.

§ 83. De kondschaps- en spionnendienst (§ 41) wordt in uitvoering gebracht en niets verzuimd, om zich alle mogelijke inlichtingen nopens den vijand te verschaffen.

§ 84. De Vestingcommandant waakt met de meeste zorg voor het onderhouden der geregelde correspondentie met de buitenposten, alsmede van die met den Bevelhebber in de militaire afdeeling, en neemt voorzorgen, om deze, zooveel doenlijk ook tijdens het beleg, te kunnen onderhouden.

§ 85. Bestaat er vrees voor het onderscheppen der briefwisseling, dan bedient hij zich van het geheim schrift, waaromtrent het model en de sleutel hem door den Bevelhebber in de militaire afdeeling worden verschaft.

§ 86. Buiten vastgestelde kazernesignalen, mogen er, zonder specialen last van den Vestingcommandant, geen signalen worden geslagen of geblazen.

§ 87. Ook voor het inwendige der vesting moet de Vestingcommandant eenige — liefst weinige — signalen vaststellen, en algemeen bekend maken; als bijvoorbeeld:

Alarm. Alle wachten in 't geweer, de dienstdoende bezetting gereed tot het gevecht, de reserven gereed in de kazernen.

Generale marsch. De reserve en de bespannen uitvalstukken naar de loopplaatsen, bij alle stukken de bediening gereed.

Luiden der alarmklok. Ook het rustende deel der bezetting onder de wapens.

Brandklok. Bij voorkeur een schelklinkende klok.

§ 88. Zoo de zwakte der bezetting het noodzakelijk of wenschelijk doet zijn, en de gezindheid der burgerij zulk toelaat, doet de Vestingcommandant de burgerij oproepen, om hare hulp en medewerking te verleen, hetzij gewapend, tot bewaring der rust, of deel te nemen aan de werkdadige verdediging, hetzij om gebezigd te worden tot het werken in de parken of magazijnen, het bereiden van spijzen, vervoer van gekwetsten en zoodanige verrichtingen, die, in den regel aan militairen opgedragen, desnoods door burgers kunnen worden verricht.

§ 89. Het oprichten, door oproeping van vrijwilligers uit de bezettingstroepen, van een vast élite-korps voor uitvallen, bresverdediging, enz. (enfants-perdus) wordt — als bij ons volkskarakter ten nadeele van den militairen geest strekkende — verboden.

E. Zieken en gekwetsten.

§ 90. Reeds tijdig zal eene gezondheidscommissie, aan wier hoofd een Officier der bezetting staat, worden benoemd. Daartoe zullen behooren: de Chef van den geneeskundigen dienst met een Officier van gezondheid, de militaire Intendant, de Directeur van het hospitaal, de plaatselijke Adjudant en, zoo noodig, ook burgerpersonen.

Deze commissie zal hare aandacht vestigen op alles, wat de gezondheid van den soldaat kan bevorderlijk zijn; brengt op gezette tijden verslag uit, en onderwerpt aan den Vestingcommandant voorstellen en beschouwingen, als zij zal vermeenen te behooren.

§ 91. Zoodra de vijand zich in de nabijheid van de vesting vertoont, moet, ter eerbiediging van de neutraliteit op de hospitalen en ambulances, ter uitvoering van art. 7 van de »Overeenkomst voor de verdediging van het lot der gewonde krijgslieden in oorlogstijd,» naast de nationale vlag, een vlag, vertoonende een rood kruis op een witten grond, worden geheschen.

§ 92. Ten aanzien van de bijzonderheden van uitvoering der bedoelde overeenkomst, moet de Vestingcommandant zich houden, behalve aan de algemeene beginselen, uitgedrukt in de overeenkomst zelve, en de later vastgestelde additionneele artikelen (*Recueil Militair* 1865 en 1869), ook aan de nadere bepalingen, welke, naar aanleiding van art. 8 der conventie, door de Opperbevelhebbers der oorlogvoerende legers mochten zijn vastgesteld.

§ 93. De zieken en gekwetsten worden, tenzij zeer spoedige herstelling is te verwachten, zooveel doenlijk ter verpleging naar elders geëvacueerd.

F. Inwendige dienst en maatregelen bij de verdediging.

§ 94. Door den Vestingcommandant, alsmede door de Commandanten der verschillende wapens en diensten, elk in het bijzonder, wordt een journaal aangehouden, waarin dagelijks de uitgegeven en ontvangen bevelen worden ingeschreven, alsmede welke maatregelen genomen en welke werkzaamheden zijn verricht, met zoodanige vermelding van alle omstandigheden, voorvallen en bemerkingen, als tot het verkrijgen van een duidelijke en volledige bekendheid met den loop der verdediging vereischt wordt.

§ 95. Op de kaarten der vesting met hare omstreken en op de afzonderlijke plans van de fronten van aanval worden, door of onder aanwijzing van den Vestingcommandant dagelijks aangeteekend:

1°. de stellingen, welke door den vijand zijn ingenomen en de door hem aangelegde werken van af den aanvang der berenning;

2°. de aangelegde verdedigingswerken, contre-approches, enz., alsmede de opstelling der buitenposten en de plaatsing van het geschut, naarmate de vijand de vesting nadert.

§ 96. In het algemeen wordt de dienst zoodanig geregeld, dat dagelijks één derde gedeelte van het garnizoen dienst doet op de aangevallen fronten en belast is met het herstellen van de werken aldaar.

Een ander gedeelte voorziet in de wachtposten en patrouilles, zoowel voor het inwendige, als voor de niet aangevallen fronten, in de uitvallen en in de reserve voor de met bestorming bedreigde punten. De loopplaatsen voor de reserve worden aan de troepen bekend gemaakt.

Het overige derde gedeelte is belast met den huishoudelijken kazernedienst en blijft overigens in rust.

De Vestingcommandant zij daarbij steeds bedacht, om, zonder in het minst aan de eischen van den dienst te kort te doen, in het belang der verdediging zelve, de krachten der bezetting zooveel mogelijk te sparen.

§ 97. Voor de algemeene veiligheid en bewaking worden, zoowel buiten als binnen de vesting, de noodige posten en schildwachten uitgezet.

Op de meest gevaarlijke plaatsen worden 's nachts de schildwachten vermeerderd.

Er mogen geen schilderhuizen boven op de borstweringen worden geplaatst.

§ 98. Op rivieren, door of langs vestingen loopende, worden wachtschepen gelegd; in smalle watergangen zoo noodig afsluitingen gemaakt.

§ 99. Dagelijks worden eenige troepen op veldontdekking uitgezonden, om ten spoedigste van 's vijands nadering onderricht te zijn, en de afgelegen buitenposten te onderzoeken.

§ 100. De gunstige stellingen buiten de vesting voor observatie, en van waar men den vijand afbreuk kan doen, worden zoolang mogelijk bezet en vastgehouden, onder verzekering van de goede gemeenschap met de vesting.

§ 101. Reeds van den beginne af aan moet de verdediging, zooveel zulks met den aard der vesting en de sterkte der bezetting overeen is te brengen, een actief karakter dragen, en de Vestingcommandant er naar streven, om ook door het optreden buiten de vesting, den voortgang van den vijand en de vorderingen van zijn aanvalswerken te beletten of te belemmeren.

Voor het doen van uitvallen moet aan den Commandant der uitvalstroepen een duidelijke bepaalde opdracht worden gegeven. Zij moeten steeds verrassend en snel worden uitgevoerd.

In de vesting blijft onderwijl een gedeelte der bezetting onder de wapenen, en bezet de gedeelten, die den terugtocht moeten beschermen.

§ 102. Bij vorst worden de grachten opgehouden en alle zoodanige maatregelen daarbij genomen, als voor de stormvrijheid der vesting gevorderd wordt.

§ 103. Zoodra de vesting berend is, worden de maatregelen tegen verrassing verdubbeld en zorg gedragen, dat de bezetting steeds volkomen voorbereid is, om een onverhoedschen aanval af te slaan. De schepen, welke zich in den omtrek der vesting bevinden, worden daarbinnen of althans onder het bereik van hare posten gebracht.

§ 104. De Vestingcommandant moet zich beijveren zoo spoedig mogelijk het front van aanval te leeren kennen, ten einde tijdig de dienstregeling en de armeerling daarvan te regelen.

§ 105. Is de vijand er in geslaagd een bruikbare bres in de vesting te maken, zoo moeten met alle ten dienste staande middelen maatregelen genomen worden, om de bres tegen een aanval te beveiligen en den storm af te slaan.

Reeds te voren, wanneer het maken van een bres te voorzien is, moeten daarachter zoo mogelijk retranchementen worden aangelegd, om de verdediging tot het uiterste te kunnen volhouden.

G. Krijgsgevangenen, deserteurs, parlementairs.

§ 106. De krijgsgevangenen, Officieren zoowel als minderen, worden afgescheiden en onder streng toezicht gehouden, doch menschlievend behandeld en bejegend. De minderen kunnen, waar dit zonder gevaar is, als werklieden worden gebezigd.

Zoolang daartoe gelegenheid bestaat, worden de krijgsgevangenen naar het binnenland vervoerd.

§ 107. Wanneer zich deserteurs aanmelden, worden zij met de noodige voorzorgen tegen verrassing, binnengebracht en ontwapend, en naar den Vestingcommandant gebracht. Zijn zij talrijk, dan wordt de buitenste barrière gesloten; zij worden vóór de barrière aangehouden en onmiddellijk de bevelen van den Vestingcommandant gevraagd.

§ 108. Het aanhooren en beantwoorden van parlementairs van den vijand geschiedt niet door den Vestingcommandant in persoon, maar door tusschenkomst van een daartoe aangewezen Officier.

§ 109. Indien zich een parlementair vertoont, wordt hij aan den uitersten post ontvangen, en, na bekomen machtiging van den Vestingcommandant, geblinddoekt, naar bedoelden Officier gebracht. Men neemt daarbij de meeste stilzwijgendheid in acht.

Na volbrachte zending wordt de parlementair op overeenkomstige wijze teruggeleid.

De hem begeleidende trompetter of tamboer verblijft aan den buitenpost; hij wordt daar streng bewaakt, en men mag zich volstrekt in geen gesprekken met hem inlaten.

§ 110. De Vestingcommandant waakt, dat de noodige consignes worden verstrekt, om de onschendbaarheid der parlementairs te kunnen eerbiedigen, zonder de veiligheid van de plaats in gevaar te brengen. Vertoonen zij zich op eenig punt der veiligheidsketen, zoo worden zij gelast op den noodigen afstand te blijven, en naar den naastbijzijnden wachtpost verwezen.

H. Akten van geboorten, overlijden en uiterste willen.

§ 111. Wanneer bij insluiting geen ambtenaar van den burgerlijken stand aanwezig is en het Koninklijk besluit van den 13den Julij 1830 (*Staatsblad* n°. 53) niet kan worden inachtgenomen, wordt van iedere geboorte en ieder sterfgeval, binnen de ingesloten plaats voorkomende, een akte opgemaakt, door den hoogst in rang aanwezenden Officier der administratieven dienst of door dengene, die als zoodanig fungeert.

Bij het opmaken dezer akten worden zooveel doenlijk de bepalingen van den 3den Titel des Isten Boeks van het Burgerlijk Wetboek en van genoemd besluit des Konings in acht genomen. In het bijzonder wordt gezorgd voor *naauwkeurigheid* van al datgene, wat in het stuk vermeld wordt, en voor eene behoorlijke onderteekening der akte en parafeering van daarin gedane doorhalingen en kanteekeningen, zoowel door dengene, die het stuk opmaakt, als door hen, die daarbij als aangever of getuige optreden.

Die akten worden zoo spoedig mogelijk opgezonden aan den Minister van Justitie.

§ 112. Bij het opmaken eener akte van uitersten wil, overeenkomstig art. 993 Burgerlijk Wetboek, moeten worden opgevolgd de bepalingen, daarentrent verder bij dat Wetboek vastgesteld.

Vde AFDEELING.

Handelingen bij het opbreken van het beleg, overgave aan den vijand en het ontruimen eener vesting.

A. Algemeene bepalingen.

§ 113. Bijaldien de vijand het beleg opbreekt, doet de Vestingcommandant onverwijld al de buitenposten, die voor de defensie van belang zijn, weder bezetten, de vijandelijke werken slechten en de ontstane bressen weder opmaken.

§ 114. De Vestingcommandant moet de verdediging tot het uiterste doorvoeren, tenzij dat de vroegere overgave of ontruiming der sterkte door den Bevelhebber in de militaire afdeeling — of in de omstandigheid van § 3 door den Opperbevelhebber van het veldleger — bij *gemotiveerde* lastgeving mocht worden bevolen, hetgeen hem van de verantwoordelijkheid, in de volgende §§ vermeld, ontheft.

§ 115. Wanneer alle middelen van defensie zijn uitgeput, en de verdediging niet langer kan gerekt worden, roept de Vestingcommandant den raad van defensie bijeen om met hem te raadplegen.

Indien alsdan een der leden aantoon, dat er nog middelen van tegenweer, al ware het slechts voor weinige uren, bestaan, moet de Vestingcommandant, zoo mogelijk, daarvan gebruik maken, en zich steeds naar het gevoelen van den moedigsten gedragen.

§ 116. Mocht de Vestingcommandant het evenwel niet geraden achten de voorgestelde middelen aan te wenden, dan hebben de leden, die ze voorgestelden of die vermeenen in geen capitulatie te moeten treden, het recht van protest, welke protesten alsdan in de notulen worden opgenomen.

§ 117. De Vestingcommandant mag in geen geval eigenmachtig, zonder het advies van den raad of tegen het advies van de meerderheid van den raad, de vesting aan den vijand overgeven of verlaten.

§ 118. Zelfs op het advies van den raad mag hij de vesting niet overgeven of verlaten, zonder dat de vijand daarin een bruikbare bres gemaakt heeft, of zonder ten minste één storm te hebben uitgestaan, tenware hij door volstrekt gebrek aan levensmiddelen of krijgsbehoeften daartoe mocht worden genoodzaakt.

§ 119. Wordt in den raad de ontruiming van de vesting besloten, of wel daartoe de hoogere last ontvangen, dan wordt het voornemen zoelang mogelijk geheim gehouden en worden bijzondere voorzorgen genomen, dat de vijand niets van de voorbereidende maatregelen, tot het ontruimen of tot het zich met geweld doorslaan, gewaar wordt.

§ 120. Voor zooverre dit kan geschieden, zonder het gelukken der ontruiming in het minst in de waagschaal te stellen, wordt het bruikbaar materieel weggevoerd; het achterblijvende, bepaaldelijk het geschut, wordt onbruikbaar gemaakt.

Moet een troepengedeelte tot het misleiden of ophouden van den vijand volstrekt worden achtergelaten, dan moet dit tot het minstmogelijke beperkt worden.

§ 121. Moeten bij de ontruiming verpleegden in het hospitaal worden achtergelaten, zoo blijft het noodige geneeskundige personeel daar mede achter.

B. Onderhandelingen met den vijand.

§ 122. In geen geval begeeft de Vestingcommandant zich in persoon buiten de vesting, om met den vijand te onderhandelen, maar hij belast daarmede een of meerdere Officieren, wier standvastigheid en tegenwoordigheid van geest hem bekend zijn.

§ 123. Om den vijand het verlangen te doen kennen om te onderhandelen, laat de Vestingcommandant het vuur staken en op een der aangevallen werken een wit vaandel plaatsen en de chamade slaan.

§ 124. Indien het vijandelijk vuur zwijgt, worden de Officieren, in § 122 bedoeld, naar buiten gezonden, om den wensch tot onderhandelen en tot het wederzijdsch benoemen van commissarissen over te brengen.

Die, welke door den Vestingcommandant worden aangewezen, ontvangen hunne instructiën in den raad van defensie.

§ 125. Bij den aanvang der onderhandelingen worden de voorwaarden vastgesteld, waaraan elk der partijen zich gedurende dien tijd moet houden, als, het staken van het vuur, en of het geoorloofd is in dien tijd werkzaamheden te verrichten, dan wel of alles in den bestaanden toestand moet blijven.

De noodige voorzorgen worden genomen, dat in dien tijd geen verstandhouding tusschen de burgerij en den vijand plaats hebbe.

§ 126. Mocht het blijken, dat de vijand de onderhandelingen aanhoudt, met de bedoeling om ten nutte van den aanval tijd te winnen, dan worden de onderhandelingen afgebroken en de vijandelikheden hervat.

C. Capitulatie.

§ 127. Nadat de artikelen in den raad van defensie zijn overwogen, beslist de Vestingcommandant verder alléén omtrent de uitvoering en de voorwaarden der capitulatie.

§ 158. Hij mag geen voorwaarden goedkeuren, waardoor zijn lot of dat der Officieren van het lot zijner troepen zou afgescheiden worden.

Hij neemt ook geen voorwaarden aan, die, ten einde de krijgsgevangenschap te ontgaan, de verplichting zouden opleggen, om niet meer tegen den vijand te dienen.

§ 129. Bij het trachten om de gunstigste voorwaarden te bedingen, komen o. a. de volgende punten in aanmerking:

1°. Zoo mogelijk vrijen aftocht van het garnizoen; kan het zijn met behoud van vaandels, wapenen en het medenemen van eenig geschut.

2°. Is de krijgsgevangenschap niet te ontgaan, dan het met krijgseer uitrukken, en eerst daarna nederleggen der wapenen op het glacis, en het behouden van het zijdgeweer door Officieren en onderofficieren. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat het bedingen van meerdere krijgseer nimmer

kan opwegen tegen de eer van de hardnekkigheid der verdediging, en het vertragen van den tijd van overgave.

3°. Gunstige bepalingen ten aanzien van latere uitwisseling, alsmede ten opzichte van het onderhoud en de behandeling gedurende de krijgsgevangenschap en het vervoer der troepen.

4°. Zoodanige bepalingen ten gunste der zieken en gekwetsten, waarvoor de overeenkomst van Genève geen voldoende waarborg mocht geven.

5°. Dat de niet-strijders, — voor zooverre hunne diensten voor de krijgsgevangenen zelve niet gevorderd worden, — vrijen aftocht bekomen.

6°. Bij vrijen aftocht der bezetting de bepalingen tot het waarborgen van den onbelemmerden terugmarsch.

7°. Ten aanzien der burgerij: veiligheid en bescherming van personen en eigendommen, ook voor hen die aan de verdediging hebben deelgenomen; verstrekking van passen aan hen, die verlangen uit te wijken, behoud van ambten, enz.

8°. Bepalingen omtrent de schepen, welke zich in de haven mochten bevinden.

9°. Dat bij twijfelachtige uitdrukkingen in de capitulatie voorkomende, de uitlegging zal gelden, welke ten voordeele is van den capitulant.

§ 130. De capitulatie moet zijn schriftelijk, in de meest bepaalde en stellige uitdrukkingen vervat, en wordt door de wederzijdsche gevolmachtigden ondertekend.

Daarna wordt die door de wederzijdsche Bevelhebbers goedgekeurd, en door hunne handteekening bekrachtigd.

De minuut der capitulatie wordt op halfblad geschreven, opdat achter ieder artikel de woorden „toegestaan” of „geweigerd”, en, in het laatste geval, de door den vijand verlangde voorwaarden kunnen worden gesteld.

§ 131. Hoewel eene mondelinge capitulatie even verbindend is, is zoodanige alleen bij overgave op genade of ongenade gebruikelijk.

§ 132. Eenmaal de capitulatie gesloten zijnde, behoort het tot een der duurste verplichtingen van den Vestingcommandant, om te waken, dat al de bepalingen, daarin vervat, met volkomen goede trouw en nauwgezetheid worden nagekomen. Hij doet het materieel en den verderen voorraad door Officieren der Artillerie, Genie en Militaire Administratie bij inventaris opgeven; hij geeft aan den Chef van het belegeringskorps kennis van de bergplaatsen van buskruit en ontplofbare stoffen; hij zorgt verder voor de goede orde en regelmaat bij den uitmarsch der bezetting, en doet bij allen de overtuiging ingang vinden, dat het eervol is, ook in tegenspoed, tot het laatst zijn plicht te betrachten.

D. Verantwoordelijkheid der Vestingcommandanten.

§ 133. Elk Commandant eener vesting of sterkte moet zich ten volle bewust zijn, dat aan hem is toevertrouwd een der bolwerken van den Staat, of een der steunpunten van het leger, waarvan het behoud, zelfs één dag langer of korter, de gewichtigste gevolgen kan hebben voor de verdediging van het land of voor het heil van het leger.

§ 134. Elk Officier, die het bevel over een vesting of sterkte heeft gevoerd, welke aan den vijand is overgegaan, zal zich daaromtrent schriftelijk moeten verantwoorden voor het Hoog Militair Gerechtshof, op de wijze als bij de krijgswetten is bepaald, ten einde naar bevind van zaken, hetzij décharge te erlangen, hetzij voor den Hove terecht te staan.

In het eerste geval zal de dispositie van décharge, bij Algemeene Order, aan het leger worden bekend gemaakt.

§ 135. De krijgswetten straffen met den dood elken Commandant eener vesting of sterkte, wanneer hij de verdediging niet overeenkomstig plicht en eer heeft volbracht (zie §§ 117 en 118, in verband met de artt. 55 tot en met 60 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande), evenals de leden van den raad van defensie, die zonder genoegzame redenen tot het overgeven of verlaten daarvan hebben gestemd (zie art. 59 van het Crimineel Wetboek van het krijgsvolk te lande).

§ 136. Elk Commandant, die de aan hem toevertrouwde vesting of sterkte naar plicht en eer zal verdedigd hebben, zal met de dapperen der bezetting aanspraak op de tevredenheid en gunst des Konings kunnen maken, terwijl Zijne Majesteit aan zich behoudt daarvan openbare blijken te geven en zoodanige belooningen en onderscheidingen uit te deelen, als met den aard en het gewicht der bewezen diensten geëvenredigd zal bevonden worden.

Wijziging der Instructie voor den Inspecteur der Genie. Aanschrijving M. v. O., 27 November 1875, N°. 41 P., in verband besluit van 23 te voren, N°. 39. Met 1 Januari 1876 wordt de Instructie van den Inspecteur der Genie, vastgesteld bij besluit van 28 Mei 1873, N°. 26, als volgt gewijzigd:

Art. 2 wordt gelezen:

Hij heeft onder zijne onmiddellijke bevelen het korps Ingenieurs, Mineurs en Sappeurs.

Ten opzichte van dat bevel geldt voor hem het bepaalde in de Instructie voor de Divisiecommandanten. Voorts strekt de kring zijner dienstverrichtingen zich uit over al hetgeen in verband staat met 's Rijks verdediging, voor zoover de dienst der Genie betreft.

Art. 6 wordt gelezen:

Hij correspondeert met de Bevelhebbers in de Militaire Afdelingen en met de Inspecteurs en Directeurs van de verschillende wapens en dienstvakken, omtrent alle onderwerpen tot den kring zijner dienstbetrekkingen behoorende.

Hij geeft aan de eerste alle inlichtingen, die zij hem verzoeken, en wijst op hunne aanvraag de Officieren aan, bedoeld in Art. 18 hunner instructie.

Art. 10 wordt gelezen:

Hij zendt de conduitelijsten, de verzoeken om een huwelijk aan te gaan en de voordrachten en aanvragen tot ontslag uit den dienst betreffende de militaire wachters, voorzien van zijne beoordeeling, aan den Minister.

Art. 11 vervalt.

Slepen van vaartuigen, geladen met buskruit en munitien, door stoomvaartuigen. Aanschrijving M. v. O., 30 November 1875, N°. 67 A. Tengevolge eener missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dd. 15 November, N°. 8, Afd. II, heeft de Minister van Oorlog bepaald, dat in de instructie voor de militaire geleiders van vaartuigen, geladen met buskruit en munitien (tot wier samenstelling buskruit gebezigd wordt) voor *particulieren*, zal worden vermeld, dat die geleiders zich niet mogen verzetten tegen het doen slepen der bedoelde vaartuigen door stoomvaartuigen, mits daartoe gebezigd worde een tros van niet minder dan 200 M. lengte en in de door de Commissarissen des Konings uit te reiken autorisatiën tot vervoer geen verbodsbepalingen tegen dat slepen zijn opgenomen; — ten anderen, dat de autoriteiten, die bevoegd zijn tot het doen van aanvragen om scheepsruimte voor den dienst der militaire transporten te water, gemachtigd

zijn om in spoedvereischende gevallen en wanneer niet gejaagd kan worden, de transporten buskruit en munitieën als boven, *ten dienste van het Rijk* door stoomvaartuigen te doen slepen, insgelijks aan een tros van niet minder dan 200 M. lengte, met kennisgeving daarvan aan de autoriteiten, die volgens de bestaande voorschriften nopens het vervoer van buskruit enz., moeten worden geïnformeerd.

TWEEDE GEDEELTE.

Rekening en verantwoording van de Directie der Weduwen- en Weezenkas voor de officieren der landmacht over 1874. M. v. O., 4 December 1875, N°. 70 I. (Zie het *Verlag*, *Rec. Milit.* 1875 II, Bladz. 155—157.

Munitiebrood voor 1876. Aanschrijving M. v. O., 8 December 1875, N°. 64 I. Gedurende het jaar 1876 zal de verstrekking van het benodigde munitiebrood ten behoeve der daartoe gerechtigde militairen als volgt plaats hebben:

a. Uit militaire bakkerijen: te Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Bergen-op-Zoom, Breda (ook voor Geertruidenberg), Deventer (ook voor Zutphen en Zwolle), Gorichem (ook voor Loevestein en Woudrichem), Grave, 's Gravenhage (ook voor Delft en Leiden), Groningen (ook voor Assen), Haarlem, Harderwijk, 's Hertogenbosch, Hoorn, Leeuwarden (ook voor Harlingen), Maastricht, Naarden, Nijmegen, Utrecht (ook voor Gouda, Wierickerschans en Woerden), Venlo (ook voor Roermond), Vlissingen (ook voor Middelburg), Willemsoord, de maritieme bakkerij (ook voor Helder).

b. door aannemers, onder de voorwaarden voorkomende in het *Rec. Milit.* 1872, Bladz. 269: te Brielle door J. D. KEMP, per ration *f* »—8⁷⁴; te Doesborgh, door H. J. LABOTZ, *f* »—9⁹⁰; te Dordrecht, J. VAN GROENINGEN, *f* »—9⁴⁷; te Hellevoetsluis, door A. H. J. HESTER *f* »—8⁸⁵; te Neuzen, door J. VAN VESSEM G.Jzn. *f* »—7⁹⁵; te Willemstad en Ooltgensplaat, door C. SONNEVELDT *f* »—7⁴³.

De militairen in forten en versterkte plaatsen gelegerd, aan wie niet op eene der in punt 1 bedoelde wijze het munitiebrood wordt verstrekt, zoomede die te Heusden in garnizoen, genieten een toelage voor het aankopen van brood, voor de eerstbedoelden van *f* »—10, en voor die te Heusden *f* »—9⁵ per man daags.

c. Dat voor het aankopen van brood in de garnizoenen te Kampen en Schoonhoven en ten behoeve van het detachement tot bewaking van materieel op de legerplaats bij Milligen, geldelijke toelagen zullen worden te goed gedaan, waarvan de bedragen te zijner tijd zullen worden medegedeeld, en waartoe omstreeds den 15den der laatste maand van elk kwartaal door de commandeerende officieren van daarbij betrokken corpsen aan het Dept. van Oorlog moet worden gezonden een opgaf van den prijs waartegen het brood over het volgende kwartaal verkrijgbaar zal zijn.

Vergoeding van reis- en verblijfkosten van militairen, die als getuigen voor den rechter moeten verschijnen. Aanschrijving M. v. O., 9 December 1875, N°. 86 I. In verband met het besluit van 22 Juni 1875, (*Staatsblad* N°. 123), bepalende dat de wetten van 18 April 1874 (*Staatsblad* N°. 66 en 67) tot vaststelling van tarieven van gerechtskosten in strafzaken en de daarop betrekkelijke besluiten van 18 December 1874 (*Staatsblad* N°. 212 en 213), op 1 Januari 1876 in werking zullen treden, wordt ter kennis van de militaire en administratieve autoriteiten van het leger gebracht:

1°. dat, zooals uit die verordeningen blijkt, te rekenen van gezegd tijdstip, de als getuigen opgeroepen Officiëren naar denzelfden maatstaf en op dezelfde wijze zullen worden schadeloos gesteld als burgerlijke getuigen, en dus niet meer op den voet en de wijze, bepaald bij het Koninklijk besluit van den 15den December 1849 (*Staatsblad* n° 62);

2°. dat het bepaalde bij § 5 der dezerzijdsche beschikking van den 9den December 1842, N°. 3 B, en het daaromtrent nader vastgestelde bij de aanschrijving van den 20sten Januari 1844, N°. 39 B, voor zooveel namelijk de vergoeding voor reis- en verblijfkosten aan Officiëren betreft, komt te vervallen;

3°. dat de nieuwe bepalingen betrekkelijk de reis- en verblijfkosten voor militairen in werkelijken dienst beneden den rang van Officier (artt. 16 en 35 van het Koninklijk besluit van den 18den December 1874 (*Staatsblad* N°. 212) overeenkomen met de thans geldende voorschriften, en het dienaangaande bepaalde in de sub 2 genoemde aanschrijvingen derhalve van kracht blijft.

Fondsen van inwendig beheer en prijsbepaling voor het jaar 1876. Aanschrijving M. v. O., 9 December 1875, N°. 98 I, (*Zie Rec. Milit.* 1875, II, Bladz. 160—163).

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

SECRET - CONFIDENTIAL

Faint, illegible text below the header, possibly a classification or administrative note.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document.

APPENDIX

Faint, illegible text in the lower section of the page, likely an appendix or detailed notes.

RECUEIL MILITAIR.

(26 DECEMBER 1875—25 JANUARI 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Vermeerdering van het getal korporaals bij het Instructie-bataillon. Aanschrijving M. v. O., 5 Januari 1876, N°. 64, P. Mededeeling van het Kon. besluit van 9 December 1875, N°. 49, waarbij, met wijziging van het besluit van 8 Mei 1867, N°. 64, en later daarin gebrachte wijzigingen, bepaald wordt, dat het aantal korporaals bij gezegd bataillon met vier per compagnie wordt vermeerderd en alzoo van 32 op 48 wordt gebracht.

Wijziging van het voorschrift op het aannemen van recruten enz., voor den kolonialen militairen dienst. Aanschrijving M. v. O., 7 Januari 1876. Herzien hebbende de §§ IV en VII van gezegd voorschrift (*Rec. Milit.* 1864, Blz. 23), heeft de Minister van Oorlog, in overleg met dien van Koloniën, bepaald, dat, te rekenen van 1 Februari aanstaande, aan een voorloopig voor den kolonialen militairen dienst aangenomen rekrut, geen voorschot op handgeld tot een bedrag van meer dan f 20 zal mogen worden verstrekt.

TWEEDE GEDEELTE.

Verhooging van gagement voor Indische militairen en hunne weduwen. Aanschrijving M. v. O., 20 December 1875, N°. 32 P. Aangezien eene betere regeling gevorderd wordt der gagementen van de Europeesche militairen der landmacht in Nederlandsch Indië, beneden den rang van Officier en van de hun gelijkgestelde militaire personen, is, met herziening der vroegere daaromtrent genomen besluiten, bij koninklijke besluiten van 24 Augustus te voren N°. 42 en 43, het volgende bepaald. Voor zoover deze besluiten betrekking hebben op de toekenning van gagementen, onderstanden en gratificatiën bij en na het verlaten van den dienst, aan militairen beneden den rang van Officier en aan hen gelijkgestelde personen, zijn zij niet toepasselijk op diegenen hunner die op 1 Januari 1877 bij de landmacht in Ned. Indië in dienst zijn, of daarbij na dien datum in dienst treden. Voor hen gelden de bepalingen van het Reglement bij laatstgenoemde besluiten vastgesteld. Zij, die, gegageerd overeenkomstig de voormelde besluiten, op 1 Januari 1877 bij de landmacht in Ned. Indië in dienst zijn, of daarbij na dien datum in dienst treden, worden, bij 't weder verlaten van den dienst, in 't genot gesteld eener gagementverhooging overeenkomstig de 2de zinsnede der 1ste aliena, van art. 19 van het Reglement, ten ware hun recht op gagement mocht vervallen zijn. Bij het verleenen van gagement aan de Europeesche

militairen beneden den rang van Officier van de landmacht in Ned. Indië en aan de hun gelijkgestelde personen treden, van en met 1 Januari 1876 de maximaalbedragen, vermeld in art. 13 van het bij dit besluit gevoegde reglement, in de plaats van de overeenkomstige bedragen, vastgesteld bij het besluit van 20 Maart 1867, N°. 80, sub 1°. (*Ind. Staatsblad* N°. 88).

Het normale jaarlijksche bedrag der gagementen, zoowel voortdurende als tijdelijke, is het volgende: voor een opzichter der 1ste, 2de en 3de klasse *f* 420, *f* 360 en *f* 340; voor den magazijnmeester der artillerie 4de kl. *f* 340; voor den adjudant-officier *f* 320; voor den sergeant-majoor *f* 290; voor den sergeant of fourier *f* 260; voor den korporaal *f* 220; voor den soldaat *f* 200; voor den artillerieschutter bij de compagnie werklieden: 1ste kl. *f* 290; 2de kl. *f* 260; 3de kl. *f* 220; voor den leerling-werkman *f* 200. — Telt de militair meer dan 2½ dienstjaren, dan wordt zijn gagement bepaald op het normale bedrag, vermeerderd, voor elk dienstjaar, met *f* 12,50 voor den militairen opzichter der genie 1ste en 2de kl.; *f* 7,50 voor den soldaat en den leerling bij de compagnie artillerie-werklieden; *f* 10 voor de overige militairen. — Bij het Kon. Besluit van 24 Augustus 1875, N°. 43, wordt punt 2 van het besluit van 20 Maart 1867, N°. 80, in dien zin gewijzigd, dat het jaarlijksch bedrag der pensioenen die op of na 1 Januari 1876 worden verleend aan weduwen van Europeesche militairen beneden den rang van Officier van de landmacht in Ned. Indië, of aan die aan hen gelijkgestelde personen, wordt vastgesteld op de helft van 't bedrag der gagementen hunner echtgenooten, verzekerd bij voormeld besluit N°. 42. (Zie verder het geheele *Reglement* in het *Recueil militaire*, 2de Ged., Blz. 167—181.)

Oppassers bij de Koninklijke Militaire Academie. Aanschrijving M. v. O., 24 December 1875, N°. 40, P. Daar het bij 't bestaande gebrek aan vrijwilligers moeilijk wordt om het oppassers-personeel bij de Kon. Milit. Academie uit die categorie van militairen aan te vullen, wordt bepaald, dat wanneer geen vrijwilligers daartoe kunnen worden aangewezen, ook afgeëxerceerde miliciens (na minstens vijf maanden oefening) bij de Academie als oppasser kunnen worden overgeplaatst. Zij kunnen als zoodanig werkzaam blijven, wanneer zij, na volbrachten eersten oefeningstijd, ingevolge Art. 126 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* N°. 72) betrekkelijk de Nationale Militie, verlangen onder de wapenen te blijven of te komen.

Wijziging in de tegen Mei 1876 vastgestelde garnizoensveranderingen. Aanschrijving M. v. O., 28 December 1875, N°. 36, P., in verband Kon. besluit van 23 te voren N°. 23. Met wijziging van het besluit van 6 November 1875, N°. 24, betrekkelijk de garnizoensveranderingen zullen de 3de en 4de comp. van het 3de bat., 3de reg. inf., alsmede het 1ste eskadron van het 1ste reg. huz. tegen Mei aanstaande *niet* van garnizoen veranderen; de 2de en 3de comp. van het 2de bat. van het 3de reg. inf. gaat van Bergen-op-Zoom naar Neuzen; het reserve-eskadron en depôt van het 3de reg. huz. van Leiden naar s' Hage, en verder een der veldeskadrons van dat korps van s' Hage naar Bergen-op-Zoom; het reserve-eskadron en depôt van het 4de reg. huz. van Zutphen naar Leiden.

Topographische en militaire kaart des Rijks, gewone uitgave. Aanschrijving M. v. O., 28 December 1875, N°. 78, S. Ter kennes van het leger wordt gebracht, dat in den loop van het jaar 1875 van voormelde kaart op de schaal 1:50,000, *gewone uitgave*, herdrukt zijn geworden na volgens de leggers te zijn bijgewerkt; N°. 6 (Leeuwarden), 10 (Sneek), 11 (Heerenveen), 25 (Amsterdam), 30 (s-Gravenhage), 57 (Rotterdam), 49 (Bergen-op-Zoom) en 53 (Sluis).

Herijk van maten en gewichten. Aanschrijving M. v. O., 28 December 1875, N°. 79, S, in verband Kon. besluit van 9 December te voren. (*Staatsblad* N°. 239). In het jaar 1876 zijn aan den herijk onderworpen: de lengtematen, de inhoudsmaten voor natte waren en de gewichten. Die herijk vangt aan op 1 Januari en eindigt op 1 September van dat jaar. Aan Gedeputeerde Staten der onderscheidene provinciën wordt opgedragen het tijdstip te bepalen waarop die herijk, in elke gemeente, binnen het vermelde tijdvak zal plaats hebben.

Reglement voor den dienst van den Rijkstelegraaf. Aanschrijving M. v. O., 28 December 1875, N°. 80 S. Bij Kon. besluit van 12 December (*Staatsblad* N°. 240), is een nieuw Reglement voor den dienst van den Rijkstelegraaf goedgekeurd. De besluiten van 18 Juni 1872 (*Staatsblad* N°. 79), en van 24 December 1873 (*Staatsblad* N°. 193), worden ingetrokken en de nieuwe voorschriften voor gezegden dienst met 1 Januari 1876 ten uitvoer gebracht; de bestaande worden met denzelfden dag buiten werking gesteld.

Wijziging en uitbreiding van Art. 33 van het besluit van den Souvereinen Vorst van 14 Jannari 1815, N°. 29. Aanschrijving M. v. O., 28 December 1875, N°. 81 I. Bij Kon. besluit van 23 te voren, N°. 10, wordt aan Art. 33 van bovengemeld besluit, houdende oprichting van eene weduwen- en wezenkas voor de Officieren van de landmacht, de volgende bepalingen toegevoegd:

»Indien echter door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen matige rente — overeenkomstig door Gedeputeerde Staten der Provincie, waarin gezegde besturen zijn gevestigd, goedgekeurde bepalingen — voorschotten op pensioenen aan uit de Weduwen- en Wezenkas voor de Officieren van de landmacht pensioenen genietende weduwen zijn verstrekt, wordt het alzoo in voorschot verstrekte pensioen, over het sterfkwartaal, aldaar aan de betrokken besturen of instellingen uitbetaald.

Eervol ontslag van een Minister van Oorlog en benoeming van een Minister van Oorlog ad interim. Aanschrijving M. v. O., 29 December 1875, N°. 69 S., houdende mededeeling van 's Konings besluit van 24 te voren, N°. 2, waarbij een eervol ontslag verleend wordt aan den Minister van Oorlog ENDERLEIN, met dankbetuiging voor de gewichtige diensten aan Z. M. den Koning en den lande bewezen, terwijl aan den Minister van Marine W. F. VAN ERP TAALMAN KIF, tijdelijk de functiën van Minister van Oorlog opgedragen worden.

Vijfde Bijvoegsel van den Instructie-Inventaris voor de Artillerie der landmacht. Aanschrijving M. v. O., 5 Januari 1876, N°. 71 A. Gezegd Bijvoegsel bij de Kon. Milit. Academie voor den prijs van f 0,09 verkrijgbaar gesteld zijnde, heeft de Minister van Oorlog bepaald, dat door den Gouverneur dier Academie aan de chefs der navolgende korpsen, tegen opgemelden prijs, zal worden gezonden: aan het regt. gren. en jagers 13 exemplaren, waaronder 2 voor de Normaal-Schietsschool; aan de regimenten Infanterie ieder 12 exempl.; aan het 1ste, 3de en 4de regt. Huz. ieder 5 exempl.; aan het 2de regt. Huz. 6 exempl.; aan het Instructie-bataillon, het Algemeen-depôt van discipline, het bat. Mineurs en Sappeurs, het koloniaal Werfdepôt en de divisiën Marechaussee, ieder 4 exempl. De kosten moeten onder de uitgaven voor administratiekosten verrekend worden.

Vervoer per stoomboot van militairen. Aanschrijving M. v. O., 6 Januari 1876, N°. 47 I. Vaststelling van een tarief voor het vervoer van militairen enz. tusschem Amsterdam en Lemmer, onder de algemeene bepa-

lingen, medegeedeeld bij de beschikking van 9 December 1874, N°. 68 (*Rec. Milit.* II, Blz. 193). Met de booten der Maatschappij kunnen in eens worden vervoerd 150 man en 30 paarden. (Zie het tarief *Rec. Milit.* II, 1876, Blz. 2.)

Overeenkomst voor de verbetering van het lot der gewonde krijgslieden bij de legers te velde. Aanschrijving M. v. O., 6 Januari 1876. Kennisgeving ten verfolge op vroegere mededeelingen, dat ook het vorstendom Montenegro tot de overeenkomst van Geneve van 22 Augustus 1869 is toegetreden.

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 7 Januari 1876. Bericht van het in 't licht verschijnen bij de Kon. Milit. Academie, van het *Schoolboek voor lager militair onderwijs, 1ste stukje*, samengesteld door den kapitein bij het Instructie-bataillon W. G. ROMPELMAN, en verkrijgbaar bij gezegde inrichting voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz., tegen den prijs van f0,24. De aandacht van de commandeerende Officieren der korpsen wordt op dit werkje gevestigd, ten gebruike bij het onderwijs op de huishoudelijke scholen.

Het openstellen der werving van tamboers bij het bataljon Mineurs en Sappeurs. Aanschrijving M. v. O., 11 Januari 1876, N°. 53 P. De bij aanschrijving van 7 October 1875 (*Rec. Milit.* II, Blz. 137) tijdelijk gesloten werving bij gezegd korps, wordt thans weder opengesteld.

Benoeming van een Minister van Oorlog. Aanschrijving M. v. O., 18 Januari 1876, N°. 42 S. Bij Zr. Ms. besluit van den 6den te voren, N°. 1, is benoemd tot Minister van Oorlog Jhr. G. J. G. KLERCK, Adviseur bij den aanleg van Staatsspoorwegen, met ingang van 1 Februari aanstaande, en is ook alsdan de Minister van Marine, onder dankbetuiging, ontheven van de tijdelijke waarneming van het beheer over gezegd Departement.

RECUEIL MILITAIR.

(26 JANUARI—25 FEBRUARI 1876.)

TWEEDE GEDEELTE.

Standgezichten van het artilleriematerieel. Aanschrijving M. v. O., 29 Januari 1876, N°. 55 A. Ten vervolge van de dispositie van 27 November 1868, N°. 9 A (*Rec. Milit.* blz. 304), wordt ter kennis van de militaire autoriteiten gebracht, dat bij het in 't licht verschijnen van afleveringen van den *Artillerie-Atlas* — standgezichten van het artilleriematerieel — de opgaven der benoodigde exemplaren, zoo van de nieuwe als van de vroeger verschenen afleveringen, moeten worden ingezonden binnen twee maanden na de kennisgeving daarvan in het *Recueil Militair*. Na dien tijd worden geen opgaven meer ingewacht en alleen complete afleveringen verkrijgbaar gesteld.

Verhooging van traktementen van sommige Officieren van Gezondheid, Apothekers en Paardenartsen, na een zeker getal dienstjaren. Bij aanschrijving van het M. v. O., van 4 Februari 1876, N°. 60 P., wordt kennis gegeven van Zr. Ms. Besluit, van 30 Januari jl., N°. 7, waarbij de volgende traktementsverhoogingen worden toegekend: Aan de Officieren van Gezondheid der 1ste kl., na 25 jaren effectieven dienst *f* 600; aan de Officieren van Gezondheid der 1ste kl., Apothekers der 1ste kl. en Paardenartsen der 1ste kl., na 24 jaren effectieven dienst, *f* 400; aan dezelfde, na 23 jaren *f* 200; aan de Officieren van Gezondheid der 2de kl., na 15 jaren effectieven dienst, *f* 300; aan de Officieren van Gezondheid der 2de kl., Apothekers der 2de kl. en Paardenartsen der 2de kl., na 14 jaren effectieven dienst *f* 200; aan dezelfde, na dertien jaren *f* 100.

Onder de Officieren van Gezondheid der 1ste kl. worden ook begrepen de eerste Officieren van Gezondheid der 2de kl., het traktement van Officier van Gezondheid der 1ste kl. genietende.

Ten gevolge van dit besluit vervalt art. 5 van het Kon. besluit van 19 November 1844, N°. 46, voor wat betreft het toekennen der jaarlijksche traktementsverhooging van *f* 100 wegens twintigjaren effectieven Nederlandschen dienst der Officieren van Gezondheid, Apothekers en Paardenartsen.

Vermeerdering van het ziekengeld der infirmerieën. Aanschrijving M. v. O., 10 Februari 1876, N°. 42 I, bevattende mededeeling van het Kon. besluit van 7 Februari te voren N°. 28, waarbij bepaald wordt, dat de bij het besluit van 11 December 1858, N°. 79, aan de kassen der garnizoens-infirmerieën, onder de benaming van *ziekengeld* verleende tegemoetkoming van 's Rijkswege à 2½ cents daags, voor iederen verpleegden militair van het

leger hier te lande, onverschillig zijn graad of soldij, te rekenen van af 1 Januari 1876, met 7½ cents vermeerderd, en alzoo op 10 cents per hoofd en per dag bepaald wordt.

Regeling van de soldijen der onderofficieren bij de verschillende korpsen der landmacht, benevens van de korporaals-titulair bij het Instructiebataillon en de Artillerie-Instructiecompagnie. Aanschrijving M. v. O., 15 Februari 1876, N°. 54 I; alsmede Kon. besluit van 10 Februari te voren, N°. 26. Ten einde op nieuw te voorzien in de ongenoegzaamheid der soldijen van de onderofficieren tot de onderscheidene korpsen van het leger behoorende, en om de dienstneming bij het Instructie-bataillon en de Artillerie-instructiecompagnie te bevorderen, worden, met wijziging der vroeger daaromtrent bestaande bepalingen, de soldijen der onderofficieren, dienende bij de verschillende korpsen van het leger en bij de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld overeenkomstig de bij het besluit gevoegde Bijlagen A, B, C, D, E en F. De soldij der korporaals-titulair, behoorende bij het Instructiebataillon en de Artillerie-instructiecompagnie wordt met 5 cents per dag verhoogd en alzoo gebracht op 31 cents per hoofd daags. De soldijen der overige militairen van de verschillende wapenkorpsen en inrichtingen, welke niet in de navolgende bijlagen zijn vermeld, benevens alle andere bepalingen omtrent het bedrag en genot van soldijen en verhoogingen van dien, in de laatste daartoe betrekkelijke besluiten voorkomende, blijven van kracht. De bepalingen omtrent de soldijverhooging der onderofficieren in de Bijlagen vermeld, zijn ook van toepassing op het Koloniaal Werfdepot.

Het besluit treedt in werking te rekenen van 19 Februari 1876.

Bijlage A. INFANTERIE; soldij per dag. Grenadiers en Jagers: Adjt.-onderofficier en vaandeldrager *f* 2,02; sergt.-tamboer *f* 0,93; idem hoornblazer *f* 1,—; schrijvers 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,85; sergt.-instructeur der scherpschutters *f* 0,93; sergt.-majoor 1ste kl. *f* 1,77; idem 2de kl. *f* 1,27; sergeanten 1ste kl. *f* 0,93; idem 2de kl. *f* 0,83; fouriers *f* 0,83.

Infanterie: Adjt.-onderofficier en vaandeldrager *f* 2,—; sergt.-tamboer *f* 0,90; idem hoornblazer *f* 1,—; schrijvers 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,85; sergt.-instructeur der scherpschutters *f* 0,90; sergt.-majoor 1ste kl. *f* 1,75; idem 2de kl. *f* 1,25; sergeanten 1ste kl. *f* 0,90; idem 2de kl. *f* 0,80; fouriers *f* 0,80.

Compagnieën hospitaalsoldaten: sergt.-majoor 1ste kl. *f* 1,75; idem 2de kl. *f* 1,25; sergeanten 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,90; fouriers *f* 0,88.

Bijlage B. CAVALERIE; soldij per dag: Adjtn.-onderofficier, standaarddrager en pikeur *f* 2,10; staftrumpetters *f* 1,—; schrijvers 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,85; opperwachtmeesters 1ste kl. *f* 1,90; idem 2de kl. *f* 1,40; wachtmeesters 1ste kl. *f* 1,10; idem 2de kl. *f* 1,—; fouriers *f* 1,—.

Bijlage C. ARTILLERIE; soldij per dag. Veldartillerie: Adjt.-onderofficier en pikeur *f* 2,10; vuurwerker (sergt.-majoor) *f* 1,80; staftrumpetter *f* 1,—; schrijvers 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,85; opperwachtmeesters en sergtn.-majoor 1ste kl. *f* 1,90; idem 2de kl. *f* 1,40; wachtmeesters en sergeanten 1ste kl. *f* 1,10; idem 2de kl. *f* 1,—; fouriers *f* 1,—.

Vestingartillerie: Adjt.-onderofficier en pikeur *f* 2,05; vuurwerker (sergt.-majoor) *f* 1,80; stafhoornblazer *f* 1,—; schrijvers 1ste kl. *f* 0,95; idem 2de kl. *f* 0,85; opperwachtmeesters en sergtn.-majoor 1ste kl. *f* 1,80; idem 2de kl. *f* 1,30; wachtmeesters en sergeanten 1ste kl. *f* 1,—; 2de kl. *f* 0,90; fouriers *f* 0,90.

Rijdende Artillerie: Adjt.-onderofficier en pikeur *f* 2,10; staftrumpetter

f 1,—; schrijvers 1ste kl. f 0,95; idem 2de kl. f 0,85; opperwachtmeesters en sergtn.-majoor 1ste kl. f 1,90; idem 2de kl. f 1,40; wachtmeesters en sergeanten 1ste kl. f 1,10; idem 2de kl. f 1,—; fouriers f 1,—.

Pontonniers: Adjt.-onderofficier en pikeur f 2,05; schrijvers 1ste kl. f 0,95; idem 2de kl. f 0,85; opperwachtmeesters en sergtn.-majoor 1ste kl. f 1,80; idem 2de kl. f 1,30; wachtmeesters en sergeanten 1ste kl. f 1,10; idem 2de kl. f 1,—; fouriers f 1,—; scheepstimmerman (sergeant) f 1,20.

Torpedocompagnie: opperwachtmeesters en sergtn.-majoor 1ste kl. f 2,—; idem 2de kl. f 1,50; wachtmeesters en sergeanten 1ste kl. f 1,30; idem 2de kl. f 1,20; fouriers f 1,20; scheepstimmerman (sergeant) f 1,30.

Bijlage D. BATALJON MINEURS EN SAPPEURS; *soldij per dag*: Adjt.-onderofficier f 2,05; sergt.-majoor (magazijnmeester) f 1,80; (adjt.-onderofficier zijnde f 2,05); sergt.-majoor (instrumentmaker) f 1,80; (sergeant zijnde f 1,05); sergt.-timmerman, idem smid, idem vuurwerker f 1,05, f 1,05 en f 1,15 (sergt.-majoor zijnde f 1,80); schrijvers 1ste kl. f 0,95; idem 2de kl. f 0,85; sergt.-majoor 1ste kl. f 1,80; idem 2de kl. f 1,30; sergeanten 1ste kl. f 1,05; idem 2de kl. f 0,95; sergeanten (veldtelegrafisten) 1ste kl. f 1,15; idem 2de kl. f 1,05; fouriers f 0,95.

Bijlage E. KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE; *soldij per dag*: Adjt.-onderofficier der Academie, idem pikeur, idem concierge, idem hofmeester, ieder f 2,50; sergt.-majoor vuurwerker f 2,—; sergt.-majoor der Inf. 1ste kl. f 2,—; idem 2de kl. f 1,50; idem schermmeester f 2,—; sergeanten der Inf. 1ste kl. f 1,10; idem 2de kl. f 1,—; wachtmeesters der Cavalerie 1ste kl. f 1,30; idem 2de kl. f 1,20; sergeanten of wachtmeesters der Artillerie 1ste kl. f 1,20; idem 2de kl. f 1,10; sergeant der Mineurs 1ste kl. f 1,25; idem 2de kl. f 1,15; timmerman (sergeant) f 1,40.

Bijlage F. KONINKLIJKE MARECHAUSSEE. Opperwachtmeester f 900 's jaars; wachtmeester te paard; brigadier idem; brigadier te voet; brigadier idem; resp. f 2,18; f 1,77; f 1,90 en f 1,50 daags.

Van de schrijvers, de opperwachtmeesters en sergeanten-majoor kan de kleinste helft van de totale sterkte per korps volgens de formatie, den graad van 1ste klasse bekleeden.

Van de sergeanten en wachtmeesters, idem, het $\frac{1}{4}$ gedeelte.

Bij de Militaire Academie kan van de sergeanten en wachtmeesters, evenals van de sergtn.-majoor, de kleinste helft van de totale sterkte der formatie, den graad van 1ste klasse bekleeden.

In verband met bovenvermeld Koninklijk besluit heeft de Minister van Oorlog bepaald: 1°. dat tot sergeant-majoor, opperwachtmeester, sergeant en schrijver 1ste kl., in de eerste plaats in aanmerking zullen worden gebracht de oudsten in graad, althans bijaldien zij zulks door gedrag, ijver en bekwaamheid verdienen; 2°. dat, aangezien de soldijen der onderofficieren niet uitsluitend zijn verhoogd om dezen meer zakgeld te bezorgen, maar ook en vooral, om hen in de gelegenheid te stellen hunne voeding en hun verder materieel leven in de kazerne te verbeteren, de korpscommandanten zullen dienen na te gaan, in hoeverre de inleggelden voor de onderofficiersmenages bij hun onderhebbend korps behooren te worden vermeerderd.

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the origin of life. It is shown that the origin of life is a problem of the first importance, and that it is one of the most interesting and important problems of the present day. The author discusses the various theories of the origin of life, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. He also discusses the various experiments which have been made to test the theory of spontaneous generation, and shows that the results of these experiments are in favor of the theory of spontaneous generation.

The second part of the paper is devoted to a discussion of the problem of the origin of the human race. It is shown that the origin of the human race is a problem of the first importance, and that it is one of the most interesting and important problems of the present day. The author discusses the various theories of the origin of the human race, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. He also discusses the various experiments which have been made to test the theory of spontaneous generation, and shows that the results of these experiments are in favor of the theory of spontaneous generation.

The third part of the paper is devoted to a discussion of the problem of the origin of the human mind. It is shown that the origin of the human mind is a problem of the first importance, and that it is one of the most interesting and important problems of the present day. The author discusses the various theories of the origin of the human mind, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. He also discusses the various experiments which have been made to test the theory of spontaneous generation, and shows that the results of these experiments are in favor of the theory of spontaneous generation.

The fourth part of the paper is devoted to a discussion of the problem of the origin of the human soul. It is shown that the origin of the human soul is a problem of the first importance, and that it is one of the most interesting and important problems of the present day. The author discusses the various theories of the origin of the human soul, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. He also discusses the various experiments which have been made to test the theory of spontaneous generation, and shows that the results of these experiments are in favor of the theory of spontaneous generation.

RECUEIL MILITAIR.

(26 FEBRUARI—25 MAART 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Voorrechten toe te kennen aan miliciens voor de lichting van 1876. Aanschrijving M. v. O., 7 Februari 1876, N°. 22 P., in verband Kon. besluit van den 5den te voren, N°. 17. In het belang der levende strijdkrachten van den Staat den persoonlijken dienst bij de nationale militie willende bevorderen en om de miliciens aan te sporen zich gedurende hun eersten oefeningstijd toe te leggen op het verkrijgen van meerdere geschiktheid, ten einde zodoende eenig bruikbaar militiekader te verkrijgen, wordt voor de lichting van dit jaar bepaald :

1°. De tijd, voor eerste oefening op twaalf maanden vast te stellen, wordt tot op negen maanden verminderd voor :

a. de bij de infanterie ingedeelde lotelingen, die, vóór hunne inlijving, bij eene vereeniging tot vrijwillige oefening in den wapenhandel of op andere wijze zoodanigen graad van geoefendheid hebben verkregen, dat zij, na één maand onderricht bij het korps te hebben genoten, blijken voldoende geoefend te zijn, om aan de exercitiën in de Bataljonsschool deel te nemen, zullende zij bovendien, alvorens met verlof te vertrekken, minstens tot in de achtste oefening der 2de klasse van het schijfschieten moeten zijn gevorderd ;

b. de bij de vestingartillerie ingedeelde lotelingen, die, na één maand onderricht bij het korps te hebben genoten, blijken voldoende geoefend te zijn in de Recrutenschool en de bediening van het geschut om tot de exercitiën met de krachtwerktuigen over te gaan, en die overigens, na een verblijf van drie maanden onder de wapenen, aan alle dienstverrichtingen van geoefende kanonniers deelnemen ;

c. de bij het bataljon mineurs en sappeurs ingedeelde lotelingen, die, binnen negen maanden werkelijken dienst, de geschiktheid voor veldtelegrafist hebben verkregen ;

d. de lotelingen, die, binnen negen maanden werkelijken dienst, blijken geven van hunne verplichtingen als milicien in ieder opzicht te kennen, volgens een door den Minister van Oorlog vast te stellen programma, en bewijzen overleggen, dat hunne tegenwoordigheid in het gezin, waartoe zij behooren, noodzakelijk is ;

e. de lotelingen, die, binnen negen maanden werkelijken dienst, blijken geven van bruikbare korporaals te zijn.

Om aanspraak te kunnen doen gelden op deze vermindering van den tijd voor eerste oefening bepaald, moeten de miliciens zich door gedrag en dienstijver eene gunst waardig maken.

Worden de hiervoren bedoelde miliciens door de loting, vermeld in art. 124 der militiewet, voor het blijvend gedeelte aangewezen, dan behouden zij aanspraak op het hun toegekend voorrecht, mits zij het door hen getrokken nummer verwisselen met een nummer, dat op verlof recht geeft; maken zij van deze bevoegdheid geen gebruik, dan kan hun niettemin een verlof van drie maanden worden verleend.

2°. De lotelingen, die, vóór de inlijving bij de militie, met gunstig gevolg een examen afleggen, waarvan het programma door den Minister van Oorlog wordt bepaald, worden, voor zoover zij daartoe geschikt bevonden zijn en dit met de belangen van den dienst is overeen te brengen, ingelijfd bij het korps en geplaatst in het garnizoen hunner keuze.

In werkelijken dienst zijnde worden zij zooveel mogelijk in de kazerne bij elkander gehuisvest, mogen voor eigen rekening buiten dienst fijne uniform dragen en, zoo daartoe maar eenigszins gelegenheid is, met elkander of met de aspirant-onderofficieren en korporaals menage houden.

Uit hen zal in de eerste plaats militiekader worden getrokken, voor zoverre hunne geschiktheid tevens voldoende zij.

3°. De lotelingen, die tot onderofficier worden bevorderd, verkrijgen daardoor aanspraak op verlof met behoud van soldij voor den tijd van ééne maand.

Om echter tot onderofficier te kunnen worden bevorderd, moeten de lotelingen zich verbinden om, uit kracht van art. 126 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* N°. 72), minstens voor zes maanden onder de wapenen te blijven na het tijdstip, waarop zij anders in het genot van onbepaald verlof zouden worden gesteld.

Daarentegen zullen de militie-onderofficieren, in gewone tijden, verschoond blijven van latere opkomst onder de wapenen tot het bijwonen van herhalingsoefeningen.

4°. De hiervoren bedoelde verloven worden verleend door den chef van het korps; zullende het verlof sub. 3 bedoeld door hem worden toegestaan op het tijdstip, dat het meest met de belangen van den dienst strookt.

5°. Aan de lotelingen (soldaten, korporaals en onderofficieren), die, krachtens voormeld wetsartikel, zich verbinden om minstens zes maanden onder de wapenen te blijven of te komen, zal, met wijziging in zooverre van het bepaalde bij lett. B van het besluit van den 6den December 1875, N°. 22, eene premie worden uitbetaald, tot een bedrag evenredig aan dat, hetwelk voor gewone verbintenissen aan soldaten, korporaals of onderofficieren is bepaald of eventueel zal vastgesteld worden.

Ter uitvoering van dit besluit heeft de Minister van Oorlog nog het volgende bepaald:

a. Het programma, bedoeld sub *d* van punt 1 van voorschreven besluit, is gelijk aan dat, vastgesteld bij aanschrijving van 17 Juni 1874, N°. 61 P (*Rec. Mil.* I, blz. 47).

b. Het programma voor het examen, bedoeld in punt 2 van voormeld besluit, is gelijk aan dat voor de aspiranten-onderofficier, vastgesteld bij aanschrijving van 17 November 1873, N°. 41 P (*Rec. Mil.* blz. 351).

Dit examen, dat op dezelfde wijze, als bij laatstgenoemde aanschrijving is bepaald, wordt afgenomen, kan worden afgelegd in ieder garnizoen, waar de staf van een bataljon infanterie zich bevindt.

Lotelingen, voor welk wapen ook, die aan het examen wenschen deel te nemen, behooren zich daartoe vóór 15 Maart e. k. schriftelijk aan te melden bij den commandeerenden Officier der infanterie ter plaatse, waar zij, met inachtneming van het bepaalde in de vorige zinsnede, verlangen dit te doen, met vermelding tevens van het wapen of korps, waarbij en het garnizoen of de garnizoenen, waarin zij bij voorkeur hun militieplicht willen volbrengen.

Aan de lotelingen, die zich aanmelden, zullen vóór 20 Maart schriftelijk worden kenbaar gemaakt: dag, uur en plaats, voor het afnemen van het examen bestemd.

De commandeerende Officier draagt zorg, dat het examen op den dag, daarvoor door hem aangewezen, ook afloope, ten einde de belanghebbenden niet langer op te houden dan noodzakelijk is.

Onmiddellijk nadat het procesverbaal van het gehouden examen zal zijn opgemaakt, wordt door voormelde commandeerende Officiëren aan ieder der betrokken lotelingen schriftelijk medegedeeld, of hij al dan niet aan de vereischten voldaan heeft.

Die Officiëren zenden op 1 April rechtstreeks aan het Departement van Oorlog de nominatieve opgave van de lotelingen, welke aan het examen hebben deelgenomen, ingericht overeenkomstig het model, gevoegd bij de aanschrijving van 14 Jaauari des vorigen jaars, N°. 56 P (*Rec. Mil. I*, blz. 375).

c. De fijne uniform, die volgens de 2de zinsnede van punt 2 van meergemeld besluit mag worden gedragen, moet uit gelijke stoffen vervaardigd zijn, als waaruit de kleeding voor onderofficiëren bestaat.

Tot voorkoming dat van de bestaande modellen, voor zooverre vorm en snit betreft, worde afgeweken, is het noodzakelijk, dat die kleeding door de kleedermakers van de korpsen worde vervaardigd.

Uitbreiding van den staf bij de regimenten vestingartillerie en van het kader bij het bataljon mineurs en sappeurs. Aanschrijving M. v. O., 7 Februari 1876, N°. 49 P, in verband Kon. besluit van den 1sten te voren, N°. 17. Met wijziging van den inhoud der tabellen litt. C en D, behoorende bij 't besluit van 8 Mei 1867, N°. 66, en de tabellen litt. A en B, gevoegd bij 't besluit van 15 Juli 1868, N°. 32, wordt de staf van ieder regiment vestingartillerie vermeerderd met twee adjudanten-onderofficier, en het getal sergeanten-majoor bij het bataljon mineurs en sappeurs met één per compagnie.

Schrijvers bij de korpsen. Aanschrijving M. v. O., 15 Februari 1876, N°. 34 P., in verband Kon. besluit van 30 Januari te voren, N°. 8. Naardien het personeel bij de compagnieën en eskadrons ingedeeld, zooveel mogelijk voor den werkelijken dienst behoort bestemd te blijven, wordt het bepaalde bij punt 7 van het Kon. besluit van 27 Januari 1843, N°. 60, ingetrokken, en — met wijziging der tabellen litt. A en B van 't besluit van 25 Juli 1868, N°. 3; litt. B van 't besluit van 8 Mei 1867, N°. 65; litt. C, D en G van 't besluit van 8 Mei 1867, N°. 66, en litt. B van 't besluit van 15 Juli 1868, N°. 32, — het getal schrijvers gebracht bij het regt. grenadiers en jagers, bij de 8 regimenten infanterie en bij het bataljon mineurs en sappeurs van 3 op 6; bij het 3de regt. huzaren, het 2de en 3de regt. vestingartillerie van 3 op 4, en bij het korps pontonniers van 1 op 2. Door den Minister van Oorlog is nader bepaald, dat de bestemming der schrijvers die in meerdering komen, zal zijn als hierna wordt vermeld, en dat tot schrijvers bij voorkeur zullen worden bestemd militairen die voor den dienst te velde ongeschikt zijn, alsmede gepensionneerde militairen.

bij het *regt. grenadiers en jagers*: 1 voor den Inspecteur der inf., 1 voor den Commandt. der 1ste divisie inf. en 1 voor den Chef van den generalen staf; bij het *1ste regt. infanterie*: 1 bij den Prov. Adjutant in Friesland, 1 bij id. in Groningen en Drenthe, 1 bij id. in Overijssel; bij het *2de regt. infanterie*: 1 bij den Prov. Adjutant in Limburg, 1 bij id. in Utrecht, 1 bij den Generaal-majoor Hoofdintendant; bij het *3de regt. infanterie*: 1 bij den Bevelhebber in de 4de Milit. Afdeeling, 1 bij den Prov. Adjutant in Zeeland, 1 bij id. in Zuid-Holland; bij het *4de regt. infanterie*: 1 bij den Commandt. der 2de divisie inf., 1 bij den Intendant toegevoegd aan de 2de divisie inf., 1 bij den Prov. Adjutant in Noord-Holland; bij het *5de regt. infanterie*: 1 bij den Commandt. der 3de divisie inf., 1 bij den Intendant toegevoegd aan de 3de divisie inf., 1 bij den Prov. Adjutant in Noordbrabant; bij het *6de regt. infanterie*: 1 bij den Intendant toegevoegd aan de 1ste divisie inf., 1 aan den Bevelhebber in de 3de Milit. Afdeeling, 1 aan den Directeur der Krijgsschool voor Officieren; bij het *7de regt. infanterie*: 3 bij ieder der Bevelhebbers in de 1ste, 2de en 5de Milit. Afdeelingen; bij het *8ste regt. infanterie*: 1 bij den Commandt. der 4de divisie inf., 1 bij den Intendant toegevoegd aan de 4de divisie inf., 1 aan den Prov. Adjutant in Gelderland; bij het *3de regt. huzaren*: 1 voor den Inspecteur der Cavalerie; bij het *2de regt. vestingartillerie*: 1 voor den Commandt. in het 3de Art.-commandement; bij het *3de regt. vestingartillerie*: 1 voor den Commandt. in het 4de Art.-commandement; bij het *corps pontonniers*: 1 voor den Inspecteur der Artillerie; bij het *bataljon Mineurs en Sappeurs*: 1 voor den Inspecteur der Genie, 1 voor den Commandt. in het 3de genie-commandement, 1 voor den eerstaanwezenden Ingenieur te Utrecht.

Reorganisatie der Veldartillerie. Aanschrijving M. v. O., 3 Maart 1876, N°. 58 P. Mededeeling van het Kon. besluit van den 22sten Februari te voren, N°. 4, behelzende het volgende:

Art. 1. Er zullen zijn twee regimenten veldartillerie, samengesteld overeenkomstig de bij dit Besluit gevoegde tabellen Litt. A en B.

Art. 2. Elke batterij is bestemd om acht vuurmonden uit te brengen.

Litt. A. *Samenstelling van een regiment Veldartillerie, bestaande uit acht batterijen, elk van 8 vuurmonden, een depot en eene compagnie Artillerietransporttrein.*

Staf: 1 kolonel-commandant, 1 luit.-kolonel, 2 majoors, 1 kapt.-adjutant, 1 id. instructeur, 1 id. voor het materieel, 1 1ste luit.-adjutant, 1 1ste luit.-instructeur in de rijkunst, 1 kapitein-, 1 1ste en 1 2de luit.-kwartiermeester, 1 kapitein-, 1 1ste of 1 2de luit.-administrateur van kleeding, 1 officier van gezondheid 1ste, 2de en 3de kl., 1 paardenarts 1ste, 2de en 3de kl., 2 adj.-onderofficiers, 1 adj.-onderoffic.-pikeur, 1 vuurwerker (opperwachtmeester), 1 staftrumpetter, 3 schrijvers, 1 Mr. kleermaker, 1 id. laarzenmaker en 1 id. zwaardveger. — *Acht batterijen, een depot en eene compagnie artillerie-transporttrein*: 10 kapiteins, 15 1ste en 14 2de luitenants, 8 opperwachtmeesters 1ste en 10 2de kl., 22 wachtheesters 1ste en 64 2de kl., 10 fouriers, 86 korporaa's, 20 trompetters, 9 zadelmakers, 8 timmerlieden, 8 wagenmakers, 9 hoefsmeden, 8 smeden; vrijwilligers: 102 kanonniers 1ste kl., 206 id. 2de kl., 75 stukrijders 1ste kl., 134 id. 2de kl.; miliciens: 456 kanonniers, 784 stukrijders. — Totaal 58 officieren, 2030 onderofficieren en manschappen, 55 officiers- en 786 troepenpaarden.

Samenstelling van de acht batterijen, het depot en de compagnie Artillerie-transporttrein.

De batterij: 1 kapitein, 3 1ste of 2de luitenants, 2 opperwachtmeesters 1ste of 2de kl., 9 wachtheesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 9 korporaa's,

2 trompetters, 1 zadelmaker, 1 timmerman, 1 wagenmaker, 1 hoefsmid, 1 smid; vrijwilligers: 12 kanonnières 1ste en 24 id. 2de kl., 8 stukrijders 1ste kl. en 14 id. 2de kl.; miliciens: 52 kanonnières en 68 stukrijders. — Totaal: 4 officieren, 206 onderofficieren en manschappen, 4 officiers- en 85 troepenpaarden.

Het depot: 1 kapitein, 2 1ste of 2de luitenants, 1 opperwachtmeester 1ste of 2de kl., 6 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 6 korporaals, 2 trompetters; vrijwilligers: 6 kanonnières 1ste en 14 id. 2de kl., 6 stukrijders 1ste en 12 id. 2de kl.; miliciens: 40 kanonnières en 40 stukrijders. — Totaal: 3 officieren, 134 onderofficieren en manschappen, 3 officiers- en 40 troepenpaarden.

De compagnie artillerie-transporttrein: 1 kapitein, 3 1ste of 2de luitenants, 1 opperwachtmeester 1ste of 2de kl., 8 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 8 korporaals, 2 trompetters, 1 zadelmaker, 1 hoefsmid; vrijwilligers: stukrijders 5 1ste en 10 id. 2de kl.; miliciens: kanonnières en stukrijders 200. — Totaal: 4 officieren, 237 onderofficieren en manschappen, 4 officiers- en 62 troepenpaarden.

Litt. B. *Samenstelling van een regiment Veldartillerie, bestaande uit zes batterijen, elk van acht vuurmonden, een depot, eene compagnie Artillerie-transporttrein, en eene compagnie transporttrein, bestemd voor den administratieven dienst.*

Staf: 1 kolonel-commandant, 1 luitenant-kolonel, 2 majoors, 1 kapt.-adjutant, 1 id. instructeur, 1 id. voor het materieel, 1 1ste luit.-adjutant, 1 id. instructeur in de rijkunst, 1 kapitein-, 1 1ste en 1 2de luit.-kwartiermeester, 1 kapitein, 1ste of 2de luit.-administrateur van kleeding, 1 officier van gez. 1ste, 1 id. 2de en 1 3de kl.; 1 paardenarts 1ste, 1 id. 2de en 1 id. 3de kl., 2 adj.-onderofficier, 1 adj.-onderoffic.-pikeur, 1 vuurwerker (opperwachtmeester), 1 staffrompetter, 3 schrijvers, 1 Mr. kleedermaker, 1 id. laarzenmaker, 1 id. zwaardveger. — *Zes batterijen, een depot, eene compagnie artillerie-transporttrein en eene compagnie transporttrein, bestemd voor den administratieven dienst:* 9 kapiteins, 12 1ste en 13 2de luitenants, 6 opperwachtmeesters 1ste en 9 id. 2de kl., 19 wachtmeesters 1ste en 55 id. 2de kl., 9 fouriers, 76 korporaals, 18 trompetters, 8 zadelmakers, 6 timmerlieden, 6 wagenmakers, 8 hoefsmiden, 6 smeden; vrijwilligers: 78 kanonnières 1ste en 158 id. 2de kl.; stukrijders: 59 1ste en 106 id. 2de kl.; treinsoldaten: 8 1ste en 16 id. 2de kl.; miliciens: 352 kanonnières, 648 stukrijders en 200 treinsoldaten. — Totaal: 53 officieren, 1862 onderofficieren en manschappen, 50 officiers- en 678 troepenpaarden.

Samenstelling van de zes batterijen, het depot, de compagnie artillerie-transporttrein, en de compagnie transporttrein, bestemd voor den administratieven dienst.

De batterij: 1 kapitein, 3 1ste of 2de luitenants, 2 opperwachtmeesters 1ste of 2de kl., 9 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 9 korporaals, 2 trompetters, 1 zadelmaker, 1 timmerman, 1 wagemaker, 1 hoefsmid, 1 smid; vrijwilligers: kanonnières 12 1ste en 24 2de kl.; stukrijders: 8 1ste en 14 2de kl.; miliciens: 52 kanonnières, 68 stukrijders. — Totaal: 4 officieren, 206 onderofficieren en manschappen, 4 officiers- en 85 troepenpaarden.

Het depot: 1 kapitein, 2 1ste of 2de luitenants, 1 opperwachtmeester 1ste of 2de kl., 6 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 6 korporaals, 2 trompetters; vrijwilligers: 6 kanonnières 1ste en 14 2de kl., stukrijders: 6 1ste en 12 2de kl.; miliciens: 40 kanonnières, 40 stukrijders. — Totaal: 3 officieren, 134 onderofficieren en manschappen, 3 officiers- en 40 troepenpaarden.

De compagnie artillerie-transporttrein: 1 kapitein, 3 1ste of 2de luitenants, 1 opperwachtmeester 1ste of 2de kl., 8 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fou-

rier, 8 korporaa's, 2 trompetters, 1 zadelmaker, 1 hoefsmid; vrijwilligers: 5 stukrijders 1ste en 10 2de kl.; miliciens: 200 stukrijders. — Totaal: 4 officieren en 237 onderofficieren en manschappen, 4 officiers- en 62 troepenpaarden.

De compagnie transporttrein bestemd voor den administratieven dienst: 1 kapitein, 2 1ste of 2de luitenants, 1 opperwachtmeester 1ste of 2de kl., 6 wachtmeesters 1ste of 2de kl., 1 fourier, 8 korporaa's, 2 trompetters, 1 zadelmaker, 1 hoefsmid, 8 treinsoldaten 1ste en 16 id. 2de kl.; miliciens treinsoldaten: 200. — Totaal: 3 officieren, 244 onderofficieren en manschappen, 3 officiers- en 62 troepenpaarden.

Ingeval van incompleet aan vrijwilligers bij de beide regimenten wordt het aantal miliciens met een daarmede overeenkomstig cijfer vermeerderd. — Jaarlijks wordt bepaald, hoeveel miliciens tot eerste oefening, hoeveel tot bijwoning der najaarsoefeningen onder de wapenen moeten opkomen, en hoeveel, ter aanvulling van het incompleet aan vrijwilligers, onder de wapenen moeten blijven.

Met 1 Mei aanstaande zal het regiment Veldartillerie opgeheven worden en zullen uit de onderdeelen van dit korps twee regimenten worden gevormd, welke den naam zullen dragen van 1ste en 2de regiment Veldartillerie, en samengesteld en gestationneerd zullen zijn als volgt:

Het 1ste regiment Veldartillerie.

De staf met de 2de, 3de, 7de en 8ste batterij (de vroegere 2de, 3de, 12de en 13de batterij) te Arnhem; de 1ste en 2de batterij (vroegere 1ste en 9de batterij) te Zutphen; de 5de en 6de batterij (vroegere 5de en 6de batterij), alsmede het depot en de compagnie artillerie-transporttrein te Utrecht.

Het 2de regiment Veldartillerie.

De staf met de 4de, 5de en 6de batterij (vroegere 4de, 10de en 14de batterij) te 's Hage; de 2de en 3de batterij (vroegere 7de en 8ste batterij) te Leiden; de 1ste batterij (vroegere 11de batterij) te Breda; de compagnie artillerie-transporttrein te 's Hage; de compagnie transporttrein, bestemd voor den administratieven dienst te Breda.

De standplaats van het depot zal worden opgegeven, zoodra tot de oprichting kan worden overgegaan. Voorloopig zullen de beide regimenten Veldartillerie zich van het depot van het 1ste regiment moeten bedienen.

Uitbreiding van het kader bij de torpedo-compagnie. Vermeerdering der toelagen aan de Officieren en van de soldij der korporaa's en minderen bij die compagnie. Aanschrijving M. v. O., 9 Maart 1876, N°. 42 P, mededeeling houdende van het Kon. besluit van den 1sten Maart, N°. 11. Met wijziging van het besluit van 15 Julij 1868, N°. 32, betrekkelijk de samenstelling van het regiment Vestingartillerie, en van de tabel litt. C, behoorende bij het besluit van 31 December 1875, N°. 18, wordt het aantal sergeanten der compagnie, bestemd voor den dienst van het torpedowezen, van 8 op 20 gebracht, en dat der korporaa's van 12 op 20; het aantal onderofficieren bij voormeld regiment zal alzoo bedragen 98 en dat der korporaa's 24. De soldij der korporaa's, hoornblazers en soldaten bij de torpedocompagnie dienstdoende, wordt respectievelijk met 22, 12 en 9 cents daags verhoogd, en bedraagt nu voortaan daags: voor de korporaa's 80 cents, hoornblazers 55, vrijwilligers, kanonniers 1ste kl. 55, 2de kl. 50, de miliciens 50 cents; met wijziging voorts van eerstgemeld besluit, zullen de toelagen der Officieren per jaar bedragen, voor een kapitein f 300, voor een 1sten of 2den luitenant f 200. Dit besluit treedt met 1 April aanstaande in werking.

TWEEDE GEDEELTE.

Uniform van het korps mariniers. Aanschrijving M. v. O., 16 Februari 1876, N°. 65 I, Kon. besluit van den 2den te voren, N°. 31. Met wijziging van het besluit van 31 December 1867, N°. 64, betrekkelijk de uniformen en onderscheidingsteekenen van het korps mariniers, wordt daarentrent het volgende vastgesteld:

Voor Officieren. — De *korte jas voor groot en klein tenue* van het bestaande model, doch de *taille* niet merkbaar uitgesneden, met de schooten of panden recht of strak langs het lijf nederhangende, ten einde de sabelkoppel onder den jas te kunnen dragen; de *kraag* hoog 4 à 4½ cM., de *opslagen der mouwen* van den grooten tenuejas, evenals voor den kleinen tenuejas, ongebiesd, en voorzien van de *distinctieven* zooals die voor den laatstgenoemden jas reeds bepaald waren, met bijvoeging evenwel voor beide jassen van de *krul* zooals voor de eigenlijke zeeofficieren wordt gedragen.

De militaire intendant, de kwartiermeester en administrateur van kleeding dragen die *krul* echter niet.

De *epauletten* en de *geborduurde passanten* op den grooten tenuejas en de *schouderbedekkingen* op den kleinen tenuejas, vervallen en worden vervangen door op iederen schouder een *platte gevlochten schouderpassant* van *gouden koord*, het uiteinde met open lis, tot bevestiging aan den, op den schouder geplaatsten uniformknoop, boven op den linkerpasant een *kneveltje* tot bevestiging van het hiervoren vermelde *halssnoer*.

Een *halssnoer* van *dubbel gouden koord* met dito *kwasten*.

De *koord* van het *halssnoer* (dubbel gemeten) gemiddeld ter lengte van 1.4 M., de *kwasten*, die op de *linkerborst* worden gedragen, met de *peer* lang 10 cM.

De soort en het getal der *kwasten* als volgt:

Voor Kolonel. — Vier *gouden kwasten* van *bouillons*, twee aan twee boven elkander.

Voor Luitenant-Kolonel. — Twee *gouden* en twee *zilveren kwasten*, als voren.

Voor Kapitein. — Twee *gouden kwasten* als voren, naast elkander.

Voor 1sten Luitenant. — Drie *gouden kwasten* van *torsade*, een boven en twee onder.

Voor 2den Luitenant. — Twee *gouden kwasten* van *torsade*, naast elkander.

De broek. — De *wijdte*, ter hoogte van de knie, wordt bepaald op 52 à 54 cM., naarmate van de breedte.

De muts. — Het bestaande model vervalt en wordt vervangen door een pet van het model als voor de zeeofficieren is bepaald; met deze verschillen, dat het *anker* van het *emblème* *klaar* is, de *rand* niet omzet van *zwart zijden galon* en de *twee onderste biezen* van *rood laken* zijn.

Voor de Hoofdofficieren de *klep* met *goud* omboord.

Voor Adjudanten-Onderofficier. — Dezelfde uniformwijzigingen als voor Officieren, met de navolgende uitzonderingen:

1°. dat de *koord* en de *twee* daaraan behoorende *kwasten* van het *halssnoer* van *goud*, met *roode zijde* vermengd zijn.

2°. dat het *emblème* van de uniformpet zal zijn een *goud geborduurd staand klaar anker* met *kroon*, omgeven door eene *ovaalvormige mede* van *goud geborduurde bies* of *koord*.

Voor onderofficieren en manschappen. — De schouderbedekkingen vervallen, in de plaats daarvan *schouderpassanten* en *halssnoer*, een en ander als voor Officieren, doch van *rood kemelsgaren*.

Het *lakensche mouwvest* vervalt, en wordt vervangen door eene *tunique* van blauwe baai, van dezelfde qualiteit als waarvan de matrozenhemden zijn vervaardigd, met een rij van 7 *kleine uniformknoopen*, op iederen schouder een *passant* van rood kemelsgaren, als voor den korten jas is aangegeven, doch die, evenals de distinctieven van onderofficieren, korporaals en minderen, zoomede de dienstschevrons, met haken en oogen opgezet en afgenomen kunnen worden, de *kraag* ter hoogte van 4 à 4½ cM., van voren afgerond en gesloten met haak en oog.

De muts — van het bestaande model wordt vervangen door de *pet*, als voor den adjudant-onderofficier is bepaald; het *emblème*, voor die der onderofficieren van goud geborduurd, doch niet omgeven door de ovaalvormige bies of koord.

Voor dien der manschappen van massief koper.

De broek — gewijzigd, als voor de Officieren.

De overige kleedingstukken, uitmonsteringen en versierselen zoowel van Officieren bij den troep en bij de administratie, als van de minderen blijven onveranderd.

Voor den militairen Intendant, de Kwartiermeesters en den Administrateur van kleeding zal alles wat hierboven van *goud* is omschreven, van *zilver* en wat van *zilver* is bepaald, van *goud* moeten zijn.

Bijzondere bepalingen.

De *sabelkoppel* wordt door de Officieren *onder den jas* gedragen.

Het *halssnoer* wordt door de *Hoofdofficieren* in kleine, zoowel als in groote tenue gedragen. Voor de subalterne Officieren is het dragen daarvan *verplichtend* in groote tenue, *vergund* in kleine tenue buiten dienst.

In verband met de invoering van de blauwbaaijen *tunique* voor gewone diensten hier te lande en het maken van expeditiën in Indië, wordt bepaald dat de onderofficieren en manschappen des zomers buiten dienst in daagsche tenue zullen gekleed zijn in den korten jas, zonder halssnoer en de uniformpet op.

Gepensionneerde en eervol uit den dienst ontslagen Officieren. — De officieren die gepensionneerd worden of eervol ontslag uit den dienst bekomen, met vergunning tot het voortdurend dragen der uniform, hebben tot onderscheiding van hun rang, het *halssnoer* en het *bovengedeelte* of de zoogenaamde peer van de kwasten, van ander metaal (*zilver* of *goud*) dan waaruit het distinctief verder bestaat.

Het dragen van de bij dit besluit gewijzigde uniformkleeding en onderscheidingsteekenen is verplichtend, voor Officieren *hier te lande*, drie maanden na de bekendmaking van dit besluit; voor Officieren *buiten 's lands* drie maanden na hun terugkeer.

Voor onderofficieren en minderen *hier te lande* is het dragen van het *halssnoer* en de *pet* verplichtend, drie maanden na de bekendmaking van dit besluit en voor die welke zich *buiten 's lands* bevinden, naargelang van omstandigheden, zoodra mogelijk na hunne binnenkomst.

Veranderde dienstbestemming van de dienstdoende Schutterij te Nijmegen. Aanschrijving M. v. O., 22 Februari 1876, N°. 77

P, en Kon. besluit van den 2den te voren (*Staatsblad* N°. 37). Met wijziging van punt 3 van het besluit van 4 Januari 1864 (*Staatsblad* N°. 4), wordt de bepaling ingetrokken, dat twee compagnieën van de dienstdoende schutterij te Nijmegen voor den dienst der vestingartillerie worden bestemd.

Vaststelling van het bedrag der hospitaalsoldij. Aanschrijving M. v. O., 25 Februari 1876, N°. 48 I, en Kon. besluit van den 23sten te voren, N°. 23. Met wijziging der besluiten van 10 November 1843, N°. 48 en van 15 October 1849, N°. 52, betrekkelijk de hospitaalsoldij te genieten door de militairen, ingeval van verpleging in een ziekenetablisement, wordt een nieuw tarief vastgesteld, voor de soldij per dag, ingaande 1 Maart 1876, volgens onderstaande opgave.

Soldij voor een adjudant-onderofficier en kapelmeester *f* 0,30; voor een sergeantmajoor magazijnmeester, instrumentmaker en vuurwerker, een opperwachtmeester idem, sergeant-majoor, opperwachtmeester, staftrumpetter *f* 0,20; voor een sergeant, wachtmeester, fourier, sergeant-tamboer, hoornblazer en vuurwerker, schrijver, timmerman en smid bij het bat. mineurs en sappeurs, scheepstimmerman, timmerman 2de kl., stafhoornblazer en muzikant *f* 0,15; voor een cadet bij de K. M. A. *f* 0,10; voor een korporaal, appointé, korporaal-tamboer en hoornblazer, trompetter, zadelmaker, wagenmaker, timmerman en smid bij de artillerie, en hoefsmid *f* 0,08; voor een tamboer, hoornblazer, vrijwilliger, milicien, Mr. kleedermaker, schoen- of laarzenmaker, zadelmaker, geweermaker of zwaardveger *f* 0,04.

Het vermelden van den dienstitijd waarover de extracten-strafreregister loopen. Aanschrijving M. v. O., 29 Februari 1876, N°. 62 P. Aan het hoofd van alle extracten uit het strafregister der onderofficieren en minderen moet het getal jaren dienstitijd worden vermeld, waarover het extract loopt.

Garnizoensverandering der 9de compagnie 1ste regiment vestingartillerie van Brielle naar Delft, tegen 1 Mei 1876. Aanschrijving M. v. O., 29 Februari 1876, N°. 63 P, vermeldende het Kon. besluit van den 25sten te voren, N°. 28, betrekkelijk gezegde verandering van standplaats.

Gebruikte hulzen van patronen tot revolvers. Aanschrijving M. v. O., 1 Maart 1876, N°. 62 A, Uit aanmerking dat de gebruikte hulzen van patronen tot revolvers, die ingevolge beschikking van 9 Juli 1875, N°. 47 A (*Rec. Milit.* II, Blz. 85), in de Artillerie-, Stapel- en Constructiemagazijnen worden ingeleverd, eene mindere waarde hebben dan de hulzen der patronen tot geweren kl. kal., moet de 2de volzin van punt 3 in Art. 3 van het *Voor-schrift op de verstrekking en verantwoording van munitien*, vastgesteld bij dispositie van 18 Juni 1873, N°. 65 A (*Rec. Milit.*, Blz. 181), als volgt gelezen worden:

»Na het wasschen worden de hulzen verzameld in kisten, paktonnen of oude buskruittonnen en in de Artilleriemagazijnen ingeleverd, zullende voor elke 10 hulzen van patronen tot geweren, of 15 hulzen van patronen tot revolvers 1 Cent worden vergoed.»

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O. 2 Maart 1876, N°. 29 P, kennisgeving dat de derde omgewerkte druk der *Beginselen van de veldversterkingskunst en van de tijdelijke versterkingskunst* door den kapitein van den generalen staf K. ELAND, met een Atlas van 24 Platen, bij de K. M. Academie in het licht verschenen en verkrijgbaar gesteld tegen den prijs van *f* 3,60 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz., en *f* 4,80 voor particulieren in den handel.

Bepaling van het aantal militairen, die bij de korpsen van het leger gehuwd mogen zijn. Aanschrijving M. v. O., 3 Maart 1876, N°. 60 P. Met wijziging en aanvulling der dispositie van 28 September 1867, N°. 39 P. (*Rec. Milit.* Blz. 349) heeft de Minister van Oorlog bepaald, dat bij de onderscheidene korpsen van het leger, voortaan zooveel militairen beneden den rang van officier gehuwd zullen mogen zijn, als op de hiervolgende opgave is vermeld, waaronder één korporaal of soldaat per compagnie of eskadron (de waschbaas); — dat het aangaan van een reëngagement kan worden geweigerd aan de korporaals en soldaten, welke thans gehuwd zijn en geen wasch hebben, bijaldien zij ongenegen mochten zijn om bij de eerstkomende gelegenheid een wasch te nemen, zoomede aan de gehuwde korporaals en soldaten, die door den chef van het korps niet geschikt worden geoordeeld om met een wasch belast te worden of te blijven.

Bij het regiment grenadiers en jagers mogen van het aantal militairen beneden den rang van Officier gehuwd zijn 62; bij een regiment infanterie 70; bij het instructiebataillon 14; bij het algemeen depot van discipline 7; bij een regiment huzaren 16; bij het 1ste regiment veldartillerie 29, bij het tweede 27; bij het 1ste regiment vestingartillerie, met uitzondering van de torpedocompagnie 36; bij de torpedocompagnie 7; bij het 2de en 3de regiment vestingartillerie, bij ieder 39; bij de rijdende artillerie 16; bij de pontonniers 7; bij de mineurs en sappeurs 18.

Onder de hierboven vermelde getallen zijn niet begrepen de muzikanten bij het regt. grenadiers en jagers en bij de overige regimenten infanterie, de Mrs. werklieden en de schrijvers bij de korpsen.

Indeeling van de lichteing der militie van 1876. Aanschrijving M. v. O., 3 Maart 1876, N°. 68 P. in verband Kon. besluit van den 20sten Februari te voren (*Staatsblad* N°. 42), het volgende houdende:

1. De lichteing is bepaald op 11,000 man, waarvan 600 voor den dienst ter zee.
2. Het aandeel van elke provincie in die lichteing over de verschillende korpsen verdeeld, is zooals op den hier volgenden staat wordt aangewezen.
5. De voor de zeemilitie te bestemmen lotelingen moeten gerekend worden in mindering van het aantal manschappen aan de acht regimenten infanterie toe te wijzen, naar evenredigheid van het bij elk regiment in te lijven getal.
4. De lotelingen voor den dienst ter zee te bestemmen, zullen uit diegenen gekozen worden, die zich, overeenkomstig Art. 150 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* N°. 72), hebben aangemeld om bij de zeemilitie te dienen.
5. Het aantal hunner, door elke provincie te leveren, zal nader aan de Provinciale Adjudanten worden opgegeven.
6. Van het aantal miliciens, bij de acht regimenten Infanterie in te lijven, zal almede worden afgetrokken het getal van de in de contingenten begrepen ingeschrevenen voor de militie, tot wie betrekking hebben de voorschriften, op blz. 277 van het *Recueil Militair* van 1862 vermeld; terwijl, bijaldien uit een contingent manschappen aan verschillende regimenten worden afgeleverd, die aftrekking zooveel mogelijk gelijkmatig zal geschieden.
7. De Provinciale Adjudant in elk gewest, is, overeenkomstig art. 43 van Zijner Majesteits besluit van 8 Mei 1862 (*Staatsblad* N°. 46), met het overnemen en indeelen van de miliciens uit de provincie belast, wordende die verrichting, wat aangaat de manschappen uit *Drenthe*, aan den Adjudant in *Groningen* opgedragen;
8. Voor de geneeskundige visitatie van de over te nemen miliciens uit

Drenthe, zal een officier van gezondheid uit het garnizoen te *Groningen* worden gedesigneerd.

9. Ten aanzien van het overnemen en indeelen der manschappen, hunne opzending naar en hunne verdere behandeling bij de korpsen, enz., zullen de voorschriften, vervat in de dispositie van 7 Juni 1862, N°. 56 B, (*Rec. Mil.*, bladz. 175, enz.), tot richtsnoer verstrekken.

10. Echter is, bij besluit van 19 Februari 1863 (*Staatsblad* N°. 41), het voorgeschrevene bij het 2de lid van art. 59 van het besluit dd. 8 Mei 1862, (*Staatsblad* N°. 46), (*Rec. Mil.*, bladz. 195), in dezer voege gewijzigd, dat in het vervolg, bij de jaarlijksche inlijving, de manschappen voor de regimenten Vestingartillerie aangewezen, regtstreeks naar de standplaatsen der compagnieën, waarvoor zij bestemd zijn, zullen worden opgezonden.

11. De evenbedoelde nadere bepaling doet het voorgeschrevene bij de eerste zinsnede van art. 3 der Instructie (*Rec. Mil.* 1862, bladz. 284, enz.) vervallen, en tengevolge daarvan, zal voortaan op de miliciens der Vestingartillerie het bepaalde bij art. 1 dier instructie worden toegepast.

12°. In verband met de twee voorgaande punten, zullen de betrokken Provinciale Adjutanten steeds vóór de indeeling met de chefs der korpsen Vestingartillerie, welke miliciens uit het gewest ontvangen, in correspondentie treden, ten einde te vernemen, voor welke compagnieën en tot hoedanig getal de miliciens van het contingent bestemd, en werwaarts zij opgezonden moeten worden.

13. De Provinciale Adjutanten zullen, vóór de indeeling, ook met de chefs der korpsen Infanterie in overleg treden omtrent de bepalingen voor welke bataljons en tot hoedanig getal de miliciens van het contingent bestemd zullen worden.

14. De plaatsvervangers, voor de regimenten Infanterie bestemd, worden zooveel mogelijk, gelijkmatig over de verschillende bataljons verdeeld.

15. Bij de Cavalerie mogen geen milicien-plaatsvervangers boven de 25 jaren oud worden ingedeeld, tenzij deze bij het wapen hebben gediend.

16. Zooveel mogelijk behooren bij de Vestingartillerie te worden ingelijfd: miliciens, herkomstig uit gemeenten waar de schutterij geheel of gedeeltelijk voor den dienst der Vestingartillerie bestemd is, en lotelingen, die in vestingen of kustplaatsen te huis behooren; zullende daarbij van de bepaalde lengtemaat in zooverre kunnen worden afgeweken, dat manschappen, niet kleiner dan 1.64 M., doch overigens goed ontwikkeld zijnde, nog bij die artillerie toegelaten worden.

17. Ook bij de toewijzing van milicien-nummervwisselaars en plaatsvervangers aan de regimenten Veld- en Rijdende artillerie en van lotelingen, nummervwisselaars en plaatsvervangers aan het korps Pontonniers, zal van de bepaalde lengtemaat in zooverre kunnen worden afgeweken, dat manschappen, niet kleiner dan 1.64 M., doch overigens goed ontwikkeld zijnde, nog bij die korpsen worden toegelaten; zullende voor laatstgenoemd korps die afwijking alleen behooren plaats te hebben, voor zooveel daardoor beter voldaan worde aan het bepaalde bij art. 53 van het Koninklijk besluit van 8 Mei 1862 (*Staatsblad* N°. 46), nopens de klassen van militieplichtigen, waaruit in het bijzonder pontonniers zijn te trekken.

18. Bij de drie regimenten Vestingartillerie en het bataljon Mineurs en Sappeurs zullen geen plaatsvervangers ingedeeld worden.

19. Zooveel mogelijk behooren bij het 2de en 4de regiment Huzaren en bij de regimenten Veld- en Rijdende Artillerie milicien-nummervwisselaars

en plaatsvervangers en bij het korps Pontonniers milicienplaatsvervangers te worden ingedeeld.

20. Bij het bataljon Mineurs en Sappeurs moeten worden ingedeeld de telegraafbeambten (telegrafisten, assistenten en klerken), en zulks ongeacht de lengte der lotelingen van voorschreven categorie; wijders nog de manschappen, die het beroep uitoefenen van rijswerker en van riet- en stroodekker.

21. Voor de torpedocompagnie zullen bij voorkeur worden bestemd schippers, visschers, enz., waartoe, zooveel doenlijk, manschappen, die dergelijk bedrijf uitoefenen, moeten worden ingelijfd bij het regiment, waarvan deze compagnie deel uitmaakt.

22. De miliciens, die eenig onderwijs in de genees- of heilkunde genoten hebben, de hulpapothekers en de apothekersbedienden moeten bij een der acht regimenten Infanterie ingelijfd en aan den chef van het korps gesignaleerd worden, ten einde, overeenkomstig art. 7 van het besluit van 7 April 1879, N°. 15, te kunnen worden bestemd tot eene plaatsing bij een der compagnieën hospitaalsoldaten.

23. Om de militie te localiseeren, behooren de manschappen, zooveel doenlijk, te worden ingelijfd bij korpsen of onderdeelen daarvan, in of nabij hunne woonplaats garnizoen houdende.

24. Bij bovengemeld besluit is door den Koning bepaald, dat de te dezen jare bij de verschillende korpsen van het leger in te lijven manschappen tot eerste oefening twaalf maanden onder de wapenen gehouden zullen worden

STAAT, aanduidende de verdeeling over de korpsen van de miliciens van het contingent van elke provincie in de lichte van 1876. (Besluit 20 Februari 1876 (Staatsblad N°. 42).

Noordbrabant. Contingent 1182. Regt. gren. en jag. 70; 2de regt. inf. 120; 3de regt. 230; 5de regt. 160; 6de regt. 160; 2de regt. huz. 70; 3de regt. 20; 2de regt. veldart. 25; 2de regt. vestingart. 50; 3de regt. 245; pontonniers 7; min., sappeurs 25.

Gelderland. Contingent 1364. Regt. gren. en jag. 100; 5de regt. inf. 190; 7de regt. 200; 8ste regt. 630; 4de regt. huz. 30; 1ste regt. veldart. 90; 3de regt. vestingart. 75; rijd. art. 15; pontonniers 4; min., sapp. 30.

Zuidholland. Contingent 2100. Regt. gren. en jag. 200; 3de regt. inf. 320; 4de regt. 820; 6de regt. 215; 8ste regt. 70; 3de regt. huz. 90; 4de regt. 50; 2de regt. veldart. 70; 1ste regt. vestingart. 110; 2de regt. 100; pontonniers 10; min., sapp. 45.

Noordholland. Contingent 1773. Regt. gren. en jag. 105; 1ste regt. inf. 150; 4de regt. 200; 5de regt. 65; 6de regt. 30; 7de regt. 790; 1ste regt. huz. 100; 2de regt. veldart. 75; 1ste regt. vestingart. 175; 2de regt. 30; pontonniers 11; min., sapp. 42.

Zeeland. Contingent 539. Regt. en jag. 30; 3de regt. inf. 420; 2de regt. huz. 20; 2de regt. veldart. 30; 3de regt. vestingart. 25; pontonniers 5; min., sapp. 9.

Utrecht. Contingent 529. Regt. gren. en jag. 20; 5de regt. inf. 200; 8ste regt. 100; 1ste regt. veldart. 25; 2de regt. vestingart. 150; rijd. art. 25; pontonniers 2; min., sapp. 7.

Friesland. Contingent 958. Regt. gren. en jag. 65; 1ste regt. inf. 600,

5de regt. 125; 1ste reg. veldart. 15; 2de regt. veldart. 50; 1ste regt. vestingart. 50; rijd. art. 25; pontonniers 7; min., sapp. 21.

Overijssel. Contingent 763. Regt. gren. en jag. 60; 2de regt. int. 225; 6de regt. 200; 8ste regt. 180; 4de regt. huz. 60; 1ste regt. veldart. 15; pontonniers 4; min., sapp. 19.

Groningen. Contingent 720. Regt. gren. en jag. 45; 1ste regt. inf. 190; 5de regt. 230; 6de regt. 160; 1ste regt. veldart. 70; pontonniers 7; min., sapp. 18.

Drenthe. Contingent 370. Regt. gren. en jag. 20; 1ste reg. inf. 40; 2de reg. 60; 6de regt. 205; 1ste regt. veldart. 35; pontonniers 3; min., sapp. 7.

Limburg. Contingent 702. Regt. gren. en jag. 60; 2de regt. inf. 555; 2de regt. huz. 40; rijd. art. 30; min., sapp. 17.

Totaal 11,000 man, waarvan 8615 infanterie, 480 cavallerie, 1665 artillerie, 240 mineurs, sappeurs.

Premien bij vrijwillige verbintenissen van militairen. Aanschrijving M. v. O., 11 Maart 1876, N°. 28 I, mededeeling houdende van het Kon. besluit van den 6den te voren, N°. 29. Ter aanmoediging van vrijwillige dienstneming van soldaten en om daardoor het vervullen van den militieplicht voor de lotelingen minder bezwarend te maken, met oogmerk tevens om het kader onderofficieren en korporaaals bij het leger voltallig te houden en om de aan het militiekader toegekende geldelijke voordeelen nader te regelen, in overeenstemming met de voor vrijwillige dienstverbintenissen vast te stellen premien, wordt, met wijziging van vroegere besluiten daaromtrent, bepaald, dat, te rekenen van 15 Maart 1876, de bij het besluit van 4 December 1874, N°. 47, gevoegde tabel Litt. C vervangen wordt door de bij het tegenwoordig besluit behoorende en hier volgende Tabel:

Bepaling van het bedrag der sommen, welke van 15 Maart 1876, gedurende den verderen loop van dit jaar, bij de landmacht voor het werffonds zullen worden te goed gedaan, mitsgaders van het maximum der sommen, welke voor premie- en aanbrenggeld mogen worden betaald.

§ 1. Op de afrekeningen van de korpsen en van de Koninklijke Militaire Academie, met 's Rijks schatkist, wordt te goed gedaan:

a. Voor ieder aangeworven militair, die den ouderdom van 18 jaren heeft bereikt, mitsgaders voor iederen tamboer en hoornblazer beneden dien leeftijd en voor iederen milicien (soldaat), die zich verbindt om als vrijwilliger te dienen *f* 75.

b. Voor ieder der hieronder genoemde militairen, telkens wanneer zij zich vóór hun 40ste levensjaar opnieuw voor de tweede, derde of volgende maal voor den dienst verbinden: soldaat zijnde *f* 60; korporaal zijnde *f* 90; onderofficier zijnde *f* 120.

Voor ieder militair, die bij het aangaan eener verbintenis een zoodanigen leeftijd heeft bereikt, dat het engagement niet vóór het einde van het 40ste levensjaar kan verstreken zijn, zullen — voor elk jaar, dat na laatstgenoemd tijdstip nog in zijn geheel moet worden volbracht — de bovengenoemde sommen met een zesde deel moeten worden verminderd.

De onder a en b vermelde sommen worden echter niet te goed gedaan voor de meesters-werklieden bij de korpsen.

c. Voor iederen sergeant- of korporaal-milicien, die zich verbindt, om als vrijwilliger te dienen, worden dezelfde sommen te goed gedaan als hierboven

voor de vrijwillig dienende onderofficieren en korporaa's, bij reëngement zijn vastgesteld.

d. Voor iederen loteling en voor iederen sergeant- of korporaal-milicien, die, in de termen vallende om met groot verlof te worden gezonden, het verlangen te kennen geeft, om, uit kracht van art. 126 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* N°. 72), onder de wapenen te blijven, zonder zich als vrijwilliger te verbinden, of die, met groot verlof zijnde, uit kracht van de vermelde wetsbepaling verlangt onder de wapenen te komen, voor elke zes maanden werkelijken dienst, eene som, evenredig aan het maximum-bedrag der premiën, die voor vrijwillige verbintenissen aan soldaten, korporaa's of onderofficieren worden toegekend.

e. Voor iederen aspirant-korporaal, die bij het wapen der Infanterie of dat der Artillerie vrijwillig voor zes jaren in dienst treedt, eene premie van f 85.

f. Voor iederen adspirant-onderofficier, die bij het wapen der Infanterie of dat der Artillerie vrijwillig voor zes jaren in dienst treedt, als voren f 115.

§ 2. Het maximum van de als premie te betalen som bedraagt voor hen bedoeld sub litt. a van § 1:

Voor een nieuw aangeworven militair — waaronder ook zij, die in den graad van korporaal of onderofficier worden aangenomen — en voor een milicien (soldaat), die zich verbindt om als vrijwilliger bij het leger te dienen f 60.

Voor een nieuw aangenomen tamboer en hoornblazer, beneden den ouderdom van 18 jaren f 30.

Voor de sub litt. b van § 1 genoemde militairen, die zich opnieuw hebben verbonden, alsmede voor de sub litt. c genoemde sergeanten- en korporaa's-milicien: soldaat zijnde f 60, korporaal zijnde f 90, onderofficier zijnde f 120.

Een en ander, behoudens het bepaalde bij artikel 14 van de Instructie op de werving, vastgesteld bij Kon. besluit van 17 Januari 1862, N°. 101.

§ 3. De sub litt. d van § 1 toegestane premiën worden aan het Rijk in rekening gebracht, en uitbetaald bij het begin van elken termijn van zes maanden.

§ 4. Van de sub litt. e van § 1 toegestane som wordt, na de indienststelling van een aangenomen aspirant-korporaal, aan hem f 80 als premie betaald.

Van de sub litt. f van § 1 toegestane som wordt, na de indienststelling van een aspirant-onderofficier, aan hen f 80 als premie uitbetaald, f 10 in zijne rekening op het kleeding- en reparatiefonds gestort, en f 20 tot het aankopen van boeken en andere benodigdheden uitbetaald.

§ 5. Het maximum van het aanbrenngeld bedraagt:

Voor een nieuw aangenomen rekrut en voor een milicien (soldaat), die zich verbindt om als vrijwilliger bij het leger te dienen f 8;

Voor een tamboer en hoornblazer beneden den leeftijd van 18 jaren f 4.

Voor rekruten, die op autorisatie van het Departement van Oorlog worden aangenomen, voor die, herkomstig uit de verpleegden van de gestichten te *Ommerschans* en te *Veenhuizen*, mitsgaders voor de aan te nemen aspiranten-korporaal en onderofficier, wordt geen aanbrenngeld betaald.

§ 6. De hierboven sub litt. a, b en c van § 1 vermelde sommen worden toegestaan voor dienstverbintenissen van zes of meer jaren.

Voor verbintenissen van korteren duur wordt voor ieder jaar een zesde deel van het toegestane bedrag gerekend.

Ingeval van overgang bij het Indisch leger of van vervroegd ontslag uit den dienst op verzoek, zal er een gedeelte der laatstelijk ontvangen premie behooren te worden terugbetaald, en wel, voor elk dienstjaar, dat nog ten volle zou moeten worden vervuld, alvorens het einde van het 40ste levensjaar zou zijn bereikt, een zesde gedeelte van de premie, die voor een vrijwillige verbintenis van zes jaren is toegestaan, welke sommen wederom ten voordeele van het werffonds moeten worden verantwoord.

Het ontvangen van premiën is geen beletsel, om tot bevordering voor officier in aanmerking te worden gebracht.

Door den Minister van Oorlog is ten gevolge van dit besluit nader bepaald, dat de sommen, die, ingevolge het bepaalde bij de 3de alienea van § 6 der tabel, behoorende bij dit besluit, weder ten voordeele van het werffonds moeten worden gebracht, verantwoord moeten worden op den staat der gestorte gelden bij het uitreiken van paspoort, die als bijlage wordt overgelegd bij den jaarlijkschen staat der ontvangsten en uitgaven ten behoeve of voor rekening van het werffonds.

...the first of which is the...
...the second of which is the...
...the third of which is the...

...the fourth of which is the...
...the fifth of which is the...
...the sixth of which is the...

...the seventh of which is the...
...the eighth of which is the...
...the ninth of which is the...

...the tenth of which is the...
...the eleventh of which is the...
...the twelfth of which is the...

...the thirteenth of which is the...
...the fourteenth of which is the...
...the fifteenth of which is the...

...the sixteenth of which is the...
...the seventeenth of which is the...
...the eighteenth of which is the...

...the nineteenth of which is the...

RECUEIL MILITAIR.

(26 MAART—25 APRIL 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Wijziging in de indeeling der veldbatterijen bij de divisien Infanterie. Aanschrijving M. v. O., 15 Maart 1876, N°. 57 P. Mededeeling van het Kon. besluit van 8 te voren, N°. 17. Ten einde de indeeling der veldbatterijen bij de divisien Infanterie in verband met de reorganisatie der Veldartillerie vast te stellen, wordt, met wijziging van den Staat Litt. A, van 't besluit van 26 Maart 1873, N°. 23, bepaald; dat de 1ste, 4de en 5de batterij van het 2de regt. Veldart. zal ingedeeld zijn bij de 1ste divisie Inf.; de 2de, 3de en 6de batterij van hetzelfde regt. bij de 2de divisie Inf.; de 1ste, 4de en 8ste batterij van het 1ste regt. Veldart. bij de 3de divisie Inf.; de 2de, 3de en 7de batterij van hetzelfde regt. bij de 4de divisie Inf., en de 5de en 6de batterij van dat regt. bij de reserve-brigade.

Samenstelling van het personeel van den veterinairen dienst. Aanschrijving M. v. O., 15 Maart 1876, N°. 58 P, mededeeling houdende van het Kon. besluit van 8 te voren, N°. 18. In verband met de oprichting van een tweede regiment Veldartillerie eene wijziging en uitbreiding van het personeel van den veterinairen dienst noodzakelijk zijnde, zal met 1°. Mei aanstaande dat personeel samengesteld zijn als volgt: 7 paardenartsen der 1ste klasse (kapitein), 9 id. der 2de kl. (1ste luitenant), 8 id. der 3de kl. (2de luitenant); zijnde 24 paardenartsen en 24 officierspaarden. De oudste in rang van de 1ste kl. kan den rang van majoor bezitten.

Artilleriecommandementen. Aanschrijving M. v. O., 24 Maart 1876, N°. 72 A, mededeeling houdende van het Kon. besluit van 15 te voren, N°. 28. Gelet op het besluit van 7 Juli 1875, N°. 48, houdende indeeling van het Rijk in Militaire Afdeelingen, en op de besluiten van 6 November 1875, N°. 24, en 25 Februari 1876, N°. 8, behelzende bepalingen omtrent de garnizoensveranderingen met 1°. Mei, wordt, met wijziging van het besluit van 30 Maart 1875, N°. 8, het volgende bepaald:

Art. 1. De directie voor het materieel der Artillerie wordt verdeeld in de na te melden commandementen, en wel:

1°. Het commandement *Amsterdam*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 1ste Militaire Afdeeling en de magazijnen te *Amsterdam*. Standplaats van den Commandant: *Amsterdam*.

2°. Het commandement *Utrecht*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 2de Militaire Afdeeling, voor zoover zij behooren tot de *Nieuwe Holland*-

sche waterlinie en de stelling van de *Geldersche vallei*, alsmede de magazijnen te *Naarden*, *Utrecht*, *Woerden* en *Wierickerschaans*. Standplaats van den Commandant: *Utrecht*.

3°. Het commandement *Gorinchem*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 3de Militaire Afdeeling, voor zoover zij behooren tot de *Nieuwe Hollandische waterlinie* en de stelling in de *Neder-Betuwe*, alsmede de magazijnen te *Gorinchem*, *Woudrichem* en *Dordrecht*. Standplaats van den Commandant: *Gorinchem*.

4°. Het commandement *Helder*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 5de Militaire Afdeeling en de magazijnen te *Helder*. Standplaats van den Commandant: *Helder*.

5°. Het commandement *Delft*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 4de Militaire Afdeeling, uitmakende de positie aan de *monden van de Maas* en aan *het Haringvliet*, alsmede de magazijnen te *Brielle* en *Hellevoetsluis*. Standplaats van den Commandant: *Delft*.

6. Het commandement *Willemstad*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 4de Militaire Afdeeling, niet behoorende tot het 5de commandement, alsmede de magazijnen te *Willemstad* en *Neuzen*. Standplaats van den Commandant: *Willemstad*.

7°. Het commandement 's *Hertogenbosch*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 3de Militaire Afdeeling, niet behoorende tot het 3de en 9de commandement, alsmede de magazijnen te 's *Hertogenbosch*, *Heusden* en *Nijmegen*. Standplaats van den Commandant: 's *Hertogenbosch*.

8°. Het commandement *Doesborgh*, waartoe behooren de sterkten gelegen in de 2de Militaire Afdeeling, niet behoorende tot het 2de commandement, en de magazijnen te *Doesborgh*. Standplaats van den Commandant: *Doesborgh*.

9°. Het commandement *Geertruidenberg*, waartoe behooren de sterkten, uitmakende de positie van *Geertruidenberg* en de magazijnen aldaar. Standplaats van den Commandant: *Geertruidenberg*.

Art. 2. Zoolang nog materiëel in de magazijnen te *Groningen* en te *Grave* voorhanden is, behooren de magazijnen respectievelijk tot het 1ste en 7de commandement.

Art. 3. Daar waar in de instructiën, vastgesteld bij het besluit van 16 Augustus 1874, N°. 31, sprake is van Linie- en Stellingcommandanten, moet worden gelezen »Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen.»

Art. 4. Dit besluit treedt in werking met 1 Mei aanstaande.

Wijziging der formatie van den staf der Infanterie. Aanschrijving M. v. O., 25 Maart 1876, N°. 78 P, in verband met het Kon. besluit van 20 te voren N°. 11. Met herziening van den Staat Litt. A, behoorende bij 't besluit van 8 Mei 1867, N°. 64, en 't besluit van 5 April 1873, N°. 14, waarbij het personeel der Normaal-Schietschool vermeerderd wordt met één kapitein, wordt het volgende bepaald: Laatstgenoemd besluit wordt, te rekenen van 1 Juli aanstaande, ingetrokken en buiten werking gesteld, en met ingang van dien datum de staf der Infanterie als volgt samengesteld:

1 Luit.-Generaal, Inspecteur van het wapen; 4 Generaal-Majoors, Commandanten der divisiën (de Commandant eener divisie kan ook zijn Luit.-Generaal); 1 Majoor toegevoegd aan den Inspecteur van het wapen; 1 Kapitein of 1ste Luitenant, Adjudant van den Inspecteur van het wapen; bij het Dept. van Oorlog: 1 Majoor, bij uitzondering een Officier van hooger rang, 3 Kapiteins, 4 1ste of 2de Luitenants, 4 Kapits.-Kwartierm., 6 1ste of 2de Luits.-Kwartierm.; bij de Koninklijke Militaire Academie: 2 Kapiteins; 1ste

of 2de Luitenants (Memorie); bij de Normaal-schietschool; 1 Majoor Directeur, 2 Kapiteins, 2 1ste of 2de Luitenants.

Reorganisatie der Artillerie-inrichtingen. Aanschrijving M. v. O., 28 Maart 1876, N°. 64 A, mededeeling houdende van het Kon. besluit van 20 te voren, N°. 12. Gelet op het besluit van 29 December 1872, N°. 36, en volgende tot formatie van de Artillerie-Etablissements te Delft, en van het besluit van 23 Mei 1874, N°. 17, houdende formatie van het personeel van 's Rijks gieterij van bronzen geschut, worden de bij gezegde besluiten gevoegde tabellen met de later daarin gebrachte wijzigingen, met ingang van 1 April, buiten werking gesteld en vervangen door de hierna volgende tabellen Litt. A, B, C en D:

TABEL Litt. A. *Formatie van het personeel van de Artillerie-Stapelen Constructie-magazijnen.*

Officieren en conducteurs. *Memorie.* Deze zijn opgenomen in de organisatie van den staf der Artillerie; 1 chef de bureau *f* 1900; 4 boekhouders à *f* 1000; 4 schrijvers der 1ste en 5 der 2de kl., resp. *f* 900 en *f* 800; 1 teekenaar der 1ste en 1 der 2de kl., resp. *f* 1400 en *f* 1000; 1 werktuigkundig ingenieur *f* 2400; 1 opzichter over de werktuiglijke inrichtingen, tevens Mr. instrumentmaker *f* 1400; 1 opzichter der smeden *f* 1200; 1 id. der timmerlieden *f* 1100; 1 id. der wagenmakers *f* 1100; 1 id. der ververs *f* 800; 1 id. der zadelmakers *f* 1000; 1 id. der sjouwers *f* 550; 2 onderopzichters over de werktuiglijke inrichtingen, tevens Mr. instrumentmakers, 1ste kl. *f* 1200; 1 id. 2de kl. *f* 1000; 2 onderopzichters der smeden 1ste kl. à *f* 900; 1 id. der 2de kl. *f* 800; 2 id. der timmerlieden à *f* 800; 1 id. der wagenmakers *f* 800; 1 id. der zadelmakers *f* 800; 1 Mr. gieter en vormer 1ste kl. *f* 1200; 1 id. 2de kl. *f* 1000; 1 machinist 1ste kl. *f* 1000; 1 id. 2de kl. *f* 900, (gedetacheerd bij de torpedocompagnie); 2 keurders der projectielen à *f* 700; 1 bewaarder der mallen, modellen en verificatie-instrumenten *f* 800; 2 bedienden à *f* 500; 3 portiers à *f* 450; 12 magazijnsknechts à *f* 500; werklieden: per uur werkens, 1ste kl., van en met *f* 0,25 tot en met *f* 0,15; id. 2de kl., van en met *f* 0,14 tot en met *f* 0,12; id. 3de kl., van en met *f* 0,11 tot en met *f* 0,10; leerlingen der 1ste, 2de en 3de kl., per uur, resp. *f* 0,05, *f* 0,2^s; *f* 0,01^s.

Het traktement van den Chef de bureau moet worden beschouwd voor *memorie* te staan, ingeval dat de betrekking van het bureau wordt waargenomen door een Magazijnmeester der Artillerie, wiens traktement in de formatie van den staf der Artillerie is uitgetrokken.

Één der boekhouders is op het bureau van den Magazijnmeester, met een toelage van *f* 100 's jaars.

Het aantal werklieden en leerlingen wordt naar de behoeften geregeld.

TABEL Litt. B. *Formatie van het personeel van de Inspectie der draaghare wapenen.*

Officieren en Conducteurs. *Memorie.* Zijn opgenomen in de organisatie van den staf der Artillerie; 2 boekhouders à *f* 1000; 1 schrijver 1ste kl. *f* 900; 1 opzichter der werkplaatsen *f* 1350; 6 Meesters à *f* 900; 2 Mr. geweermakers bij de wapendepots te Dordrecht en te Gorinchem, à *f* 900; 1 machinist 2de kl. *f* 800; 1 portier *f* 450; 3 buitengewone werklieden, per dag *f* 2,75; werklieden: per uur werkens, 1ste kl., van en met *f* 0,20 tot en met *f* 0,15; id. 2de kl., van en met *f* 0,14 tot en met *f* 0,12, id. 3de kl.; van en met *f* 0,11 tot en met *f* 0,10; leerlingen 1ste, 2de en 3de kl., resp. per uur, *f* 0,07^s, *f* 0,05, *f* 0,02^s.

Één der boekhouders of schrijvers op het bureau van den Inspecteur, heeft een jaarlijksche toelage van *f* 100.

De buitengewone werklieden kunnen niet dan met speciale machtiging van den Minister van Oorlog in dienst worden gesteld.

Het aantal werklieden en leerlingen wordt naar de behoefte geregeld.

TABEL Litt. C. *Formatie van het personeel aan de Pyrotechnische School.*

Officieren. *Memorie.* Zijn opgenomen in de organisatie van den staf der Artillerie; 1 boekhouder *f* 1000; 2 schrijvers 1ste kl. à *f* 900; 1 opzichter der instrumentmakers en metaaldraaiers en over de werktuigelijke inrichtingen der patroonfabriek *f* 1350; 2 Mr. vuurwerkers 1ste kl. à *f* 1050; 1 id. 2de kl. *f* 900; 1 machinist 2de kl. *f* 800; 1 portier *f* 450; werklieden, per uur werkens: 1ste kl. van en met *f* 0,25 tot en met *f* 0,15; id. 2de kl. van en met *f* 0,14 tot en met *f* 0,12; id. 3de kl. van en met *f* 0,11 tot en met *f* 0,10; leerlingen 1ste, 2de en 3de kl., resp. *f* 0,05; *f* 0,02⁵; *f* 0,01⁵; onderofficieren, per dag *f* 0,40; korporaals *f* 0,30; kanonniërs *f* 0,20.

Het aantal werklieden, leerlingen en militairen wordt naar de behoefte geregeld.

TABEL Litt. D. *Formatie van het personeel van 's Rijks gieterij van bronzen geschut.*

Officieren en conducteur. *Memorie.* Zijn opgenomen in de organisatie van den staf der Artillerie; 1 boekhouder *f* 1000 (schrijver der 1ste kl. zijnde *f* 900); 1 opzichter der werkplaatsen *f* 1300; 1 onderopzichter id. *f* 800; 1 machinist 1ste kl. *f* 900; 1 portier *f* 450 (met genot van vrije woning); werklieden, per dag en per uur, 1ste kl. van en met *f* 0,25 tot en met *f* 0,15; id. 2de kl. van en met *f* 0,14 tot en met *f* 0,12; id. 3de kl. van en met *f* 0,11 tot en met *f* 0,09; leerlingen, van en met *f* 0,08 tot en met *f* 0,02.

Het aantal werklieden en leerlingen wordt naar de behoefte geregeld.

In verband met bovenvermeld besluit heeft de Minister van Oorlog nog bepaald: *a.* dat bij vacature in de betrekking van boekhouder bij een der hierboven genoemde inrichtingen, die plaats aangevuld wordt door den oudsten schrijver der 1ste kl. bij die inrichting waar de vacature ontstaat, indien hij daartoe de vereischte geschiktheid bezit; *b.* dat de schrijver 1ste kl. bij 's Rijks gieterij van bronzen geschut tot boekhouder kan worden benoemd, indien een der met hem in ancienniteit gelijkstaande schrijvers 1ste kl. bij de overige inrichtingen tot die betrekking bevorderd wordt; *c.* dat bij vacature in de betrekking van schrijver 1ste kl. bij eene der inrichtingen, daarvoor in aanmerking komt de oudste schrijver der 2de kl. bij de Artillerie-, Stapel- en Constructiemagazijnen, indien hij daartoe geschikt en genegen is; *d.* dat de ancienniteit der schrijvers in elke klasse zich naar den datum hunner aanstelling tot die betrekking regelt; *e.* dat al de nieuw aan te stellen schrijvers bij de Artillerie-, Stapel- en Constructiemagazijnen worden geplaatst.

Het vaste kader bij de Artillerie-instructie-compagnie, wordt met een sergeant-majoor vermeerderd en met een fourier verminderd. Aanschrijving M. v. O., 30 Maart 1876, N°. 49 P., in verband Kon. besluit van 23 te voren, N°. 13, waarbij, met wijziging der tabelletje D, gevoegd bij 't besluit van 8 Mei 1867, N°. 66, en latere daarin gebrachte wijzigingen, gezegde vermeerdering en vermindering worden bepaald.

Wijziging van den staf der Artillerie en opheffingen van betrekkingen bij dat wapen. Aanschrijving M. v. O., 30 Maart 1876,

N°. 55 P, houdende mededeeling van het Kon. besluit van 23 te voren, N°. 15, waarbij, met wijziging van het besluit van 7 April 1869, N°. 16, en latere besluiten betreffende de samenstelling van den staf der Artillerie, bepaald wordt, dat met 1 Juli e. k. opgeheven wordt de betrekking van Magazijnmeester der Artillerie te Groningen en te Grave, alsmede die van onderdirecteur bij de wapendepots; gerekend van dienzelfden datum zal de staf der Artillerie samengesteld zijn als volgt:

Artillerie-inspectie: 1 Luit.-Generaal of Generaal-Majoor, Inspecteur van het wapen; 1 Majoor, toegevoegd aan den Inspecteur; 1 Kapitein of 1ste Luitenant, Adjudant van den Inspecteur.

Directie voor het materieel der Artillerie: 1 Generaal-Majoor of Kolonel, Directeur; 1 Majoor, toegevoegd aan den Directeur; 1 Kapitein of 1ste Luitenant, Adjudant van den Directeur; 1 Magazijnmeester der 1ste, 2de of 3de kl.

Directie der Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen: 1 Kolonel of Luit.-Kolonel, Directeur; 1 Majoor of Kapitein, Onderdirecteur; 2 Kapiteins; 1ste of 2de Luitenants (1); Magazijnmeester der 1ste of 2de kl. (2).

Pyrotechnische School: 1 Luit.-Kolonel of Majoor, Directeur, tevens Inspecteur der buskruitfabricatie; 2 Kapiteins; 1ste of 2de Luitenants (1).

Inspectie der draagbare wapenen: 1 Luit.-Kolonel of Majoor, Inspecteur; 1 Kapitein, Onderinspecteur; 1ste of 2de Luitenants (1).

Geschutgieterij: 1 Majoor, Directeur; 1 Kapitein; 1 1ste of 2de Luitenant.

Commissie van proefneming: 1 Majoor, Voorzitter; 2 Kapiteins; 2 1ste of 2de Luitenants.

Aanschaffing van zwaar geschut en verder artilleriesmaterieel: 1 Kolonel of Hoofdofficier van minderen rang, ter beschikking van den Minister van Oorlog.

Departement van Oorlog. 1 Majoor, bij uitzondering een Officier van hooger rang; 2 Kapiteins of 1ste Luitenants; 1 Magazijnmeester der 1ste, 2de of 3de kl.; 1 Magazijnmeester der 3de kl. (3).

Koninklijke Militaire Academie: 1 Kapitein; 1ste of 2de Luitenants. *Memorie*.

Magazijnmeesters bij magazijnen dienstdoende (4): 8 1ste kl. (Majoor of Kapitein); 8 2de kl. (Kapitein of 1ste Luitenant); 7 3de kl. (1ste of 2de Luitenant).

Conducteurs: 17 1ste kl. (Adjudant-onderofficier); 17 2de kl. (Sergeant-majoor); 16 3de kl. (Sergeant).

Wapencontroleurs: 2 1ste kl.; 2 2de kl.; 2 3de kl.

Totaal: 55 Officieren; 56 Conducteurs en Controleurs.

Ten gevolge van bovengemeld besluit heeft de Minister van Oorlog bepaald: dat de Magazijnmeester der Artillerie te Gorinchem en te Dordrecht, met ingang van 1 Juli e. k. zullen belast zijn ook met de werkzaamheden thans aan de betrekking van Onderdirecteur bij de Wapendepots verbonden.

(1) De 1ste of 2de Luitenants worden in evenredigheid van de behoefte door den Minister van Oorlog tijdelijk van de korpsen bij de werkplaatsen gedetacheerd. Zij blijven tijdens die detachering in de sterkte van hun korps.

(2) Deze plaats als Magazijnmeester blijft onvervuld, wanneer de Chef van het Bureau der Directie een burgerbeambte is.

(3) Kan wezen Magazijnmeester 3de kl., geen Officier zijnde.

(4) Van de Magazijnmeesters bij de Magazijnen dienstdoende, zijn te Delft: 1 Magazijnmeester 1ste kl.; 1 1ste of 2de kl.; 2 3de kl.

De Magazijnmeesters te Dordrecht en Gorinchem genieten een jaarlijksche toelage van f 200.—.

TWEEDE GEDEELTE.

Voorschrift op de verstrekking en de verantwoording van munitiën tot draagbare vuurwapenen aan en door de korpsen van het leger en de dienstdoende schutterijen. Aanschrijving M. v. O., 13den Maart 1876, N°. 62, A. Uit aanmerking dat voormeld voorschrift, gegeven bij aanschrijving van 18 Juni 1873, N°. 65, A. (*Rec. Milit.* Blz. 181), vele veranderingen heeft ondergaan en opnieuw herziening vereischt, wordt dit voorschrift ingetrokken en het navolgende vastgesteld:

Art. 1. *a.* Door alle korpsen van het leger kunnen jaarlijks worden aangevraagd zooveel scherpe en losse patronen als voor den dienst en de oefeningen vereischt worden, alsmede de benoodigde bestanddeelen tot het uitwendig vetten of opnieuw inpakken van patronen, met dien verstande echter, dat zonder bijzondere machtiging, van de *scherpe patronen* N°. 10 tot *kamerschiet-cylinders*, jaarlijks slechts beschikt kan worden door het instructie-bataillon over 25000, en verder per compagnie Infanterie of mineurs en sappeurs, alsmede per veldescadron huzaren over 2000 stuks (1).

b. Door de dienstdoende schutterijen kunnen jaarlijks per man worden aangevraagd:

1°. *Zestig* scherpe patronen, hetzij geheel tot geweren achterlaad- of tot getrokken geweren, of wel gedeeltelijk voor ieder dezer wapensoorten;

2°. *Tien* losse patronen tot geweren achterlaad-;

3°. *Dertig* patronen tot kamerschiet-cylinders.

De schutterijen, die geen schietbaan ter beschikking hebben, kunnen, in plaats van de patronen bedoeld onder punt 1, aanvragen *zestig* patronen van de soort onder punt 3 genoemd.

Bij deze aanvragen mag evenwel niet in rekening worden gebracht het getal onderofficieren en manschappen, uitmakende de totale sterkte der schutterij, maar alleen dat gedeelte, hetwelk als afgeëxerceerd werkelijk aan de schietoefeningen deelneemt.

De Commandanten der schutterijen moeten derhalve, bij hunne aanvragen om munitiën, de sterkte van het zoeven bedoelde gedeelte door een schriftelijke verklaring opgeven, zoo noodig onder bijvoeging, dat geen schietbaan aanwezig is.

Art. 2. De munitiën kunnen achtereenvolgens en naargelang der bestaande behoefte door den Korps- of Detachementscommandant en door den Commandant der dienstdoende schutterij worden aangevraagd.

De verstrekking der munitiën zal in den regel plaats hebben voor ieder garnizoen of dienstdoende schutterij, uit de artilleriemagazijnen, vermeld op de hierachter gevoegde staten, litt. A en B, terwijl de aanvragen zullen moeten ingericht zijn overeenkomstig het model N°. 1.

Geen aanvraag om munitiën zal geschieden voor minder dan 400 patronen.

De Magazijnmeesters der artillerie bepalen zich, overeenkomstig hunne instructie, tot het afgeven van de aangevraagde munitiën; de verzending dezer munitiën moet geschieden door de zorg van hem, die de aanvraag doet.

Wanneer in de standplaats van het artilleriemagazijn of in het garnizoen, alwaar de munitie benoodigd is, treinbespanningen beschikbaar zijn, zullen

(1) In den regel worden in garnizoenen, alwaar niet of niet voldoende naar de schijf kan worden geschoten, 4000 of 6000 scherpe patronen N°. 10 per compagnie verstrekt, wordende het aantal jaarlijks vastgesteld.

de munitiën, bestanddeelen, enz. ten behoeve van de korpsen van het leger, door bespannen transport- of voorraadwagens of patrooncaissons moeten overgebracht worden, in het geval namelijk dat de af te leggen afstand niet zoo groot is, dat de bespanning daartoe buiten haar garnizoen nachtverblijf zoude moeten houden.

In alle andere gevallen heeft het vervoer te water plaats, tenzij dit niet mogelijk mocht wezen, als wanneer voor de korpsen van het leger de noodige transport- of voorraadwagens of patrooncaissons uit 's Rijks magazijnen beschikbaar kunnen gesteld worden, voor welke voertuigen dan de noodige bespanningen aan de gemeentebesturen kunnen worden aangevraagd, moettende deze voertuigen, na gemaakt gebruik, weder in de magazijnen der Artillerie worden ingeleverd.

Het vervoer per spoorweg, zooals het bedoeld is in Zr. Ms. besluit van den 17den Januari 1868 (*Staatsblad* N°. 10, *Rec. Mil.* 1868, bladz. 25), mag alleen in zeer buitengewone gevallen zonder voorkennis van het Ministerie van Oorlog geschieden.

Alle aanvragen om munitiën, enz. voor de korpsen moeten voorzien zijn van het visum van den Commandant van het garnizoen.

Wanneer er munitiën voor de dienstdoende schutterijen worden verlangd, zal de aanvraag daarentegen door den Burgemeester der plaats voor gezien geteekend behooren te worden.

Het reçu aan den voet der aanvraag gesteld, hetwelk geteekend moet worden door den persoon met het overnemen der munitiën belast, dient tot verantwoording van den daarbij betrokken Magazijnmeester der artillerie.

Art. 3. Omtrent de behandeling van en de vergoeding voor teruggevonden kogels en gebruikte patroonhulzen door de korpsen van het leger, gelden de navolgende bepalingen:

1°. De looden kogels moeten na het schieten zooveel doenlijk teruggezocht, en de hulzen, zoowel van scherpe als van losse patronen, zooveel mogelijk ongeschonden worden bewaard.

2°. De teruggevonden kogels worden bij de korpsen van kruitslijm, zand en andere onreinheden ontdaan en opgewogen; voor elk kilogram zal bij de inlevering 21 cent worden betaald.

3°. De teruggebrachte hulzen worden bij het korps met petroleum gezuiverd, moettende dit dadelijk na den afloop der schietoefeningen geschieden, omdat alsdan het kruitslijm, vet, enz. gemakkelijk verwijderd wordt. Na het wasschen worden de hulzen verzameld in kisten, paktonnen of oude buskruittonnen en in de artilleriemagazijnen ingeleverd, zullende voor elke 10 hulzen van patronen tot geweren, of 15 hulzen van patronen tot revolvers 1 cent worden vergoed. De benoodigde petroleum wordt bij de korpsen aangeschaft en bestreden uit de opbrengst van de ingeleverde hulzen en kogels.

4°. De kisten en tonnen met hulzen worden voorzien van een gewaarmerkt etiket, aanduidende het aantal en de soort van hulzen, alsmede het korps of onderdeel waarvan zij afkomstig zijn. In het geval dat de hulzen bij de inlevering niet voldoende gezuiverd worden bevonden, moeten zij door de zorg van den betrokken Magazijnmeester opnieuw met petroleum worden gewasschen, en worden de daarop vallende kosten door hem afgetrokken van het bedrag der vergoeding.

5°. Alle inleveringen van kogels en hulzen van patronen tot geweren geschieden in den regel in de eerste maand van elk kwartaal en hebben plaats in de artilleriemagazijnen, op den reeds genoemden staat, litt. A vermeld.

Zijn deze gelegen buiten het garnizoen, dan geschieden de inleveringen op gelijke wijze als hiervoren in Art. 2 voor de ontvangst der munitien is voorgeschreven. De kogels en hulzen der patronen tot revolvers moeten, onverschillig de hoegroothed der voorhanden partij, in de eerste maand van elk kwartaal, regtstreeks in de Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen worden ingeleverd.

6°. Alle betalingen voor de inlevering van kogels en hulzen geschieden door de Magazijnmeesters der Artillerie aan de Korps- of Detachementscommandanten.

7°. De inleveringen van looden kogels en patroonhulzen moeten op de Munitie-livretten worden aangeteekend.

8°. De opbrengst dier inleveringen wordt, na aftrek van de kosten der voor het zuiveren der hulzen gebezigde materialen, besteed op de wijze als in de voorschriften betreffende de wapenen en schietoefeningen is aangewezen.

9°. De ingeleverde kogels en hulzen worden door de Magazijnmeesters der Artillerie gaandeweg naar de Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen opgezonden en de hulzen door den Magazijnmeester dezer inrichting ter beschikking gesteld van den Directeur der pyrotechnische school, die de bruikbare bestemt om bij den aanmaak van losse patronen te dienen, en de onbruikbare als oud metaal doet opwegen en inleveren.

10°. Ledige kisten en tonnen worden op aanvraag van de korpsen door de Magazijnmeesters der Artillerie verstrekt.

Art. 4. De looden kogels en patroonhulzen, die afkomstig zijn van de schietoefeningen der dd. schutterijen, kunnen desverkiezende in de artillerie-magazijnen, vermeld op den achterstaanden staat, litt. B, worden ingeleverd, in welk geval zulks op gelijke wijze en tegen gelijke vergoeding moet plaats hebben, als in Art. 3 voor de korpsen van het leger is bepaald.

Art. 5. Ter inlevering van beschadigde munitien en bestanddeelen, zal, op aanvraag van den Korps- of Detachementscommandant door den Directeur van het materiëel der Artillerie, bijaldien de munitien niet uit de magazijnen te Delft worden ontvangen, en anders door den Directeur der Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen machtiging tot inlevering worden gegeven. Op gelijke wijze zal machtiging worden verstrekt ter inlevering van munitien, die niet voegzaam medegevoerd kunnen worden, wanneer een korps zijn garnizoen verlaat. Zoodanige munitien zullen, zoo zij nog in bekwaren staat zijn, bij voorkeur weder moeten worden uitgegeven.

Art. 6. Bij alle korpsen of afzonderlijke detachementen daarvan, alsmede bij de dd. schutterij van elke gemeente zal een Munitielivret volgens het model N°. 2 worden aangehouden, waarin de uit 's Rijks magazijnen ontvangen munitien worden verantwoord. Deze Munitielivretten moeten door tusschenkomst van den Directeur voor het materiëel der Artillerie en voor zooveel betreft de korpsen en schutterijen, welke hunne munitien uit de Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen ontvangen, door den Directeur van die magazijnen aan de Commandanten der korpsen en aan die van de dd. schutterijen worden gezonden.

De livretten zullen, op het titelblad, de handteekening van den betrokken Directeur dragen, terwijl al de folio's door hem geparafeerd zullen moeten zijn.

Op de eerste bladzijde moet in de livretten der schutterijen, op den 31sten December van elk jaar, worden ingevuld de sterkte der schutterij op dien datum en het grootste aantal onderofficieren, korporaa's en afgeëxerceerde schutters, dat in het afgelopen jaar aan de schietoefeningen werkelijk heeft deelgenomen.

Deze invulling wordt door den Commandant der dienstdoende schutterij met zijne handteekening bevestigd.

Art. 7. Op de tweede en verder op alle evene bladzijden van het Munitielivret moeten de hoeveelheden der ontvangen munitiën en bestanddeelen en de datums van ontvangst worden vermeld, gewaarmerkt door de handteekening van den Magazijnmeester der artillerie of door die van den Korps- of Detachementscommandant, die de munitiën heeft afgegeven. Ook moeten op deze bladzijden de aan de schietoefeningen afkomstige ledige hulzen en de hoeveelheid lood, van de kogels voortgekomen, worden ingevuld.

Art. 8. Op de derde en verder op elke onevene bladzijde van het livret wordt van alle inleveringen en afgiften melding gemaakt. De inleveringen worden gewaarmerkt door de handteekening van den Magazijnmeester; de afgiften door de handteekening van den Commandant van het korps of detachement waaraan de afgifte plaats heeft.

Art. 9. Jaarlijks, en wel voor den 10den Januari, zendt de Commandant van het korps of van de dd. schutterij het afgesloten Munitielivret aan den Directeur voor het materiëel der artillerie en voor zooveel betreft de korpsen en schutterijen, welke hunne munitiën uit de Artillerie-, Stapel- en Constructie-magazijnen ontvangen, aan den Directeur van die magazijnen.

Art. 10. Na accoordbevinding voor zooverre betreft de ontvangsten uit of inleveringen in de magazijnen hunner onderhebbende directiën, zenden genoemde Directeuren de livretten geteekend aan de korpsen of schutterijen terug.

Art. 11. Vóór den laatsten Januari van elk jaar zenden meergenoemde Directeuren aan het Departement van Oorlog een staat, aanduidende hoeveel munitiën en bestanddeelen door ieder korps of door iedere schutterij gedurende het afgelopen jaar ontvangen en ingeleverd is.

Art. 12. Bij elk korps en verder bij elke dd. schutterij zal men, behalve het meerbedoelde Munitielivret, een dagboek aanhouden, waarin aan de eene zijde aantekening zal moeten worden gedaan van alle ontvangen munitiën en bestanddeelen, en aan de andere zijde, wanneer en tot welk einde een en ander is uitgegeven of waarom ingeleverd, terwijl het Munitielivret ten allen tijde dient tot staving der ontvangsten en inleveringen, welke in dit dagboek worden ingevuld.

De folio's van meergenoemd boek zullen gearafeerd worden door de Commandanten der korpsen of dd. schutterijen.

Litt. A. STAAT, aanduidende de Artilleriemagazijnen, waaruit de garnizoenen de noodige munitiën tot draagbare vuurwapenen moeten ontvangen (1).

Het garnizoen te Amsterdam uit het magazijn te Amsterdam; — dat te Arnhem, te Nijmegen; — dat te Assen, te Doesborgh; — dat te Bergen-op-Zoom, te Willemstad; — dat te 's Bosch, te 's Bosch; — dat te Breda, te Geertruidenberg; — dat te Brielle, te Brielle; — dat te Delft, te Delft; — die te Deventer, Delfzijl en Doesborgh, te Doesborgh; — dat te Geertruidenberg, te Geertruidenberg; — dat te Gorinchem, te Gorinchem; — dat te Gouda, te Woerden; — dat te Grave, te 's Bosch; — dat te 's Gravenhage,

(1) Is geldig voor alle korpsen in inrichtingen van het leger, die in de garnizoensplaatsen verblijf houden of gevestigd zijn, met uitzondering van het wapen der Koninklijke Marechaussee, dat de benodigde patronen steeds uit de Magazijnen der Artillerie te 's Bosch moet ontvangen, behalve het gedeelte van dat wapen gestationneerd in Zeeland, dat zijne aanvraag moet richten aan den Magazijnmeester der Artillerie te Neuzen.

te Delft; — dat te Groningen, te Doesborgh; — dat te Haarlem, te Amsterdam; — dat te Harderwijk, te Naarden; — dat te Harlingen, te Doesborgh; — dat te Helder, te Helder; — dat te Hellevoetsluis, te Hellevoetsluis; — dat te Heusden, te Heusden; — dat te Hoorn, te Amsterdam; — die te Kampen en Leeuwarden, te Doesborgh; — dat te Leiden, te Delft; — dat te Maastricht, te 's Bosch; — dat te Middelburg, te Willemstad; — dat te Naarden, te Naarden; — dat te Neuzen, te Neuzen; — dat te Nijmegen, te Nijmegen; — dat te Roermond, te 's Bosch; — dat te Rotterdam, te Delft; — dat te Utrecht, te Woerden; — dat te Venlo, te 's Bosch; — die te Vlissingen en Willemstad, te Willemstad; — dat te Woerden, te Woerden; — die te Zutphen en Zwolle, te Doesborgh.

Litt. B. STAAT, aanduidende de Artilleriemagazijnen, waaruit de dienstdoende schutterijen de noodige munitieën tot draagbare vuurwapenen moeten ontvangen.

Zuid-Holland: De schutterij te Rotterdam, 's Gravenhage en Leiden, uit het Magazijn te Delft; — die te Dordrecht, te Gorinchem; — die te Delft en Schiedam, te Delft; — die te Gouda, te Woerden; — die te Gorinchem, te Gorinchem; — die te Vlaardingen, te Brielle; — die te Katwijk, te Delft; — die te Hellevoetsluis, te Hellevoetsluis; — die te Brielle, te Brielle; — die te Woerden, te Woerden; — die te Delfshaven, te Delft; — die te Oud-Beijerland en Maassluis, te Brielle; — die te Middelharnis, te Willemstad; — die te Schoonhoven, te Woerden.

Noord-Holland: De schutterij te Amsterdam en Haarlem, uit het Magazijn te Amsterdam; — die te Helder, te Helder; — die te Zaandam, Alkmaar en Hoorn, te Amsterdam; — die te Hilversum, te Naarden; — die te Enkhuizen, Edam, Purmerend en Wormerveer, te Amsterdam; — die te Weesp en Huizen, te Naarden; — die te Beverwijk, te Amsterdam.

Utrecht. De schutterij te Amersfoort, uit het magazijn te Naarden; — die te Utrecht en Zeist, uit dat te Woerden.

Noordbrabant. De schutterij te 's Bosch en Tilburg, uit het magazijn te 's Bosch; — die te Breda, te Geertruidenberg; — die te Bergen-op-Zoom, te Willemstad; — die te Oosterhout, te Geertruidenberg; die te Rosendaal, te Willemstad; — die te Helmond, te 's Bosch; — die te Zevenbergen, te Willemstad; — die te Waalwijk, Eindhoven en Grave, te 's Bosch.

Zeeland. De schutterij te Goes, Middelburg, Vlissingen en Zierikzee, uit het magazijn te Willemstad.

Limburg. De schutterij te Maastricht, Roermond, Venlo en Sittard, uit het magazijn te 's Bosch.

Gelderland. De schutterij te Arnhem en Nijmegen, uit het magazijn te Nijmegen; — die te Zutphen, te Doesburgh; — die te Nijkerk, te Naarden; — die te Tiel, te Gorinchem; — die te Harderwijk, te Naarden; — die te Culemburg, te Gorinchem; — die te Doesburgh, te Doesborgh; — die te Zaltbommel, te Gorinchem.

Overijssel. De schutterij te Zwolle, Deventer, Kampen, Enschedé, Steenwijk, Zwartsluis, Stad Almelo, Oldenzaal en Rijssen, uit het magazijn te Doesborgh.

Friesland. De schutterij te Bolsward, Dokkum, Franeker, Harlingen, Haskerland, Leeuwarden, Lemsterland en Sneek, uit het magazijn te Doesborgh.

Groningen. De schutterij te Groningen, Veendam, Wildervank, Winschoten, Nieuwe Pekela en Oude Pekela, uit het magazijn te Doesborgh.

Drenthe. De schutterij te Hoogeveen, Meppel en Assen, uit het magazijn te Doesborgh.

(Zie in het *Recueil, IIde Gedeelte*, Blz. 55—61, het Model N°. 1, voor het aanvragen van munitieën, de Reçu voor het ontvangene, en het Munitie-Livret (Model N°. 2) voor de dienstdoende schutterij).

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 15 Maart 1876, N°. 55 P. Bericht van het in 't licht verschijnen van de *Aanwijzing omtrent de inrichting en het gebruik van het Getrokken Bronzen Achterlaadkanon van 8 cM.* verkrijgbaar bij de Kon. Milit. Academie tegen den prijs van f 0,21 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz.

Garnizoensveranderingen van het 2de Regiment Infanterie tegen Mei a. s. Aanschrijving M. v. O., 16 Maart 1876, N°. 51 P, houdende mededeeling van het Kon. besluit van den 10den te voren, N°. 29, bepalende dat tegen gezegd tijdstip één der bataljons van genoemd regiment van Maastricht naar Grave, en 2 compagnieën van het depot van dat korps van Grave naar Gouda zullen worden verplaatst. Door den Minister van Oorlog is bepaald, dat zoodra door den Korpscommandant de onderdeelen zijn aangewezen, die met gemeld tijdstip te Grave en te Gouda zullen worden gestationneerd, daarvan opgaaf bij het Departement wordt ingewacht.

Verkrijgbaarstelling van revolvers voor Officieren. Aanschrijving M. v. O., 18 Maart 1876, N°. 77 A. Door den fabrikant STEVENS te Maastricht, worden geleverd de revolvers, gecontroleerd bij 's Rijks geweerwinkel, voor den prijs van f 35, buiten de onkosten van vracht en emballage. De Officieren die deze revolvers wenschen te ontvangen, brengen zulks ter kennis hunner Korpscommandanten, die vóór den 15den der eerste maand van elk kwartaal daarvan opgaven doen aan het Dept. v. Oorlog, als wanneer de lastgeving tot keuren wordt verstrekt. De betaling geschiedt door de belanghebbenden rechtstreeks aan den fabrikant. — De Officieren kunnen voor bovengenoemde wapenen van Rijkswege patronen bekomen tegen f 3,80 de 100 stuks. De aanvragen moeten op de zoeven gemelde tijdstippen door tusschenkomst der betrokken Korpscommandanten aan het Dept. v. Oorlog worden gericht, zullende de betaling, door middel der administratie van het korps, bij een Rijksbetaalmeester moeten geschieden.

Topographische en militaire kaart des Rijks (Goedkoope uitgave). Aanschrijving M. v. O., 24 Maart 1876, N°. 44 S. Kennisgeving dat de bladen der bedoelde uitgave ook *opgeplakt* kunnen worden verstrekt, waardoor de prijs van ieder blad met f — 30 wordt verhoogd, in verband waarmee het model A, gevoegd bij de dispositie van 27 September 1873, N°. 45 S (*Rec. Milit.* Blz. 313 en volg.) vervangen wordt door een Model B. (Zie dit Model in het *Rec. Milit.* IIde Ged. Blz. 65).

Vaststelling van het bedrag der hospitaalsoldij voor verpleegden van de Zeemacht en het korps Mariniers. Aanschrijving M. v. O., 27 Maart 1876, N°. 37 I. Mededeeling van het Kon. besluit van den 14den te voren, N°. 28, waarbij, met wijziging van 't besluit van 13 December 1864, N°. 79, betreffende toekenning van hospitaaltoelagen en hospitaalsoldij, bepaald wordt, dat bij verpleging in hospitalen of andere ziekeninrichtingen, de navolgende hospitaaltoelage of soldij aan de daarop rechthebbenden wordt toegekend, en wel:

a. Aan de Adelborsten bij het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, die der 1ste Afdeling f 0,09; die der 2de Afdeling f 0,07; die der 3de Afdeling f 0,06; die der 4de Afdeling f 0,05.

b. Aan het mindere dienstdoende personeel bij gezegd Instituut, alsmede aan het korps Torpedisten der Marine en het personeel bij den torpedodienst gedetacheerd, hebbende den graad, of daarmede gelijkgesteld, van adjudant-onderofficier *f* 0,30; sergeant-majoor *f* 0,20; sergeant *f* 0,15; korporaal *f* 0,08; matroos of marinier *f* 0,04.

c. Aan de dek- en onderofficieren en mindere schepelingen bij 's Rijkszeemacht en aan de onderofficieren en minderen van het korps Mariniers, hebbende den rang of daarmede gelijk gesteld van: adjudant-onderofficier *f* 0,30; sergeant-majoor *f* 0,20; sergeant *f* 0,15, allen zoowel buiten- als binnenslands; korporaal *f* 0,08 binnen-, *f* 0,10 buitenslands; matroos of marinier en scheepsjongen *f* 0,04 binnen-, *f* 0,10 buitenslands.

Deze regeling treedt in werking binnenslands met 1 April, buitenslands met 1 Juli 1876.

Door den Minister van Oorlog is bij dit besluit nog gevoegd eene door den Minister van Marine gegeven aanwijzing, vervat in den navolgenden

STAAT, *aanwijzende de graden, waarmede de onderscheiden betrekkingen bij de Zeemacht zijn gelijk gesteld.*

Opperschipper, opperstuurman, opperkonstabel, oppertorpedist, machinist 1ste kl. en kapelmeester: *graad* van adjudant-onderofficier.

Schipper, 1ste stuurman, konstabel- en torpedist-majoor, machinist 2de kl., 1ste timmerman, 1ste zeilmaker (1), 1ste smid: *graad* van sergeant-majoor.

Boots- of schieman, konstabel, sergeant-torpedist, machinist 3de kl., provoost, 2de stuurman, timmerman, zeilmaker en smid, bottelier, sergeant schrijver, kuiper, 1ste ziekenoppasser, 1ste kleermaker (2), hofmeester, kajuitskok, officierskok, stafmuzikant: *graad* van sergeant.

Boots- of schiemanmaat, kwartiermeester van de kapiteinssloep, kwartiermeester, konstabelmaat, torpedist 1ste kl., 3de stuurman, timmerman en zeilmaker, botteliersmaat, 2de ziekenoppasser, scheepskok, koksmaat, bakker, schilder, klee- en schoenmaker, muzikant, machinist-leerling 1ste kl., vuurstoker 1ste kl.: *graad* van korporaal.

Boots- en stuurmansleerling, machinistleerling, torpedist en vuurstoker 2de kl., vuurstoker 3de kl., scheerder, jongen, leerling-muzikant: *graad* van matroos of soldaat.

Topographische Atlas. Aanschrijving M. v. O., 28 Maart 1876, N°. 54 S. Ter kennis van het leger wordt gebracht, dat de *Topographische Atlas van het Koninkrijk der Nederlanden*, op de schaal van 1:200,000, bijgewerkt volgens de nieuwste gegevens, herdrukt geworden is bij de Topographische Inrichting en verkrijgbaar gesteld bij de Papier- en Kunsthandelaren J. SMULDERS EN COMP. te 's Hage, tegen den prijs en onder de voorwaarden en bepalingen der dispositie van 25 November 1867, N°. 71 S (*Rec. Milit.*, Blz. 423).

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 30 Maart 1876, N°. 44 P. Kennisgeving dat de *Handleiding tot de belegeringsoefeningen op de kaart*, door de kapiteins ELAND en SEYFFARDT, bij de Kon. Milit. Academie in het licht verschenen en verkrijgbaar is bij die inrichting tegen den prijs van *f* 1 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz.

(1) Indien zij behooren tot het vaste korps dek- of zee-onderofficieren. Zij die niet tot dat korps behooren, blijven gelijk gesteld met den graad van sergeant.

(2) Ingeval hij voor 1 April 1871 die betrekking heeft bekleed. Na dit tijdstip, *korporaal*.

Berekening voor den diensttijd als schrijver. Aanschrijving M. v. O., 31 Maart 1876, N°. 70 P. De vorige dienst van gepensioneerde militairen, die als schrijver worden aangesteld, moet bij het berekenen van den diensttijd die hun aanspraak geeft om schrijver 1ste kl. te worden, in rekening worden gebracht naar den maatstaf bij Art. 3 van Zr. Ms. besluit van 1 September 1869, N°. 10, voor het berekenen van den diensttijd tot het erlangen der medailles en chevrons vastgesteld.

Kader bij het koloniaal werfdepot. Aanschrijving, 31 Maart 1876, N°. 71 P. Aan de commandeerende Officieren der Regimenten Infanterie wordt kennis gegeven, dat bij het koloniaal werfdepot alleen mogen worden gedetacheerd sergeanten en sergeanten-majoor van de 2de kl.; dat op de bij dit depot gedetacheerde onderofficieren — die bij de regimenten waartoe zij behooren, gevoerd worden voor *memorie*, en alzoo niet rekenen onder *de totale sterkte van die korpsen volgens de formatie*, ook voor wat hunne aanstelling tot de 1ste kl. betreft — toepasselijk zal zijn het bepaalde bij de beschikking, dd. 8 October 1862, N°. 43 B (*Rec. Milit.* Blz. 359), zoodat zij, na een verblijf van minstens twee jaren bij het Koloniaal Wurfdepot, voor zoodanige bevordering in aanmerking komende, hun korps moeten rejoinneeren. Het vorenstaande is echter niet toepasselijk op de schrijvers bij het depot, die wel — evenals bovenbedoelde onderofficieren — bij hun korps worden gevoerd voor *memorie*, maar waarvan de kleinste helft den graad van 1ste kl. zal kunnen bekleeden, op gelijken voet als de schrijvers, *volgens de formatie*, begrepen in de sterkte der overige korpsen van het wapen der Infanterie.

The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the Department of the Interior, for the term ending on the 31st day of September, 1907. The names are given in the order in which they were appointed, and the date of their appointment is given in parentheses.

Secretary of the Interior (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Assistant Secretary of the Interior (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the General Land Office (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Reclamation (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Indian Affairs (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Geographical Names (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Land Management (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Prisons (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Penitentiaries (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Prisons and Penitentiaries (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)
 Commissioner of the Bureau of Prisons and Penitentiaries (1906-1907) - Charles D. Walcott (1906-1907)

RECUEIL MILITAIR.

(26 APRIL—25 MEI 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Wijziging van het toelatingsexamen tot de krijgsschool voor Officiëren. Aanschrijving M. v. O., 25 April 1876, N°. 71 P. Het Programma van het toelatingsexamen, vastgesteld bij Aanschrijving van 7 Augustus jl., N°. 92 P (*Rec. Milit.* I, Blz. 433), wordt als volgt gewijzigd:

A. Voor hen, die tot den volledigen cursus wenschen te worden toegelaten:

a. WISKUNDE:

1°. *Driehoeksmeting*: Goniometrie; platte driehoeksmeting, met toepassing op vraagstukken uit de werkdadige meetkunst;

2°. *Beschrijvende meetkunst*: Oplossing van werkstukken betrekkelijk de rechte lijn, het platte vlak in de ruimte;

3°. *Hoogere meetkunst*: Vraagstukken betrekkelijk de rechte lijn en den cirkel; kennis van de eenvoudigste eigenschappen der kegelsneden.

b. NATUURKUNDE:

Eene algemeene kennis van: algemeene eigenschappen der lichamen en krachten, werking der zwaartekracht, dynamometers; evenwicht van zware lichamen en vochten; dichtheid en soortelijk gewicht; waterpers, hydrostatische weging, areometers, spankracht der gassen, luchtdruk, wet van Mariotte, manometers;

luchtpompen, perspompen, duikerklok, pompen, brandspuiten, hevel;

barometers;

mededeeling en voortplanting van warmte; uitzetting door warmte; thermometers, soortelijke en gebonden warmte; eigenschappen van dampen, hygrometers; toepassing van het gebruik van waterdamp op stoomwerktuigen.

c. GEODESIE:

De lagere geodesie (topograhpie), d. i. gebruik van meetketting en haken, practische behandeling en mondelinge verklaring van: het astrolabium, den theodoliet, het planchet, de boussole en het sextant, alsmede de kennis van de regeling van waterpasinstrumenten, toegepast op één instrument, naar keuze van den aspirant.

d. TALEN:

In de eerste plaats zal de kennis van de Nederlandsche taal en het bezit van een goeden stijl worden gevorderd. Dit zal blijken uit opstellen en militaire rapporten, welke op het examen worden vervaardigd.

Van de Fransche en Hoogduitsche talen zal worden gevorderd: het vlot lezen en het zonder te veel moeite voor de vuist in het Nederlandsch vertalen van een Fransch of Duitsch werk over krijgsgeschiedenis of tactiek.

De kennis van de grondregels dier talen zal blijken uit het maken van eenvoudige opstellen over militaire onderwerpen, met behulp van woordenboeken.

De kennis der Engelsche taal strekt tot aanbeveling.

e. SCHRIJVEN, HAND- EN SITUATIE-TEEKENEN:

De aspirant behoort een duidelijk leesbare hand te hebben. Zijne bekwaamheid in het hand- en situatietekenen moet blijken uit door hem over te leggen teekeningen, die niet ouder mogen zijn dan twee jaren. Op die teekeningen moet door hem eene verklaring worden gesteld, dat ze geheel door hem zelve zijn vervaardigd. Zij worden bij de krijgsschool bewaard.

Aan handteekeningen of schetsen naar de natuur zal een hoogere waarde worden toegekend, dan aan die naar voorbeelden.

f. TACTIEK DER DRIE WAPENS:

Het onderzoek naar de kennis van de tactiek zal geschieden, door het doen uitwerken van tactische vraagstukken.

g. WAPENKENNIS:

Kennis van de algemeene inrichting en het gebruik van de vuur- en blanke wapenen bij ons leger.

h. VERSTERKINGSKUNST:

De veldversterkingskunst in haar geheel, echter zonder toepassing;

van de duurzame versterkingskunst: algemeene begrippen omtrent het doel en de inrichting van de verschillende onderdeelen der voornaamste tegenwoordig in gebruik zijnde vestingstelsels; alsmede van den aanval en de verdediging van vestingen.

B. Voor hen, die tot den cursus voor de Intendance wenschen te worden toegelaten:

a. ALGEMEENE BEGRIPPEN VAN NATUUR- EN SCHEIKUNDE, genoegzaam, om met vrucht het onderwijs, aan de krijgsschool, in de kennis van grondstoffen en waren, in betrekking tot kleeding en verpleging van troepen te kunnen bijwonen.

Wat de natuurkunde betreft, zal het examen loopen over de punten, hierboven onder *b* genoemd, met toevoeging van de kennis van microscopen.

Van scheikunde wordt niets gevorderd dan:

1°. de begrippen van de scheikundige verbindingen en ontleding; de kennis van den experimenteelen grondslag van de wetten der constante gewichtsverhoudingen, en der multiple proportiën, alsmede der volumewetten;

2°. de kennis der grondslagen van de tegenwoordige atomentheorie; en

3°. het verstaan van het scheikundig teekenschrift.

De kennis van het vorenstaande zal worden getoetst aan de bespreking van het een of ander scheikundig proces, op het dagelijksch leven of op het fabriekwezen toepasselijk, geheel naar de keuze van den aspirant.

In het belang van de aspiranten, wordt hun aangeraden, de hierbedoelde scheikundige kennis niet zoozeer te verkrijgen uit boekwerken, maar, zoo mogelijk, liever gedurende eenigen tijd — b. v. één jaar — de scheikundige lessen te volgen van een leeraar aan eenige inrichting van middelbaar of hooger onderwijs.

b. GRONDIGE KENNIS DER KORPSADMINISTRATIE EN DIENSTVOORSCHRIFTEN:

Onder deze laatsten zijn te verstaan: het provisioneel reglement van administratie en de later daarin gebrachte wijzigingen; de wet betrekkelijk de inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk en de transporten en leverantiën, zoomede de daarmede in verband staande bepalingen; het marschreglement; het reglement van kazerneering en het kampreglement; voorts genoegzame kennis van de reglementen op den inwendigen dienst bij de Infanterie en Cavalerie en van het reglement voor den garnizoensdienst.

c. HET SCHRIJVEN MET EENE DUIDELIJK LEESBARE HAND.

d. TALEN, TACTIEK, WAPENKENNIS EN VERSTERKINGSKUNST, zooals hierboven sub *d.*, *f.*, *g.* en *h.* van het programma van examen tot toelating tot den volledigen cursus is bepaald; van de vakken, sub *f.*, *g.* en *h.* bedoeld, echter slechts elementaire kennis.

Het toelatingsexamen — zoowel dat tot den volledigen cursus, als dat tot den cursus voor de Intendance — heeft hoofdzakelijk ten doel, te onderzoeken, of de aspirant genoegzaam wetenschappelijk ontwikkeld is en voldoende militaire kennis bezit, om de lessen aan de krijgsschool met vrucht te kunnen volgen.

Met het oog daarop zal, ofschoon een zekere mate van positieve kennis in de bovengemelde vakken een onmisbaar vereischte is, echter minder op veel weten dan op gezond oordeel, vlugge opvatting en goede methode van werken gelet worden.

TWEEDE GEDEELTE.

Nieuwe tarieven van prijzen voor verwisselstukken, herstellingen enz. van draagbare wapenen. Aanschrijving M. v. O., 3 April 1876, N°. 27 P. Mededeeling dat met 1 Juli e.k. gevolgd moeten worden *Nieuwe tarieven der prijzen, waarvoor de toebehooren en verwisselstukken tot draagbare wapenen uit 's Rijks magazijnen aan de korpsen verstrekt zullen worden, en van die, welke voor de Mr. geweermakers en zwaardvegers zijn vastgesteld tot het doen van herstellingen.* Met gezegden datum moeten de oude tarieven als vervallen worden beschouwd. — In de nieuwe tarieven — welke afzonderlijk bij de Gebrs. VAN CLEEF te 's Hage verkrijgbaar zijn — zijn de herstellingen aan gladloopspistolen, gladloopsgeweren en O. M. cavaleriesabels niet opgenomen, kunnende daarbij het tarief gevolgd worden voor de geweren Gr. Kal. en Getr., alsmede voor de cavaleriesabels V. M. vastgesteld. Nog wordt kenbaar gemaakt dat aan de gladloopspistolen geen groote herstellingen, als: het vernieuwen van sloten, loopen enz., of het richten van loopen mogen verricht worden. (Zie de nieuwe Tarieven met bijbehorende Inlichtingen en Slotbepalingen, *Rec. Milit.* II, Blz. 75—125.)

Wijziging der bepalingen omtrent de bestemming van het koloniaal militair Invalidenhuis, op het landgoed Bronbeek. Aanschrijving M. v. O., 11 April 1876, N°. 40 P, houdende mededeeling van het Kon. besluit van 27 Maart voren, N°. 41. Z. M. een bewijs willende geven zijner bijzondere tevredenheid over de uitstekende diensten door de Kon. Nederlandsche Marine en het korps Mariniers in den oorlog tegen Atjeh bewezen, zoo wordt Art. 2 van het besluit van 31 October 1862, N°. 86, tot oprichting van een koloniaal militair invalidenhuis te Bronbeek, als volgt gewijzigd:

»Het koloniaal militair invalidenhuis dient ter opneming en verpleging — voor zooveel de ruimte dit toelaat — van die oud-militairen der koloniale landmacht (nader aangewezen in de Art. 1 en 3 van het aan dit ons besluit

gehechte en daarbij vastgestelde Reglement) wien een levenslang gagement is toegekend.

»In het gesticht worden mede opgenomen, indien de ruimte het gedooft, zonder daartoe tegen hun wil hen te ontslaan, die verpleegd worden, — vijftien minderen, in het genot van levenslang pensioen of gagement, die, deel uitmakende van de Koninklijke Nederlandsche Marine of het korps Mariniers, door of ten gevolge van den oorlog met Atjeh, verplicht waren de vloot of de gelederen te verlaten.

»Onder dit aantal mogen hoogstens drie onderofficieren of hun gelijkgestelden voorkomen.»

Dit besluit treedt in werking met den dag van afkondiging in de Staatscourant, zijnde geweest 29 Maart ll., N°. 75.

Administratief toezicht over het 1ste en 2de regiment Veldartillerie en de Koninklijke Militaire Academie. Aanschrijving M. v. O., 15 April 1876, N°. 62 I. Met wijziging van den Staat, behoorende bij de aanschrijving van 22 Juni 1873, N°. 6 I. (*Rec. Milit.* Blz. 200), wordt met 1 Mei het administratief toezicht over de onderstaande korpsen en inrichting opgedragen aan de daarbij vermelde Intendanten: over het 1ste regt. Veldartillerie, aan den Intendant toegevoegd aan den Commandant der 2de divisie Infanterie; over het 2de regt. Veldartillerie, aan den Intendant toegevoegd aan den Commandant der 1ste divisie Infanterie; over de K. M. Academie, aan den Intendant toegevoegd aan den Commandant der 3de divisie Infanterie.

Vervoer per stoomboot van militairen. Aanschrijving M. v. O., 15 April 1876, N°. 63 I. In overleg met de directie der stoomboot *Willem III* te Koudum, is vastgesteld een tarief van de prijzen voor het vervoer van militairen, enz., onder de algemeene bepalingen, medezedeeld bij de beschikking van 9 December 1874, N°. 68 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 193). Er kunnen in eens vervoerd worden 40 man, doch geen paarden.

(Zie het Tarief *Rec. Milit.* II, Blz. 129.)

Fourages. Aanschrijving M. v. O., 19 April 1876, N°. 80 I. Als vervolg op de beschikking van 29 October 1875, N°. 51 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 140), wordt ter kennis van de militaire autoriteiten gebracht, dat met C. G. VAN DIKSHOORN en A. A. VAN MANSFELD te Bergen-op-Zoom, onder de gewone voorwaarden contract is gesloten voor de levering van fourages ten behoeve van de paarden bij de aldaar garnizoen houdende troepen, over het tijdvak van omstreeks 1 Mei tot en met 31 October e. k., en dat daarbij de navermelde prijzen zijn bedongen: de 10 kilogram hooi, stroo en haver, respectievelijk, 60, 40 en 117 cent, per ration voor de cavalerie- en officierspaarden; bij de Artillerie 84,65 cent, en voor de rijkspaarden bij de Veld- en Rijdende Artillerie 95,5 cent.

Voorschrift op den velddienst voor de onderofficieren en korporaals bij het leger. Ingevolge machtiging des Konings wordt het thans in beproeving zijnde *Reglement op den Velddienst*, vervangen, insgelijks bij wijze van proef, door het bovengenoemde *Voorschrift*. Dit voorschrift is thans bij de K. M. Academie in het licht verschenen en verkrijgbaar gesteld voor de Departementen van algemeen bestuur, het Leger enz., tegen den prijs van f 0,21; terwijl de daarbij voorgeschreven rapportkaarten met couverten, tegen den prijs van f 0,75 de honderd, evenzoo door gemelde inrichting worden afgeleverd.

Boekwerken. De tweede vermeerderde en omgewerkte druk van de *Tactiek der drie wapens*, vervaardigd door den 1sten Luitenant bij den staf der Infanterie, L. DE VLAMING. Eerste Deel. *Elementaire tactiek*, bij de K.

M. Academie in het licht verschenen zijnde, is bij die inrichting verkrijgbaar gesteld tegen den prijs van *f* 0,96 voor de Departementen van algemeen bestuur, het Leger enz.

Practische oefeningen in de legerplaats bij Zeist. Kon. besluit van 12 April 1876, N°. 14. In de maanden Juni, Juli, Augustus en September zullen tot het houden van practische oefeningen bij afwisseling op de legerplaats bij Zeist kampeeren het bataljon Mineurs en Sappeurs, eenige compagnieën Vestingartillerie, waaronder de artillerie-instructiecompagnie, alsmede de onderofficieren en korporaals, die bij het wapen der Artillerie den wetenschappelijken cursus bijwonen. De Minister van Oorlog wordt gemachtigd, boven en behalve de bij voornoemde troepen ingedeelde Officieren, het vereischte aantal Hoofd- en verdere Officieren van de verschillende korpsen, staven en diensten aan te wijzen. Gedurende het verblijf in de legerplaats worden, in vervanging der campagnevivres, de volgende toelagen per dag genoten: de bevelhebber over de Artillerietroepen en het bataljon Mineurs en Sappeurs: Hoofdofficier zijnde *f* 4,—; Kapitein zijnde *f* 3,—; een Luit.-Kolonel of Majoor *f* 2,—; een Kapitein *f* 1,75 en een Luitenant *f* 1,50. De Officieren van de militaire administratie en den geneeskundigen dienst genieten de toelage volgens de rangen waaraan zij zijn gelijkgesteld. De levensmiddelen ten behoeve van de onderofficieren en mindere militairen worden voor rekening der menages aangeschaft. Als tegemoetkoming in de meerdere kosten deswege, wordt de dagelijksche soldij verhoogd: voor een adj.-onderofficier met *f* 0,25; voor de overige onderofficieren en minderen met *f* 0,12. Aan iedere wasvrouw wordt tijdens haar verblijf in het kamp een ration brood daags verschaft. Voor schadeloosstelling voor bureaustkosten wordt aan den Hoofdofficier, belast met het bevel over, en aan den Officier, belast met den administratieven dienst bij de Artillerietroepen op de legerplaats, voor ieder hunner per maand toegekend *f* 25,—. De Officieren, onderofficieren en minderen die het kamp gereedmaken en daarop nog moeten achterblijven genieten gedurende hun verblijf aldaar de bovengemelde vergoedingen.

Ter uitvoering van voormeld besluit heeft de Minister van Oorlog, bij aanschrijving van 5 Mei ll., N°. 64 P, het volgende bepaald:

I. In de legerplaats bij Zeist zullen kampeeren:

a. van 12 Juni tot 29 Juli a. s., het bataljon Mineurs en Sappeurs;

b. van 29 Juli tot 18 Augustus a. s., de 7de, 12de en 14de compagnie van het 1ste regiment Vestingartillerie, de Artillerie-Instructiecompagnie, uitgezonderd de ongeoeffenden, alsmede de leerlingen van den wetenschappelijken cursus te Delft;

c. van 18 Augustus tot 1 September a. s., de 4de, 7de, 9de en 12de compagnie van het 3de regiment Vestingartillerie;

d. van 1 tot 15 September a. s., de 2de, 4de, 7de en 9de compagnie van het 2de regiment Vestingartillerie, alsmede de leerlingen van den voorbereidenden cursus te Utrecht.

Van elke der seriën sub b, c en d vermeld, zal één Kapitein en één Luitenant gedurende eenige dagen bij de Commissie van Proefneming worden gedetacheerd, ten einde zich bekend te maken met het gebruik van het achterlaadkanon van 12 cM.

Een detachement van het bataljon Mineurs en Sappeurs, sterk 1 Luitenant, 3 onderofficieren, 2 korporaals, 40 mineurs, 1 tamboer en 1 wasvrouw, zal den 22sten dezer worden vooruitgezonden, om de legerplaats voor die troepen in orde te brengen.

Evenzoo zal een detachement van het 1ste regiment Vestingartillerie, sterk

1 Luitenant, 2 onderofficieren, 4 korporaa's, 1 hoornblazer en 40 kanon-niers, den 15den Juli a. s. in de legerplaats moeten aankomen, tot het in gereedheid brengen van het kamp, en het verrichten van andere voorbereidende werkzaamheden voor de troepen sub *b*, *c* en *d* genoemd.

Een detachement van gelijke sterkte en samenstelling van het 2de regiment Vestingartillerie zal na afloop van het Artilleriekamp aldaar achterblijven, ten einde het op te ruimen.

Ten opzichte van het verstrekken van een detachement van het bataljon Mineurs en Sappeurs tot het in gereedheid brengen en opruimen van het artilleriekamp, het deelnemen aan de oefeningen, enz. der Vestingartillerie, zal ook dit jaar worden gehandeld, als bij aanschrijving van 17 Juli 1875, N°. 73 P, aan heeren Inspecteurs der Artillerie en Genie is opgegeven.

II. Bij de hiervoren genoemde kampeerende compagnieën der drie regimenten Vestingartillerie zullen, van de miliciens-verlofgangers der lichting van 1873, die voor het bijwonen van troepenverenigingen worden opgeroepen, behooren te worden ingedeeld:

1°. bij die onder *b* genoemd, de miliciens, behoorende tot de 2de, 6de, 7de, 8ste, 9de, 10de, 12de en 14de compagnie van het 1ste Regiment Vestingartillerie;

2°. bij die onder *c* genoemd, de miliciens, behoorende tot de 1ste, 4de, 5de, 6de, 7de, 9de, 10de, 11de, 12de, 13de en 14de compagnie van het 3de Regiment Vestingartillerie;

3°. bij die onder *d* genoemd, de miliciens, behoorende tot het 2de Regiment Vestingartillerie.

In verband hiermede, zal het aantal sergeanten bij elk der kampeerende compagnieën voltallig behooren te zijn, waartoe, zoo noodig, onderofficieren zullen worden gedetacheerd van de compagnieën, welke niet bestemd zijn, om aan de schietoefeningen te Helder deel te nemen.

III. Voor de levering van ligstroo ten behoeve van al de hiervoren genoemde troepen en van levensmiddelen en brandhout voor de menages der onderofficieren en minderen van de artillerietroepen, onder *b*, *c* en *d* bedoeld, worden, op daartoe bereids gegeven bevelen, overeenkomsten gesloten, waarvan de uitslag te zijner tijd zal worden medegedeeld.

De dienst der transporten op de legerplaats, zoomede het overbrengen van zieken, brood of meel enz. tot het bakken daarvan, kampements-, nachtleger- en hospitaalgoederen, enz., wordt door middel van artillerievoertuigen met treinbespanningen van het 1ste regiment Veldartillerie te Utrecht verricht.

Bijzondere voorschriften nopens den administratieven dienst op de legerplaats zullen nader worden medegedeeld.

IV. Het bevel over de artillerietroepen in de legerplaats, wordt opgedragen aan den Kolonel WIMMER, Commandant van het 3de regiment Vestingartillerie, terwijl met het speciaal bevel over de compagnieën Artillerie, sub *b*, *c* en *d* genoemd, respectievelijk worden belast de Majors FRANTZMANN van het 1ste, VAN ONSELEN van het 3de en COLLARD van het 2de regiment Vestingartillerie.

Aan genoemden Kolonel moet een Kapitein en aan de Majors een Luitenant, als Adjutant, worden toegevoegd; terwijl met elke serie één adjutant-onderofficier van het korps, waartoe de compagnieën der serie behooren, zal kampeeren.

Voorts zal door den Commandant van het artilleriekamp een Luitenant worden aangewezen, om den Kapitein-Adjutant in den dienst van het materieel behulpzaam te zijn, welke Officieren den 15den Juli a. s. in de legerplaats

zullen aankomen, en aldaar verblijven tot na het opbergen en verzenden van het materieel.

Ten behoeve van den Kapitein-Adjutant, den Luitenant belast met den dienst van Adjutant voor het materieel, den Luitenant-Adjutant van den Majoor bij elke serie en den Officier van Gezondheid, zal voor ieder een rijpaard, met twee kanonniërs voor de vier paarden, ter beschikking worden gesteld, te verstrekken door het regiment Rijdende Artillerie.

Voorts zal gedurende den kamptijd ter beschikking van den Commandant van het bataljon Mineurs en Sappeurs worden gesteld een detachement van het 1ste regiment Veldartillerie uit Utrecht, sterk 1 wachtmeester, 1 korporaal en 5 stukrijders, benevens 11 troepenpaarden -- waaronder 2 geschikt voor Officieren, tot bediening van den veldtelegraaf, transport van zieken enz.

V. De Commandant van het kamp zal de verdere Officieren en militairen van minderen rang kunnen aanwijzen, die hem te zijner tijd voor bijzondere diensten behulpzaam zullen zijn.

VI. Met den administratieve dienst bij de artillerietroepen wordt belast de militaire Onder-Intendant der 2de klasse FRANTZMANN.

VII. In de waarneming van den Geneeskundigen dienst in het kamp en bij de troepen, die aldaar den 22sten dezer aankomen, zal door den heer Inspecteur van den Geneeskundigen dienst der Landmacht worden voorzien.

VIII. Het bepaalde sub 8 en 9 der aanschrijving van 15 Mei 1875, N°. 103 P. (*Rec. Milit.* II, Blz. 60), betreffende de regeling van den marsch der artillerietroepen naar het kamp en terug, de regeling van het in gereedheid brengen en het opbreken van de kampen, van de aldaar te houden oefeningen enz. is ook thans van kracht.

VERBETERING.

In het vorig Nummer staat, op Bladz. 59, nopens de verkrijgbaarstelling van revolvers voor Officieren:

De betaling geschiedt door de belanghebbenden rechtstreeks aan den fabrikant;

dit moet zijn:

De *bestelling* en de *betaling* geschieden door de belanghebbenden rechtstreeks aan den fabrikant.

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

VERZEICHNIS

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

...auf dem ...

RECUEIL MILITAIR.

(26 MEI—25 JUNI 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Instructie voor den Hoofdintendant bij de militaire administratie van het leger. Aanschrijving M. v. O., 29 Mei 1876, N°. 72 I. Kennisgeving aan de onderscheidene autoriteiten van het leger van het Kon. Besluit van 17 te voren, N°. 30, betreffende voormelde Instructie, zijnde deze van den navolgenden inhoud:

Instructie voor den Hoofdintendant bij het Leger.

Art. 1. De Hoofdintendant bij de militaire administratie van het leger staat, in tijd van vrede, onmiddellijk onder de bevelen van den Minister van Oorlog, en heeft tot standplaats 's Gravenhage.

In tijden van oorlog treedt hij op als Intendant-en-Chef bij het veldleger en is als zoodanig ondergeschikt aan den Opperbevelhebber van dat leger. Hij houdt alsdan zijn verblijf in het hoofdkwartier van dien Bevelhebber.

Art. 2. De kring zijner dienstverrichtingen strekt zich uit over al hetgeen in verband staat met het voeren der administratie over de korpsen, de administratieve inrichtingen en de magazijnen bij en de verpleging van het leger.

Hij heeft toezicht over al hetgeen de geschiktheid en de wijze van leven betreft van de Officieren en het verder personeel, behoorende tot het dienstvak der militaire administratie.

Hij heeft onder zijne bevelen de compagnieën hospitaalsoldaten.

Ten opzichte van dit bevel geldt voor hem het bepaalde in de Instructie voor de Divisiecommandanten.

Art. 3. Hij vestigt in het bijzonder zijn aandacht op alles wat betrekking heeft:

a. op de verantwoording van gelden en goederen bij de korpsen en administratieve inrichtingen bij het leger, hieronder begrepen de militaire bakkerijen en de garnizoensnachtlegeren;

b. op den aanleg van magazijnen van levensmiddelen en fourages, wanneer die voedingsmiddelen, onder eigen beheer, voor 's Rijks rekening moeten worden aangeschaft;

c. op den voorraad kleeding, de uitrusting en kampementsvoorwerpen, benevens de verdere velduitrusting ten behoeve van de troepen, zoowel in tijden van vrede als in die van oorlog, aanwezig.

d. op hetvoerwezen en het verder materieel, dat voor den administratieven en geneeskundigen dienst te velde, aanwezig moet zijn;

e. op de verpleging, de kleeding, de liggingsvoorwerpen en het verder materieel, noodig in de ziekenetablissemten, zoowel in tijden van vrede als in die van oorlog, op het zoo noodig oprichten van tijdelijke hospitalen en ambulances, alsmede op de hulpmiddelen, welke door het Hoofdbestuur van de vereeniging „het Roode Kruis” worden verstrekt; een en ander in overleg met den Inspecteur van den geneeskundigen dienst der Landmacht;

f. op het approvisionneeren van vestingen en forten, in tijden van oorlog of van voorbereiding daartoe, en op de plaatsing der voorraad- en aanvullingsmagazijnen;

g. op het gebruik van spoorwegen, stoombooten, enz. tot het aanvoeren der noodige behoeften, een en ander in overleg met den Chef van den Generalen Staf.

Hij doet aan den Minister van Oorlog de noodige voorstellen tot aanschaffing, aanvulling en onderhoud.

Art. 4. Hij is belast met het verzamelen van statistieke gegevens, die uit een oogpunt van militaire verpleging belangrijk zijn, en wel in het bijzonder wat betreft de voortbrengselen, den voorraad van (vooral verduurzaamde) levensmiddelen op de voornaamste stapelplaatsen, het aantal paarden, de beschikbare voertuigen, den staat der wegen in de verschillende jaargetijden, de steden en dorpen waar groote gebouwen aanwezig zijn, geschikt voor hospitalen, magazijnen, enz., groote particuliere bakkerijen, brood- en meelfabrieken, voornamelijk fabrieken voor uitrusting, groote werkplaatsen, enz.

Voor deze gegevens worden tabellen aangelegd.

Art. 5. Hij doet aan den Minister de noodige voorstellen om, bij opkomend oorlogsgevaar, onmiddellijk te voorzien in den dienst der militaire intendance bij het hoofdkwartier, de divisieën en de brigades van het veldleger, bij de militaire afdelingen en inrichtingen en in de liniën van defensie.

De Instructiën voor de Officieren, met die diensten belast of te belasten, worden door hem ontworpen en ter goedkeuring aan den Minister van Oorlog gezonden.

Hij deelt de Instructiën aan de betrokken Officieren mede, zoodat zij bij opkomend oorlogsgevaar en bij verschillende oorlogstoestanden, op de hoogte zijn van hunne taak, of, indien zij hunne functiën reeds in vredestand vervullen, van de wijze hoedanig zij in de bedoelde omstandigheden hebben te handelen.

Art. 6. Bij het leger te velde heeft hij de directie en het toezicht over het voerwezen, aan de administratie van het leger toegevoegd, en regelt den dienst der extraparken, welke hij doet samenstellen.

Hij neemt maatregelen tot het samenbrengen van levensmiddelen, fourages en brandstoffen, zorgt voor het aanleggen van magazijnen zoowel voor die benodigdheden als voor kleeding, nachtligging, equipments- en kampements-effecten, van bakkerijen, slachterijen, en regelt het daarop te houden toezicht, de uitgifte aan de korpsen en de verantwoording deswege.

Hij is belast met het oprichten van en het houden van toezicht over de veldhospitalen en ambulances, en waakt dat al hetgeen tot dezen dienst behoort zich in goeden en compleeten staat bevindt. Al wat het vervoer en de verpleging der zieken en gewonden betreft is, in overleg met den Chef van den geneeskundigen dienst te velde, aan zijne zorg toevertrouwd.

Hij is bevoegd alle, door den Betaalmeester te velde aan te houden, registers na te zien en inzage te nemen van diens administratie en van de krijgskas.

Hij houdt toezicht over den dienst van den veldpost en verifiëert de uitgaven, die daarvoor ten laste van het Departement van Oolog worden gebracht.

Hij regelt, naargelang hunner rangen en geschiktheid, de dienstbestemming der aan hem toegevoegde leden van het personeel der militaire administratie.

Art. 7. Hij geeft onmiddellijk gevolg aan de bevelen betreffende den administratieven dienst van het veldleger, hem door den Opperbevelhebber op eigen verantwoordelijkheid gegeven.

Hij vraagt diens bevelen omtrent al de maatregelen voor de uitoefening van dien dienst, bepaaldelijk bij voorgenomen bewegingen der troepen.

Art. 8. Hij treedt in overleg met den Chef van den Generalen Staf ten aanzien van den tijd en de wijze, waarop de distributiën aan het leger zullen geschieden, over het geven van escorten en wachten bij konvooiën, magazijnen, hospitalen, ambulances, enz., omtrent het evacuëeren van zieken en gekwetsten en alle onderwerpen, waarbij samenwerking noodig is.

Hij ontvangt van den Chef van den Generalen Staf een opgaaf van de sterkte van het leger, alsmede de voor hem noodige uittreksels van de dagorders en instructiën, door den Opperbevelhebber uitgevaardigd, waarbij de dienst der militaire administratie kan betrokken zijn.

Hij brengt de ontvangen bevelen, dagorders, enz., voor zoover noodig, ter kennis van de militaire Intendanten en van de Chefs der overige administratieve diensten.

Art. 9. Hij tracht de verzamelde statistieke gegevens van de landstreek, waar het leger zich ophoudt, zoo volledig mogelijk te maken.

Zoodra het leger zich buiten de grenzen van het Rijk bevindt, zorgt hij dat de registers van den burgerlijken stand worden aangelegd en aangehouden door de daartoe bestemde Officiëren.

Hij maakt alsdan dadelijk tarieven, aanwijzende de verhouding tusschen de Nederlandsche maten, gewichten en geldspeciën, en die van het land, waar het leger zich bevindt, en maakt die aan het leger bekend.

Art. 10. Hij houdt, op tijdstippen door den Minister te bepalen, inspectiën over de compagnieën hospitaalsoldaten, over de administratie bij de korpsen, over de magazijnen en de verdere etablissementen en inrichtingen, in artikel 3 aangewezen.

Hij doet zich bij die inspectiën vergezellen door den Hoofdofficier aan hem toegevoegd, of door een Officier van het personeel der militaire administratie, daartoe, op zijne aanvraag, door den Minister aan te wijzen.

Na afloop van elke inspectie, doet hij van zijne bevinding verslag aan den Minister.

Art. 11. Hij correspondeert met en is gerechtigd tot het vragen van inlichtingen aan den Chef van den Generalen Staf, de Inspecteurs en Directeurs der verschillende wapens en dienstvakken, de Divisiecommandanten en de Bevelhebbers in de militaire afdelingen, omtrent alle onderwerpen tot den kring zijner dienstbetrekking behoorende.

Hij is gehouden, desgevorderd, aan genoemde autoriteiten de noodige mededeelingen te verstrekken, in het belang van den aan hen toevertrouwen dienst.

Art. 12. De verzoeken om een huwelijk aan te gaan, de voordrachten

en aanvragen tot het bekomen van pensioen, van nonactiviteit en van ontslag uit den dienst, de voordrachten tot het bijeenroepen van een raad van onderzoek, alsmede de conculijsten betreffende de Officieren van het personeel der militaire administratie, worden hem ter inzage gezonden door de Inspecteurs der wapens en de Bevelhebbers in de militaire afdeelingen.

Hij zendt ze daarna, desvereischt van zijne consideratiën voorzien, aan gemelde autoriteiten terug.

Art. 13. De aanvragen om verlof voor langer dan ééne maand, ten behoeve van de Officieren in art. 12 aangeduid, worden door hem voor gezien geteekend en voor zooveel noodig met zijne consideratiën en zijn advies aangevuld.

Art. 14. Hij ontvangt de voordrachten tot aanstelling of ontslag van de geëmployeerden bij de militaire ziekeninrichtingen, bij 's Rijks magazijnen van kleeding, uitrusting en kampementsvoorwerpen, van nachtligging en bij de militaire bakkerijen, niet ter begeving staande van de toeziende Chefs over die inrichtingen, en onderwerpt ze, voorzien van zijn advies, aan den Minister.

Art. 15. Hij doet jaarlijks, in Januari, verslag aan den Minister van Oorlog, omtrent de uitoefening van den dienst, aan zijn toezicht onderworpen, en mededeeling van de gegevens, door hem, voor de verpleging van het leger, in tijd van oorlog of van voorbereiding daartoe, verzameld.

Art. 16. Hij behoeft verlof van den Minister, om zich in zijn persoonlijk belang van zijn standplaats te verwijderen.

Bij dringende omstandigheden is hij bevoegd, zich zonder voorafgaande machtiging, voor den tijd van hoogstens acht dagen, naar die plaats of plaatsen van het Rijk te begeven, waar zijne tegenwoordigheid noodig is, mits hij daarvan onverwijld kennis geve aan den Minister.

Art. 17. Bij ontstentenis wordt, in afwachting dat in zijn dienst door den Minister zal zijn voorzien, de dienstcorrespondentie, op last, gevoerd door den Hoofdofficier, aan hem toegevoegd.

TWEEDE GEDEELTE.

Overeenkomst voor de verbetering van het lot der gewonde krijgslieden bij de legers te velde. Aanschrijving M. v. O., 10 Mei 1876, N°. 53 S. Als een vervolg op de aanschrijving van het Dept. v. O., van 22 Augustus 1865, N°. 13 P (*Rec. Milit.* Blz. 167), wordt ter kennis van het leger gebracht, dat ook het Vorstendom Servië tot de overeenkomst van Genève van 22 Augustus 1864 is toegetreden.

Vuur en licht in de wachten over 1876—77. Aanschrijving M. v. O., 10 Mei 1876, N°. 99 I. Ter kennis van de militaire autoriteiten wordt gebracht, dat voor de levering van brandstoffen en kaarsen ten behoeve van de militaire wachten in het geheele rijk, van 1 Juli 1876 tot 30 Juni 1877, contract gesloten is met J. C. Sroop te Breda, tegen de navolgende prijzen: de 100 kilogr. steenkolen *f* 1,68; de 100 stuks takkenbossen *f* 2,50 en het kilogr. kaarsen *f* »—68. De voorwaarden zijn dezelfde als die bedoeld bij de beschikking van 8 Mei 1875, N°. 61 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 59).

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 17 Mei 1876, N°. 46 P. Bij de K. M. Academie in 't licht verschenen zijnde het 2de stukje van het *Schoolboek voor lager militair onderwijs*, samengesteld door den Kapitein bij het Instructiebataillon W. G. ROMPELMAN, wordt de aandacht van de comman-

deerende Officieren der korpsen op dit werkje, ten gebruike bij het onderwijs op de huishoudelijke scholen, gevestigd, zijnde het bij voormelde inrichting verkrijgbaar gesteld tegen den prijs van f 24 voor de Departementen van algemeen bestuur, het Leger enz.

Fondsen van inwendig beheer bij de regimenten Veldartillerie. Kon. besluit van 13 Mei 1876, N°. 23. Met het oog op het besluit van 6 December 1875, N°. 22, houdende vaststelling der toelagen, welke gedurende het jaar 1876, ten behoeve van verschillende fondsen van inwendig beheer en verdere onderwerpen van den dienst, bij de korpsen van het leger aan het Rijk in rekening kunnen worden gebracht, en op dat van 22 Februari ll. N°. 4, betreffende de reorganisatie der Veldartillerie, — wordt bepaald, dat van 1 Mei tot 31 December aanstaande voor de kosten van het militair onderwijs en het onderhoud der boekerijen zal worden te goed gedaan en aan het Rijk in rekening gebracht, door het 1ste regt. Veldartillerie: voor onderwijs f 550 en voor de boekerij f 135, en door het 2de regt. resp. f 750—f 150. Voor administratiekosten kunnen als maximum worden uitgegeven, bij het 1ste regt. Veldartillerie f 2700, bij het 2de f 2000. Gedurende het loopend jaar zullen aan de daarop rechthebbenden bij gezegde regimenten, voor schadevergoeding voor bureaunkosten, gelijke sommen worden uitbetaald, als in den staat F, behoorende bij 't besluit van 6 December 1875, N°. 22, voor het thans opgeheven regt. Veldartillerie zijn uitgetrokken.

Bij aanschrijving van het M. v. O., dd. 18 Mei 1876, N°. 77 I, is ter zake van dit besluit nog bepaald, dat de voorraad kleeding- en uitrustingsstukken in de magazijnen der beide regimenten Artillerie, te zamen zal zijn als in den staat Litt. A, behoorende bij de beschikking van het Dept. v. O., van 7 October 1870, N°. 109 I (*Rec. Milit.* Blz. 225) voor het regt. Veldartillerie is aangeduid. In verband daarmee moet de, onder punt 2 der genoemde beschikking, bedoelde staat van den voorraad, alléén door de Hoofdadministratie van het 1ste regt. Veldartillerie aan het Dept. worden ingediend, welke administratie de daartoe noodige opgaven van het 2de regt moet ontvangen.

Rekening en verantwoording van het fonds voor onderofficieren. Aanschrijving M. v. O., 19 Mei 1876, N°. 62 I. Verslag van de ontvangst en uitgaaf over het jaar 1875, alsmede den staat van het fonds op gemelden datum. (*Zie Rec. Milit.* II, Blz. 143—146).

Wijziging en uitbreiding van Art. 2 van Zr. Ms. besluit van 13 Februari 1867, N°. 55. Kon. besluit van 8 Mei 1876, N°. 18. Met herziening van het besluit van den Souvereinen Vorst van 14 Januari 1815, N°. 29, tot oprichting eener Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren van de landmacht en latere daaromtrent genomen besluiten, wordt alsnog bepaald, dat aan de gepensioneerde Officieren, die sedert de jaren 1853 tot 1876 een huwelijk hebben aangegaan en niet tot het deelgenootschap aan voorsz. kas zijn toegetreden, alsnog, binnen den tijd van één jaar, de vrijheid daartoe wordt gelaten, onder dezelfde voorwaarden als waaronder de bij laatstvermeld besluit aan bedoelde gepensioneerde Officieren de bevoegdheid daartoe is verleend.

De Minister van Oorlog, bij aanschrijving van 22 Mei ll., N°. 79 I, voormeld besluit ter kennis van de militaire administratieve autoriteiten brengende, met uitnoodiging, aan de gepensioneerde Officieren, die zich daartoe bij haar mochten aanmelden, de vereischte inlichtingen te geven, heeft tevens ter uitvoering van dat besluit het navolgende bepaald:

1. De gepensioneerde Officieren, die van de bevoegdheid bij dit besluit wenschen gebruik te maken, zijn gehouden daarvan bij een op gezegeld

papier geschreven adres te doen blijken, onder overlegging van de sub *a*, *b* en *c* van punt 1 der beschikking van 23 Februari 1867, N°. 59 I (*Rec. Milit.* Blz. 27 en 28) genoemde bescheiden; — 2. deze bescheiden moeten zoo spoedig mogelijk aan het Dept. v. O. worden ingediend, op de wijze bedoeld sub *c*, van punt 2 der aangehaalde beschikking en onder overlegging van de daarbij voorgeschreven berekening; — 3. de bij te dragen inleggelden met de verhooging daarvan verschuldigd, zijn in verhouding tot de leeftijden, bereikt op en te rekenen van den eersten dag der maand, waarin van de verleende bevoegdheid wordt gebruik gemaakt, van welk tijdstip af tevens de gewone en doorlopende contributiën zijn verschuldigd; — 4. het evenbedoelde tijdstip regelt zich naar de dagteekening van het door de belanghebbenden in te dienen adres.

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 23 Mei 1876, N°. 49 P. Kennisgeving van het in 't licht verschijnen bij de K. M. Academie van het werk: *Militaire aardrijkskunde en statistiek van Nederland, België en Duitschland*, door M. H. J. PLANTENGA, 1ste Luitenant der Infanterie, 1ste Deel: *Nederland*. Bij gezegde inrichting is dit werk verkrijgbaar tegen den prijs van f 2,25 voor de Departementen van algemeen bestuur, het Leger, enz., en in den handel voor f 3.—

Wijzigingen in de tarieven van prijzen voor verwisselstukken, herstellingen enz., aan draagbare wapenen. Aanschrijving M. v. O., 26 Mei 1876, N°. 49 P. Ter kennis van het leger wordt gebracht eene opgaaf van verbeteringen in de *Tarieven der prijzen, waarvoor de toebehooren en verwisselstukken tot draagbare wapenen uit 's Rijks magazijnen aan de korpsen verstrekt zullen worden, en van die, welke voor de Mr. Geweermakers en Zwaardvegers zijn vastgesteld tot het doen der herstellingen*. Dienovereenkomstig zijn deze Tarieven, vastgesteld bij aanschrijving van 3 April jl., N°. 27 P (*Rec. Milit.* II, Blz. 73) gewijzigd geworden. (Zie deze wijzigingen *Rec. Milit.* II, Blz. 150).

RECUEIL MILITAIR.

(26 JUNI—25 JULI 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Voorschriften ter uitvoering van de Instructie voor den Hoofdintendant bij de militaire administratie van het leger. Aanschrijving M. v. O., 23 Juni 1876, N°. 34 L. Als een vervolg op de aanschrijving van 29 Mei jl., N°. 72 L. (*Rec. Milit.* I, Blz. 573 en volg.), waarbij ter kennis der militaire autoriteiten is gebracht 's Konings besluit van 17 Mei te voren, N°. 30, houdende vaststelling van de *Instructie voor den Hoofdintendant bij de militaire administratie van het leger*, wordt bepaald, dat voortaan, te beginnen met 1 Juli, door tusschenkomst van genoemden Hoofdintendant, moeten worden gezonden:

A. Door de Militaire Intendanten:

1°. De rapporten van de door hen bewerkstelligde opneming en voorloopige sluiting der geldelijke en materiele verantwoordingen van de korpsen, bedoeld bij Art. 340 van het Provisioneel Reglement van administratie bij de landmacht;

2°. De verantwoordingsstaten, voorgeschreven bij Art. 35 van het Voorschrift nopens het beheer enz. van het nachtleger, van 29 Mei 1852, N°. 47 B (*Rec. Milit.*, Blz. 165);

3°. De staten, bedoeld onder de punten *a*, *b*, *c* en *d* der Aanschrijving van het Departement van Oorlog van 12 Mei 1869, N°. 100 I (*Rec. Milit.*, Blz. 169);

4°. De sterktestaten, die, krachtens de Aanschrijving van het Departement van Oorlog van 21 September 1854, N°. 22 B, maandelijks door de Hoofdadministratiën der korpsen worden ingezonden; met bepaling, dat die stukken op den 7den van iedere maand bij den Hoofdintendant moeten zijn ontvangen.

B. Door de Hoofdadministratiën van de korpsen:

1°. De summiere verantwoording der ontvangsten en uitgaven;

2°. De staat der rekening met diversen;

3°. De staat der waarde van het magazijn;

een en ander voorgeschreven bij de Aanschrijving van het Departement van Oorlog van 10 Januari 1844, N°. 36 B (*Rec. Milit.*, Blz. 43);

4°. Het duplicaat van den staat, model lett. VV, bedoeld bij de Aanschrijving van 7 Januari 1852, N°. 38 B (*Rec. Milit.*, Blz. 4).

C. Door de toeziende Chefs der hospitalen of infirmerieën :

- 1°. De processen-verbaal van de gehouden bijeenkomsten, bedoeld in de artt. 35 en 36 van het Reglement voor de administratie der hospitalen;
- 2°. De rapporten omtrent belangrijke afwijkingen van de voorschriften nopens de administratie der infirmerieën, bedoeld in het laatste gedeelte der Aanschrijving van het Departement van Oorlog van 1 Augustus 1864, N°. 70 I (*Rec. Milit.*, Blz. 182);
- 3°. De conduitestaten, voorgeschreven bij art. 14 van het Voorschrift van 21 Maart 1844, N°. 36 b (*Rec. Milit.*, Blz. 107);
- 4°. De verzoeken, door geëmployeerden bij het hospitaal of de infirmerie onder hun toezicht aan het Departement van Oorlog gericht.

D. Door de Directeurs van 's Rijks magazijnen van militaire kleeding, uitrusting, enz. :

- 1°. De verantwoordingsstaten van het materieel, enz., voorgeschreven bij de artt. 37 en 38 van de Instructie nopens den dienst in die magazijnen, van 29 Januari 1855, N°. 26 B (*Rec. Milit.*, Blz. 4);
- 2°. De voordrachten tot verkoop van buiten dienst gestelde voorwerpen, bedoeld bij artikel 39 van dezelfde Instructie;
- 3°. De verzoeken, door geëmployeerden bij het magazijn onder hunne directie aan het Departement van Oorlog gericht.

E. Door de toeziende Chefs over het garnizoensnachtleger :

- 1°. De verantwoordingsstaten, voorgeschreven bij art. 36 van het Voorschrift nopens het beheer, enz. van het nachtleger, van 29 Mei 1852, N°. 47 B (*Rec. Milit.*, Blz. 165);
- 2°. De staten C, H, K en L, bedoeld bij punt d der Aanschrijving van het Departement van Oorlog, van 12 Mei 1869, N°. 100 I (*Rec. Milit.*, Blz. 169);
- 3°. De verzoeken, door geëmployeerden bij het nachtleger onder hun toezicht aan het Departement van Oorlog gericht.

F. Door de toeziende Chefs over de garnizoensbakkerijen :

- 1°. De verantwoording, bedoeld bij artikel 30 van het Voorschrift omtrent de inrichting en het beheer der bakkerijen, van 22 December 1874, N°. 38 I (*Rec. Milit.* I, Blz. 307);
- 2°. De verzoeken, door geëmployeerden bij de bakkerij onder hun toezicht aan het Departement van Oorlog gericht.

Wijziging van het Voorschrift betreffende de bevordering enz. van Officieren bij 't leger in Nederlandsch Indie. Kon. besluit van 28 Mei 1876, N°. 49. Met herziening der besluiten van 24 November 1859, N°. 69 (*Ind. Staatsblad* 1860, N°. 26), en van 21 Februari 1863, N°. 136 (*Ind. Staatsblad* N°. 68), regelende de bevordering, het ontslag en het op nonactiviteit stellen van de Europeesche Officieren der in Ned. Indie aanwezige landmacht, wordt Art. 8 van eerstvermeld besluit weder hersteld, doch gelezen als volgt :

»Vreemdelingen, na 1 Januari 1876 aangesteld tot Officier bij 't Nederlandsch Indische leger, komen ter bevordering tot kapitein bij een der vier

hoofdwapens of bij de militaire administratie niet in aanmerking, dan nadat zij als Nederlanders zijn genaturaliseerd."

De Minister van Oorlog dit besluit — waardoor dat van 21 Februari 1863, N°. 136 (*Rec. Milit. Blz. 21*) buiten werking gesteld wordt — ter kennis van het leger brengende, voegt daarbij, dat, blijkens mededeeling van den Minister van Koloniën, ten gevolge van 's Konings eerstgenoemde beschikking, niet meer van kracht zal zijn de bepaling (*Alg. orders voor het Indische leger*, Jaarg. 1872, N°. 92), volgens welke de staat van Nederlander voor onder-officieren een der eerste vereischten was, om in aanmerking te komen voor eene benoeming tot 2den Luitenant bij het leger in Ned. Indie.

Veer- en overvaartgelden. Aanschrijving M. v. O., 30 Juni 1876, N°. 94 I. Ter kennis van de militaire autoriteiten wordt gebracht, dat het Groot Maasveer te Boxmeer, onder N°. 1 vermeld op de lijst van aan het Rijk in eigendom toebehoorende overzetveren, behoorende bij de Beschikking van 26 Mei 1865, N°. 36 I (*Rec. Milit. Blz. 71*) als Rijksveer is opgeheven.

TWEEDE GEDEELTE.

Bijslag op de soldij in het kamp der cadetten. Kon. besluit van 31 Mei jl., N°. 26. Met wijziging van het besluit van 27 Juli 1874, N°. 42, waarbij een bijslag van *f* »—10 per dag en per hoofd aan de onderofficieren en mindere militairen van de korpsen van het leger die met de cadetten van de K. M. A. kampeeren, wordt toegekend, — wordt bepaald dat die bijslag voor bovenbedoelde militairen voortaan zal bedragen *f* »—12 per dag en per hoofd. — Bij aanschrijving van 7 Juni 1876, N°. 61 I, heeft de Minister van Oorlog ter kennis der militaire autoriteiten van het leger gebracht, dat het bedrag van den toegekenden bijslag op de soldij, onder de kosten vallende op het kampeeren van troepen, aan het Rijk in rekening moet worden gebracht.

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 12 Juni 1876, N°. 54 P. Kennisgeving dat bij de K. M. A. in 't licht verschenen is het 3de en laatste stukje van het *Schoolboek voor lager militair onderwijs*, samengesteld door den kapitein bij het Instructie-Bataillon W. G. ROMPELMAN, en bij gezegde inrichting verkrijgbaar is tegen den prijs van *f* »—30 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz. De aandacht van de commandeerende Officieren der korpsen wordt op dit werkje gevestigd, ten gebruike van het onderwijs op de huishoudelijke scholen.

Officieren van wapening. Aanschrijving M. v. O., 12 Juni 1876, N°. 63 P. Aan de commandeerende Officieren der korpsen Infanterie wordt ter kennis gebracht, dat het — in 't belang van het onderhoud der wapenen bij de korpsen Infanterie en uit aanmerking van de meerdere wapenkennis, die thans van de Officieren van wapening wordt vereischt — niet wenschelijk is, dat die Officieren na één, hoogstens anderhalf jaar, wanneer zij goed op de hoogte van hun taak zijn, hunne betrekking overgeven. Met wijziging van den inhoud der circulaire van 31 October 1844, N°. 24 B (*Rec. Milit. Blz. 299*) wordt dien ten gevolge bepaald, dat gezegde Officieren, die voor hunne betrekking geschikt zijn en haar met lust en ijver waarnemen, daarin twee tot twee en een half jaar zullen kunnen verblijven.

Voorschrift tot het houden van groote manoeuvres. Aanschrijving M. v. O., 30 Juni 1876, N°. 63 P. Bericht dat bij de K. M. A. in 't licht verschenen en verkrijgbaar gesteld is tegen den prijs van *f* »—12 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz., een *Voorschrift tot het houden van groote manoeuvres*, hetwelk, ingevolge machtiging des Konings, bij wijze van proef zal worden gevolgd.

Wijzigingen in de Aanwijzing omtrent de inrichting en het gebruik van het getrokken bronzen achterlaadkanon van 8 cM. Aanschrijving M. v. O., 30 Juni 1876, N°. 96 P. Bericht van het in 't licht verschijnen van voornoemde *Wijzigingen* bij de K. M. A., en aldaar verkrijgbaar tegen den prijs van *f* »—04⁵ voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz.

Najaarsmanoeuvres in Overijssel door de 4de divisie Infanterie enz. Kon. besluit van 3 Juni 1876, N°. 38, behelzende de volgende bepalingen omtrent voormelde veldmanoeuvres op uitgebreide schaal.

Art. 1. In de maand Augustus a. s., zal aan de hierbedoelde manoeuvres deelnemen de 4de Divisie Infanterie, waarbij zullen worden gevoegd: twee veldeskadrons van het 4de Regiment Huzaren, een batterij Rijdende Artillerie, twee compagnieën Artillerie-transporttrein, een halve compagnie van het bataljon Mineurs en Sappeurs, en een detachement Hospitaalsoldaten.

Art. 2. Op de behoorlijke samenstelling der bij dit besluit bedoelde bataljons, eskadrons en batterijen, van de voertuigen voor de betrokken korpsen, wordt door onzen Minister van Oorlog orde gesteld.

Art. 3. Onze Minister van Oorlog wordt gemachtigd, voor den dienst bij de troepen hiervoren bedoeld, boven en behalve de daarbij ingedeelde Officiëren, het vereischte aantal Hoofd- en verdere Officiëren van de verschillende korpsen, staten en diensten aan te wijzen.

Art. 4. Aan de Generaals, Hoofd- en verdere Officiëren, die aan de manoeuvres deelnemen, wordt gedurende den tijd, dat zij zich daartoe buiten hunne gewone standplaatsen moeten ophouden, de navermelde toelage per dag toegekend: aan den Divisiecommandant *f* 12,00; aan den Commandant eener Brigade *f* 5,50; aan den Chef van den Staf der Divisie, den Militairen Intendant *en chef*, den Officier van Gezondheid, Chef van den Geneeskundigen dienst, en de Hoofdofficiëren, toegevoegd aan den Divisiecommandant, ieder *f* 4,00; aan een Hoofdofficier *f* 2,00; aan een Kapitein of Ritmeester *f* 1,75; aan een Luitenant *f* 1,50.

Art. 5. De levensmiddelen voor de onderofficiëren en minderen, die gedurende de manoeuvres zonder voeding bij de ingezetenen worden gehuisvest of een bivak betrekken, worden voor rekening der menages aangeschaft.

Als tegemoetkoming in de meerdere kosten deswege en tevens tot aankoop van het noodige brood, wordt, op dagen dat zij in een der opgenoemde gevallen verkeerden, hun dagelijksche soldij veehoogd met 40 cent.

Ten gebruike op de dagen, dat dit, door de langdurigheid van den marsch of der manoeuvres, door den Bevelhebber der Divisie mocht worden noodig geoordeeld, wordt eene door onzen Minister van Oorlog te bepalen hoeveelheid erwtenworst, voor 's Rijks rekening aan de troepen verstrekt.

Art. 6. Van en met den dag van vertrek der troepen uit de standplaatsen tot en met dien vóór de terugkomst, zal het ration fourages voor alle aan de manoeuvres deelnemende Officiërs- en troepenpaarden bestaan in: 5 KG. hooi, 3½ KG. stroo en 5 KG. haver.

Aan de Officiëren, tot het houden van dienstvaarden gerechtigd, worden de fourages voor die paarden *in natura* verstrekt.

Art. 7. Indien het door den Divisiecommandant wordt noodig geacht op een bivak stroo te verstrekken of wachtvuren te doen ontsteken, veldbruggen te slaan of andere pionierwerkzaamheden te verrichten, wordt het daartoe noodige voor 's Rijks rekening aangeschaft.

Ter uitvoering van dit besluit heeft de Minister van Oorlog, bij aanschrijving van 11 Juli 1876, N°. 62 P. het volgende bepaald:

1°. De manoeuvres zullen van 15 tot 25 Augustus a. s. plaats hebben.

2°. De voor de genoemde Divisie aangewezen en daaraan toegevoegde troepen worden ingedeeld als volgt:

a. Bij de 1ste Brigade: Twee eskadrons van het 4de Regiment Huzaren, door den Inspecteur van het wapen aan te wijzen; een batterij van het Regiment Rijdende Artillerie, mede door den Inspecteur van het wapen aan te wijzen; de 7de Batterij van het 1ste Regiment Veldartillerie; de compagnie Artillerie-transporttrein van het 2de Regiment Veldartillerie; het 2de peloton der 2de compagnie van het Bataljon Mineurs en Sappeurs, en een detachement Hospitaalsoldaten.

b. Bij de 2de Brigade: Het 1ste en 2de eskadron van het 2de Regiment Huzaren; de 2de en 3de batterij van het 1ste Regiment Veldartillerie; de compagnie Artillerie-transporttrein van het 1ste Regiment Veldartillerie; een peloton van de 4de compagnie van het Bataljon Mineurs en Sappeurs, waarin begrepen de telegraafbrigade, behoorlijk bediend en uitgerust, welke tot de 4de Divisie Infanterie behoort; en een detachement Hospitaalsoldaten.

3°. De bataljons, die aan de oefeningen deelnemen, zullen daartoe op de grootstmogelijke sterkte worden gebracht, door daarbij te detacheren de miliciens der lichtingen van 1873 en 1874, ingedeeld bij de depots der betrokken korpsen Infanterie.

4°. De eskadrons zullen zooveel mogelijk op de organieke sterkte aan troepenpaarden worden gebracht, allen bereden, en daarenboven 6 man onbereden medenemen, waartoe over het personeel en de paarden van de overige onderdeelen der betrokken korpsen kan worden beschikt, bij welke korpsen de oefeningen, voor zooveel noodig, gedurende den manoeuvretijd kunnen worden geschorst.

Bovendien zal, zoo door het 2de als 4de Regiment Huzaren, zooveel mogelijk, het door den Divisiecommandant op te geven getal bereden ordonnansen beschikbaar worden gesteld, alsmede de noodige rijpaarden voor de Hoofd- en verdere Officiëren, bedoeld bij de 3de alinea van Artikel I der »Instructie betrekkelijk het kampeeren van troepen op de legerplaats bij *Mil-ligen*,” en voor de Genie-officiëren.

Tot het houden van toezicht over de te verstrekken paarden en bereden ordonnansen, zoowel bij het hoofdkwartier der Divisie, als bij het hoofdkwartier der beide Brigades, zal door beide korpsen, in overleg met den Divisiecommandant, het noodige kader, enz. worden gegeven.

5°. De Artillerietroepen en hunne samenstelling, alsmede het materieel, de voertuigen, bespanningen voor de Intendance en de verschillende sub 2°. genoemde troepen, de munitiën, enz. zijn opgegeven in de hierbij gevoegde staten Litt. A en B.

6°. Elk der pelotons van het Bataljon Mineurs en Sappeurs zal door een Luitenant worden gecommandeerd.

7°. De onder de wapenen te roepen miliciens van de compagnie Hospitaalsoldaten zullen worden ingedeeld: die van de 1ste compagnie bij de 1ste Brigade, en die van de 2de compagnie bij de 2de Brigade. Zij zullen bij de Regimenten Infanterie in subsistentie moeten worden gevoerd. Hun dienst bij de manoeuvres zal door den Militairen Intendant, in overleg met den Chef van den Geneeskundigen dienst der Divisie, moeten worden geregeld.

8°. De veldpers der Koninklijke Militaire Academie, alsmede een onder-officier dier inrichting, met de behandeling der pers vertrouwd, zal, op aanvraag van den Divisiecommandant, tijdens de manoeuvres ter zijner beschikking worden gesteld.

9°. Wordt bestemd: tot Chef van den Staf der vereenigde troepen, de Majoor SCHNEIDER, Chef van den Staf der 4de Divisie Infanterie; tot Adjunct-Chef van den Chef, de Kapitein PRINS, van het 2de Regiment Infanterie, waarnemend Adjunct-Chef van den Staf der Divisie; tot Chef van den Staf bij de 1ste Brigade Infanterie, de Kapitein ROOSEBOOM, van den Generalen Staf; tot Chef van den Staf der 2de Brigade Infanterie, de Kapitein FROGER, mede van den Generalen Staf. Voorts worden aan den Chef van den Staf der vereenigde troepen en aan de Chefs der Staven van de 1ste en 2de Brigade Infanterie respectievelijk toegevoegd: de Kapitein NELEMANS van het korps Ingenieurs, Mineurs en Sappeurs, de 2de Luitenant WEVE van het 6de Regiment Infanterie, en de 1ste Luitenant KRAIJENHOFF VAN DE LEUR tot dusverre van het Instructie-Bataillon, allen gedetacheerd bij de Krijgsschool voor Officieren. Al de hier genoemde Officieren zullen met de Brigadecommandanten, eenige dagen vóór den aanvang der manoeuvres, door den Divisiecommandant bij zich kunnen worden vereenigd tot het ontvangen van de noodige inlichtingen, aanbevelingen, enz., vooral omtrent gebruik maken van terreinen gedurende de manoeuvres.

10°. De commandeerende Officier van het 4de Regiment Huzaren en de Majoor ALEWIJN van het 1ste Regiment Veld-Artillerie zullen als Chefs der Cavalerie en Artillerie bij den Staf der genoemde Divisie worden ingedeeld, en evenals de Majors DOMMERS en VAN HELDEN, respectievelijk van het 7de Regiment Infanterie en den Generalen Staf, bij de bedoelde oefeningen als scheidsrechters optreden.

De vier genoemde Hoofdofficieren, die in hunne gemelde betrekkingen zijn toegevoegd aan den Divisiecommandant, zullen door dezen, langs de gewone tusschenkomst, worden aangeschreven, waar en wanneer zij zich tot bedoeld einde moeten aanmelden.

11°. Met den administratieven dienst bij de Divisie wordt belast de Intendant der 1ste klasse DE RAS, aan wien worden toegevoegd de Onderintendant der 2de klasse BRONNER en de 1ste Luitenant-Kwartiermeester NEDERBURGH van het Regiment Grenadiers en Jagers. Met den administratieven dienst bij de Brigades worden belast: bij de 1ste Brigade, de Kapitein-Kwartiermeester MULLER van het 5de Regiment Infanterie; bij de 2de Brigade, de Onderintendant der 2de klasse RIJNBENDE. Deze Officieren zullen door den Divisiecommandant moeten worden opgeroepen en zoo noodig, eenige dagen vóór den aanvang der manoeuvres, bij hem kunnen worden vereenigd, tot het ontvangen van de noodige inlichtingen enz.

12°. Het bepaalde sub 7, 17, 18 en 20 der Aanschrijving van 10 Juli 1875, N°. 52 P (*Rec. Milit.* II, Blz. 86) is ook thans van kracht.

BIJLAGE Litt. A. Samenstelling der batterijen Veld- en Rijdende Artillerie en van den transporttrein, en opgaaf van de noodige munitie.

a. De 2de, 3de en 7de batterij van het 1ste Regiment Veldartillerie, elk met: 6 vuurmonden, 3 caissons, 1 voorraadaffuit, 1 voorraadwagen tot bagage, 1 voorraadwagen tot gereedschappen, 1 smidswagen. De niet bij de batterijen aanwezige voertuigen worden ontvangen uit de magazijnen, waar

deze voor die batterijen zijn opgelegd. Voorts met 89 troepenpaarden en het noodige personeel.

b. Eene batterij Rijdende Artillerie met: 6 vuurmonden, 3 caissons, 1 voorraadaffuit, 1 voorraadwagen tot bagage, 1 voorraadwagen tot gereedschappen, 1 smidswagen. De niet bij deze batterij voorhanden voertuigen, als voren. Voorts met 139 troepenpaarden en het noodige personeel.

c. De compagnie Artillerie-Transporttrein van het 1ste en die van het 2de Regiment Veldartillerie, beiden op zoodanige sterkte aan paarden, dat zij gezamenlijk de noodige bespanningen kunnen leveren voor: 21 bagagekarren tot troepen, 10 patrooncaissons, 2 gereedschapskarren der Mineurs, en 2 telegraaf-stationswagens, allen bespannen met 2 paarden, opgetuigd met lamoentui- gen, 10 transportwagens, 12 ziekenwagens, 3 pontonschraagwagens, 2 telegraaf-kabelwagens, en 2 smidswagens voor de Cavalerie, allen bespannen met 4 paarden. Voorts de noodige rijpaarden voor de geleiders.

d. Door den Commandant der Divisie zal aan den Directeur voor het materieel der Artillerie worden opgegeven, hoeveel losse patronen door de manschappen en hoeveel in de patrooncaissons der bataljons en eskadrons, alsmede hoeveel losse schoten per vuurmond zullen worden medegevoerd, met vermelding van de plaats waar, en den datum waarop deze beschikbaar moeten zijn, zullende laatstgenoemde Directeur voor het overbrengen, en zoo noodig voor den aanmaak van het ontbrekende, intijds zorgdragen.

Na afloop dezer oefeningen zullen de voertuigen, die niet bij de de korpsen blijven, worden teruggebracht ter plaatse waar zij zijn verstrekt en zal de overblijvende munitie in het naastbijgelegen magazijn worden ingeleverd.

BIJLAGE Litt. B. Voertuigen voor den dienst der divisie:

21 bagagekarren, als: 1 voor den Staf der divisie, 1 voor den Staf bij elke brigade, 2 voor elk bataljon Infanterie, 1 voor de Cavalerie bij elke brigade.

10 patrooncaissons, als: 1 voor elk der bataljons Infanterie, 1 voor de Cavalerie bij elke brigade.

10 transportwagens VM., als: 1 voor den Staf bij elke brigade, 3 voor de Intendance bij elke brigade, 1 voor den Staf bij elke brigade (voor het medevoeren van pioniersgereedschappen).

4 ziekenwagens VM., als: 1 voor de Artillerie bij elke brigade, 1 voor de Cavalerie bij elke brigade; 8 idem OM., 1 voor elk der bataljons Infanterie.

2 smidswagens, 1 voor de Cavalerie bij elke brigade.

3 pontonschraagwagens, voor het medevoeren van bruggenmaterieel.

2 gereedschapskarren, 1 voor de Mineurs bij elke brigade.

2 telegraaf-stationwagens, bij een der brigades.

2 telegraaf-kabelwagens, bij een der brigades.

De voertuigen moeten geheel uitgerust zijn; de daarop voorkomende merken geven aan, bij welk onderdeel der Divisie ieder voertuig moet ingedeeld worden.

Das vor die Augen der Welt zu stellen, wird sich als ein Verbrechen erweisen.

Die Sache ist nicht nur eine Angelegenheit der Gerechtigkeit, sondern eine Angelegenheit der Menschlichkeit. Die Welt hat ein Recht zu wissen, was in dem Innern der Erde vor sich geht.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

Die Regierung hat die Pflicht, die Wahrheit zu sagen, auch wenn dies unpopulär ist. Die Öffentlichkeit hat ein Recht auf die Wahrheit, und die Regierung hat die Pflicht, sie zu liefern.

RECUEIL MILITAIR.

(26 JULI—25 AUGUSTUS 1876.)

TWEEDE GEDEELTE.

Verwisselstukken tot wapenen. Aanschrijving M. v. O., 15 Juli 1876, N°. 80 A. In den staat Litt. A., van de gereedschappen en maten, welke bij de korpsen voor de herstellingen van de wapenen moeten voorhanden zijn, gevoegd bij de beschikking van 15 Dec. 1873, N°. 69 I (*Rec. Milit.*, Blz. 425), is de volgende wijziging gebracht: Onder het Hoofd: »Gereedschappen en kalibermaten, waarvan de geweermakers en zwaardvegers moeten voorzien zijn. Hoofdstuk VI. C. Geweermakersgereedschappen en maten. a. Gereedschappen,» moet achter: »Molens voor schroeven N°. 1, N°. 3 en N°. 6, in de kolom: *Noodig bij het wapen der Cavalerie per regiment*» — in plaats van het teeken »—, gesteld worden het cijfer: 1.

Traktementsregeling van de conducteurs der Artillerie. Aanschrijving M. v. O., 18 Juli 1876, N°. 72 A. Mededeeling van het Kon. besluit van den 9den te voren, N°. 17. Daarbij wordt, met wijziging van het besluit van 19 Februari 1875, N°. 18, bepaald: dat het jaarlijksch traktement van gezegde conducteurs zal zijn: voor die der 1ste, 2de en 3de kl. respectievelijk *f* 800, *f* 700 en *f* 500. De conducteurs der Artillerie Stapelen Constructiemagazijnen en die van 's Rijks gieterij van bronzen geschut genieten een jaarlijksche toelage voor ieder van *f* 50 boven het in Art. 1 genoemd jaarlijksch traktement.

Posterijen. Aanschrijving M. v. O., 19 Juli 1876, N°. 52 S. De Minister van Oorlog, ontvangen hebbende van zijn ambtgenoot van Financiën de door dezen — ingevolge het slot van Art. I der wet van 28 Juni 1876, betrekkelijk eene nadere regeling van het briefport en de aangelegenheid der brievenposterij (*Staatsblad* N°. 145) — vastgestelde voorschriften omtrent de aanwijzing op de adressen der aan port onderworpen dienstbrieven, ten blijke dat zij dienstaangelegenheden betreffen, gelast de plaatsing in het *Recueil Militair* van gezegde wet en een Extract uit het register der resolutiën van den Minister van Financiën, bedoelde voorschriften bevattende. Dit Extract behelst de volgende bepalingen:

1°. Ter uitvoering van het laatste gedeelte van voormeld wetsartikel te bepalen, dat de daarin bedoelde aan port onderworpen dienstbrieven, behoudens het bepaalde bij het volgende artikel, als uiterlijk kenmerk, vóór hunne ter post bezorging, door de afzenders op de adreszijde zijn te voorzien van het woord »*Dienstsaken*», te waarmerken met hunne gewone naamteekening,

onder vermelding van de ambtsbetrekking, waarin de brief door hen verzonden wordt.

De waarmeding van brieven afkomstig van Besturen en Collegiën geschiedt door den Voorzitter of wel door den Secretaris of Griffier.

Het woord »Dienstzaken» en de waarmeding daarvan worden geplaatst in den bovenhoek van den brief, ter linkerzijde.

2°. De Departementen van Algemeen Bestuur, de Provinciale Besturen en verdere Hooge Collegiën en Autoriteiten, aan wie het gebruik van een stempel, als bedoeld in Art. 9 van het Koninklijk Besluit van 5 Juli 1850 (*Staatsblad* N°. 38), tot waarmeding hunner dienstbrieven is toegestaan, kunnen volstaan met het afdrukken van dien stempel op het adres der brieven, zonder bijvoeging van het woord »Dienstzaken.»

Wijziging van Art. 39 van het Reglement voor den dienst van 's Rijks telegraaf. Aanschrijving M. v. O., 21 Juli 1876, N°. 2 S. Mededeeling van het Kon. besluit van den 3den te voren (*Staatsblad* N°. 157), houdende: dat met 1 Augustus 1876 een wijziging wordt gebracht in gezegd Reglement, goedgekeurd bij besluit van 12 Dec. 1875 (*Staatsblad* N°. 240), waarop betrekking had de dispositie van 28 Dec. 1875, N°. 80 S. (*Rec. Milit.* II, Blz. 186).

Vervoer van buskruit. Aanschrijving M. v. O., 22 Juli 1876, N°. 79 A. Met uitbreiding van punt 3 der Aanschrijving van 9 Mei 1859, N°. 42 B (*Rec. Milit.* Blz. 40), wordt bepaald dat de Magazijnmeesters der Artillerie, wanneer zij aan Commissarissen des Konings en Gemeentebesturen kennis hebben gegeven van den datum van vertrek van een transport buskruit en in dien datum om de een of andere reden verandering komt, zij gehouden zijn ook daarvan aan genoemde autoriteiten opgaaf te doen.

Verhooging der toelage van de Apothekers, dienstdoende bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen. Aanschrijving M. v. O., 22 Juli 1876, N°. 22 I. Mededeeling van het Kon. besluit van den 14den te voren, N°. 15, waarbij, met wijziging der tabellet Lett. A, gevoegd bij het besluit van 22 Januari 1875, N°. 24, te rekenen van 1 Augustus aanstaande, de jaarlijksche toelage voor de Apothekers der 1ste, 2de of 3de klasse, dienstdoende bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, op f 400 wordt vastgesteld, en dat het aantal van de Apothekers, die in het genot van gemelde toelaag zullen kunnen deelen, tot vier wordt verhoogd.

Vervoer van goederen. Aanschrijving M. v. O., 26 Juli 1876, N°. 63 I. Uit aanmerking dat goederen uit 's Rijks magazijnen verzonden, dikwerf niet tijdig genoeg ter plaatse van bestemming aankomen, wordt bepaald: 1°. dat wanneer over aangevraagde goederen, die van elders moeten worden verzonden, op een bepaald tijdstip moet worden beschikt, dat tijdstip steeds bij het doen der aanvragen moet worden opgegeven, en 2°. dat wanneer dit tot bevordering van het tijdig aankomen der goederen noodig is, in overeenstemming met de 4de zinsnede van Art. 17 van het contract voor den dienst der militaire transporten te water, moet worden gehandeld, of wel het bepaalde bij § 6, punt b, der beschikking van 9 Dec. 1873, N°. 60 I, moet worden toegepast. (*Zie Rec. Milit.* 1873, Blz. 266 en 372.)

Vergoeding van reis- en verblijfkosten van Officieren die als getuigen voor den rechter moeten verschijnen. Aanschrijving M. v. O., 28 Juli 1876, N°. 30 I. Tengevolge van de wet van 28 Juni 1876 (*Staatsblad* N°. 141), tot wijziging van Art. 48 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* N°. 66) voor vaststelling van het tarief van gerechtskosten in

strafzaken, wordt, als vervolg op de beschikking van 9 Dec. 1875, N°. 86 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 159), ter kennis gebracht van de militaire en administratieve autoriteiten bij het leger, dat voortaan de als getuigen opgeroepen Officiëren, evenals de burgerlijke getuigen, naar den nieuwen maatstaf, aangenomen bij voorschreven wet van 28 Juni jl., zullen worden schadeloos gesteld.

Wijzigingen in het voorschrift betreffende de wapens en de schietoefeningen bij de Infanterie, 1875. Aanschrijving M. v. O., 5 Augustus 1876, N°. 54 P. Bericht van het in 't licht verschijnen van vernoemde *Wijzigingen*, en dat deze verkrijgbaar gesteld zijn bij de K. M. A. tegen den prijs van *f* »—04^s voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz.

Instructie voor den Inspecteur over de muziekkorpsen der Infanterie. Aanschrijving M. v. O., 5 Augustus 1876, N°. 62 P. Mededeeling van het Kon. besluit van 28 Juli 1876, N°. 22, hoofdzakelijk houdende: dat ter bevordering van eenheid en gelijkvormigheid bij opgemelde muziekkorpsen, de Directeur der muziek bij het regiment Grenadiers en Jagers belast wordt met het toezicht op de opleiding en de oefeningen van de muzikanten en hoornblazers bij de regimenten Infanterie; dat hij den titel zal voeren van Inspecteur van de muziekkorpsen der Infanterie en voor de uitoefening van dat toezicht een jaarlijksche toelage van *f* 400 uit het muziekkorps zal genieten. Hij kan den rang hebben van 2den of 1sten Luitenant, bij uitzondering dien van Kapitein. De bij 't besluit van 9 Juni 1874, N°. 18, vastgestelde subsidie voor de muziek van het regt. Grenadiers en Jagers wordt voor het loopend jaar met *f* 170, en voor ieder volgend jaar met *f* 400 verhoogd, en mitsdien over 1876 gebracht op *f* 9170, en voortaan op *f* 9400.

Ter uitvoering van dit besluit heeft de Minister van Oorlog nog het volgende bepaald: De Inspecteur van de muziekkorpsen der Infanterie staat, als zoodanig, onder de onmiddellijke bevelen van den Inspecteur van het wapen; hij moet zich volkomen bekend maken met al hetgeen in verband staat met de opleiding en de oefeningen der muzikanten en hoornblazers bij de Infanterie; hij is bevoegd van de commandeerende Officiëren der korpsen Infanterie alle noodige inlichtingen ter zake dienende te verzoeken; hij behoeft machtiging van den Minister tot het houden van inspectiën over de muziekkorpsen; na afloop van elke inspectie doet hij van zijn bevinding, door tusschenkomst van den Inspecteur der Infanterie, verslag aan den Minister; hij beoordeelt de door de muziekkorpsen uit te voeren muziek en is verplicht jaarlijks twee door hem gecomponeerde marschen aan de korpsen ter copiëring af te staan.

Reglement op de exercitiën der Vestingartillerie. Eerste gedeelte. Het batterijgeschut. Getrokken kanon van 12 cM. K. A. Aanschrijving M. v. O., 8 Augustus 1876, N°. 43 P. Bericht van het in 't licht verschijnen van dit Reglement bij de K. M. A., waarbij het verkrijgbaar is gesteld tegen den prijs van *f* »—04^s voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger enz.

Vervoer van goederen. Aanschrijving M. v. O., 10 Augustus 1876, N°. 80 I. Gebleken zijnde dat militaire goederen, die als *vrachtgoederen* hadden kunnen zijn vervoerd, lars spoorwegen als *bestelgoederen* of *ijlgoederen* zijn overgebracht, waardoor meer vrachtkosten dan noodig was zijn betaald, zoo wordt gelast, dat voortaan — wanneer spoedvereischende omstandigheden dat niet beletten — moet worden gezorgd, dat in het algemeen de verzending van goederen steeds op de minst kostbare wijze voor het Rijk plaats hebbe.

Rangschikking van onderofficieren en korporaa's, die interruptie van dienst hebben gehad. Naardien er verschil van opvatting bestaat omtrent de rangschikking van voormelde onderofficieren en korporaa's, wordt bepaald, dat daarbij de vroegere dienst mede in rekening moet worden gebracht, naar den maatstaf bij Art. 3 van het Kon. besluit van 1 Sept. 1869, N°. 10 (*Rec. Milit.*, Blz. 251), voor het berekenen van den dienstdag tot het erlangen der medailles en chevrons vastgesteld.

Wering van vreemde munt. Aanschrijving M. v. O., 14 Augustus 1876, N°. 31 S. Mededeeling der circulaire betrekkelijk deze zaak van den Minister van Financiën, dd. 7 dezer, aan ambtenaren onder zijn Departement ressorteerende, en welke als volgt luidt:

»Het zal Uwe aandacht niet ontgaan zijn, dat sedert eenigen tijd een zekere neiging onder het publiek is ontstaan om de *Belgische tweecentimesstukken* niet meer in betaling aan te nemen.

»De Regeering kan die verandering bij het publiek — dat, niettegenstaande herhaalde aanmaningen harerzijds, sedert jaren is blijven doorgaan aan de ongeoorloofde praktijken tot het in omloop brengen dier vreemde muntstukken, zij het dan ook zijdelings, de hand te leenen — niet anders dan met genoegen opmerken. Zij wil deze neiging ten goede dan ook, zooveel in haar is, steunen, eensdeels door opnieuw aan hare ambtenaren ten strengste te verbieden om de meergemelde vreemde munt, onder welk voorwendsel ook, in betaling aan te nemen, anderdeels door in de eventuele behoefte aan *Nederlandsche centstukken*, door vernieuwde en krachtige aanmunting op voldoende wijze te voorzien.

»Met verwijzing naar vroegere circulaire's, heb ik de eer 's Rijks rekenplichtigen van welken aard ook, opnieuw te herinneren aan het reeds dikwijls op dit punt gegeven voorschrift, om bij elke ontvangst, die zij doen, bedoelde stukken ten strengste te weren, en aan het verbod om ze bij eenigerlei verificatie of overneming van kas in rekening aan te nemen.

»Niet voldoening aan die voorschriften zal tot persoonlijke schade niet alléén maar zelfs tot ernstige maatregelen voor de overtreders kunnen leiden.

»Het publiek zal, door aankondiging, mijnerzijds herhaalde malen in de *Nederlandsche Staatscourant* te plaatsen, met deze vernieuwde aanschrijving worden bekend gemaakt, en tevens worden gewezen zoowel op de schade, die het zich door de aanneming der voormelde *Belgische tweecentimesstukken* met het oog ook op de vermoedelijk kort aanstaande inwisseling van de *Nederlandsche centen* tegen nieuwe, op den hals haalt, als op de omstandigheid dat de aanneming der evengenoemde vreemde muntstukken, ingevolge de reeds door de Regeering gedane voorstellen, eerlang *strafbaar* zou worden gesteld."

Door den Minister van Oorlog worden de onderscheidene militaire en administratieve autoriteiten van het leger indachtig gemaakt, dat ook zij, voor zooveel in hare macht staat, behooren toe te zien dat geen geheele of gedeeltelijke betaling met voormelde *Belgische tweecentimesstukken* (zoogenaamde *Belgische centen*) uit of aan militaire of andere staatskassen geschiedt. Bij verificatie of overneming van staatskassen kunnen zij dan ook niet in rekening gelden. Voormelde autoriteiten worden voorts uitgenoodigd hiervan, ook aan hen die geen inzage van het *Recueil Militair* erlangen, het noodige ten deze ter kennis te brengen.

Overgang van militairen bij het Indische leger. Aanschrijving M. v. O., 14 Augustus 1876, N°. 33 P. Aan de commandeerende Officieren der korpsen van het leger, wordt bericht, dat de Chef van het Koloniaal

Werfdepot door den Minister uitgenoodigd is om aan militairen die bij de koloniale troepen zijn overgeplaatst, het bedrag der c. q. aan hen toegekende gratificatie niet te doen uitbetalen, noch ook de noodige kleeding voor supletietroepen te verstrekken, dan nadat de voorgeschreven administratieve bescheiden, hen betreffende, door hem van de betrokken korpsen ontvangen en in orde bevonden zijn. De commandeerende Officieren der korpsen worden derhalve verzocht er zooveel mogelijk voor te zorgen, dat gezegde bescheiden gelijktijdig met, of althans niet later dan één dag na den man, bij het Koloniaal Werfdepot aankomen.

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 17 Augustus 1876, N°. 58 P. Bericht van het in 't licht verschijnen bij de K. M. A., van de *Aanwijzing omtrent de inrichting en het gebruik van het Getrokken Bronzen Achterlaadkanon van 12 cM. Kort*, zijnde bij gezegde inrichting verkrijgbaar gesteld tegen den prijs van f »—18 voor de Departementen van algemeen bestuur, het leger, enz.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

DECLARATION

Faint text block following the title, likely the beginning of a formal declaration or statement.

Second faint text block, continuing the document's content.

Third faint text block, possibly a section of a list or detailed points.

Fourth faint text block, continuing the narrative or list.

Fifth faint text block, possibly a concluding paragraph or signature area.

Sixth faint text block, likely a final statement or signature.

Seventh faint text block, possibly a date or location.

Eighth faint text block, likely a footer or additional notes.

Ninth faint text block, possibly a final signature or seal area.

RECUEIL MILITAIR.

(26 AUGUSTUS—25 SEPTEMBER 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Aangaan eener vrijwillige verbintenis bij een der korpsen van het leger hier te lande, op grond van Art. 9 der Militiewet, door miliciens-plaatsvervangers. Aanschrijving M. v. O., 4 Augustus 1876, N°. 73 P. De aanschrijvingen van 26 Febr. 1868, N°. 83 P., 16 Jan. 1869, N°. 53 P., 10 Aug. 1869, N°. 15 P., 22 Sept. 1873, N°. 13 P en 7 Nov. 1873, N°. 46 worden vervallen verklaard. Aan een miliciens-plaatsvervanger kan bij het aangaan eener vrijwillige verbintenis, op grond van Art. 9 der militiewet, als premie een gelijk bedrag worden toegekend als aan den miliciens-loteling; om die vrijwillige verbintenis te kunnen aangaan moet hij echter, na zijn inlijving, gedurende zes maanden werkelijken dienst verricht en zich onberispelijk gedragen hebben.

Vaststelling der bezoldiging van de geëmployeerden bij de militaire hospitalen. Kon. besluit van 10 Augustus 1876, N°. 36. Met wijziging der vroegere daaromtrent bestaande besluiten van 11 Dec. 1871, N°. 24 en 31 Dec. 1873, N°. 7, zijn, met ingang van 1 September, de traktementen en daggelden van voornoemde geëmployeerden als volgt vastgesteld: Geëmployeerden der 1ste kl.: schrijver *f* 850 's jaars, magazijnmeester en spijsbezorger *f* 2.— daags; adsistent-schrijver *f* 2.— daags; geëmployeerden der 2de kl. *f* 1,10 daags; idem der 3de kl. *f* 0,85 daags.

De geëmployeerden der 2de en 3de kl. worden voor 's Rijks rekening gevoed en van kleeding voorzien; zij die gehuwd zijn en de weduwnaars met bij hen inwonende kinderen, kunnen, zoo zij zulks verlangen, in vervanging van de voeding, een bijslag op het daggeld van *f* 0,40 genieten.

De bij Kon. besluiten van 6 Juli 1866, N°. 59 en van 5 Sept. 1871, N°. 6, toegekende verhooging op de bezoldiging bij de verzorging van aan epidemische ziekte lijdende militairen, blijft gehandhaafd.

Vaststelling der bezoldiging van de geëmployeerden bij de garnizoensinfirmarieën. Aanschrijving van M. v. O., 15 Augustus 1876, N°. 65 I. Met wijziging der beschikking van 14 Dec. 1871, N°. 54 I. (*Rec. Milit.*, Blz. 355), worden de daggelden van voornoemde geëmployeerden met 1 September opnieuw geregeld, en (met behoud van vrije woning) vastgesteld als volgt: voor een ziekenvader, schrijver en portier op *f* 1,10, voor een minderen bediende op *f* 0,85. Het overige van voornoemde beschikking blijft gehandhaafd.

Vereischte lengtemaat voor het aannemen van tamboers of hoornblazers. Aanschrijving 16 Augustus 1876, N°. 85 P. Ontwaard hebbende dat bij sommige korpsen niet altijd de bepalingen omtrent de werving met betrekking tot het aannemen van tamboers of hoornblazers worden toegepast, heeft de Minister v. O., met wijziging der aanschrijving van 23 Augustus 1869, N°. 23 P (*Rec. Milit.*, Blz. 247), bepaald: dat jongelieden, om als tamboer of hoornblazer bij de Infanterie te kunnen worden toegelaten, een lengte moeten hebben: beneden den leeftijd van 15 jaren minstens van 1.4 M.; van 15 tot 16 jaar: 1.5 M.; van 16 tot 17 jaren 1.53 M. en van 17 tot 18 jaar 1.55 M.

Toepassing der Art. 116 en 117 van de Militiewet. Aanschrijving M. v. O., 31 Augustus 1876, N°. 71 P. Aangezien door de betrokken militaire autoriteiten niet altijd op gelijke wijze wordt gehandeld ten aanzien van de miliciens die, ingevolge Art. 116 der Militiewet, voor Gedeputeerde Staten moeten verschijnen, en het noodig is dat ten deze een zelfde gedragslijn worde gevolgd, heeft de Minister v. O., in verband met Zr. Ms. besluit van 13 Nov. 1874 (*Staatsblad* N°. 138), het volgende bepaald:

De aanvraag om herkeuring van een milicien, op wien art. 116 der wet van toepassing is, geschiedt steeds door den Provinciaal Adjudant, onder overlegging van de geneeskundige verklaring, op grond waarvan de herkeuring wordt gevraagd.

In die aanvraag moeten worden vermeld de naam en de voornamen van dengene, wien de herkeuring geldt, zoomede de gemeente, waarvoor hij bij de militie is ingelijfd, en, betreft zij een loteling, het nummer, dat hem bij de loting is ten deel gevallen.

Te dien einde zullen de Provinciale Adjudanten de noodige aantekeningen moeten houden uit de extract-staten model n°. 19, betreffende de miliciens, bedoeld in de aanschrijving van 7 Juni 1862, n°. 56 B (*Rec. Mil.*, Blz. 175), ad art. 116 der militiewet, eerste zinsnede; wordende alsdan door den betrokken Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid de geneeskundige verklaring toegezonden aan den Provinciaal Adjudant.

Voor de miliciens, bedoeld in voormelde aanschrijving, ad art. 116 der militiewet, tweede zinsnede — waaronder ook gerekend moeten worden te behooren degenen, die, naar de korpsen opgezonden bij welke zij zijn ingelijfd, ingevolge de dispositie van 24 Februari 1866, n°. 9 P, naar een der daarbij bedoelde ziekeninrichtingen zijn overgebracht — zullen de vereischte opgaven in de kennisgeving betreffende de aanvraag om herkeuring aan den Provinciaal Adjudant moeten worden verstrekt. Bij die kennisgeving wordt tevens gevoegd de geneeskundige verklaring, welke in dit geval door den betrokken Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid moet worden toegezonden aan den commandeerenden Officier van het korps, waartoe de milicien behoort.

Wordt een milicien, krachtens art. 117 der wet, afgekeurd ter zake van lichaamsgebreken, waarvan blijkt dat zij door den dienst zijn ontstaan, dan zal hij, op grond van art. 256 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), tot pensioen worden voorgedragen, onder overlegging van een afschrift der geneeskundige verklaring, welke tot de aanvraag om herkeuring heeft gediend.

De bedoelde milicien zal dan, met afwijking in zooverre van het voorgeschrevene bij de dispositie van 7 Juni 1862, n°. 56 B, ad art. 117 der wet, niet eerder uit den dienst worden ontslagen, dan nadat op de hem betreffende voordracht tot pensioen is beschikt.

In verband met het vorenstaande wordt het bepaalde sub 2° en 3° der aanschrijving van 22 Januari 1875, n°. 47 P (*Rec. Mil.* I, Blz. 382), buiten werking gesteld.

TWEEDE GEDEELTE.

Vervoer per stoomboot van militairen. Aanschrijving M. v. O., 19 Augustus 1876, N°. 61 I. Ter kennis der militaire autoriteiten wordt gebracht, dat in het tarief N°. 70 der beschikking van 9 December 1874, N°. 68 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 193), betrekkelijk het vervoer van militairen, in overleg met de Directie der Zwolsche stoombootmaatschappij, de navermelde veranderingen zijn gebracht: Tarief B. Van Zwartsluis en van Hasselt naar Amsterdam van 1 tot en met 24 man 60, van 25 man en meer 50.

Voorschrift betreffende de cavaleriekarabijn en de daarmede te houden schietoefeningen. Aanschrijving M. v. O., 21 Augustus 1876, N°. 46 P. Kennisgeving van het bij de K. M. Academie in 't licht verschijnen van voormeld *Voorschrift*, en dat dit bij gezegde inrichting verkrijgbaar is voor de Departementen van algemeen bestuur, het Leger enz. tegen den prijs van f 0,12.

Werving van militaire schrijvers voor de militaire bureaux in Nederlandsch Indie. Aanschrijving 21 Augustus 1876, N°. 49 P. Aan de militaire autoriteiten van het leger wordt bekend gemaakt, dat tijdelijk met een verbintenis voor den tijd van zes jaren en tegen een handgeld van hoogstens f 300, als soldaat-schrijver voor het leger in Ned. Indie kunnen worden aangenomen eenige ongehuwde personen van 16 tot 40 jaar oud, die: a. voor den actieven militairen dienst in *Indie niet* geschikt, toch een goede gezondheid genieten en lichamelijk geschikt zijn om bij het Indisch leger als schrijver te dienen; b. de bewijsstukken kunnen overleggen voor een vrijwillige verbintenis bij het leger gevorderd; c. de optrekking, aftrekking, vermenigvuldiging en deeling van geheele getallen kunnen verrichten, vaardig en goed leesbaar kunnen schrijven, met orde en netheid staten kunnen trekken.

Van het bovenstaande, gelijk mede van de gelegenheid en de voorwaarden tot bevordering als schrijver in Ned. Indie, van de voordeelen en gagementen aan de verschillende graden van schrijvers aldaar verbonden, is aankondiging gedaan in de *Ned. Staatscourant*, en daarbij medegedeeld, dat personen, die tot bovenbedoelde verbintenis wenschen te worden toegelaten, zich, onder overlegging der bescheiden bedoeld sub b hierboven, zich schriftelijk moeten aanmelden bij het Dept. v. O.

Fortificatieopzichters. Kon. besluit van 16 Augustus 1876, N°. 12. Met herziening van 't besluit van 31 December 1873, N°. 4, betrekkelijk de organisatie van het aantal, de rangen en traktementen der fortificatieopzichters, wordt bepaald: dat het aantal hoofdopzichters 8 zal bedragen op een jaarlijksch traktement van f 1500; dat der opzichters 1ste kl. 10, op een traktement van f 1300; dat der 2de kl. 12, op een traktement van f 1200; en dat der 3de kl. 15, op een traktement van f 1000.

Bij aanschrijving van het M. v. O., van 25 Augustus 1876, N°. 58 G, treedt voormeld besluit met den 1sten September in werking.

Gegageerde onderofficieren als medegeleiders van detachementen suppletietroepen voor Nederlandsch Indie. Kon. besluit van 20 Augustus 1876, N°. 22. Op de voordracht van den M. v. O., in overleg met dien van Koloniën, en met herziening van 't besluit van 18 Sept. 1875, N°. 19, wordt bepaald:

1°. dat gegageerde onderofficieren van het leger in *Nederlandsch Indië*, daartoe geschikt en genegen, door den Minister van Oorlog kunnen worden aangewezen, om als medegeleiders te worden ingedeeld bij detachementen suppletietroepen, bij opgemeld besluit bedoeld;

2°. dat de aldus aangewezen gegageerden zich zullen moeten verbinden, om den lande in den laatstelijk door hen bekleeden graad te dienen gedurende het tijdvak van hun vertrek uit, tot aan hun terugkeer in *Nederland*;

3°. dat hun, vóór hunne uitzending, bij het Koloniaal Werfdepôt en ten laste der Koloniale geldmiddelen, een gratificatie van *een honderd gulden* (f 100.—) zal worden uitbetaald;

4°. dat zij, gelijktijdig met hun gagement, gedurende het sub 2 bedoelde tijdvak, ten laste der Koloniale geldmiddelen zullen genieten dezelfde soldijen, als door onderofficieren van hunnen graad en van het wapen der infanterie, tot suppletietroepen behorende, volgens de bestaande bepalingen genoten wordt;

5°. dan hun, in de graden beneden dien van adjudant-onderofficier, op de gebruikelijke wijze, de kleeding- en uitrustingsstukken zullen worden verstrekt, waarvan onderofficieren, tot suppletietroepen behorende, moeten voorzien zijn.

Ter uitvoering van dit besluit heeft de M. v. O. bij aanschrijving van 30 Augustus 1876, N°. 44 P, bepaald: *a.* dat gegageerde onderofficieren van het leger in Ned. Indië, die tot het bedoelde medegeleide wenschen in aanmerking te komen, zich met hunne bescheiden hebben te vervoegen tot den commandeerenden Officier van het Koloniaal Werfdepôt; *b.* dat deze, na ingesteld onderzoek, de niet-geschikten zal afwijzen en de overigen aan het Dept. v. O. voordragen; *c.* dat op de tijdige aanvraag van gezegden Commandant, uit de voorgedragenen, door het Dept. v. O., het noodige aantal tot het in 't besluit bedoelde medegeleide zal worden aangewezen.

RECUEIL MILITAIRE.

(26 SEPTEMBER—25 OCTOBER 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Vermeerdering van het getal Luitenants bij de torpedo-compagnie. Aanschrijving M. v. O., 19 September 1876, N°. 43 P. Mededeeling van het Kon. besluit van den 10den te voren, N°. 20. Daarbij wordt, met wijziging van het besluit van 15 Juli 1868, N°. 32, houdende wijziging in de samenstelling van het 1ste regt. vestingartillerie, bepaald, dat het aantal Luitenants der compagnie, bestemd voor den dienst van het torpedowezen, zal worden gebracht van drie op zes.

TWEEDE GEDEELTE.

Verhooging van de bezoldiging der schrijvers en adsistent-schrijvers bij 's Rijks magazijnen van militaire kleeding, uitrusting, enz., te Delft en te Woerden. Aanschrijving M. v. O., 4 September 1876, N°. 61 I. Mededeeling van het Kon. besluit van 31 Aug. te voren, N°. 16, waarbij, met wijziging van dat van 31 December 1873, N°. 8, te rekenen met 1 September, het traktement en het daggeld van de schrijvers en adsistent-schrijvers bij voornoemde magazijnen te Delft en te Woerden, als volgt bepaald wordt: het traktement van de schrijvers *f* 850,— per jaar; het daggeld van de adsistent-schrijvers *f* 2,—.

Eervol ontslag van den Minister van Oorlog en benoeming van een Minister van Oorlog ad interim. Aanschrijving M. v. O., 9 September 1876, N°. 68 S. Ter kennis van het leger wordt gebracht dat het Z. M. behaagd heeft aan genoemden Minister, op zijn verzoek, een eervol ontslag uit deze zijne betrekking te verleen, met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten aan den Koning en den lande bewezen, en voorts de functiën van Minister van Oorlog tijdelijk tot 30 September aanstaande, op te dragen aan den Minister van Marine W. F. VAN ERP TAALMAN KIP.

Verplaatsing der 2de compagnie van het depot van het 1ste regiment infanterie van Groningen naar Amsterdam. Aanschrijving M. v. O., 11 September 1876, N°. 38 P. Mededeeling van het Kon. besluit van den 4den te voren, N°. 23, bepalende dat met 1 November aanstaande, gezegde compagnie van Groningen naar Amsterdam zal worden verplaatst.

Boekwerken. Aanschrijving M. v. O., 21 September 1876, N°. 54 P. Ter kennis van het leger wordt gebracht, dat bij de uitgevers VAN NOOTEN en Zoon, te Schoonhoven, in het licht verschenen is de tweede, veel vermeerderde en verbeterde druk van het *Hollandsch-Maleisch en Maleisch-Hollandsch Woordenboek, ten dienste van Nederlanders welke zich in Indie wenschen te vestigen*, door den Kapitein A. H. L. BADINGS, en dat dit werk verkrijgbaar is voor den prijs van f 2,— doch voor het Instructie-bataillon en het Koloniaal Werfdepot, bij grootere getallen, rechtstreeks bij den uitgever besteld, voor f 1,60 per exemplaar.

Archief van kaarten en meetinstrumenten der Topographische Inrichting. Aanschrijving M. v. O., 23 September 1876, N°. 34 S. De Minister van Oorlog a. i. in kennis gekomen zijnde, dat door autoriteiten enz., aan wie uit het archief der Topographische Inrichting kaarten, meetinstrumenten of andere voorwerpen ten gebuik zijn verstrekt, bij dit gebruik niet altijd de genoemde zorg en oplettendheid wordt in acht genomen, heeft bepaald:

dat de Officieren, die in hunne betrekking kaarten, meet- of andere instrumenten, in verantwoording behorende bij de Topographische Inrichting, in gebruik hebben, deze voorwerpen onmiddellijk behooren in te leveren zoodra het gebruik daarvan ophoudt;

dat, ingeval de bedoelde autoriteiten in hunnen werkkring door een ander worden vervangen, de in gebruik verstrekte voorwerpen bij proces-verbaal moeten worden overgegeven en overgenomen, en dat het bewijs van overname aan den Chef der Topographische Inrichting behoort te worden opgezonden;

dat, elke twee jaren, in de maand December — te beginnen met December a. s. — door al degenen, die bovenbedoelde voorwerpen in gebruik hebben, aan den Chef van meergenoemde Inrichting behoort te worden toegezonden een rapport betreffende den staat, waarin zich elk dier voorwerpen bevindt.

Invulling van den verlofpas, waarmede de manschappen der nationale militie met groot verlof worden gezonden. Aanschrijving M. v. O., 25 September 1876, N°. 64 P. De aandacht van de commandeerende Officieren der korpsen van het leger, gedeeltelijk uit militie samengesteld, wordt er op gevestigd, dat in het gedrukt formulier van den verlofpas, waarmede de manschappen der nationale militie met groot verlof worden gezonden, aan de voorzijde, het onderste gedeelte in blanco is gelaten, voor het visum daarop door de Burgemeesters te stellen, overeenkomstig de bepalingen bij de Artt. 133 en 134 der militiewet, geenszins, om — zooals in strijd met dit kennelijk oogmerk veelal plaats heeft — daarop ook de handteekening te stellen van den commandant der compagnie waartoe de man behoort, of tot het vermelden van reisgeld, dat hem in sommige gevallen bij vertrek met groot verlof wordt verstrekt. De Minister heeft dientengevolge bepaald, dat voor het vervolg de aanteekening, bedoeld bij Art. 22 van het Voorschrift, gevoegd geweest bij de aanschrijving van 15 November 1872 N°. 56 I. (*Res. Milit.* Bladz. 226), behoort te worden gedaan op de achterzijde van den verlofpas, en wel aan den voet.

Ten einde wijders de 6de en 7de kolom van het register der verlofgangers, model n°. 26, voorgeschreven bij Art. 75 van Zijner Majesteits besluit van 8 Mei 1862 (*Staatsblad* n°. 46), steeds naar behooren kunnen worden ingeschreven, alleen met behulp van den verlofpas, verzoekt de Minister, voortaan, op den verlofpas, zoolvel van den nummervervisselaar als van den plaatsvervanger, ook te vermelden geslachtsnaam met voornamen van den loteling, voor

welken hij is opgetreden, en op dien van den plaatsvervanger tevens in te vullen het lotingsnummer van den vervangen loteling.

Vervoer van miliciens. Aanschrijving M. v. O., 26 September 1876, N°. 52 I. Naardien bij het onlangs met groot verlof zenden van miliciens aan sommigen hunner als plaats voor het verlaten van het detachement, niet — zooals behoort — het spoorwegstation enz. op de route en het digtst bij de woonplaats der miliciens gelegen, is aangewezen, maar een station 3 à 4 uren van die woonplaats verwijderd; dat de miliciens daardoor verplicht zijn zich voor eigen rekening van een plaatskaartje te voorzien om zich tot nabij hun woonplaats te doen vervoeren, waardoor kosten ten hunnen laste komen, die billijkerwijs door het Rijk behooren te worden gedragen, terwijl zulks tevens vertraging in den loop der spoortreinen veroorzaakt — zoo wordt bevolen, dat voortaan alle met groot verlof langs spoorwegen of met stoombooten reizende miliciens, als plaats voor het verlaten van het detachement, het station of de aanlegplaats worde aangewezen, het meest nabij de plaats gelegen werwaarts zij zich begeven.

Benoeming van een Minister van Oorlog. Aanschrijving M. v. O., 28 September 1876, N°. 32 S. Ter kennis van het leger wordt gebracht dat het Z. M. behaagd heeft, bij besluit van 27 te voren, N°. 3, met ingang van 30 September, te benoemen tot Minister van Oorlog, den Generaal-Majoor H. J. R. BEIJEN, Directeur van het materieel der artillerie.

Onderricht in de rijkunst aan Officieren van onbereden wapens en diensten. Aanschrijving M. v. O., 30 September 1876, N°. 62 P. Gedurende den aanstaanden winter zullen de oefeningen in de rijkunst, zoo voor Officieren van onbereden wapens en diensten, als voor studenten voor den militairen geneeskundigen dienst en kweekelingen van 's Rijksveeartsenschool, in de garnizoenen waar zich bereden korpsen bevinden — te Leiden echter voor zooveel daartoe paarden beschikbaar zijn — weder op den gebruikelijken voet plaats hebben. Daartoe zal van 1 November tot 1 April e. k. een door den Inspecteur der cavalerie aan te wijzen detachement huzaren, onder bevel van een Luitenant, met het noodige kader en verder personeel en ter sterkte van 24 rijkspaarden, te Leeuwarden worden gedetacheerd. Voor den veterinairen dienst bij dit detachement zullen door den Inspecteur van den Geneeskundigen dienst der landmacht de noodige maatregelen worden genomen, en ter voorziening in de behoefte aan fourage zal er worden gehandeld naar het bepaalde bij de aanschrijving van het Dept. v. O., van 16 October 1863, N°. 55 I. (*Rec. Milit. Bladz. 127.*)

... op den 15en van September 1870 ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

RECUEIL MILITAIR.

(26 OCTOBER—25 NOVEMBER 1876.)

EERSTE GEDEELTE.

Akten van reëngagement. Aanschrijving M. v. O., 14 October 1876, N°. 42 S. Bepaling dat bij reëngementen van vrijwilligers bij het leger hier te lande, voortaan gebruik moet worden gemaakt van de model-akte N°. 1, vastgesteld bij dispositie van 28 Dec. 1867, N°. 99 S (*Rec. Milit.*, Blz. 511), zooals die gewijzigd is bij dispositie van 28 Febr. 1874, N°. 22 S (*Rec. Milit.* I, Blz. 26), met dien verstande, dat wanneer de aangenomene de premie verlangt, punt 5 dier akte moet luiden als volgt:

„dat, na het einde der thans loopende dienstverbintenis, de aangenomene aanspraak zal hebben op het maximum der som, welke alsdan voor premie zal zijn vastgesteld, tenzij hij op dat tijdstip in een positie mocht verkeerren, waaraan geen genot van premie verbonden is.”

Dienst en gebruik der spoorwegen. Aanschrijving M. v. O., 14 October 1876, N°. 77 S. In overweging genomen, dat krachtens Kon. besluit van 5 Februari 1876 (*Staatsblad* N°. 41) de Wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67) tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen in werking zal treden op 15 October 1876, alsmede:

het Algemeen Reglement voor den dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Kon. besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* N°. 183);

het Algemeen Reglement voor het vervoer op de spoorwegen, vastgesteld bij Kon. besluit van 9 Januari 1876 (*Staatsblad* N°. 7);

het Kon. besluit van 9 Juli 1876, tot regeling van het algemeen toezicht op de spoorwegdiensten (*Staatsblad* N°. 159), waarop wijders betrekking heeft het besluit van 30 Juli 1876 (*Staatsblad* N°. 166);

het Kon. besluit van 9 Juli 1876, ter uitvoering van Art. 16 van voornoemde wet (*Staatsblad* N°. 160);

het Kon. besluit van 9 Juli 1876, betreffende de wijze van afsluiting der spoorwegen (*Staatsblad* N°. 161);

en het Reglement omtrent de aanwending van spoorwegen en spoorwegmaterieel in de gevallen bedoeld in Art. 24 en de 2de alinea van Art. 50 der voornoemde wet, — welk Reglement werd vastgesteld bij Kon. besluit van 16 September 1876 (*Staatsblad* N°. 182);

vestigt de Minister de aandacht der militaire en civiele autoriteiten van het leger op die wet, algemeene maatregelen van inwendig bestuur en Kon.

besluiten (van al welke stukken een exemplaar voorhanden zal zijn op ieder Plaatselijk- of Garnizoensbureau), en wel in het bijzonder:

I. Op de navolgende artikelen der wet van 9 April 1873 (*Staatsblad* N°. 67): Art. 8—10, 17—24, 27, 28, 45, 46, 50—52, 66, 73;

II. Op de navolgende artikelen van het Algemeen Reglement, vastgesteld bij Kon. besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* N°. 183): Art. 8, 10, 11, 12, 24, 75, 82, 114, 118, 119;

III. Op de artikelen van het Algemeen Reglement, vastgesteld bij Kon. besluit van 9 Januari 1876 (*Staatsblad* N°. 7): Art. 44 en 78;

IV. Op de navolgende artikelen van het Kon. besluit van 9 Juli 1876 (*Staatsblad* N°. 159): Art. 1, 19, 34, 37;

en V het Kon. besluit van 16 September 1876 met bijbehorend Reglement (*Staatsblad* N°. 182). Bij gezegd besluit wordt vastgesteld het Reglement omtrent de aanwending van spoorwegen en spoorwegmaterieel in de gevallen bedoeld bij Art. 24 en de 2de alinea van Art. 50 der Wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67), en bepaald dat het Reglement in werking zal treden den 15den October 1876.

Bedoeld Reglement is van den volgenden inhoud:

Art. 1. De leiding van den dienst en van het gebruik der spoorwegen, in geval oorlog of andere buitengewone omstandigheden dat gebruik voor 's Rijksdienst in het belang van 's lands verdediging noodig maken, en de voorbereiding van hetgeen voor de uitvoering noodig is, worden opgedragen aan eene *Permanente Militaire Spoorweg-Commissie*.

Art. 2. Deze *Commissie* bestaat uit niet minder dan drie leden en een secretaris.

Zij worden door Ons benoemd, geschorst en ontslagen.

Een der leden, hiertoe door Ons aan te wijzen, is voorzitter.

De secretaris heeft alleen eene adviseerende stem.

Art. 3. De *Commissie* is gevestigd te 's Gravenhage.

In de gevallen, bedoeld bij Art. 24 en de tweede alinea van Art. 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67), staat zij, wanneer dit door Ons wordt bepaald, onder het onmiddellijk bevel van den nader aan te wijzen bevelhebber van het leger en houdt zij haar verblijf waar haar zulks, onder goedkeuring van den bedoelden bevelhebber, noodig voorkomt.

Art. 4. De *Commissie* is, tot het geven en vragen van inlichtingen, bevoegd in officieele briefwisseling te treden met onzen Minister van Oorlog, met den Chef van den Generalen Staf, met den Raad van Toezicht op de spoorwegdiensten, vermeld in Art. 10 der Wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67), en in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden ook met bestuurders der spoorwegdiensten en met iedere autoriteit, met welke zij zulks noodig acht.

In tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden kan zij zich door een harer leden doen vertegenwoordigen.

Art. 5. Inlichtingen en gegevens omtrent de inrichting van de spoorwegen, van het materieel en van al hetgeen de spoorwegdiensten verder betreft — vraagt zij aan den Raad van Toezicht op de spoorwegdiensten.

Aan die aanvragen wordt door den Raad zooveel mogelijk voldaan.

Art. 6. De *Commissie* ontvangt van Onzen Minister van Oorlog medede-

ling van de maatregelen, welke voor het militair belang in het algemeen, wat betreft het gebruik der spoorwegen, noodzakelijk of wenschelijk worden geacht, en beraamt in vredetijd al wat tot behoorlijke uitvoering dier maatregelen kan noodig zijn.

Zoodra er aanleiding ontstaat voor de onderstelling, dat oorlog of andere buitengewone omstandigheden het gebruik van spoorwegen voor 's Rijksdienst in het belang van 's lands verdediging noodig zullen maken, wordt de *Commissie* door Ons, of, krachtens Onze machtiging, door Onzen Minister van Oorlog bijeengeroepen, ter plaatse waar zulks wordt noodig geacht, om haar mededeeling te doen van de hoeveelheden krijgsvolk, paarden en oorlogstuig, die onder de verwachte omstandigheden vervoerd zouden moeten worden.

Art. 7. De *Commissie* zendt Ons tweemaal 's jaars, en wel op 1 Januari en 1 Juli, een omstandig verslag van hare verrichtingen, waaruit blijkt wat door haar geregeld en voorbereid is voor het gebruik der spoorwegen in het belang van 's lands verdediging.

Art. 8. Aan de leden en den secretaris der *Commissie* wordt, voor de uitoefening hunner betrekking, krachtens het tweede lid van art. 71 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), én met het voorbehoud, gemaakt bij het laatste lid van dat artikel, vrije toegang verleend tot den spoorweg en tot de daartoe behoorende werken en gebouwen.

Art. 9. Van 's Rijkswege wordt voorzien in de behoeften voor het vervoer van zieken, gewonden, geschut en paarden in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden, voor zoover het materieel der spoorwegondernemingen aan die behoefte niet voldoet en hiertoe niet zonder bezwaar voor den gewonen spoorwegdienst kan worden ingericht.

De *Commissie* zorgt voor de naleving der voorschriften en bepalingen, die door Ons, na overleg met de betrokken spoorwegdiensten, worden vastgesteld voor het bewaren en het gebruik der wagens en voorwerpen, die voor rekening van het Rijk tot voorschreven doel worden aangeschaft.

Art. 10. Wanneer toepassing op een spoorweg van een der Artt. 17, 23, 24 of 50 der wet van 9 April 1875, (*Staatsblad* N°. 67) voor de belangen van 's lands verdediging door de *Commissie* wordt noodig geacht, doet zij een daartoe strekkend voorstel aan Onzen Minister van Oorlog.

Art. 11. Zoodra de buitengewone omstandigheden, waarop in de Artt. 23 en 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67) gedoeld wordt, door de Regeering aanwezig geacht worden, geeft Onze Minister van Oorlog hiervan kennis aan de *Commissie*.

Deze doet van die kennisgeving mededeeling aan de besturen der spoorwegondernemingen, haar hiertoe door genoemden Minister aan te wijzen.

Na die mededeeling ontvangen te hebben, of zoodra er oorlog is uitgebarsten, doen de besturen der spoorwegdiensten, wier hoofdzetel hier te lande is gevestigd, zich, ter bevordering van overleg en spoedige uitvoering der noodige maatregelen, bij de *Commissie* vertegenwoordigen door een of meer door hen gemachtigde leden der directie of hoofdambtenaren hunner onderneming.

Art. 12. Zoodra er oorlog is uitgebroken of andere in het voorgaand artikel bedoelde buitengewone omstandigheden door de Regeering aanwezig geacht worden, zorgt de *Commissie* dat het noodige wordt verricht, opdat na het uitvaardigen van bevelen en vorderingen, bij de artt. 23, 24 of 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67) vermeld, zoo spoedig mogelijk hieraan uitvoering gegeven kunnen gegeven worden.

Zoodra bestuurders van een spoorwegdienst de mededeeling, bedoeld bij het tweede lid van het voorgaande artikel, ontvangen hebben, of zoodra er oorlog uitgebroken is, zorgen die bestuurders, dat het rollend materieel hunner onderneming binnenslands blijft, ten ware Onze Minister van Oorlog in het belang van 's lands verdediging het tegendeel mocht bevelen.

Art. 13. Zoodra de *Commissie* de kennisgeving, bedoeld bij het eerstelid van Art. 11, ontvangen heeft, of zoodra er oorlog is uitgebroken, tracht zij terstond de noodige ploegen werklieden samen te stellen met de noodige ingenieurs of deskundigen, bestemd voor het herstellen van spoorwegen, het maken van nieuwe verbindingen, hulpsporen en andere werken, die voor het militair vervoer kunnen worden vereischt, en voor het onbruikbaar maken van de baan en de daarop aanwezige bruggen, telegraaflijnen en seintoestellen, indien dit door Ons mocht worden bevolen.

Art. 14. Bevelen en vorderingen, welke in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden krachtens de voormelde Artt. 17, 23, 24 en 50 der meergenoemde wet in het belang van 's lands verdediging geschieden, worden, zooveel mogelijk door tusschenkomst van de *Commissie* of van een harer leden, die haar vertegenwoordigt, aan bestuurders van den betrokken spoorwegdienst ter uitvoering opgedragen.

Indien de bestuurders in gebreke blijven die uitvoering ter juister tijd te doen plaats hebben, worden die bevelen en vorderingen door de zorg der *Commissie* of van een harer leden, die haar vertegenwoordigt, uitgevoerd.

De *Commissie*, of het lid hetwelk haar vertegenwoordigt, zorgt in elk geval dat aan de gegeven bevelen of gedane vorderingen volledig uitvoering wordt verleend.

Aan de bestuurders der spoorwegdiensten, aan de *Commissie* en aan het lid, hetwelk deze vertegenwoordigt, wordt de voor die uitvoering noodige militaire bijstand verstrekt.

Art. 15. Wanneer in de gevallen, bedoeld bij het tweede lid van Art. 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67), het gebruik van een spoorweg of van het daartoe behoorend materieel voor 's Rijksdienst, in het belang van 's lands verdediging, door Ons of, krachtens Onze machtiging, door Onzen Minister van Oorlog of door een bevelhebber van het leger gevorderd wordt, blijven de bestuurders der onderneming belast met de uitoefening van den dienst, onder de leiding en het toezicht der *Commissie*, behoudens het geval, voorzien in de tweede zinsnede van Art. 14.

Art. 16. Bij de aanwijzing, door Onzen Minister van Oorlog, van de plaats of plaatsen waarheen materieel vervoerd moet worden, hetwelk in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden op Ons bevel, krachtens Art. 24 der meergenoemde wet, van een spoorweg behoort te worden verwijderd, wordt door dien Minister tevens, bij wege van eene vordering, krachtens art. 50 dier wet, beslist, of van dat materieel voor 's Rijksdienst, in het belang der verdediging, gebruik gemaakt zal worden, dan wel of terreinen en bergplaatsen van de eene of andere spoorwegonderneming zullen moeten worden gebruikt tot opberging van dat materieel.

Art. 17. De *Commissie* heeft, in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden, het recht, aan bestuurders, hoofdambtenaren, beampten en bedienden eener spoorwegonderneming, die militieplichtig zijn of tot eene mobiele schutterij behooren, verlof te verleen van dien krijgsveld, voor zóódanig als zij, gedurende de bedoelde omstandigheden, bij die spoorwegonderneming werkzaam zijn; deze verloven brengt zij onmiddellijk ter

kennis van den commandeerenden Officier van het korps, waartoe de in het genot van verlof gestelde behoort, welke commandeerende Officier dan, zoo noodig, zijnerzijds terstond uitvoering doet geven aan de beschikking der *Commissie*.

Bijaldien, in bedoelde tijden, bestuurders, hoofdambtenaren, beambten of bedienden eener spoorwegonderneming behooren tot eene niet-mobiel verklaarde schutterij, dan vraagt de *Commissie*, zoo noodig, vrijstelling van dienst voor hen aan bij hunne Commandanten.

Art. 18. Wanneer bij het gebruik van een spoorweg of van het aan eene spoorwegonderneming toebehoorende materieel, in tijden van oorlog of van andere buitengewone omstandigheden, voor 's Rijksdienst, in het belang van 's lands verdediging, geen voldoende spoorwegpersoneel voor dat gebruik aanwezig is, dan tracht de *Commissie* eene aanvulling van dat personeel te verkrijgen uit de kaders van andere spoorwegondernemingen, of uit het leger.

Art. 19. De *Commissie* wordt, wanneer daartoe aanleiding ontstaat, belast om te trachten met bestuurders der betrokken spoorwegdiensten, bij minnelijke overeenkomst, de schadeloosstelling te regelen, die, wegens het gebruik van een spoorweg of van het aan eene spoorwegonderneming toebehoorende materieel voor 's Rijksdienst, in het belang van 's lands verdediging, gemaakt, krachtens art. 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* N°. 67) verschuldigd is.

Zij doet de daartoe noodige voorstellen aan Onzen Minister van Oorlog.

Art. 20. Nadere voorschriften nopens de uitvoering der taak, bij art. 1 van dit besluit aan de *Commissie* opgedragen, worden gegeven bij eene *Instructie*, door Ons voor die *Commissie* vast te stellen.

De Minister van Oorlog doet voorts opmerken, dat, in verband met het vorenstaande, op 15 October 1876 als vervallen beschouwd moet worden de inhoud der dispositiën van 31 Januari 1868, N°. 71 S (*Rec. Milit.* Blz. 25—27), 18 September 1873, N°. 64 A (*Rec. Milit.* Blz. 304—305), voor zoover daarin de aandacht gevestigd wordt op Art. 36 van het Algemeen Reglement op de spoorwegdiensten, vastgesteld bij Kon. besluit van 12 Mei 1873 (*Staatsblad* N°. 58) en 30 Juni 1874 N°. 80 S (*Rec. Milit.* II, Blz. 129—131). Ten slotte deelt hij mede, dat alle andere door zijn ambtsvoorgangers in het *Recueil Militair* geplaatste en niet reeds vroeger vervallen verklaarde of ingetrokken dispositiën en aanschrijvingen betreffende de spoorwegdiensten, ook na 15 October voortdurend van kracht blijven, zoolang zij niet uitdrukkelijk worden ingetrokken of vervallen verklaard.

Wijziging der bepalingen omtrent het berekenen van den diensttijd voor de toekenning van medailles en chevrons voor trouwen dienst. Aanschrijving M. v. O., 17 October 1876, N°. 51 P. Mededeeling van het Kon. besluit van den 10den te voren, N°. 16. Met herziening van het besluit van 1 September 1859, N°. 10, houdende herziening en uitbreiding der bestaande bepalingen omtrent het verlenen van medailles, chevrons en geldelijke belooningen voor trouwen dienst, aan militairen beneden den rang van Officier, wordt bepaald dat Art. 3 van gemeld besluit zal worden gelezen als volgt:

»De voorschriften der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* N°. 129) omtrent het berekenen van den diensttijd tot het bekomen van pensioen, worden, voor zooveel de *militaire* diensten betreft, bij het berekenen van den diensttijd tot het erlangen der medailles en chevrons tot maatstaf genomen; met uitzondering nochtans, dat in afwijkig van het vastgestelde bij art. 10

dier wet, voor hen die na de vervulling van het achttiende levensjaar in dienst treden, de diensttijd wordt gerekend aan te vangen met den dag waarop zij de vrijwillige verbintenis hebben aangegaan, of — milicien geweest zijnde — met den dag waarop zij in werkelijken dienst zijn gesteld.”

Afschrift op te maken, over te leggen en te bewaren van de gehouden openbare kennisgeving tot oproeping van een verlofganger ter opkomst onder de wapenen. Aanschrijving M. v. O., 31 October 1876, N°. 58 P., aan de commandeerende Officiëren van korpsen, gedeeltelijk uit militie samengesteld. De menigvuldige gevallen, waarin milicien-verlofgangers vrijgesproken zijn van de beschuldiging van desertie, uithoofde de oproepingen niet behoorlijk hadden plaats gehad, hebben den Minister van Binnenlandsche Zaken eene circulaire doen uitvaardigen, waarin 's Konings Commissarissen in de onderscheidene provinciën uitgenoodigd worden de onder hen ressorteerende Burgemeesters aan te schrijven, om, op de aanvraag van commandeerende Officiëren van korpsen, hun een afschrift te doen toekomen van alle openbare kennisgevingen waarbij milicien-verlofgangers onder de wapenen zijn geroepen; en wordt voorts daarin bepaald dat die afschriften — als bewijsstukken — moeten voorzien zijn van eene door den Burgemeester onderteekende verklaring, dat de openbare kennisgeving is gedaan bij aanplakking ter plaatse daartoe bij gemeentelijke verordening aangewezen of algemeen gebruikelijk. — In verband met den inhoud dier circulaire, welke alle oproepingen van verlofgangers tot de opkomst onder de wapenen betreft, heeft de Minister van Oorlog het volgende bepaald:

1°. voor iederen verlofganger, die zonder geldige redenen, aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst niet voldaan heeft, behoort een afschrift van de plaats gehad hebbende openbare kennisgeving te worden aangevraagd bij een Burgemeester van de laatste wettige erkende verblijfplaats van den verlofganger, om het even, of deze daár al dan niet verblijf houdt.

De laatste wettig erkende verblijfplaats van den verlofganger — de gemeente namelijk, waarin 't laatst door den Burgemeester zijn verlofpas werd afgeteekend, en hij derhalve 't laatst ingeschreven werd op het register der verlofgangers, model N°. 26, voorgeschreven bij Art. 75 van Zijner Majesteits besluit van 8 Mei 1862 (*Staatsblad* N°. 46) — behoort steeds bekend te zijn aan den Burgemeester van de gemeente, waarvoor de miliciën is opgetreden.

2°. Dit afschrift behoort te worden overgelegd, óf bij het verslag, voorgeschreven bij Art. 55 der Instructie, gevoegd geweest bij de dispositie van 7 Juni 1862, N°. 56 B (*Rec. Mil.*, Blz. 175), óf bij het rapport, bedoeld sub 5 der dispositie van 25 Augustus 1863, N°. 46 P, (*Rec. Mil.*, Blz. 96).

3°. Het invoege voorschreven overgelegd afschrift, dat den chef van het korps zal worden teruggezonden bij den te verstrekken last tot afvoering als deserteur van den nalatigen verlofganger, behoort in het archief van het korps te blijven berusten, ten einde te kunnen dienen bij de vervolging ter zake van desertie.

4°. betreffende den verlofganger, die niet voldaan heeft aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, krachtens Art. 144 der militiewet bewerkstelligd, zullen mede aan den Chef van het korps worden toegezonden de afschriften der openbare kennisgevingen, die noodig kunnen zijn als bewijs, dat de oproeping ter inspectie en na-inspectie behoorlijk is geschied, en behooren deze stukken eveneens te worden bewaard tot gelijk einde als sub 3°. vermeld.

TWEEDE GEDEELTE.

Verkrijgbaarstelling der kaart enz., ten gebruike bij de belegeringsoefeningen op de kaart. Aanschrijving M. v. O., 6 October 1876, N°. 87 P. Als vervolg op de aanschrijving van 30 Maart jl., N°. 44 P (*Rec. Milit.* II, Blz. 70), wordt ter kennis van het leger gebracht, dat gezegde kaart, voorstellende een terreingedeelte van de omstreken van Breda, op de schaal van 1:2500, in 16 bladen, ten gebruike bij de belegeringsoefeningen op de kaart, met het daarbij behoorende, verkrijgbaar is bij de Kon. Milit. Academie tegen de volgende prijzen:

de kaart (onopgeplakt)	f 2,40
idem (gekleurd)	» 7,40
idem (opgeplakt)	» 8,05
idem (gekleurd en opgeplakt).	» 13,05
het verzamelingskaartje (onopgeplakt).	» 0,15
idem (opgeplakt)	» 0,50
elk der fort.	» 0,06
de doos met looden blokjes.	» 14,70.

Fourages over 1876—1877. Aanschrijving M. v. O., 13 October 1876, N°. 85 I. Bericht dat contracten zijn gesloten voor de levering van fourages ten behoeve van de paarden bij het leger, voor den tijd van een jaar, in te gaan 1 November 1876, met de aannemers en tegen de overeengekomen prijzen. Een en ander nader vermeld in het *Rec. Milit.* IIde Gedeelte, Blz. 200—209.

Schadeloosstelling voor fourages over 1876—1877. Aanschrijving M. v. O., 13 October 1876, N°. 86 I. Mededeeling van het Kon. besluit van den 8sten te voren, N°. 25. Gedurende het tijdvak van 1 November 1876 tot en met 31 October 1877 zal de schadeloosstelling voor gemis van fourages door de tot het houden van dienstvaarden gerechtigde Generaals, Hoofd- en verdere Officiëren te genieten, per dag en per paard bedragen: Bij voortdurend of tijdelijk verblijf: te Amersfoort f —.94; te Amsterdam en 's Gravenhage f —.95; te Arnhem 's Bosch en Utrecht f —.93; te Bergen op Zoom f —.84; te Breda f —.88; te Deventer, Haarlem, Leiden en Zutphen f —.90; te Roermond f —.91; te Venlo f —.87; in alle andere plaatsen f —.98.

Vervoer per stoomboot van militairen. Aanschrijving M. v. O., 14 October 1876, N°. 65 I. Ter kennis van de militaire autoriteiten wordt gebracht, dat, in overleg met de directie der stoomboot *Deventer Packet* te Deventer, een tarief is vastgesteld voor het vervoeren van militairen enz., onder de algemeene bepalingen medegedeeld bij beschikking van 9 December 1874, N°. 68 I (*Rec. Milit.* II, Blz. 193). (Zie het Tarief *Rec. Milit.* II, Blz. 212).

Revolvers voor Officiëren. Aanschrijving M. v. O., 26 October 1876, N°. 84 A. Als vervolg op de aanschrijving van 18 Maart jl., N°. 77 A (*Rec. Milit.* II, Blz. 63) wordt ter kennis van de Officiëren van het leger gebracht, dat de revolvers, door den fabrickant STEVENS aan hen geleverd, ter onderscheiding van die welke 's Rijks eigendom zijn, niet zullen worden voorzien van het groote merk op de rechter halve greep, doch, in plaats daarvan, het controlemerk zullen bekomen, dat op de laden der geweren Kl. Kal., achter het staartstuk wordt geslagen, terwijl bovendien op den vooronderkant van het raam, waar anders het wapennommer moet komen, nog het merk J. D. W. (Inspectie der draagbare vuurwapenen) zal worden geslagen.

Archieven der Plaatselijke en Garnizoenscommandanten. Aanschrijving M. v. O., 28 October 1876, N°. 53 S. Ten gevolge eener missive van den Bevelhebber in de 4de Militaire Afdeeling, nopens den toestand waarin de Plaatselijke en Garnizoensbureaux, o. a. de archieven van die bureaux zich bevinden, heeft zulks den Minister aanleiding gegeven tot het vaststellen van eenige algemeene regelen aangaande dit onderwerp, en wel:

I. Gezegde archieven moeten steeds in een netten en goedgeordenden staat worden gehouden.

II. Genoemde Commandanten behooren derhalve te zorgen dat het exemplaar van het *Recueil Militair* compleet op hun bureau voorhanden is en voor ieder Officier, gedurende den tijd dat het bureau geopend is, ter lezing ligt. Het moet behoorlijk ingenaaid, gecartonneerd of ingebonden zijn, volgens de bepalingen der dispositiën van 31 December 1860, N°. 102 B (*Rec. Milit.* Blz. 523 sub 1°) en van 2 Januari 1874, N°. 16 S (*Rec. Milit.* I, Blz. 3 sub 7° en 8°). De kosten van innaaien, cartonneeren en inbinden uit de bureaugelden te bestrijden.

Ingeval thans geen compleet exemplaar van het *Recueil Militair* voorhanden is, moet het ontbrekende daarvan vóór 15 November (door tusschenkomst van den Bevelhebber in de Militaire Afdeeling) aan het Departement van Oorlog worden opgegeven. Zoodra mogelijk zal het dan worden aangevuld.

III. Van de gedrukte kaarten, die op hun bureau voorhanden behooren te wezen (de overzichtskaart van het Rijk, strekkende tot aanwijzing der in-deeling in Militaire Afdeelingen, het blad of de bladen der gewone uitgave van de Topographische en Militaire kaart des Rijks, betreffende de streek waarin de garnizoensplaats ligt en de Afstandswijzer van het Koningrijk der Nederlanden) moet steeds de laatste herziene uitgave aanwezig zijn.

Ingeval dit thans het geval niet is, doen zij hiervan eveneens vóór 15 November opgave aan bovengenoemden Bevelhebber, die van de gedane opgave een verzamelstaat maakt en dezen, des vereischt met zijne voorstellen, vóór 1 December aan den Minister van Oorlog zendt. Nadat dieningevolge door den Chef der Topographische Inrichting, met tusschenkomst van evengenoemden Bevelhebber, het ontbrekende zal zijn aangevuld, zal eerstgemelde autoriteit bij herziening van kaarten, steeds een exemplaar van het herziene werk, langs denzelfden weg, doen toekomen aan die Plaatselijke en Garnizoenscommandanten, op wier bureau die kaart voorhanden moet zijn.

Verouderde kaarten — met uitzondering van niet langer bruikbare afstandswijzers en *étappe*-kaarten — moeten bewaard blijven, terwijl daarop het feit, dat zij door een nieuwe zijn vervangen, en de dagtekening dezer vervanging duidelijk moeten vermeld worden.

De kaart van den omtrek der garnizoensplaats op de schaal van 1:8000 — bedoeld bij aanschrijving van 6 April 1872 N°. 20 P — behoort steeds voorhanden te zijn; daarop moeten de veranderingen worden bijgeteekend, welke op het terrein zijn geschied.

IV°. Uit de archieven der Plaatselijke en Garnizoensbureaux moeten worden opgeruimd de navolgende boeken, bescheiden, enz.:

de afzonderlijke exemplaren van nommers van het *Staatsblad*, welke vervallen wetten of vervallen besluiten des Konings behelzen;

de afzonderlijke gedrukte en niet meer gebruikt wordende exemplaren der ministerieele dispositiën, aanschrijvingen of legerorders, welke in het *Recueil Militair* zijn opgenomen;

de dienstreglementen welke door een nieuw zijn vervangen of waarvan een herziene uitgave op het bureau voorhanden is;

de *in druk verschenen*, door den Koning of den Minister van Oorlog uitgevaardigde doch later buiten werking gestelde instructiën, circulaires en aanschrijvingen;

de *periodieke* bescheiden, ouder dan *zes* jaar;

de registers van betaalde reispelden, voor zoover ze *niet* de *tien* laatste jaren betreffen;

De marschorderboeken van 1816—1829 en van 1840—1869;

de voorwaarden van aanbesteding en leverantie van brand- en lichtstoffen fourages en munitiebrood; — ouder dan *zes* jaar;

de verouderde voorwaarden betreffende de militaire transporten te water;

de verouderde tarieven der prijzen van openbare middelen van vervoer;

de voorschriften en reglementen betreffende 's Rijks Stoeterij;

de reglementen en staten betreffende de Maatschappij van Weldadigheid;

de staten van verificatiën der kassen van magazijnmeesters der artillerie, — ouder dan *tien* jaar;

de staten van verkocht artillerie- en geniematerieel, — ouder dan *tien* jaar;

de Itinéraire voor marcheerende troepen met daarbij behoorende registers van alle bewoonde oorden des Rijks, te zamengesteld bij het Topographisch Bureau van het Departement van Oorlog;

de niet langer bruikbare afstandswijzers en étappekaarten;

de opgaven van personen, die tot de zee- of landmacht behoord hebben en, ten gevolge van de wijze, waarop ze den dienst hebben verlaten, niet meer voor den dienst mogen aangenomen worden, — voor zoover die opgaven ouder zijn dan *dertig* jaar;

de verouderde formulier-gedrukten (voor staten, registers, verklaringen, enz., naar vroeger voorgeschrevene of aangenomene doch later afgeschafte of in onbruik geraakte modellen).

V°. Het ingevolge punt IV opgeruimde moet worden verscheurd en vervolgens door den Plaatselijken of Garnizoenscommandant op de meest voordeelige wijze uit de hand verkocht worden, — welke verkoop, evenals de verantwoordelijkheid der opbrengst daarvan, moet geschieden op de wijze, bedoeld bij de dezerzijdsche beschikking van 9 December 1873, N°. 59 I (*Rec. Mil.*, Blz. 365).

VI°. Aan het bij de punten IV en V bepaalde moet zooveel doenlijk ook in den vervolge gerekend de hand worden gehouden.

VII°. Wanneer een Plaatselijke of Garnizoenscommandant in deze zijn betrekking wordt vervangen, geeft hij de archieven en andere voorwerpen, tot zijn bureau behoorende, over aan zijn opvolger bij een omstandig proces-verbaal in triplo, door hem ondertekend. Nadat zijn opvolger zich heeft overtuigd, dat alles, wat op het bureau aanwezig behoort te zijn, dáár in orde voorhanden op het proces-verbaal vermeld is, ondertekent ook hij dit stuk en geeft hij eene expeditie daarvan aan den aftredenden Commandant. Een der beide overige expeditiën legt hij op in zijn archief, en de derde zendt hij aan den Bevelhebber in de Militaire Afdeeling, waarin zijn Commandement gelegen is, opdat deze ook de in dat opzicht op hem rustende verplichting tot contróle kunne naleven.

De Plaatselijke Commandant der Residentie zendt de bedoelde derde expeditie aan den Minister van Oorlog.

Directe belastingen. Aanschrijving M. v. O., 31 October 1876, N°. 63 I. Naar aanleiding der missives van den Minister van Financiën van 25 Sept. 1869, Personeel N°. 49 en van 18 October ll., Directe Belastingen, N°. 45, wordt ter kennis van de militaire autoriteiten gebracht, dat de vrijstelling, bedoeld bij Art. 5, § 2, lett. *b*, der wet op de personeele belasting van 29 Maart 1833 (*Staatsblad* N°. 4), o. a. van toepassing is, niet slechts op de zoogenaamde kazernen, maar ook op alle andere gebouwen of gedeelten van gebouwen, waarin militairen, bij gebrek van genoegzame ruimte in de kazernen, door en vóór rekening van het Rijk worden gekazerneerd; dat de bedoelde vrijstelling zich uitstrekt tot de gebouwen of gedeelten daarvan, welke door en voor rekening van het Rijk zijn in huur genomen en tot woningen dienen voor gehuwde onderofficieren en verdere militairen; dat om die vrijstelling aan de rechthebbenden te verschaffen, jaarlijks vóór 1 Mei, door de Plaatselijke of Garnizoenscommandanten aan de Ontvangers der directe belastingen opgave moet worden gedaan van de perceelen, onder hun kantoor gelegen, en waarin, om gezegde redenen, militairen door en voor rekening van het Rijk zijn gehuisvest, — terwijl voorts die Ontvangers in kennis moeten worden gesteld met de gevallen waarin perceelen in den loop van een dienstjaar door de bedoelde militairen worden verlaten of betrokken.

BEGROOTING VAN UITGAVEN VOOR DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1876.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING OP HET VOORLOOPIG VERSLAG DER
COMMISSIE VAN RAPPORTEURS.

Ad §§ 1 en 2. Ter beantwoording van het aangevoerde in deze paragrafen en hoofdzakelijk met het oog op de belangrijke gezichtspunten in de beide laatste alinea's van § 2 ter sprake gebracht, vermeent de Minister zich niet te mogen onthouden van de algemeene beschouwingen mede te deelen, die hij oordeelt dat ten richtsnoer moeten strekken van de behandeling van het geheele onderwerp.

De algemeene eischen der defensie van een land zijn niet voor zulk een absolute oplossing vatbaar, dat er feitelijk daarvoor slechts één volkomen goed stelsel zoude bestaan, waar tegenover alle andere stelsels als geheel verkeerd zouden moeten worden veroordeeld. Elk stelsel brengt zijne eigenschappen mede ten goede en ten kwade, en het is de waardeering van het meerdere en mindere dier eigenschappen in deze of gene richting, welke bij de beslissing ten grondslag strekt. Hetzelfde doet zich voor bij de afzonderlijke hoofddeelen van het defensiestelsel, en verder afdalende, bij de onderdeelen, en eindelijk bij de speciale versterkingen.

Naarmate nu die beslissingen van het algemeene tot het gedetailleerde meer afdalen, verminderen zij in uitgebreidheid van strekking, terwijl zij toenemen in technisch karakter en in aantal van onderwerpen.

Het is dus niet te verwonderen, dat men er naar streeft, om, tegenover de onvermijdelijke verscheidenheid van opiniën, de middelen op te sporen tot het verzekeren van de zoozeer bedreigde stabiliteit in de uitvoering.

Het eerste wat daarbij voor de hand ligt is, door wettelijke regeling de toekomst te binden; maar men ondervindt al spoedig, dat — hoe wenschelijk zulks ook ware — deze niet de volkomen oplossing van alle bezwaren in zich kan bevatten.

De wettelijke regeling moet toch in algemeene trekken blijven, en zich bepalen tot het aangeven van de liniën en stellingen die men in de permanente defensie wil begrijpen. Verder kan zij niet gaan, wil zij aan de verantwoordelijkheid der elkander opvolgende uitvoerders der wet beperkende en beschermende grenzen stellen, zonder hunne zelfstandigheid te vernietigen. Dit geldt zoowel de Ministers, die de voorstellen tot die uitvoering moeten doen, als de Vertegenwoordiging, die de daarvoor benoodigde uitgaven, onder beoordeeling van het doel dat er mede beoogd wordt, jaarlijks moet bekrachtigen.

De vestingwet gaat daarin zóóver als bestaanbaar is. De gedetailleerde opgave der werken voor het vestingstelsel vereischt, met schatting der kosten, moge volstrekt noodig geweest zijn om de gedachten te bepalen bij de vaststelling der bedoelde liniën en stellingen, — als absoluut heerschend boven de overtuiging der uitvoerders kunnen zij evenmin voor de toekomst dienen, als dat de opgegeven

kosten een bepaald totaalcijfer kunnen waarborgen. Nog daargelaten de verhooging van de eenheidsprijzen bij de contracten, de meerdere eischen wegens de verhoogde kracht en de kostbaarheid der vuurmonden, zijn de financiële resultaten van de vele groote werken, ook op ander gebied in de laatste tijden uitgevoerd, wanneer men die vergelijkt met de aanvankelijke ontwerpen, allen zoovele bewijzen voor deze waarheid, die ten overvloede nog wordt bevestigd door de zesjarige ondervinding, sedert het eerst aangeboden ontwerp van vestingwet verkregen.

Van zelve moet nu, daar men dus alles niet te voren kan bepalen, de vraag rijzen, of die wenschelijke stabiliteit niet te verkrijgen zoude wezen door het instellen van een permanente commissie die — door geleidelijke vernieuwing harer leden met den tijd meêgaande — toch, als bij overlevering, de volkomen eenheid van beginselen bij de details van uitvoering zou kunnen verzekeren.

Om evenwel te kunnen beantwoorden aan hare hier veronderstelde roeping, zou zoodanige commissie de opvolgende Ministers van Oorlog van een groot deel hunner verantwoordelijkheid in zake der voltooiing van het vestingstelsel moeten ontheffen, welke verantwoordelijkheid zich in casu niet verder zoude behooren uit te strekken, dan tot de verplichting om de besluiten der commissie te houden binnen de perken door de wet gesteld.

De volstrekt noodige aanvulling van dergelijke regeling zou moeten zijn, dat de Vertegenwoordiging, bij het toestaan der gelden voor de uitvoering der besluiten van de commissie, zich dezelfde beperking stelde als de Minister zoude behooren te doen. Zij zou derhalve alleen te beoordeelen hebben, of de financiële krachten van den Staat al dan niet bestand zijn tegen de uitgaven door de commissie noodig geacht, en of de perken der vestingwet al dan niet worden overschreden. Ging de Vertegenwoordiging in dat een of ander verder dan de verantwoordelijkheid van den Minister zou medebrengen, dan zou zij zich toch onmiddellijk gesteld zien tegenover een niet verantwoordelijk uitvoerend college.

Het is op grond dier overwegingen, dat de Minister het denkbeeld van de instelling eener commissie als de zooveen bedoelde, — hoe ingenomen hij in menig opzicht daarmede ook zoude wezen, — als in lijnrechten strijd met onze Staatsinstellingen, voor geen verwezenlijking vatbaar acht.

Reeds in de Memorie van Toelichting der Staatsbegrooting, en met verwijzing aldaar naar § 2 der Memorie van Toelichting van dit wetsontwerp, heeft de Minister zich, ten opzichte van zijne beginselen nopens de voltooiing van het vestingstelsel, zeer bepaald verklaard. Zijne zienswijze omtrent deze voltooiing nadert in vele opzichten, voornamelijk wat de Nieuwe Hollandsche waterlinie betreft, meer tot het ontwerp van den Minister ENGELVAART, dan tot die der opvolgers van dezen, echter geheel blijvende in de beginselen, vastgesteld bij de vestingwet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), en zich aansluitende bij de bestaande, bij de in uitvoering zijnde en bij de goedgekeurde versterkingen. De invloed dezer opvatting zal zich dus niet kunnen doen gevoelen voor zulke werken, als waarvoor bereids gelden zijn besteed of bestemd, noch voor de zoodanige, waarvan reeds uitgewerkte projecten aanwezig zijn.

De aanleiding dat hij daarbij niet uitvoeriger in vergelijkende beschouwingen trad ten aanzien der onderscheidene ontwerpen, is daarin gelegen, dat alles wat voor en tegen die ontwerpen te zeggen valt, in de vroegere discussiën reeds meer-malen uitvoerig van weerskanten behandeld is geworden, en het dus, bij het mededeelen van hetgeen hij het wenschelijkst acht, meer geldt de keuze zijnerzijds tusschen de onderscheidene opiniën, de waardeering van dit vóór en tegen, dan het aanvoeren van geheel nieuwe gezichtspunten, zoodat het kenbaar maken van zijne voorstellen reeds in menig opzicht van zelve medebrengt de wetenschap, welke gronden het zwaarst bij hem hebben gewogen.

Voor zooverre de in deze paragrafen genoemde punten niet bij de behandeling der afzonderlijke artikelen nader worden toegelicht, zij hier het volgende aangegeven.

Wat het offensief bij Naarden »op de lijn van de grootste hoogten» aangaat, de Minister deelt daaromtrent geheel in het gevoelen door de bestrijders van dit

ontwerp in de ten vorigen jare gewisselde stukken uiteengezet. Hij beschouwt het tegenwoordig zoogenaamd offensief als eene voldoende opnamestelling.

Tot het voorstellen van het maken van een stuw in de Lek, om te dienen als middel tot betere voorziening in de inundatiën bij zeer lagen waterstand, kan de Minister niet besluiten. De menigvuldige bezwaren die er bestaan en velerzijds zijn aangevoerd tegen de daarstelling, de uitvoering en de goede werking van zoodanige omvangrijke inrichting, wegen bij hem veel meer dan de voordeelen, die men bij de exceptioneele toestanden, waarvoor zij zou moeten dienen, zich voorstelt te verkrijgen; zulks te eerder nog, wanneer hij overweegt de eischen die de afwisseling der waterstanden voor de uitvoering zoude stellen en de belemmeringen die daarbij voor de goede werking zouden ontstaan. Ook de krachtiger bevestiging, die tegenwoordig meer dan vroeger aan de Nieuwe Hollandsche waterlinie wordt gegeven, heeft in het algemeen de strekking — waarmede de Minister zich geheel kan vereenigen — om de verdediging niet geheel afhankelijk te doen zijn van de volkomenheid der inundatiestelling, maar de inundatie meer als middel ter aanzienlijke verhooging van de kracht, dan als hoofdzaak der defensie te beschouwen, althans in zooverre, dat, met het oog op den algemeenen toestand van het terrein, reeds bij onvolkomen inundatiestelling nog eene krachtige verdediging te voeren zal wezen.

In de Memorie van Toelichting zijn bij § 3 de redenen opgegeven, die er toe geleid hebben om af te wijken van de volgorde der uitvoering, zooals die is vastgesteld bij art. 2 der vestingwet, — bij welk artikel zelf toch reeds het geval werd voorzien dat later de wenschelijkheid zou kunnen blijken om zich niet vast aan die volgorde te binden. Het is dan ook van deze bevoegdheid, — te recht door de wet aan den uitvoerder gegeven, — dat de Minister gebruik heeft gemaakt om in het belang der defensie de afwijking voor te stellen, en zulks geheel in overeenstemming met zijn beginsel, reeds in de Memorie van Toelichting van hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting aangegeven, »om de algemeene verdedigbaarheid zoo spoedig doenlijk te verbeteren en doorgaande te behouden». Met dit beginsel zou hij het moeielijk overeen kunnen brengen langer het verbeteren der zoo onvolkomen werken tot verdediging van onze zeegaten uit te stellen.

Over de totaalkosten van de werken waarvoor gelden worden aangevraagd, zal hierachter worden gesproken, bij de behandeling der bemerkingen op de onderartikelen, enz.

Ad § 3, 1ste alinea. In § 2 der Memorie van Toelichting van dit wetsontwerp, werd voor de beginselen verwezen naar het daaromtrent aangevoerde in § 3 der Memorie van Toelichting van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting. Te dier plaatse werd o. a. medegedeeld dat de Minister eene eenvoudiger opvatting van het vestingstelsel voorstaat dan zijn voorganger. Dewijl daardoor de financiële gevolgen van het geheel — hoewel niet met juistheid te voren te bepalen — van zelve tot een aanzienlijk lager cijfer zullen worden gebracht, is ook niet de financiële zijde der quaestie bij de uiteenzetting van zijne voorstellen zoozeer op den voorgrond getreden, als het geval zoude geweest zijn, indien hij voor meer uitgebreide plannen gestemd ware.

Hij heeft echter daarbij er op gewezen, dat dit alles van geen invloed kon zijn op de aanvraag van gelden voor het jaar 1876, als zijnde ook hij van oordeel, dat de uitvoering van de vestingwet met de meeste kracht moet worden voortgezet. Daarom heeft hij dus zooveel gelden aangevraagd als, met het oog op de beschikbare verschillende werkkrachten mogelijkerwijze, met eene doelmatige leiding van zulke belangrijke en werksaamheden is overeen te brengen.

Bij de behandeling der afzonderlijke artikelen wordt van zelve op dit punt teruggekomen; alleen zij hier nog bij op te merken, dat 's Ministers beginsel niet uitsluitend een zuinigheidsmaatregel is, maar berust op de bepaalde overtuiging zijnerzijds, dat het vormen van ver strekkende plannen tot fortentbouw niet is het beginsel dat de grondslag onzer defensie behoort te wezen. Zoo hij enkele malen er de aandacht op vestigt, dat zijne voorstellen ook niets praëjudicieren voor hen die het tegenovergestelde gevoelen zijn toegedaan, dan is dit ten gevolge

van den wel te verklaren wensch, dat ook die tegenstanders er niet toe mogen worden genoopt, door afstemming zijner voorstellen, de geheele uitvoering noodeloos te vertragen, — maar daarbij heeft hij toch steeds duidelijk verklaard, dat hijzelf nimmer er toe gebracht zou kunnen worden om tot zoodanige uitbreiding van fortbouw mede te werken.

Zijne opvatting kan alzoo alleen het *totaal*-cijfer, niet het *jaarlijksche* cijfer van kosten verminderen, maar moet tot eene spoediger voltooiing leiden.

2de, 3de en 4de alinea. De wenschelijkheid, om het tot de werken behoorende artilleriesmaterieel op de vestingbegroting te brengen, is reeds bij de Memorie van Beantwoording van het VIIIste hoofdstuk nader toegelicht, en omtrent dit punt zal derhalve bij de behandeling van dat hoofdstuk de beslissing kunnen vallen.

Ad § 4. De overgave der opgeheven vestingwerken aan het bestuur der domeinen, is reeds verre gevorderd. De belangen der gemeenten zijn daarbij zeer wel met de militaire belangen in overeenstemming kunnen worden gebracht. Het is te voorzien dat deze overgave nog in 1875 geheel zal zijn afgelopen.

Ad § 5. Dat de financieele opofferingen, die der natie voor het verbeteren der middelen tot handhaving harer onafhankelijkheid moeten worden opgelegd, bij den Minister van Oorlog niet buiten overweging blijven, zal hem zeker niet betwist worden. Hij vermeent echter, dat het niet dadelijk op zijn weg ligt om de aanwijzing der middelen voor de toekomst bij deze begroting te behandelen en een bepaald oordeel daarover uit te spreken.

Artikel 1.

Iste AFDEELING.

Materieel der artillerie.

I. De Minister zal trachten het vermelde in § 7 van de Memorie van Toelichting nader te verduidelijken.

Het was zijne bedoeling bij die paragraaf te wijzen op de urgentie der door hem gedane aanvraag voor vesting- en kustmaterieel, en zulks door de verklaring, dat: hoezeer hij zooveel heeft aangevraagd als hij kan overeenbrengen met de verplichting tot nauwgezet onderzoek en met het noodzakelijke beleid om voor deugdelijke leverantiën te waken, in verband met de eigene werkkrachten en de voor ons beschikbare krachten van binnen- en buitenlandsche particuliere fabrieken, toch nog niet tot die aanvraag aan de eischen, die men voor de nieuwe bewapening van alle bestaande werken moet stellen, zou worden voldaan. Wanneer men nu het door hem in § 2 der Memorie van Toelichting op hoofdstuk VIII daaromtrent gezegde in aanmerking neemt, vertrouwt hij dat de juistheid van die verklaring niet in twijfel zal worden getrokken, maar dan moet hij tevens hierbij aantekenen, dat, *wat het gelijken tred houden van de bewapening met den aanleg der werken betreft*, ook door hem er op wordt gewezen, hoedanig in die bewapening thans voorloopig wordt voorzien, waardoor wel nog niet volkomen aan de eischen der defensie wordt voldaan, maar toch de verdedigbaarheid verzekerd is.

Dat eene andere groepeerings der buitengewone uitgaven door het brengen van het artilleriesmaterieel op het artikel „voltooiing van het vestingstelsel”, eenigen invloed zou kunnen uitoefenen op de spoediger aanschaffing van dit materieel, en zoo zelfs dat dit, in dien zin, als een afdoende maatregel kan worden beschouwd, zal de Minister zeker niet beweren. Uit den aard der zaak kan toch het doel van dit voorstel geen ander zijn, dan gelegenheid te geven om bij de algemeene beoordeeling van hetgeen voor de voltooiing van het vestingstelsel jaarlijks wordt aangevraagd, op de meest rationeële wijze rekening te houden met een der hoofdelementen, zeker niet het minst belangrijke, der passieve defensie.

Dat dit nieuwe materieel ook door het Departement van Oorlog hoofdzakelijk in het buitenland wordt aangeschaft, in de fabriek van de firma KRUPP, is van

algemeene bekendheid. Wel komen nu en dan aanbiedingen van andere fabrikanten voor levering van kanonnen, affuiten of projectielen, maar, nog daargelaten dat het de voorkeur verdient zooveel mogelijk zich bij dezelfde firma te houden, wanneer daarvan de soliditeit en de ondervinding op dat gebied zooveel waarborg geven, zoo moet men wel in het oog houden, dat het verdeelen der bestellingen over vele fabrikanten noodzakelijk zou medebrengen hetzelfde grondig onderzoek en streng toezicht bij elk der afzonderlijke firma's, welk een en ander tot veel tijdverlies en groote kosten zoude leiden.

Bij de onzekerheid of bedoelde fabriek meer voor ons Gouvernement zou kunnen leveren dan 51 zware — niet slechts 11 zooals het Voorloopig Verslag aangeeft — en 20 minder zware vuurmonden, vond de Minister geen vrijheid om de aanschaffing hooger te ramen, te meer omdat het, ondanks de erkende soliditeit van die firma, toch altijd wenschelijk is de eerste keuring niet te groot te maken, en zich voor geen langere toekomst dan noodig te binden.

In § 8 der Memorie van Toelichting vermeende de Minister de proeven die met het stalen vestinggeschut (1) worden genomen niet zonder bespreking te moeten laten, juist ten einde verklaring te geven, hoe gelden kunnen worden aangevraagd voor vuurmonden die nog in beproeving zijn. Daaruit toch kan blijken dat die proeven, na het verkrijgen van betrouwbare gegevens, niet strekken om uit te maken of tot de aanschaffing al of niet zal worden overgegaan, maar alleen om de gegevens te verzamelen voor het naar eisch opmaken der definitieve contracten. Ook met het oog op de details van constructie der onderdeelen van de vuurmonden, affuiten en bedieningsgereedschappen, zijn de proeven noodzakelijk. Wat bij voorbeeld de gereedschappen betreft, zoo is het bevorderen van eenvormigheid met die welke bij ons bestaan en voor onderscheidene soorten of kalibers kunnen dienen, een punt dat niet mag worden over het hoofd gezien.

De bijvoeging, dat wanneer dit geschut echter niet aan de *gegronde* verwachting mocht voldoen, ook niet tot de aanschaffing zou worden overgegaan, is verder slechts te verduidelijken, door nader op te merken, dat, hoe gegrond die verwachting ook zij, de *mogelijkheid* van tegenvallen evenwel bestaat. Ja, in dergelijk onverwacht geval, maar ook dan alleen, zal het tijdverlies ontstaan, waarop in het Voorloopig Verslag wordt gedoeld, maar dan zou men er zich toch zeker niet over beklagen dat men juist door de proeven aan een groote teleurstelling zou zijn ontkomen.

II. Hoewel er geen bedenkingen tegen bestaan om de leden der Kamer inzage te verleenen van al de armeeringsstaten der onderscheidene vestingen en forten, zoo zou het overleggen van die vrij volumineuse pakketten weinig aan het doel kunnen beantwoorden. Op veel geschikter wijze vermeent de Minister aan het verlangen der Kamer te voldoen, door het hierbij voegen van een gedetailleerden recapitulatiestaat, geheel ingericht met het oog op hetgeen verlangd wordt.

Deze staat geeft den toestand aan, zooals die volgens de op het oogenblik bestaande armeeringsstaten blijkt te wezen. Alle stellingen en liniën, ook die van Amsterdam, zijn daarin begrepen. Van de nieuwe forten, die door zijn voorganger werden voorgesteld, doch door den Minister niet worden gewenscht, waren nog geen armeeringsstaten opgemaakt, en met de bewapening welke voor die werken vereischt zou zijn geworden, is dan ook bij het samenstellen van den recapitulatiestaat geen rekening gehouden.

De meer uitvoerige staat, die ten grondslag van dezen recapitulatiestaat heeft gestrekt, en ter inzage voor de leden van de Kamer ter griffie gedeponoord wordt, zal in de onderdeelen, bij de uitvoeringen tot de voltooiing van het vestingstelsel, uit den aard der zaak meermalen eenige verandering behooren te ondergaan; maar de Minister vertrouwt, dat op deze wijze de Vertegenwoordiging, in gelijke mate als zulks thans den Minister zelve doenlijk is, zich rekenschap zal kunnen geven van de totale eischen voor eene volkomen bewapening.

(1) Dat ook veldgeschut van 8,7 cM., waarmede evenzeer proeven worden genomen, hier vermeld werd, is een schrijffout.

De 11 kustkanonnen, waarvan de aanschaffing is voorgedragen, zullen, gelijk reeds vroeger gezegd is, bij de firma KRUPP worden besteld. De daarvoor uitgetrokken som is gegrond op de opgaven door die firma zelve verstrekt. Bindend zijn die opgaven niet, daar geen fabrikant tegenwoordig zes maanden te voren bindende opgaven doet, maar het laat zich verwachten, dat zij niet veel bezijden het juiste bedrag zullen zijn.

Het opnemen van het aantal en kaliber der aan te schaffen vuurmonden in de wet zelve, om daardoor den Minister bij de regeling der bestellingen meer te binden dan bij de tegenwoordige redactie der wet het geval is, acht hij niet wenschelijk en hij vertrouwt ook, dat, na overweging van alle consideratiën die — volgens de hiervoren meer uitvoerig gegeven toelichtingen — zich voordoen bij het aanschaffen van dit materieel, de Vertegenwoordiging, in het belang der zaak, zich nu ook wel met dit gevoelen zal kunnen vereenigen.

Art. 1. Het geschut, bedoeld in art. 1 van den toelichtenden staat van het wetsontwerp, is *achterlaad*-geschut. Dat niet daarvan speciaal melding werd gemaakt, is vermoedelijk daaraan toe te schrijven, dat men geen stalen voorladers heeft van 30,5 en 24 cM. Bij het vestinggeschut mocht het woord »achterlaad" niet ontbreken, omdat men ook Br. voorladers van 12 cM. K. heeft.

Wat nu de quaestie van *eenheid van kaliber* tusschen kust- en marinegeschut betreft, mag niet uit het oog worden verloren, dat de werkring van beide geschutsoorten zéér uiteenloopt.

Kan de marine haar te beschieten doel meestal zooveel naderen als zij noodig acht om van haar vuur een nuttig effect te verkrijgen, de kustartillerist moet den vijand bekampen op den afstand waarop deze van hem verkiest te blijven.

Moet de marine woekeren met de ruimte waarin zij haar geschut moet plaatsen en is elke verzwaring van het kaliber oorzaak dat de vaartuigen meer drijfvermogen moeten erlangen of dieper treden, de grootere zwaarte van het geschut heeft voor den kustartillerist geen ander nadeel dan dat de bediening moeilijker wordt, welk laatste echter voor de marine niet minder het geval is. Zal dus de marine soms genoodzaakt zijn hare eischen wat de *uitwerking* betreft ondergeschikt te maken aan andere voor haar niet minder gewichtige zaken, en kan zij, wat de *kracht* harer vuurmonden aangaat, iets toegeven, omdat zij het in hare macht heeft de uitwerking te verhoogen, door het doel meer te naderen, de kustartillerie mag niets op de uitwerking laten vallen, maar moet hare eischen regelen naar de locale omstandigheden. Kan de vijand op eenig punt met zware schepen op grooten afstand eene batterij passeeren, dan *moet* de bewapening sterk genoeg zijn om zulks te bemoeielijken.

Zoowel Oorlog als Marine moeten zorgen, ieder het voor zich benodigde geschut aan te schaffen. Daar hieraan echter groote uitgaven verbonden zijn, laat het zich niet verwachten dat een van beiden veel meer dan het strikt noodige zal aanschaffen, en is het dan ook in den regel niet denkbaar dat de een den ander uit zijn voorraad zal kunnen bijspringen. Nu moge het in een *zeer exceptioneel* geval kunnen voorkomen dat van een ontredderd vaartuig het geschut aan wal kan dienen en niet op een ander vaartuig kan worden overgebracht, het zal dan altijd nog zeer moeielijk zijn dat overbrengen, van zulke zware lasten, in oorlogstijd uit te voeren. In elk geval zouden dan toch de affuiten en ramen niet zijn te benutten. Voor zulk eene uitzondering kan men echter niet de voordeelen opofferen aan een zwaarder kaliber verbonden, zoo ten minste die voordeelen dringend noodig zijn. *De uitwerking van den vuurmond moet groot genoeg zijn voor het beoogde doel*, dit is de alles overheerschende eisch. Nu is om pantsers te doorboren als die van de *Glutton* (pantserdikte 30,5 cM.) en de *Rupert* (pantserdikte 28 en 30,5 cM.), schepen die niet meer dan 6 meter diep treden, het kanon van 28 cM., op den afstand waarop die schepen onze batterijen, bijvoorbeeld die te Helder, kunnen voorbijstoomen, niet voldoende en kan daartoe alleen het kanon van 30,5 cM. dienen.

De uitwerking van een projectiel hangt af van zijne levende kracht, dat is van

zijn gewicht en van de trefsnelheid, en daar het gewicht van het kaliber afhankelijk is, is ook de uitwerking grootendeels van het kaliber afhankelijk.

Het kanon van 30,5 cM. schiet met eene buskruitlading van 65 kilogr., een projectiel van 305 kilogr. met eene aanvankelijke snelheid van ongeveer 460 meters; terwijl bij het kanon van 28 cM. die getallen respectievelijk zijn: 40, 234 en 440.

Deze cijfers worden voldoende geacht om aan te toonen hoezeer beide kanonnen, wegens hun verschil in kaliber en dus in gewicht van het projectiel, in uitwerking moeten verschillen, en dat dit werkelijk het geval is, moge uit een paar voorbeelden nader blijken.

Bij de in 1872 en 1873 in Pruisen genomen proeven tegen pantserschilden, doorboorde op 150 meters afstand het projectiel van het kanon van 28 cM. eene schijf gedekt met platen dik 30,5 cM.; terwijl het projectiel van het kanon van 26 cM., wegende 188 kilogr., geschoten met 35 kilogr. buskruitlading en eene trefsnelheid van 440 meters, die schijf niet doorboorde.

Bij de proeven in 1875 doorboorde het projectiel van het kanon van 30,5 cM. en op 200 meters afstand, eene schijf waarvan de gezamenlijke ijzerdikte der pantsering 42,6 cM. bedroeg; terwijl 4, door middel van electriciteit gelijktijdig op eene plaat der schijf afgegeven schoten uit 4 kanonnen van 26 cM., het voorste schild wel belangrijk beschadigden, doch het achterste schild niet konden doorboren.

Doch ook al was het kanon van 28 cM. op dit oogenblik nog juist voldoende, dan nog zou het verkeerd te achten zijn, dien vuurmond, die misschien na kort tijdsverloop weer onvoldoende zou zijn, aan te schaffen, nu een zwaarder vuurmond *bestaat*, die bovendien het voordeel heeft zijne veel sterkere uitwerking mede op een veel grooteren afstand te geven.

In de meeste Rijken is of wordt dan ook voor de kustverdediging een kanon van grooter kaliber dan 28 cM. aangenomen. Frankrijk en Italië hebben het kanon van 32 cM. In Engeland is het kanon van 30,5 cM. ingevoerd en wordt een van grooter kaliber beproefd. In Duitschland neemt men proeven met een kanon van 35 cM.

Zoo ooit dan is men zeker bij deze zaak verplicht, ter voorkoming van tijd-roovende proeven en groote kosten, de vuurmonden te nemen die elders als goed zijn bevonden. Wat de kosten van aanschaffing betreft, deze verschillen niet in die mate dat zij een overwegend bezwaar zijn tegen de aanschaffing van het grootere kaliber. Het kanon van 30,5 cM. met affuit kost *f* 109,520, dat van 28 cM. *f* 81,060.

De kustbatterijen welke gedeeltelijk met kanonnen van 30,5 cM. zullen bewaard worden, zijn die welke gezicht hebben op de reede van Texel en die het binnenloopen door het Westgat moeten tegengaan. Het getal benoodigde vuurmonden zal bedragen 20, zullende daarvoor even zooveel kanonnen van 24 cM. minder worden aangeschaft.

Wat het ijzeren kanon van 24 cM. betreft, de ondergeteekende kent daaraan voldoende uitwerking toe om met een projectiel van 144 kilogr., eene lading van 24 kilogr. buskruit en eene aanvankelijke snelheid van ongeveer 380 meters, op 800 meter afstand pantsers van 20,6 cM. en op 1200 meters pantsers van 15 cM. te doorboren. Daar nu onder de aanvallende schepen velen zullen wezen, die geheel of gedeeltelijk niet zwaarder gepantserd zijn, zoo kunnen deze vuurmonden en nog meer de stalen van 24 cM. zeer goede diensten bewijzen.

Een uitvoerig onderzoek heeft plaats gehad naar de mogelijkheid om vaartuigen — zolderschuiten — te bezigen om daarop licht geschut te plaatsen. De uitslag van dit onderzoek is voor speciale gedeelten onzer liniën zeer bevredigend geweest, zoodat het voornemen bestaat — en waaraan ook reeds begin van uitvoering is gegeven — om de verschillende benoodigdheden aan te schaffen en op te leggen, ten einde in oorlogstijd schuiten aldus te kunnen inrichten, terwijl last is gegeven, het personeel, voor zooveel daartoe gelegenheid bestaat, daarmede te

oefenen. Waar zwaarder bewapende schepen kunnen optreden, zal de marine in de behoeften moeten voorzien.

Art. 2. Het bronzen kanon van 12 cM. K. wordt voorgesteld omdat dit voldoende uitwerking heeft voor het beoogde doel, veel minder kost dan het stalen kanon van dat kaliber en door ons zelf kan worden vervaardigd. Dat het Departement van Marine alleen stalen kanonnen van 12 cM. K. neemt, is misschien op *dit* oogenblik waar, maar dat dit geschieden zou omdat het de bronzen vuurmonden van dat kaliber onvoldoende acht, is moeielijk overeen te brengen met het feit, dat dezerzijds, ingevolge eene daartoe strekkende aanvraag, voor het Departement van Marine nog van laatstbedoelde stukken aan 's Rijks gieterij worden vervaardigd.

Omtrent de proeven, waarvan sprake is in § 10 van de Memorie van Toelichting, moet de ondergeteekende opmerken, dat deze niet betrekking hebben op vuurmonden van het kaliber van 12 cM., en dat, uit eene proef met een kanon van 8,7 cM. nog lang niet met zekerheid is te zeggen, of het gebruik van staal of staalbrons ook op dat van 12 cM. is toe te passen, zoodat het dus niet onraadzaam wordt geacht, deze vuurmonden van gewoon brons te nemen.

Wat overigens de mededeelingen van dagbladen en tijdschriften betreft, mag men betwijfelen of deze, naast de voordeelen, ook wel altijd de ondervonden nadelen en teleurstellingen aangeven, terwijl niet altijd is na te gaan of bijzondere oorzaken, niet in verband staande met de uitwerking, tot de aanneming hebben gedrongen, misschien zelfs ondanks het niet volkomen slagen van de proef.

De Minister kan de verzekering geven, dat alles in het werk wordt gesteld om omtrent dit punt op de hoogte van den gang der zaak te blijven.

Art. 3. Wat de taakverdeeling van den torpedo-dienst tusschen land- en zee-macht betreft, zoo zijn de *offensive* torpedo's onder het Departement van Marine gebracht, en voor het Departement van Oorlog dus de *defensive* torpedo's overgebleven, gelijk bij de 1ste alinea der hiergenoemde § 11 der Memorie van Toelichting is vermeld.

Tot beantwoording van de verdere vragen ten aanzien der torpedo's, zal de Minister thans niet in nadere beschouwingen treden, daar hij de behandeling dier punten in een openbaar stuk niet in 's lands belang acht.

IIde AFDEELING.

Materieel der genie.

Art. 4. Het is voor een geregeld beheer volstrekt noodig dat de dienst der Genie-officieren niet in afzonderlijke deelen gesplitst worde. De grenzen zouden niet wel zijn af te bakenen, omdat de verschillende werkzaamheden veelvuldig in elkander grijpen, en, ook wat verantwoordelijkheid van gezag en beheer aangaat, volstrekt niet zijn te scheiden. De gepensioneerde Genie-officieren zijn in den regel op te gevorderden leeftijd en van te hoogen rang om weder in ondergeschikte betrekkingen te kunnen geplaatst. De civiele ingenieurs zijn slechts tijdelijk in dienst, en kunnen dan ook alleen individueel bij de Genie-commandementen worden ingedeeld, om zoodanig werkzaam te zijn, als de aard hunner bekwaamheden het meest gewenscht doet voorkomen. De geregelde gang van zaken vordert te zeer dat de beschikbare werkkrachten op het voordeeligt worden aangewend, om daarin niet den besten waarborg te vinden, dat dit punt met de vereischte zorg wordt ter harte genomen; wierd dit verwaarloosd, dan zou het bestuur en zouden de Commandanten der genie er allereerst en in hooge mate de slechte gevolgen van ondervinden.

Art. 5. I. De Minister vertrouwt dat nu althans zijne beginselen en plannen niet meer geacht zullen worden in het duister te liggen, en het duidelijk zal gebleken zijn dat hij voor de Nieuwe Hollandsche waterlinie geen meerdere nieuwe werken noodig acht, dan die welke in dit artikel, hoofdzakelijk onder 6°, zijn aangegeven.

Behalve wat ten aanzien van het offensief van Naarden reeds hiervoren is vermeld, is dan ook het laten vervallen der door zijnen ambtsvoorganger gewenschte forten Westbroek, Bureveld en Oud-Wulven, en het voorstellen van de batterijen bij den Gagel, alsmede de batterij aan den hoofddijk en die aan het Hemeltje, datgene, wat zijn beginsel en zijne voorstellen karakteriseert. Over een en ander wordt bij de hiervolgende onderdeelen van dit artikel nader gesproken.

De Minister durft veronderstellen dat na deze zoo bepaalde uiteenzetting van zijne beginselen, en bij de algemeene bekendheid met de ligging der bestaande forten in de Utrechtsche linie, het bij de Memorie van Beantwoording voegen van een kaart der Utrechtsche linie wel niet meer noodig zal geoordeeld worden.

De beantwoording van hetgeen verder voorkomt in de algemeene beschouwing nopens dit artikel, volgt later en meer bepaaldelijk bij de behandeling der slotpunten van het Voorloopig Verslag.

4°. Het is reeds gezegd, en uit hetgeen bij het ontwerp van wet onder het hierbedoelde punt is voorgesteld, blijkt het bovendien duidelijk, dat de Minister niet deelt in het gevoelen van zijn voorganger, dat een vooruitgeschoven fort te Westbroek — uit den aard der zaak dan een sterk en zelfstandig werk — gevorderd wordt. Evenmin meent hij, dat het bij gebreke van dien noodzakelijk is den post aan den Gagel tot een dergelijk groot werk te hervormen. Hij acht zelfs zulke uitbreiding van den fortenbouw niet wenschelijk. Hij zou niet willen medewerken om door vermeerdering van het aantal groote zelfstandige forten, de hoofdkracht der defensie, als het ware over te brengen naar eene vooruitliggende linie in meer accessibel terrein, dat zooveel gunstiger is voor de aanvalswerken en operatiën des vijands tegen die forten.

Volgens zijn stelsel wordt de permanente defensie alhier voldoende geacht, wanneer de voorgestelde verbeteringen aan den post van den Gagel zullen zijn verricht en daarbij tevens de vuuruitwerking van dien post zal zijn vermeerderd door twee batterijen aan weërszijden nevens dit werk, welker aanleg hij zeker niet tot oorlogstijd zou willen uitstellen.

Bovendien houdt hij zich overtuigd dat zelfs, wanneer volgens het stelsel van zijn voorganger het fort te Westbroek ware aangenomen, men er toch ook toe zou hebben moeten komen om de hierbedoelde verbeteringen aan den Gagel te laten volgen, door de overweging, dat, zoo zulks niet geschiedde, de geheele verdediging van dit gedeelte der linie zoude verloren gaan met het verlies van het fort Westbroek, en dus uitsluitend zou berusten op het behouden van dit laatstgenoemde fort in meer accessibel terrein gelegen.

De forten Rijnauwen en Vechten zullen door het besteden der aangevraagde gelden voltooid en in staat gebracht worden om te kunnen beantwoorden aan het doel, waarmede zij gebouwd zijn.

5°. In den toelichtenden staat der begrooting voor 1875 is medegedeeld dat het bedrag der gezamenlijke kosten voor de verbetering van het fort op de Biltstraat op f 200 000 is geraamd. Dat bedrag zal niet overschreden worden.

Als aan dit fort te besteden, werd op genoemden staat uitgetrokken voor 1875 f 50 000. Bij het opmaken dezer begrooting werd daarvoor f 70 000 voor 1876 gebracht. Intusschen heeft de te volgen gang van het werk, die toenmaals nog niet met juistheid te beoordeelen was, medegebracht, dat er uit den dienst van 1875 waarschijnlijk zullen moeten worden betaald ongeveer f 80 000, en uit dien van 1876 f 95 000, terwijl alsdan met f 20 000 op 1877 het geheele werk zal voltooid zijn. Kwam nu het denkbeeld in verwezenlijking, dat alle onderdeelen, door splitsing van het artikel in meerdere artikelen, reeds bij het opmaken der begrooting tot de juiste som zouden moeten worden geraamd, dan zou reeds dadelijk hiervoor een afzonderlijk wetsontwerp moeten worden aangeboden, al is het ook dat die meerdere sommen door vermindering op de andere onderdeelen kunnen worden gecompenseerd. Dit moge als een bewijsgrond strekken voor hetgeen bij het laatste punt van deze Memorie zal worden aangevoerd.

6°. Voor de versterking der meer teruggetrokken bestaande linie door eene

batterij aan den Hoofddijk en eene batterij aan het Hemeltje, in het ontwerp-ENGELVAART voorkomende, zijn bij het ontwerp-VAN STIRUM, de zelfstandige forten Bureveld en Oud-Wulven in de plaats getreden. De beginselen van den Minister brengen evenwel mede om ook hier tot zijne bekende opvatting der voltooiing van het vestingstelsel terug te keeren, en omtrent de evenbedoelde forten zijn in algemeenen zin insgelijks de beschouwingen van toepassing, ad 4°. hiervoren ten aanzien van het niet aanleggen van een fort te Westbroek ontwikkeld. Verder mag hier nog bij opgemerkt worden dat thans vrij algemeen door de voorstanders van meer uitgebreiden fortenbouw wordt erkend, dat het fort te Bureveld alléén nog niet aan de eischen van dit stelsel voor de positie bij de Bilt zou voldoen; alsmede, dat in hetzelfde stelsel een fort voorwaarts van Houten, beter zou voldoen dan een fort te Oud-Wulven.

Men moge nu de beginselen van den Minister niet toegedaan zijn, toch kan men daarom zijn plan geen verouderd plan noemen, en men zal dit wel willen toegeven, wanneer hij mededeelt, dat zijn zienswijze ook geheel in overeenstemming is met het gevoelen van de commissie, in Februari jl. door 's Ministers voorganger benoemd, om na locale inspectie te adviseeren ten opzichte van het aanleggen der forten Westbroek, Bureveld en Oud-Wulven, — welk advies in de laatste helft der maand Maart werd uitgebracht.

7°. De Minister is niet voornemens om, na de voltooiing der stelling van Honswijk, nog een fort tot dekking van de brug bij Kuilenburg voor te stellen.

9°. Het verbeteren der inundatiemiddelen bij Tiel zal moeten bestaan in het maken eener sluis in den Waalbandijk beneden Tiel, met een afvoerkanaal naar de Linge. Later zullen nadere overwegingen en onderzoekingen moeten leeren, of tusschen de monding van het te graven kanaal en die der Korne, nog eenige rivierverbeteringen noodig zullen zijn.

De kosten van de sluis met kanaal en daarbij behoorende dijken, bruggen en waterkeeringen, zijn op f 500 000 begroot.

Steeds wordt over alle werken, waarbij men in aanraking komt met rivieren, dijken enz., met den Waterstaat in overleg getreden en de ontwerpen ter beoordeeling aan het Departement van Binnenlandsche Zaken gezonden. De meening dat zulks *weinig* of *niet* plaats heeft, is derhalve ongegrond. Juist bij dit werk hebben niet alleen reeds vier jaar lang overleggingen plaats gehad, maar het ontwerp is geheel in samenwerking met gemeld Departement opgemaakt; diensvolgens bestaat het voornemen niet om dit kanaal voor de scheepvaart in te richten.

10°. De stelling van Asperen behoort, wegens hare eigenaardige ligging, tot eene der moeielijkste, om, zonder dat men daarbij in uitersten vervalt, naar eisch te kunnen worden versterkt. Verschillende globale ontwerpen zijn daarvan in overweging genomen, nadat een vroeger meer uitgewerkt plan, om verschillende redenen, vooral van lokalen aard, ter zijde gelegd is moeten worden.

Na de indiening der begrooting is echter de wet voor den aanleg van spoorwegen voor rekening van den Staat tot stand gekomen. Onder de daarbij vastgestelde lijnen behoort ook de lijn Dordrecht-Elst, welke de Nieuwe Hollandsche waterlinie nabij Asperen zal snijden.

In afwachting dat de juiste richting van die spoorweglijn zal zijn aangewezen — waarbij de verdedigingsbelangen niet uit het oog zullen worden verloren, — kan bezwaarlijk een definitief plan worden vastgesteld en de Minister hieromtrent dan ook nog geene bepaalde beslissing mededeelen.

12°. Eene batterij vóór Woudrichem, bij Rijswijk, zooals vroeger ontworpen was, zou weinig beduiden en niet aan het doel beantwoorden, mede omdat zij te dicht bij Woudrichem zou zijn gelegen. Bovendien was de plaats, ook met het oog op de grondgesteldheid, ongeschikt te achten. Het ontwerp, zooals het daar lag, kon niet uitgevoerd worden, maar zou nog, door nader onderzoek, tot latere voorstellen kunnen leiden. Veel meer vooruit te gaan zou een uitgebreider stelsel van werken ten gevolge hebben dan wenschelijk wordt geacht of in 's Ministers bedoeling ligt.

Er blijft dus niets anders over dan zich voor het oogenblik te bepalen tot het verbeteren van Woudrichem. Deze plaats moet men niet, al draagt zij den naam van vesting, als een vesting in de gewone beteekenis van het woord beschouwen, maar meer als een fort of groote batterij, op een zeer gewichtig punt aan de samenvloeiing van twee groote rivieren. Als zoodanig moet zij van bomvrije gebouwen voorzien en den wal overeenkomstig de eischen der tegenwoordige artillerie ingericht worden.

Woudrichem te verlaten kan toch wel niet in iemands bedoeling liggen; want, deed men dit, dan zou de vijand vrij spel hebben om langs en achter de rivierdijken gedekt te naderen en batterijen aan te leggen, die Vuren in de keel en Gorinchem in het front zouden beschieten, en alzoo de kracht der linie zouden verlammen. Daartegen moet worden gewaakt.

Art. 6. Wat de positie van den Helder betreft.

Hierbij wordt tevens en in de eerste plaats beantwoord hetgeen daaromtrent ad § 2 in het Voorloopig Verslag is gezegd.

Reeds deed 's Ministers voorganger, bij zijne Memorie van Beantwoording dd. 10 December 1874 (bladz. 12), kennen, dat de batterij Wierhoofd door hare ligging niet die uitbreiding kan erlangen welke zij behoeft om haar doel — het beschermen der haven van het Nieuwediep — te bereiken, en daarom vermoedelijk zou moeten worden ondersteund door een op de Harssens aan te leggen werk. Daar nu bedoelde Minister een bepaald voorstander was van den aanleg van een fort op de Laan, blijkt ten duidelijkste, dat een werk op de Harssens niet *in plaats* maar *nevens* een fort op de Laan zou hebben moeten komen.

Evenmin als zijn voorganger wil de Minister de batterij Wierhoofd onveranderd laten. Ook zou de Minister geen bepaald tegenstander zijn van een batterij op den dijk bij het Meteorologisch observatorium, waar zij eerst ontworpen is, indien zij daar ter plaatse kon gemaakt worden. Doch hij moet hier opmerken, dat zijn voorganger, in zijne Memorie van Toelichting, dd. 9 October 1874, reeds gesproken heeft van eene batterij op den dijk tusschen Kaaphoofd en het Meteorologisch observatorium, aangezien reeds toen de bezwaren bekend waren, die zich tegen de eerst aangewezen plaats voordeden en die vroeger over het hoofd schijnen gezien te zijn.

Wat later aan het landfront nog zal moeten verbeterd worden heeft nog geen punt van gezette overweging bij den Minister uitgemaakt, althans niet in die mate, dat hij reeds nu daaromtrent stellige mededeelingen zou kunnen doen; trouwens is dit geheel zonder invloed op den bouw der kustbatterijen, die in de eerste plaats noodig zijn.

Overgaande tot hetgeen omtrent deze positie in art. 6 van 't Verslag voorkomt, wordt het volgende medegedeeld.

Het doen van grondboringen in volle zee, is een werk dat, door zijnen exceptioneelen aard, niet door ieder aannemer naar eisch is uit te voeren, en waarbij veel speciale ondervinding wordt vereischt. Men zal dus daarmede aanvangen op de Harssens, waar zoodanige boringen gemakkelijker zijn te verrichten, met het voornemen om vervolgens ook eenige boringen op de Laan te doen, als wanneer de ondervinding, daaromtrent bij de Harssens opgedaan, van veel nut zal kunnen wezen. Hij zou dan niet gaarne zoodanige gelegenheid laten voorbijgaan om aan den wensch van velen te voldoen, terwijl toch de kennis dier gronden op de Laan in geen geval onbelangrijk kan worden geacht.

De Minister is zeer bepaald het gevoelen toegedaan, dat men voor de verdediging van dit zeegat zich zal moeten beperken tot de zwaar bewapende kustbatterijen, waarbij het fort op de Harssens zich zal behooren aan te sluiten. Hij zal dus zijnerzijds niet tot het voorstellen van een fort op de Laan overgaan, al zou hem ook de uitvoerbaarheid van dit werk mogen blijken.

Konde hij — hetgeen niet het geval is — instemmen met het stelsel om eene groote uitgebreidheid aan den fortbouw ter verdediging dezer positie te geven (welk stelsel echter, gelijk hiervoren is gezegd, buiten invloed blijft op den bouw

der kustbatterijen) dan zou hij een fort op de Laan verre verkiezen boven een fort op den Zuidwal.

In de begrooting zijn geen gelden voor den *bouw* van een fort op de Harssens gevraagd; maar alleen tot voorbereidende werkzaamheden er van (zie Toelichtenden staat); dat zijn: onderzoekingen, opnemingen en dergelijken. Reeds in het loopende jaar zijn daar opnemingen verricht, en als de uitkomst mocht doen blijken dat zij onvoldoende zijn, dan is men voornemens er meerdere te laten doen. Men moet de noodige gegevens hebben, alvorens over de mogelijkheid en wijze van uitvoering in overleg te treden met de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Marine. Voor den bouw zelven van het fort en wat er toe gerekend kan worden te behooren, zullen geen gelden worden uitgetrokken, dan nadat met die Departementen de zaak behandeld en in staat van wijzen gebracht is.

De aangevraagde gelden moeten, behalve voor die onderzoekingen of opmetingen, dienen tot het verbeteren der Oostbatterij, een reeds aanbesteed werk, het verbeteren der kustbatterij Erfprins, een dezer dagen aan te besteden werk, alsmede tot de verbetering van het fort Kijkduin, voor welke laatste het voornemen bestaat de aanbesteding zoo mogelijk nog in dit jaar en anders in het begin van het volgende te doen plaats hebben.

Tot de verbetering van laatstgenoemd fort behoort ook de bouw van een nieuwen lichttoren buiten het fort. De ontwerpen daarvan worden bij het Departement van Marine opgemaakt, en die arbeid is zoover gevorderd, dat waarschijnlijk nog in dit jaar de aanbesteding, althans gedeeltelijk, zal kunnen geschieden.

Dat niet tot de verbetering van de batterij Kaaphoofd zal worden overgegaan, vóór de aangrenzende dijkbatterij op het fort Erfprins gereed is, heeft tot reden, dat daar anders al het zware geschut buiten batterij, en alzoo dit gedeelte der stelling geheel weerloos zou zijn. Gelijke redenen gelden voor het nog niet onderhanden nemen van de batterij Wierhoofd.

In de begrooting zijn geen gelden uitsluitend voor eene batterij nabij het Meteorologisch observatorium uitgetrokken, aangezien die batterij is samengevallen met het zeefront van het fort Erfprins. Verschillende ontwerpen zijn gemaakt tot eene kustbatterij op de vroeger aangenomen plaats, aan den Helderschen hoek, beoosten het observatorium. De onderzoekingen leidden evenwel reeds vroeger tot de overtuiging, dat tegen de uitvoering onoverkomelijke bezwaren bestaan, omdat aldaar de dijk zeer smal en onmiddellijk, met zeer steile helling, tegen diep water gelegen is, en dus daarin niet gegraven kan worden. Aan het meer achteruittrekken der batterij kan niet worden gedacht, wijl men dan verplicht zou zijn, een groot gedeelte van de kom der gemeente weg te ruimen. Daarop is de mogelijkheid nagegaan om de batterij te maken in of op den breeden dijk, tusschen Kaaphoofd en het observatorium. Ook de uitwerking der desbetreffende ontwerpen leidde niet tot bevredigende uitkomsten, weshalve reeds door 's Ministers voorganger besloten werd, de batterij op het daartoe te wijzigen en vooruit te brengen zeefront van het fort Erfprins te maken. De dijk zal nu zoover als de waterstaatsbelangen het gedoogen worden weggegraven, om daarachter de kustbatterij zoo nabij het vaarwater mogelijk aan te leggen. Zij zal door een natte gracht stormvrij zijn, en door de daaronder te maken gebouwen tevens voorzien in het gebrek aan bomvrije gebouwen in genoemd fort.

Zooals reeds boven gezegd is, moeten, behalve voor eenige onderzoekingen en opnemingen, de voor de stelling van den Helder aangevraagde gelden dienen tot voortzetting der werken waarvan de aanbestedingen hebben plaats gehad of weldra zullen geschieden, dat is: van de verbetering der Oostbatterij, van fort Kijkduin en van fort Erfprins (met inbegrip der dijkbatterij, ook genoemd de batterij nabij het Meteorologisch observatorium). Het zijn dus termijnen van werken waarvoor dit jaar gelden waren toegestaan, welke verdeeld moeten worden naarmate de vorderingen der uitvoering. Al had men derhalve de thans aangevraagde som in drie eenigszins willekeurig bepaalde deelen verdeeld, dan zou men toch moeten wijzigen. Ingeval de drie werken bij de aanbidding der begrooting reeds aanbe-

steed hadden kunnen zijn, zou die som iets nauwkeuriger bepaald hebben kunnen worden. Het nut zou echter gering zijn geweest.

De drijvende batterijen, type Popoffka, wekken ook zeer de belangstelling van den Minister van Oorlog. Hij stemt in met hetgeen daaromtrent door zijn ambtgenoot voor Marine bij de Memorie van Beantwoording van het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting wordt gezegd, en neemt mitsdien de vrijheid daarnaar te verwijzen.

Art. 7. De zaak der sperforten vereischt nadere toelichting.

Het eigenaardig karakter dier fortten bestaat daarin, dat zij bestemd zijn een bepaald acces onder hun vuur te houden, ook nog, wanneer zij door een eventueelen terugtocht onzer troepen geheel aan zich-zelfen zijn overgelaten, en zulks alhier met het bepaalde doel om het gebruik van den spoorweg tot aanvoer van zwaar belegeringsmaterieel zoolang mogelijk aan den vijand te ontzeggen. Voor zoodanig doel worden nu bij voorkeur de punten gekozen der rivierovergangen, omdat aldaar het omleggen van den spoorweg buiten het bereik van ons geschut voor den vijand de meeste bezwaren oplevert, terwijl bovendien de spoorwegbruggen alsdan niet geheel vernield behoeven te worden, om de herstellingen daarvan in korten tijd aan den vijand te beletten.

Bij het aanleggen van defensiewerken zijn de kosten niet altijd evenredig aan het beoogde nut, en tot zekere grens kan men dan ook niet het uitvoeren van werken geheel achterwege laten, om reden van de betrekkelijk groote kosten daaraan verbonden.

Dit genoemd karakter der sperforten brengt nu mede, dat zeer hooge eischen van zelfstandigheid, stormvrijheid en beveiliging van bezetting en geschut daarbij gesteld moeten en dus groote kosten niet kunnen vermeden worden, zonder het gewichtige, maar toch eenzijdige doel, dat men tracht te bereiken, geheel te missen.

Een natuurlijk gevolg daarvan is, dat de ontwerpen van de eerste sperforten met meer dan gewone nauwgezetheid werden overwogen, en dit zoeken als het ware naar een type van constructie, tot langdurig overleg omtrent onderscheidene vóór-ontwerpen heeft geleid. Reeds 's Ministers voorganger deelde mede dat zoodanig sperfort op 12 ton zoude komen; de Minister zelf vreest dat die kosten bezwaarlijk veel beneden een millioen kunnen zijn; maar hoe dan ook, hij zou niet gaarne dienaangaande een beslissing nemen, zonder een nauwgezet overleg om tot de doelmatigste constructie te geraken, te doen voorafgaan.

De reden dat de Minister zich niet met de keuze der plaatsen van zijnen ambtsvoorganger kan vereenigen, is daarin gelegen, dat de plaatsing op den linker-oever, in het verlengde van de brug, te uitsluitend aan het eenzijdige hoofddoel der sperforten voldoet, en hij door het kiezen der ligging op den rechteroever, zonder iets aan dit hoofddoel te kort te doen, een meerdere werking aan die fortten verzekert voor andere mogelijke omstandigheden, die zich bij onderscheidene oorlogstoestanden kunnen voordoen.

Zoo zal de ligging van het fort op de Marschweide, aan de noordzijde van Zutfen, niet alleen aan den vijand het gebruik maken van de spoorwegbaan tot overgang van den IJsel beletten, maar hem zelfs reeds in hooge mate in zijne bewegingen belemmeren bij de nadering tot de stad en bij het tot daar aanvoeren van materieel en benodigdheden; in één woord, bij de rustige vestiging in of nabij die stad van een depotplaats voor zijne vooruitrukkende troepen; welke vestiging voor hem vooral van belang is te achten, ingeval hij, bij gebreke van het verdere gebruik van den spoorweg, zou moeten trachten zijn zwaar materieel door andere middelen over den IJsel en verder langs de kunstwegen te vervoeren, ten aanval op onze centrale liniën.

Nog meer zal die ligging in ons belang zijn, wanneer bijzondere oorlogstoestanden aanleiding mochten geven dat belangrijke gedeelten van ons veldleger in verband met bondgenooten, bij een algemeenen oorlog aan die zijde zouden moeten opereeren.

Bij Zwolle zal evenzeer de ligging op den rechteroever kunnen medewerken tot het steunen der veldoperatiën van onze troepen, wanneer de evenbedoelde oorslogstoestanden het nemen van positie aan den Beneden-IJsel mochten vereischen.

Bovendien mag eene beschouwing, hoewel van ondergeschikt krijgskundig belang, hier toch niet geheel onvermeld worden gelaten, namelijk, dat voor beide genoemde plaatsen, de ligging van de forten op den rechteroever, beter gelegenheid geeft om door de vuuruitwerking van het fort tegenover de vijandelijke operatiën de steden zelve en hare omgeving te dekken en te sparen, dan dit bij de ligging op den linkeroever het geval zou kunnen zijn.

De redenen, welke er verleden jaar toe geleid hebben om de ontwerpen voor de sperforten te Zwolle en te Zutphen het eerst onderhanden te nemen, bestaan nog. Thans de bewerking dier ontwerpen te laten rusten om aan dat voor het fort bij Westervoort te beginnen, zou eene niet wenschelijke vertraging geven, en het bewerken van alle drie te gelijk de beschikbare werkkrachten, zoowel wat het maken van doelmatige projecten als het behoorlijk leiden der onteigening en uitvoering betreft, te boven gaan.

Art. 8. De aanleiding tot het voorstellen eener wijziging in de volgorde van uitvoering der werken, is reeds behandeld in het laatste gedeelte der algemeene beschouwingen van deze Memorie, ad §§ 1 en 2.

Te Willemstad is volslagen gebrek aan bomvrije gebouwen, terwijl er zelfs weinig en dan nog maar zeer middelmatige andere militaire gebouwen, als kazernen, enz. gevonden worden. In dat gebrek wenschte de Minister spoedig te voorzien. Hij heeft dientengevolge de verbetering of den aanleg van forten niet uit het oog verloren, en bevelen zijn gegeven, om ontwerpen tot verbetering van het fort de Ruiter en tot aanleg van een werk op den Stadschen dijk uit te werken.

Art. 9, 1°. De samenhang van den bouw van een fort nabij den nieuwen Maasmond met dien van den spoorweg naar den Hoek van Holland, kan de Minister niet toestemmen. Het voorname, ja eenig doel van dergelijk werk is, een vijand te beletten den Maasmond binnen te dringen. Gaarne toegevende dat aldaar torpedo's zeer nuttig aangewend zullen kunnen worden, moet men toch opmerken, dat daarom eene batterij er niet overbodig zal wezen. Eerstbedoelde vernielingsvoorwerpen kunnen soms niet bijtijds worden gelegd, omdat men den waterweg open wil houden, en liggen zij er eenmaal dan dienen zij bewaakt te worden. Bovendien, thans heeft men de keuze eener goede plaats tot aanleg, die zoodanig is te bepalen, dat zij niet belemmert de projecten voor eene eventueele haven aldaar. Het is de vraag of, als er eenmaal een soort van havenstad verzezen is, dit nog het geval zou zijn.

Hoewel het een zelfstandig werk moet wezen, zijn de eischen ten aanzien der inrichting, met het oog op den aanval waaraan het kan blootgesteld zijn zoo te water als te land, veel minder dan dit bij de kustforten aan de andere zeegaten en bij de sperforten aan den IJsel het geval is. Het kostbare ontwerp, daarvoor opgemaakt, heeft den Minister om die reden niet kunnen voldoen en zal daarom aanmerkelijk gewijzigd moeten worden.

De verdediging van den mond van het Noordzeekanaal door eene permanente versterking, acht de Minister, wegens den stand der werkzaamheden en de locale omstandigheden, beter voor uitstel vatbaar dan die van den Maasmond, en hij heeft dus nog geen ontwerpen daaromtrent overwogen. Hoewel er vele projecten omtrent de stelling van Amsterdam bestaan, heeft hij die nog niet in gezette overweging genomen, als van oordeel zijnde, dat het wenschelijk is in de eerste plaats te voorzien in de verdediging der door hem voorgestelde punten, en dat het te gelijktijd aanvragen der werken ook van deze stelling, de beschikbare werkkrachten zoude te boven gaan.

2°. Wat de verdediging van het Haringvliet aangaat, moet in de eerste plaats de vesting Hellevoetsluis, die in zeer onvoldoenden staat is, verbeterd worden. Zonder dat zal eene batterij aan de Hoornsche hoofden, 4000 meter verder opwaarts gelegen, weinig baten. Blijft de vesting in haren gebrekkigen toestand,

dan zal het een vijand weinig moeite kosten haar te nemen, en alsdan is hij tevens meester van het land van Voorne en het kanaal door dat eiland. Hij zal zich, in dergelijk geval, weinig om een werk aan de Hoornsche hoofden bekreunen. Om die reden is ook het aanleggen van een werk aan de Hoornsche hoofden nog niet door den Minister zoo bepaald overwogen, dat hij daaromtrent tot het doen van voorstellen zou kunnen overgaan. Eerder denkt hij er aan, hoedanig het geschiktst eene batterij aan de Quack tot het weren van een aanval op deze positie zal kunnen medewerken, maar tot eene bepaalde beslissing betreffende de inrichting daarvan is hij nog niet gekomen.

Art. 10. In vele forten zijn de gebouwen niet behoorlijk voorzien van de noodige inrichtingen en voorwerpen, vereischt tot gebruik en bewoning. Zulks aan te schaffen is het doel van dezen post. Daartoe behooren rakken in munitiemagazijnen, meubelen, het verbeteren van keukens en dergelijken; een en ander te detailleeren is zeer moeielijk. Mochten de gelden worden toegestaan, dan zal overal worden nagegaan wat er ontbreekt, en daarin worden voorzien.

Art. 11. In verschillende gedeelten der Nieuwe Hollandsche waterlinie zijn voorwerpen opgelegd, die in 1870 gediend hebben tot telegraphische verbindingen. Volledig is die voorraad in geen deele, en de aangevraagde som moet dienen om het ontbrekende aan te vullen, opdat bij opkomend oorlogsgevaar onmiddellijk de noodige telegraphische verbindingen kunnen worden daargesteld. In vredestijd die verbindingen te maken, zou geen doel treffen; het onderhoud zou moeielijk en kostbaar zijn, en daarbij zou men op het bezwaar stuiten, dat particulier eigendom niet altijd zou kunnen vermeden worden. Intusschen zal men nagaan of sommige gedeelten reeds vooraf in vredestijd kunnen worden gemaakt. Het algemeene stelsel is, de verbindingen in de nabijheid der forten onderaards te maken, en ze overigens naar plaatselijke toestanden te regelen.

Art. 12. Deze som is alleen gevraagd om op sommige plaatsen opnemingen te kunnen doen voor werken, die eerst later moeten worden gemaakt en nu niet in het wetsontwerp voorkomen. Die gelden zullen dus dienen om bijtijds tot meer bepaalde onderzoekingen te kunnen komen. Uitgebreid zullen zij uit den aard der zaak niet wezen; mocht het nader blijken dat zij zonder uitstel van meer omvang mochten noodig zijn, dan zou, desgevorderd, eene som uit den post voor onvoorziene uitgaven kunnen overgeschreven worden. Tot het uittrekken dezer som is men gebracht, door dat zich dit jaar het gemis van gelden, tot gezegd einde bestemd, zeer heeft doen gevoelen.

IIIde AFDEELING.

Art. 13. Daar uit den aard der zaak dit artikel niet juist is te bepalen, kan de uitgetrokken som voor eene begrooting van 67 ton bezwaarlijk als te ruim worden beschouwd, vooral niet wanneer in aanmerking wordt genomen, dat het globale der ramingen van zoovele onderscheidene posten niet kan worden vermeden, — gelijk op onderscheidene plaatsen is aangetoond.

Artikel II.

Hiervoren, bij de beantwoording ad § 3, is reeds gezegd dat de aanvraag der gelden geregeld is naar hetgeen geacht wordt dat in 1876 zal kunnen worden verwerkt. Daarbij zal de verdeling van de te verwerken sommen over verscheidene liniën, tot het doorgaand waarborgen der verdedigbaarheid voorgesteld, tevens ten goede komen van de doelmatige verdeling der beschikbare werkkrachten in de onderscheidene garnizoenen, alwaar toch voor den loopenden dienst steeds geniepersoneel moet aanwezig zijn.

Dit neemt niet weg dat het bedrag dier aanvraag niet anders kan zijn dan eene raming, die niet door nauwkeurige cijfers bepaald kan worden vastgesteld, en dit wel o. a. om de navolgende redenen:

Bij het opmaken der begrooting, zelfs bij het toestaan der gelden, kunnen niet alle ontwerpen reeds te voren geheel gereed gemaakt zijn. Te lang vóór de uit-

voering alle projecten reeds in detail te overwegen en definitief vast te stellen, is niet wenschelijk voor een goede degelijke behandeling. Bij alle departementen en administratiën, belast met het doen uitvoeren van omvangrijke publieke werken, wordt dit beginsel vrij algemeen erkend. De ondervinding heeft veelvuldig geleerd, dat anders de ramingen grootendeels fictieve cijfers blijven, waarvan de juistheid maar zelden in de toekomst bevestigd zou worden, nog daargelaten dat de projecten door den drang der omstandigheden en door het openen van nieuwe gezichtspunten toch meermalen zouden moeten worden gewijzigd. Veel noodeloze inspanning zou daardoor van de intelligente werkkrachten worden gevorderd en ook door de onzekerheid van de latere beslissing.

Maar gesteld men konde een en ander doen, zonder dat dit ten nadeele der ontwerpen zelve strekte, dan zou toch nog een lange voorbereidingstijd worden gevorderd, alvorens de handen aan het werk konden worden geslagen. Men bedenke toch dat voor het ingenieurskorps, met de werken belast, de dagelijksche dienst van onderhoud en gewone werken, het maken der bestekken van de dadelijk uit te voeren en het maken der ontwerpen van de voor te stellen werken, te zamen moet gaan met het opzicht over hetgeen in uitvoering is, en hoeveel overleg reeds gevorderd wordt om hierbij den gang van den dienst behoorlijk te regelen. Dit doet zich vooral in de eerste jaren gelden. De nieuw aangestelde Officiëren en de civiele ingenieurs, alsmede de oudere Officiëren, voor zooverre die minder in de gelegenheid zijn geweest om onteigeningen te leiden en groote werken te ontwerpen en te surveilleeren, — die allen moeten zich geleidelijk vormen, en waar niets aan ondervinding en kennis ontbreekt, schiet toch nog zoo dikwijls de gewoonte te kort om den voorbereidenden arbeid der bestekken op zijn spoedigst te volvoeren, zonder door overhaasting de goede afwerking te schaden, die het aanbesteden der werken moet mogelijk maken.

Naarmate dus de werkzaamheden in geregelden gang zijn, zal zich dit alles geleidelijk verbeteren en meer overeenstemming tusschen de jaarlijksche aanvragen en de volvoering der werken te verwachten zijn.

Al die omstandigheden zijn wel voorzien geworden, en het is juist daarom dat het afzonderlijk houden der uitgaven voor het vestingstelsel, ten einde die meer tot eene doorlopende begrooting te maken, zoo noodig werd geoordeeld en tot stand is gekomen.

Tot nadere toelichting van de bedoelde Bijlage n°. 4, in den gewenschten zin, voor zooverre de aard van het onderwerp zulks mogelijk maakt, diene het volgende:

I. *Nieuwe Hollandsche waterlinie.*

a. Naarden. De verbetering der fronten Oranje-Promers-Turfpoort zal nog p. m. f 155 000 op den dienst van 1877 vereischen.

b. Muiden. De in den staat n°. 5 vermelde f 70 000 zijn de termijnen der aanbesteding; met de kleine werkzaamheden kunnen nog p. m. f 20 000 in 1877 gevorderd worden.

c. Weesp. Komt gereed, zonder dat voor 1876 nieuwe gelden zijn uitgetrokken.

d. Fort Uitermeer. Als voren.

e. Fort Tienhoven. De aangevraagde som wordt geacht voor de voltooiing voldoende te zijn.

f. Fort Gagel. Als voren.

g. Forten Voordorp, Rijnauwen en Vechten. Als voren.

h. Fort Biltstraat. Er wordt gerekend dat nog p. m. f 20 000 op den dienst van 1877 zal komen. Zie de uitvoeriger omschrijving hiervoren, ad art. 5, 5°.

i. Batterijen op den Overeindschen weg. Komen met de op den dienst voor 1875 gebrachte gelden geheel gereed.

k. Stelling bij Honswijk. Niet juist te bepalen; kan voor 1877 nog wel p. m. f 200 000 vereischen.

l. Stelling van Everdingen en 't Spoel. Voor 1877 zal alleen nog overblijven het onder profiel brengen van den hoofdwal en voorziening van de keel, waarvan de kosten nog niet zijn op te geven.

m. Stelling van Asperen. Blijft nog onbepaald. Zie hierover ad art. 5, 10°.

n. Fort bij Vuren. Zal voor 1877 nog wel f 200 000 vorderen.

o. Werken in het land van Altena. De ontwerpen zijn nog niet gereed, en vooral met het oog op de onderscheiden en veelal slechte toestanden van den bodem, zijn de kosten niet met juistheid te bepalen. Algemeen wordt echter gerekend dat het bedrag der kosten voor deze stelling niet beneden de f 800 000 zal blijven.

p. Inundatiemiddelen en gemeenschapswegen. Hieromtrent wordt verwezen naar hetgeen vroeger, ad art. 5, 9°, is gezegd.

II. Stelling van Helder.

Men kan schatten dat de kustbatterijen, uitgezonderd Wierhoofd met de Harsens, ruim 2 miljoen zullen kosten, waardoor dan ook tevens voorzien zal zijn in het bomvrij logies voor het fort Erfrins (zie ad art. 6).

III. Sperforten.

Zooals hiervoren ad art. 7 is te kennen gegeven, kunnen de uitgaven voor elk dezer fortten wel tot 1 miljoen klimmen.

IV. Stelling van het Hollandsch Diep en het Volkerak.

Onder verwijzing naar het medegedeelde ad art. 8, kan men daar nog bijvoegen, dat de uitgaven voor de geheele stelling 3 miljoen zullen kunnen belooopen.

V. Stelling van de monden der Maas en van het Haringvliet.

a. Nieuwe Maasmond. Zie hieromtrent ad art. 9, 1°.

b. Hellevoetsluis. De werken voor de vesting Hellevoetsluis worden geschat op 8 ton à 1 miljoen. Zie verder hetgeen dienaangaande is vermeld ad art. 9, 2°.

Artikel III.

De Minister kan er niet mede instemmen, dat men te ver zou gaan met al de artikelen van *art. 1* in *art. 3* op te nemen, aangezien toch ieder deskundige zal moeten toegeven, dat bij de uitvoering van werken met al wat daartoe behoort, aankoop van grond, sluiten van overeenkomsten enz., het onmogelijk is vooraf met juistheid alle kosten te berekenen. Zijn er enkele werken waarbij dit laatste heeft kunnen geschieden, zoo wordt dan ook daarvoor van den post geen gebruik gemaakt. Te veel beperking in deze kan wel veel belemmering veroorzaken voor de reeds moeilijke regeling van den voortgang van zoo vele onderscheidene werken; nut kan zij niet aanbrengen.

Om aan het verlangen ten aanzien van *art. 4* van *art. I* te voldoen, bestaat geen bezwaar, en er is dan ook, blijkens de bij deze Memorie gevoegde Nota van wijziging, voor dat artikel aan de opmerking gevolg gegeven.

Ten opzichte van de punten, door de Commissie van Rapporteurs aangegeven als in de afdelingen meer of minder gewenschte veranderingen in de wetsvoordracht, heeft de Minister de eer nog het volgende te doen kennen:

Ad 1°. Deze zaak is reeds behandeld bij de Memorie van Beantwoording voor Hoofdstuk VIII.

Ad 2°. Het voorstel tot verandering der volgorde, op grond van de bevoegd-

heid bij het slot van art. 2 der vestingwet gegeven, is toegelicht in het laatste gedeelte van de beantwoording der algemeene beschouwingen ad §§ 1 en 2.

Bovendien zoude het overbrengen der sommen van de artt. 8 en 9 op de artt. 5, 6 en 7, de beschikbare werkkrachten voor die laatste artikelen te boven gaan.

Ad 3°. De bij dit punt bedoelde opgaven zijn zooveel mogelijk gegeven bij de beantwoording van de bemerkingen op de betrekkelijke artikelen.

Ad 4°. Na de uiteenzetting van zijne beginselen omtrent de voltooiing van het vestingstelsel, moet de Minister de beoordeeling ten aanzien van dit punt geheel aan de Kamer overlaten, namelijk, of zij thans, door het weglaten van de hier genoemde posten, de beslissing wil nemen, die in het begin van dit jaar is uitgesteld geworden, dat aan den toen door zijnen voorganger noodig geachten meer uitgestrekte fortbouw (zie de vervallen memorieposten op de loopende begrooting) de voorkeur moet worden gegeven.

Ad 5°. De Minister heeft tegen de splitsing van art. 5 en de omschrijving der posten, zooals dat een en ander bij dit punt wordt verlangd, gewichtige bedenkingen. Aan dat verlangen gevolg te geven, zou een gewenschten goeden gang van zaken belangrijk kunnen schaden.

Zooals hiervoren reeds gezegd is, kunnen toch juiste berekeningen van kosten, lang vooraf, op algemeene ontwerpen, onmogelijk worden gemaakt. Ook bij werken van zeer samengestelden aard op slappe bodem of waarbij gronden onteigend en rekening met verschillende belangen moet gehouden worden, is het ten eenenmale ondoenlijk vooraf de kosten met eenige juistheid te ramen. Evenmin kan men voorzien, of niet bij den voortgang der groote werken het meer of minder brengen op het volgende jaar, door onbekende omstandigheden noodzakelijk zal wezen; terwijl ook nog opgemerkt moet worden, dat, alvorens gelden zijn toegestaan, geene aanbestedingen of aankopen kunnen geschieden, en dus in vele zaken, tusschen den tijd van raming en van uitvoering, groote veranderingen kunnen plaats grijpen.

Werken zonder risico zijn in den laatsten tijd dikwerf onder de begrotingsom aangenomen; daarentegen hebben andere werken, waarbij wel risico was en waarbij gronden moesten worden aangekocht of overeenkomsten met verschillende besturen moesten worden gesloten, veelal meer geld gekost, dan er vroeger voor geraamd was.

Wanneer nu de verschillende werken in eene stelling of linie uit één artikel kunnen worden betaald, komt de mindere uitgaaf voor het eene zeer goed te stude bij de meerdere voor het andere. Deze zelfde compensatie heeft plaats, als om deze of gene reden eene andere verdeling van termijnen over dienstjaren wordt gevorderd, dan men zich vroeger had voorgesteld (bijv. door vroegere of latere aanbesteding). Mocht men dan de tot heden toe gebruikelijke wijze van werken niet volgen, dan zou men telkens bij eene hoogere uitgaaf zijne toevlucht moeten nemen tot het indienen van eene wet, dat zeker niet weinig tot stremming in den voortgang der zaken zou leiden. (Zie het voorbeeld ad art. 5, 5°.)

Om dus bij eventuele hoogere kosten dan begroot zijn geene vertraging te geven, zou men door de gewilde splitsing en omschrijving als vanzelf er toe geleid worden, alle globale ramingen buitengewoon op te voeren. Men betwijfelt of zulks in de bedoeling ligt, en toch ware dit niet te vermijden.

's Gravenhage, den 4den December 1875.

De Minister van Oorlog,
ENDERLEIN.

RECAPITULATIE EN OVERZICHT DER BEWAPENING.

Volgens de thans bestaande armeeringsstaten is benoodigd aan geschut, voor:

a. bestaande werken waarvan de armeerung is vastgesteld: houwitsers van 20 cM. 76, van 15 cM. 222; getrokken kanonnen van 24 cM. 76, van 16 en 15 cM. 200, van 16 cM. Lt. 17, van 12 cM. L. 328, van 12 cM. K. 414, van 8 cM. voorlaad 16; gladde kanonnen van 20 cM. 27, van 15 cM. 11, van 9 cM. L. 451, van 9 cM. K. 119; mortieren van 29 cM. 139, van 20 cM. 43; Coehoornmortieren 364.

b. ontworpen werken, waarvan de armeerung is vastgesteld: houwitsers van 20 cM. 8, van 15 cM. 26; getrokken kanonnen van 24 cM. 20, van 15 en 16 cM. 21, van 12 cM. L. 130, van 12 cM. K. 74; gladde kanonnen van 20 cM. 2, van 9 cM. L. 65, van 9 cM. K. 24; mortieren van 29 cM. 4, Coehoornmortieren 36.

c. ontworpen of bestaande werken die gewijzigd moeten worden, waarvan de armeerung globaal is aangegeven, doch niet definitief vastgesteld: houwitsers van 20 cM. 4; getrokken kanonnen van 24 cM. 50, van 15 en 16 cM. 54, van 12 cM. L. 175, van 12 cM. K. 98; gladde kanonnen van 9 cM. L. 182; mortieren van 29 cM. 40; van 20 cM. 6.

Te zamen: houwitsers van 20 cM. 88, van 15 cM. 248; getrokken kanonnen van 24 cM. 146, van 16 en 15 cM. 275, van 16 cM. Lt. 17, van 12 cM. L. 833, van 12 cM. K. 586, van 8 cM. voorlaad 16; gladde kanonnen van 20 cM. 29, van 15 cM. 11, van 9 cM. L. 698, van 9 cM. K. 143; mortieren van 29 cM. 183, van 20 cM. 49, Coehoornmortieren 400.

Voorhanden op 1 Januari 1875.

Houwitsers van 20 cM. 246, van 15 cM. 232; getrokken kanonnen van 24 cM. 47 (en één bij de commissie van proefneming, die niet meer voor eene bewapening in aanmerking kan komen), van 16 en 15 cM. 73, van 16 cM. Lt. 43, van 12 cM. L. 585, van 12 cM. K. 85, van 8 cM. voorlaad 140; gladde kanonnen van 20 cM. 87, van 15 cM. 185, van 9 cM. L. 826, van 9 cM. K. 326; mortieren van 29 cM. 172, van 20 cM. 216, Coehoornmortieren 568.

Bijgekomen in 1875.

2 getrokken kanonnen van 24 cM. Voor deze kanonnen zijn gelden aangevraagd op de begrooting van 1873; zij zijn in 1874 overgenomen, doch konden eerst in 1875 verzonden worden.

Toegestaan op de begrooting van 1874.

10 getrokken kanonnen van 24 cM. Door afkeuring is de fabrikant in gebreke gebleven deze te leveren; zij zullen in 1876 opgeleverd moeten worden.

Toegestaan op de begrooting van 1875.

10 getrokken kanonnen van 24 cM., 150 id. van 12 cM. K.

Totaal der vier laatste categorieën: 246 houwitsers van 20 cM., 232 van 15 cM.; 69 getrokken kanonnen van 24 cM., 73 van 16 en 15 cM., 43 van 16 cM. Lt., 585 van 12 cM. L., 235 van 12 cM. K., 140 van 8 cM. voorlaad; 87 gladde kanonnen van 20 cM., 185 van 15 cM., 826 van 9 cM. L., 326 van 9 cM. K., 172 mortieren van 29 cM., 216 van 20 cM., 568 Coehoornmortieren.

Er ontbreken dus nog:

77 getrokken kanonnen van 24 cM., 202 van 16 en 15 cM., 248 van 12 cM. L., 351 van 12 cM. K.; 11 mortieren van 29 cM.

BEANTWOORDING DER NOTA, GEVOEGD BIJ HET VOORLOOPIG VERSLAG.

Aangenaam was het den Minister te vernemen dat de heer STIELTJES kan instemmen met de eenvoudiger opvatting van de uitvoering aan de vestingwet te geven, — en hij hoopt dat deze instemming nog te gereeder zal zijn na kennisneming van hetgeen dienaangaande in de Memorie van Beantwoording wordt medegedeeld.

Als verder antwoord op de gedane vragen, heeft hij de eer mede te deelen:

Ad 1°. De bestaande grenzen van het inundatie-gebied tracht hij niet zoozeer in te krimpen, dan wel de defensie van het volkomen stellen der inundaties zoo veel mogelijk onafhankelijk te beschouwen.

Ad 2°. Aan de verdediging der bovenrivieren, zelfs zoo mogelijk actief, hecht hij, mede voor het verzekeren der waterverdeeling, groote waarde. Ook bij de verbetering der passieve verdedigingsmiddelen te Westervoort, zal hij dit punt, als van groot belang, de meeste aandacht schenken.

Ad 3°. De inundatiesluizen, welke in uitvoering of ontwerp zijn, geven aan wat voor de inlating van inundatiewater verder nog noodig wordt geacht. Bij de bedoelde werken wordt het bevorderen der capaciteit ook door lage ligging der slagdorpijls, in het oog gehouden. De ruimere profielen der leidingskanalen, en het verwijderen der doorlaatsluisjes, zullen de middelen tot spoedige inundatiestelling insgelijks verbeteren.

Ofschoon geene stoomgemalen tot het nitsluitend doel der inundatiestelling worden aangelegd, zal overal waar dit kan geschieden, getracht worden de polderbemaling door eene speciale inrichting der bemalingsmiddelen, tot dit doel dienstbaar te maken.

Ad 4°. Reeds sedert geruimen tijd is bijzondere aandacht gewijd aan de middelen om de verdediging mede bij strenge vorst te verzekeren, en is deze zaak ook bij den chef van den generalen staf behandeld. Het geven daaromtrent van doelmatige voorschriften en het in goeden staat en genoegzamen voorraad ter plaatse aanwezig houden der gereedschappen zal met de meeste zorg worden hehartigd.

Ad 5° en 6°. Bij het opmaken van de ontwerpen voor onze forten, wordt het groote voordeel, aan lage terreinen verbonden, zeker niet uit het oog verloren. De groote behoefte aan bomvrije gebouwen brengt echter te weeg dat toch kostbare metselwerken niet kunnen worden vermeden. Daarbij treedt vanzelf het nieuwere stelsel tot vermindering van ongedekte binnenruimte en van den omvang der versterkingen op den voorgrond.

Met betrekking tot de inrichting van de nieuwere forten in laag terrein, zal, naar de Minister vermeent, spoedig een geschrift van den heer STIELTJES het licht zien; met belangstelling hoopt hij daarvan kennis te kunnen nemen.

Ad 7°. Ten aanzien van de proef met vaartuigen tot dragen van veldgeschut en van het aanvankelijk gevolg daarvan is reeds in de Memorie van Beantwoording melding gemaakt. De verdere overwegingen omtrent dit punt zullen zeker niet door den Minister worden verzuimd.

Ad 8°. Ook over de sperforten wordt in de Memorie van Beantwoording uitvoerig gehandeld. De inrichting, altijd zeer kostbaar wegens de daar opgegeven redenen, zal waarschijnlijk zijn van vierkanten vorm als redoute, en bestaan in eene bovenbatterij met één koepel voor 2 stukken in het midden; de bomvrije gebouwen onder de borstwering gelegen en uitkomende in een rondgaanden gang of drooge gracht met grachtsbestrijking, en alles omgeven met een door de bovenbatterij geheel bestreken glacis met natte voorgracht.

Ad 9°. Voor de verschillende sluisen in de Nieuwe Hollandsche waterlinie en op het eiland Voorne, zijn de noodige schuiven, schotbalken enz. thans voorhanden, evenals de werktuigen waarmede die voorwerpen moeten worden bewogen.

Bij den bouw van nieuwe inundatiemiddelen zorgt men dat een en ander tevens geleverd wordt.

Verder worden opgaven gemaakt van hetgeen tot het in dadelijken staat van verdediging stellen der liniën nog noodig is. Naarmate die opgaven gereed zullen komen, zal worden overgegaan tot het aanvragen der noodige fondsen om de ontbrekende zaken voor den blijvenden voorraad aan te schaffen.

Meer speciaal wordt in dit punt van de Nota gewezen op hout en spoorstaven tot schuilplaatsen, afsluitingen, palisadeeringen, enz. Daarmtrent het volgende:

Veel hout *goed* te conserveeren is moeielijk en kostbaar, terwijl het toch in den regel spoedig te verkrijgen is. Wat het maken van schuilplaatsen aangaat, daarin wordt bij de verbetering der werken voorzien door het maken van gemetselde gebouwtjes; wat daaraan mocht ontbreken zal betrekkelijk weinig beduiden. Bruggen, barriëren en dergelijke afsluitingen worden bij den bouw of de verbetering der werken gemaakt. Vooralsnog meent men dat het in voorraad stellen van geheele palisadeeringen niet goed is te keuren, omdat zij dan meestal in ongunstigen staat zijn als zij gebruikt moeten worden. Ook is het, met het oog op de verre dracht van de tegenwoordige geschutssoorten, eene vraag, of een zoo ruim gebruik van palissaden als vroeger, thans nog wel aanbevelenwaardig is.

Een en ander zal intusschen een punt van nadere overweging uitmaken, en tevens zal worden nagegaan, wat er noodig is om de forten, die te eeniger tijd in een geïsoleerden toestand zouden kunnen komen, van mondvoorraad te voorzien.

's Gravenhage, den 4den December 1875.

De Minister van Oorlog,

ENDERLEIN.

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor de begrooting van uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel, kennis genomen hebbende van het antwoord des Ministers op het Voorloopig Verslag, heeft ten aanzien dezer begrooting geen nader onderzoek in de afdeelingen noodig geacht. Hare meerderheid is echter van gevoelen, dat de begrooting, om aannemelijk te zijn, zeer aanmerkelijke veranderingen zal moeten ondergaan. De artt. 1, 2, 3, 8 en 9 kunnen, op grond van de deswege in het Verslag aangevoerde redenen, moeielijk in de begrooting behouden blijven. Het is ook niet vrij van bedenking om de gelden voor de sperforten toe te staan, zoolang eenigszins bepaalde opgaven omtrent de kosten nog altijd ontbreken, terwijl de redactie van art. 6, geheel afwijkende van die, welke ten vorigen jare werd aangenomen, wegens hare onvolledigheid geen goedkeuring schijnt te verdienen. Maar bovenal is als een onoverkomelijk bezwaar te beschouwen het gemis van een algemeen plan van versterking van de hier in aanmerking komende liniën, waardoor de noodige waarborgen ontbreken, dat elke linie volgens een goed ineengrijpend, met het algemeen systeem van defensie behoorlijk samenhangend plan zal worden versterkt, en het doel der afzonderlijke vestingbegrooting alzoo grootendeels wordt gemist. Deze laatste bedenking treft vooral de nieuwe werken, die bij art. 5 worden voorgesteld, waartegen trouwens ook uit andere oogpunten bezwaren bestaan, en zou tot de weglating van de onder 4°. (wat fort Gagel betreft) 6°, 10° en 12°. voorkomende werken moeten leiden.

De meerderheid der Commissie meent derhalve aan de Regeering in overweging te moeten geven deze voordracht zoodanig te willen wijzigen, dat zij slechts strekke om de voortzetting van de onderhanden zijnde werken mogelijk te maken, doch verbindt daaraan met nadruk den wensch, dat de Regeering moge goed-

vinden in den aanvang van het volgende jaar voor de nieuwe werken eene nadere voordracht in te dienen, gegrond op een zorgvuldig uitgewerkt en toegelicht algemeen plan van versterking.

Vastgesteld den 14den December 1875.

DE CASEMBROOT.
HEYDENRIJCK.
NIERSTRASZ.
STIELTJES.
DE ROO VAN ALDERWERELT.

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

VIIIste HOOFDSTUK.

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting, kennis genomen hebbende van de Memorie van Antwoord, door den heer Minister van Oorlog ingezonden, heeft gemeend nadere schriftelijke inlichting te moeten verzoeken ten aanzien van enkele posten, in de XVIIde afdeeling der gewone begrooting en in de Iste afdeeling der vestingbegrooting (XVIIIde afdeeling der gewone begrooting) voorkomende. Zij heeft dien ten gevolge door tusschenkomst van den heer Voorzitter der Kamer, tot den Minister, onder dagteekening van den 9den December ll., gericht de navolgende vragen:

1. In het Voorloopig Verslag betreffende de vestingbegrooting (XVIIIde afdeeling der begrooting) is gevraagd: welke soort van torpedo's de Minister wenschte aan te koopen en hoe vele; of geen vaartuigen voor torpedo's moeten worden aangeschaft en of geen organisatie noodig is van het personeel voor de torpedo's, door de landmacht te bedienen. Hierop antwoordt de Minister, dat hij »de behandeling dier punten in een openbaar stuk niet in 's lands belang acht'. Daar intuschen de Vertegenwoordiging de voor dit onderwerp aangevraagde gelden moeielijk kan toestaan zonder althans in het algemeen te weten wat de Minister, met opzicht tot de torpedo's, eigenlijk wenschte aan te schaffen, te meer daar de geringheid van het bedrag een ieder in 't oog moet vallen, zou de Commissie van Rapporteurs gaarne eenige nadere mededeelingen ten aanzien van dit punt, des noodig in een niet voor openbaarheid bestemd stuk, ontvangen.

2. Het antwoord, door den Minister bij art. 55 met opzicht tot den prijs der geweren gegeven, leidt tot de vraag: op welke wijze de aanbesteding dezer vuurwapenen te Maastricht geschiedt? Men meende toch te weten, dat zich te Maastricht slechts één fabricant van geweren enz. bevindt, zoodat de aanbesteding hierop schijnt neer te komen, dat de prijs betaald wordt, dien de fabricant goedvindt te bepalen.

3. Uit de Memorie van Antwoord blijkt, dat de kazernen te 's Hage eigendom der gemeente en bij het Rijk in bruikleen zijn. Heeft derhalve de gemeente niet het recht ten allen tijde de teruggave dier gebouwen, en wel in den oorspronkelijken toestand, te vorderen? Zoo ja, is het dan wel geraden eene som van f 200 000 tot verbetering en uitbreiding dier kazernen te besteden?

De Minister wenschte eene kazerne voor 2 depôt-bataljons te bouwen te Gouda.

Is die plaats zoowel met het oog op de gezondheid als op het terrein voor de oefeningen wel als eene geschikte garnizoensplaats te beschouwen?

Voor den aanbouw van stallen te Amersfoort wordt $\text{f} 30\ 000$ aangevraagd? Is deze som een 1ste termijn? Hoeveel zullen dan de totale kosten bedragen? Zijn de bestaande stallen niet voldoende, of staat de voorgenomen aanbouw in verband met eene beoogde vermindering van het garnizoen; zoo ja, welke troepen stelt de Minister zich dan voor daar in garnizoen te leggen?

De vorenstaande vragen zijn door den heer Minister van Oorlog den 13den dezer beantwoord, voor zooveel de torpedo's betreft, bij eene niet voor openbaarheid bestemde en ter griffie gedeponeerde Nota, en wat de verdere punten aangaat, bij eene tweede Nota, waarvan de inhoud hieronder volgt:

NOTA, houdende beantwoording van de punten II en III der nota van de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot vaststelling van Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting, dienstjaar 1876.

Ad punt II. De Minister stelt zich voor, de levering der op de begrooting gebrachte geweren klein kaliber en revolvers te gunnen bij onderhandsch contract.

Ook den Minister is voor het tegenwoordige slechts één fabricant in het Rijk bekend, in staat en genegen om de evenvermelde vuurwapenen te leveren. Neemt men nu aan, dat bedoelde fabricant hoogstwaarschijnlijk geen serieuze mededinging behoeft te vreezen, dan mag ten deze toch niet uit het oog worden verloren, dat diens eigenbelang medebrengt de prijzen billijk te stellen, vermits, zoo hem de leverantie niet werd gegund, dit het voortbestaan zijner fabriek in hooge mate zou kunnen bemoeielijken.

Ad punt III. a. De kazernegebouwen te 's Gravenhage, welke aan de gemeente behooren, zijn aldaar, evenals in andere plaatsen, krachtens Koninklijk besluit van 6 Augustus 1860, n°. 22, door het Rijk in bruikleen overgenomen bij overeenkomst gesloten den 22sten December van dat jaar.

Al die gebouwen zijn op ééne, hierna te melden uitzondering na, overgenomen onder de bepalingen:

1°. dat wanneer het gebruik van de Oranje-, de Alexander- en de Frederiks-kazerne met aanhoorigheden door den Minister van Oorlog niet meer voor de militaire belangen noodig zal worden geoordeeld, die kazernen alsdan aan de gemeente zullen worden teruggegeven, en wel in den staat waarin zij zich op dit tijdstip zullen bevinden, zonder dat van de gemeente eenige vergoeding zal kunnen worden gevorderd wegens aangebrachte verbeteringen of herstellingen, hoe ook genaamd; en

2°. dat de ingebruikgeving vervalt ten aanzien van de voormelde gebouwen, wanneer zij in vredetijd gedurende twee jaren niet zullen hebben gestrekt tot huisvesting van troepen.

Een gebouw in de Zuilingstraat, dienende tot kleedingmagazijn, werd overgenomen onder voorwaarde dat de gemeente het desverkiezende konde terugnemen, hetgeen in 1866 is geschied, nadat in de behoefte was voorzien door het ten koste van het Rijk verhoogen der Frederiks-kazerne.

b. Wat den gezondheidstoestand aangaat, is Gouda niet nadeelig te achten. De hier volgende vergelijkende opgave strekke ten bewijze.

In dit jaar was de percentsgewijze verhouding van het getal zieke tot dat der gezonde militairen met 1 Januari, 1 Juni en 1 November voor Gouda respectievelijk $\frac{4}{3}$, $\frac{4}{4}$ en $\frac{4}{3}$.

Die getallen waren voor:

's Gravenhage $\frac{3}{2}$, $\frac{4}{3}$ en $\frac{3}{2}$; Leiden $\frac{5}{10}$, $\frac{5}{5}$ en $\frac{6}{7}$; Amsterdam $\frac{9}{11}$, $\frac{10}{10}$ en $\frac{15}{10}$ en Haarlem $\frac{6}{10}$, $\frac{8}{5}$ en 4.

Eene geschikte infirmerie is in aanbouw en komt in 1876 gereed.

Het exercitieterrein, van de gemeente in huur genomen, is door verhooging van enkele gedeelten en draineering in voldoende staat gebracht. De oppervlakte, $\frac{3}{4}$ hectare, is wel beperkt, doch ook de groote opene ruimte bij de kazerne

geeft gelegenheid tot detail-exercitien, en mocht de volstrekte behoefte tot meerder exercitieterrein zich later doen gevoelen, dan zal daar wel in kunnen worden voorzien.

Wanneer men in het oog houdt, dat de gelegenheid voor goede exercitieterreinen in de meeste garnizoenen achter de linien te wenschen overlaat, kan in algemeenen zin Gouda als eene geschikte plaats voor het onderbrengen van twee infanterie-depôts worden beschouwd.

c. Bij den wederopbouw der afgebrande stallen te Amersfoort zijn de te bekrompen paardenplaatsen ruimer genomen moeten worden. Amersfoort zal de vaste garnizoensplaats voor het regiment rijdende artillerie blijven, doch daartoe moet nog bij de stallen worden aangebouwd om de nu tijdelijk te Roermond gedetacheerde batterij te kunnen doen terugkeeren. Met de aangevraagde som van f 30 000 zal geheel in de behoefte kunnen worden voorzien.

's Gravenhage, den 13den December 1875.

De Minister van Oorlog,
ENDERLEIN.

De Commissie van Rapporteurs acht thans de openbare beraadslaging over dit Hoofdstuk der begrooting genoegzaam voorbereid. Zij wenscht zich van een eigen oordeel over de daarbij behandelde punten te onthouden, doch meent in overweging te moeten geven de vestingbegrooting na de XIde afdeling (*Materieel der genie*) te behandelen, waardoor de gelegenheid zal ontstaan om, mochten de artt. 1—3 dier begrooting niet worden goedgekeurd, de voor het zware geschut aangevraagde credieten in de XVIIde afdeling op te nemen.

De Commissie stelt verder voor om uit art. 58 de posten voorkomende onder litt. c en h weg te laten, en dit artikel alzoo met f 150 000 te verminderen.

Vastgesteld den 14den December 1875.

DE CASEMBROOT.
HEYDENRIJK.
NIERSTRASZ.
STIELTJES.
DE ROO VAN ALDERWERELT.

VERHOOGING VAN HET VIIIste HOOFDSTUK DER STAATS- BEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1875.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het VIIIste Hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1875, vastgesteld bij de wetten van den 16den Januari en 6den April 1875 (*Staatsblad* n°. 9 en 64);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1.

Art. 59 van de XVIIde afdeeling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1875, Verbetering van Rijksgebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen alsmede op de verschillende legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, rij- en andere loodsen, magazijnen, hospitalen, infirmerien als anderszins, opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen, aankoop van gronden enz., wordt aangevuld als volgt:

e. Het aankopen van gronden, onkosten daarop vallende, als zegel enz. voor het tot stand brengen van eene artillerie-schietschool op de *Oldebroeksche heide*, een honderd duizend gulden (ƒ 100 000).

Het totaal van de XVIIde afdeeling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1875 wordt nader gebracht op *vijf millioen vier en negentig duizend vier honderd vijftig gulden* (ƒ 5 094 450) en het totaal van het genoemde Hoofdstuk, bij de wet van den 6den April 1875 (*Staatsblad* n°. 64) bepaald op ƒ 20 702 913,54, op nieuw vastgesteld tot een bedrag van *twintig millioen acht honderd en twee duizend negen honderd en dertien gulden vier en vijftig cents* (ƒ 20 802 913,54).

Art. 2.

Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In § 8 der Memorie van Toelichting tot het wets-ontwerp, strekkende tot vaststelling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor de dienst van 1876, is de volstreckte noodzakelijkheid betoogt van het verkrijgen van een terrein, geschikt om de vestingartillerie in staat te stellen hare practische oefeningen op zoodanige wijze te houden, als voor de kennis van het werkdadig gebruik van het hedendaagsche geschut wordt gevorderd.

De onderzoekingen, waarvan in gemelde paragraaf is gewag gemaakt, hebben tot het gewenschte doel geleid, zoodat de gronden, vereischt om op de Oldebroeksche heide een schietterrein van voldoende uitgestrektheid te bekomen, op billijke voorwaarden in koop zijn te verkrijgen.

Het terrein, hier bedoeld, is eene strook ter lengte van ongeveer 8000 en ter gemiddelde breedte van 2000 M., nagenoeg evenwijdig aan en ten zuiden van den centraal-spoorweg, tusschen de stations Elburg en Wezep, en zoodanig gelegen, dat de noordelijke grenslijn der strook omstreeks 1000 M. van eerstgemeld en 650 M. van laatstgemeld station is verwijderd. De ligging is derhalve zeer voordeelig, iets dat te meer als eene gunstige omstandigheid mag worden beschouwd, omdat het op zich zelf reeds eene moeilijke zaak is, een terrein van zoodanige uitgestrektheid te vinden, dat voor schietoefeningen van de artillerie kan worden gebruikt. De onderzoekingen langs het strand der Noordzee in Holland als ook elders hebben dan ook tot de overtuiging geleid, dat geen ander terrein te verkrijgen is, geschikt om voor het beoogde doel in aanmerking te komen. Mocht men derhalve tot den voorgenomen koop niet kunnen overgaan, dan zou het tot

stand brengen van eene schietschool voor de artillerie geheel moeten worden opgegeven en niet kunnen worden voorzien in de onmisbare oefeningen der vesting-artillerie, waartoe in hunne onderscheidene garnizoenen geene gelegenheid kan gevonden worden, en welke voorziening geen uitstel gedooft, gelijk in de hiervoren aangehaalde § 8 der Memorie van Toelichting op dit Hoofdstuk, alsmede in de Memorie van Beantwoording betrekkelijk dit onderwerp (bladzz. 29 en 30) meer uitvoerig is medegedeeld.

De gelden tot den verlangden aankoop gevorderd, worden thans aangevraagd, ten einde zoodra mogelijk in het bezit der bedoelde gronden te geraken.

De koopsommen bedragen gezamenlijk *f* 95 384 40, zoodat met bijberekening der onkosten de aanvraag op *f* 100 000 is gebracht.

Aanwijzing van middelen tot dekking dezer verhooging komt onnoodig voor, omdat — daargelaten dat de som van *f* 100 000 waarschijnlijk geheel door besparingen op andere artikelen van dit Hoofdstuk zal worden opgewogen, — volgens het gevoelen van den Minister van Finantien, de opbrengst der middelen over het jaar 1875 de raming genoegzaam zal overtreffen om, zonder eenige verhooging der som, waarin door uitgifte of beleening der schatkistbiljetten kan worden voorzien, ook deze nieuwe verhooging van uitgaaf te kunnen dekken.

's Gravenhage, den 6den December 1875.

De Minister van Oorlog,
ENDERLEIN.

VIIIste HOOFDSTUK DER STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

NOTA VAN WIJZIGING.

De aanhef van artikel 1 wordt gelezen, als volgt:

»Het VIIIste Hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1876, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 4 dezer wet, vastgesteld als volgt:»

XVIIde AFDEELING.

A. *Materieel der artillerie.*

Artikelen 55, 56 en 57 vervallen.

B. *Kazerneering.*

Van artikel 58 vervallen de onderdeelen *b*, *c*, *d*, *f*, *g* en *h* en wordt dus dit artikel gebracht op *f* 325 000.

Het totaal van de XVIIde afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 325 000.

XVIIIde AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Artikel 59 te lezen als volgt:

»Voortzetting van reeds aangevangen, en betalingen voor reeds aanbesteede werken *f* 1 600 000.»

Het totaal van het VIIIste Hoofdstuk wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 18 505 175.

Het wetsontwerp wordt aangevuld met een nieuw artikel, luidende als volgt:

»Art. 4.

»De uitgaven, krachtens deze wet voor het dienstjaar 1876 te doen, zullen niet te boven gaan de helft der sommen in artikel 1 dezer wet uitgetrokken.

»Hiervan zijn uitgezonderd de sommen, uitgetrokken in de artikelen 12, 58 en 59, welke voor het geheele bedrag worden toegestaan.

TOELICHTING OP HET GEWIJZIGD ARTIKEL 59.

De sommen, benoodigd voor de hierbedoelde werken, even als zulks moest geschieden bij art. 58 van Hoofdstuk VIII dienst 1875 (wet van 16 Januari 1875, *Staatsblad* n°. 9), waarvan de voortzetting niet kan geschorst worden en de uitvoering zich grondt op de vroeger toegestane credieten, worden geraamd als volgt:

A. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genie, reis- en verblijfkosten, bureau- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten, kaarten en verdere benodigdheden *f* 100 000, waarvoor voorloopig wordt uitgetrokken *f* 50 000.

B. Voortzetting van nieuwe werken, — waarvoor reeds gelden bij vorige begrotingen waren toegestaan, — met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betreffende aankopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz., een en ander betrekking hebbende tot verbetering van de Nieuwe Hollandsche waterlinie, te weten:

1°. Voortzetten van het verbeteren van de vesting Naarden *f* 120 000.

2°. Voltooiing van de verbetering der vesting Muiden *f* 70 000.

3°. Laatste termijnen van het verbeteren van het fort Uitermeer *f* 25 000.

4°. Voortzetten van het verbeteren van het fort op de Biltstraat *f* 70 000.

5°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van Honswijk *f* 220 000.

6°. Voortzetten van het verbeteren der stelling bij Everdingen en van het werk aan 't Spoel *f* 200 000.

7°. Voortzetten van het verbeteren der inundatiemiddelen bij Tiel en aan 't Spoel en van gemeenschapswegen *f* 450 000.

8°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van Vuren (3de gedeelte) *f* 100 000.

Totaal *f* 1 255 000.

C. Voortzetten van het verbeteren van het gedeelte van het kustfront der stelling van Helder, bestaande uit het fort Kijkduin, het fort Erfprins en de Oostbatterij *f* 750 000.

D. Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen, enz. in de verschillende linien en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke werken in de voorgaande artikelen geen gelden zijn uitgetrokken *f* 3 000.

E. Onvoorziene uitgaven *f* 42 000.

Totaal generaal *f* 2 100 000.

Deze uitgaven worden gedekt door de aangevraagde som op het hierbedoeld gewijzigd art. 59, ad *f* 1 600 000

en het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvangst en uitgaaf der vestingbegroting voor 1875, op grond der wet van 3 December 1874 (*Staatsblad* n°. 193), ad *f* 500 000.

Totaal *f* 2 100 000.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET TOT VOORLOOPIGE VASTSTELLING
VAN HET VIIIste HOOFDSTUK DER STAATSBEGROOTING VOOR
HET DIENSTJAAR 1876.

WIJ WILLEM III, enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de artikelen 119 en 120 der Grondwet, de algemeene begrooting jaarlijks moet worden vastgesteld:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1.

Het VIIIste Hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1876, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt, behoudens het bepaalde bij art. 4 dezer wet vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

Art. 1. Traktement van den Minister *f* 12 000,—.

Art. 2. Traktementen van de ambtenaren, onderofficieren en bedienden, toelagen aan officieren en mindere militairen, benevens fouragegelden van den Minister *f* 79 541,—.

Art. 3. Bureau- en lokaalbehoefden, benevens drukwerk *f* 11 786,—.

Totaal *f* 103 300,—.

IIde AFDEELING.

Traktementen, bureaukosten, toelagen en fouragegelden voor paarden van den grooten staf, den generalen staf, de administratie van het leger en de provinciale en plaatselijke staven.

Art. 4. Groote staf *f* 71 987,—.

Art. 5. Generale staf *f* 77 014,—.

Art. 6. Administratie van het leger *f* 42 634,—.

Art. 7. Provinciale en plaatselijke staven *f* 102 087,—.

Totaal *f* 293 719,—.

IIIde AFDEELING.

Traktementen, soldijën, fouragegelden en verdere kosten van de verschillende wapenkorpsen, daaronder begrepen die van de officieren van gezondheid, der paardenartsen en der instructeurs bij de schutterijen en vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel, alsmede gratificatiën en kosten van het vervoer naar Ned. Indië van officieren bij het leger aldaar te detacheeren, gratificatiën te verleenen aan de met lichaamsgebreken ontslagen wordende onderofficieren en manschappen, en begrafeniskosten van onvermogene militairen beneden den rang van officier, voorts schadeloosstelling voor schutterlijke diensten bij gemis van garnizoen.

Art. 8. Wapen der infanterie, staf en korpsen, hieronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 5 690 120,—.

Art. 9. Wapen der cavalerie, staf en korpsen, daaronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 2 005 594,—.

Art. 10. Wapen der artillerie, staf en korpsen, mitsgaders de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 2 950 830,—.

Art. 11. Wapen der genie, staf van het wapen en bataljon genietroepen (mieurs en sappeurs), mitsgaders bureaunkosten en andere uitgaven voor de ingenieurs in de vestingen *f* 406 924,—.

Totaal *f* 11 053 468,—.

IVde AFDEELING.

Art. 12. Remonte *f* 346 450,—.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie.

Art. 13. Tractementen, soldijen en verdere kosten *f* 150 000,—.

Vide AFDEELING.

Art. 14. Reiskosten en vacatien, met inbegrip der restitutiën van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan *f* 36 000,—.

Vilde AFDEELING.

Geneeskundige dienst.

Art. 15.

a. Traktementen, toelagen en daggelden van de officieren van gezondheid, niet bij de korpsen ingedeeld, alsook van de ambtenaren en verdere geëmployeerden, zoo op het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst, als bij het magazijn van geneesmiddelen, gelijk mede van de administrateurs en geëmployeerden bij de hospitalen, mitsgaders bijdragen aan de veeartsenijschool tot opleiding van kweekelingen voor den veterinairen dienst *f* 233 000,—.

b. Traktementen, toelagen en daggelden van het personeel (militair en burgerlijk) belast met en geëmployeerd bij het onderwijs der studenten voor de militaire geneeskundige en pharmaceutische diensten en andere uitgaven voor dat onderwijs, na aftrek van de bijdragen door de Departementen van Marine en Kolonien te verstrekken; toelagen voor de vermelde studenten, die bestemd zijn voor den militairen geneeskundigen dienst hier te lande *f* 44 250,—.

Art. 16. Materieel van den geneeskundigen dienst, kosten vallende op het verplegen van zieken, aankoop van medicijnen, meubelen in de ziekeninrichtingen, enz. *f* 274 000,—.

Totaal *f* 551 250,—.

VIIIste AFDEELING.

Art. 17. Vuur en licht in de wachten *f* 19 000,—.

IXde AFDEELING.

Art. 18. Scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, vergoeding voor geleden schade, uit het contract wegens de transporten te water voortkomende *f* 60 000,—.

Xde AFDEELING.

Materieel der artillerie en draagbare wapenen met den aanleve van dien, onder het beheer der artillerie staande.

Art. 19. Jaarwedden van beambten, daggelden, soldijen, enz., voor werklieden (burgerlijke en militaire), verdiend loon voor werk op stuk, toelagen voor officieren en conducteurs, mitsgaders tegemoetkomingen, zoo bij de artillerie-stapelen constructiemagazijnen, bij de inspectie der draagbare wapenen te *Delft, Maas-tricht, Gorinchem, Dordrecht, Luik*, enz., bij de geschutgieterij en pyrotechnische werkplaatsen, als bij andere etablissementen tot het materieel der artillerie behoorende *f* 359 505.—

Art. 20. Aanschaffing, herstelling, onderhoud en verwerken van het materieel der artillerie, der draagbare wapenen, der torpedo's of watermijnen en der pyrotechnische voorwerpen, met alles wat daarop, alsmede op het beheer van een en ander, betrekking heeft, benevens het verstrekken van patronen aan verenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel *f* 551 950.—

Art. 21. Aanschaffing of aanmaak van patroonhulzen, met inbegrip van de daartoe benodigde werktuigen, als anderszins:

a. voor geweren, groot kaliber *f* 20 000.—

b. voor nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber *f* 140 000.—

Art. 22. Practische artillerie-oefeningen, alsmede het nemen van proeven met torpedo's of watermijnen, met alles wat tot een en ander behoort *f* 25 000.—

Totaal *f* 1 096 455.—

XIde AFDEELING.

Materieel der genie met den aanleve van dien.

Art. 23. a. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, militaire gebouwen (die in de XIde afdeeling daaronder niet begrepen), dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen en al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; werkgelden voor militairen, gebezigd wordende tot de uitvoering van werken onder het beheer der genie; werkzaamheden betreffende het bouwen en planten in de nabijheid van vestingwerken; het koopen en huren van perceelen; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; het verleenen van subsidien voor de uitvoering van werken; het doen van waterpassingen, metingen en peilingen; opzichtkosten; het schoonhouden van geniegoederen, enz. *f* 138 200.—

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan vestingwerken, militaire gebouwen, als anderszins, aangeduid in het eerste lid van dit artikel *f* 61 200.—

c. Nog te doene betalingen aan den aannemer van het fort bij Pannerden, over vorige reeds afgesloten dienstjaren *f* 48 500.—

Totaal *f* 247 900.—

Art. 24. Aankoop, herstellen of verbeteren (op rekening of in daggeld) van kaarten, plans, memoriën, reglementen, werktuigen, meet- en waterpasinstrumenten, gereedschappen tot meten en teekenen, enz. *f* 2 000.—

Art. 25. Practische oefeningen van de genietroepen (mineurs en sappeurs), met het materieel en de materialen daarvoor noodig *f* 5 000.—

Art. 26. Aanschaffing en aanmaak van materieel voor den telegraafdienst en tot elektrische verlichting te velde *f* 15 000.—

XIIde AFDEELING.

Kazerneering en al hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren.

Art. 27.

a. Het onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van 's Rijks gebouwen

en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen, alsmede op de verschillende legerplaatsen bevinden, bestemd tot huisvesting, oefening, verpleging van troepen en paarden, als: kazernen, stallen, rij- en andere loodsen, magazijnen, bakkerijen, hospitalen, infirmeriën, zweminrichtingen, als anderszins; aankoop van perceelen tot verbetering en uitbreiding dier gebouwen, alsmede het verleenen van subsidiën; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere benodigdheden in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, enz. *f* 253 150,—.

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan de gebouwen, als anderzins, in het eerste lid van dit artikel omschreven *f* 204 800,—.

c. Huur van gebouwen of gedeelten van gebouwen tot huisvesting van militairen en hunne huisgezinnen (het wapen der maréchaussée daaronder niet begrepen) *f* 12 000,—.

Totaal *f* 469 950,—.

XIIIde AFDEELING.

Verskillende uitgaven.

Art. 28. Defroiemment van den amanuensis bij de directie der weduwen- en weezenkas voor de officieren van de landmacht *f* 1 200,—.

Art. 29. Kosten tot verzekering en uitoefening van den eredienst bij de militairen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, geestelijken en onderwijzers *f* 8 400,—.

Art. 30. Huur van gebouwen, exercitievelden en loodsen *f* 8 500,—.

Art. 31. Kleine tegemoetkomingen, reisgelden, enz., aan gewezen militairen en weduwen en kinderen van militairen *f* 900,—.

Art. 32. Drukwerk van onderscheiden aard ten dienste van het leger, mitsgaders het drukken, aanschaffen en inbinden van militaire reglementen en boekwerken *f* 5 500,—.

Art. 33. Transportkosten, voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven lotelingen der nationale militie en opgeroepen wordende verlofgangers, voor zoover een en ander door de zorg van de gemeentebesturen in voorschot wordt betaald *f* 13 000,—.

Art. 34. Kosten van de magazijnen van kleding, uitrusting, hospitaal-goederen, kampementseffecten, enz.:

a. tractementen, toelagen, bureaustkosten, daggelden aan mindere bedienden en arbeidsloonen, na aftrek van de kosten wegens het in die magazijnen vervaardigen van kledingstukken ten behoeve van het leger *f* 41 100,—.

b. vernieuwing en onderhoud van kampements-effecten, voorwerpen van velduitrusting, enz. *f* 41 900,—.

c. aanschaffing van ledergoed, enz., voor de schutterijen: *Memorie.*

Totaal *f* 83 000,—.

Art. 35.

a. Kosten van verkenningen, het maken van plans, met de kosten uit een en ander voortvloeiende, ten behoeve van de kaarten op de topografische inrichting te vervaardigen *f* 4 200,—.

b. Kosten van de topografische inrichting, aan: traktementen der ambtenaren, toelagen der officieren, daggelden, remuneratiën, enz., der geëmployeerden en andere kosten dezer inrichting, na aftrek van hetgeen uit het 1ste Hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch Indie* wordt gekweten voor het vervaardigen in kleurendruk van de door de topografische opname van *Java* verkregen overzichtskaarten der verschillende residentien *f* 22 800,—.

Totaal *f* 27 000,—.

Art. 36. Kosten wegens het onderhouden van militaire huisgezinnen in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te *Ommerschans* en te *Veenhuizen* *f* 14 000,—.

- Art. 37. Gratificatiën f 12 000,—.
- Art. 38. Proceskosten van verschillenden aard *Memorie*.
- Art. 39. Subsidie aan het Invalidenhuis te *Leiden* f 5 000,—.
- Art. 40. Het aanschaffen van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medaljes voor diensten van onderscheiden aard en van eeresteekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van den 10den Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) f 1 000,—.
- Art. 41. Kosten, vallende op het kampeeren van troepen en op het verrichten van veldoefeningen op groote schaal f 85 000,—.
- Art. 42. Kosten, vallende op telegrafische correspondentie f 100,—.
- Art. 43. Lokaal- en schrijfbehoeften, vuur, licht, enz., voor te houden examina voor officiers-rangen, alsmede voor bijeenkomsten van raden van onderzoek f 100,—.
- Art. 44. Kosten van het Hoofdcomité der Nederlandsche vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, als: reis- en verblijfkosten, huur van lokalen, toelage aan den secretaris, schrijfbehoeften, enz. f 1 000,—.
- Art. 45. Kosten van de krijgsschool voor officieren, als: toelagen, remuneratiën, lokaal- en schrijfbehoeften enz. f 8 600,—.
- Totaal f 274 300,—.

XIVde AFDEELING.

- Art. 46. Traktementen, soldijen, huisvesting en verdere kosten van het wapen der maréchaussée, alsmede gratificatiën, te verleenen aan maréchaussées, die met lichaamsgebreken ontslagen worden f 280 000,—.

XVde AFDEELING.

Overcomplete officieren, pensioenen, gagementen, onderstanden, lijfrenten en wachtgeld.

- Art. 47. Overcomplete officieren, twee derde- en non-activiteitstraktementen f 56 000,—.
- Art. 48. Pensioenen, gagementen en onderstanden f 1 420 000,—.
- Art. 49. Tijdelijke pensioenen en onderstanden, volgens de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) f 15 000,—.
- Art. 50. Pensioenen aan mindere geëmploieerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht (wet van den 24sten Juni 1854, *Staatsblad* n°. 92) 9 800,—.
- Art. 51. Lijfrente, toegekend aan den Pruisischen Generaal Graaf *Bulow von Dennewitz* en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (besluit van den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814, n°. 3, en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815, n°. 4) f 5 250,—.
- Art. 52. Toelage aan *J. S. A. Elberts*, weduwe van den kapitein *W. de Man*, als schadeloosstelling voor een in 1825 aan haar toegekend, doch nimmer door haar genoten Rijkspensioen f 300,—.
- Art. 53. Wachtgeld f 3 740,—.
- Totaal f 1 510 090,—.

XVIde AFDEELING.

- Art. 54. Onvoorziene uitgaven f 66 293,—.

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. *Materieel der artillerie:*

- Art. 55. Aanschaffing en aanmaak van zwaar kustgeschut met den aankleve van dien f 648 140,—.

Art. 56. Aanschaffing en aanmaak van vestinggeschut, met den aanleve van dien *f* 1 549 300.—

Art. 57. Aanschaffing en aanmaak van torpedo's en watermijnen, met den aanleve van dien *f* 280 000.—

Art. 58. Aanschaffing en aanmaak van nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met den aanleve van dien *f* 399 750.—

Art. 59. Aanschaffing en aanmaak van patroonhulzen tot nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met inbegrip van de daartoe benoodigde werktuigen, als anderszins *f* 105 625.—

Art. 60. Aanschaffing en aanmaak van pionniergeereedschappen *f* 8 250.—

B. Kazerneering :

Art. 61. Verbetering van Rijksgebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen, infirmeriën, bakkerijen als anderszins, opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen, aankoop van perceelen; verleenen van subsidiën voor het maken en aankopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; opzicht- en aanbestedingskosten, enz. :

a. Voortzetting van het bouwen van een kazerne met een magazijn van kleeding, alsmede het bouwen van stallen en een militaire bakkerij te *Utrecht* *f* 300 000.—

b. Het verbeteren en uitbreiden der kazernen, alsmede het bouwen van woningen voor gehuwden te *'s-Gravenhage* *f* 100 000.—

c. Het verbeteren en uitbreiden der kazernen, het bouwen van woningen voor gehuwden, zoodat van een militaire bakkerij, en uitbreiding der ziekeninrichting te *Arnhem* *f* 100 000.—

d. Voortzetting van de verbetering en uitbreiding van het kazernement te *Schoonhoven* *f* 25 000.—

e. Het bouwen van stallen en van een infirmerie te *Amersfoort*, alsmede het aankopen van exercitieterreinen en het maken en verbeteren van kazernen en gebouwen aldaar *f* 195 000.—

Totaal *f* 3 711 065.—

XVIIIde AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Art. 62. Voortzetting van reeds aangevangen, en betalingen voor reeds aanbestede werken *f* 1 600 000.—

Totaal *f* 21 891 240.—

Een en twintig millioen acht honderd een en negentig duizend twee honderd veertig gulden.

ART. 2. Wanneer de som, in dit hoofdstuk uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen onder de artikelen 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 en 53, ontoereikend mocht worden bevonden, kan het ontbrekende bedrag, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden door overschrijving uit den post voor *onvoorziene uitgaven*, in hetzelfde hoofdstuk voorkomende.

ART. 3. De in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, het voorschreven Departement betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van dit hoofdstuk, worden op den post voor *onvoorziene uitgaven* aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekening omschreven en verantwoord in zoo vele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

ART. 4. De uitgaven, krachtens deze wet voor het dienstjaar 1876 te doen, zullen niet te boven gaan de helft der sommen, in *artikel 1* dezer wet uitgetrokken.

Hiervan zijn uitgezonderd de sommen, uitgetrokken in de artikelen 12, 61 en 62, welke voor het geheele bedrag worden toegestaan.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

WIJZIGING DER WET VAN 17 JULI 1869 (*STAATSBLAD*
N°. 141), HOUDENDE REGELING VAN HET ONDERWIJS
BIJ DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE (1).

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

ART. 2 te lezen als volgt:

»Aan de Academie wordt onderwijs gegeven in:

- a. de wiskunde;
- b. de theoretische en toegepaste mechanica;
- c. de natuurkunde;
- d. de scheikunde;
- e. de geodesie;
- f. de Nederlandsche letterkunde, de Fransche, Hoogduitsche, Engelsche en Maleische taalkunde;
- g. de militaire aardrijkskunde;
- h. de land- en volkenkunde van Nederlandsch Indie;
- i. de nieuwe geschiedenis;
- k. het rechtlijnig, topographisch en handteekenen;
- l. de dienst- en exercitiereglementen;
- m. de militaire administratie;
- n. de militaire wetten en het reglement van krijgstucht;
- o. het maken van rapporten en oefening in militaire briefwisseling;
- p. de tactiek, grondbeginsels der strategie en krijgsgeschiedenis;
- q. de artilleriewetenschap;
- r. de versterkingskunst;
- s. de burgerlijke en militaire bouwkunde;
- t. de waterbouwkunde;
- u. de paardenkennis; rij- en africhtingskunst;
- v. de exercitiën en verdere practische oefeningen voor de verschillende wapens;
- w. de gymnastiek, het schermen en paardrijden.

»Deze aanwijzing van vakken kan door Ons worden uitgebreid.

»Aan de cadetten wordt gelegenheid gegeven, om, overeenkomstig het verlangen en de keuze der ouders of voogden, onderwijs in den godsdienst te bekomen.»

ART. 3 te lezen als volgt:

»De cursus duurt vier jaren.»

(1) Zie het Ontwerp in het *Bijblad* van den Jaargang 1875, Blz. 153.

ART. 5. De eerste zinsnede wordt gelezen als volgt:

»Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Oorlog, in overleg met Onzen Minister van Koloniën, bepaald hoeveel cadetten aan de Academie kunnen worden geplaatst.»

ART. 7 wordt:

»Het examen, in het vorig artikel bedoeld, wordt afgenomen door eene commissie, jaarlijks door Onzen Minister van Oorlog te benoemen. Voor zoover het mondeling is, geschiedt dit in het openbaar.

»Het programma van dat examen wordt door Ons vastgesteld.

»Hebben meer aspiranten aan het examen voldaan dan geplaatst kunnen worden, alsdan geschiedt de plaatsing in de rangorde, die de aspiranten, volgens de op het examen gebleken kennis, hebben verkregen.»

ART. 9 wordt:

»Om in een hooger studiejaar te kunnen overgaan, moet de cadet voldoen aan een examen, loopende over al de vakken, die in het onmiddellijk voorgaande studiejaar zijn behandeld.

»Na het einde van den cursus wordt door de cadetten van het hoogste studiejaar, voor eene door Ons te benoemen commissie, een examen afgelegd, ten einde hunne geschiktheid voor den officiersrang te kunnen bewijzen.

»De Gouverneur der Academie en de Directeur der studiën zijn leden dier commissie.

»Het eindexamen loopt hoofdzakelijk over de onderwerpen die in het laatste studiejaar met de cadetten zijn behandeld.

»De commissie brengt aan Onzen Minister van Oorlog een verslag uit, hetwelk in de *Staatscourant* wordt medegedeeld.

ART. 10 te lezen als volgt:

»De cadetten, die aan het eindexamen hebben voldaan, blijken van goed gedrag hebben gegeven en lichamelijk geschikt zijn bevonden, worden Ons, door Onzen Minister van Oorlog, ter benoeming tot Officier voorgedragen bij het wapen, waarvoor zij zijn opgeleid, al mocht hun aantal grooter zijn dan de bestaande vacaturen in den rang van 2den Luitenant bij dat wapen, en ook dan wanneer daarbij geen vacature bestaat.»

ART. 13. De 2de zinsnede te lezen als volgt:

»Door Ons kan geheele of gedeeltelijke vrijstelling van die bijdrage worden verleend.»

ART. 16. De 2de zinsnede te lezen als volgt:

»Die commissie onderzoekt den gang van het onderwijs, zoo theoretisch als practisch; zij beoordeelt de instelling in hare geheele strekking, het personeel en alles, wat verder tot de instelling behoort of daaraan is toegevoegd, en brengt van hare bevinding een verslag uit aan Onzen voormelden Minister.»

ART. 17. wordt:

»Het jaarlijksch toelatingsexamen, bedoeld in de artt. 5 en 6 dezer wet, zal voor de eerste maal in 1877 worden gehouden. In dat jaar zullen ook cadetten voor het 2de studiejaar worden toegelaten, indien zij voldoen aan de bepalingen, bij de artt. 5 en 6 der wet van 17 Juli 1869 (*Staatsblad* n°. 141), voor de admmissie gesteld.

ART. 18 en ART. 19. In beide artikels het jaartal 1876 te vervangen door 1877.

TOELICHTING TOT DE NOTA VAN VORENSTAANDE WIJZIGINGEN.

Na raadplegen met den Gouverneur der Koninklijke Militaire Academie is het den Minister van Oorlog wenschelijk voorgekomen, enkele wijzigingen te maken in het aanhangig wetsvoorstel tot regeling van het onderwijs bij die instelling.

Die wijzigingen betreffen verduidelijking van voorgestelde bepalingen en verandering van het tijdstip voor het in werking treden dier bepalingen, ten gevolge van de vertraging in de afdoening van het voorstel ontstaan.

Zij vereischen geen bijzondere toelichting.

Bovendien is in art. 3 voorgesteld verlenging tot 4 jaren van den cursus voor de cadetten der infanterie en cavalerie.

In overeenstemming met het gevoelen van het bestuur der Academie acht de Minister van Oorlog het niet wenschelijk, om de practische opleiding van het theoretisch onderwijs te scheiden, maar verkieslijk, ook in het belang van de opleiding der cadetten van de Artillerie en Genie, dat het vierde jaar, door die der Infanterie en Cavalerie aan de practische opleiding bij de Academie worde besteed, in plaats van gedurende dat jaar als cadet-onderofficier bij een der korpsen van het leger te worden gedetacheerd.

In het bij de toelichting medegeedeelde ontwerp voor het programma van het toelatingsexamen, zijn enkele veranderingen, van ondergeschikten aard, wenschelijk voorgekomen, te weten:

Ad *a* (zie bladz. 4 der Memorie) achter het woord: »evenredigheden" te doen volgen: »met hare toepassingen".

Ad *d. d* te doen vervallen.

Ad *e*. Op: »de oude" te laten volgen: »midden- en nieuwe geschiedenis tot den Munsterschen vrede en de vaderlandsche geschiedenis".

Ad *f*, het hier gestelde te vervangen door:

»de staat- en natuurkundige aardrijkskunde van de verschillende landen in en buiten Europa, meer bijzonder die van Nederland en zijne koloniën. De wiskundige aardrijkskunde".

Ad *g. g* te vervangen door:

»de taalkundige gronden van de Nederlandsche, Fransche, Hoogduitsche en Engelsche talen; de aspirant moet met gemak uit de genoemde vreemde talen in het Nederlandsch kunnen vertalen, en zonder grove fouten een stuk uit het Nederlandsch in het Fransch kunnen overbrengen; een en ander zonder het gebruik van een woordenboek geheel uit te sluiten".

Ad *h*, het woord: »duidelijk" te vervangen door »goed".

Ad *i*, het woord: »regtlijnig" te doen vervallen.

Het spreekt van zelf, dat, wordt de voorgestelde regeling bij de wet bekrachtigd, de vaststelling van het programma nog nader overleg met het bestuur der Academie vordert, dat de ondervinding ook later daarin de wenschelijkheid tot wijziging zal kunnen aantoonen, en dat bij overleg met den Minister van Binnenlandsche Zaken voor de aansluiting van het onderwijs op de hoogere burgerscholen, veranderingen noodig kunnen blijken.

De Minister van Oorlog,

G. J. G. KLERCK.

De Minister van Koloniën,

W. VAN GOLTSTEIN.

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

The first settlement in the city of Boston was made in 1630 by a group of Puritan settlers from England. They were led by John Winthrop, who gave the city its name. The city grew rapidly and became one of the most important centers of the New England colonies.

In 1773, the city was the center of the Boston Tea Party, a protest against British taxation. The British responded by closing the harbor, which led to the outbreak of the American Revolutionary War.

The city was the site of the Battle of Bunker's Hill in 1775, a major battle in the Revolutionary War. Although the British won the battle, the Continental Army's stand showed that the colonies were now a fighting force.

The city was the site of the signing of the Declaration of Independence in 1776. The document was signed in the Old State House, which is now a museum. The city was also the site of the signing of the Constitution in 1787.

The city was the site of the Faneuil Hall market, which was founded in 1742. It is one of the oldest markets in the United States. The city was also the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city.

The city was the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city. The convention was held in the Faneuil Hall, which is now a museum. The city was also the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city.

The city was the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city. The convention was held in the Faneuil Hall, which is now a museum. The city was also the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city.

The city was the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city. The convention was held in the Faneuil Hall, which is now a museum. The city was also the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city.

The city was the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city. The convention was held in the Faneuil Hall, which is now a museum. The city was also the site of the Faneuil Hall Convention in 1840, which was a major event in the history of the city.

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN HET VIIIste HOOFDSTUK.

ONTWERP VAN WET.

Wij WILLEM III, enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, door de wet van den 22sten Januari 1876 (*Staatsblad* N°. 27) slechts voorloopig is voorzien in de uitgaven betreffende het Departement van Oorlog voor het dienstjaar 1876, en dat de begrooting dier uitgaven alsnu bepaaldelijk behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. 1. Het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1876, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

Art. 1. Traktement van den Minister f 12,000.—.

Art. 2. Traktementen van de ambtenaren, onderofficieren en bedienden, toelagen aan officieren en mindere militairen f 78,936.—.

Art. 3. Bureau- en lokaalbehoefden, drukwerk f 11,786.—.

Totaal f 102,722.—.

Iide AFDEELING.

Traktementen, bureaunkosten, toelagen en fouragegelden voor paarden van den grooten staf, den generalen staf, de administratie der armée en de provinciale en plaatselijke staven.

Art. 4. Grootte staf f 72,682.—.

Art. 5. Generale staf f 77,779.—.

Art. 6. Administratie der armée f 42,634.—.

Art. 7. Provinciale en plaatselijke staven f 102,142.—.

Totaal f 295,237.—.

IIIde AFDEELING.

Traktementen, soldijen, fourageelden en verdere kosten van de verschillende wapenkorpsen, daaronder begrepen die van de officieren van gezondheid, der paardenartsen en der instructeurs bij de schutterijen en vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel, alsmede gratificatiën en kosten van het vervoer naar Ned. Indië van officieren bij het leger aldaar te detacheren, gratificatiën te verleenen aan de met lichaamsgebreken ontslagen wordende onderofficieren en manschappen, en begrafeniskosten van onvermogende militairen beneden den rang van officier, voorts schadeloosstelling voor schutterlijke diensten bij gemis van garnizoen.

Art. 8. Wapen der infanterie, staf en korpsen, hieronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 5,697,762.—.

Art. 9. Wapen der cavalerie, staf en korpsen, daaronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 2,078,291.—.

Art. 10. Wapen der artillerie, staf en korpsen, mitsgaders de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 3,023,370.—.

Art. 11. Wapen der genie, staf van het wapen en bataljon genietroepen (mineurs en sappeurs), mitsgaders bureaukosten en andere uitgaven voor de ingenieurs in de vestingen *f* 411,413.—.

Totaal *f* 11,210,836.

IVde AFDEELING.

Art. 12. Remonte *f* 346,450.—.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie.

Art. 13. Traktementen, soldijen en verdere kosten *f* 151,000.—.

Vide AFDEELING.

Art. 14. Reiskosten en vacatiën, met inbegrip der restitutiën van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan *f* 36,000.—.

VIIde AFDEELING.

Geneeskundige dienst.

Art. 15.

a. Traktementen, toelagen en daggelden van de officieren van gezondheid, niet bij de korpsen ingedeeld, alsook van de ambtenaren en verdere geëmployeerden, zoo op het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst, als bij het magazijn van geneesmiddelen, gelijk mede van de administrateurs en geëmployeerden, bij de hospitalen, mitsgaders bijdragen aan de veeartsenijschool tot opleiding van kweekelingen voor den veterinairen dienst *f* 233,950.—.

b. Traktementen, toelagen en daggelden van het personeel (militair en burgerlijk) belast met en geëmployeerd bij het onderwijs der studenten voor de militaire geneeskundige en pharmaceutische diensten, en andere uitgaven voor dat onderwijs, na aftrek van de bijdragen door de Departementen van Marine en Koloniën te verstrekken; traktementen en toelagen voor de vermelde studenten, welke bestemd zijn voor den militairen geneeskundigen dienst hier te lande *f* 44,250.—.

Art. 16. Materieel van den geneeskundigen dienst; kosten vallende op het verplegen van zieken, en aankoop van medicijnen, meubelen in de ziekeninrichtingen enz. f 278,740.

Totaal f 556,940.—

VIIIste AFDEELING.

Art. 17. Vuur en licht in de wachten f 19,000.—

IXde AFDEELING.

Art. 18. Scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, vergoeding voor geleden schade, uit het contract wegens de transporten te water voortkomende f 60,000.—

Xde AFDEELING.

Materieel der artillerie en draagbare wapenen, met den aankleve van dien, onder beheer der artillerie staande.

Art. 19. Jaarwedden van beambten, daggelden, soldijen, enz., voor werklieden (burgerlijke en militaire), verdiend loon voor werk op stuk, toelagen voor officieren en conducteurs, mitsgaders tegemoetkomingen, zoo bij de artillerie-, stapelen constructiemagazijnen, bij de inspectie der draagbare wapenen te *Delft, Maastricht, Groningen, Dordrecht, Luik*, enz., bij de geschutgieterij en pyrotechnische werkplaatsen, als bij andere etablissementen tot het materieel der artillerie behoorende f 373,424.—

Art. 20. Aanschaffing, herstelling, onderhoud en verwerken van het materieel der artillerie, der draagbare wapenen, der torpedo's of watermijnen en der pyrotechnische voorwerpen, met alles wat daarop, alsmede op het beheer van een en ander betrekking heeft, benevens het verstrekken van patronen aan vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel f 576,086.—

Art. 21. Aanschaffing of aanmaak van patroonhulzen, met inbegrip van daartoe benoodigde werktuigen als anderszins.

a. Voor geweren groot kaliber f 20,000.—

b. Voor nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber f 140,000.—

Art. 22. Practische artillerieoefeningen; alsmede het nemen van proeven met torpedo's of watermijnen, met alles wat tot een en ander behoort f 25,000.—

Totaal f 1,134,510.—

XIde AFDEELING.

Materieel der genie met den aankleve van dien.

Art. 23. a. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, militaire gebouwen, (die in de XIIde afdeeling daaronder niet begrepen), dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen en al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; werkgelden voor militairen, gebezigd wordende tot de uitvoering van werken onder het beheer der genie; werkzaamheden betreffende het bouwen en planten in de nabijheid van vestingwerken; het koopen en huren van perceelen; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; het verleenen van subsidiën voor de uitvoering van werken; het doen van waterpassingen, metingen en peilingen; opzichtkosten; het schoonhouden van geniegoederen, enz. f 138,200.—

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan vestingwerken, militaire gebouwen als anderszins, aangeduid in het eerste lid van dit artikel f 81,200.—

c. Nog te doene betalingen aan den aannemer van het fort bij Pannerden, over vorige reeds afgesloten dienstjaren f 48,500.—

Art. 24. Aankoop, herstellen of verbeteren (op rekening of in daggeld) van kaarten, plans, memoriën, reglementen, werktuigen, meet- en waterpasinstrumenten, gereedschappen tot meten en teekenen, enz. f 2,000.—

Art. 25. Practische oefeningen van de genietroepen (mineurs en sappeurs) met het materieel en de materialen daarvoor noodig *f* 5,000.—

Art. 26. Aanschaffing en aanmaak van gereedschap en materieel voor den telegraafdienst, voor spoorbanen en tot electriche verlichting te velde *f* 15,000.—

Totaal *f* 289,900.—

XIIde AFDEELING.

Kazerneering en al hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren.

Art. 27.

a. Het onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van 's Rijks gebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen, alsmede op de verschillende legerplaatsen bevinden, bestemd tot huisvesting, oefening, verpleging van troepen en paarden, als: kazernen, stallen, rij- en andere loodsen, magazijnen, bakkerijen, hospitalen, infirmerieën, zweminrichtigen, als anderszins; aankoop van perceelen tot verbetering en uitbreiding dier gebouwen, alsmede het verleenen van subsidiën; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere benodigdheden in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd *f* 253,150.—

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan de gebouwen als anderszins, in het eerste lid van dit artikel omschreven *f* 204,800.—

c. Huur van gebouwen of gedeelten van gebouwen tot huisvesting van militairen en hunne huisgezinnen (het wapen der marechaussee daaronder niet begrepen) *f* 17,000.—

Totaal *f* 474,950.—

XIIIde AFDEELING.

Verschillende uitgaven.

Art. 28. Defroyement van den amanuensis bij de directie der weduwen- en weezenkas voor officieren van de landmacht *f* 1,200.—

Art. 29. Kosten tot verzekering en uitoefening van den eeredienst bij de militairen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, geestelijken en onderwijzers *f* 8,400.—

Art. 30. Huur van gebouwen, exercitievelden en loodsen *f* 8,500.—

Art. 31. Kleine tegemoetkomingen, reisgelden, enz., aan gewezen militairen en weduwen en kinderen van militairen *f* 900.—

Art. 32. Drukwerk van onderscheiden aard ten dienste van het leger, mitsgaders het drukken, aanschaffen en inbinden van militaire reglementen en boekwerken *f* 5,500.—

Art. 33. Transportkosten, voeding, huisvesting, en daggelden van in te lijven lotelingen der nationale militie en opgeroepen wordende verlofgangers, voor zoo- ver een en ander door de zorg van de gemeentebesturen in voorschot wordt betaald *f* 13,000.—

Art. 34. Kosten van de magazijnen van kleeding, uitrusting, hospitaalgoederen, kampementseffecten, enz.:

a. traktementen, toelagen, bureaustkosten, daggelden aan mindere bedienden en arbeidsloozen, na aftrek van de kosten wegens het in die magazijnen verwaarden van kleedingstukken ten behoeve van het leger *f* 41,100.—

b. vernieuwing en onderhoud van kampementseffecten, voorwerpen van velduitrusting, enz. *f* 41,900.—

c. aanschaffing van ledergoed, enz., voor de schutterrijen. *Memorie.*

Totaal *f* 83,000.—

Art. 35.

- a. Kosten van verkenningen, het maken van plans, met de kosten uit een en ander voortvloeiende, ten behoeve van de kaarten op de topographische inrichting te vervaardigen *f* 4,200.—
- b. kosten van de topographische inrichting, aan: traktementen der ambtenaren, toelagen der officieren, daggelden, renumerationen, enz., der geëmployeerden en andere kosten dezer inrichting, na aftrek van hetgeen uit het Iste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch Indië* wordt gekweten voor het vervaardigen in kleurendruk van de door de topographische opname van *Java* verkregen overzichtskaarten der verschillende residentien *f* 22,800.—

Totaal *f* 27,000.—

Art. 36. Kosten wegens het onderhouden van militaire huisgezinnen in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te *Ommerschans* en te *Veenhuizen* *f* 14,000.—

Art. 37. Gratificatiën *f* 12,000.—

Art. 38. Kosten van exploiten, processen enz. *Memorie*.

Art. 39. Subsidie aan het Invalidenhuis te *Leiden* *f* 5,000.—

Art. 40. Het aanschaffen van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard en van eeresteekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van den 10den Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) *f* 1000.—

Art. 41. Kosten, vallende op het kampeeren van troepen en op het verrichten van veldoefeningen op groote schaal *f* 85,000.—

Art. 42. Kosten, vallende op telegraphische correspondentie *f* 100.—

Art. 43. Lokaal- en schrijfbehoeften, vuur, licht, enz., voor te houden examina voor officiersrangen, alsmede voor bijeenkomsten van raden van onderzoek *f* 100.—

Art. 44. Kosten van het Hoofddcomité der Nederlandsche vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, als: reis- en verblijfkosten, huur van lokalen, toelage aan den secretaris, schrijfbehoeften, enz. *f* 1,000.—

Art. 45. Kosten van de krijgsschool voor officieren, als: toelagen, renumerationen, lokaal- en schrijfbehoeften *f* 8,600.—

Totaal *f* 274,300.—

XIVde AFDEELING.

Art. 46. Traktementen, soldijen, huisvesting en verdere kosten van het wapen der marechaussee, alsmede gratificatiën te verleenen aan marechaussees die met lichaamsgebreken ontslagen worden *f* 280,000.—

XVde AFDEELING.

Overkomplete officieren, pensioenen, gagementen, onderstanden, lijfrenten en wachtgeld.

Art. 47. Overkomplete officieren, twee derde- en nonactiviteitstraktementen *f* 56,000.—

Art. 48. Pensioenen, gagementen en onderstanden *f* 1,400,000.—

Art. 49. Tijdelijke pensioenen en onderstanden, volgens de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) *f* 16,000.—

Art. 50. Pensioenen aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht (wet van den 24sten Juni 1854 (*Staatsblad* n°. 92), *f* 9,800.—

Art. 51. Lijfrente, toegekend aan den Pruisischen generaal graaf BüLOW van DENNEWITZ en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (besluit van

den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814, n°. 3, en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815, n°. 4) f 5,250.—

Art. 52. Toelage aan J. S. A. ELBERTS, weduwe van den kapitein W. DE MAN, als schadeloosstelling voor een in 1825 aan haar toegekend, doch nimmer door haar genoten Rijkspensioen f 300.—

Art. 53. Wachtgeld en f 3,740.—

Totaal f 1,491,090.—

XVIde AFDEELING.

Art. 54. Onvoorziene uitgaven f 61,420.—

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. Materieel der artillerie:

Art. 55. Aanschaffing en aanmaak van zwaar kustgeschut, met den aanleve van dien f 765,520.—

Art. 56. Aanschaffing en aanmaak van vestinggeschut, met den aanleve van dien f 1,566,500.—

Art. 57. Aanschaffing en aanmaak van nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met den aanleve van dien f 759,750.—

Art. 58. Aanschaffing en aanmaak van patroonhulzen tot nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met inbegrip van de daartoe benodigde werktuigen, als anderszins f 205,625.—

Art. 59. Aanschaffing en aanmaak van torpedo's of watermijnen, met den aanleve van dien f 500,000.—

Art. 60. Aanschaffing en aanmaak van pioniergereedschappen f 8,250.—

Totaal f 3,805,645.—

B. Kazerneering:

Art. 61. Verbetering van Rijksgebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen, infirmerieën, bakkerijen als anderszins, opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen, aankoop van perceelen; verleen van subsidiën voor het maken en aankopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; opzicht- en aanbestedingskosten, enz.

a. Voortzetting van het bouwen van een kazerne met een magazijn van kleeding, alsmede het bouwen van stallen en een militaire bakkerij te *Utrecht* f 300,000.—

b. Het verbeteren en uitbreiden der kazernen, alsmede van woningen voor gehuwden te *'s Gravenhage* f 100,000.—

c. Het verbeteren der stallen te *Leiden* f 25,000.—

d. Het verbeteren der kazernen, en het bouwen van woningen voor gehuwden te *Breda* f 80,000.—

e. Het verbeteren en uitbreiden der kazernen, het bouwen van woningen voor gehuwden, zoomede van een militaire bakkerij, en uitbreiding der ziekeninrichting te *Arnhem* f 100,000.—

f. Voortzetting van de verbetering en uitbreiding van het kazernement te *Schoonhoven* f 25,000.—

g. Uitbreiding van de kazernegebouwen te *Gouda* f 40,000.—

h. Het bouwen van eene kazerne, van stallen en van eene infirmerie te *Amersfoort*,

alsmede het aankopen van exercitieterreinen en het maken en verbeteren van kazernen en gebouwen aldaar *f* 215,000.—.

- i. Het maken van eenige gebouwen op de *Oldebroeksche heide*, ten dienste van een schietschool voor de artillerie *f* 40,000.—.

Totaal *f* 925,000.—.

XVIIIde AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Art. 62. Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1876 *f* 2,700,000.—.

Totaal generaal der begrooting *f* 24,215,000.—.

ART. 2. Wanneer de som, in dit hoofdstuk uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen onder de artikelen 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 en 53, ontoereikend mocht worden bevonden, kan het ontbrekende bedrag, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1844 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden door overschrijving uit den post voor *onvoorzene uitgaven*, in hetzelfde hoofdstuk voorkomende.

ART. 3. De in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, het voorschreven Departement betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van dit hoofdstuk, worden op den post voor *onvoorzene uitgaven* aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekening omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

ART. 4. De wet van den 22sten Januari 1876 (*Staatsblad* n°. 27) wordt ingetrokken.

De uitgaven, krachtens die wet verevend en nog te verevenen, worden beschouwd gedaan en verevend te zijn ten laste van de artikelen van het Hoofdstuk bij ART. 1 der tegenwoordige wet vastgesteld, en ten laste van de artikelen der begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst 1876, waarin zij hare omschrijving vinden.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

den

1876.

De Minister van Oorlog.

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN HOOFDSTUK VIII.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Bij de voorloopige vastgestelde begrooting zijn enkele belangrijke en nuttige voorstellen aangenomen, als: de verhooging van de bezoldiging der officieren van gezondheid na langdurigen dienst, van de soldijen der onderofficieren, de uitbreiding der veldartillerie enz.

Aan die beslissingen, waarmede de ondergeteekende gaarne instemde, is uitvoering gegeven.

§ 2. De verhooging van de soldijen voor het kader is een nuttige en hoognoodige maatregel, om het voltallig houden van het kader en de vrijwillige dienstneming te bevorderen. Met het beramen en in toepassing brengen van maatregelen, waardoor de vrijwillige dienstneming kan worden aangemoedigd, dient te worden voortgegaan, in de eerste plaats voor het vormen en aanvullen van de kaders en tot verlichting van den dienstplicht van de manschappen der nationale militie. Verhoogde premiën voor vrijwillige dienstneming, en aan soldaten en onderofficieren, die zich willen reëngageeren, kunnen daaraan bevorderlijk zijn. Een daartoe strekkend besluit werd door den Koning bekrachtigd. Meer afdoende middelen zijn echter noodig, om de vrijwillige dienstneming meer aantrekkelijk, voor velen zelfs mogelijk te maken. De gebrekkige huisvesting van de troepen in onderscheidene garnizoenen, het ongezellig verblijf in vele kazernen kan niet anders dan een hinderpaal zijn voor velen, die anders wellicht zich tot militaire dienstneming zouden getrokken gevoelen. Met krachtige hand dient aan herstelling en voorziening in dat bezwaar te worden gewerkt.

Na de verhooging van de soldijen voor het kader dient aan eene betere regeling van de soldijen voor de manschappen te worden gedacht, eene betere regeling, omdat bij het thans bestaande stelsel van de voeding van den soldaat, het bedrag dat van die soldijen voor zakgeld aan hem ten goede komt, afhankelijk is van de afwisselende prijzen der levensmiddelen en in de verschillende garnizoenen onderling belangrijk verschilt, en daarin door eenvoudige verhooging der soldijen geen wezenlijke verbetering kan worden gebracht. De Minister wenscht derhalve te doen onderzoeken, hoe, door wijziging in de regeling der menages bij de korpsen, zonder te groot geldelijk bezwaar voor den Staat, aan dit gebrek kan worden te gemoet gekomen.

§ 3. De vermeerdering van het aantal vuurmonden van de artillerie te velde en de splitsing van dien dienst in twee regimenten, is een eerste stap tot reorganisatie van de levende strijdkrachten, waaraan groote behoefte bestond. Of terugkeer tot de formatie van batterijen van acht stukken is toe te juichen, kan wellicht worden betwijfeld. In de meeste legers is men tot de formatie van zes stukken gekomen, omdat wegens het groot aantal voertuigen, thans bij de bat-

terijen noodig en vooral de moeielijker leiding eener batterij in het gevecht, — de formatie op acht stukken als taktische eenheid te groot wordt geacht. Intusschen behoefde die bedenking de uitvoering der aangenomen voorstellen niet in den weg te staan. Is het noodige materieel, zijn de noodige paarden aanwezig en is het kader voor de uitbreiding gevormd, dan kan gemakkelijk tot de formatie van batterijen van zes stukken worden teruggekomen, indien bij reorganisatie der levende strijdkrachten daaraan de voorkeur mocht worden toegekend.

§ 4. De vorming van het personeel voor den torpedodienst is eene behoefte, die niet kan worden uitgesteld, maar nog wel bezwaar oplevert, om daarvoor geschikt personeel te verkrijgen en te oefenen. Aanvankelijk zal worden getracht door hogere bezoldiging enz. het kader der bestaande torpedo-compagnie zooveel mogelijk uit te breiden en te oefenen, om, zoo men daarin is geslaagd, daaruit een volgend jaar een tweede, zoo mogelijk later nog een derde compagnie samen te stellen.

§ 5. Behalve eenige veranderingen van ondergeschikt belang, als hierna wordt toegelicht, verlangt de ondergeteekende de aanschaffing van al wat noodig is voor de volledige bewapening en uitrusting van het leger zooveel mogelijk te bespoedigen, daaronder begrepen het materieel voor de torpedo's. De middelen tot bereiking van dat doel, voor zooveel de beschikbare werkkrachten toelaten, worden bij deze begroting aangevraagd en in de bijlagen dezer Memorie gespecificeerd.

IIde AFDEELING.

Verschillende staven en dienstvakken.

§ 6. Het geraamd bedrag voor 1876 is.....	f 295,237.—
Bij de credietwet voor 1876 toegestaan.....	» 294,919.—
Meer.....	f 318.—

Bij de aanbesteding der fourages voor het tijdvak van 1 November 1875 tot 1 November 1876, zijn de prijzen, waarvoor de levering aan de laagste inschrijvers is gegund, aanmerkelijk hooger dan die, waarop bij het opmaken der begrooting was gerekend. Dien ten gevolge is de schadeloosstelling wegens fourages ten behoeve van de paarden van de officieren bij de staven en onbepaalde korpsen, op 79 cents per dag en per paard, bij de credietwet uitgetrokken, niet voldoende, en is zij moeten worden verhoogd, waartoe thans gemiddeld 84 cents wordt geraamd.

Hiertoe zal voor de verschillende staven eene vermeerdering van uitgaven ontstaan van f 318.

IIIde AFDEELING.

Verschillende wapenkorpsen.

§ 7. Van den staf der infanterie kan het getal der officieren, werkzaam bij de Normaalschietsschool, met een kapitein en een 1sten luitenant worden verminderd. De generaal-majoor, ter beschikking van het Ministerie van Oorlog, wordt niet verder dan voor drie maanden traktement en fouragegelden op de begrooting uitgetrokken.

De betrekkingen van onderdirecteurs in de wapendepôts te Gorinchem en te Dordrecht kunnen, volgens advies van de gehoorde autoriteiten, worden gemist, indien de aan die betrekkingen verbonden werkzaamheden aan de magazijnmeesters der artillerie ter plaatse worden opgedragen, die voor deze buitengewone werkzaamheden en verantwoording eene kleine toelage zouden moeten genieten.

Ook kan de betrekking van kapitein voor het materieel bij de regimenten veldartillerie en bij het regiment rijdende artillerie vervallen.

Voor die betrekkingen zijn dus almede voor een gedeelte van het dienstjaar, geene bezoldigingen op de begrooting uitgetrokken.

De compagnie van het 1ste regiment vestingartillerie, bestemd voor den torpedodienst, zooals zij thans is ingericht, is veel te zwak, om, in tijd van oorlog, aan hare gewichtige bestemming te beantwoorden.

Voor aanvankelijke uitbreiding van het corps torpedisten in den bovenaangegeven zin, wordt *f* 14,700 op de definitieve begrooting aangevraagd.

In verband met de hogere soldijen aan de onderofficieren bij het leger toegekend, dienen de traktementen van de conducteurs der artillerie van de 1ste en 2de klasse, respectievelijk met *f* 200 en *f* 150 's jaars te worden verhoogd.

Ten einde de schrijvers, werkzaam op de bureaux van de onderscheidene autoriteiten van het leger, zooveel mogelijk in te deelen bij de korpsen, ter plaatse alwaar die autoriteiten gestationneerd zijn, is het noodig gebleken om het getal schrijvers bij sommige korpsen te vermeerderen, en daarentegen een gelijk getal, bij andere korpsen, minder in de sterkte op te nemen.

Die maatregel veroorzaakt geen verschil in uitgaven. De soldij der schrijvers, gelijkstaande met die der overige onderofficieren, is tot dat bedrag op de begrooting gebracht.

Voor verhoogde premiën bij eerste en bij vernieuwde dienstneming bij de verschillende korpsen gezamenlijk, is op eene vermeerdering van uitgaven ad *f* 41,400 gerekend.

Bij het instructie-bataillon, van zoo groot belang voor het wapen der infanterie, is het getal korporaa's bij dat bataljon van 32 op 48 gebracht en de soldij der korporaa's-titulair verhoogd.

Voor het wapen der artillerie zijn deze maatregelen gedeeltelijk ook op de artillerie-instructie-compagnie toegepast.

De verhooging der soldijen voor de onderofficieren, in de toelichtende staten der oorspronkelijke begrooting voor het geheele jaar berekend, is, ingevolge 's Konings besluit van 10 Februari 1876, n°. 26, te rekenen van den 19den dier maand ingegaan. De raming dier uitgaven is dienovereenkomstig met het verschil à 49 dagen verminderd.

Zooals bereids hiervoren is medegedeeld, heeft de openbare aanbesteding van fourages ten behoeve van de troepen te paard ten gevolge gehad, dat er gedurende het jaar 1876, méér voor het aankopen van fourages zal moeten worden besteed, dan voor dat onderwerp gelden bij de credietwet zijn uitgetrokken.

De gemiddelde prijzen bedragen voor de cavalerie- en artilleriepaarden, 83 en 90 cents.

Voor die verhooging wordt ten behoeve van de verschillende wapenkorpsen alzoo *f* 114,300 uitgetrokken.

IVde AFDEELING.

Remonte voor de korpsen cavalerie en artillerie.

§ 8. Ten gevolge van de op 15 Februari jl. gehouden openbare aanbesteding, zijn thans de contracten gesloten voor de levering van 440 paarden, gemiddeld tegen den prijs van *f* 642 per paard.

Bij de begrooting was uitgetrokken:

voor 533 paarden.....	<i>f</i> 346,450,00.
Op »verstrekingen» zal beschikbaar komen voor 4 paarden, <i>f</i> 652	
per paard.....	» 2,608,00.

Te zamen voor 537 paarden..... *f* 349,058,00.

Voor de voorgestelde vermeerdering van paarden bij de veldartillerie is, volgens den toelichtenden staat, een getal van 101 paarden uitgetrokken. Rekent

men dat deze worden aangeschaft tegen den aanbestedingsprijs van f 669 per paard, als bij de openbare aanbesteding van de levering van paarden voor de veldartillerie is bedongen, dan zal de beschikbare som voldoende zijn, om ook die paarden daaruit te betalen.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie.

§ 9. Voor dit onderwerp wordt geraamd.....	f 151,000,00.
Bij de voorloopige begrooting is uitgetrokken.....	» 150,000,00.
	Meer..... f 1,000,00.

Het verschil ontstaat door:

de meerdere uitgaven in het belang van de werving	
en reëngagemen ten van onderofficieren en minderen ...	f 600,00
de verhooging van de uitgaven voor fourages.....	» 400,00
	gelijk ————— f 1,000,00.

VIIde AFDEELING.

Geneeskundige dienst.

§ 10. Bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen is, voor de bewaring, het onderhoud, de verzending enz. van chirurgicale en andere instrumenten, bij Koninklijk besluit van 13 November 1875, n°. 9, een opzichter in dienst gesteld.

Tevens wordt tot verbetering van het lot der ambtenaren bij het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst en bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen eene som van f 500 aangevraagd, waarvan de helft of f 250 op de begrooting wordt uitgetrokken.

Ten gevolge van eene geringe verhooging der hospitaalsoldijen is op eene vermeerdering van 2 cents per verpleegdag van in de ziekeninrichtingen verpleegden gerekend.

De gezamenlijke verhooging bedraagt derhalve f 5690.

Xde AFDEELING.

Materieel der artillerie enz.

Art. 19. § 11. De ondergeteekende wenscht de vereischte krachten in te spannen om de batterijen veld- en rijdende artillerie te voorzien van het achterlaadgeschut met het daarbij behoorende materieel en de munitien, den aanmaak der nog ontbrekende voertuigen van de korps- en munitietreinen te bespoedigen, en aan de batterijen veldartillerie paardentuigen voor de bijkomende vuurmonden te verschaffen. Verder is men geslaagd met eene buis voor de granaatkartetsen van het achterlaadgeschut, die aan de billijke eischen voldoet, en aangenomen en zoodra mogelijk aangemaakt zal worden, wijl de vuurmonden niet met granaatkartetsen kunnen uitgerust worden vóór de buizen gereed zijn. Een en ander kan worden bespoedigd door uitbreiding van de werkkracht aan de werkplaatsen van het Rijk, en door aanschaffing bij particulieren van eenige voorwerpen, die tot de uitrusting der voertuigen van het veldleger behooren. Op art. 19 en 20 zijn de daartoe noodige sommen uitgetrokken boven het reeds toegestane bedrag. Worden die sommen toegestaan, dan zal daardoor worden verkregen, dat al de batterijen veld- en rijdende artillerie vóór het einde van dit jaar zullen voorzien zijn van achterlaadgeschut, de eerste van 8 stukken, en dat al de voertuigen voor die batterijen en voor de munitiekolommen gereed zijn; terwijl tevens grootendeels zal voorzien worden in de behoefte aan ziekenwagens,

transportwagens en andere voertuigen van den trein en in de nog noodige paardentuigen. Zonder de gevraagde sommen zal de artillerie eerst in de tweede helft van 1877 geheel zijn uitgerust, en zal voor den trein slechts een gering aantal voertuigen aangemaakt kunnen worden, omdat in de eerste plaats met de uitrusting van de batterijen moet worden voortgegaan.

De verwisseling van het voorlaad- tegen het achterlaad-veldgeschut is thans bij 11 batterijen veld- en 2 batterijen rijdende artillerie geschied, met dien verstande, dat deze batterijen nog slechts 3 caissons hebben, en de veldbatterijen nog maar uit 6 vuurmonden bestaan.

XIde AFDEELING.

Materieel der genie.

Art. 23. § 12. In de maand November van het vorige jaar zijn door de hooge stormvloedene eenige gaten in de kaden langs de grachten van het ronduit, behoorende tot de vesting Naarden, geslagen, en zijn daarbij de zeeweringen en sommige andere werken beschadigd.

Daarbij is gebleken, dat de kade gedeeltelijk verhoogd en verzaard, en dat de zeeweringen uitgebreider en van steviger samenstelling gemaakt moeten worden.

Met het bedrag der kosten voor die herstelling en voorziening, geraamd op f 20,000, is dit artikel der begrooting verhoogd.

XIIde AFDEELING.

Kazerneering.

Art. 27. § 13. De behoefte aan ruimte tot huisvesting buiten de kazernen van militairen en van hunne gezinnen vordert, dat de som van f 12,000 voor huur van gebouwen op de voorloopige begrooting uitgetrokken, met f 5000 worde verhoogd.

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. Materieel der artillerie.

Art. 55. § 14. De prijs der stalen kanonnen van 24 cM. is verhoogd, gedeeltelijk ten gevolge van verhooging van den fabrieksprijs, en gedeeltelijk ten gevolge van eenige wijziging in de inrichting en lengte van den vuurmond, een en ander noodig bevonden bij de met die vuurmonden genomen proeven op het proefveld van den heer KRUPP.

De som noodig voor de aanschaffing van de ijzeren kanonnen van 24 cM. is op de begrooting van 1874 toegestaan doch niet uitgegeven, wijl de fabrikant in Zweden, ten gevolge van afkeuringen van geschut, niet vóór of in October 1875 aan zijne verplichting heeft kunnen voldoen.

Art. 56. De prijs der kanonnen van 15 cM. is sedert het tijdstip, waarop opgaven daarvan zijn ontvangen bij het opmaken der begrooting in de maand Juli 1875, verhoogd, zoowel ten gevolge van den hoogerden fabrieksprijs als van wijzigingen, die, bij de aangehaalde proef met het kanon van 24 cM., ook voor die van 15 cM. noodig zijn gebleken.

Art. 59. Voor de versperring van alle toegangen te water, zoowel van de zee als van de landzijde, alsmede van de vaarwaters langs het fort Pannerden, worden als minimum noodig geacht.

930 Electro-schoktorpedo's, ad f 1000	f 930,000.
75 » » » 800	» 60,000.
20 » » » 725	» 14,500.
50 » » » 700	» 35,000.
135 slapende torpedo's, » » 800	» 108,000.
Vaartuigen.	» 194,450.
Benoodigheden voor 300 voorhanden gewone schoktorpedo's	» 15,000.

Te zamen . . . f 1,356,950.

De ondergeteekende acht het wenschelijk, de aanschaffing meer te bespoedigen dan mogelijk is met de reeds toegestane som.

Artt. 57 en 58. Met den aanmaak der geweren, klein kaliber, dient mede nog te worden voortgegaan tot verkrijging eener behoorlijke reserve en ter bevordering van eenheid van bewapening voor de schutterijen.

B. Kazerneering.

Art. 61. § 15. De gebouwen voor huisvesting van troepen zijn, zooals bekend, in vele garnizoenen in zeer onvoldoenden staat. Verbetering van die gebouwen in eenige, het maken van nieuwe kazernen, infirmerieën en stallen in andere plaatsen, is eene dringende behoefte. Die behoefte wordt steeds grooter en is nog onlangs gebleken, toen te Maastricht een gewelf boven een gedeelte van eene der kazernen is ingestort, en dat gebouw, benevens nog eene andere kazerne aldaar, in den bestaanden toestand, gevaarlijk voor de bewoners werden geacht en zijn moeten ontruimd worden, aldus, dat maatregelen zijn moeten worden voorbereid om, vóór de opkomst der manschappen van de nationale milizie, een gedeelte der bezetting te Maastricht naar andere garnizoenen over te brengen.

Met den bouw van nieuwe en de verbetering van bestaande kazernen is een aanvang gemaakt. Op de voorloopige begrooting van dit dienstjaar is daarvoor eene niet onbelangrijke som toegestaan. Met die voorziening zal echter nog krachtiger behoeven te worden voortgegaan, volgens een vast plan voor de verdeeling van de korpsen over het land, als voor spoedige mobilisatie, samentrekking en opstelling van het leger het meest wenschelijk, en, gelet op bijkomende omstandigheden, als de gelegenheid tot oefening der troepen enz., mogelijk is.

De definitieve samenstelling van een dergelijk plan is weder afhankelijk van de organisatie van het leger, en dus niet mogelijk vóórdat aangaande het ahangig voorstel tot uitbreiding van het jaarlijksch contingent der nationale milizie zal zijn beslist. Intusschen dient met de verbetering en voorziening in de huisvesting der troepen te worden voortgegaan, en kan dit aanvankelijk, in afwachting van de vaststelling van een algemeen plan, ook zonder bezwaar geschieden op die plaatsen, waar in ieder geval bepaalde troepenafdeelingen zullen moeten worden geplaatst. Ten einde daaromtrent te kunnen oordeelen en de denkbeelden te vestigen, heeft de ondergeteekende van den chef van den generalen staf verzocht en ontvangen een plan voor de dislocatie, in den aangegeven zin, van het leger, volgens de thans bestaande samenstelling. Bij dat plan is van de onderstelling uitgegaan, dat de vier groote legerafdeelingen, divisieën, ieder worden verdeeld over garnizoenen in een overeenkomstig gedeelte van het Rijk, waaruit zij hare militieplichtigen trekken; dat de eskadrons cavalerie en batterijen artillerie, aan de divisieën toegevoegd, zich snel daarbij kunnen aansluiten; dat de depots en magazijnen binnen de liniën van verdediging worden geplaatst. Daarbij is onder anderen voorgesteld de plaatsing van de depots en de magazijnen van drie regimenten infanterie te Amsterdam, van twee te Gouda, een te Utrecht, Leiden en Gorinchem, van de cavalerie te Leiden en te Haarlem, van de veldartillerie te Utrecht, het regiment rijdende artillerie te Amersfoort en de veldbataljons van eene der divisieën infanterie te Bergenopzoom, Breda, 's Hertogenbosch en Grave. Dit strookt geheel met de voorstellen, aanvankelijk bij de begrooting voor 1876 gedaan tot uitbreiding der kazerne te Gouda voor een depot, en tot verbetering der bestaande kazernen te Breda, voorstellen, die ook bij wijziging der legerindeeling zullen moeten gevolgd worden. De ondergeteekende heeft derhalve gemeend die voorstellen in de definitieve begrooting te moeten overnemen, wat Breda betreft te meer, daar de toestand van een gedeelte der gebouwen voor de bewoners gevaarlijk wordt, en men zich na het gebeurde te Maastricht daarover ernstig verontrust. De sommen zijn voor beide onderwerpen tot een lager bedrag dan op de aanvankelijke begrooting uitgetrokken, omdat nu met de uitvoering niet meer zoo vroeg zal kunnen worden aangevangen als men zich eerst had voorgesteld.

Te Leiden is de behoefte gebleken aan spoedige verbetering van de stallen voor de paarden der bereden wapens. Om daarmede te kunnen aanvangen is eene som ad f 25,000 op de begrooting uitgetrokken.

Te Amersfoort is, zoo als bekend, de kazerne, het arsenaal, als onbewoonbaar veroordeeld. Men had zich voorgesteld in de daardoor verloren ruimte te voorzien door verbetering en vergrooting der kazerne, het werkhuis, hoewel ook dit gebouw, wat inrichting en staat van onderhoud aangaat, veel te wenschen overlaat. Nu echter deed zich het bezwaar voor, dat die kazerne nabij de algemeene begraafplaats te Amersfoort is gelegen, en de aan te bouwen vleugel op niet meer dan 50 meter afstand van die begraafplaats zou moeten worden opgetrokken, een plan, waartegen de geneeskundige dienst, in het belang van de gezondheid der toekomstige bewoners, terecht opkomt. In dien stand der zaak dient van het plan tot verbetering en uitbreiding van dit gebouw te worden afgezien en blijft geen andere keus, dan het bouwen van eene nieuwe kazerne voor het regiment rijdende artillerie, meer in de nabijheid der stallen, waarvoor het noodige terrein voor redelijken prijs kan worden aangekocht. De voorziening in huisvesting en stallen te Amersfoort, zonder de infirmerie, zal thans eene uitgaaf á *f* 450,000 vorderen.

Daar thans voor den aankoop van terreinen voor schietoefeningen op de Oldenbroeksche heide is overeengekomen, vervalt het bezwaar, dat de gelden voor het maken van noodige gebouwen op dat terrein op de begrooting waren uitgetrokken. Eene som, om met de uitvoering te kunnen aanvangen, is derhalve thans weder op de begrooting voorgesteld.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

STAAT *aanwijzende de veranderingen welke zijn gebracht in het aanvankelijk op het in September II. ingediend Wetsontwerp tot vaststelling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876, betreffende het Departement van Oorlog, met toelichtingen daaromtrent.*

Iste AFDEELING. Verminderd met *f* 578. — Fouragegelden van den Minister.

IIde AFDEELING. *Groote Staf.* Vermeerderd met *f* 695.40 wegens verhoogde schadeloosstelling voor fourages.

Generale staf. Vermeerderd met *f* 768.60, voor idem.

Provinciale en plaatselijke staven. Vermeerderd met *f* 54.90, voor idem.

IIIde AFDEELING. *Staf der Infanterie.* Vermeerderd met *f* 274.50, voor idem.

Verminderd: *a* met het traktement van den Generaal-Majoor, ter beschikking van het Ministerie *f* 5500; *b* fouragegelden voor 2 paarden *f* 614.88; *c* het traktement van 1 Kapitein 2de kl. bij de Normaal-schietschool *f* 1600; *d* idem van een 1sten Luitenant bij idem *f* 1200; *e* met de residentie-toelage van 1 Kapitein en een 1sten Luitenant *f* 600; te zamen *f* 6286.16.

Regiment Grenadiers en Jagers. Vermeerderd: *a* met *f* 512.40, voor soldij der schrijvers; *b* *f* 88.88⁵, toelage voor brood, kleeding en reparatiefonds enz. van idem; *c* *f* 2135 voor meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *d* *f* 146.40 fouragegeld van 8 paarden. Te zamen *f* 2882.68⁵.

Verminderd met *f* 800 wegens verhoogde soldijen gedurende 49 dagen.

Acht regimenten Infanterie. Vermeerderd, per regiment: *a* met *f* 512.40, voor verhoogde soldij der schrijvers; *b* *f* 81.56, toelage voor brood, kleeding en reparatiefonds enz. van idem; *c* *f* 1250, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *d* *f* 146.40, fouragegeld voor 8 paarden. Te zamen *f* 1990.36⁵. Dus voor acht regimenten *f* 15,922.92.

Verminderd, per regiment, *f* 700 wegens verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Dus voor acht regimenten *f* 5600.

Instructie-bataillon. Vermeerderd: *a* met *f* 73.20 verhoogde soldij der schrijvers; *b* meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds *f* 740; *c* *f* 18.30 meerdere fourage voor 1 paard. Te zamen *f* 831.50.

Verminderd met *f* 100 voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen.

Algemeen depot van discipline. Vermeerderd: *a* met *f* 54.90, verhoogde soldij van een schrijver; *b f* 495, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 18.80, verhoogd fouragegeld van 1 paard. Te zamen *f* 568 20.

Verminderd met *f* 50 voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen.

Staf der cavalerie. Vermeerderd: *a* met *f* 400, traktementsverhooving van den Kolonel; *b f* 109.80, meerder fouragegeld. Te zamen *f* 509.80.

Drie regimenten cavalerie. Vermeerderd, per regiment: *a* met *f* 91.50, verhoogde soldij der schrijvers; *b f* 3785, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 14,274, meerder fouragegeld. Te zamen *f* 18,150.50. Dus voor drie regimenten *f* 54,451.50.

Verminderd met *f* 350 voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Dus voor drie regimenten *f* 1050.

Nog vermeerderd: *a* bij het *reserve-eskadron*: met *f* 87.84, voor verhoogde fouragegeld van 4 officierspaarden; *b f* 435.54, voor soldij, brood, toelage, kleedingfonds voor een schrijver bij den Inspecteur. Te zamen *f* 523.38.

Een regiment huzaren. Vermeerderd: *a* met *f* 91.50, verhoogde soldij der schrijvers; *b f* 3785, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 14,735.16, verhoogde fouragegeld. Te zamen *f* 18,611.66.

Verminderd met *f* 350, voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen.

Staf der Artillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 400, traktementsverhooving van den tot Luit.-Kolonel benoemden Majoor, toegevoegd aan den Directeur voor het materiël; *b f* 400, idem, van den tot Luit.-Kolonel benoemden Majoor der Artillerie bij het Dept. van Oorlog; *c f* 2950, idem van de conducteurs der 1ste en 2de kl.; *d f* 200, toelage wegens verblijf te Rotterdam aan den Bevelhebber in de Militaire Afdeeling en zijn Adjutant à *f* 100 idem; meerder fouragegeld van 16 paarden *f* 292.80. Te zamen *f* 4242.80.

Verminderd: *a* met *f* 2200, de traktementen van de onderdirecteurs in de wapendepots te Dordrecht en Gorinchem over 6 maanden; *b f* 1300, het traktement van den 1sten Luitenant, lid der Commissie van proefneming. Te zamen *f* 3,500.

Een regiment Veldartillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 91.50, verhooving van soldij van drie schrijvers; *b f* 1550, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 20,283.48, voor verhoogde fouragegeld. Te zamen *f* 21,873.98.

Verminderd: *a* met *f* 1000, voor 6 maanden traktement van den Kapitein-Adjutant voor het materiël; *b f* 748.18, wegens soldij, toelage voor brood, kleedingfonds enz. voor 2 schrijvers; *c f* 400, wegens verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Te zamen *f* 2,148.18.

Een regiment Veldartillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 91.50, verhooving van soldij van 3 schrijvers; *b f* 1100, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 17,802.24, voor verhoogde fouragegeld. Te zamen *f* 18,993.74.

Verminderd: *a* met *f* 1000, wegens 6 maanden traktement van den Kapitein-Adjutant voor het materiël; *b f* 748.18, soldij, toelage voor brood, kleedingfonds enz. voor 2 schrijvers; *c f* 400, verhoogde soldijen, gedurende 49 dagen. Te zamen *f* 2,148.18.

Een regiment Rijdende Artillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 91.50, verhoogde soldij van 3 schrijvers; *b f* 2,675.00, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 16,367.52, verhoogde fouragegeld. Te zamen *f* 19,134.02.

Verminderd: *a* met *f* 1100, voor 6 maanden traktement van den Kapitein-Adjutant voor het materiël; *b f* 150, voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Te zamen *f* 1250.

Een regiment Vestingartillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 400, verhoogde toe-

lagen aan de officieren der torpedocompagnie; *b f* 146, verhoogde soldij van 4 schrijvers; *c f* 2065, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *d f* 91.50, verhoogde fouragegelden; *e f* 14,400.30, vermeerdering van soldij, brood, kleeding en reparatiefonds, ten gevolge der uitbreiding van het kader bij de torpedocompagnie. Te zamen *f* 17,103.20.

Verminderd: *a* met *f* 1,121.67, voor soldij, brood, kleedingfonds enz. van 3 schrijvers; *b f* 500, verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Te zamen *f* 1,621.67.

Een regiment Vestingartillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 146.40, verhoogde soldij van 4 schrijvers; *b f* 1035, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 91.50, verhoogde fouragegelden. Te zamen *f* 1,272.90.

Verminderd: *a* met *f* 747.78, voor soldij, toelage voor brood, kleedingfonds enz. van 2 schrijvers; *b f* 300, verhoogde soldijen gedurende 49 dagen. Te zamen *f* 1047.78.

Een regiment Vestingartillerie. Vermeerderd: *a* met *f* 146.40, verhoogde soldij van 4 schrijvers; *b f* 1865, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 91.50, verhoogde fouragegelden. Te zamen *f* 2,002.90.

Verminderd: *a* met *f* 747.78, voor soldij, toelage voor brood, kleeding en reparatiefonds van 2 schrijvers; *b f* 300, verhoogde soldij gedurende 14 dagen. Te zamen *f* 1047.78.

Korps Pontonniers. Vermeerderd: *a* met *f* 73.20, verhooging van soldij van 2 schrijvers; *b f* 540, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *c f* 18.30, verhoogde fouragegelden. Te zamen *f* 631.50.

Verminderd met *f* 50, voor verhoogde soldijen gedurende 49 dagen.

Korps Ingenieurs, Mineurs en Sappeurs. Vermeerderd: *a* met *f* 2250, 6 maanden traktement van 1 Kolonel, ter beschikking van den Inspecteur der Genie; *b f* 150, toelage wegens verblijf in de residentie van idem; *c f* 100, wegens verblijf te Amsterdam van 1 Majoor; *d f* 18.30, verhoogde fouragegelden. Te zamen *f* 2,518.30.

Bataljon Mineurs en Sappeurs. Vermeerderd: *a* met *f* 201.50, verhooging van soldij aan 5 schrijvers; *b f* 400.71, soldij, brood, kleeding en reparatiefonds enz. voor 1 schrijver; *c f* 1450, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds; *d f* 18.30. Verhoogde fouragegelden. Te zamen *f* 2070.31.

Verminderd, met *f* 100, voor verhoogde soldij gedurende 49 dagen.

Vde AFDEELING. *Koninklijke Militaire Akademie.* Vermeerderd: *a* met *f* 164.70, voor schadeloosstelling voor fourages; *b f* 263.52, verhoogde fouragegelden; *c f* 600, meerdere uitgaven ten behoeve van het werffonds. Te zamen *f* 1028.22.

VIIde AFDEELING. *Geneeskundige dienst:* Vermeerderd: *a* met *f* 700, voor een opzichter in de instrumentenkamer; *b f* 250, traktementsverhooging voor burgerlijke ambtenaren; *c f* 3940, verhoogde hospitaalsoldij; *d f* 800, idem van verpleegden in burgerlijke hospitalen en ziekeninrichtingen der Marine. Te zamen *f* 5990.

Xde AFDEELING. *Materiëel der Artillerie:* *a* met *f* 25,000, voor bespoedigden aanmaak van voertuigen; *b f* 18,000, idem van munitien; *c f* 12,000, idem van paardendekens; *d f* 37,000, idem van voorwerpen behoorende tot de uitrusting van voertuigen voor het veldleger; *e f* 2000, idem van eenige proefpartijen buskruit. Te zamen 94,000.

Verminderd met *f* 55,944.88⁵, als meer te ontvangen van verstrekkingen dan waarop bij de begrooting berekend was.

XIde AFDEELING. *Materiëel der Genie* enz. Vermeerderd met *f* 20,000, voor het herstellen en verbeteren van de zecweringen te Naarden.

XIIde AFDEELING. *Kazerneering* enz. Vermeerderd met *f* 5000, voor meerdere woningen voor gehuwde militairen.

XVde AFDEELING. *Pensioenen, gagementen onderstanden.* Verminderd met *f* 20,000,

voor minder verleende pensioenen en meerder versterf in 1875 dan waarop gerekend was.

Tijdelijke Pensioenen enz. Vermeerderd met *f* 1000, voor meerdere verleende tijdelijke pensioenen.

XVIIde AFDEELING. BUITENGEWONE UITGAVEN.

A. Materiëel der Artillerie. Vermeerderd *a* met *f* 11,380, voor den hooger prijs der kanonnen van 24 cM. staal à *f* 1180 per vuurmond; *b f* 89,500, voor 10 kanonnen van 24 cM. ijzer, waarvoor gelden op de begrooting van 1874 zijn toegestaan, doch die niet intijds geleverd zijn; *c f* 6,500, voor aanschaffing van een kustbok; *d f* 10,000, voor transportkosten en invoerrechten voor 4 stalen kanonnen; *e f* 17,200, voor den hooger prijs, waarop de kanonnen van 15 cM. moeten worden berekend à *f* 450 per vuurmond; *f f* 360,000, voor de aanschaffing van 10,000 geweren klein kaliber à *f* 36; *g f* 100,000, voor den aanmaak van 2,500.000 hulzen tot patronen van geweren klein kaliber, à *f* 40 de 1000 stuks; *h f* 220,000, ter aanschaffing van meerdere torpedo's met toebehooren. Te zamen *f* 814,580.

B. Kazerneering. Vermeerderd *a* met *f* 25,000, voor het verbeteren der stallen te Leiden; *b f* 20,000, verhooging der kosten voor het bouwen van eene kazerne, stallen enz. te Amersfoort. Te zamen *f* 45,000.

Verminderd *a* met *f* 10,000, voor het verbeteren der kazernen te Breda; *b f* 40,000, voor de uitbreiding der kazernegebouwen te Gouda; *c f* 20,000 voor het maken van gebouwen op de Oldebroeksche heide. Te zamen *f* 70,000.

XVIIIde AFDEELING. Voltooiing van het vestingstelsel. Verminderd met *f* 3,500,000, in verband met het overbrengen van het materiëel der Artillerie uit de vestingbegrooting naar de XVIIde Afdeeling dezer begrooting.

Het aanvankelijk ingediend wetsontwerp beliep een bedrag van *f* 24,245,000; het tegenwoordig *f* 24,215,000.

BEGROOTING VAN UITGAVEN VOOR DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1876.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge de wet van 3 December 1874 (*Staatsblad* n°. 193), houdende bepalingen omtrent het beheer der gelden bestemd tot voltooiing van het vestingstelsel, eene afzonderlijke begrooting van de uitgaven voor dit onderwerp voor den dienst van 1876 bij de wet behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. I. De begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, aangewezen bij de wet van den 18den April 1874 (*Staatsblad* n°. 64) wordt voor den dienst van 1876 vastgesteld als volgt:

Art. 1. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genies, reis- en verblijfkosten, bureau- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten, kaarten en verdere benoodigdheden f 100,000.

Art. 2. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behoo- ren, herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelten bij aankopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen enz., een en ander betrekking hebbende tot de verbetering van de *Nieuwe Hollandsche Waterlinie*:

- 1°. Voortzetten van het verbeteren van de vesting *Naarden* f 250,000.
- 2°. Voltooiing van de verbetering der vesting *Muiden* f 100,000.
- 3°. Laatste termijnen van het verbeteren van het fort *Uiternaer* f 25,000.
- 4°. Verbeteren van de forten bij *Rijnawen* en bij *Vechten* f 150,000.
- 5°. Voortzetten van het verbeteren van het fort op de *Biltstraat* f 100,000.
- 6°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van *Honswijk* f 220,000.
- 7°. Voortzetten van het verbeteren der stelling bij *Everdingen* en van het werk aan het *Spoel* f 200,000.
- 8°. Voortzetten van het verbeteren der inundatiemiddelen bij *Tiel*, aan het *Spoel*, en van gemeenschapswegen f 450,000.
- 9°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van *Vuren* (3de gedeelte) f 100,000.

Totaal f 1,595,000.

Art. 3. Nieuwe werken met al hetgeen geacht kan worden daartoe te behooren, herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden bij aankooopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz., een en ander betrekking hebbende tot de verbetering van de stelling van *Helder*:

1°. Voortzetten tot het verbeteren der *Oostbatterij* f 170,000.

2°. Voortzetten van het verbeteren van het fort *Erfprins* f 290,000.

3°. Verbeteren van de kustbatterij van het fort *Kijkduin* en bouwen van een kustlichttoren, ter vervanging van den lichttoren aldaar f 280,000.

4°. Doen van peilingen, boringen, opmetingen op verschillende punten der stelling, onder anderen op de *Laan* f 10,000.

Totaal f 750,000.

Art. 4. Nieuwe werken met al hetgeen geacht kan worden daartoe te behooren, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden bij aankooopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz., een en ander betrekking hebbende op de werken tot dekking van rivierovergangen en opnemng van troepen:

1°. Bouw van een sperfort bij *Zutphen* f 300,000.

2°. Bouw van een sperfort bij *Zwolle* f 300,000.

Totaal f 600,000.

Art. 5. Aanmaak van inrichtingen tot munitiebergng en het verbeteren van het inwendige van tot logies bestemde gebouwen in forten f 40,000.

Art. 6. Telegraphische verbindingen van verdedigingswerken f 42,000.

Art. 7. Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen enz. in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke werken in de voorgaande artikels geen gelden zijn uitgetrokken f 10,000.

Art. 8. Onvoorziene uitgaven f 63,000.

Totaal f 3,200,000.

ART. II. Tot dekking der uitgaven begrepen in de bij ART. I dezer wet vastgestelde begrooting, wordt aangewezen:

a. de som van twee millioen zeven honderd duizend gulden, beschikbaar gesteld bij het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1876;

b. het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvang en uitgaaf wegens de begrooting ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1875;

c. de toevallige baten, welke gedurende het jaar 1876 uit den aanleg der vestingwerken kunnen voortvloeien.

ART. III. Wanneer de som, uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen in de artikelen 2, 3, 4, 5, 6 en 7 van ART. I dezer wet, ontoereikend mocht worden bevonden, kan het ontbrekende, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van art. 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden door overschrijving uit den post voor onvoorziene uitgaven, in hetzelfde artikel voorkomende.

ART. IV. De in den loop van het jaar 1876 opkomende behoeften de voltooiing van het vestingstelsel betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van genoemde begrooting, worden op den post voor *onvoorziene uitgaven* aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekening omschreven en verantwoord in zoovele posten als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieële departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING OP VORENSTAAND WETSONTWERP.

§ 1. Instemmende met het gevoelen, uitgedrukt in het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten Generaal, dat de uitvoering der wet tot voltooiing van het vestingstelsel moet geschieden naar een algemeen plan van versterking, voor ieder der liniën in het bijzonder, en naar de volgorde in art. 2 der vestingwet voorgeschreven, had de ondergeteekende zich gevleid een dergelijk algemeen plan, bij de wederindiening dezer begrooting, althans voor de Nieuwe Hollandsche waterlinie en voor de stelling van den Helder te kunnen voordragen. Hij zag zich daarin teleurgesteld, door gemis aan volledige gegevens en ontwerpen, die in een dergelijk algemeen plan zouden behooren te worden opgenomen.

In de Nieuwe Hollandsche waterlinie, waarvoor het algemeen plan van versterking en de uitvoering der werken ver gevorderd is, zijn nog enkele belangrijke vraagstukken op te lossen, als: de werken buiten Naarden, de voltooiing van de positie vóór Utrecht, die van Asperen en de linie in het land van Altena, vraagstukken, waaromtrent nog geen eenstemmigheid bestaat.

Terstond na zijn optreden heeft de ondergeteekende het noodige onderzoek ingesteld en overleg aangevangen, om aangaande de punten van verschil tot eene beslissing te geraken. Hij is in het bezit van een uitvoerig rapport, naar aanleiding van het ingesteld onderzoek, maar behoeft thans nog eenige ontwerpen en ramingen van kosten, om een volledig plan aan het oordeel der Staten-Generaal te kunnen onderwerpen. Hij hoopt daarmede zoo spoedig mogelijk, althans vóór de eerstvolgende begrooting, gereed te zullen zijn, en moet zich thans bepalen tot het aanvragen der sommen voor de uitvoering van die werken, waaromtrent naar zijne meening geen verschil meer bestaat, en tot voortzetting van die, waarvan de aanleg reeds was aangevangen.

§ 2. Die werken zijn:

Naarden. In de bijlagen der begrooting voor de voltooiing van het vestingstelsel over het dienstjaar 1875 is opgegeven, dat tot de verbetering der vesting Naarden toen nog ongeveer *f* 1 000 000 zou moeten worden besteed. Daartoe behoorden, ten eerste de verbetering der fronten Oranje-Promers-Turfpoort, welk werk in het vorige jaar is aanbesteed; hiervoor is nagenoeg *f* 700 000 verwerkt. Verder werd de verbetering der overige fronten, met den aanbouw van nog ontbrekende bomvrije gebouwen, geschat p. m. *f* 350 000 te zullen kosten. De daartoe strekkende ontwerpen zijn goedgekeurd; de kosten zullen ongeveer die som bedragen. Bij de uitwerking der verschillende ontwerpen is echter gebleken, dat de toegangen tot de vesting, de gemeenschapsmiddelen van de werken onderling en de poorten noodwendig verbetering vereischen.

Van al die werken zijn de kosten op *f* 100 000 geraamd. Men is bezig een ontwerp-bestek van een en ander op te maken; wanneer de fondsen worden toegestaan, zal de aanbesteding nog in den aanstaanden zomer kunnen geschieden. Daarmede kunnen de verbeteringen aan de vesting zelve als voltooid worden beschouwd.

De som bij de eerste begrooting voor *Muiden* is verhoogd; zooals reeds door zijn ambtsvoorganger gezegd is, zullen nog eenige werkzaamheden van betrekkelijk geringen omvang moeten verricht worden; daarvan wordt een bestek opgemaakt.

De aanbesteding van het verbeteren van het fort op de *Biltstraat* heeft plaats gehad na de indiening der eerste begrooting. Hoewel de aannemingssom de vroegere raming niet heeft overtroffen, hebben de omstandigheden medegebracht, dat de uit dit dienstjaar te betalen gelden wat hooger dienden gesteld te worden, dan men vroeger voornemens was.

De forten *Rijnauwen* en *Vechten* eischen verbetering van den hoofdwal, naar de tegenwoordige eischen der artillerie, benevens meerdere gelegenheid tot munitieberging, schuilplaatsen, dekking van metselwerken, bomvrij verblijf, enz.

Aan de stelling van *Honswijk* wordt met de verdere verbetering voortgegaan. Men is aldaar bezig met het maken der batterij aan de *Waalsche Wetering*, het verbeteren der grachten achter de sluis en het maken van voorzieningen tegen verzakking des hoofdwals en mogelijke ontgrondingen, die bij het werken der sluizen zouden kunnen ontstaan.

Eerlang zal worden aanbesteed het verbeteren van een gedeelte der aardewerken van de batterij aan den *Korten Uitweg*; wegens den mingunstigen grondslag wenscht men dat werk bij gedeelten uit te voeren; daarna zal het gebouw met minder risico kunnen worden gemaakt.

De ontwerpen tot het verkrijgen van dekking van den toren in het fort zelf, en nog eenige verbeteringen aan de keelverdediging en van den hoofdwal zullen weldra worden vastgesteld.

De eerste percelen der verbetering van het fort *Everdingen* zijn gereed. Zij bestaan in de dekking van den toren, het maken van aan- en afvoerkanalen voor inundatiewater, met de noodige sluis- en brugwerken. Onderhanden is de bouw van een sluisbeer. In bewerking is een ontwerp tot het in goeden staat brengen des hoofdwals en tot het verbeteren der keelverdediging.

Van de verbetering van den post aan *'t Spoel*, met het inundatiekanaal en den bouw van eenige bruggen en sluizen, enz., is het ontwerp-bestek bijna gereed en zal spoedig kunnen worden aanbesteed. De noodige gronden zijn aangekocht en schikkingen met dijk- en polderbesturen zijn tot een gewenscht einde gekomen.

De eerste en tweede gedeelten van de verbetering van het fort bij *Vuren*, zijnde het verlagen van den toren, het onder profiel brengen der lunet, met daarin bouwen van een bomvrij gebouw en het verleggen van een gedeelte *Waalbandijk*, zijn voltooid.

Van het derde gedeelte wordt nu het ontwerp-bestek gemaakt; daarin zal voorkomen het dekken van den toren, het weggraven van den ouden bandijk en het vereenigen van de batterij om den toren met de lunet door een wal.

Van een in den *Waalbandijk* bij *Tiel* te maken sluis met kanaal naar de *Linge* en daarbij behorende sluizen, duikers, bruggen, enz. is het ontwerp gereed; na ontvangen advies van de betrokken besturen zal tot de onteigening van de noodige gronden worden overgegaan.

Het ontwerp is in overleg met den waterstaat bewerkt.

Stelling van Helder.

§ 3. Met verbetering van de kustbatterijen langs den vasten wal zijn goede vorderingen gemaakt, en zal met voortvarendheid worden voortgegaan.

In uitvoering zijn die van de Oostbatterij en van de Kustbatterij van het fort *Erfprins*. In het voorjaar zullen die van het fort *Kijkduin* worden aanbesteed.

De bouw van een nieuw kustlicht, ter vervanging van het bestaande op het reduit van *Kijkduin*, is aanbesteed.

De verbetering van de batterij *Kaaphoofd* moet wachten totdat de in aanbouw zijnde batterij op het fort *Erfprins* gereed is. Van het maken van eene batterij aan het meteorologisch observatorium is afgezien, wegens gebrek aan ruimte te

dier plaatse voor eene naar de tegenwoordige eischen ingerichte batterij. Daarboven zou die batterij niet volkomen aan het doel beantwoorden.

De batterij Erfprins, die haar gedeeltelijk vervangt, ligt betrekkelijk het vaarwater niet ongunstiger, en, in verband met een fort op de Laanbank, zóó dit kan worden gemaakt, eerder beter. Bovendien is de afstand van de batterij Erfprins, zooals die nu gebouwd wordt, van het meteorologisch observatorium niet groot.

Intusschen is daarmede het plan voor de verdediging van de stelling van den Helder nog ver van opgelost.

Voor een afdoend plan van versterking der positie zou het zeker wenschelijk zijn, de vier door de commissie van 1864 voor de kustverdediging aanbevolen forten alle te bouwen. Wegens de belangrijke kosten zal daaraan echter wel niet kunnen worden gedacht, en zal men zich tot de keuze van een of twee van die forten moeten bepalen, en dan voorzeker moet in de eerste plaats het bouwen van het op de Laan voorgestelde fort in overweging worden genomen.

Aan de mogelijkheid van het bouwen van een fort te dier plaatse zal wel niet behoeven te worden getwijfeld. Het is echter mogelijk, dat de groote kosten daarvan zullen moeten doen afzien, en zullen moeten leiden tot een nader overleg met het Departement van Marine, om op andere wijze in het gemis van dat fort te voorzien. Intusschen ontbreken nog de gegevens, om de fondeering van een fort te dier plaatse te kunnen ontwerpen, en zelfs bij ruwe benadering de kosten te kunnen nagaan. Dat onderzoek is thans bevolen; de daartoe vereischte grondboringen worden aanbesteed.

Een fort op de Harssens is in de tweede plaats wenschelijk tot afsluiting van de keel der stelling, tot verdediging van den ingang der haven en tot bestrijking der batterijen op den Helderschen zeedijk. Afdoende verbetering van de batterij Wierhoofd, voor die doeleinden, is, wegens gebrek aan ruimte, niet mogelijk.

De peilingen en boringen op de Harssens zijn onlangs ten einde gebracht. Thans kunnen ontwerpen opgemaakt, in overleg met den Minister van Marine en van Binnenlandsche Zaken onderzocht, en de vermoedelijke kosten geraamd worden.

Voor het plan van versterking der positie aan de landzijde, was nog geen onderzoek aangevangen. Ook hier heeft de ondergeteekende dat onderzoek terstond ingesteld, en van de daartoe aangewezen commissie ook een rapport ontvangen. De voorstellen dier commissie worden thans overwogen. De voorloopige ontwerpen en ramingen van kosten zullen nu moeten worden opgemaakt.

§ 4. Voor de *stelling van Amsterdam* zijn een aantal memoriën, rapporten en voorstellen aanwezig. Voor een generaal plan van versterking ontbreken echter nog vele gegevens, en vooral de voorloopige ontwerpen en ramingen van kosten voor de te maken werken. Hier is nog een wijd veld van onderzoek te bearbeiten, een onderzoek, dat ook zooveel mogelijk zal worden bespoedigd.

§ 5. Voor de sperforten bij de spoorwegbruggen over den IJsel, te Hattem en te Zutphen, bestaat een zeer voldoende voorloopig ontwerp, volgens de inrichting door den Minister ENDERLEIN medegedeeld sub 8 van het antwoord op eene nota gevoegd bij het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer (Gedrukte stukken der zitting 1875—1876, 63, n°. 10). De kosten van een dergelijk fort zullen ongeveer f 1,200,000 bedragen.

Voor de plaatsing van die forten dienen, naar de meening van den ondergeteekende, de aanvankelijk daartoe op den linkeroever der rivier aanbevolen punten te worden aangenomen.

Uit het punt bij Hattem, op den linkeroever der rivier, ongeveer 300 M. ten noorden van den spoorweg, heeft men gezicht op de geheele lengte van de brug, en op den spoorweg. Door op het bedoelde punt een stormvrij werk aan te leggen, voorzien van de vereischte bomvrije lokalen, met voldoende commandement, om van de hoogten van het Nieuwe Werk, op den rechter oever der rivier, tegen plongerend vuur gedekt te zijn, voldoet het sperfort geheel aan de vereischten tot afsluiting van het acces.

De draaibrug der overbrugging, gelegen nabij den linkeroever der rivier, opengesteld zijnde, zal het voldoende zijn daarop in voorkomende gevallen een aanhoudend vuur te richten, om den overgang onmogelijk te maken, terwijl de twee groote overspanningen der brug ongedeerd kunnen blijven.

Het fort te Zutphen op den rechteroever der rivier, in de zoogenaamde *Marschweide*, zou volstrekt geen doel treffen, omdat van daar de spoorwegbrug en vooral de achtergelegen brug voor gewoon verkeer, zeer gebrekkig zou te zien zijn, en de beschieting van de brug, in schuine richting, weinig uitwerking zou hebben.

Van het punt op den linkeroever der rivier daarentegen, in den hoek dien de Staats- en Oosterspoorwegen vormen, kan de brug over hare geheele lengte bestreken worden, en kunnen die beide spoorwegen over een groote lengte onder het vuur worden gehouden, terwijl ook het station op den rechteroever en een groot gedeelte van den spoorweg uit dat fort behoorlijk zijn gezien.

Voor de stelling te Westervoort kan de ondergeteekende zich met de bestaande voorstellen nog niet vereenigen. Hij acht daar een nader onderzoek en overleg noodig.

Voor de sperforten te Hattem en te Zutphen worden de ontwerpen thans verder uitgewerkt en de onteigeningsbescheiden opgemaakt, zoodat, worden de aangevraagde sommen toegestaan, spoedig met den aanleg zal kunnen worden aangevangen.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

TOELICHTENDE STAAT behoorende bij de raming der kosten voor de regeling en voltooiing van het vestingstelsel voor het jaar 1876.

Iste ARTIKEL. Jaarwedden, toelagen en daggelden van tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genie, reis- en verblijfkosten, bureau- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten kaarten enz.

a. 2 civiele Ingenieurs à *f* 2500; 4 id. à *f* 2200; 4 id. à *f* 2000; 4 id. à *f* 1800; 2 id. à *f* 1600; 2 id. à *f* 1400; 2 id. à *f* 1200. Totaal *f* 37,400.

b. Toelagen en daggelden aan teekenaars en buitengewone opzichters *f* 36,600.

c. Toelagen aan officieren en opzichters der Genie *f* 16,000.

d. Reis- en verblijfkosten *f* 4000.

e. Bureau- en lokaalbehoefden *f* 6000.

Totaal *f* 100,000.

Iide ARTIKEL. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken, met den aanleve van dien; aankoop en onteigening van perceelen enz.; een en ander betrekking hebbende tot de navolgende liniën, stellingen enz.

Verbetering van de nieuwe Hollandsche waterlinie.

1. Voortzetten van het verbeteren der vesting Naarden, waaronder het maken van bomvrije gebouwen *f* 250,000.

2. Voltooiing van de verbetering der vesting Muiden, waaronder het maken van bomvrije gebouwen *f* 100,000.

3. Laatste termijnen van het verbeteren van het fort Uitermeer; het verplaatsen der schutsluis, het omleggen der 's Gravelandsche vaart enz. *f* 25,000.

4. Verbeteren der forten bij Rijnauwen en Vechten, bestaande in verbetering van den hoofdwal, maken van schuilplaatsen, remises, buskruit- en munitiebergplaatsen, dekking van metselwerk enz. *f* 150,000.

5. Voortzetten van het verbeteren van het fort op de Biltstraat, waaronder het voorzien in bomvrij logement, berging van buskruit, verbeteren van den hoofdwal enz. *f* 100,000.

6. Voortzetten van het verbeteren der stelling van Honswijk, bestaande in het onder profiel brengen enz. der batterij aan den korten uitweg, maken van bomvrije gebouwen en bergplaatsen, het dekken der metselwerken van den toren enz. *f* 220,000.

7. Voortzetten van het verbeteren der stelling bij Everdingen en van het werk aan 't Spoel, waaronder het bouwen van een sluisdeur in den Zuider Lekdijk *f* 200,000.

8. Voortzetten van het verbeteren der inundatiemiddelen bij Tiel, aan het Spoel en van gemeenschapswegen *f* 450,000.

9. Voortzetten van het verbeteren der stelling bij Vuren, bestaande in de voltooiing der aardewerken van de redoute en de lunet bij Vuren, dekking van het metselwerk aldaar enz. *f* 100,000.

Totaal *f* 1,595,000.

IIIde ARTIKEL. Verbetering der stelling van den Helder.

1 Voortzetten van het verbeteren der Oostbatterij *f* 170,000.

2. Voortzetten van het verbeteren van het fort Erprins *f* 290,000.

3. Verbeteren van de kustbatterij van het fort Kijkduin en bouwen van een kustlichttoren, ter vervanging van den lichttoren aldaar *f* 280,000.

4. Doen van peilingen, boringen, opmetingen op verschillende punten der stelling, onder anderen op de Laan *f* 10,000.

Totaal *f* 750,000.

IVde ARTIKEL. Werken tot dekking van rivierovergangen en opnemng van troepen.

1 Bouw van een sperfort bij Zutphen *f* 300,000.

2 Bouw van een sperfort bij Zwolle *f* 300,000.

Totaal *f* 600,000.

Vde ARTIKEL. Aanmaak van inrichtingen tot munitiebergng en het verbeteren van het inwendige van tot logies bestemde gebouwen en forten *f* 40,000.

Vide ARTIKEL. Telegraphische verbindingen van verdedigingswerken *f* 42,000.

VIIde ARTIKEL. Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen enz. in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke werken in de voorgaande Artikels geen gelden zijn uitgetrokken *f* 10,000.

VIIIste ARTIKEL. Onvoorziene uitgaven *f* 63,000.

Totaal generaal *f* 3,200,000.

WIJZIGING DER WET VAN 19 AUGUSTUS 1861 (STAATSBLAD N°. 72) BETREKKELIJK DE NATIONALE MILITIE.

NOTA VAN ANTWOORD OP HET EINDVERSLAG (1).

In haar Eindverslag van 13 Augustus 1875 nopens het ontwerp van wet tot wijziging der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72) acht de Commissie van Rapporteurs de voorgestelde verhooging van het contingent niet voldoende verdedigd.

De ondergeteekenden wenschen alsnog aan die bedenking te gemoet te komen, en daarbij tevens eene wijziging in de als maximum voorgestelde sterkte van het jaarlijksch contingent voor te dragen.

In het ontwerp is door den Minister WEITZEL de jaarlijksche lichting van de nationale militie voor de landmacht voorgesteld op het getal van 13,500 man. Dit voorstel werd door den Minister ENDELEIN overgenomen.

Voor hervorming en inrichting onzer levende strijdkrachten, volgens de meest bescheiden eischen, is dit getal, naar de meening van den tegenwoordigen Minister van Oorlog, niet voldoende.

Bij hervorming onzer levende strijdkracht zal naar zijne meening afzonderlijk rekening moeten worden gehouden met de troepen, noodig voor de bezetting van de stellingen en sterkten, waarvoor, volgens de thans bestaande legerinrichting, behalve de vestingartillerie, slechts 32 depotcompagnieën bestemd zijn, en zelfs bij eene slechts gedeeltelijke bezetting der stellingen nog minstens eene geheele divisie infanterie van het leger zou moeten worden aangewezen.

Een zoo sterk mogelijk, geheel van de troepen voor de bezettingen onafhankelijk veldleger is natuurlijk wenschelijk. Voor de samenstelling van een dergelijk leger valt echter tegenwoordig, wat de manschappen betreft, niet meer op anderen dan die der nationale militie te rekenen, en kan alleen nog slechts met veel inspanning, ten deele, in de aanvulling der kaders door vrijwillige werving worden voorzien. De militieplicht bij de Grondwet, behoudens buitengewone omstandigheden, tot vijfjarigen dienstdienst beperkt, belet de vermeerdering van het militiecontingent binnen een niet zeer uitgebreide grens. Daardoor en wegens de financiële krachten van het land dienen dan ook in dat opzicht de eischen binnen redelijke palen te worden beperkt.

Aannemende, dat, zooals ook bij vroegere gelegenheden is betoogd, voor het strikt noodige, kan worden volstaan met een veldleger van 36 veldbataljons infanterie, elk ter sterkte van 800 miliciens, samengevoegd tot zes brigades, dat aan elke brigade moeten worden toegevoegd 2 eskadrons cavalerie en 2 batterijen veldartillerie à 6 stukken, en dat 4 eskadrons cavalerie en 10 batterijen, waarvan 6 veld- en 4 rijdende batterijen, ter beschikking van den opperbevelhebber in reserve moeten blijven, dan zullen tot het veldleger behooren:

(1) Zie dit Verslag in het Bijblad van de *Milit. Spectator*, 1875, Blz. 130.

16 eskadrons cavalerie, 18 batterijen veld- en 4 batterijen rijdende artillerie.

Wegens de steeds toenemende vermindering van vrijwilligers, dient in het belang der oefeningen en der verzorging van de paarden, het getal miliciens voor die onderdeelen, minstens te worden gesteld op:

140 voor een veldeskadron cavalerie; 124 voor eene batterij veldartillerie, 120 voor eene batterij rijdende artillerie. Voor het veldleger is dus aan militia noodig: bij de cavalerie: $16 \times 140 = 2240$ man; bij de veldartillerie: $18 \times 124 = 2232$ man; bij de rijdende artillerie: $4 \times 120 = 480$ man.

Waarbij dan nog komt een drietal compagnieën genietroepen, à 150 miliciens per compagnie, 3 of 450 man; een viertal compagnieën transporttrein, iedere compagnie aan miliciens sterk 200 man of 800 man.

Het vorenstaande samenvattende, vereischt het veldleger:

bij de infanterie 28,800 miliciens; bij de cavalerie 2240 miliciens; bij de veldartillerie 2230, artillerietransporttrein en transporttrein 800, aldus 3030 miliciens; bij de rijdende artillerie 480 miliciens; bij de genietroepen 450 miliciens; te zamen 35,000 miliciens; alsdan ongeveer overeenkomende met een Duitsch legerkorps van 3 divisieën. Hierbij moet dan nog worden gerekend op 500 miliciens voor de pontonniers en de compagnieën torpedisten, en 200 voor de compagnieën hospitaalsoldaten. Totaal 35,700 man.

Wordt het jaarlijksch contingent voor de landmacht bepaald op 13,000, of dat der vijf lichtingen te zamen op 65,000 man, dan zal, het verloop naar de bekende reden à 14,6 pCt. aannemende, kunnen worden beschikt over eene sterkte à 55,500 man, waarvan, na aftrek van het veldleger, voor de bezettingen en de depots overblijven 19,800 man.

Voor bezetting van alle sterkten van het thans aangenomen verdedigingsstelsel is, zooals bekend, gerekend noodig te zijn ruim 49,000 man infanterie, vesting-artillerie en genietroepen. Gelijkijdige bezetting van alle vestingen en forten is echter niet mogelijk, maar ook niet noodig. De bezetting der stellingen zal naargelang van den aard van het oorlogsgevaar, dat dreigt, in ieder bijzonder geval te regelen zijn, en is onmogelijk vooraf met zekerheid te bepalen. In ieder geval van voorbereiding tot verdediging zal echter op de noodige artillerie- en genietroepen moeten worden gerekend, daar voor het in staat van verdediging stellen der sterkten veel te verrichten blijft, en die werkzaamheden te veel tijd vorderen om met de uitvoering te wachten totdat de vijandelikheden tegen de stelling zijn aangevangen.

Volgens de daaromtrent gemaakte berekeningen is aan artillerie noodig 10,860 man: waarvan vrijwilligers 500, waarvan door de schutterij kunnen geleverd worden 2400, aldus 2900 man. Blijft aan miliciens 7960 man. Hierbij miliciens voor de genietroepen 600 man. Idem, voor een paar eskadrons cavalerie 140 man; te zamen 8700 man; zoodat voor infanterie beschikbaar blijven 11,100 man, en na aftrek der depots nog p. m. 9000 man.

Ingeval eener gelijkijdige bezetting van de Nieuwe Hollandsche waterlinie, van de stelling van den Helder en van de monden der Maas en van het Haringvliet, zullen ook de sperforten aan den IJsel en de Waal volledige bezetting vorderen, waartoe noodig in ronde cijfers aan infanterie: de Nieuwe Hollandsche waterlinie 12,000 man, de sperforten 1000 man, de stelling van de monden van de Maas en van het Haringvliet 3500 man, de stelling van den Helder 3000 man; te zamen 19,500 man.

Aangenomen dat de overige stellingen en sterkten kunnen worden bewaakt door de depot-compagnieën en de mobiele schutterij, uit de gemeenten in de nabijheid, zal de voor de bezetting der genoemde stellingen beschikbare infanterie nog met ruim 10,000 man der infanterie-schutterij moeten worden versterkt. Bij eene verbeterde regeling voor de schutterijen, die weldra zal worden voorgesteld, is dit te bereiken; maar het jaarlijksch contingent der nationale militia voor de landmacht zal, blijkens de voorgaande berekening, niet tot een minder cijfer dan 13,000 man kunnen worden beperkt.

Het cijfer van 4000 man, verdeeld over vier lichtingen voor de zeemilitie, is gegrond op de volgende bestemming in tijd van oorlog:

2 ramschepen (<i>Buffel</i>).....	60	matrozen, 8 vuurstokers, derhalve	$2 \times 68 = 136$
2 » (<i>Stier</i>).....	40	» 8 » »	$2 \times 48 = 96$
2 monitors (33 d.M.).....	50	» 8 » »	$2 \times 58 = 116$
11 » (26 d.M.).....	45	» 8 » »	$11 \times 53 = 583$
24 stoomkanonneerbooten....	12	» 4 » »	$24 \times 15 = 384$
12 torpedoboten.....	12	» 4 » »	$42 \times 16 = 192$
12 riviervaartuigen.....	20	» 4 » »	$12 \times 24 = 288$
Torpedodienst (stoombarkassen en aan wal).....	300	» 50 » »	350
Op de oefeningsdivisie.....	200	»	200
15 pCt. van 4000 verloop... 600	»	600	600
15 pCt. van 4000 op buiten- landsche vaart.....	600	»	600
Op ongepantserd materieel en reserve.....	455

Totaal van 4 lichtingen à 1000=4000

Buitendien zal in oorlogstijd een ruim gebruik gemaakt worden van particuliere vaartuigen voor de verdediging van de binnenwateren, kanalen, inundatiën, enz., waarop de reserve der in den wapenhandel geoefende miliciens, aangevuld met vrijwilligers, goede diensten zal kunnen doen.

's Gravenhage, 10 Mei 1876.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

De Minister van Marine,
TAALMAN KIP.

NOTA VAN WIJZIGING VAN HET GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET
BETREKKELIJK DE NATIONALE MILITIE (1).

In art. 1, in plaats van: »67,500 man», te lezen: »70,000 man».

In art. 2, in plaats van: »13,500 man», te lezen: »14,000 man».

(1) Zie het gewijzigd wetsontwerp in het Bijblad van de *Milit. Spectator*, 1875, Bladz. 133.

VOORGESTELDE AMENDEMENTEN.

I.

De ondergeteekende heeft de eer de navolgende amendementen voor te stellen:

Achter art. 1 der wet te doen volgen een nieuw

ART. 1a. Allen, die ten gevolge dezer loting of op grond van art. 47, 3°. en 7°. (3°, 4°. en 8°. van het wets-ontwerp) en van de artt. 48 tot en met 54 van den dienst der militie worden vrijgesteld, worden dadelijk schutterplichtig en bij de schutterij hunner woonplaats ingelijfd, om daarbij dienst te doen gedurende het aantal jaren en op de wijze bij de bestaande wet op de schutterij bepaald, of bij eene wet tot nadere regeling der inrichting van, en van den dienst bij de schutterij te bepalen.

Art. 4 te lezen: »De plaatsvervanging is afgeschaft. Het staat echter volgens de bepalingen dezer wet aan lotelingen derzelfde lichteing vrij onderling van nummer te verwisselen.

Art. 6. Eene laatste zinsnede bij te voegen:

De wegens het verstrijken van zijn dienstdtijd, of om andere redenen dan ziekelijke gesteldheid of gebreken, uit den dienst ontslagen of daarvan ontheven miliciens, wordt dadelijk schutterplichtig en bij de schutterij zijner woonplaats ingelijfd, om daarbij den, volgens art. 1a bepaalden of nader te bepalen dienstdtijd te volbrengen.

Art. 10 te lezen in plaats van »vervanging in den dienst» »nummervwisseling».

Art. 50, 7°. te doen vervallen, om overgebracht te worden in eene overgangsbepaling.

Art. 51, 6°. te doen vervallen »plaatsvervanging of».

Artt. 60 tot en met 64 te doen vervallen.

Art. 65. Om, ingevolge art. 4, zijn dienst door nummervwisseling te doen waarnemen, moet de nummervwisselaar:

1°. op het tijdstip der nummervwisseling niet verplicht zijn te dienen en de voor den dienst vereischte geschiktheid bezitten;

2°. door overlegging van een getuigschrift van het gemeentebestuur zijner woonplaats doen blijken dat hij voldoende lager onderwijs heeft ontvangen.

Ten aanzien van den nummervwisselaar geldt het bepaalde in de eerste zinsnede van art. 13.

Art. 66 bij te voegen: en vervult den dienst van dezen bij de schutterij zijner eigen woonplaats.

Artt. 68, 69 te doen vervallen: »plaatsvervanger of».

Art. 70 te doen vervallen.

Artt. 71, 72, 73 te doen vervallen: »plaatsvervangers of».

Art. 74 te doen vervallen.

Art. 75 te doen vervallen: »plaatsvervangers of».

Art. 88 te doen vervallen: »als plaatsvervanger of».

Art. 92 te doen vervallen: »plaatsvervanger of».

Art. 94 idem.

Art. 98 idem.

Art. 124, 1°. en 3°, »plaatsvervangers», te veranderen in: nummervwisselaars».

Art. 127. Eene laatste zinsnede bij te voegen:

De bepalingen van dit artikel strekken niet tevens tot ontheffing van den dienst bij de schutterij.

Art. 160 te doen vervallen.

Art. 174 te doen vervallen: »plaatsvervanger of».

Art. 175. Idem.

Art. 176 te doen vervallen: »of van den nader door dien loteling in dienst gestelden plaatsvervanger».

Art. 177 te doen vervallen: »of de nader door dezen gestelden plaatsvervanger».

Nieuwe overgangsbepaling I in te lasschen:

Vrijstelling wegens broederdienst wordt ook verleend wanneer de broeder vóór het in werking treden dezer wet zijn vijfjarigen dienstdtijd door plaatsvervangning heeft doen volbrengen of aanvullen of een plaatsvervanger heeft gesteld, die in een der gevallen verkeert sub 1°, 4°, 5° en 6° van art. 50 omschreven.

BREDIUS.

TOELICHTING.

Door de beperking van den leeftijd voor plaatsvervangers tot 25 jaren, wordt I de plaatsvervangning *feitelijk* bijna onmogelijk gemaakt, wijl daardoor 1°. het *getal* te zeer wordt beperkt, en 2°. de *prijs* te hoog wordt opgevoerd.

Hierdoor zou inderdaad een *privilegie* voor enkele, zeer vermogende personen worden geschapen.

II. Door deze beperking worden de meest krachtige mannen, de meest geschikte personen uitgesloten.

II.

Amendement op art. 60 der voorgestelde wet op de nationale militie (onder n°. 22, zitting 1875/76).

De ondergeteekende stelt voor in art. 60, 2de lid, het cijfer »25» te veranderen in »34».

A. J. H. VAN BAAR.

III.

De ondergeteekenden stellen voor, na art. 5 der wet op de militie, het volgend nieuw artikel in te voegen:

ART. 5a. Allen, die gedurende minstens twee jaren vóór hunne inschrijving tot de nationale militie aan boord van eenig koopvaardij- of ter walvischvaart uitgerust schip de buitenlandsche zeevaart werkelijk hebben uitgeoefend, zullen, wanneer zij voor den dienst bij de nationale militie zijn aangewezen, bijaldien zij daartoe den wensch uitspreken, bij de zeemilitie worden ingelijfd. Wanneer hun getal het volgens art. 4 dezer wet vastgestelde cijfer der lichting voor de zeemilitie mocht overtreffen, zullen zij desniettemin allen bij de zeemilitie worden ingelijfd.

TAK VAN POORTVLIET.

INSINGER.

MIRANDOLLE.

MACKAY.

VAN HOUTEN.

FABIUS.

The first part of the report is devoted to a general survey of the situation in the country. It is found that the country is in a state of general depression, and that the people are suffering from want and distress. The cause of this is attributed to the war, and the consequent destruction of property and the loss of life.

II

The second part of the report is devoted to a detailed account of the operations of the various departments of the government. It is found that the operations of these departments have been conducted in a regular and efficient manner, and that the government has been able to maintain its authority and to carry out its policy.

III

The third part of the report is devoted to a summary of the principal events of the year. It is found that the year has been marked by a number of important events, and that the government has been able to meet the challenges which have been presented to it.

A. J. H. VAN BAREN

IV

The fourth part of the report is devoted to a summary of the principal events of the year. It is found that the year has been marked by a number of important events, and that the government has been able to meet the challenges which have been presented to it.

THE VAN BAREN

1917

REPORT

1917

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

REPORT

DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN HOOFDSTUK VIII DER STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS.

§ 1. Bij de overweging in de afdelingen der Kamer van de begrooting voor het Departement van Oorlog voor het loopende jaar, gaven verscheiden leden te kennen, dat zij geneigd waren deze begrooting, ofschoon den naam van definitief dragende, als een voortgezette credietwet te beschouwen. Het tegenwoordig hoofd van dat Departement heeft zijne betrekking nog slechts enkele maanden geleden aanvaard. Hem heeft, ofschoon hij bekend staat als een werkzaam man, de tijd ontbroken om eene begrooting samen te stellen, die in ieder opzicht de uitdrukking is van een stelsel. Dit was te betreuren, daar het zich niet ontveinzen laat, dat de Kamer zich sedert lang tegenover den Minister van Oorlog in eene bijzondere positie bevindt. Toenemend heeft zich de overtuiging gevestigd, dat zoowel ons leger als ons legerbestuur diep ingrijpende hervormingen noodig hebben, en dat bij het Departement van Oorlog traditiën heerschen, waarmede, zal dat leger aan zijne bestemming beantwoorden, tot elken prijs moet worden gebroken. Die hervormingen kunnen alle niet op eens tot stand worden gebracht; maar wel mocht men trachten nu reeds eenige zekerheid te verwerven, dat de tegenwoordige Minister moed en kracht genoeg bezit om daartoe de hand aan 't werk te slaan.

In eene der afdelingen voegde men er bij, dat de Kamer, waar het de begrooting van het Departement van Oorlog betreft, allermint den grondwettigen plicht eener nauwgezette contrôle verzuimen mag. De laatste jaren, zeide men, hebben in andere landen leerrijke voorbeelden opgeleverd van de noodlottige gevolgen, die een verkeerde sleur in het legerbestuur na zich sleept. Bij andere Departementen wreken zich de gevolgen van een slap of verkeerd beheer dikwijls slechts langzaam; maar hier, waar organisatie en beheer onverwacht op de proef kunnen worden gesteld, eindigt een verkeerde sleur soms spoedig in eene *catastrophe*.

§ 2. Voor het eerst sedert langen tijd is aan het hoofd van het Departement van Oorlog een burgerlijk persoon opgetreden. Sommige leden juichten die afwijking van het tot dusver gevolgd stelsel toe en verwachtten daarvan goede vruchten, Anderen wilden aan het Kabinet gevraagd hebben, of men daarbij slechts aan eene gewone persoonsverwisseling te denken had, dan wel aan eene verandering van stelsel.

Is het laatste het geval, dan behoorde daarvan, naar men meende, in de eerste plaats te blijken door eene verandering in de wijze, waarop het algemeen beheer van het krijgswezen wordt gevoerd. Aan de hoofden der verschillende wapens schijnt grooter invloed op den gang van zaken te moeten worden toegekend dan tot hiertoe het geval was. Deze zijn moreel verantwoordelijk voor den goeden toestand van dat deel van het leger, aan het hoofd waarvan zij gesteld zijn, hetgeen het geval niet is noch kan zijn met de Officieren, die aan het hoofd van de bureaux van het Departement van Oorlog zijn geplaatst. Zou het daarom niet

wenschelijk zijn de Inspecteurs der wapens te belasten met de leiding van de afdelingen van het Ministerie van Oorlog, welke afdelingen dan ook eene met de indeeling van het leger overeenkomende samenstelling behoorden te verkrijgen? Zooals de zaken thans loopen, wordt, naar men meent, niet voldoende acht gegeven op de adviezen der inspecteurs, ja, worden deze autoriteiten, terwijl toch hun advies, vooral met opzicht tot de bevordering der Officieren, beslissend moest zijn, soms niet eenmaal geraadpleegd. Hetzelfde geldt ten aanzien van den Chef van den Generalen Staf. Evenzoo meent men, dat niet genoeg gelet wordt op de rapporten der chefs, onder wier leiding wapenoefeningen op groote schaal plaats hebben. Bij zoodanige gelegenheid komt dan toch de bekwaamheid van tegenwoordige en aanstaande bevelhebbers bij uitnemendheid aan den dag. Daarentegen wordt uit den aard der zaak veel te groote invloed uitgeoefend door aan het Departement van Oorlog geplaatste personen, die, hoe bekwaam en verdienstelijk ook, een betrekkelijk inferieuren militairen rang bezitten, en voor wie geen rechtstreeksche verantwoordelijkheid bestaat. Het is waar, in politieken zin is alleen de Minister, en niemand anders verantwoordelijk. Maar is deze een civiel persoon, dan ligt het voor de hand, dat hij zich veeltijds moet gedragen naar de adviezen van de deskundigen, die hem ter zijde staan. Dit nu heeft wellicht geen bezwaar, wanneer de Minister zich omringt door zijne aangewezen raadslieden, de Inspecteurs der wapens en den Chef van den Generalen Staf; maar wel wanneer deze staan buiten het Departement en dus geen dagelijkschen en rechtstreekschen invloed kunnen uitoefenen op de te nemen beslissingen.

§ 3. Ofschoon men gaarne erkent, dat de tegenwoordige Minister van Oorlog, zoo kort na zijne optreding, nog niet omtrent alle punten van het beheer van Oorlog een bepaald stelsel kan hebben aangenomen, had men toch verwacht, dat hij, wat hoofdzaken betreft, eenige opheldering omtrent zijne plannen zou hebben gegeven. In dit opzicht heeft de Memorie van Toelichting algemeen geen zeer gunstigen indruk gemaakt. Dat stuk lezende, zou niemand gelooven, dat er hier te lande eene quaestie bestaat, welker oplossing door een groot aantal Ministers te vergeefs is beproefd, en welke deze Minister thans op zich genomen heeft tot oplossing te brengen.

Uit hetgeen op bladz. 6, 3de alinea, van de Memorie van Toelichting omtrent het aanhangige voorstel tot uitbreiding van het militiecontingent wordt gezegd, blijkt, dat de Minister die uitbreiding als den hoeksteen van onze militaire organisatie beschouwt. Men achtte het daarom eenigszins vreemd, dat de Minister rechtstreeks niets heeft gedaan om de behandeling van dat wetsontwerp te bespoedigen, en vroeg, wat de Minister zich voorstelde te verrichten, wanneer die voordracht, onverhoopt, buiten behandeling moest blijven of niet aangenomen mocht worden. Had men dan geen verdere voorstellen van hem te verwachten?

Zou de Minister niet kunnen goedvinden eene organisatie van het leger voor te dragen, zooals hem die wenschelijk voorkomt? Ware dergelijke organisatie eenmaal aangenomen, dan zou de sterkte der militie daaruit van zelve volgen. Zoo wordt op elk ander gebied gehandeld. Wie een gebouw wil oprichten, begint met het opmaken en vaststellen van een plan; eerst daarna koopt hij de materialen aan, die noodig zijn om het gebouw tot stand te brengen. De miliciens zijn de materialen, die dienen moeten voor het militair gebouw. Men zegge derhalve vóór alles, hoe groot dat gebouw moet zijn en hoe ingericht; met andere woorden, men geve eerst eene behoorlijk uitgewerkte organisatie van het leger. Daarbij kan dan tevens de militaire indeeling van het Rijk, die door den vorigen Minister geheel in verwarring is gebracht, worden herzien.

Gaarne zou men ook van den Minister vernemen, welke zijne voornemens zijn met betrekking tot de vermeerdering der vrijwilligers en de aanvulling der kaders. Niemand, die met het leger eenigszins van nabij bekend is, kan ontkennen, dat deze laatsten, zoo wat getal als gehalte betreft, veel te wenschen overlaten. Welke voorstellen mag men in dit opzicht van den Minister verwachten?

Al onze voorschriften met opzicht tot de administratie van het leger, het geldelijk beheer, het onderhoud en de verpleging der troepen, de inwendige garni-

zoensdienst enz. zijn verouderd of zelfs grootendeels ten eenenmale onbruikbaar. Geheele herziening daarvan is noodig. Is de Minister voornemens die herziening ter hand te nemen?

Nog meer dringend is eene herziening der militaire rechtspleging en eene wijziging in het stelsel van straffen. Is de Minister genegen daartoe over te gaan?

Eindelijk werd gevraagd naar de bedoelingen des Ministers met betrekking tot bij de Kamer aanhangige militaire wetten en tot die, welke indiening te gemoet wordt gezien, onder welke laatste dan de wet op de schutterijen de eerste plaats bekleedt. Eenige leden zouden nu reeds in hoofdtrekken de inrichting wenschen te kennen, die daarbij aan de schutterijen zou worden gegeven en dus ook het verband, dat tusschen die gewapende macht en de milizie zou bestaan. Men deed opmerken, dat ofschoon de verslagen omtrent de voorgestelde wijzigingen in de onteigenings- en inkwartieringswetten reeds den 22sten December 1875 zijn uitgebracht, de regeringsantwoorden daarop nog niet ontvangen waren. De Commissie van Rapporteurs voegt er evenwel bij, dat onder het opmaken van het tegenwoordig Verslag die antwoorden zijn ingekomen, zoodat deze vraag vervalt. Daarentegen blijft eene andere van kracht, namelijk: hoe het staat met de wetsvoordracht betreffende de bevordering van Officieren enz. Die voordracht kan, zooals zij daar ligt, niet behandeld worden. Zij is door den Minister gehandhaafd, maar de noodige wijzigingen laten zich steeds wachten. Evenzoo wordt het antwoord der Regeering nog altijd verbeid met opzicht tot de quaestie van den staat van oorlog en beleg, waartoe de motie van den heer VAN HOUTEN van 17 December II. betrekking had. Het blijkt ook niet, welke de voornemens van den Minister zijn ten aanzien van de in der tijd ingetrokkene artt. 6—10 der vestingwet.

Met opzicht tot al de opgenoemde punten schijnt eenige opheldering dringend noodzakelijk.

§ 4. In drie der afdelingen werd de eerste maatregel van gewichtigen aard, door den tegenwoordigen Minister genomen — de pensionneering van een groot aantal Opper- en Hoofdofficieren en de daaruit voortvloeiende benoemingen — opzettelijk ter sprake gebracht. Men ontveinsde zich niet, dat, daar het hier personen geldt, het vraagstuk van teederen aard is; maar meende zich in het belang der zaak aan het beoordeelen dezer handeling niet te mogen onttrekken. Door sommigen werd die verdedigd. Er was, meenden zij, pensionneering op eenigszins ruime schaal noodig, want het leger zou insluimeren, wanneer niet van tijd tot tijd de oudere Officieren voor de jongere plaats maakten. Meer algemeen echter werd omtrent dien maatregel een minder gunstig oordeel geveld. Men betreurde het, dat de Minister, die toch niet van nabij met het personeel bij onze krijgsmacht bekend kon zijn, terwijl er zooveel te doen is aan de zaken van het krijgswezen, zich juist in de eerste plaats met de *personen*, met benoemingen op zulk eene groote schaal, had beziggehouden. Liep hij zoodoende, vooral zoolang dergelijke benoemingen hoofdzakelijk in de bureaux worden geregeld of voorbereid, niet groot gevaar zich aan vergissingen bloot te stellen? Deze leden meenden, dat de jongste zoogenaamde groote promotie daarvan wel bewijzen had opgeleverd. Bij het groot gebrek aan Officieren schijnt het ook niet geraden Opper- en Hoofdofficieren, die nog goede diensten kunnen bewijzen, op pensioen te stellen. Met het oog daarop werd gevraagd, waarom, terwijl er bij de artillerie 50 Officieren ontbreken, al de Generaals van dat wapen, op één na, op pensioen zijn gesteld. Vaste regelen schijnen thans, evenmin als bij vroegere groote promotiën, omtrent het benoemen en pensionneeren te zijn gevolgd. Het is alsof soms de benoeming met geen ander doel plaats heeft, dan om aan den betrokken persoon het pensioen van den hoogereren rang te verzekeren, wijl toch het geval zich herhaaldelijk voordoet, dat een Officier, die tot hoogereren rang is bevorderd, na dien rang gedurende twee jaren te hebben bekleed, reeds weder op pensioen wordt gesteld. Maar welke diensten kan men verwachten van iemand, die kan vooruitzien, dat hij zijne betrekking slechts gedurende twee jaren zal bekleeden? Voorbeelden werden genoemd van commando's, voorloopig, bij wijze van proef toe-

vertrouwd, en dus zonder dat men van de geschiktheid des benoemden genoegzaam verzekerd was. Evenzoo werd beweerd, dat soms Hoofdofficieren, bij het bestaan van meer vacaturen, door hunne relatiën met de ambtenaren van het Departement, hunne garnizoenen zelven weten te kiezen, zoodat het korps, aan hunne leiding toevertrouwd, als bijzaak wordt beschouwd. Ook ten aanzien van den leeftijd van de personen, die in dienst gehouden of gepensionneerd worden, stuit men dikwijls op vreemde anomalieën. Zoo zijn bij de jongste promotie generaals, die betrekkelijk nog jong konden heeten en zoover men daarover kon oordeelen, zoo lichamelijk als intellectueel nog goede diensten konden bewijzen, op pensioen gesteld, terwijl generaals in dienst gehouden worden, bijv. bij de intendance, die reeds lang den zeventigjarigen leeftijd hebben overschreden. Gaarne zou men daarom van den Minister vernemen, welke regelen bij de hierbedoelde pensionneeringen en benoemingen worden gevolgd.

Ook zou men door hem wenschen ingelicht te worden, waarom, bij art. 9 dezer begrooting, wordt voorgesteld aan den Majoor (met rang van Kolonel) dienstdoende bij Z. K. H. den Prins van Oranje, het traktement van Luitenant-Kolonel toe te leggen. Volgens de bestaande organisatie kan bij Z. K. H. als Inspecteur van het wapen der cavalerie slechts een Majoor werkzaam zijn. Toch is de hierbedoelde Hoofdofficier bij zijne achtereenvolgende bevorderingen tot den rang van Luitenant-Kolonel en Kolonel in die betrekking gehandhaafd. De bedenkingen, daartegen van de zijde der Kamer aangevoerd, zijn steeds beantwoord met de opmerking dat deze Hoofdofficier, ofschoon den hoogereren rang verkrijgende, toch het traktement van den majoorsrang behield. Thans gaat de Minister evenwel een stap verder. Hij vraagt voor dezen Hoofdofficier het Luitenant-Kolonelstraktement aan, om misschien een volgend jaar het Kolonelstraktement aan te vragen. Zoo worden de bestaande bepalingen door het Departement van Oorlog zelf ondoken, terwijl gevraagd mag worden, of het in 't belang is van het wapen der cavalerie, dat alle zaken beslist of ter beslissing voorgedragen worden door een Officier, die reeds als Luitenant bij het bureau van den Inspecteur werd geplaatst en dus geheel vreemd is geworden aan de praktijk. De zaak heeft financieel weinig te beteekenen; maar men heeft hier te doen met een dier vele misbruiken, waarop reeds zoo dikwerf werd gewezen en men had gehoopt dat juist deze Minister daaraan een einde zou maken. Hij gaat nu evenwel — men herhaalt het — nog verder dan zijn voorgangers.

§ 5. Met genoegen had men gezien, dat de Minister een algemeen plan voor de kazerneering wilde voordragen. Minder duidelijk was het echter, waarom de indiening van zoodanig plan, volgens bladz. 6 van de Memorie van Toelichting, moest wachten op het gereed komen van drie andere maatregelen: een plan voor de verdeeling der korpsen over het land, een nieuwe organisatie van het leger en de vaststelling van de aanhangige wet tot verhooging van het militie-contingent. Op die wijze kon het wel eens zeer lang duren, eer dat algemeene kazerneeringsplan de Kamer bereikte en eer men tot uitvoering daarvan de hand aan 't werk sloeg. Men begreep ook niet goed, hoe men ooit tot een vaste verdeeling van de korpsen over het land zou komen, wanneer niet bij de wet vaste regelen omtrent de indeeling der militie en de standplaatsen van de groote hoofddeelen van het leger werden gesteld, en daarvan is toch bij de aanhangige wet geen sprake. Worden die regelen niet gesteld bij de wet, de Minister kan wel een plan maken, maar wie waarborgt hem, dat zijn opvolger dat plan niet weder ter zijde stelt?

Ook hetgeen op bladz. 6 der Memorie van Toelichting omtrent de samenstelling van het leger en een ontworpen dislocatieplan wordt gezegd, eischt, naar het in eene afdeling geuit gevoelen, nog wel eenige toelichting. De Minister schijnt de tegenwoordige samenstelling van het leger te willen behouden. Want waartoe anders een plan van dislocatie of van verdeeling van troepen gegrond op die samenstelling? Maar als nu het plan van organisatie en dat van verdeeling reeds gereed zijn, wat weerhoudt den Minister dan van het voordragen van een plan van kazerneering? Immers kan hij zich daarbij baseeren op de sterkte aan militie,

die bij de aanhangige wet is voorgesteld, en uitgaan van de onderstelling, dat deze wet wordt goedgekeurd. Want geschiedt dit laatste niet, dan ligt toch het geheele stelsel des Ministers in duigen. Hiertegen deed men opmerken, dat volgens de gezegden in n°. 1 der in dit jaar gewisselde stukken wegens de militiewet, de Minister blijkbaar een andere indeeling van het leger op het oog schijnt te hebben.

Niet zonder eenige bevreemding had men verder gezien, dat de Minister, ofschoon te kennen gevende, dat hij slechts gelden wil aanvragen voor de kazerneering in die plaatsen, waar in ieder geval troepen moeten komen, een vrij aanmerkelijke som aanvraagt voor kazerneering te Leiden, Gouda en Breda; drie plaatsen, die juist behooren tot het algemeene plan, dat op blad. 6 der Memorie van Toelichting in hoofdtrekken wordt geschetst. Afgescheiden van de meer speciale bedenkingen, welke tegen uitbreiding der kazerneering in de genoemde plaatsen bestaan en waarop bij het betrokken begrootingsartikel wordt teruggekomen, rijst de vraag, of door het toestaan dier gelden niet wordt vooruitgelopen op het algemeene plan, dat de Minister zich voorstelt in te dienen.

§ 6. De omstandigheid, dat de begrooting zelve geheel het karakter heeft van eene voortzetting der credietwet, moest op het oordeel daarover invloed uitoefenen. De vraag werd echter gedaan, waarom de Minister, in plaats van eene begrooting in den gewonen vorm in te dienen, zich bepaald heeft tot het opgeven der wijzigingen, welke hem in het *aanvankelijk ingediend* wetsontwerp noodig voorkwamen. Dat aanvankelijk ingediend wetsontwerp moet geacht worden niet meer te bestaan. Het is vervangen door het op den 22sten December ll. door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp, en dit had de grondslag moeten zijn voor het tegenwoordige.

Verscheidene leden bleven bezwaar zien in het hooge eindcijfer dezer begrooting, hetwelk nu reeds meer dan 24 millioen bedraagt, dat is het dubbel van hetgeen een twaalfstal jaren geleden noodig werd geacht. Hunnes inziens stond dat bedrag buiten alle evenredigheid met de overige staatsuitgaven en zou de natie op den duur buiten staat zijn zulk een zwaren geldelijken last te torschen. Daartegen deed men opmerken, dat in de laatste jaren de prijs van velerlei behoeften aanmerkelijk is gestegen en dat, ten gevolge van de geheele verandering, die op het gebied van het krijgswesen heeft plaats gehad, thans uitgaven daarvoor noodig waren, waaraan vroeger niet werd gedacht. Vergeleek men het tegenwoordig eindcijfer met dat van een vroeger tijdperk, dan moest niet vergeten worden, dat thans f 4,730,645 in rekening worden gebracht voor buitengewone uitgaven tot aanschaffing van artillerie- en ander materieel, alsmede voor eene hoogstnoodige verbetering der kazernen, en dat voor de voltooiing van het vestingstelsel op deze begrooting 27 ton waren uitgetrokken. Ook in alle andere Europeesche Staten zijn, zooals in bijzonderheden ware aan te wijzen, de uitgaven van oorlog gedurende de laatste jaren, in zeer sterke evenredigheid gestegen. Bij deze leden bestond dan ook tegen het eindcijfer op zich zelf, hoewel ook zij het stijgen daarvan zeer betreurden, geen zoo groot bezwaar. De natie zoowel als de Vertegenwoordiging hebben in de laatste jaren getoond aanmerkelijke offers over te hebben voor de verhooging van de weerbaarheid des lands, waarvan de handhaving van ons volksbestaan kan afhangen. Maar ongelukkig ontbrak het aan de overtuiging, dat de tot nu toe voor het krijgswesen uitgegeven millioenen doeltreffend waren besteed, en dat wij met opzicht tot onze weerbaarheid inderdaad waren vooruitgegaan. Overigens meende men ook van deze zijde op matiging in de uitgaven van het Departement van Oorlog, zelfs waar die zich bij den eersten opslag aanbevelen, te moeten aandringen, en wees daarbij onder anderen op het nieuwe plan omtrent de voeding van den soldaat, welks uitvoering geacht wordt een meerdere uitgave van 5 ton te zullen medebrengen, die echter, volgens sommige deskundigen, ligt tot viermaal dat bedrag zou kunnen stijgen.

In verband met het vooraangaande werd de opmerking gemaakt, dat, terwijl de mededeeling des Ministers van Financiën bij de aanbieding der Staatsbegrooting voor 1876, moest doen verwachten, dat voor de voltooiing van het vestingstelsel

gedurende dat jaar *f* 6,200,000 zou worden besteed, daarvoor thans slechts *f* 2,700,000 werd aangevraagd. Men zou op dit aanmerkelijk verschil bij de behandeling der vestingbegrooting terugkomen.

AFDEELING I.

Art. 2. Sommige leden wenschten des Ministers zienswijze te kennen omtrent eene regelmatige afwisseling van het militaire personeel bij het Departement van Oorlog. Hunnes inziens was — geheel afgescheiden van het vraagstuk omtrent eene diep ingrijpende hervorming der bureaux — die afwisseling zeer aan te bevelen. Wanneer een Officier te lang bij het Departement in dezelfde betrekking werkzaam is, wordt hij vreemd aan het leger en aan de wezenlijke behoeften daarvan. Tevens wordt hij, eenmaal weder tot den actieven dienst moettende terugkeeren, daarvoor zoo goed als onbruikbaar.

AFDEELING II.

Art. 4. Naar 't gevoelen van sommigen is de Grootte Staf voor een klein leger veel te weelderig ingericht. Er wordt daarvoor thans ruim *f* 15,000 meer aangevraagd, dan in 1874 is uitgegeven.

Art. 6. De administratie der armée vereischt, naar men meent, dringend verbetering en vereenvoudiging; eene vereenvoudiging, zeer goed denkbaar, zonder dat aan een goed beheer te kort wordt gedaan. Daargelaten nu nog, dat aan de Intendanten van drie opvolgende rangen volkomen dezelfde werkzaamheden opgedragen blijven, zijn die Hoofdofficieren slechts in naam aan de divisien infanterie toegevoegd. In werkelijkheid vervullen zij de functien van de vroegere agenten van oorlog in een gedeelte des Rijks; welk gedeelte evenwel noch uitsluitend bezet is door de troepen der divisie, waartoe zij heeten te behooren, noch een der sedert het voorgaande jaar nieuw ingevoerde militaire afdeelingen uitmaakt.

Art. 7. De wijze, waarop sedert lang met opzicht tot de benoeming der Plaatselijke Commandanten wordt te werk gegaan, verdient, naar het gevoelen van verscheidene leden, bepaald afkeuring. Ook hier wordt dikwijls meer op het belang van personen dan op dat van het leger gelet. Herhaaldelijk zijn Officieren, in wie men geen genoegzame zelfstandigheid meende te kunnen onderstellen, soms nog wel met verhooging van rang, tot Plaatselijken Commandant benoemd; blijkbaar met het doel om later, of na verloop van de vereischte twee jaren, op een hooger pensioen te kunnen aanspraak maken. Welke goede diensten laten zich van zoodanige plaatselijke bevelhebbers verwachten? Intusschen is hunne betrekking, wanneer die goed wordt waargenomen, van gewichtigen aard en vereischt die vooral een groote mate van zelfstandigheid. Zij toch moeten, hunne verhouding tot de burgerlijke autoriteiten daargelaten, vooral ook voor het getrouw naleven der militaire reglementen en voorschriften waken. Indien de tenue en de tucht der troepen, het gedrag der manschappen, als zij buiten dienst zijn, te wenschen overlaten, is dit vooral aan de Plaatselijke Commandanten te wijten.

Ook de regelen, die bij het aanwijzen der standplaatsen aan Plaatselijke Commandanten gevolgd worden, laten zich zeer moeielijk begripen. Zoo was bijv. te Grave, waar slechts één bataljon garnizoen houdt, een Luitenant-Kolonel Plaatselijk Commandant, terwijl te Bergen-op-Zoom, Leiden enz., waar het garnizoen drie- of viermalen zoo talrijk is en uit korpsen van onderscheiden wapens bestaat, een der daar aanwezige Bataljonscommandanten met de werkzaamheid van Garnizoenscommandant belast is, zoodat hij bij de zorg voor zijn bataljon ook nog deze werkzaamheid voegen moet. Als Garnizoenscommandant kan hij dien ten gevolge in het geval komen aan zijn onmiddellijken chef, den Kolonel van zijn regiment, bevelen te moeten geven. Dit is dan toch eene ten eenenmale verkeerde verhouding. Waarschijnlijk is zij met het oog op de nieuwe militaire afdeelingen in 't leven geroepen; maar al bestaan deze en dergelijke redenen, die de afwij-

kingen ten minste begrijpelijk maken, geheel de aangelegenheid der plaatselijke staven vordert een andere, meer deugdelijke regeling.

AFDEELING III.

I. In het wijdloopig opschrift van deze afdeeling komen een aantal bijzonderheden voor, die men in de daaropvolgende begrotingsartikelen niet terugvindt. Dit hangt samen met den gebrekkigen vorm, die van den aanvang af aan de begrooting van het Departement van Oorlog gegeven werd, en waarin, niettegenstaande dezerzijds van tijd tot tijd gemaakte aanmerkingen, steeds wordt volhard. Men schijnt aan het Departement van Oorlog niet te kunnen begrijpen, dat als er bijv. gratificatiën en kosten van vervoer te betalen zijn voor naar Nederlandsch Indië te detachceeren Officieren, daarvan moet blijken uit een begrotingsartikel, bij hetwelk zekere som voor die uitgave wordt uitgetrokken; niet uit een opschrift, dat, waar het op verevening aankomt, niets beteekent. Zooals deze afdeeling der begrooting is ingericht, vormt zij een soort van globaal crediet van meer dan elf millioen, omtrent het besteden waarvan aan den Minister van Oorlog nauwelijks enige perken worden voorgeschreven. In de begrootingen der andere Departementen van algemeen bestuur zal men te vergeefs naar een voorbeeld zoeken van zulk eene in het gebruik maken van 's lands penningen gelaten vrijheid.

Overigens werd gevraagd, of de kosten voor het detachceeren van Officieren naar Nederlandsch Indië niet dadelijk op Hoofdstuk I der Indische begrooting uit te trekken waren, waaruit zij toch, naar men meent, later worden terugbetaald. Tevens meende men te dezer gelegenheid de aandacht der Regeering te moeten vestigen op het lot der Officieren van het Nederlandsche leger, die zich in der tijd bereid hebben verklaard voor twee jaren aan den oorlog in Atchin te helpen deelnemen. Sommigen van dezen hebben eene Militaire Willemsorde verkregen; anderen zijn gesneuveld; maar verdienen de overblijvenden niet, dat zij, bijv. door aanspraak op hooger pensioen, een blijk van tevredenheid verwerven?

II. Bij de overweging dezer afdeeling der begrooting kwam men terug op de wenschelijkheid, dat aan het nieuwe plan tot dislocatie van het leger en tot verdeeling der korpsen over het land, zoo spoedig mogelijk uitvoering mocht worden gegeven. Er bestond in dit opzicht groote behoefte aan verbetering. De troepen van iedere divisie zijn als 't ware over het gansche land verspreid. Tot staving diene wat op dit oogenblik met de eerste divisie plaats vindt. Het hoofdkwartier daarvan is te 's Gravenhage gevestigd; de beide regimenten infanterie bezetten Zeeland, het westelijk gedeelte van Noord-Brabant, en bovendien nog Gorinchem en Hellevoetsluis; de cavalerie is te Amsterdam en te Haarlem; de batterijen bevinden zich te 's Gravenhage en Breda. Met de overige divisien is het nagenoeg evenzoo gesteld.

In plaats van de korpsen zooveel mogelijk bijeen te houden, vindt men thans in één- en hetzelfde garnizoen, te Nijmegen, drie bataljons vereenigd, die tot even zooveel verschillende regimenten en divisien behooren.

Bij het Voorloopig Verslag over de oorspronkelijke begrooting van dit Departement zijn de talrijke bedenkingen, waartoe de verdeeling van het Rijk in vijf militaire afdeelingen, samenhangende met de liniën van defensie, aanleiding geeft, in 't breede ontwikkeld. Men gevoelde zich echter gedrongen nog eens van de afkeuring van dezen onder den vorigen Minister genomen maatregel te doen blijken. De indeeling is zoo ingewikkeld, dat men haar door eene opzettelijk daarvoor vervaardigde kaart, met toelichtende tabel, heeft moeten duidelijk maken. Zelfs in vollen vredetijd geeft zij gedurig aanleiding tot moeilijkheden. Als voorbeeld wees men er op, dat toen voor eenigen tijd enkele manschappen noodig schenen, om te Charlois de rust te bewaren, men eerst mariniers uit Rotterdam requiëerde. Toen men deze niet dadelijk kon bekomen, telegrapheerde men naar 's Gravenhage, om van het garnizoen aldaar eenige manschappen te verkrijgen. Had men een deel van het garnizoen van Delft of van Gouda kunnen aanwijzen, de hulp zou, daar deze plaatsen naderbij gelegen zijn, spoediger verkregen hebben

kunnen worden, maar dan zou het bevel tot den afmarsch uit Amsterdam hebben moeten komen. De rustverstoring bleek niets te beteekenen te hebben; maar het gebeurde bewijst toch, welk een verwarring en vertraging bij ernstiger gebeurtenissen van dezen aard zouden ontstaan. Daarbij komt, dat alleen uit het militaire oogpunt nog onderscheidene andere verdeelingen voor het Rijk in werking zijn, die alle weder onderling verschillen. Men heeft er eene voor de militie, eene andere voor de militaire rechtspleging, weder eene andere voor de militaire administratie. De Artilleriecommandementen verschillen geheel van die voor de genie. De verwarring, die door de splitsing van het Rijk in vijf militaire afdeelingen met opzicht tot de militaire auditien is ontstaan, werd reeds bij eene vroegere gelegenheid in 't licht gesteld. De Officiëren, die in Friesland, Groningen en Drenthe in garnizoen zijn, zouden voor een krijgsraad te recht moeten staan te Leeuwarden, terwijl zoo uit hun midden een raad van onderzoek moest worden bijeengeroepen, die te Amsterdam zou moeten vergaderen. Hoe in bepaalde gevallen in de stelling van den Helder een raad van onderzoek zou zijn samen te stellen, is een bijna onoplosbaar raadsel.

In een der afdeelingen vroeg men bij de behandeling van het punt der verdeeling des Rijks naar de liniën van defensie, of — de noodzakelijkheid van het behoud der betrekking van Stellingcommandant eens aangenomen — voor de waarneming dier betrekking de Commandanten der regimenten vestingartillerie niet de aangewezen personen zouden zijn. Bekwame en werkzame Hoofdofficiëren als deze, kunnen, met de omtrent die stellingen bestaande gegevens in de hand, binnen twee of drie maanden geheel op de hoogte komen van al wat de aan hunne zorg toevertrouwde verdedigingsmiddelen betreft.

III. Blijkens het gezegde in § 2 der Memorie van Toelichting, is de Minister, na de vastgestelde verhooging der soldijen voor het kader, op eene betere regeling van de soldijen voor de manschappen bedacht, die in verband zou staan met verandering in het bestaande stelsel van voeding van den soldaat. In eene afdeeling vooral meende men den Minister tot behoedzaamheid in dit opzicht te moeten aansporen. Op eene eenmaal ingevoerde verhooging van soldij kan niet meer worden teruggekomen. Toekenning van hooger soldij, of zelfs verhoogde premien, zullen de vrijwillige dienstneming niet zoo krachtig bevorderen, als het geval zou zijn, wanneer men, op het voorbeeld van andere landen, aan een braaf en oppassend militair, na het verlaten van den dienst, aanspraak gaf op het vervullen eener Rijks-, provinciale of gemeentebetrekking, en daarbij geen andere voorwaarde stelde dan die van zekeren diensttijd en geschiktheid. Overigens zou het, volgens het in deze afdeeling geuit gevoelen, in aanmerking komen, aan den soldaat, die vrijwillig dient, een hoogere soldij toe te kennen, dan aan den milicien. Wie met den inwendigen toestand van het leger bekend is, weet, hoeveel meer er van den vrijwilliger dan van den milicien moet worden geveerd, en hoe de eerste, terwijl de laatste nog in den oefeningstijd verkeert, onevenredig met wachten en allerlei corvées bezwaard wordt. Dat overigens krachtige pogingen moeten worden gedaan om het vrijwillig dienstnemen aan te moedigen, zal wel niemand ontkennen. Ook de belangen van het Indische leger, dat dreigt allengs geheel uit vreemdelingen te bestaan, vorderen dit gebiedend. Allermeeft echter is het voor het vormen en aanvullen der kaders noodig. Naar het gevoelen van sommigen zullen meer vrijwilligers alleen dan te verkrijgen zijn, wanneer men een korps, uitsluitend uit vrijwilligers bestaande, trachtte op te richten, zooals de Indische brigade zou zijn. De proef ware in elk geval te nemen.

Hoe de Minister de aanmoediging der vrijwillige dienstneming bij zijne Memorie van Toelichting in verband kan brengen met verlichting van den dienstplicht der „manschappen” van de nationale militie, scheen niet recht duidelijk. Doelde hij daarbij op het langer in dienst blijvend deel der militie? Hij zal toch wel niet hebben willen te kennen geven, dat de eerste oefeningstijd, in geval er genoegzame vrijwilligers kwamen, zou worden verkort? Men zou dit in het belang van de weerbaarheid van het leger ten hoogste afkeuren. De tegenwoordige eerste oefeningstijd van twaalf maanden is reeds voor de vorming van krijgslieden, zoo-

als men die in onzen tijd voor velddienst behoeft, zeker niet te lang. Daarin kan geen verandering worden gebracht; maar wel zou men de wijze waarop de oefeningen tegenwoordig bij sommige korpsen der infanterie geregeld zijn, aanmerkelijk kunnen verbeteren.

Wat van dit alles zij, men ziet de uitkomst van het onderzoek naar eene wijziging in de regeling der menages, waarvan de Minister gewaagt, met verlangen te gemoet. Er is in die regeling verbetering te brengen. Met name kon het brood beter zijn. Eenige leden zouden mededeeling wenschen te erlangen van het dezer zake bestaande rapport. Indien dit echter de strekking had, gelijk men meende te weten, dat de chefs der korpsen zich niet meer met de voeding van den soldaat in het garnizoen zouden inlaten, maar die zorg naar de intendance zou overgaan, meende men in eene afdeeling ook daaromtrent te moeten aanraden niet te ver te gaan. In oorlogstijd, en dus onder zeer moeilijke omstandigheden, moet dan toch wel die gewichtige taak aan de chefs der korpsen ten deel vallen. Al verder zou het eene bedenkelijke zijde hebben, dat sommige huishoudelijke benoedigheden, die thans op rekening van den soldaat worden gebracht, voortaan rechtstreeks door het Rijk worden bekostigd. Daar de soldaat dan minder tot zekere omzichtigheid zou genoopt worden, zou de verandering groote kosten na zich slepen. De verhouding tusschen de bevelhebbers en de Intendanten, met andere woorden, tusschen het commando en het administratief beheer, is een van de moeilijkste vraagstukken van militaire organisatie. Men wenschte derhalve, dat de Minister in dit opzicht niet dan in overleg met de Commandanten tot verandering overging. Een minder gelukkige greep in dit opzicht kan tot groote uitgaven leiden en de quaestie der verpleging in een verkeerd spoor brengen, waarop later niet zoo gemakkelijk zou zijn terug te komen.

Eindelijk werd nog aangedrongen op eene wijziging in de wijze van keuring der oorlogsbehoeften. Deze geschiedt thans door Officieren, die daarvoor nimmer enige opleiding genoten. Toch wordt jaarlijks zeker voor een millioen aanbesteed en gekeurd.

IV. Met opzicht tot de thans zoo onvoltallige kaders worden in een der afdeelingen nog twee bedenkingen gemaakt. In de eerste plaats meende men, dat onder de tegenwoordige omstandigheden dubbel zorg moest worden gedragen, dat de onderofficieren zooveel mogelijk werkelijk dienst deden. Daar zijn er thans vele, die volle soldij genieten en op elken sterktestaat voorkomen, doch voortdurend afwezig of elders werkzaam zijn. Tot deze categorie behoort het meeren-deel dergenen, die bij de hoofdcursussen tot Officier worden opgeleid, in de cantines toezicht houden, de diensten van facteur en menagemeester verrichten enz. enz. De taak der overblijvenden, wier getal soms niet eens de helft bedraagt van dat, bij de organisatie vastgesteld, wordt daardoor onevenredig verzwaaard. Zij hebben schier geen oogenblik rust en moeten zich met allerlei details bezighouden. Daardoor worden zij ontmoedigd en zien reikhalzend naar het oogenblik uit, dat zij den dienst kunnen verlaten.

In de tweede plaats meende men, dat men zich aan begoocheling overgaf door zich voor te stellen, dat aan den tegenwoordigen onhoudbaren toestand met opzicht tot de kaders voldoende te gemoet te komen ware, door de aanstelling van miliciens tot sergeant. Zelfs goed ontwikkelde jongelieden kunnen niet in weinige maanden tot deugdelijke, bruikbare onderofficieren worden opgeleid. Hoogstens zijn zij dit geworden als het tijdstip om met groot verlof te gaan daar is. Ook dan is dit te nauwnood het geval, wanneer zij na hunne aanstelling den vastgestelden termijn van zes maanden onder de wapenen blijven. Daar komt bij, dat de onderofficier-vrijwilliger minder waarde hecht aan zijn rang, wanneer hij dien aan anderen zoo vrijgevig zikt toekennen. Uit dat oogpunt konden zich deze leden ook niet vereenigen met de ruime aanstelling van wachtmeesters bij de muziekkorpsen der cavalerie. Een wachtmeester met de instrumentkist in de hand was geen zeldzaamheid meer, doch het aanschouwen daarvan was dan toch voor die onderofficieren, waaraan het leger de meeste behoefte heeft, niet aanmoedigend.

Art. 8. Infanterie. I. In eene der afdelingen werd betwijfeld, of de tegenwoordige formatie der infanterie, volgens welke ieder bataljon uit vijf compagnieën bestaat, wel doel treft. De ondervinding, gedurende den jongsten oorlog verkregen, scheen te bewijzen, dat bataljons van vier compagnieën verre de voorkeur verdienen. Een sterk depot moet dan echter voor elk bataljon bestaan, welk depot dan tevens in oorlogstijd de oefening der opkomende schutterijen zou kunnen helpen bespoedigen. Het scheen rationeel, dat men de formatie in tijd van vrede zoo na mogelijk bracht aan die voor den oorlog vereischt.

II. Het administratief beheer der bataljons infanterie, voor zoover hunne verhouding tot de regimentsstaven betreft, vordert, volgens het in dezelfde afdeling geuit gevoelen, dringend herziening. Zoodra de bataljons het garnizoen verlaten, staat ieder op zich zelf. De deswege bestaande voorschriften laten zich moeielijk verklaren. Ten bewijze diene, dat de twee bataljons van hetzelfde korps, die zich te Vlissingen bevinden, ofschoon onder het bevel van den oudsten hoofd-officier staande, administratief gescheiden zijn, terwijl de beide andere bataljons van hetzelfde regiment, die te Bergen op Zoom garnizoen houden, ééne administratie hebben, om echter gescheiden te worden bij het op marsch gaan.

III. De nitbreiding, gaandeweg aan de kaders van het *instructie-bataillon* gegeven, schijnt niet genoegzaam gerechtvaardigd. Vroeger, toen dat bataljon 800 man sterk was, had men aan 8 korporaa's per compagnie genoeg; thans zijn er 16. Daardoor wordt de dienst bij de andere korpsen infanterie benadeeld. Het doel kon geen ander zijn dan aan eenige jongelieden meer gelegenheid te geven, om op eene minder kostbare, maar tevens minder wetenschappelijke wijze dan op de Militaire Academie, tot Officier te worden opgeleid. De bedoelde korporaa's worden tot onderofficier bevorderd, zoo het heet na bij de troepen gevormd te zijn, maar in werkelijkheid zonder nagenoeg met de eigenlijke troepen in aanraking te zijn geweest.

IV. Inkrimping of zelfs geheele opheffing van het *depot van discipline* schijnt zeer wenschelijk en denkbaar. Er zijn daarbij een aantal Officiëren en onder-officiëren geplaatst, maar het getal soldaten, die aan de strengere krijgstuicht moeten worden onderworpen, kan niet groot zijn. Met opzicht tot de vrijwilligers bij het leger bestaat het bekende, zorgwekkend incompleet. Miliciens worden schier nimmer naar het depot gedetacheerd en de plaatsvervangers worden, bij slecht gedrag, met een briefje van ontslag weggezonden.

V. Men wenschte een opgave te erlangen van de plaatsen, waar goede schietbanen voor de infanterie bestaan en waar die nog moeten worden gevestigd.

VI. Waarom wordt, vroeg men in eene afdeling, aan de muzikanten en zelfs aan de *élèves* bij de regimenten infanterie, een hoogere toelage voor het kleeding- en reparatiefonds toegekend dan aan de onderofficiëren van diezelfde korpsen? Bij de regimenten huzaren en bij de veldartillerie bestaat tusschen de onderofficiëren en de trompetters in die toelage geen verschil.

VII. Zou het, werd al verder in die afdeling gevraagd, niet wenschelijk zijn, in navolging van België, Italie en andere landen, de tamboers bij de infanterie door hoornblazers te vervangen en de laatsten dan met het geweer te wapenen. Een hoornblazer kan in minder dan de helft van den tijd, voor den tamboer vereischt, met goed gevolg geoefend worden. Zelfs de oefeningstijd van den milicien is voor die opleiding voldoende. Bij de tegenwoordige wijze van strijden verdienen hoornblazers de voorkeur boven tamboers, terwijl het op zich zelf een voordeel is eenige met geweer gewapenden meer te bezitten.

Art. 9. Cavalerie. I. Naar het door een der leden geuit gevoelen, hebben de oorlogsgebeurtenissen der laatste jaren onwederlegbaar bewezen, dat ook voor een land als het onze, het bezit van een goede, betrekkelijk sterke cavalerie onmisbaar is. Door dat wapen moeten verkenningen op grootere schaal en op verren afstand kunnen worden verricht; het moet in staat zijn den kleinen oorlog goed te voeren; terwijl bij gevechten van eene achterhoede menigmaal het belangrijkste deel der taak op de cavalerie nederkomt. Aan eene om de aangevoerde redenen

zeer wenschenswaardige uitbreiding der cavalerie, ware reeds dadelijk te gemoet te komen door het terugbrengen der reserve-eskadrons tot hunne oorspronkelijke bestemming, zoodat deze niet meer, gelijk thans, een weinigbeteekenend onderdeel van de depots uitmaakten.

Dit gevoelen van de uitbreiding der cavalerie vond tegenspraak. Men meende, dat daarbij te zeer van vroegere toestanden werd uitgegaan, en dat bij ons geconcentreerd verdedigingsstelsel aan een sterkere cavalerie geen behoefte bestond. Het antwoord was, dat juist door het opgeven der verdediging van de IJsellinie de behoefte aan cavalerie was toegenomen, omdat dientengevolge door dat wapen een veel uitgestrekter terrein zou moeten worden verkend.

II. Voor den Kolonel bij den staf der cavalerie wordt het traktement van Luitenant-kolonel aangevraagd, in plaats van het tot nu toe genoten majoorstraktement. Men vroeg, of dit een overgangsmaatregel was, ten doel hebbende om aan dien Hoofdofficier later het volle aan zijn rang verbonden traktement toe te kennen. In dat geval inzonderheid zou men tegen de daaruit voortvloeiende verhooging van uitgaven ernstig moeten opkomen, daar dan toch de Hoofdofficieren, die aan de Inspecteurs der andere wapens zijn toegevoegd, daardoor rechtmatige aanspraak op soortgelijke traktementsverhooging zouden verkrijgen.

Art. 10. *Artillerie*. I. De gezegden des Ministers, in § 3 der Memorie van Toelichting, omtrent de reorganisatie der veldartillerie en de splitsing van dat wapen in twee regimenten, hadden de aandacht van verscheidene leden bijzonder getroffen. Terwijl de Minister zelf erkent, dat de doelmatigheid der formatie van batterijen van 8 stukken in twijfel kan worden getrokken, en dat de formatie van 6 stukken, wegens de meerdere gemakkelijkerheid van beweging of leiding, in de meeste andere legers is ingevoerd, gaat hij voorloopig voort op een weg, dien hij niet geloofde de juiste te zijn. Hij wil batterijen van 8 stukken formeeren, nu bij de bestaande batterijen zelfs niet voor 6 volledig kader aanwezig is; meenende dat, wanneer de noodzakelijkheid blijkt, terugkeer tot het goede stelsel gemakkelijk zal zijn. Men kan, ook met het oog op het artikel in de *«de Nieuwe Spectator»*, n°. 12 van 1875, vragen, of met opzicht tot het hier in aanmerking komend punt, bij deskundigen wel twijfel bestaat. Zoo neen, levert de tegenwoordige Minister dan niet een bijdrage tot het hoofdbezwaar, zoo dikwijls tegen de wijze, waarop het bestuur van ons leger wordt gevoerd, ingebracht, het bezwaar namelijk, dat dit bestuur zich niet genoeg een oorlogstoestand voor oogen stelt, niet genoeg bedenkt, dat in onze dagen een leger in zeer korten tijd geheel strijdvaardig moet zijn. De *voorloopige* formatie van batterijen, waarvan hier sprake is, beteekent, dat, wanneer ons leger binnen korten tijd ten strijde mocht worden geroepen, wij batterijen zouden bezitten, in gemakkelijkerheid van beweging bij die van de meeste andere legers achterstaande. Alleen in de onderstelling, dat ons een geruime tijd van voorbereiding zal gegeven zijn — eene onderstelling, waarvan tegenwoordig minder dan ooit mag worden uitgegaan —, kan men met *voorloopige* regelingen vrede hebben. Er waren echter ook leden die, met het oog op onze eigenaardige toestanden, vredesbatterijen van 8 stukken konden goedkeuren. Men had dan de zekerheid met 6 stukken en een kleiner getal caissons dan bij andere legers te velde, te kunnen uitrukken en de overblijvende 2 stukken tot uitvalsbatterijen te kunnen inrichten.

Overigens kan men tot nu toe in het oprichten van een tweede regiment veldartillerie niets anders zien dan het vormen van den staf van een regiment, zonder dat het wapen een enkel stuk te velde meer heeft.

II. Is de tegenwoordige sterkte der vestingartillerie wel eenigermate toereikend voor het behoorlijk bezetten der te verdedigen vestingen en forten? Bestaat voor dien dienst een voldoende reserve?

III. Met opzicht tot een der in de Nota van Wijzigingen opgenomen aanvullingen van dit art. 10, werd een soortgelijke bedenking gemaakt als bij art. 9. Het blijkt daaruit, dat aan den Directeur voor het materieel der artillerie een majoor is toegevoegd, die tevens tot Luitenant-kolonel is benoemd. Maar nu moet, volgens de organisatie van 1867, de bedoelde betrekking door een majoor worden waargenomen. Waaraan is deze afwijking der organisatie toe te schrijven?

IV. Voor meerdere fouragegelden worden nu eens 5, dan 8, elders 6 cents per dag in rekening gebracht? Welke is de reden van dit verschil?

Art. 11. Genie. Welke is de werkring van den Kolonel ter beschikking van den Inspecteur der genie, wiens traktement op de Nota van wijzigingen is uitgetrokken? In meer dan eene afdeling werd de hoop uitgedrukt, dat als ter vervanging van den Inspecteur der genie moet worden overgegaan, daarvoor iemand gekozen worde, van wien men verwachten mocht, dat hij, vooral wat de vestingwet betreft, een te waardeeren steun voor den Minister zou zijn.

AFDEELING IV.

Remonte. De Minister WEITZEL schafte, blijkens de onlangs door den tegenwoordigen Minister hij het wetsontwerp, regelende de verstrekkingen van Oorlog, gedane opgave, 80 paarden minder aan dan het getal, waarvoor gelden op de begroting waren gebracht. Sedert werd de organisatie der veldartillerie uitgebreid. Doch zoowel door den vorigen als door den tegenwoordigen Minister wordt geen grooter getal paarden dan gewoonlijk op dit hoofdstuk uitgetrokken. Dit gaf aanleiding tot de vraag, hoeveel paarden, indien ons leger geheel moest worden gemobiliseerd, wel zouden ontbreken? In verband met deze vraag zou men gaarne eene gespecificeerde opgave ontvangen van het getal paarden, ingeval van mobilisatie vereischt voor de cavalerie, de artillerie en de verschillende treinen, met opgave tevens van het getal aanwezige, voor den oorlog volkomen bruikbare paarden. Hierbij wordt een reeds vroeger meermalen gedaan verzoek herhaald, om in den sterktestaat de kolom »paarden" in den zin van het bovenstaande te splitsen, zoodat men ten allen tijde kan weten, hoe het met het effectief gesteld is.

Eenige leden herhaalden de meermalen gemaakte aanmerking, dat omtrent den verkoop van afgedankte paarden een verkeerd stelsel heerscht. Zij meenden tevens dat de aanbesteding der fourages niet op eene doeltreffende wijze plaats vindt. Geen eigenlijke concurrentie wordt uitgelokt. Hetzelfde is met den mest der paarden het geval. Zoo is te Haarlem de mest onder de hand aan den aannemer van het vorige jaar voor een betrekkelijk lage som gegund. Welke is daarvan de reden? Waarom geen openbare aanbesteding?

AFDEELING V.

Militaire Academie. Behalve de klacht, dat deze Academie, vooral thans, nu zij zoo slecht bezocht wordt, te weelderig is ingericht, werd de vraag gedaan, of nog altijd jongelieden met geheele of gedeeltelijke vrijstelling van de geldelijke bijdrage op die instelling toegelaten zijn of worden. Zoo ja, dan wenschte men, evenals dit vroeger het geval is geweest, inzage van de lijst dezer vrijstellingen te erlangen.

Wanneer men op den toelichtenden staat de specificatie van het hier in aanmerking komend art. 13 inziet, blijkt, dat daaruit uitgaven zoowel voor materieel als personeel worden gekweten, terwijl desniettemin het artikel is gebracht onder de zoodanige, waarop uit den post voor onvoorziene uitgaven kan worden overgeschreven. Daardoor ontstaat strijd met het comptabel beginsel, dat op uitgaven voor materieel in den regel geen overschrijving wordt toegelaten. Zou eene splitsing der beiderlei soort van uitgaven niet mogelijk zijn?

AFDEELING VII.

Geneeskundige dienst. Met aandrang werd verlangd te vernemen, wat de Minister voornemens is te doen om in het gebrek aan Officieren van gezondheid te voorzien. Wat er van wordt, wanneer hun getal niet genoegzaam is, leert de treurige ondervinding bij den Atjehschen oorlog. Enkele leden vroegen, of, daar dan toch het stelsel om de aankweeking van militaire geneeskundigen door premiiën aan te moedigen, niet goed werkt, niet tot het vroegere stelsel zou kunnen worden

teruggekeerd, en dus de Utrechtsche school in den een of anderen vorm hersteld. Om de tegenwoordige Officieren van gezondheid voor het leger te behouden, is de traktementsverhooging na langdurigen dienst niet genoegzaam. Meer afdoende maatregelen schijnen genomen te kunnen worden. Al dadelijk zou zorg te dragen zijn, dat de werkring van iederen Officier van gezondheid overeenkomstig ware met zijn rang. Terwijl zich in sommige garnizoenen te veel Officieren van gezondheid van denzelfden rang bevinden, worden zij in andere geheel gemist. Zoo zijn bijv. te 's Hertogenbosch niet minder dan 4 Officieren van gezondheid der eerste klasse, waarvan de oudste in aanstelling met de directie belast is, terwijl elders de behandeling der zieke militairen aan een burgerlijk geneeskundige tegen een niet onbeduidende vergoeding is opgedragen. Voorts behoorde men thans meer dan ooit onze Officieren van gezondheid voor een onvoorzien, niet door het belang van den dienst gevorderde verplaatsing te vrijwaren.

Een goede regeling van de hospitalen, de ambulances enz. behoort altijd nog tot de vrome wenschen.

AFDEELING X.

Met genoegen heeft men kennis genomen van het in § 11 der Memorie van Toelichting vermeld voornemen, om met eenigen spoed de batterijen veld- en rijdende artillerie van achterlaadgeschut met hetgeen daartoe behoort te voorzien en tevens de benooidigde voertuigen voor den trein aan te schaffen. De wensch werd evenwel geuit, dat niet minder zorg mocht worden gedragen voor het volledig en voortdurend aanwezig zijn van voldoende artilleriesmaterieel tot verdediging onzer vestingen en forten. Men drong daarbij aan op verbetering der oude stukken van 24 c.M., en op deugdelijk onderzoek, of het nieuw aan te schaffen materieel het meest geschikte zij voor ons verdedigingsstelsel.

Art. 21. Voor aanschaffing van patroonhulzen voor nieuwe draagbare vuurwapenen wordt hier *f* 140 000 in rekening gebracht, terwijl later bij art. 58 voor volkomen dezelfde benooidigheid nog eenmaal *f* 205 625 wordt uitgetrokken. Men kan dit niet anders dan onregelmatig en verkeerd noemen. Er moet daaruit bij het besteden der sommen verwarring ontstaan.

Art. 22. Is de Minister voornemens in dit jaar al de artilleristen aan practische oefening in het schieten te doen deelnemen?

AFDEELING XII.

Art. 27. Terwijl jaarlijks, gelijk ook nu weder, eenige tonnen gouds voor het gewoon onderhoud en herstel der bestaande kazernen op de begrooting worden uitgetrokken, mag men het onverantwoordelijk noemen, dat de militaire genie sommige dier gebouwen zoo schromelijk heeft laten vervallen, dat te Maastricht een daarvan gedeeltelijk is ingestort en een ander ontruimd heeft moeten worden, omdat het bewonen daarvan gevaarlijk werd geacht. Hoe heeft zoo iets kunnen plaats hebben? En zijn er nog andere garnizoensplaatsen, waar een dergelijk gevaar dreigt? Men mag nog van geluk spreken, dat men te dezer zake geen verlies van menschenlevens te betreuren heeft gehad.

AFDEELING XIII.

Art. 35. Ofschoon men ongaarne tot verhooging van dit hoofdstuk der begrooting zou bijdragen, meenden verscheidene leden te mogen vragen, of de bezoldiging van de ambtenaren der topographische inrichting wel geëvenredigd is aan de uitstekende en eervolle wijze, waarop zij hun arbeid volbrengen. Anderen meenden dat het geheel onnoodig was, dat zich bij deze inrichting een Luitenant-kolonel en een Kapitein, beiden van den Generalen Staf, bevinden.

Art. 41. Het voornemen der Regeering om ook weder dit jaar veldoefeningen op groote schaal te houden, kon niet anders dan worden toegejuicht. Niet slechts

wordt daardoor het leger meer bruikbaar, maar ook de gebreken, die in de inrichting en wijze van verzorging bestaan, komen beter aan het licht. Zoo meende men te weten, dat uit de rapporten betrekkelijk de manoeuvres in het vorige jaar van de derde divisie infanterie in Noordbrabant en Limburg, gebleken was, dat de kleeding en vooral ook het schoeisel van den soldaat vrij wat te wenschen overlieten. Heeft de Minister ook bezwaar die rapporten over te leggen?

AFDEELING XV.

Art. 47. Bij het nagaan van den staat van nonactiviteitstraktementen, onder n°. 9 bij de oorspronkelijke begrooting van het Departement van Oorlog gevoegd, heeft het de aandacht getrokken, dat ten behoeve van den majoor jhr. F. A. MEIJER vergoeding van fourage voor 2 paarden wordt aangevraagd. Hij is, ingevolge punt 5 van art. 38 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128), dat is op eigen verzoek, op nonactiviteit gesteld, en heeft dus volgens het Koninklijk besluit van 23 Februari 1871, n°. 49, geen aanspraak op fourages. Men vraagt daaromtrent opheldering.

AFDEELING XVII.

Art. 61. Kazerneering. Voor het bouwen van kazernen en wat daartoe behoort wordt, terwijl het jaar reeds ver verstreken is en men nog altijd werkt zonder algemeen plan, thans een som van f 925 000 aangevraagd. Tot welk bedrag zullen die kosten wel stijgen, wanneer dat algemeen plan eens tot stand zal zijn gekomen?

Eenige leden meenden ook, met opzicht tot de kazernen, tegen overdrijving te moeten waarschuwen. Dat onze troepen tegenwoordig zeer slecht gehuisveet zijn, lijdt geen twijfel; doch het zal nooit gelukken de kazernen zóó in te richten, dat de soldaat daarin gaarne verblijft. Het groote gebrek der tegenwoordige kazernen is, dat van de bestaande lokaliteiten zooveel wordt afgenomen voor de gehuwde militairen, de bibliotheek, de officiers- en wachtkamers enz., zoodat er voor de massa soldaten niet genoeg ruimte overblijft. Evenzoo is het een groot, daarmede samenhangend kwaad, dat men niet zelden 100 à 150 manschappen in ééne en dezelfde zaal huisvest. Het toezicht moge daardoor gemakkelijker worden; dat voordeel weegt niet op tegen de groote ongelegenheden, aan het oopenhoopen van zooveel menschen in dezelfde zaal verbonden.— Het aanbrengen van gaslicht in de kazernen schijnt zich zeer aan te bevelen. Is dit niet reeds in enkele kazernen aanwezig? En zouden niet afdoende maatregelen tot het weren van ongedierte in de kazernen genomen kunnen worden?

Nog op een ander punt meent men bij de verbetering der kazernen de aandacht te moeten vestigen. Allerwenschelijkst is het, dat in elke daarvan een cantine bestaat, waarin de soldaat zich van zijne benodigdheden kunne voorzien en dus zooveel mogelijk van het bezoeken der herbergen worde afgehouden; doch men zorge er voor, dat die inrichtingen inderdaad voor de behoeften van den soldaat berekend zijn. Hier en daar schijnen cantines te bestaan, waarin voorwerpen van weelde of te kostbare benodigdheden te koop worden aangeboden. Menig jeugdig soldaat wordt daardoor in een moeielijk te overwinnen verzoeking gebracht, of bij den minvermogene althans afgunst opgewekt.

Overigens werd de vraag herhaald, bij de algemeene beschouwingen met opzicht tot de kazernen enz. te Leiden, Gouda en Breda gedaan: Op welken grond kan de Minister beweren, dat de voorstellen, in de oorspronkelijke begrooting vervat omtrent het uitbreiden der kazerne te Gouda voor een depot, en tot verbetering der bestaande kazernen te Breda, ook bij wijziging der legerindeeling zullen moeten worden gevolgd? Leiden is bekend als een zeer weinig geschikte garnizoensplaats. De Minister wil daar nu een infanterie- en cavalerie-depot vestigen en f 25 000 aan het verbeteren der stallen besteden. Maar is er, nu de Ruïne daarvoor niet meer bruikbaar is, exercitieterrein voor de cavalerie? En zal het niet noodig zijn, te Leiden nog eene manege te bouwen.

Waarom is het depot van het 2de regiment veldartillerie niet opgericht? Waar wil men dat vestigen? Het kon toch niet in aanmerking komen de depots der beide regimenten in dezelfde plaats te vereenigen. Nergens in ons land is eene plaats te vinden, waar bij eene eventueële mobilisatie en oproeping van zooveel verlofgangers, de manschappen der twee depots behoorlijk gehuisvest en al de paarden gestald zouden kunnen worden.

Twee depots te Gouda schijnt ook daarom niet goed gezien. In die stad ontbreekt het almede aan goed terrein voor oefening. Waarom dat 2de depot niet in een der versterkte punten achter de Utrechtsche linie gelegd?

Ook voor de verbetering der bestaande kazernen te Breda was men weinig gezind gelden toe te staan. Het scheen meer aanbeveling te verdienen de Militaire Academie tot kazerne in te richten, en te Utrecht, voortaan als onze militaire hoofdstad te beschouwen, een nieuw academiegebouw te stichten. Welke zijn de totaalkosten van de verbeteringen of nieuwe gebouwen, welke men te Breda, Leiden en Gouda tot stand wil brengen?

Waarom blijven er nog altijd drie bataljons te Maastricht, aan een uithoek des lands? Een of twee bataljons zouden daar hoogstens aanwezig moeten zijn.

In weerwil dezer bedenkingen tegen den voorgenomen kazernebouw waren er verscheidene leden die het zeer wenschelijk keurden, dat nu reeds gelden op deze begrooting wierden gebracht voor de uitbreiding of vestiging van kazernen in die plaatsen, waar het onder elk stelsel zeker is dat troepen in garnizoen zullen worden gelegd.

Aldus vastgesteld den 30sten Mei 1876.

VAN DER SCHRIECK.
STIELTJES.
DE ROO VAN ALDERWERELT.
DE CASEMBROOT.
MEES.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING OP VORENSTAAND VOOR- LOOPIG VERSLAG.

§ 1. Aangenaam was den ondergeteekende de erkenning, dat binnen weinige weken na de aanvaarding van het beheer van het Departement van Oorlog, van hem nog niet de oplossing kon worden verwacht van de diep ingrijpende hervormingen in ons leger en ons legerbestuur noodig. Zooals terecht wordt opgemerkt, kunnen die allen niet opeens worden tot stand gebracht en is tijd noodig tot voorbereiding, met inachtneming van den juisten wenk, dat voor de te nemen maatregelen niet worde gehandeld zonder voorlichting of advies van de hoofden der verschillende wapens. Aan die hoofden moet ook door den Minister tijd tot onderzoek worden gelaten, terwijl verschil van gevoelen in hunne adviezen, soms tijd voor nader overleg kan noodig maken.

In verband met den grondwettigen plicht van de Kamer tot nauwgezette controle op de handelingen van den Minister, wordt de uitvoering van een zooveel omvattende en moeielijke taak alleen mogelijk, indien die controle tot vertrouwen in zijn beheer leidt.

§ 2. Met het optreden aan het hoofd van het Departement van Oorlog van den ondergeteekende, als burgerlijk persoon, wenschen eenige leden te zien blijken van eene verandering van stelsel, in de eerste plaats door eene verandering in de wijze, waarop het algemeen beheer van het krijgswezen wordt gevoerd. Aan de hoofden der verschillende wapens moet, meenen zij, grooter invloed op den gang der zaken worden toegekend.

De Minister erkent en waardeert de hoofden der verschillende wapens en diensten als zijne officieële adviseurs, van wie hij, voor de beoordeeling van den gang der zaken en voor het herzien der in het legerbestuur noodige hervormingen,

hulp en voorlichting behoeft. In hoever vroeger die hulp en voorlichting werden voorbijgezien, kan de Minister niet beoordeelen. Uit de talrijke adviezen en rapporten bij het Departement aanwezig, meent hij te mogen aannemen, dat ook zijne voorgangers die voorlichting hebben op prijs gesteld. De tegenwoordige Minister, die de voorlichting van bevoegde adviseurs zeker meer dan een van zijne voorgangers behoeft, heeft die bij herhaling en voortdurend sedert zijn optreden gezocht en zal die inroepen voor elken maatregel van hervorming, die voorbereid of in toepassing gebracht moet worden. Hij zou die Inspecteurs niet gaarne onttrekken aan het toezicht op den toestand van het deel van het leger, aan het hoofd waarvan zij zijn gesteld, als feitelijk het geval zou worden, indien die Opperofficieren belast worden met den omvangrijken arbeid aan het hoofd van een bureau van het Departement van Oorlog. Hij zou daardoor de voorlichting missen van de personen buiten het Departement, die, door hun toezicht op de deelen van het leger, den gang van zaken moeten beoordeelen, den Minister met door hen opgemerkte leemten en gebreken in kennis moeten stellen. Zij beoordeelen de bekwaamheden en den dienstijver der Officieren, en zijn verplicht in hunne rapporten aan den Minister uitdrukkelijk te verklaren, of een Officier al dan niet, naar hunne meening, voor bevordering tot een hooger rang is aan te bevelen; rapporten en verklaringen, die wel degelijk aan den Minister tot leiddraad strekken voor de voordrachten tot bevordering, die hij aan den Koning ter bekrachtiging moet aanbieden.

Ook is de meening niet juist, dat niet genoeg wordt gelet op de rapporten der Chefs, onder wier leiding wapenoefeningen op groote schaal hebben plaats gehad. De betrokken hoofden der wapens en diensten worden omtrent die rapporten gehoord, de daarin voorkomende opmerkingen omtrent leemten en gebreken, van welken aard ook, worden onderzocht. Die rapporten strekken ten slotte tot leiddraad voor de voorschriften, die voor de in een volgend jaar te houden oefeningen moeten worden gegeven.

De Inspecteurs der wapens en diensten en de Chef van den Generalen Staf zijn, zooals terecht wordt opgemerkt, de aangewezen raadslieden van den Minister, maar zouden die niet meer kunnen zijn, indien zij, binnen de muren van het Departement werkzaam, aan het onmiddellijk toezicht op den gang van den diefst onttrokken werden. De Minister beslist op hunne voorstellen of naar aanleiding van hun advies. De chefs der bureaux van het Departement zorgen voor de bewerking der voorschriften tot uitvoering der genomen beslissingen, in overeenstemming met de deswege bestaande wettelijke en reglementaire bepalingen.

§ 3. Ontwikkeling van plannen, waarover het overleg van den Minister met zijne officiële raadslieden nog niet is afgelopen, zou voorbarig zijn, tot nuttelooze discussiën leiden, invloed kunnen hebben op de gevraagde adviezen en ten slotte het oordeel over de nog in te dienen voordrachten praejudiciëren.

De voordracht tot wijziging der wet op de nationale militie en voor uitbreiding van het contingent vond de Minister, bij zijn optreden aan het hoofd van het Departement, in staat van wijzen. Hij had zich met die voordracht, behoudens de sterkte van het contingent, vereenigd, als punt van uitgang voor verdere plannen voor hervorming en verbetering der legerinrichting en voor vele, in verband daarmede noodige, voorzieningen. De behandeling van het wetsontwerp werd door de Kamer ter bekwamer tijd aan de orde gesteld. De Minister had verwacht, dat die na de discussie over de begroting van het VIIIste hoofdstuk zou zijn gevolgd, en had dus geen aanleiding, om op vroegere behandeling aan te houden. Moet de beslissing omtrent die voordracht wachten, dan blijft op het gebied van wetgeving en administratie een ruim veld ter voorbereiding van arbeid over; een aantal onderwerpen zijn in deze paragraaf van het Voorloopig Verslag daartoe aan de zorg van den Minister aanbevolen.

In eene Nota van Antwoord op het Eindverslag der Commissie van Rapporteurs, nopens de voordracht tot wijziging der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72) betrekkelijk de nationale militie, heeft de Minister de berekening medegedeeld van de door hem noodig geoordeelde sterkte van het contingent.

Met het ontwerpen van verbeteringen in de legerinrichting wordt inmiddels voortgegaan, maar de beslissing over de hoofdzaak, waarop het hier aankomt, is noodig, om die ontwerpen te kunnen voltooien. Voor discussie over de details en de uitvoering van het plan, zullen daarna meer tijd en gelegenheid worden gevonden, daar de volledige sterkte van de militia, in ieder geval niet vroeger dan 5 à 6 jaren na de vaststelling van de wet zal zijn verkregen en, komt zij dit jaar tot stand, de eerste lichte van het met 2600 man versterkte contingent niet voor October 1877 onder de wapenen komt.

Vermeerdering der vrijwilligers en aanvulling van de kaders wil de Minister trachten te bevorderen, door de dienstvervulling aangenamer te maken en de positie van de onderofficieren te verbeteren, zooals onlangs heeft plaats gehad. Een ander middel is hem niet bekend. Zorg voor opleiding van kader uit de militia zal verder moeten te gemoet komen, indien mogelijke maatregelen niet baten om het vaste kader voortdurend op de gewenschte sterkte te behouden.

Zeer juist is de opmerking, dat voor verbetering van bestaande en vervanging van verouderde voorschriften, betreffende de administratie, de militaire rechtspleging en andere onderwerpen, den Minister een ruim veld ter bearbeiding wacht. Daarvoor is dan ook de hand aan het werk geslagen, maar het spreekt van zelf, dat noch de Minister, noch de Kamer alles te gelijk kan doen, en het de sterkste verwachtingen zoude overtreffen, als al de van het Departement van Oorlog uitgegane en hangende wetsontwerpen nog in deze zitting zouden kunnen worden behandeld.

Omtrent het ontwerp van wet op de schutterijen wordt het advies van den Raad van State gewacht. Het zou niet aangaan, om de bij dat ontwerp voorgestelde regeling reeds ter publieke discussie te openbaren, vóórdat de Raad van State zijn advies deswege zal hebben doen kennen. Een voorstel van wijzigingen in het aanhangig wetsontwerp betreffende de bevordering van Officieren enz. is onderhanden. De in der tijd ingetrokkene artt. 5—7 (ten onrechte werden de artt. 6—10 aangehaald) der vestingwet wenscht de Minister gelijktijdig ter regeling voor te stellen, met eene wijziging der wet van 21 December 1853 (*Staatsblad* n°. 128) betreffende de verboden kringen van vestingwerken, waarvoor het ontwerp mede onderhanden is genomen.

Omtrent de quaestie van den staat van oorlog en beleg, waartoe de motie van den heer VAN HOUTEN van 17 December ll. betrekking had, wordt door den ondergeteekende met zijn ambtgenooten voor Binnenlandsche Zaken en van Justitie overlegd.

§ 4. De in deze paragraaf bedoelde pensionneringen en benoemingen zijn geschied overeenkomstig de daarvoor in de wetten van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128/129) gemaakte bepalingen. De overwegingen, waarop de Minister de daartoe strekkende voordracht aan den Koning heeft gegrond, kunnen door hem onmogelijk in wijderen kring, veel minder in een voor publiciteit bestemd stuk worden medegedeeld. Die overwegingen, personen betreffende, zijn van geheel confidentieelen aard. Dat bij de jongste promotiën, zooals sommige leden meenden, vergissingen zouden hebben plaats gehad, is althans aan den Minister niet gebleken. Hij kan dit ook nog niet aannemen, omdat hij zich bewust is de voordracht niet zonder rijp beraad en zorgvuldige overweging aan 's Konings bekrachtiging te hebben onderworpen. Het gebrek aan tweede Luitenants in de verschillende wapens mag geen overweging zijn, om de opklimming tot hoogere rangen op bekwaam leeftijd voor alle Officieren te stremmen.

Ten aanzien van bewerkingen, dat soms Hoofdofficieren, bij het bestaan van meer vacaturen, door hunne relatien met de ambtenaren van het Departement, zelve hunne garnizoenen weten te kiezen, kan de ondergeteekende alleen antwoorden, dat, althans in het hierbedoelde geval, na opzettelijke onerweging van den dienst, door hem zelf de verdeling der bestaande vacaturen is bepaald.

Het traktement van Luitenant-kolonel is aan den Kolonel dienstdoende bij Zijne Koninklijke Hoogheid den Inspecteur der cavalerie, toegelegd bij Koninklijk be-

sluit van 21 Augustus 1875, n°. 72. De verhooging van art. 9 der begrooting strekt derhalve ter uitvoering van het besluit, op de voordracht van 's Ministers ambtsvoorganger genomen.

Afwijkingen van bestaande organisatiën acht de Minister in het algemeen ook niet wenschelijk; maar in het bijzonder geval dezer inspectie, is de toevoeging van een Kolonel aan den Inspecteur, waar anders daarvoor een Majoor wordt aangewezen, wel te verdedigen.

§ 5. In verband met de volgorde door den ondergeteekende bij de beraadslaging over de wet op de nationale militie aangeduid, zal, naar 't schijnt, de vaststelling van een algemeen plan voor de kazerneering wel niet zoolang behoeven te worden uitgesteld. In ieder geval blijft buiten die volgorde van werken voor de vaststelling van een dergelijk plan veel onzekerheid bestaan.

Het spreekt van zelf, dat, ook na vaststelling van een dergelijk plan, veranderde omstandigheden of andere inzichten wijziging kunnen noodig maken, zelfs al ware het plan bij de wet vastgesteld; maar eenmaal de kazerne voor een bepaalde legerindeeling gebouwd, zal van het plan niet zonder goede gronden kunnen worden afgeweken, en zullen voldoende waarborgen bestaan, dat het niet lichtvaardig zal worden ter zijde gesteld.

Het dislocatieplan naar de bestaande samenstelling van het leger, is, het werd in de Memorie van Toelichting medegedeeld, gevraagd, om de denkbeelden te vestigen, ook voor een later, overeenkomstig de verbeterde legerinrichting, vast te stellen plan, en inmiddels met de noodige verbetering van kazernen niet geheel te behoeven stil te zitten, maar te kunnen voortgaan op die plaatsen, waar dit zonder nadeel voor een later plan zal kunnen geschieden, zooals, naar het oordeel van den ondergeteekende, het geval is met de herstelling van de bouwvallige kazerne te Breda, met voorziening in de behoefte aan stalling te Leiden en met uitbreiding der huisvesting voor een depot te Gouda.

§ 6. Het op 22 December II. door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp is, met weglating van enkele posten, gegrond op de toelichtende staten van het aanvankelijk in September te voren ingediend ontwerp, tot vaststelling der begrooting voor dit hoofdstuk. De Minister meende het onderzoek aan de Kamer gemakkelijk te maken door verwijzing naar de door haar vroeger onderzochte staten en toelichting der wijzigingen, die daarin thans door hem werden voorgesteld.

Het valt niet te ontkennen, dat evenals voor zoovele andere onderwerpen in het Staatsbestuur, de uitgaven voor de verdediging des lands toenemen; een onvermijdelijk gevolg, zooals in het Voorloopig Verslag is opgemerkt, van het feit dat in de laatste jaren de prijs van schier alle behoeften aanmerkelijk is gestegen.

Daarbij dient in het oog te worden gehouden — ook daarop werd reeds gewezen —, dat buitengewone uitgaven moeten geschieden voor de aanschaffing van artillerieën en andere materieel, voor bijna algemeene verbetering van kazernen en voor de voltooiing van het vestingstelsel. Na aftrek van het gezamenlijk bedrag dier buitengewone uitgaven, blijft voor de gewone uitgaven van de behoefte der verdediging 16 784 355 gulden.

Onder de som van f 6 200 100 aanvankelijk voor de werken van het vestingstelsel aangevraagd, was begrepen het bedrag ad f 2 447 400 voor aankoop van kust- en vestinggeschut, thans weder in de XVIIde afdeling der begrooting opgenomen, zoodat de som voor het vestingstelsel bestemd slechts f 3 752 560 bedroeg.

AFDEELING I.

Art. 2. Absoluut regelmatige afwisseling van het militaire personeel bij het Departement van Oorlog, zou, naar de Minister meent, niet wel zijn vol te houden.

Voor verreweg de meeste der bij het Departement geplaatste Officiëren komt dergelijke afwisseling van zelf meermalen voor. In één jaar tijds toch zijn thans

verwisseld de Secretaris-generaal, de Chef van het bureau Personeel en militaire zaken en de Chef van het bureau voor het materieel der genie, behalve nog een paar andere Officiëren. Toegegeven, dat het belang van de Officiëren en van het leger vordert, dat zij niet te lang aan het Departement werkzaam blijven, zou de behandeling der zaken aan het Departement zelf — althans voor sommige bureaux — door die afwisseling niet gemakkelijker worden. Bij andere Departementen brengen ambtenaren niet zelden hun geheelen diensttijd daarbij door, en worden dergelijke, in de zaken door hunne ondervinding geroutineerde, ambtenaren meestal zeer gewaardeerd.

AFDEELING II.

Art. 4. Bij vergelijking met andere Rijken van gelijken rang als Nederland, gelooft de Minister niet, dat de samenstelling van den grooten staf zoo buitengewoon weelderig kan worden genoemd.

Art. 6. De Minister gelooft ook, dat verbeteringen, vereenvoudiging in de administratie der armee mogelijk en noodig is, en zal die ook trachten te verkrijgen. De Intendanten bij de divisieën zijn in werkelijkheid aan die legerafdeelingen toegevoegd, al worden dan ook andere functiën door hen daarbij waargenomen.

Art. 7. De ondergeteekende heeft niet opgemerkt, dat bij de benoeming van Plaatselijke Commandanten de belangen van het leger zijn of worden voorbijgezien, al wordt daarbij, waar dit zonder nadeel kan geschieden, ook op het belang der personen gelet. Officiëren, die voor het bevel over een bataljon of regiment niet aan alle eischen voldoen, kunnen voor de betrekking van Plaatselijken Commandant zeer wel in aanmerking komen.

Als standplaatsen voor Plaatselijke Commandanten worden in den regel vestingen en belangrijke garnizoensplaatsen, waar het garnizoen uit troepen van verschillende wapens bestaat, aangewezen. Zoo bijvoorbeeld zal te Grave en te Groningen, nu die plaatsen als vesting zijn opgeheven en slechts een betrekkelijk gering garnizoen wordt behouden, de betrekking van Plaatselijken Commandant kunnen vervallen.

AFDEELING III.

I. De posten voor gratificatiën en kosten van vervoer van, naar Nederlandsch Indie te detacheeeren, Officiëren zijn in de toelichtende staten betreffende de artt. 8 en 10 dezer begrooting (bladz. 21 en 50) vermeld.

De uitgaven voor de hierbedoelde gratificatiën en voor vervoer naar Nederlandsch Indie worden, ingevolge het Koninklijk besluit van 18 Augustus 1874, n°. 10, ten laste van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting verrekend.

Een ontwerp van wet tot wijziging der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) is in behandeling en reeds bij den Raad van State aanhangig. Daarbij worden voor Officiëren en mindere militairen, voor verblijf in dienst in de koloniën, gelijke verhoogingen van pensioen voorgesteld als deswege thans reeds door de zeemagt worden genoten.

II. Een nieuw plan tot dislocatie en emplacement van het leger zal natuurlijk gelijktijdig met dat voor verbeteringen in de legerinrichtingen vastgesteld en in toepassing moeten gebracht worden. Het verwijt betreffende de tegenwoordige ondoelmatige verspreiding der 1ste divisie is niet geheel juist. Een voornaam gedeelte dier divisie, de reservebrigade, toch, is daarbij vergeten en bevindt zich in de standplaats van het hoofdkwartier.

Toegegeven dat de nieuwe verdeling in 5 militaire afdeelingen niet in alle opzichten doelmatig is, zou toch eene plotselinge en partieele verandering dier indeeling niet raadzaam zijn, althans vóórdat de plannen voor de dislocatie geheel kunnen worden vastgesteld.

Hierbij zij echter nog aangeteekend, dat de vertraging in het verleen van

militaire hulp bij gevreesde ongeregelheden in Charlois, volstrekt niet aan deze indeeling in 5 afdelingen, maar aan geheel andere oorzaken te wijten is geweest.

Meer overeenstemming en verband tusschen de overige militaire verdeelingen, in deze paragraaf bedoeld, zullen bij de bewerking eener nieuwe territoriale verdeeling van het Rijk worden betracht.

III. Juist omdat op eene eenmaal ingevoerde verhooging van soldijen niet wel kan worden teruggekomen, heeft de Minister daarin, zonder voorafgaand degelijk onderzoek, in verband met de inrichting der menages, geen beslissing willen voordragen.

De tot het onderzoek dezer quaestie door den Minister benoemde commissie heeft al spoedig haar rapport uitgebracht, waarover verder de Inspecteurs der wapens en de Hoofdintendant zijn gehoord.

Tegen overlegging van die rapporten bestaat bij den ondergeteekende geen bezwaar. Hij gelooft echter dat het verkieslijk zal zijn daarmede te wachten totdat in die zaak eene beslissing kan worden genomen.

Voor het stelsel, om aan den vrijwilliger een hoogere soldij toe te kennen dan aan den milicien, pleit de overweging, dat door betere betaling wellicht de vrijwillige dienstneming zal bevorderd worden, maar niet die, dat van den vrijwilliger *meer* wordt geveerd dan van den milicien. Zoolang de vrijwilliger *recruit* is, blijft hij van wachten en corvéeën verschoond als de milicien-recruit, en zoodra deze laatste zoogenaamd afgeëxerceerd is, verricht hij volkomen dezelfde diensten als een geoefend vrijwilliger. Gedurende de 2 à 3 maanden der eerste oefening van een nieuwe lichting blijft een gedeelte der vorige lichting onder de wapenen, ter vervulling van gelijke diensten als de vrijwilligers.

Krachtige pogingen, om het dienstnemen aan te moedigen, acht ook de ondergeteekende wenschelijk, en hij is ook in dien zin werkzaam. Het toekennen van *het recht op plaatsing* in een burgerlijke betrekking, aan verdienstelijke onderofficieren, na een zeker getal dienstjaren, zou daartoe voorzeker zeer bevorderlijk kunnen zijn. Voor de toepassing schijnt echter tot dusverre nog al bezwaar te zijn ontmoet.

Hoe de oprichting van korpsen, uitsluitend uit vrijwilligers bestaande, den lust tot vrijwillige dienstneming zou kunnen bevorderen, is niet duidelijk. Het nemen van de proef zou daarentegen tot groot nadeel van de andere korpsen kunnen strekken, die daardoor de weinige vrijwilligers, die zij thans nog bezitten, zouden verliezen.

Uit het hierboven medegedeelde omtrent de gelijke dienstverdeeling tusschen de vrijwilligers en de miliciens is na te gaan, hoe in de Memorie van Toelichting de aanmoediging der vrijwillige dienstneming in verband kan worden gebracht met de verlichting van den dienst der miliciens, wel te verstaan zoolang deze laatsten werkelijk onder de wapens en afgeëxerceerd zijn. Immers naarmate het getal vrijwilligers grooter is, worden de wachten en corvéeën over meer hoofden verdeeld en derhalve voor ieder individueel minder bezwarend, en wat nog meer zegt, ingeval er genoegzaam vrijwilligers kwamen, kon het aantal miliciens, dat na afloop van den eersten oefeningstijd, overeenkomstig art. 123 der militiewet, onder de wapenen wordt gehouden, worden verminderd.

Tusschen den duur van den eersten oefeningstijd der miliciens en het getal der vrijwilligers, bestaat geen verband hoecookgenaamd. De Minister heeft er dan ook niet over gedacht om den eersten oefeningstijd, die reeds zoo kort is, nog te willen verkorten, wanneer er meer vrijwilligers kwamen.

In de verhouding tusschen de bevelhebbers en de Intendanten zal de Minister, zonder degelijk voorafgaand onderzoek en zonder overleg met de bevoegde en aangewezen autoriteiten, geen ingrijpende veranderingen maken, evenmin als hij dit voor andere onderwerpen van het legerbeheer zou doen.

Eene wijziging in de wijze van keuring van, ten behoeve van het leger aan te

schaffen, voorwerpen van kleeding en uitrusting is onderhanden, in verband met de inrichting en het beheer der magazijnen.

Van het daarvoor aan te nemen beginsel zal kunnen blijken bij de begroting voor het volgende dienstjaar.

IV. Er wordt gewaakt dat het kader niet buiten noodzaak aan den werkelijken dienst onttrokken wordt.

Vroeger waren vele onderofficieren en korporaals op de bureaux der militaire autoriteiten werkzaam. Hieraan is grootendeels een einde gemaakt door het Koninklijk besluit van 30 Januarij jl., n°. 8, waarbij het aantal schrijvers bij de korpsen is vermeerderd, zoodat nu de compagnieën voor die bureaux geen kader meer behoeven af te staan.

Er zijn echter bij de korpsen enkele speciale betrekkingen, die noodwendig vervuld moeten worden, reglementair voorgeschreven zijn en ook niet kunnen worden gemist.

De aard en omvang van sommige dier betrekkingen brengen mede, dat de daarmede belaste onderofficieren tijdelijk aan enkele of aan alle gewone diensten moeten onttrokken worden, maar gedurende dien tijd doen zij andere diensten, die even nuttig voor het leger zijn.

Het belang van de aanvulling van het officierskader, vooral nu de Militaire Academie bijna geen Officieren meer voor het leger oplevert, eischt, dat de leerlingen der hoofdcursussen van vele gewone dagelijksche diensten worden vrijgesteld. Deze onderofficieren worden echter tijdens hunne detachering bij den hoofdcursus als overcompleet gevoerd bij het korps waarbij zij behooren.

Wel verre, dat de Minister zich zou hebben overgegeven aan de begoocheling, dat jongelieden in weinige maanden tot bruikbare deugdelijke onderofficieren kunnen worden opgeleid, heeft hij, reeds kort na zijne optreding, in eene aanschrijving aan de korpscommandanten maatregelen voorgeschreven, dat niet overijld tot de bevordering van korporaal en onderofficier worde overgegaan. De milicien-onderofficier zal, hoewel hij natuurlijk over het algemeen in bruikbaarheid bij den vrijwilliger-onderofficier achterstaat, bij mobilisatie van het leger of bij de schutterij goede diensten kunnen bewijzen.

De muziekkorpsen bij de cavalerie konden zich niet staande houden, omdat vele trompetters ongenegen waren zich bij expiratie van diensttijd te reëngageeren. Als middel om deze categorie van militairen voor de cavalerie te behouden is, op voorstel van den Inspecteur van het wapen, bepaald dat aan enkelen, die door *gedrag, bekwaamheid en ijver* uitmunten, de titulaire graad van wachtmeester kan worden verleend. De Minister kan niet inzien, dat er iets ontmoedigends voor anderen in gelegen kan zijn, wanneer aan een talentvol muzikant de graad van onderofficier wordt toegekend. De ondervinding leert ook dat zulks bij de korpsen zeer natuurlijk en wenschelijk gevonden wordt; een ieder heeft er belang bij dat de muziek goed zij.

Art. 8. I. Bij de ontwerpen voor verbetering van de legerinrichting zal er naar worden gestreefd dat de vredesformatie die voor den oorlog nabijkomt en, zoo noodig, de formatie van de veldbataljons op 4 compagnieën kan worden aangenomen.

II. Bij herziening der voorschriften voor het administratief heheer in het algemeen, zal worden onderzocht hoe of aan het alhier gesignaleerde bezwaar kan worden te gemoet gekomen.

III. De compagnieën van het instructie-bataillon zijn verdeeld in 6 sectiën of 12 escouades. Zij dienen alzoo 12 korporaals als escouadecommandanten te hebben.

De formatie was vroeger op 8 korporaals, thans op 12 korporaals (niet 16, zooals het Voorloopig Verslag bij vergissing zegt), vastgesteld.

Tot deze uitbreiding is, op voorstel van den Inspecteur der infanterie, overge-

gaan, mede uit de overweging dat daarin een middel wordt gezien, om den toeloop van jongelieden naar het instructie-bataillon te bevorderen.

Vele ouders of voogden toch geven de voorkeur aan eene opleiding hunner zoons of pupillen bij genoemd bataillon, totdat zij den graad van onderofficier hebben, boven eene overplaatsing als korporaal naar de regimenten.

De vrees voor te veel vrijheid en verkeerd gezelschap — wanneer de betrokken militair zeer jeugdig is — is vermoedelijk de oorzaak van dit verschijnsel.

IV. De militairen, die zich aan grove overtredingen tegen de krijgstucht schuldig maken en voor de gewone straffen bij het korps ongevoelig blijven, worden (wanneer zij niet in de termen vallen om, op grond van het reglement van krijgstucht, met een briefje van ontslag te worden verwijderd), ter verbetering bij het algemeen depot van discipline gedetacheerd. Er zijn aldaar op dit oogenblik 135 man. Het is niet geraden dusdanige militairen, die door hun slecht voorbeeld een ongunstigen invloed vooral op jeugdiger kameraden hebben, bij het korps te laten.

In 1843 heeft men de proef daarvan genomen, maar men is 7 jaren daarna tot de overtuiging gekomen, dat eene plaatsing bij een afzonderlijk daartoe bestemd korps te verkiezen was, hetgeen trouwens in alle vreemde legers eveneens bestaat.

Het terugvoeren van die slechte sujetten bij de korpsen is ook niet overeen te brengen met het verlangen om de miliciens in persoon hunne dienstverplichtingen te zien vervullen, want het verblijf in de kazerne zou er niet beter door worden.

V. Er zijn goede schietbanen te Arnhem, Assen, Bergen op Zoom, Breda, Doesborgh, Geertruidenberg, Grave, 'sHage, Haarlem, Harderwijk, Harlingen, Helder, Hellevoetsluis, 'sBosch, Heusden, Kampen, Leiden, Maastricht, Middelburg, Naarden, Neuzen, Nijmegen, Vlissingen, Zwolle, Zutphen.

De schietbanen te Delft, Gouda, Gorinchem en Deventer zijn alléén geschikt voor oefeningen op kleine afstanden en ook niet voor het vuren in gesloten orde.

De gelegenheid tot schieten is vooral gebrekkig te Amsterdam, Utrecht, Groningen, Leeuwarden en Hoorn, en eischt voorziening, inzonderheid in de beide eerste plaatsen. Het ontwerp tot verbetering der schietbanen te Amsterdam is in behandeling.

VI. Door de muzikanten en de élèves bij de regimenten infanterie worden eenigszins andere en meer kostbare kleeding, uitrusting en versierselen gedragen dan door de onderofficieren van hetzelfde wapen. Utdienhoofde is te hunnen behoeve daarvoor een hoogere toelage uitgetrokken.

Bij de regimenten cavalerie en artillerie is zulks minder noodig, omdat de kleeding en uitrusting der trompetters weinig of niets van die der onderofficieren van hetzelfde wapen verschilt.

VII. Het nut van de vervanging van tamboers door hoornblazers wordt betwijfeld. Hoornblazers zijn niet zooveel gemakkelijker te vormen dan tamboers en vele jonge lieden missen daartoe zelfs allen aanleg.

De ondergeteekende wil intusschen gaarne onderzoeken, of dit denkbeeld op goede gronden bijval vindt.

Art. 9. I. De organisatie der cavalerie, ingericht naar de behoeften van ons leger en naar den aard der vermoedelijk te voeren oorlogen, zal natuurlijk bij de plannen voor verbetering onzer legerinrichting worden overwogen.

II. Het traktement van den kolonel, toegevoegd aan Zijne Koninklijke Hoogheid den Inspecteur der cavalerie, is besproken in het antwoord op § 4 van het Voorloopig Verslag. De ondergeteekende veroorlooft zich daarnaar te verwijzen.

Art. 10. I. Het voorstel tot uitbreiding der batterijen veldartillerie met twee stukken was bij de begrooting voor het eerste halfjaar 1876 goedgekeurd.

De ondergeteekende heeft er geen bezwaar in gevonden aan dat plan uitvoering te geven, omdat daardoor voor het vervolg niets wordt gepraejudiceerd, maar

integendeel het materieel en de paarden voor de uitbreiding aangeschaft en het kader gevormd konden worden.

Bij plotselinge mobilisatie, gedurende het tijdperk van overgang, zal aan het uitrukken der batterijen met 6 stukken daardoor niet worden geschaad.

II. De tegenwoordige sterkte der vestingartillerie is voor het bezetten der te verdedigen vestingen en forten niet voldoende.

In de Nota van Antwoord op het Eindverslag nopens het wetsontwerp betrekkelijk wijziging der wet op de nationale militie, is de sterkte opgegeven, die volgens de deswege gemaakte berekeningen noodig wordt geacht.

III. De voormalige Minister heeft het in 't belang van den dienst, wegens de aanhangige werkzaamheden betrekkelijk het bepalen van de bewapening voor de forten, wenschelijk geacht, dat de aan den Directeur voor het materieel der artillerie toegevoegde Hoofdofficier vooreerst daaraan zou blijven medewerken.

Het ligt echter niet in de bedoeling om deze afwijking der organisatie te bestendigen.

IV. Tijdens de toelichtende staten voor de begrooting werden opgemaakt, was de levering der fourages voor het tijdvak van 1 November 1876 tot 1 November 1877 nog niet aanbesteed, en kon dus het noodige bedrag slechts bij benadering worden geraamd. Ten gevolge van de uitkomst der sedert geschiede aanbestedingen moest die raming worden verhoogd voor de paarden der Officieren zonder troepen met 5 cent, voor de cavaleriepaarden met 6 cent en voor die der artillerie met 8 cent.

Art. 11. Genie. Aan den Kolonel ter beschikking van den Inspecteur der genie is eene commissie opgedragen voor het plan tot versterking van de stelling van Amsterdam.

AFDEELING IV.

Remonte. Ter voldoening aan het deswege te kennen gegeven verlangen, volgt hier de gespecificeerde opgave van het getal paarden, ingeval van mobilisatie vereischt voor de cavalerie, de artillerie en de treinen, met opgave tevens van het getal aanwezige, voor den oorlog volkomen bruikbare paarden.

Opgaaf van het getal paarden, ingeval van mobilisatie vereischt voor de cavalerie, de artillerie en de verschillende treinen.

Cavalerie.

Staven der korpsen 12, 16 Eskadrons ad 116 paarden, 1856; te zamen 1868.

Artillerie.

Staven der korpsen veld- en rijdende artillerie 9; 14 Veldbatterijen ad 147 paarden (gerekend op batterijen van 8 stukken) 2058; 4 Rijdende batterijen ad 167 paarden, 668; te zamen 2735.

Treinen.

36 Voorraadaffuiten, elk bespannen met 6 paarden, 216; 36 voorwagens tot voorraadaffuiten, elk bespannen met 6 paarden, 216; 72 caissons van 8 c.M. elk bespannen met 6 paarden, 432; 360 patrooncaissons elk bespannen met 2 paarden, 720; 13 voorraadwagens tot bagage, elk bespannen met 4 paarden, 52; 13 voorraadwagens tot gereedschappen, elk bespannen met 4 paarden, 52; 21 smidswagens, elk bespannen met 4 paarden, 84; 176 bagagekarren tot troepen, elk bespannen met 2 paarden, 352; 16 bagagekarren tot geneeskundigen dienst, elk bespannen met 2 paarden, 32; 134 transportwagens, elk bespannen met 4 paarden, 496; 82 ziekenwagens, elk bespannen met 4 paarden, 328; 13 raderwagens, elk bespannen met 4 paarden, 52.

Ponton.

12 wagens, elk bespannen met 6 paarden, 72; 16 ribbenwagens, elk bespannen met 6 paarden, 96; 4 schraagwagens, elk bespannen met 6 paarden, 24; 2 roeiboottwagens, elk bespannen met 6 paarden 12; paarden voor geleiders 200; te zamen 3436. — Totaal 8039 paarden.

GETAL AANWEZIGE VOOR DEN OORLOG BRUIKBARE PAARDEN OP 1 MEI 1876.

Cavalerie, 1770; veldartillerie, 993; rijdende artillerie 432. Totaal 3195.

NOTA.

Bij de *cavalerie* waren op dien datum 336 onafgerichte paarden en 194 die niet geheel voor den dienst te velde geschikt zijn. Bovendien moesten nog 228 remonte-paarden worden geleverd. Bij de *veldartillerie* bedroegen die getallen respectievelijk 188, 0 en 136; bij de *rijdende artillerie* 46, 0 en 50.

Het is niet duidelijk, in welken zin het voor verkoop van afgedankte paarden gevolgde stelsel wordt gewraakt.

Is de wijze, waarop de voordracht tot reforme geschiedt, verkeerd of wordt bedoeld de wijze van verkoop?

De voordrachten tot verkoop worden opgemaakt door de commandeerende Officieren en de Paardenartsen, en — aangevuld met de consideratiën en adviezen van den Inspecteur van den geneeskundigen dienst en van de Inspecteurs der betrokken wapens — aan den Minister ter beslissing gezonden.

De verkoop geschiedt, evenals van andere Rijksgoederen, in het openbaar; de opbrengst van den verkoop wordt zoodra mogelijk in 's Rijks schatkist gestort, en de verantwoording aan de Algemeene Rekenkamer gezonden.

De aanbesteding der fourages geschiedt steeds, na voorafgaande aankondiging in de *Staatscourant*, in het openbaar, zoodat mededinging voor alle gegadigden openstaat.

Met betrekking tot de opmerking nopens den paardenmest kan worden medegedeeld, dat te Haarlem het weghalen van den paardenmest bij uitzondering onder 's hands is gegund aan den aannemer van het vorige jaar, *nadat* een door de bevoegde autoriteiten ter plaatse ingesteld onderzoek en het advies van den Inspecteur van het wapen de overtuiging hadden geschonken, dat dit in het geldelijk belang van het Rijk was.

AFDEELING V.

De Koninklijke Militaire Academie is uit den aard der zaak voor een grooter aantal cadetten ingericht dan daar thans worden opgeleid.

De toeloop van aspiranten wordt blijkbaar door de regeling van de wet van 17 Juli 1869 niet bevorderd.

Het onderwijzend en toezichthoudend personeel, dat ook voldoende zou zijn voor een *veel* grooter aantal cadetten, kan toch niet veel worden verminderd.

Buitendien eischt het belang van het leger, dat door wijziging der regeling de toeloop van een grooter getal leerlingen bevorderd wordt, waardoor dan van zelve de inrichting der Academie in betere verhouding zal zijn.

Een lijst der verleende vrijstellingen is ter kennismeming voor de leden hierbij gevoegd (1).

De splitsing der uitgaven voor personeel en materieel is in de toelichtende staten gemaakt, maar kan, naar het schijnt, in het artikel zonder bezwaar worden nagelaten.

(1) Die lijst is ter inzage voor de leden op de griffie der Kamer gelegd.

AFDEELING VII.

Daargelaten de vraag, of het in der tijd genomen besluit tot opheffing van de Utrechtsche school voor opleiding van militaire geneeskundigen gelukkig is geweest, zou toch de ondergeteekende niet gaarne vooralsnog terugkeer tot dat stelsel willen voorstellen. Terwijl de cursus voor de opleiding van militaire geneeskundigen te Utrecht over een viertal jaren was verdeeld, vordert hunne opleiding, volgens het thans aangenomen stelsel, een tijdvak van minstens 7 à 8 jaren. Er is daardoor een tijdperk van overgang ontstaan, dat, gepaard met andere omstandigheden, tijdelijk een incompleet in het getal Officieren van gezondheid heeft doen ontstaan.

Met inbegrip van Officieren van gezondheid, van het leger hier te lande bij dat in Oost-Indie en bij den dienst van de zeemacht gedetacheerd, ontbreken op het organiek getal ad 131, vijf en twintig Officieren van gezondheid. Daarentegen is thans te Amsterdam een vrij belangrijk aantal studenten voor den militairen geneeskundigen dienst, waaronder voor de landmacht dertien den graad van candidaat-arts hebben verkregen en vermoedelijk dit jaar een vijftal tot Officier van gezondheid zal kunnen bevorderd worden. Waarschijnlijk zal dan vervolgens de toevoer zich geleidelijk ontwikkelen en langs dien weg het incompleet weder worden aangevuld. In verband met de ontwerpen voor verbeteringen in de legerinrichting, zal de ondergeteekende overwegen wat nog ter verbetering der positie van de Officieren van gezondheid kan en moet worden gedaan.

De indeeling, de verplaatsing en de werkring der Officieren van gezondheid geschieden niet dan *in overleg*, en meesttijds *op voorstel* van den Inspecteur van het dienstvak, die geacht moet worden het best te kunnen beoordeelen, hoe hierin de belangen der Officieren van gezondheid met dat van 's Rijks dienst zijn overeen te brengen.

AFDEELING X.

Voor de aanschaffing van een voldoende artilleriesmaterieel tot verdediging onzer vestingen en forten, zal niet minder zorg worden gedragen dan voor de aanschaffing en den aanmaak van het materieel voor het veldleger; tevens zal worden gezorgd, dat niets worde aangeschaft, zonder de overtuiging dat het geschikt is voor ons verdedigingsstelsel. Met het nemen van proeven tot verhooging van de uitwerking der II. kanonnen van 24 c.M. is een aanvang gemaakt.

Art. 21. Bij het besteden der sommen voor patroonhulzen, op verschillende artikelen uitgetrokken, is nimmer verwarring ontstaan. De aanwijzing is geschied op 2 verschillende artikelen, ook in de begrotingen der laatste jaren, en wel juist om een regelmatig overzicht te geven. De gelden, op art. 21 uitgetrokken, zijn bestemd voor den aanmaak der hulzen noodig tot aanvulling der verbruikte, wat alzoo een *gewone telkens wederkeerende* uitgaaf is; terwijl die, op art. 58 voorkomende, bestemd zijn voor de aanschaffing van hulzen voor den voorraad; een uitgaaf die alzoo *buitengewoon* is en *ophoudt* zoodra de voorraad *completeet* zal zijn.

Art. 22. Het voornemen bestaat, eerst het volgende jaar op het terrein der Oldenbroeksche heide meer uitgebreide artillerie-oefeningen te houden; terwijl dit jaar nog, als vroeger, slechts 12 compagnieën vestingartillerie, op het, voor deze oefeningen te beperkt terrein bij Zeist, in drie seriën, zullen kampeeren.

AFDEELING XII.

Vele der gebouwen, welke thans tot huisvesting van troepen dienen, hadden vroeger een andere bestemming, en zijn, ofschoon, tot instandhouding, daaraan de noodige onderhoudsherstellingen werden verricht, door ouderdom in meer of min bouwvalligen toestand geraakt. Het ongeval te Maastricht is dan ook niet aan slecht onderhoud te wijten, maar hoogstwaarschijnlijk daaraan, dat het metselwerk, door ouderdom, den noodigen samenhang heeft verloren.

De vloer in dit gebouw — vroeger een kerk — veroorzaakte door de bewoning een aanhoudende dreuning op de muren, waaraan zij, bij vermindering van dien samenhang van het metselwerk, op den duur niet hebben kunnen weerstaan.

In Breda dreigt dergelijk gevaar. Om ongevallen te voorkomen, zijn de verbeteringen aan de kazernen aldaar voorgesteld en zijn sommige lokalen onlangs ontruimd.

AFDEELING XIII.

Art. 35. De Minister erkent, dat de bezoldiging van ambtenaren der topographische inrichting verbetering behoeft en is daartoe ook gaarne bereid.

Het werk, dat aan de topographische inrichting geschiedt, valt rechtstreeks in de attributen van den Generalen Staf, en is van tamelijk grooten omvang, wegens hetgeen aldaar, ook voor andere Departementen van algemeen bestuur, wordt verricht, als de waterstaatskaarten, de rivierkaarten, de kaarten der residentien van Java enz.

Het beheer van de inrichting is opgedragen aan een Hoofdofficier van den Generalen Staf, onder wiens bevelen een Kapitein en een technisch ambtenaar de werkzaamheden leiden. Bovendien is de Kapitein belast met het beheer van het archief van kaarten en instrumenten.

Art. 41. Het nut der veldoefeningen op groote schaal, tot het doen kennen van gebreken in de inrichting, de wijze van verzorging enz. van het leger, is uit de deswege ontvangen rapporten gebleken. Op de aanwijzingen in die rapporten, omtrent het bestaan van dergelijke gebreken, omtrent kleding, schoeisel enz., wordt nauwkeurig acht geslagen en het noodige tot verbetering gedaan.

Die rapporten, ook betreffende beoordeelingen over personen, zijn niet voor openbaarmaking bestemd en kunnen uitdienhoofde door den ondergeteekende niet worden overgelegd.

AFDEELING XV.

Art. 47. Dat voor den Majoor op nonactiviteit MEIJER, op den staat n°. 9, voor fouragegeld f 578,28 is uitgetrokken, is een fout. Hij heeft dat *niet* genoten en zal het niet genieten. Op de eerste bladzijde van dien staat moet dat bedrag worden geschrapt. Het totaal van den staat moet zijn f 53 182,82.

Bij art. 47, in den toelichtenden staat, moet voor de getallen 53 761,10, 2 238,60; worden gesteld 53 182,82, 2 817,18.

AFDEELING XVII.

De bezwaren voor de huisvesting van troepen worden ongetwijfeld in sommige kazernen vermeerderd door de bestemming, welke, behalve voor huisvesting van den soldaat, aan lokalen moet worden gegeven, vooral door het inwonen van vele gehuwden. Bij de plannen voor verbetering van kazernen is dan ook gerekend op het bouwen van afzonderlijke woningen voor gehuwden.

Gevalen dat 100 à 156 manschappen in dezelfde zaal worden gehuisvest, zullen wel tot de groote zeldzaamheden behooren, en dan wellicht voor 2 of 3 dagen, wanneer er voor groote manoeuvres twee lichten buitengewoon onder de wapens zijn. Trouwens in nagenoeg alle kazernen zouden de lokalen daarvoor te klein zijn.

Zeker drie vierden van het aantal kazernen worden met gas verlicht. Bij den bouw van nieuwe kazernen worden de leidingen daarvoor gelegd. In sommige kazernen zijn met meer of min gunstigen uitslag proeven genomen tot uitdelging van ongedierte. Daarmede wordt voortgegaan, maar het is uit den aard der zaak moeielijk, kazernen geheel en op den duur daarvan zuiver te houden.

Bij den aanbouw van nieuwe kazernen worden daarin lokalen voor cantine gemaakt. Op verscheidene plaatsen waar de bestaande localiteit dit toeliet, zijn

kamers daartoe ingericht. De resultaten met die cantines hebben het groote nut van dergelijke inrichtingen aangetoond. Dat in sommige cantines voorwerpen van weelde of te kostbare benodigdheden te koop worden aangeboden, was bij het Departement van Oorlog niet bekend. Waar verkeerdheden in die inrichtingen blijken, worden die terstond tegengegaan.

Welke indeeling voor de standplaatsen der legerafdeelingen ook moge aangenomen worden, zal te Gouda en Breda verbetering en uitbreiding der kazernen noodig zijn. Gouda is van de achter de verdedigingsliniën gelegen plaatsen een van de beste als garnizoen voor depots. De oefeningsterreinen zijn er niet uitstekend maar voldoende, en er is een schietbaan voor oefeningen op afstanden tot 400 pas.

Breda zal, bij welke regeling ook, een belangrijk garnizoen behouden, uithoofde van de uitstekende oefeningsterreinen voor alle wapens en ruime gelegenheid tot schijfschieten.

Leiden biedt voor garnizoensplaats niet zoo gunstige gelegenheid aan als Breda, maar aangezien het noodig voorkomt de depots en magazijnen achter de linie te vestigen, is Leiden van de weinig daartoe geschikte plaatsen een van de beste.

Hoewel op vrij grooten afstand is toch in de omstreken van Leiden gelegenheid voor exercitiën.

Het depot van het 2de regiment veldartillerie is nog niet opgericht, in afwachting dat het daartoe noodige kader zal zijn samengesteld en de verbetering van stalling zal zijn tot stand gebracht.

Verplaatsing van de Militaire Academie naar Utrecht zou een zeer kostbare maatregel zijn. De daarvoor noodige uitgaven zouden zeer overtreffen die, welke noodig zijn voor herstelling der kazernen te Breda.

De gezamenlijke kosten voor verbetering van de kazernen te Breda en te Gouda zijn, zooals vroeger is medegedeeld, geraamd op 200 000 en 150 000 gulden. Te Leiden moet een bouwvallige en verlaten stal door een nieuwe vervangen worden. De uitgetrokken som ad f 25 000 zal daarvoor voldoende zijn.

Maastricht is wegens de aldaar bestaande terreinen voor oefening een van de beste garnizoensplaatsen voor een drietal bataljons, mits de gebouwen voor huisvesting worden verbeterd. Behalve dat zoo moeielijk even goede gelegenheid voor oefening van troepen als daar is aan te wijzen, pleiten ook andere belangen tegen wegneming van dat garnizoen.

's Gravenhage, 5 Juni 1876.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS OP VORENSTAAND ANTWOORD DES MINISTERS.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1876, heeft kennis genomen van de Memorie van Antwoord op het deswege uitgebracht Voorloopig Verslag. Ofschoon de in die Memorie gegeven inlichtingen op de in het Verslag gemaakte bedenkingen niet als zeer bevredigend kunnen worden beschouwd, heeft de Commissie gemeend, met het oog op den kostbaren tijd, die voor de vaststelling dezer begrooting overschiet, zich van nader overleg met de Regeering te dezer zake te kunnen onthouden. Zij gevoelde daarvoor te meer vrijheid, omdat de voorgestelde definitieve begrooting toch geheel het karakter heeft van eene voortzetting der credietwet.

De Commissie is intusschen van oordeel geweest, dat er, vele andere bezwaren ter zijde latende, twee amendementen op deze begrooting behoorden te worden

voorgesteld. Het eerste betreft de verhooging van het traktement van den Kolonel, toegevoegd aan den Inspecteur der cavalerie, op de onregelmatigheid van welke verhooging op bladz. 4 van het Voorloopig Verslag is gewezen, en waartegen men vooral bezwaren had met het oog op de noodzakelijkheid om bij het Departement van Oorlog ingeslovene verkeerdheden tegen te gaan. Het tweede betreft de som van *f* 80 000, voor het verbeteren der kazernen en het bouwen van woningen voor gehuwden te Breda aangevraagd. Bij het Voorloopig Verslag is er op nieuw op gewezen, dat het geen aanbeveling verdient de bestaande kazernen te Breda te verbeteren, en dat veeleer de verplaatsing van de Militaire Academie naar Utrecht in aanmerking komt, in welk geval het Bredasche academiegebouw tot kazerne in te richten ware.

Aldus vastgesteld den 9den Juli 1876.

VAN DER SCHRIECK.
STIELTJES.
DE ROO VAN ALDERWERELT.
DE CASEMBROOT.
MEES.

Door de Commissie van Rapporteurs voorgestelde amendementen:

I.

Art. 9 te verminderen met *f* 400.

II.

Uit art. 61, lit. *d*, te laten wegvallen, en dus dat artikel te verminderen met *f* 80 000.

BEGROOTING VAN UITGAVEN VOOR DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1876.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS.

§ 1. Bij de overweging in de afdelingen der Kamer van de begrooting van uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1876, verklaarden vele leden, uit de daarbij behorende Memorie van Toelichting, met genoegen te hebben gezien, dat de Minister van Oorlog een algemeen plan van versterking voor de verschillende liniën wil indienen of voordragen. Daarentegen toonde men zich uiterst verwonderd, dat de Minister de daarvoor noodige gegevens niet bezit. Zijn dan, vroeg men, al die vroegere opgaven, bij de ontwerpen der vestingwet gevoegd, uit de lucht gegrepen geweest.

Het bleek ook niet duidelijk wat de Minister onder een algemeen plan van versterking voor de verschillende liniën verstaat. Men vreesde dat van zijnentwege te uitsluitend aan *plannen van fortbouw* werd gedacht, terwijl het op *plannen van versterking* aankomt. Alleen met forten en inundatiën is geen linie te vormen, die een eenigszins langdurigen weerstand kan bieden. Daartoe behooren een ter verdediging ingericht voorterrein, terreinen tot concentratie van troepen, ruime communicatiewegen en dergelijken meer. Gaarne zou men derhalve verneemen, in welken zin de Minister hier van een algemeen plan gewaagt. In elk geval moet men er met nadruk op aandringen, dat de hierbedoelde plannen bij de volgende begrooting worden ingediend.

§ 2. Volgens de Memorie van Toelichting zijn nog omtrent de Nieuwe Hollandse waterlinie, ofschoon het algemeen plan van versterking en de uitvoering der werken ver gevorderd is, enkele belangrijke vraagstukken op te lossen, te welken opzigte nog geen eenstemmigheid bestaat. Als zoodanig worden genoemd die wegens de werken buiten Naarden, de voltooiing van de positie voor Utrecht, die van Asperen en de linie in het land van Altena. De Minister zegt deswege een uitvoerig rapport, naar aanleiding van het ingesteld onderzoek, te hebben ontvangen; doch geeft tevens te kennen, dat hij daarop nog geen beslissing heeft genomen, ook omdat hij nog eenige ontwerpen en ramingen van kosten verwacht. Eenige leden hadden gewenscht, dat die beslissing reeds daar was, en dat dus ook omtrent deze werken nu reeds een bepaald voorstel aan de Kamer had kunnen worden gedaan. In elk geval hoopten zij dat het ingediende uitvoerig rapport niet nog door andere van gelijken aard zou worden gevolgd.

Zich aansluitende aan de hiervóór gemaakte opmerking ontveinsden deze leden hunne bevreemding niet, dat, na al wat in de laatste jaren over het vestingstelsel behandeld is, zooveel onderdeelen daarvan nog in het stadium van onderzoek verkeerden en dat bepaald omtrent de inundatiën nog zooveel in 't duister ligt. Men kan als voorbeeld van twijfel over stellingen ook op die van den Helder en op de forten aan den IJsel wijzen, waarop men nader terug zou komen. Toen de vestingwet werd ingediend, scheen het, dat tot in de kleinste bijzonderheden was berekend, welke forten zouden worden gebouwd en hoe hoog

de kosten daarvan zouden stijgen. Wanneer men telkens afgaat van hetgeen eenmaal is vastgesteld, of over de uitvoering daarvan weifelt, komt de zaak nooit tot een goed einde.

§ 3. Ook met het oog op hetgeen thans weder aan de verbetering van de Nieuwe Hollandsche waterlinie zal worden ten koste gelegd, werd in een der afdelingen twijfel geopperd, of deze linie wel aan hare bestemming voldoende zou beantwoorden. Er waren daar leden, naar wier oordeel het voor een Ministerie, hoedanig dat ook mocht zijn samengesteld, onoverkomelijke moeielijkheden zou opleveren, om, wanneer oorlogsgevaar nog slechts dreigde, tot het inundeeren van geheel de landstreek vóór de Utrechtsche linie te besluiten. Toch mocht in het bedoelde geval met zoodanig besluit niet worden gedraald, ook omdat voor het behoorlijk stellen eener zoo uitgestrekte inundatie geruime tijd vereischt wordt. Naar het gevoelen van andere leden is dit bezwaar niet zoo groot als het schijnt. De inundatiën kunnen in betrekkelijk korten tijd voorbereid worden, zonder dat daardoor aan de ingezetenen belangrijke schade wordt berokkend. Bovendien kan nu reeds ten allen tijde in de linie behoorlijk weerstand aan den vijand worden geboden; eene volledige onderwaterzetting wordt alleen tegen een geregelden aanval met beleg, niet bij den aanval van een veldleger vereischt. Bij de bestaande onzekerheid wegens dit gewichtig punt, verlangde men echter deswege met het gevoelen van den Minister te worden bekend gemaakt.

In een andere afdeling wenschte men de aandacht des Ministers gevestigd te hebben op het verbeteren der communicatie achter de Utrechtsche linie. De aanvaller vóór de linie kan over spoorwegen beschikken; wij kunnen dit niet. Een spoorweglijn Utrecht—Gorinchem, een verbindingslijn langs den linker Vecht-oever van Abcoude naar den Oosterspoorweg bij Weesp, en betere onderlinge verbinding der banen bij Utrecht zouden het verdedigingsvermogen der linie aanmerkelijk verhoogen. Zou de Regeering niet genegen zijn daartoe de noodige voorstellen te doen?

§ 4. Het valt in het oog, dat een stad als Amsterdam zich niet op dezelfde wijze laat versterken als een klein grensplaatsje. Daarbij komen geheel andere factoren in het spel dan de enkele, zuiver militaire quaestie, waar fort en zinnen zullen komen. Daarom werd bij vroegere gelegenheden dezerzijds herhaaldelijk aangedrongen op de benoeming eener commissie tot onderzoek van de beste wijze van versterking der stelling Amsterdam, samen te stellen uit stafofficieren, militaire en burgerlijke ingenieurs en personen met de plaatselijke gesteldheid nauwkeurig bekend. Een vorig Minister had de benoeming van zoodanige commissie toegezegd, doch is daartoe niet overgegaan. Is, vroeg men in een der afdelingen, de tegenwoordige Minister daartoe bereid? Men zal anders niets verkrijgen dan zuivere ingenieursplannen, die zeer waarschijnlijk aan eenzijdigheid zullen lijden, en waarbij de quaestie niet zal zijn opgevat in dien ruimen zin, waarin de versterking van de hoofdstad eens lands behoort te worden begrepen.

§ 5. Met genoegen heeft men uit de definitieve begroting van Oorlog gezien, dat uitbreiding van den torpedodienst wordt voorgesteld. Onze zeegaten moeten met vertrouwen op een gewenschten uitslag verdedigd kunnen worden tegen de aanvalsmiddelen, waarover een vijandelijke marine te beschikken heeft. De betere versterking der stelling de Helder is in wording; eveneens schijnt, gedeeltelijk ook in overeenstemming met de vestingwet, ernstig gedacht te worden aan middelen ter bescherming van den mond der nieuwe waterwegen van Amsterdam en Rotterdam naar zee; van de monden der Maas en van de maritieme etablissementen te Hellevoetsluis. Maar nu kwam het aan eenige leden vreemd voor, dat bij het vaststellen der vestingwet de aandacht niet genoeg gevestigd is geweest op het naar eisch beschermen van de even kostbare als gewichtige havenwerken te Vlissingen. Die plaats heeft opgehouden eene uitgebreide vesting te zijn, en het kwam niet in aanmerking daarop terug te komen. Maar het viel toch in het oog, dat, als eenmaal de vijand zich van dat punt heeft meester gemaakt, en dus ook den mond van het Walcherensche kanaal in zijne macht heeft, zijne oorlogsvaartuigen tot in het hart des lands zouden kunnen doordringen. Bescherm-

ming der havenmonden van Vlissingen en Veere scheen daarom wel in ons geconcentreerd vestingstelsel te passen.

§ 6. De thans ingediende begrooting is, zooals ook in de Memorie van Toelichting wordt te kennen gegeven, eigenlijk slechts een voortzetting der credietwet en kan alzoo, wijl alle moeielijke quaestien daarbij zijn ontweken, tot geen bedenkingen van ernstigen aard aanleiding geven.

Het bleef evenwel de vraag, of de Minister niet verder had kunnen gaan, en of hij in 't belang der zaak handelt, door zijn aanvraag thans tot *f* 2700 000 te beperken, onder welke som de 16 ton begrepen zijn, reeds bij de credietwet toegestaan. De Minister van Financiën had dan toch, toen hij de Staatsbegrooting voor 1875 aanbood, de berekening gemaakt, dat gedurende het loopende jaar aan den vestingbouw *f* 6200 000 te koste zouden worden gelegd. (Zie bladz. 4 der redevoering van dien Minister bij de indiening der Staatsbegrooting.) Waarom bleef de Minister van Oorlog bij zijn tegenwoordige aanvraag verscheidene millioenen beneden het voor weinige maanden geraamde cijfer? Er is overal nog zooveel te doen, dat een hoogere aanvraag zich alleszins liet rechtvaardigen. Aan personeel voor het tot stand brengen der werken kan geen gebrek zijn, daar men burgerlijke ingenieurs in dienst kan stellen, of liever de militaire ingenieurs, die zich thans met den kazernebouw bezighouden, door burgerlijke ingenieurs vervangen. Men blijft, zooals de zaak thans loopt, voortsukkelen en meer en meer valt de onmogelijkheid in het oog, om geheel het vestingstelsel, voor welks voltooiing, volgens vroegere mededeelingen van de Regeering, zeker 30 à 40 millioen, zoo niet meer, noodig zullen zijn, binnen den bij de wet bepaalden tijd van acht jaren tot stand te brengen.

In elk geval is, nu zooveel minder voor vestingbouw zal worden besteed dan op het einde des vorigen jaars het plan was, in de berekening van den Minister van Financiën wegens de buitengewone uitgaven voor 1876 en de wijze van dekking daarvan, een aanmerkelijke verandering gekomen. Bij de behandeling der nog altijd aanhangige wet betreffende het beschikbaar stellen van 5 millioen uit Indische batige sloten voor den vestingbouw (gedrukte stukken 1875—1876; 79) zal dit punt nader ter sprake komen. Een der leden, de berekening van den Minister van Financiën bij de aanbidding der Staatsbegrooting op den voet volgende, leidde daaruit af, dat thans de uitgaven voor den gewonen dienst van 1876 meer dan voor 1875 bedragen: *f* 5 874 525. Deze gewone uitgaven moeten door de gewone middelen worden gedekt. Hoe stelt de Regeering zich voor daarin te voorzien?

Men deed voorts de vraag, hoeveel tot op dit oogenblik van de *f* 1 600 000, bij de credietwet toegestaan, reeds verwerkt is; en op welke posten van de thans ingediende begrooting de gedane uitgaven moeten verevend worden.

Art. 1. De vraag werd herhaald, waarom nog altijd zoovele civiele ingenieurs voor den vestingbouw worden bestemd? Bij voorkeur moest men dan toch daarvoor militaire ingenieurs gebruiken, en de civiele ingenieurs, waaronder er zijn die niets te doen hebben, aan den kazernebouw doen arbeiden. Thans wordt juist het omgekeerde gedaan.

Art. 2, n°. 8. In het wetsontwerp wordt gesproken van de voortzetting der verbetering van de inundatiemiddelen bij Tiel en aan het Spoel. Maar met het graven van de daartoe strekkende kanalen is, zooals trouwens uit de Memorie van Toelichting blijkt, nog geen begin gemaakt. Welke richting zal aan die kanalen worden gegeven? Kunnen beide niet tevens tot scheepvaartkanaal worden ingericht en in verband gebracht met een kanaal, te graven van Marienwaard aan de Linge naar het Zederikkanaal bij Vianen? Verscheidene leden bleven van gevoelen, dat dit zeer wenschelijk zou zijn. Amsterdam zou op die wijze een beteren waterweg naar Duitschland verkrijgen. De kosten van het bedoelde kanaal worden in een door den gemeenteraad van Tiel aan de Kamer ingediend adres op *f* 1 600 000 begroot. Is deze becijfering juist, dan zou in de behoefte van Amsterdam aan verbetering der zoogenaamde Keulsche vaart met minder

kosten worden voorzien dan door het graven van een kanaal in de Geldersche vallei. En is dit plan uitvoerbaar? Het werd door sommigen betwijfeld.

Art. 4. Met leedwezen heeft men uit de Memorie van Toelichting gezien, dat het plan voor de verdediging van de stelling van den Helder nog ver van opgelost is. Vooral had het bevreemd, daarbij te zien terugkomen op het fort op de Laan, en zulks onder bijvoeging dat aan de mogelijkheid van het bouwen van een fort te dier plaatse wel niet zal behoeven te worden getwijfeld. Men meende, dat twijfel of op de Laan een fort zal kunnen worden gebouwd, zoo ja, of het, eenmaal tot stand gekomen, niet gevaar zou loopen, ten gevolge van zandverplaatsing of zandverstuiving, weder te worden ondermijnd of vernield, alleszins geoorloofd was; en beriep zich daarbij op het gevoelen van wijlen den Kolonel BLOMMENDAAL, wien niemand, wat een punt als dit betreft, den naam van deskundige zou ontzeggen. Met opzicht tot een fort op de Harssens bestaan, naar men meent, dergelijke bezwaren niet. De leden, die deze zaak ter sprake brachten, zouden zich dan ook met den bouw daarvan kunnen vereenigen, maar meenden te moeten vragen, of men zich overigens niet tot de bestaande of ontworpen kustbatterijen, desnoods met bijvoeging van nog een enkel fort, zou kunnen beperken, en of de stelling aan de zeezijde dan verder niet door gepantserd drijvend materieel en door torpedo's en versperringen zoo goed als onneembaar zou kunnen worden gemaakt.

Allervreemdst klinkt het, dat toen de tegenwoordige Minister van Oorlog optrad, nog geenerlei onderzoek was aangevangen omtrent de positie van den Helder aan de landzijde. Hebben de voorgangers van dien Minister dan daaraan in 't geheel niet gedacht? Of welke geldige reden bestond bij hen om met dat onderzoek te dralen?

Tot zekere hoogte hangt de versterking der stelling van den Helder samen met de vraag, of de maritieme inrichtingen aldaar in stand zullen blijven, dan wel, als de doorgraving van Holland op zijn smalst gelukte, naar Amsterdam overgebracht zullen worden. Zal die overbrenging niet metertijd moeten geschieden? Hoe is daaromtrent de zienswijze der Regeering.

Art. 4. Ook met opzicht tot de zoogenaamde sperforten aan den IJsel is de Regeering nog niet ver gevorderd. Aan plannen daaromtrent heeft het sedert een paar jaren niet ontbroken; maar de verwezenlijking bleef achter, omdat zich telkens wegens de plaatsing en inrichting andere denkbeelden lieten gelden, die een nieuw onderzoek noodzakelijk maakten. Twijfel bestaat, of daaromtrent wel de goede weg wordt opgegaan. Volgens de Memorie van Toelichting zullen de kosten van één dezer forten f 1,200,000 bedragen. Leden, die vroeger voor de sperforten hebben gestemd, erkenden dat zij zich daarbij forten hadden voorgesteld die hoogstens 4 ton zouden kosten. Nu de uitgaaf zoo hoog moest loopen, meenden zij dat het daarvoor beschikbaar te stellen geld beter kon worden besteed. Als op de verschillende hier in aanmerking komende overgangspunten onzer rivieren een fort van zoodanigen omvang wierd gebouwd, als de genoemde som doet onderstellen, zou voor het bezetten daarvan een vrij sterke troepenmacht moeten worden afgezonderd en dus een noodlottige versnippering van strijdkrachten het gevolg zijn. Men wilde daarom in bedenking gegeven hebben, of men zich ter verdediging der verschillende rivierovergangen niet zou kunnen beperken tot den aanleg van een eenvoudig, min kostbaar werk, terwijl men dan verder zorg droeg, dat op die punten een genoegzame hoeveelheid dynamiet in voorraad was, met hulp waarvan men, als de nood drong, de spoorwegbruggen kon doen springen. Zoo doende werd aan de letter der wet van 1874 voldaan, die niet van sperforten, maar alleen van werken tot dekking van rivierovergangen en opname van troepen spreekt. De ondervinding in den Duitsch-Franschen oorlog heeft bewezen, dat het doen springen eener spoorwegbrug voor het beletten of gedurende geruimen tijd belemmeren van den overgang eener rivier, doel treft.

De Minister zegt, zich met de bestaande voorstellen omtrent de stelling te Westervoort niet te kunnen vereenigen en daaromtrent een nader onderzoek noodig te achten. Waarin bestaat, werd in een der afdelingen gevraagd, hier

de moeielijkheid en van welken aard is het te houden onderzoek? Geldt het den aanleg van werken op den linker- of op den rechteroever der rivier? Het behoef dan toch geen betoog, dat er met het verdedigbaar maken van dit zoo gewichtige rivierovergangspunt niet mag worden gedraald.

Art. 6. Door sommigen werd sterk aangedrongen op uitbreiding van het telegraafnet en vooral op aanschaffing van het daarvoor benodigde materieel.

Aldus vastgesteld den 30sten Mei 1876.

VAN DER SCHRIECK.
STIELTJES.
DE ROO VAN ALDERWERELT.
DE CASEMBROOT.
MEES.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING VAN VORENSTAAND VOORLOOPIG VERSLAG.

§ 1. De vroegere opgaven, bij de ontwerpen der vestingwet gevoegd, waren niet uit de lucht gegrepen, maar gegrond op globale plannen en globale ramingen van kosten. Aan de uitgewerkte plannen, waarnaar kon worden uitgevoerd, dienen meer uitvoerige opnemingen, grondboringen enz. vooraf te gaan. Maar bovendien is juist meermalen het bezwaar tegen de vestingwet aangevoerd, dat de bedoelde opgaven geen vaste grondslag waren voor wat ter uitvoering van de wet zal moeten worden gemaakt, dat strijd en verschil van gevoelen daarover jaarlijks bij de discussie over de begrooting zouden terugkeeren. Zelfs toen de vestingwet werd behandeld heeft de toenmalige Minister verklaard, zich van de vroegere staten en opgaven los te maken, daar zij toen reeds bleken niet volledig te zijn, maar wijziging en aanvulling te behoeven, terwijl de kosten doorgaans te laag waren geraamd.

Met een algemeen plan van versterking kan natuurlijk niet anders worden bedoeld dan een plan van hetgeen in tijd van vrede moet, maar ook kan worden gemaakt en voorbereid. De mogelijkheid om in tijd van vrede het voorterrein voor de verdediging in te richten, of om voor concentratie van troepen opzettelijk ingerichte terreinen aan te leggen, zal zich bij de liniën van ons verdedigingsstelsel wel tot zeldzame uitzonderingen bepalen. Het voor de verdediging inrichten van voorterreinen, het daarvoor opruimen van terreinvoorwerpen zal, althans ten deele, wel tot den tijd van voorbereiding voor den oorlog moeten worden uitgesteld. Door wettelijke bepalingen zal in de mogelijkheid moeten worden voorzien, om bij dreigend gevaar voor oorlog intijds met de daartoe noodige werkzaamheden aan te vangen. De ondergeteekende zal beproeven om dergelijke bepalingen aan de overweging van de Staten-Generaal aan te bieden.

Communicatiewegen zijn of worden aangelegd, zooals tusschen de forten onmiddellijk vóór Utrecht, naar Rijnauwen en Vechten, van Naarden naar de batterijen aan de Karnemelksloot, enz.

§ 2. De werken ter voltooiing der Nieuwe Hollandsche Waterlinie, op grond van het laatste deswege ingesteld onderzoek noodig geacht, zijn bepaald. De ontwerpen daarvan worden uitgewerkt.

§ 3. Na voltooiing van de voorgenomen verbeteringen aan de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, zal zij ongetwijfeld aan hare bestemming kunnen voldoen.

Het gevreesde bezwaar voor de voorbereiding van inundatiën zal grootendeels weggewonnen kunnen worden door bepalingen, die een billijke vergoeding verzekeren voor daardoor te veroorzaken schade. Het ontwerp voor dergelijke bepalingen wordt voorbereid.

Benoorden de Lek zijn de werken voor het stellen der inundatiën gereed.

Reeds in 1867 zijn aan de Kamer mededeelingen omtrent het stellen van inundatiën gedaan. Sedert is de toestand, door het verruimen van sluizen, het maken van nieuwe doorlaten en wegen, het opwerpen van kaden, het graven van hulpkanalen, enz., nog zeer verbeterd, zoodat gerust kan worden aangenomen, dat binnen korten tijd reeds eene tegen een eersten aanval voldoende inundatie kan worden verkregen.

Om het terrein der linie tusschen de Lek en de Waal onder water te zetten, zijn nog eenige werken noodig. Het kanaal bij Everdingen is gereed, de sluisbeër aldaar is in aanbouw, de sluis bij het Spoel is hersteld en de aanbesteding der overige werken aldaar is aangekondigd. De plans van eene sluis in den Waalbandijk bij Tiel zijn gereed; zij zijn in overleg met Ingenieurs van den waterstaat opgemaakt en thans in onderzoek bij gedeputeerde Staten van Gelderland. Ten zuiden van de Merwede bestaan de inundatiesluizen; eenige verbeteringen van meer ondergeschikte, daarmede in verband staande, werken zijn in ontwerp of onderzoek.

Een spoorweg tot verbinding van de stations Abcoude en Weesp zou voor de verdediging niet zonder belang, maar voor het gewoon verkeer van geen groot nut zijn.

Tot den aanleg van een spoorweg tusschen Utrecht en Gorinchem zijn meermalen aanvragen om concessie gedaan.

Mocht eene onderneming de uitvoering ernstig willen beproeven, dan zou er wel grond zijn om die in het belang der verdediging van Rijkswegen te ondersteunen.

§ 4. Voor de versterking van het westelijk front van de stelling van Amsterdam, tusschen Velsen en Knollendam, worden ontwerpen opgemaakt en zullen bij de volgende begrooting voorstellen aan de Staten-Generaal ter overweging worden aangeboden.

Voor de generale opvatting van het plan, waarnaar de stelling van Amsterdam zou kunnen worden ingericht, is een onderzoek ingesteld. Na den uitslag van dat onderzoek zal moeten blijken, of en op welke wijze eene gemengde commissie hierin tot voorlichting zou kunnen dienen. Van een talrijke en gemengde commissie is voor de oplossing van een dergelijk problema niet veel te wachten, indien niet vooraf de punten, waarover haar onderzoek zich zal moeten uitstrekken, eenigszins kunnen worden gepreciseerd.

§ 5. Voor de versterking der havens op Walcheren kan, naar 't schijnt, in het aangenomen geconcentreerd stelsel van verdediging geen grond zijn. Behalve dat het onbruikbaar maken van een enkel sluiswerk reeds tijdelijk het gebruik van een kanaal door Walcheren zou kunnen beletten, staat de vaarweg voor eene vijandelijke scheepsmacht langs den Roompot en door het Brouwershavensche gat open. De positie van Willemstad is bestemd om het doordringen van eene vijandelijke macht uit het zuiden te beletten.

De Minister wenscht zooveel mogelijk de volgorde van uitvoering der vestingwet, zooals die in art. 2 is vastgesteld, te volgen; hij vermeende daarom overeenkomstig den wensch der Kamer te handelen door vooralsnog geen gelden voor den aanleg van werken aan den Nieuwen Maasmond en bij Hellevoetsluis te vragen. De ontwerpen van die werken worden intusschen opgemaakt.

§ 6. In het bedrag der f 6 200 000, in de eerste begrooting voor de uitvoering der vestingwet voor dit jaar, was begrepen eene som van f 2 477 440 voor materieel der artillerie. Om te vergelijken, moet dus die som van de f 6 200 060 worden afgetrokken, en dan blijkt, dat het verschil slechts één miljoen bedraagt. De redenen, welke tot de vaststelling van het nu aangenomen cijfer hebben geleid, zijn in de Memorie van Toelichting ontvouwd.

Een grooter bedrag kan niet besteed worden, omdat de plannen van de werken nog niet voldoende zijn gevorderd.

In eene bijlage dezer Memorie is aangegeven, over welke sommen en op welke posten beschikt is van de bij de credietwet toegestane f 1 600 000.

De som van *f* 6 200 000, op blad. 4 der redevoering van den Minister van Financiën genoemd, was het geheele bedrag op de toen ingediende begrooting uitgetrokken, met de omschrijving: »*Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst 1876*».

Dit bedrag kan echter niet in vergelijking worden gebracht met de som van *f* 2 700 000, thans met gelijke omschrijving aangevraagd, omdat, gelijk bekend is, onder de eerstgemelde som belangrijke posten begrepen waren, die nu, tot een gezamenlijk bedrag van *f* 2 832 020 met afzonderlijke omschrijvingen in hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting onder de *buitengewone uitgaven* zijn uitgetrokken.

Dit laatste is waarschijnlijk uit het oog verloren bij de door een lid gemaakte opmerking, dat de uitgaven voor den gewonen dienst van 1876 *f* 5 874 525 meer dan voor die van 1875 zouden bedragen.

Intusschen zal dit punt en de wijze van dekking der uitgaven in het algemeen, naar het gevoelen der Regeering, 't meest eigenaardig kunnen worden overwogen bij de behandeling van het wetsontwerp tot aanvulling der wet op de middelen voor den dienst 1876, waarvan de overweging bij den Raad van State thans is afgelopen.

Art. 1. Er zijn eenige civiele ingenieurs en burgeropzichters in dienst genomen, welke zoowel bij den vestingbouw als bij andere werken dienst verrichten. Verscheidene civiele ingenieurs hebben goede diensten bewezen bij den aanleg van sluisen, kanalen en andere werken, waaronder ook de kazernen op Damlust.

Art. 2. Het kanaal van Tiel is ontworpen in noordelijke richting naar de Linge; dat van het Spoel bestaat in de verruiming van slooten en het doorgraven van eenig hoog terrein achter de bestaande sluis. Het werk is geheel van lokalen aard en moet dienen om het inundatiewater spoedig te doen wegvloeien door de hooge gronden.

Het maken van een scheepvaartkanaal, als in het Voorloopig Verslag bedoeld, zou een werk van geheel anderen aard en omvang worden.

Art. 3. Voor de verdediging der stelling van Helder is een fort op de Laanbank zeer gewenscht. Zoodra de ondernomen grondboringen en andere opnemingen zijn geschied, zal kunnen worden nagegaan, of de bezwaren van technischen of financiëlen aard zóó groot zijn, dat van den bouw van een fort zal moeten worden afgezien.

In dat geval zou natuurlijk door gepantserd materieel aan het gemis van dat fort moeten worden te gemoet gekomen.

De maritieme inrichtingen te Willemsoord met hare doelmatige dokken en magazijnen, zullen, naar het gevoelen van den Minister van Marine, als werf van uitrusting en van herstelling, ook na het gelukken der doorgraving van Holland op zijn smalst, in stand moeten blijven. Zelfs indien het mogelijk ware de werf van aanbouw te Amsterdam tevens tot werf van herstelling en uitrusting op groote schaal in te richten, zal de gunstige gelegenheid die het Nieuwe Diep voor het binnenloopen en naar zee gaan, zoowel van oorlogs- als van koopvaardischepen, aanbiedt — eene gelegenheid, die bij de scherpste blokkade niet geheel kan worden weggenomen — die haven steeds verre verkieslijk doen blijven boven de haven van het Noordzeekanaal, die met weinig moeite door een vijand geheel afgesloten of tijdelijk versperd kan worden.

Voor de verdediging aan de landzijde diende te worden uitgemaakt, of met eene verbetering van de bestaande forten kan worden volstaan, dan wel of meer vooruitgeschoven werken zullen worden vereischt.

Ontwerpen van dien aard waren nog niet opgemaakt en zijn daarom thans onderhanden genomen.

Art. 4. De Minister heeft zich vereenigd met de plaats voor de sperforten bij Zutphen en bij Zwolle, door den Minister WEITZEL voorgesteld en door de Kamer in hare zitting van 19 Maart 1875 goedgekeurd. Door den generaal

WEITZEL was toen ook medegedeeld, dat elk dier forten ongeveer 12 ton zoude kosten.

De groote kosten dezer forten zijn niet het gevolg van hunne uitgebreidheid, maar van de groote eischen van zelfstandigheid, waaraan de inrichting moet voldoen.

Het laten springen van bruggen over de hoofdrievieren is een uiterst middel, waartoe men om der gevolgen wille niet licht zal overgaan.

Te Westervoort betreft de moeielijkheid de keuze der plaats van het fort, voor gelijktijdige verdediging van den rivierovergang en van de riviervakken bij het verdeelpunt van Rhijn en IJsel.

Art. 6. Met de Kamer is de Minister van gevoelen, dat het aanschaffen van telegraafmaterieel noodig is; daarom zijn er gelden voor aangevraagd. De ontwerpcontracten voor de levering worden bewerkt.

's Gravenhage, 5 Juni 1876.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

BIJLAGE VAN VORENSTAANDE MEMORIE VAN ANTWOORD.

Van de f 4 600 000, toegestaan bij art. 62 der voorloopige begrooting voor het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting, dienst 1876, is beschikt over f 1 423 290.

Dit bedrag moet worden vereffend op de navolgende posten van de thans ingediende begrooting van uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel.

Art. 1. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren der genie; enz., thans uitgetrokken f 100,000; reeds beschikt over f 64,000.

Art. 2. Nieuwe werken, met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behoo- ren, enz.; betrekking hebbende tot de verbetering van de *Nieuwe Hollandsche waterlinie*;

1°. Voortzetten van het verbeteren der vesting *Naarden*, thans uitgetrokken f 250,000; reeds beschikt over f 120,000.

2°. Voltooiën van de verbetering der vesting *Muiden*, thans uitgetrokken f 100,000; reeds beschikt over f 70,000.

3°. Laatste termijnen van het verbeteren van het fort *Uitermeer*, thans uitgetrokken f 25,000; beschikt over f 25,000.

5°. Voortzetten van het verbeteren van het fort op de *Biltstraat*, thans uitgetrokken f 100,000; reeds beschikt over f 97,000.

6°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van *Honswijk*, thans uitgetrokken f 220,000; reeds beschikt over f 85,800.

7°. Voortzetten van het verbeteren der stelling van *Everdingen* en van het werk *het Spoel* f 200,000.

8°. Voortzetten van het verbeteren der inundatiemiddelen bij *Tiel* aan *het Spoel* en van gemeenschapswegen f 450,600, te zamen thans uitgetrokken f 650,000; reeds beschikt over f 229,300.

Art. 3. Nieuwe werken, met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behoo- ren, enz.; betrekking hebbende tot de verbetering van de stelling den *Helder*;

1°. Voortzetten van het verbeteren der *Oostbatterij*, thans uitgetrokken f 170,000; beschikt over 170,000.

2°. Voortzetten van het verbeteren van het fort *Erfprins*, thans uitgetrokken f 290,000; beschikt over f 290,000.

3°. Verbeteren van de kustbatterij van het fort *Kijkduin* en het bouwen van een kunstlichttoren, ter vervanging van den lichttoren aldaar, thans uitgetrokken f 280,000; reeds beschikt over f 263,000.

4°. Doen van peilingen, boringen, opmetingen op verschillende punten der stelling, onder anderen op *de Laan*, thans uitgetrokken *f* 10,000; reeds beschikt over *f* 7,190.

Art. 7. Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen enz., in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874, (*Staatsblad* n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke werken in de ingediende begrooting geen gelden zijn uitgetrokken, thans uitgetrokken *f* 10,000; reeds beschikt over *f* 1,700.

Te zamen *f* 1,423,290.

's Hage, den 5den Juni 1876.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

WIJZIGING DER WET VAN 19 AUGUSTUS 1861 (STAATS- BLAD N^o, 72), BETREKKELIJK DE NATIONALE MILITIE.

VERSLAG OMTRENT HET ONDERZOEK VAN VOORGESTELDE AMENDEMENTEN.

§ 1. Volgens het besluit der Kamer van den 16den Mei ll. zijn de voorgestelde amendementen op het toen in beraadslaging zijnde wetsontwerp tot wijziging van de militiewet, ter overweging naar de afdeelingen verzonden.

Bij die overweging werden in vier der afdeelingen meer algemeene beschouwingen gehouden over de aanleiding tot deze verzending en de beteekenis daarvan. Naar het oordeel van verscheidene leden liet zich moeielijk inzien, waartoe dit onderzoek thans zou kunnen leiden. Het amendement van den heer BREDIUS bewees, dat aan de hoofdbeginselen der militiewet niet kon worden geraakt, zonder dat het terrein der regeling van de schutterijen betreden werd. Die regeling wordt van Regeeringswege voorbereid. Voor 't oogenblik behoorde dus de militiewet ter zijde te worden gesteld, om weder in behandeling te worden genomen, als de Kamer met den inhoud der in te dienen schutterijwet bekend zou zijn. In dien zin hadden deze leden het votum van 16 Mei opgevat en wegens het onbetwistbaar verband tusschen de beide hoogstgewichtige aangelegenheden scheen hun dit nog toe de eenige rationele weg te zijn.

Vele andere leden konden het verband niet inzien tusschen eene thans te wijzigen militiewet, die oorspronkelijk in 1861, geheel afgescheiden van de bestaande regeling op de schutterijen, en buiten eenig denkbeeld om daarmede een geheel uit te maken, werd ontworpen, en eene in te dienen schutterijwet, waarvan men de bepalingen nog niet kent. Wat ook een der voorgestelde amendementen moge inhouden, de van Regeeringswege aangeboden wijzigingswet praecjudicieert de regeling der schutterijen niet. Het verband, zoo het werkelijk bestond, zou dan toch wederkeerig moeten wezen. De thans in beraadslaging zijnde militiewet zou, als zij met de schutterijwet in verband wierd gebracht, of daarmede een geheel zou moeten vormen, ten eenenmale omgewerkt moeten worden. Nu kan men wel, zoo als inderdaad thans weder in de plannen der Regeering schijnt te liggen, bij de schutterijwet bepalen, dat de jongelieden die niet bij de militie worden ingedeeld, zoo spoedig doenlijk bij de schutterijen in dienst moeten treden, maar die bepaling op zichzelf stelt nog volstrekt geen verband tusschen de militie en de schutterijen daar. Ontstaat er verband wanneer men een zekere massa menschen in twee deelen scheidt en het eene deel rechts, het andere links doet gaan? Is dit niet veeleer afscheiding? Verband kan alleen ontstaan door eene samenhangende organisatie van de militie en schutterijen, in dier voege dat de wederzijdsche korpsen onderling in zekere organieke en bij de wet geregelde betrekking staan, en dat de militie dienstbaar worde gemaakt aan de opleiding en aanvulling van de kaders der schutterijen, de oefening der schutters, de vorming van reserveschutterkorpsen enz. Dit resultaat is te bereiken door eene gelijktijdige bewerking van de wetten op de militie en de schutterij, waardoor de bepalingen van de eene wet ontworpen kunnen worden met het oog op de bepalingen in de andere. Het is nog beter te bereiken door de militie en de schutterijen te organiseren bij ééne wet. Hiertegen echter kwamen sommige leden

in verzet. Zij noemden dit ongrondwettig, eene meening evenwel, die krachtige tegenspraak ondervond.

In elk geval, zeide men, heeft de Kamer herhaaldelijk — namelijk op 5 Mei, 12 Mei en 24 Mei — beslist, dat de behandeling der militiewet niet op de schutterijwet behoefde te wachten, en nu zou het toch geen houding hebben om weder een tegenovergesteld beginsel aan te nemen. Bovendien maakte men op die wijze de positie der Regeering, vooral die van den Minister van Oorlog, onhoudbaar. De Regeering heeft toch bij herhaling schriftelijk verklaard, dat zij tegen die samenkoppeling van militie- en schutterijwet gestemd was; zij acht zelfs, blijkens de Memorie van Toelichting van het thans in aanmerking komend wetsontwerp, *„gelijktijdige behandeling niet bevorderlijk aan eene goede wetgeving en eene vruchtbare discussie“*; terwijl zij, volgens dezelfde Memorie van Toelichting, van meening is, dat, *„welke beslissing ook omtrent de regeling der schutterijen genomen worde, verhooging van het jaarlijksch contingent onvermijdelijk noodig zal blijven“*. De Minister van Oorlog beschouwt de verhooging van het contingent, blijkens de Memorie van Toelichting tot zijne begrooting, als den grondslag van alle verdere verbeteringen, en noemde die in de zitting van 16 Mei *„den hoeksteen van het gebouw, waarvan hij op zich genomen had de oprichting te beproeven“*. Beslist de Kamer nu tegen den zin der Regeering, neemt zij de noodzakelijkheid van het verband aan, waardoor deze militiewet zeker tot het voorjaar van 1877 blijft liggen, om ten slotte wellicht toch verworpen te worden — dan wordt daardoor aan de Regeering eene parlementaire nederlaag toegebracht, die voor een Gouvernement, dat eenig gevoel van eigenwaarde heeft, slechts één besluit openlaat.

In eene der afdelingen waren leden, die, zich aansluitende aan het zooveen gezegde, van meening waren, dat de Regeering, en vooral ook de Minister van Binnenlandsche Zaken, in strijd met vroeger gedane schriftelijke verklaringen, in de zitting van 16 Mei eene weifelende, althans te onzijdige houding had aangenomen, die zij niet konden billijken. Deze leden erkenden, dat het voorstel tot verhooging van het militiecontingent hen had teleurgesteld. Bij de algemeen heerschende overtniging, dat afdoende maatregelen moeten genomen worden om 's lands weerbaarheid te verhoogen, hadden zij andere voorstellen, meer in den zin van algemeene volkswapening of algemeenen oefeningsplicht, verwacht en verlangd. Maar nu de Regeering eenmaal besloten had, vóór alles in de versterking van het militiecijfer het redmiddel te zoeken, had zij tot elken prijs eene spoedige beslissing daarover moeten uitlokken, op het gevaar af, dat de Kamer zich niet met haar denkbeeld vereenigde. Zij had dan ook, wel verre van lijdelijk te blijven bij de behandeling der vraag, of met de verdere behandeling der militiewet kon worden gewacht tot de schutterijwet was ingediend, ondubbelzinnig moeten verklaren, dat zij op spoedige voortzetting der beraadslaging over eerstgenoemde wet hoogen prijs stelde,

Tegenover het gevoelen der leden, die op de aangevoerde gronden het zoo spoedig mogelijk weder in behandeling nemen der militiewet en de afdoening daarvan gedurende het tegenwoordig samenzijn der Kamer verlangden, stonden anderen, die een eenigszins verschillend standpunt innamen. Deze hadden met het oog op de schutterijwet geen bezwaar tegen uitsstel van behandeling, maar zouden niet gaarne zien dat de verantwoordelijkheid van dat uitsstel op de Kamer werd overgebracht. De Kamer heeft terecht bij drie vorige gelegenheden begrepen, dat zoolang de Regeering geen uitsstel verlangde, de Kamer ook niet in dien zin beslissen mocht. De Kamer mag de oorzaak niet zijn, dat de behandeling eener wet, die de Regeering als eene groote verbetering onzer weerbaarheid beschouwt, tot 1877 uitgesteld worde, waardoor zij eerst in 1878 in werking zou kunnen treden. Wil de Regeering echter erkennen dat zij zich op een dwaalspoor bevindt, wil zij de militiewet omwerken en de schutterijwet zoodanig inrichten, dat deze met de eerste verband houdt; verlangt zij op dien grond uitsstel van behandeling voor de militiewet — voor de Kamer kan dan geen afdoende reden meer bestaan om niet in zoodanig uitsstel te treden. Maar zoolang de Regeering

bij hare tegenwoordige neutrale houding blijft volharden, is de Kamer het aan zichzelf verplicht hare beslissingen te handhaven.

§ 2. *Amendementen van den heer BREDIUS.* Door deze amendementen zouden twee gewichtige beginselen worden beslist, namelijk: I. dat de vrijgestelden van den dienst der militie dadelijk schutterplichtig en bij de schutterij hunner woonplaats ingelijfd worden (art. 1a), en II. dat de plaatsvervangende voor den militiedienst afgeschaft en alleen nommervwisseling toegelaten wordt (art. 4).

Ad I. Terwijl men het nagenoeg algemeen verkeerd achtte bij de militiewet bepalingen te maken wegens den schutterplicht, en zich dan wegens den aard en den omvang van dien plicht te beroepen, hetzij op de bestaande wet, hetzij op eene nadere regeling der schutterijen, waren er enkele leden, die inlijving van jongelieden op 20- of 21-jarigen leeftijd bij de schutterijen strijdig achtten met den geest der Grondwet. Deze bestemt de schutterijen vooral ook, althans ten allen tijde, voor het behoud der inwendige rust. Voor zulk een dienst waren gezeten burgers beter geschikt dan twintig- of een-en-twintigjarige jongelieden. Bij de meeste andere leden bestond dat bezwaar niet. Zelfs indien men aannam, dat tot behoud der inwendige rust eene gewapende burgermacht noodig is, uit manschappen bestaande van eenigszins gevorderden leeftijd, kon daaraan worden te gemoet gekomen door eene afscheiding, zoodat het jeugdige deel der schutterijen meer bepaald werd bestemd tot verdediging des vaderlands in tijd van gevaar en oorlog, en dus in dat opzicht aan den wil der Grondwet werd voldaan; terwijl dan de overigen meer als rustbewaarders zouden te beschouwen zijn. Van deze zijde verklaarde men sympathie te koesteren voor de grondgedachte ook van dit deel der amendementen. Men meende echter, dat het vraagstuk, waartoe zij betrekking hebben, niet op deze wijze kan worden opgelost. Het voorgestelde art. 1a was, naar hunne meening, in strijd met de oeconomie van de wet op de militie. Doch wilde men dit voor een oogenblik daarlaten, dan was het art. 1a toch zeer zeker in strijd met de oeconomie van de wet op de schutterijen van 1827. Volgens deze toch moeten de schutterijen:

1°. samengesteld zijn uit de ingezetenen van 25 tot 34 jaar;

2°. eene sterkte hebben, buiten de reserve, van 2 per cent der bevolking.

De laatste bepaling wordt door het voorstel geheel ter zijde gesteld; want daardoor wordt de sterkte der schutterijen met 40- à 50,000 man verhoogd. Verder zouden de actieve schutterijen, wierd art. 1a goedgekeurd, niet meer alleen zijn samengesteld uit manschappen van 25 tot 30 jaar, maar voor een groot deel uit manschappen van 20 tot 25 jaar bestaan, hetgeen de wetgever van 1827 niet heeft gewild.

Hoe die 40- à 50,000 man moeten worden ingedeeld; op welke wijze zij moeten dienen; hoe de oefeningen van een zooveel sterkere schutterij, waarvan de voorsteller dan toch wel niet verre het grootste gedeelte als rustende zal willen beschouwen, zullen plaats hebben; wie de kosten van deze uitbreiding en hetgeen daarvoor noodig is, zooals schietbanen en dergelijke zou moeten dragen; omtrent deze en zoo vele andere vraagpunten laten de amendementen alles in het onzekere. Wel wordt gezegd, dat »de jongelieden, die niet bij de militie worden ingelijfd, bij de schutterijen dienst moeten doen gedurende het aantal jaren en op de wijze bij de bestaande wet op de schutterij bepaald, of bij eene wet tot nadere regeling der inrichting van den dienst bij de schutterij te bepalen»; maar de bestaande wet bevat uit den aard der zaak geen bepalingen omtrent deze jongelieden en de verwijzing daarheen schijnt derhalve niet voldoende. Evenmin is dit de verwijzing naar een andere wet, die nog niet bestaat. Men kan toch moeilijk op de hierbedoelde jongelieden eene verplichting leggen, waarvan de aard en de omvang niet bekend zijn. Deze leden verklaarden alzoo, dat zij, ofschoon voor het denkbeeld van het amendement in art. 1a gestemd, daaraan hunne stem niet zouden kunnen geven. Enkele anderen meenden evenwel, dat het er hier slechts op aankwam de wenschelijkheid uit te spreken van het beginsel van algemeen weerplicht; een plicht, die voortaan de een bij de militie, de andere bij de schutterij zou volbrengen.

Ad II. Het voorgestelde amendement op art. 4, dat blijkbaar met art. 1a samenhangt, werd door eenige leden het uitvloeisel genoemd van een halfslachtig stelsel, waarmede zij zich in geen geval konden vereenigen. Wierd de plaatsvervangende afgeschaft en de nommerverwisseling behouden, dan bleef het stuitend privilege in stand, dat thans met opzicht tot den persoonlijken dienstplicht bij de militie voor jongelieden, wier ouders een genoegzaam vermogen bezitten, bestaat. Het is waar, het aantal begunstigden zou worden ingekrompen, daar voortaan niet dan tegen aanmerkelijke geldelijke opoffering een nommerverwisselaar zou kunnen worden verkregen. Maar is een privilege minder verwerpelijk, omdat het genot daarvan zich tot weinige zeer gefortuneerden beperkt? Nu zouden wel, naar het denkbeeld van den heer BREDIUS, de jongelieden, die zich van de verplichting om bij de militie te dienen hebben weten vrij te maken, dadelijk bij de schutterij worden ingelijfd, maar hoe men den dienst bij deze burgermacht ook regele, zij zal altijd veel minder bezwarend zijn dan de militie-dienst. Deze leden achtten geen ander stelsel mogelijk of aanneembaar dan absolute afschaffing zoowel van nommerverwisseling als van plaatsvervangende.

De meeste leden stelden zich op een geheel ander standpunt. De absolute afschaffing, zeide men, is alleen bereikbaar bij invoering van algemeenen dienstplicht, die de Grondwet niet wil. De Grondwet wil beperkte militiecontingenten en van dat stelsel is een meer of minder beperkte gelegenheid tot vervanging onafscheidelijk. Wanneer men, om een voorbeeld te noemen, van 30,000 voor den dienst beschikbare jongelieden de eene helft bij de militie inlijft, de andere helft van allen dienst vrijstelt, en wanneer bij die indeeling alles aan het lot, dat is aan het toeval wordt overgelaten, dan brengt het meest eenvoudige begrip van billijkheid mede, dat aan de bij de militie ingelijfden de gelegenheid tot ruiling met de vrijgestelden gegeven worde. Dit is dan ook in alle landen zoo begrepen. Overal is de afschaffing der plaatsvervangende een gevolg geweest van de invoering van den algemeenen dienstplicht. Nergens heeft men, bij het bestaan van het stelsel van beperkte contingenten, de plaatsvervangende afgeschaft. Naarmate men echter, bij de organisatie van de levende strijdkrachten, meer tot het begrip van algemeenen dienstplicht nadert, kan de gelegenheid om zich te doen vervangen worden ingekrompen. Laat men, zooals het amendement wil, het gedeelte, dat niet bij de militie is ingelijfd, bij de schutterijen optreden, dan wordt de last reeds meer gelijk verdeeld. Nu erkende men insgelijks van deze zijde, dat ook dan, wat de zwaarte der dienstverplichtingen betreft, altijd nog groot verschil zou bestaan, maar juist wegens dat verschil werd de mogelijkheid eener verwisseling van dienstplicht tusschen de twee categorieën door de billijkheid voortdurend gevorderd. Terecht derhalve wil de heer BREDIUS bij de afschaffing der plaatsvervangende de nommerverwisseling behouden, die zich echter ook wel over de vijf lichtingen zou kunnen uitstrekken. Nu kan men wel volhouden, dat de plaatsvervangende in absoluten zin moet worden afgeschaft en zich tegen elke andere wijze van regeling verklaren. Maar is dit goed gezien? Laadt men door dergelijke houding niet den schijn op zich van eigenlijk een voorstander te zijn van het onveranderd behoud van het tegenwoordig stelsel van vervangende? Zeker is het, dat men door niets anders te willen dan hetgeen men weet dat met de Grondwet onbestaanbaar is, elke verbetering in het bestaande, elken stap in de richting van afschaffing onmogelijk maakt, en dus alleen in de kleur speelt van hen, die geen noemenswaardige verandering in het bestaande stelsel van vervangende willen gebracht zien. Het schijnt daarom voor de oprechte tegenstanders der vervangende meer geraten zich voor elke beperking, die dan toch altijd een stap in hunne richting is, te verklaren, dan elke verbetering te verwerpen, omdat zij niet alles kunnen verkrijgen.

Eenige leden, wel verre van dezen gedachtengang te volgen, verdedigden de plaatsvervangende op zich zelve, als waarborg voor het bezit van een goed, krachtig leger. Hunnes inziens heerschte er in de klacht, dat de plaatsvervangende een slecht element in het leger vormden, groote overdrijving. Tot zekere hoogte mocht die klacht gegrond zijn met opzicht tot degenen, die zonder vroeger gediend te

hebben, plaatsvervanger worden; zij was niet toepasselijk op de oudgedienden, die in de plaats van lotelingen optraden. Dezen waren over 't algemeen de beste soldaten, op wie men bouwen kon. De oudgediende plaatsvervangers worden bij voorkeur bij de artillerie ingedeeld, omdat zij dikwerf lichamelijk beter ontwikkeld zijn dan de twintigjarige loteling. Wanneer men slechts zorg droeg, dat geen oudgediende als plaatsvervanger werd aangenomen, die niet door het extract uit het strafregister bewijzen kon zich bij het staan in de gelederen steeds goed te hebben gedragen, zou men niet over de plaatsvervangers te klagen hebben. Afschaffing der plaatsvervangings zou het aantal vrijwilligers niet vermeederen, tenzij men die met groote geldsommen wilde koopen. Dat hier van een stuitend privilegie sprake kon zijn, gaven deze leden niet toe. In het maatschappelijk leven worden talloze overeenkomsten gesloten, waarbij de vermogende, door de betaling van zekere som gelds, zich het bewijzen van diensten door minvermogenenden verzekert. Waarom zou alleen het plaatsvervangerscontract, als strijdig met goede rechts- en staathuishoudkundige begrippen, verworpen moeten worden?

Voor voover men zich met het hoofdenkbeeld, in het amendement op art. 4 der wet uitgedrukt, vereenigde, moest men erkennen, dat tegen de aanneming van dat amendement, zooals het daar ligt, één groot bezwaar bestaat. Er was daarbij niet gezorgd voor die faciliteiten, die bij dit stelsel evenzoo goed als bij de absolute afschaffing der vervanging noodig zijn. Het stelsel van den heer BREDIUS maakt de vervanging zeer moeielijk. Daar er jaarlijks 24 000 voor den dienst geschikte jongelieden zijn, blijven er na den afloop der lichtung slechts 10 000 beschikbaar over, waaronder 9 000 ongehuwd. Nog wil de voorsteller dat de nommerverwisselaar lezen en schrijven kan; eene bepaling door sommigen toegejuicht, maar die de meesten zeer verkeerd achten. Tengevolge daarvan zouden er misschien van elke lichtung slechts 6 000 jongelieden overblijven, waaruit nommerverwisselaars verkregen zouden kunnen worden, en dat voor lichten van 14 000 man 's jaars. Het lijdt derhalve geen twijfel, of zeer velen, die anders een plaatsvervanger of nommerverwisselaar zouden hebben gesteld, zouden verplicht zijn zelve te dienen. Maar dan kan men ook niet volstaan met de faciliteiten, die in de artt. 48—50 der Regeeringsvoordracht zijn opgenomen. Dit punt moet dan met veel meer zorg worden uitgewerkt.

Hoe men derhalve ook dacht over het stelsel, in de amendementen van den heer BREDIUS neergelegd, die amendementen zelve kunnen moeielijk door de Kamer worden goedgekeurd. De voorsteller, zeide men, verdient dank, dat hij zijne medeleden andermaal in de gelegenheid heeft gesteld over deze punten van gedachten te wisselen; maar het ware niet in 't belang der zaak wanneer hij die amendementen aan eene stemming onderwierp. Deze stemming kan toch niet anders dan ongunstig zijn, en hierop zou men zich wellicht later als een antecedent tegen de door hem beoogde regeling beroepen. In twee der afdelingen meenden dan ook vele leden, die het in beginsel met den voorsteller eens waren, hem in bedenking te moeten geven om zijne amendementen in te trekken.

§ 3. *Amendement van den heer VAN BAAR.* Een deel der leden verklaarde zich gunstig voor dit voorstel gestemd, ofschoon de meesten hunner van oordeel waren, dat het te ver ging. Wanneer, zooals de Regeering wil, de plaatsvervanger niet ouder mocht zijn dan 25 jaar, werd niet slechts het getal, dat zich aanbieden kon, te zeer beperkt en in verband daarmee de prijs van iederen plaatsvervanger te hoog opgevoerd, maar werd een nuttig element geheel of gedeeltelijk aan het leger onttrokken; het element namelijk der miliciens, die na den afloop van den vijfjarigen dienstdienst, zich opnieuw aan den dienst willen verbinden, doch daarbij voor zich zelve of voor de hunnen de geldelijke voordeelen willen bedingen aan het plaatsvervangerschap verknocht. In den regel waren de hier bedoelde oudgedienden krachtige mannen, die, zooals men reeds in een vroeger verband deed opmerken, aan orde en krijgstucht gewoon zijn. Er waren dan ook leden, die uitdrukkelijk verklaarden, dan alleen met het voorstel der Regeering te kunnen medegaan, wanneer alles zoodanig geregeld werd, dat de 25jarige man, die na vijf jaren wélvolbrachten dienst als milicien ontslagen wordt, nog

vóór het verkrijgen van het ontslag, in het kwartaal, waarin zijn diensttijd eindigt, als plaatsvervanger kan optreden. Aan den anderen kant beweerde men, dat de voorsteller zijn doel voorbijstreeft door den leeftijd der plaatsvervangers, thans op 35 jaar en 40 jaar (voor gediende soldaten) bepaald, op 34 jaren te willen vaststellen. Zulke plaatsvervangers waren uit een bepaald oogpunt te oud. Het militair belang brengt mede, dat de plaatsvervanger bij zoodanig korps kunne worden ingedeeld als men nuttig oordeelt. Een man nu van 34 of 35 jaren, die nimmer te paard gezeten heeft, kan niet meer een goed cavalierist of artillerist worden. Een middenweg scheen dus hier raadzaam, die namelijk om den uitersten leeftijd, waarop een plaatsvervanger nog wordt aangenomen, op 30 jaar te stellen. Zodoende werd het doel van den heer VAN BAAR genoegzaam bereikt en daarentegen niet te ver gegaan, in eene andere richting. Men moest toch de plaatsvervangings of absoluut afschaffen of behouden; maar niet ze in naam laten bestaan, om ze tegelijkertijd, zooals het gevolg zou zijn van het voorstel der Regeering, als het ware feitelijk onmogelijk te maken.

In dit beweren, dat door den leeftijd tot 25 jaren te beperken, de plaatsvervangings bijna onmogelijk werd gemaakt, heerschte, naar het gevoelen van andere leden, groote overdrijving. Zelfs al wordt het militiecontingent op 14 000 man gebracht, blijven er jaarlijks nog 10 000 voor den dienst geschikte jongelieden over; hetgeen voor 5 jaar of tot het 25ste jaar, na aftrek van de verliezen door sterfte enz., een getal van 43 000 geeft. Daaronder zijn 90 pct. ongehuwden, dat is ruim 38 000 man, waaruit voor de vervanging geput kan worden. Wanneer men in aanmerking neemt, dat het tegenwoordig getal dergenen, die plaatsvervangers of nommervwisselaars stellen, voor de vijf lichten slechts 9300 bedraagt, heeft men dan niet het recht over verregaande overdrijving te klagen, als gezegd wordt dat door het regeeringsvoorstel de plaatsvervangings zoo goed als onmogelijk wordt gemaakt? Het is zelfs zeer de vraag, of niet de meeste der tegenwoordige plaatsvervangers, waarvan het totaalcijfer 6700 bedraagt, onder den leeftijd van 25 jaren zijn. Daaromtrent ware het wenschelijk eenige inlichtingen van de Regeering te ontvangen. Blijft het contingent op het tegenwoordige cijfer bepaald, dan wordt het getal ongehuwden, waaruit voor de vervangings geput kan worden, ruim 48 000. Men kan dan nog veel minder van feitelijk afschaffen spreken.

Het voorstel der Regeering is, volgens deze leden, een stap in de goede richting en op dat voorstel moet dus ook niet worden afgedongen. Absolute afschaffing van alle vervangings is nu eenmaal, met de Grondwet in de hand, onmogelijk; maar beperking blijft mogelijk. Er moet iets gedaan worden. Niet om aan de beweging een einde te maken, die met opzicht tot het vraagstuk der plaatsvervangings in den lande is ontstaan: deze vrij kunstmatig in 't leven geroepen beweging zou wel, als zoovele anderen, haar eigen dood sterven. Maar eensdeels moeten in de gelederen der militie, zal ze haar karakter van militie zuiver behouden, buiten de kaders, niet zoovele manschappen voorkomen, ouder dan 25 jaar. Anderdeels vordert het belang zoowel van het Nederlandsche als van het Indische leger, dat een gedeelte van hen, die dienen willen, niet als plaatsvervangers in dienst treden, maar zich vrijwillig voor den dienst verbinden. Door aan alle menschen, die ouder dan 25 jaar zijn, de gelegenheid te ontnemen om als plaatsvervanger in dienst te treden, vermeerdert men de stof, waaruit die beide legers voor een deel hunne vrijwilligers en hun kader moeten verkrijgen. Men vergete daarbij niet, hoe hoogst wenschelijk het zou zijn, dat het denkbeeld verwezenlijkt kon worden der oprichting van een afzonderlijk korps, enkel uit vrijwilligers samengesteld, en dat, zooals de Grondwet het uitdrukt, naar de omstandigheden in en buiten Europa dienen kan. Om velerlei redenen dus vordert, naar dit gevoelen, 's lands belang de aanneming van de door de Regeering voorgestelde beperking. Ook de voorstanders der absolute afschaffing zouden zich, zonder iets te kort te doen aan hunne beginselen, zeer goed daarmee kunnen vereenigen, omdat het een stap is in hunne richting.

§ 4. *Amendement van de heeren VAN DER SCHRIECK en STIELTJES.* Vele leden

toonden zich met de algemeene strekking van dit amendement ingenomen. Zij zagen daarin een eersten stap tot de vestiging van militiedistricten, zooals men die in Duitschland kent, en waarvan de voordeelen voor het populariseeren van 's lands verdediging, voor het gemakkelijk maken der mobilisatie en voor het aanmoedigen van verbroedering tusschen de manschappen van hetzelfde district, niet konden worden ontkend. Tevens zou daardoor aan alle willekeur bij de indeeling der miliciens een einde worden gemaakt, zoodat bijv. niet meer een Limburger, gedurende den tijd zijner eerste oefening, naar een bataljon, dat in Zeeland garnizoen houdt, zou kunnen worden gezonden. Twijfel werd echter geopperd, of het stelsel wel zou kunnen worden toegepast op andere wapens dan dat der Infanterie. Ook zouden, indien dat stelsel goed werken zou, daarbij nog vele andere bepalingen moeten worden gevoegd, zooals dat in ieder district een depot van kleeding en wapenen zou moeten worden gevestigd, waardoor het bij mobilisatie mogelijk werd de opkomende miliciens in het district behoorlijk uit te rusten. Ook onderstelde men dat het in de bedoeling der voorstellers lag, dezelfde indeeling des Rijks ook voor de schutterijen te doen werken, zoodat, in geval van mobilisatie, ook de schutters van ieder district in of nabij hunne woonplaats zouden vereenigd worden en dus een onderlinge aansluiting van militie- en schutterkorpsen mogelijk wierd. Eigenlijk had men dus hier slechts eene voorloopige schets van een stelsel, dat uitwerking verdiende. Tegen het localiseeren der militie pleitte, volgens sommigen, dat bij de aanneming van dat stelsel, de miliciens van provinciën, die buiten de verdedigingslijn liggen, ingeval van oproeping der verlofgangers niet zouden opkomen. Daartegen werd echter aangevoerd, dat wanneer de miliciens bij mobilisatie dadelijk in hun district gekleed en gewapend, en dus ook in troepen ingedeeld en aan de krijgstuicht onderworpen konden worden, er meer kans was, dat zij de standplaats van hun korps zouden bereiken dan wanneer ieder hunner geïsoleerd den weg daarheen moest trachten te vinden.

In het oog van andere leden was de strekking van dit amendement niet volkomen duidelijk, hetgeen waarschijnlijk ook daaraan toe te schrijven was, dat de voorstellers niet in de gelegenheid zijn geweest hun denkbeeld toe te lichten, of daarvan hebben afgezien. Ook naar dit gevoelen kon het hoofddoel van het amendement geen ander zijn dan te voorkomen, dat ingeval van mobilisatie, de onderdeelen van het leger hunne miliciens zouden moeten ontvangen uit geheel verschillende deelen des lands, waardoor verwarring en tijdverlies ontstaan. Daarom wil men de militie localiseeren. Men wil dat bijv. een korps, in Friesland in garnizoen, zijne lotelingen steeds ontvangt uit Friesland, niet uit Limburg of Noordbrabant. Dit doel kan niet anders dan worden toegejuicht. Maar wordt het door het amendement bereikt? Zal niet juist tengevolge der toepassing van den laatsten volzin van het gewijzigde art. 7, het tegendeel plaats hebben van hetgeen de voorstellers beoogen? Indien toch die bepaling als regel moest gelden, zou, wanneer aan eenig onderdeel van het leger een andere garnizoensplaats werd aangewezen, dit onderdeel, volgens de wet, zijne miliciens altijd moeten blijven ontvangen uit zijn oud militiedistrict, waarvan het ver verwijderd kan zijn. Werd bijv. een regiment, thans in Friesland in garnizoen, verplaatst naar Zeeland of Gelderland — een geval dat zich herhaaldelijk heeft voorgedaan — dan zou het toch steeds zijn miliciens uit Friesland moeten ontvangen, en dit is juist wat de voorstellers willen voorkomen.

Door het amendement zou men, naar dit gevoelen, wat snelheid van mobilisatie betreft, — voor ons land een levensquaestie — van slechter conditie worden dan men thans is. Thans geldt reeds, zooveel mogelijk, de regel, dat elk infanteriekorps zijn miliciens ontvangt uit het gedeelte des lands, waar het zich in garnizoen bevindt. Dit behoeft men derhalve, strikt genomen, niet meer bij de wet te bepalen, en daarvoor is ook eene verdeeling des lands in militiedistricten niet bepaald noodig. Zoodra een regiment vijf jaren achtereen in eenige landstreek garnizoen heeft gehouden, bestaat het tegenwoordig van zelf grootendeels uit miliciens tot die landstreek behoorende. Maar wat geschiedt? De regimenten

worden verplaatst. En wanneer uit een regiment, dat vijf jaren in Friesland heeft gelegen en dat daardoor geheel of grootendeels uit Friesche miliciens samengesteld is, naar Arnhem vertrekt, wordt het verband verbroken en bestaat het in het eerste jaar uit vier Friesche en eene Geldersche lichting, in het tweede jaar uit drie Friesche en twee Geldersche lichteningen enz. Na vijf jaren is echter het verband hersteld. Het regiment bestaat dan weder uit Geldersche miliciens. Maar bij de regeling die de voorstellers verlangen, zou het verband nimmer meer te herstellen zijn. Het korps, dat zich in Arnhem bevindt, zou voortdurend zijn miliciens uit Friesland moeten ontvangen en de Friesche miliciens zouden naar Arnhem moeten gaan.

De fout ligt dus niet in de eerste plaats waar de voorstellers die zoeken, niet in de wijze van indeeling der militie, maar in het garnizoensstelsel, of liever in het gemis van een stelsel omtrent de garnizoenen. Een vaste regeling ten aanzien van dit punt moet voorafgaan. Men bepale dus eerst bij de wet, op welke wijze de groote hoofddeelen van het leger in het land gestationneerd moeten zijn. Dan heeft men een vaste basis. En wanneer men dan daarna nog bij de wet voorschrijft, dat elk dier groote hoofddeelen steeds hunne miliciens zullen ontvangen uit dezelfde landstroken, dan kan het doel, dat de voorstellers waarschijnlijk beoogen, bereikt worden.

Ook uit een ander oogpunt scheen de bepaling, dat »de militie uit elk district steeds bij dezelfde onderdeelen van 't leger wordt ingedeeld», minder doeltreffend. Zoo iets kon, insgelijks naar dit gevoelen, aangaan voor de infanterie, maar niet voor de andere wapens. Voor die wapens zijn, wat lengte en lichaamsbouw betreft, uitgezochte manschappen noodig. De bepaling zou tengevolge kunnen hebben, dat sommige van die wapens, ofschoon er over het geheel miliciens genoeg aanwezig waren, toch bij gebrek aan miliciens, niet behoorlijk zouden kunnen worden samengesteld.

Het amendement laat in het onzekere door welke autoriteit de verdeling in militiedistricten plaats heeft. Dit zal toch wel bij de wet bepaald moeten worden. Het amendement zwijgt over de grootte en het aantal der districten. Dienvolgens kan men ook niet beoordeelen hoeveel militieraden en militiecommissarissen meer noodig zouden zijn. Volgens de tegenwoordige wet kunnen er één militieraad en één militiecommissaris zijn in elke provincie, terwijl er twee kunnen zijn in groote provincien. Worden de districten van de voorstellers te klein en wordt het getal districten dus groot, dan zou de samenstelling van die militieraden nog al moeilijkheden kunnen opleveren, terwijl de militiewerkzaamheden zeer in omvang zouden toenemen. Daaromtrent dient men eenige zekerheid te hebben. Ook moet men weten, welke onderdeelen van het leger bedoeld worden. De groote onderdeelen van het leger steeds uit dezelfde landstreek aan te vullen verdient zeker aanbeveling, maar is het wel juist gezien dit beginsel ook tot zeer kleine onderdeelen uit te strekken?

De redactie van het artikel vond, wat de eenigszins vreemde uitdrukking betreft, dat de districten de grenzen der provincien eerbiedigen, vrij algemeen aanstoot. In die leemte ware echter gemakkelijker te voorzien doer het samen-trekken van den eersten en derden volzin, en dus te lezen: »*De provincien worden in districten verdeeld*» enz. Maar, werd gevraagd, wat was de eigenlijke reden dier bepaling? Waarschijnlijk zijn de voorstellers voorstanders van het thans vrij algemeen aangenomen stelsel om de werkzaamheden betreffende de loting, verdeling en bijeenbrenging van het contingent niet meer uitsluitend te doen plaats vinden provincies- en gemeentesgewijze, maar daarbij ook het district te betrekken. Met dit doel waarschijnlijk stellen zij voor, in elk district een militieraad en een militiecommissaris te doen optreden. Maar dit stelsel dient in een reeks van artikelen te worden uitgewerkt. De bestaande wet is toch op eene geheel andere regeling gebaseerd, en wil men dus geen verwarring stichten, dan kan men niet, te midden van het oude stelsel, ééne bepaling als het warè invoeegen tot een ander stelsel betrekking hebbende.

Voor zoover deze bedenkingen aan de voorstellers van het amendement in hunne

afdeelingen werden medegedeeld, gaven zij reeds eenig voorloopig antwoord. Men had, zeiden zij, hunne bedoeling verkeerd begrepen. Zij wilden niets anders dan een in hun oog hoogstnuttig beginsel hebben vastgesteld, maar wisten zeer goed, dat dit beginsel niet volkomen in werking kon treden, zonder dat zeer wezenlijke veranderingen in ons militaire stelsel gemaakt en zelfs de wet op de militie in onderscheiden opzichten herzien werd. Naar hun gevoelen moest al dadelijk aan de periodieke verwisseling van garnizoenen, die zij een ongerijmden maatregel noemden, een einde worden gemaakt. Vaste standplaatsen moesten, in verband met de territoriale indeeling des lands, aan de onderscheidene korpsen van ons leger worden aangewezen. Daardoor zou al dadelijk een deel der gemaakte bezwaren vervallen. Volgens het denkbeeld, dat de voorstellers zich van de te vormen militiedistricten maakten, zou het niet slechts voor de infanterie, maar ook voor de artillerie mogelijk zijn de miliciens in te deelen bij het onderdeel van het leger, dat uit het district moet worden aangevuld. Dat in ieder district een depot van kleeding en wapenen voor de op te roepen miliciens aanwezig moest zijn, sprak van zelf. Welk voordeel het zou opleveren, wanneer bij mobilisatie der manschappen van ieder district, zelfs al ware het korps waartoe zij behooren verwijderd, gewapend en in geregelde troepen naar de standplaats van dat korps konden oprukken, behoefde geen betoog. Met opzicht tot de indeeling der districten en den in ieder district op te richten militieraad en militie-commissaris, stelden zij zich de nadere ontvouwing hunner denkbeelden voor, wanneer het hoofdbeginsel, dat zij in de wet op de militie gebracht wilden hebben, aangenomen was.

Intusschen bleven bij vele leden groote bezwaren tegen de aanneming van dit amendement, zooals het daar ligt, bestaan. Een goede territoriale indeeling van het Rijk, samenhangende met de organisatie van het leger, is, zoowel met het oog op de mobilisatie der militie als de goede regeling der requisitiën, een volstreekte behoefte. Dit punt is dan ook in de laatste jaren in de meeste landen met zorg geregeld. Men wees onder anderen op de Fransche wet van 24 Juli 1873. Bij ons hebben eenige proefnemingen plaats gehad, waardoor de zaak hoe langer hoe meer in verwarring is gebracht. Het is zaak, dat eindelijk ook hier te lande een goede regeling in 't leven trede. Bij het raadplegen der buitenlandsche wetten op dit punt, blijkt echter, dat de zaak niet zoo eenvoudig is als sommigen meenen; dat men met een enkele bepaling niet ver komt, maar dat een samenstel noodig is van bepalingen, die met elkander in verband staan.

§ 5. *Amendement van den heer TAK en van vijf andere leden.* In de meeste afdeelingen maakte men zwarigheid om tot het onderzoek van dit amendement over te gaan, daar het door de Kamer bij de onlangs gehouden beraadslaging over de militiewet, niet als zoodanig is aangenomen en dus ook niet is toegelicht. Op de aanmerking echter, dat die toelichting te vinden is in het rapport der Commissie van enquête naar den toestand der koopvaardijvloot, stapten de meeste leden over dit formeel bezwaar heen. Volgens dit rapport wordt het in stand houden van een Nederlandschen matrozenstand zeer benadeeld door de opheffing, bij de wet van 1861, van de vrijstelling der buitenslands zeevarenden. Het aantal der vrijwilligers uit dezen hoofde placht vroeger aanzienlijk te zijn en bedroeg in de jaren, die de opheffing vooraf zijn gegaan, 4 à 500 's jaars. Het laat zich zeer goed bevroeden, dat tengevolge der opheffing het aantal Nederlandsche matrozen is afgenomen, ofschoon ook nu nog de bepaling in werking is, volgens welke de manschappen der zeemilitie in gewone tijden vergunning verkrijgen tot uitoefening van de buitenlandsche zeevaart en visscherij (art. 156 der militiewet). Uit dat oogpunt dus beveelt zich het amendement aan. Intusschen heerschte twijfel over de ware beteekenis van den laatsten volzin van het nieuwe art. 5a. Men kon de bepaling in dien zin opvatten, dat ook boven het cijfer, voor de sterkte der zeemilitie bepaald, zou kunnen worden gegaan, in welk geval het dienen bij de militie te lande aanmerkelijk zou kunnen worden verzaard. Nu reeds melden zich jaarlijks veel meer personen voor de zeemilitie aan, dan de 1000 man, welke de Regeering volgens het aanhangig voorstel van wet voortaan

zou kunnen heffen. (Zie Memorie van Toelichting tot hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor 1876, bladz. 14.) Een deel wordt jaarlijks afgewezen, Zou dit voortaan, althans voor de buitenslands zeevarenden, *in geen geval* kunnen plaats hebben? Ook scheen het amendement in zoover onvolledig, omdat daarin niets voorkomt omtrent de wijze, waarop buitenslands zeevarenden moeten bewijzen, dat zij als zoodanig te beschouwen zijn. De wet van 1827 behelsde in art. 91 *hh* daaromtrent bepalingen. Het zou toch geheel verkeerd zijn, dat personen, die niets met de zeevaart te maken hebben, door het uitzicht op korteren diensttijd aangelokt, zich bij de zeemilitie konden laten inlijven, zonder daarop een bij de wet toegekend recht te hebben. Aan den anderen kant kwam het aan sommigen wenschelijk voor, dat als manschappen der zeemilitie niet enkel buitenslands zeevarenden werden aangenomen, maar ook meer algemeen bewoners onzer zeedorpen of ook personen die de Zuiderzee bevaren, en daarom wel eens, als slechts binnenvaart uitoefenende, soms minder in aanmerking komen.

Te dezer gelegenheid werd er de aandacht op gevestigd, dat jongelieden, die zich op jeugdigen leeftijd naar Indië begeven en daar in de eene of andere betrekking blijven, wanneer hun diensttijd voor de militie daar is, en zij niet persoonlijk opkomen of zich laten vervangen, als onwilligen worden beschouwd, ook dan als hunne overkomst niet wel mogelijk is. Dit was te meer hard, omdat de wet de zonen van in Nederlandsch Indië gevestigde Nederlanders, die herwaarts komen om hunne opvoeding in het moederland te doen plaats hebben, van den militiedienst vrijstelt.

Aldus vastgesteld den 10den Junij 1876.

STIELTJES.

OLDENHUIS GRATAMA.

DE ROO VAN ALDERWERELT.

DE BIEBERSTEIN.

WYBENGA.

VOORGESTELD AMENDEMENT OP HET ONTWERP TOT WIJZIGING
DER WET VAN 19 AUGUSTUS 1861, BETREKKELIJK DE
NATIONALE MILITIE.

AMENDEMENT OP WETSONTWERP ZITTING 1874—1875, 138, n°. 7,
EN ZITTING 1875—1876, 22, n°. 2.

ART. 1. De eerste zinsnede van art. 1 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), wordt gelezen als volgt:

»De sterkte der militie gaat het getal van 63 500 man niet te boven.»

ART. 2. De eerste zinsnede van art. 2 wordt gelezen als volgt:

»Jaarlijks geschiedt eene lichte, het getal van 12 700 man niet te boven gaande"

verder als in het ontwerp.

Tusschen art. 2 en 3 te voegen een nieuw artikel:

»ART. 2a. »Na elke tienjarige volkstelling worden de contingenten, in art. 1 en 2 uitgedrukt, bij wet in evenredigheid gebracht met het veranderd cijfer der bevolking.»

Toelichting.

Bij bovenstaand amendement, art. 1 en 2, wordt het jaarlijksch contingent, bij vergelijking met het bestaande, vermeerderd met 1700 man. De bevolking is sedert de tienjarige telling van 1859, die bij het vaststellen der wet van 1861 de laatste was, toegenomen met omstreeks 15½ pct. De verhooging van 1700 man houdt daarmede nagenoeg gelijken tred.

Deze verhooging legt dus eigenlijk geen zwaarder last op de bevolking.

Art. 2a strekt tot voortdurende toepassing van het beginsel, dat aan de wijziging van art. 1 en 2 ten grondslag ligt.

HAFMANS.

WIJZIGING DER WET VAN 17 JULI 1869 TOT REGELING VAN HET ONDERWIJS BIJ DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

TWEEDE VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS OVER HET BOVENGENOEMD ONTWERP VAN WET.

Het nader afdeelingsonderzoek der Regeeringsvoordracht betreffende de regeling van het onderwijs bij de Koninklijke Militaire Academie heeft de volgende uitkomsten opgeleverd.

§ 1. *Voorafgaande opmerkingen.* Nagenoeg algemeen kon men de houding, die de Regeering omtrent deze gewichtige aangelegenheid in den laatsten tijd heeft aangenomen, niet goedkeuren. Nadat op het einde van 1874 een voordracht was gedaan tot het brengen van aanmerkelijke wijzigingen in de wet op de Militaire Academie van 1869, welke voordracht nog de mede-onderteekening van den Minister van Oorlog, Generaal WEITZEL, droeg, werd van de zijde der Kamer een uitvoerig Verslag opgemaakt, waarin het vraagstuk van de opleiding voor den officiersrang van verschillende zijden beschouwd en bepaalde vragen aan de Regeering gedaan werden. Daarop werd door de Regeering eene Memorie ingezonden, die, naar het heette, dat Verslag beantwoordt, maar het eigenlijk ignoreert, althans ter zijde stelt. Wel wordt in den aanhef dier Memorie de juistheid van vele beschouwingen van het Verslag erkend, maar tevens wordt beweerd, dat die beschouwingen tot geheel tegengestelde conclusiën moeten leiden, waarom de Ministers dan ook het op den voet volgen daarvan niet oirbaar achten, en zich, geheel los daarvan, in eene aanwijzing begeven van hetgeen zij als het eigenaardig karakter der militaire opvoeding beschouwen. Daargelaten nu nog dat het ingewikkeld verwijt, alsof men dezerzijds uit *juiste* beschouwingen geheel tegengestelde, dat is *onjuiste* of *verkeerde* gevolgtrekkingen zou hebben gemaakt, wel door een enkel voorbeeld had mogen worden gestaafd, is zoodanig ter zijde stellen der in de afdeelingen gemaakte bedenkingen moeielijk overeen te brengen met den eisch van gemeen overleg tusschen de Regeering en de Volksvertegenwoordiging. De wisseling van schriften over een aanhangige wetsvoordracht wordt op die wijze geheel overtollig, of draagt althans de vrucht niet, die men daarvan verwachten mag.

Te meer werd men door de Memorie van Beantwoording teleurgesteld, omdat de daarin toegezegde aanwijzing van het eigenaardig karakter der militaire opleiding en wat daaruit volgt, alles behalve duidelijk is en geenszins door een zeer logischen gedachtengang uitmunt. Om te bewijzen, dat men hier niet te veel zeide, werd op een aantal zinsneden van de eerste bladzijden der Memorie van Beantwoording gewezen. Zoo leest men o. a. op bladz. 2, alinea 4, »dat de leeftijd van 19 tot 22 jaar, in den regel, als een uiterste grens is te beschouwen om in het werkelijke militaire leven, dat is in de gelederen van het leger, handelend

op te treden". Daarom — de Memorie zegt het niet, maar uit den samenhang laat zich afleiden dat het de bedoeling is — moet de opleiding aan de Militaire Academie beginnen op een leeftijd, waarop een volledige cursus op de hogere burgerschool niet kan zijn afgeloopen. Maar hoe strookt daarmee art. 6 van het gewijzigd ontwerp, volgens hetwelk de toelating op de Academie nog op 18-jarigen leeftijd plaats heeft, dat is als de vijfjarige cursus der hogere burgerschool wel degelijk kan zijn doorlopen? Die leeftijd van 19 à 22 jaar wordt gevorderd, »omdat voor den militair, meer nog dan voor de meeste andere levensberoepen, de krachtige lichamelijke ontwikkeling, gepaard met het vormen van een zelfstandig karakter, op den voorgrond moet staan" (bladz. 2, alin. 5). Maar houdt dan de lichamelijke ontwikkeling met den 19- à 22-jarigen ouderdom op, en laat zich op eenigszins lateren leeftijd niet nog grootere zelfstandigheid verwachten? Vooral wat onmiddellijk volgt gaf aanstoot en was minder duidelijk: »Bij dat beroep (het militaire) mag geene abstracte inspanning tot beoefening van veelzijdige wetenschap uitsluitend worden doorgevoerd, zoodat die zou kunnen schaden aan een open en helder oordeel, bij het onbevangen, snél besluiten en handelen, waartoe de militair in de meest gewichtige omstandigheden kan worden geroepen en waarbij een opgewekt gemoed een eerste vereischte is, om energie en zelfstandigheid met volkomen eerbiediging van hogere bevelen te doen samengaan." Hoe, vroeg men, kan krachtig doorgezette beoefening der wetenschappen, van de exacte vooral, schaden aan een helder oordeel, aan een onbevangen en zelfstandig handelen? Daarom is aansluiting der militaire opleiding aan den volledige cursus der hogere burgerschool niet wenschelijk en niet mogelijk (alin. 1 van bladz. 2). Wordt dan voor de meeste andere beroepen, waarvoor de leerlingen der hogere burgerschool zich bestemmen, niet insgelijks een helder oordeel en een onbevangen en zelfstandig handelen vereischt? Zeer zeker is dit het geval met die leerlingen, waarvan de Memorie uitdrukkelijk gewaagt; zij namelijk, die, na het doorlopen der hogere burgerschool, op de Polytechnische school hunne studiën voortzetten en dan bijv. ingenieur van den waterstaat worden. Moet ook bij dien ingenieur niet »energie en zelfstandigheid met volkomen eerbiediging van hogere bevelen samengaan"?

Beter te begrijpen is het als de Memorie vervolgens drukt op de vorming van den militairen geest en het militair karakter, die bij de opleiding van den aanstaanden Officier op den voorgrond moet staan. Maar dat stuk gaat dan toch weder te ver, wanneer het als beginsel wil aangenomen hebben, dat »een ruim deel zoowel van de algemeene als speciale theoretische ontwikkeling naar den tijd moet worden overgebracht, dat de Officier in het leger handelend optreedt" (bladz. 3, alinea 1). Als zelfs die speciale theoretische ontwikkeling, waarop bedoeld wordt, zoo gemakkelijk gedurende den dienst bij het leger kan worden verkregen, waartoe dan een kweekschool voor wetenschappelijk gevormde Officieren?

Eindelijk heeft nog het slot van de alinea 5 van bladz. 3 de aandacht bijzonder getroffen. Daarin wordt als regel gesteld, dat voor de toelating op de Militaire Academie de kennis zal gevorderd worden, welke een jongeling verwerven kan, die met het beste gevolg de drie eerste jaren van den cursus eener hogere burgerschool doorloopen heeft. Tegelijk echter wordt, als men het gezegde wél begrijpt, te kennen gegeven, dat de aanstaande kandidaten voor de Academie zich niet in al de vakken, die op vele hogere burgerscholen reeds in de eerste drie jaren worden behandeld, behoeven te bekwamen. Integendeel moeten zij die ter zijde laten om des te degelijker, grondiger kennis in andere op te doen. De uit te zonderen vakken zijn scheikunde, natuurlijke geschiedenis, staats- en handelswetenschappen, benevens geschiedenis en letterkunde. Van deze worden, blijkens art. 2 van het gewijzigd wetsontwerp, alleen natuur- en scheikunde op de Militaire Academie gedoceerd. De Memorie gaat dus uit van het begrip, dat de eischen voor den candidaat eigenlijk nog lager kunnen worden gesteld dan het doorloopen van den driejarigen cursus medebrengt; dat de aanstaande kandidaten voor de Academie, zoo zij de hogere burgerschool bezoeken, beter doen bepaalde

lessen niet te volgen, en dat voor den wetenschappelijk gevormden Officier eenige kennis van de staats- en handelswetenschappen niet te pas komt. Waar en wanneer zal hij zich in die vakken bekwamen, of althans eenige elementaire kennis daarvan opdoen?

De aanmerking werd gemaakt, dat deze kritiek der Memorie van Antwoord wel eenigermate misplaatst is, omdat dit stuk de medeondertekening draagt van den Minister van Oorlog ENDERLEIN, en men thans met zijn opvolger, den heer KLERCK, te doen heeft. Het antwoord was, dat de laatste van zijn voorganger de quaestie heeft overgenomen in den stand, waarin zij zich bij diens aftreding bevond. Hij heeft daardoor in zekeren zin de Memorie van Beantwoording tot de zijne gemaakt, en zich, op eenige in zijne Nota van Wijzigingen aangeduide uitzonderingen na, geheel vereenigd met het bij die Memorie gevoegd gewijzigd wetsontwerp. Men mocht dus verlangen, dat hij alsnog, voor zooveel noodig, het eerste Verslag beantwoordde en tevens bepaald aangaf tot welke conclusien hem de beschouwingen leiden, welker juistheid in de Memorie niet werd ontkend. Tevens zou men het zeer wenschelijk rekenen, dat hij een volledige vergelijkende toelichting gaf van het later ingediend gewijzigd ontwerp. De Minister ENDERLEIN heeft dit verzuimd, en men is dien ten gevolge, gelijk bij de behandeling der artikelen zal blijken, omtrent de ware beteekenis van sommige in de wet van 1869 gemaakte veranderingen, in onzekerheid.

Dat men overigens bij dit tweede onderzoek zich niet geheel heeft kunnen onthouden van herhaling van hetgeen reeds in het vroeger Verslag voorkomt, vloeit uit den aard der zaak voort. Over 't algemeen echter gedroeg men zich, met opzigt tot de voornaamste hier in aanmerking komende vraagpunten, bij dit nieuwe onderzoek aan dat Verslag.

§ 2. *Opportuniteit van het Regeeringsvoorstel.* De vraag werd weder gesteld, of het goed en raadzaam ware nu reeds terug te komen op een wet van zoo jonge dagteekening als die van 1869. Alleen bij volstrekte noodzakelijkheid liet zich zoo iets rechtvaardigen. Kon deze geacht worden hier te bestaan? Een deel der leden antwoordde ook nu weder volmondig toestemmend. De wet van 1869 had niet aan het doel beantwoord. Het aantal adspiranten naar plaatsing op de Militaire Academie verminderde gestadig. In het vorig jaar waren er nog 48. In dit jaar, als men wel onderricht was en daaromtrent verlangde men gaarne inlichting, slechts 34 voor 121 opengestelde plaatsen. Bleeft die achteruitgang voortduren, dan zouden de gevolgen voor ons leger allernadeeligst zijn. Nu reeds had men, vooral ook in Indië, groot gebrek aan wetenschappelijk gevormde Officieren. Er was dus inderdaad *periculum in mora*. Nooit kon men te vroeg terugkeeren van een weg, die gebleken is verkeerd te zijn en niet tot het gewenschte doel te leiden.

De overige leden bleven van gevoelen, dat de voordracht voorbarig was en zich niet genoegzaam liet rechtvaardigen. Zij zouden straks op de vermindering van het aantal candidaten en de oorzaken daarvan terugkomen; maar wilden hier nog eens herinneren, dat de wet van 1869 eerst in 1872 in werking trad en dat de eerste volledige cursus op de Academie in het vorige jaar ten einde liep. Er is derhalve nog geen gelegenheid geweest, om over de werking van het nieuwe stelsel van opleiding een op goede gronden steunend oordeel te vellen. Moest men zich dus niet tweemaal bedenken, eer men dat stelsel liet varen en tot een geheel ander overging? Er is dubbel reden om voorzichtig te zijn, wanneer men zich voor den geest brengt wat tot het vaststellen der wet van 1869 heeft geleid. Het is van algemeene bekendheid, dat het Departement van Oorlog er slechts zeer noode toe is overgegaan om te breken met het stelsel van opleiding, dat sedert 1836 te Breda werd gevolgd. Het is daartoe als het ware gedwongen geworden door de ergerlijke tooneelen, die op de Academie hadden plaats gevonden. Reeds in 1866 was, behalve bij het Departement van Oorlog, de overtuiging algemeen, dat eene geheele hervorming van de Bredasche Academie noodig was. Eene Staatscommissie, grootendeels samengesteld uit oud-leeraren en oud-leerlingen der Academie (1) werd bijeengeroepen om te dienen van advies omtrent de in-

(1) Men vindt hunne namen op bladz. 11 van het vorig Voorloopig Verslag.

richting, welke de Academie behoorde te verkrijgen. Deze commissie adviseerde tot de aanneming van een stelsel, in hoofdzaak overeenkomende met dat van de wet van 1869. De toenmalige Minister van Oorlog, de generaal VAN DEN BOSCH, was echter huiverig tot eene zoo radicale hervorming over te gaan. Hij bepaalde zich tot eenige wijzigingen in het bestaande stelsel, waarvan hij echter de grondslagen behield. De ondervinding leerde evenwel spoedig dat die wijzigingen niet voldoende waren. De toestand der Academie bleef te wenschen overlaten; de toeloop van aspiranten verminderde. De opvolger van den Generaal VAN DEN BOSCH, Generaal VAN MULKEN, zelf oud-leeraar der Academie, kwam tot de overtuiging, dat eene geheele hervorming noodzakelijk was en diende de wet van 17 Juli 1869 in, die toen met instemming ontvangen werd en de goedkeuring van de groote meerderheid der Tweede Kamer verwierf. Heeft de toenmalige Regeering, heeft de toenmalige Kamer, heeft de Staatscommissie, hebben die alle gedwaald? Het is mogelijk, maar kan toch niet aangenomen worden, zonder dat men bewijzen levert, aan de ondervinding sedert 1872 ontleend, van de volstrekte onhoudbaarheid van het in 1869 aangenomen stelsel. Zoolang dit niet geschied is, zoolang er nog middelen bestaan om, met behoud van de grondslagen der in 1869 aangenomen regeling, de bezwaren weg te nemen, waartoe die regeling aanleiding geeft, zou het uit een politiek oogpunt niet verstandig en zeker ook niet in het belang der zaak zijn, thans weder af te breken wat nog zoo kort geleden, na zoo langdurig beraad, door in de zaak ervaren mannen werd opgebouwd. Men bleef dan ook van deze zijde van gevoelen, dat de tegenwoordige voordracht niet zou zijn ingezonden, indien men niet, blijkens in het vorig Voorloopig Verslag (bladz. 3) aangeduide verklaringen, bij het Departement van Oorlog vijandig gestemd was geweest en gebleven tegen de hervorming van 1869, zoodat men die hervorming reeds in 1872 en 1873 veroordeelde, toen het nog volstrekt onmogelijk was de daaruit voortgesproten gevolgen te beoordeelen.

§ 3. *Aangevoerde gronden om het verlaten van het stelsel van 1869 te rechtvaardigen.* De Minister WEITZEL gewaagde in zijn voordracht van drie hoofdgreven tegen de bestaande regeling van het onderwijs op de Militaire Academie, namelijk:

- a. onvoldoende kennis der cadetten, om daarop met vrucht te kunnen voortbouwen;
- b. in verband daarmee minder goede uitkomsten van het onderwijs;
- c. het te gering getal zich aanbiedende cadetten.

Ad a. Het beweren, dat de cadetten, nu het toelatingsexamen gelijk is aan het eindexamen der hoogere burgerschool, niet met genoegzame kennis zijn toegerust om daarop gedurende den leertijd op de Academie behoorlijk voort te bouwen, moet, naar veler gevoelen, inderdaad bevreemden. Als men bijv. het verslag omtrent het toelatingsexamen van 1874, in de *Staatscourant* van 5 November van dat jaar, in handen neemt, ziet men, dat de meerderheid der toen geëxamineerde candidaten voldoende bewijzen van bekwaamheid hadden geleverd, juist in die vakken, waarop het bij den wetenschappelijk gevormden Officier voornamelijk aankomt. Zoo was het, om niet van andere vakken te spreken, met rekenkunde, stekunde, meetkunde en de onderdeelen dier wetenschap, natuur- en scheikunde enz. Wat dit laatste vak betreft werd er in het Verslag der Commissie uitdrukkelijk bijgevoegd, dat de minderheid der candidaten, die niet had voldaan, voor een groot deel bestond uit de zoodanigen, *»die de lessen op de 5de klasse der hoogere burgerschool niet hadden bijgewoond.»* Hoe kan men dan zeggen, dat de volgens het tegenwoordig stelsel opgeleide en toegelaten candidaten de voldoende kennis om daarop voort te bouwen niet bezitten?

Ad b. Ook aan het beweren, dat het onderwijs op de Academie zelve minder goede uitkomsten oplevert, was, volgens deze leden, weinig waarde te hechten. In § 3 van het vorig Voorloopig Verslag is daarover reeds een en ander gezegd. Maar bovendien heeft zich sedert eene merkwaardige omstandigheid voorgedaan. Den 15 Juni 1875 is door eene, overeenkomstig art. 8 der wet van 1869, benoemde commissie van militaire en burgerlijke personen verslag uitgebracht omtrent de eindexamens van de cadetten en van de 2de Luitenants der artillerie en genie, die hunne studiën aan de Applicatieschool hadden volbracht. Het was de eerste

maal, dat men in de gelegenheid was een volledig oordeel te vellen over het sedert de toepassing der wet van 1869 te Breda gevolgde stelsel van onderwijs. President der commissie was de Generaal WEITZEL. Deze was, toen hij zijn wetsvoorstel indiende, persoonlijk met de Academie geheel onbekend. Zijn presidentschap der commissie stelde hem in staat zich daaromtrent het noodige licht te verschaffen. En hoe was nu zijn oordeel en dat van de door hem gepresideerde commissie over de verkregen resultaten? Het verslag van 15 Juni, te vinden in de *Staatscourant* van 6 Augustus 1875, geeft het antwoord. Het luidt in alle opzichten, zoowel wat opvoeding als onderwijs betreft, hoogst gunstig. Het is genoegzaam hier de slotwoorden van dat verslag aan te halen, die aldus luiden:

»Het vorenstaande moge voldoende zijn om de indrukken, die het examen bij de commissie te voorschijn riep te doen kennen, en tevens om de reeds gedane mededeeling van *den algemeenen gunstigen indruk* door de meer bijzondere beschouwingen te staven.»

Na deze verklaring mag het wel onnoodig heeten langer stil te staan bij de afkeuring, die de Minister WEITZEL, toen hij de zaak niet van nabij kende, over het thans te Breda gevolgde stelsel van onderwijs heeft uitgesproken. Het mag zelfs bevreemden, dat zijne opvolgers zich stilzwijgend bij die uitspraak hebben nedergelegd. Men zou toch kunnen vragen, met welk gevoelen die opvolgers, en vooral ook de tegenwoordige Minister van Oorlog zich vereenigen: met het oordeel door den Generaal WEITZEL oorspronkelijk geveld, of met dat, waartoe deze, als president der examineerende commissie, na grondig onderzoek der zaak, gekomen is?

Het onderwijs te Breda zal wel niet volmaakt zijn; dat aan de hoogere burgerschool evenmin. Maar hoe was het dan gesteld met het vroegere onderwijs aan de Academie, en met het onderwijs aan die scholen, die zich voornamelijk ten doel stelden de jongelieden voor de Academie op te leiden? Werd het eerste niet vrij algemeen geestdoodend en bekrompen genoemd? Was men niet vrij algemeen van gevoelen, dat de Officieren, van de Academie herkomstig, die zich later door bekwaamheid hadden onderscheiden, zich op zoo gunstige wijze hadden ontwikkeld, *in weerwil* van de opleiding welke zij genoten hadden? En waren de scholen, die zich hoofdzakelijk bezighielden met het leveren van cadetten voor de Militaire Academie, niet algemeen onder den naam van *africhtingsscholen* bekend? Wat daarvan zij, tegenover de gunstige rapporten, die in 1874 en 1875 omtrent het onderwijs te Breda zijn ingebracht, gaat het niet meer aan, dat onderwijs gebrekkig of onvoldoende te noemen, tenzij daarvoor andere en betere gronden worden aangevoerd dan tot hiertoe het geval was.

Bovendien, zeide men, is niet voorbij te zien, dat de *opvoeding* nog van meer belang is dan het onderwijs. En juist de opvoeding laat thans weinig, liet vroeger alles te wenschen over. Het onmenskundige stelsel om kinderen van 14 jaren met jongelieden van 22 en 23 jaren, in één en hetzelfde gebouw samen te brengen — het stelsel dat men in hoofdzaak weder wil invoeren — had de gevolgen, die bij zulk een stelsel onvermijdelijk zijn. Er heerschte schijnbaar rust en orde, maar de tucht werd alleen gehandhaafd door onderdrukking van elke vrije beweging en door een stuitend verspiedingsstelsel, doodend voor den militairen geest en even vernederend voor hen, die het uitoefenden, als voor hen, die daaraan onderworpen waren. Op de Academie gebeurden vele zaken, die het daglicht niet konden zien, maar langen tijd bleek daarvan niets naar buiten. Toen men eindelijk, door de publieke opinie gedrongen, met het kloosterachtige stelsel van opvoeding moest breken, stortte geheel het kunstmatige gebouw spoedig ineen. De Academie werd toen weldra een toonbeeld van verwarring en de ongeregelheden namen hand over hand toe; de dood van een der jongelieden, ten gevolge van ondergane mishandeling, maakte eindelijk de handhaving van dit stelsel onmogelijk. Van soortgelijke schandalen is thans geen sprake meer. Aan de Academie hebben, onder het volle licht der openbaarheid, de meest ongestoorde rust en orde geheerscht. Het resultaat is verkregen, waarop de Staatscommissie op blad. 1 van haar rapport, als een gevolg van de invoering van het nieuwe stelsel, meende te moeten wijzen, toen zij zeide: »Wordt daarbij de leeftijd, waarop

de jongelieden kunnen worden toegelaten, hooger gesteld, dan mag verwacht worden, dat aan de Academie, in plaats van den kinderachtigen aard van knapen, die pas de kostschool hebben verlaten, de meer mannelijke geest van welopgevoede jongelingen zal heerschen, en dus ook het wetenschappelijk onderwijs en het toezicht op een geheel andere wijze geregeld zullen kunnen worden". Het onderwijs en het toezicht zijn op andere wijze geregeld. Het onderwijs wordt in ruimen en ontwikkelenden zin gegeven en onderscheidt zich gunstig van dat onder het oude stelsel, waarbij meest alles op geheugenwerk aankwam. En het toezicht is hoofdzakelijk een praeventief toezicht. In plaats van op straffen uit te zijn, tracht men door het opwekken van een edelen militairen geest straffen te voorkomen. Het lijdt geen oogenblik twijfel, of de cadetten, die tegenwoordig de Academie verlaten, hebben in militairen zin een veel betere opvoeding ontvangen dan de vroegere cadetten.

De leden, die zich gunstiger voor het Regeeringsvoorstel gestemd toonden, wilden niets afdingen op dit gunstig tafereel van den tegenwoordigen toestand der Militaire Academie, zoo wat onderwijs als opvoeding betreft. Volgens hen echter kon die gunstiger toestand niet enkel aan het volgen van het nieuwe stelsel toegeschreven worden. Onder een kleiner aantal kweekelingen zijn tucht en orde gemakkelijker te handhaven, dan wanneer men met honderde cadetten te doen heeft. Naarmate het aantal kweekelingen geringer is, kan ook het onderwijs op doeltreffender voet gegeven worden. Voor hen was het echter de hoofdvraag, of de ongelukkige toestand, waarin de Academie zich vóór het in werking komen der wet van 1869 bevond, een natuurlijk, onvermijdelijk gevolg was van het sedert 1836 in werking zijnde stelsel van opleiding. Die vraag konden zij niet toestemmend beantwoorden. Zij bleven van gevoelen, dat de plaats gehad hebbende achteruitgang te wijten was aan verkeerde keuze van het personeel, dat aan het hoofd der instelling stond en dus ook aan slecht beheer. Wanneer voortdurend aan mannen als de Generaals SEELIG en DELPRAT de leiding der Academie ware toevertrouwd gebleven, zou daarop zulk eene betreurenswaardige verwarving niet hebben geheerscht en zouden de ergerlijke tooneelen zijn voorgekomen, waarover men zich te beklagen heeft gehad. In een betere keuze van besturend personeel, niet in eene aansluiting van het onderwijs aan den vijfjarigen cursus der hoogere burgerschool had, naar dit gevoelen, het middel moeten worden gezocht om de Academie tot den vroegeren toestand van bloei terug te brengen.

Ad c. De vermindering van het getal cadetten, welke zich voor de Militaire Academie aanbieden, kon niet anders dan als een allerbedroevendst verschijnsel worden beschouwd. Maar had de Regeering recht dit verschijnsel zóó uitsluitend aan de regeling van 1869 toe te schrijven? Zou het zich ook niet hebben voorgedaan indien men het oude stelsel behouden had? Met opzicht tot het antwoord op die vragen bleef verschil van gevoelen heerschen. Van de eene zijde beriep men zich op hetgeen in § 2 van het vorig Verslag is gezegd omtrent andere meer algemeene oorzaken, waaruit de mindere toeloop naar de Academie zich laat verklaren. De neiging om zich voor den militairen dienst te verbinden is, ten gevolge van velerlei samenwerkende oorzaken, waaronder de toestand van ons krijgswezen en zekere bij het leger heerschende malaise mogen worden geteld, minder dan vroeger. De Academie verkeert sedert 1866 voortdurend in abnormale omstandigheden. Zelfs na de invoering van de wet van 1869 bleef onzekerheid bestaan, of de toelatingsexamens wel op den vastgestelden voet gehandhaafd zouden worden. En nu is het duidelijk, dat als de toelatingsexamens niet vaststaan, als het zich laat voorzien, dat daarin aanmerkelijke veranderingen zullen komen, iedereen huiverig is zijne kinderen te doen opleiden voor een zoo onwisse toekomst.

Van de andere zijde gaf men toe, dat de onzekerheid omtrent de handhaving van het in 1869 aangenomen stelsel nadeelig kon hebben gewerkt op het bezoeken der Academie; doch daarin lag de hoofdrede niet, dat het aantal candidaten zoo aanmerkelijk is verminderd. Die hoofdrede was geen andere, dan dat de eischen van toelating, ten gevolge van het aangenomen verband met den vijfjarigen cursus der hoogere burgerschool, zooveel strenger zijn geworden. Men moest zich de zaak voorstellen zooals zij werkelijk is. Uit welke klasse van ingezetenen komen

de cadetten voor de Academie gewoonlijk voort? Meestal zijn het zonen van nog werkelijk dienstdoende of gepensioneerde Officieren, die, om licht te bevroeden redenen, die zonen voor denzelfden stand willen hebben opgeleid, als waarin zij steeds hebben verkeerd. Die ouders en andere, wie de opleiding hunner kinderen tot Officier toelacht, bezitten in den regel beperkte geldelijke hulpmiddelen. Zij moeten er grooten prijs op stellen, dat hunne kinderen binnen den kortst mogelijken tijd na het verlaten van het ouderlijke huis en met de minstmogelijke kosten den Officiersrang kunnen verkrijgen. Vroeger was dit, ook wanneer men de Academie bezocht, binnen vier of vijf jaren mogelijk, thans niet meer. Een verblijf van minstens vijf jaren op de hoogere burgerschool moet voorafgaan eer aan toelating op de Academie te denken valt. Niet eens bestaat er overal, waar de ouders gevestigd zijn, een hoogere burgerschool. In dat geval moet men de jongelieden bij een der leeraren van zulk een school laten inwonen, wat groote geldelijke opoffering eischt. Daartegen deed men echter opmerken, dat er 34 hoogere burgerscholen in ons land bestaan, terwijl het getal der kostscholen, waarop de aanstaande cadetten vroeger hun opleiding ontvingen, niet meer dan 7 of 8 bedroeg. Vroeger was dus de gelegenheid om jongelieden in de plaats, waar de ouders gevestigd zijn, voor de toelating tot de Academie bekwaam te doen maken, minder ruim dan thans.

Dat de verhoogde eischen van toelating tot de Academie wel degelijk de hoofdreden was van de vermindering van het aantal cadetten werd door de tegenstanders van het stelsel van 1869 ook gestaafd door een beroep op hetgeen men met opzicht tot het Instituut voor de Marine ziet plaats hebben. Op dat instituut zijn de eischen van toelating minder hoog. Het Departement van Marine heeft weerstand geboden aan den drang, om ook het onderwijs op het Instituut met dat op de hoogere burgerschool in onmiddellijk verband te brengen. De kweekelingen worden op jeugdiger leeftijd toegelaten, niet zelden na enkel eene bijzondere lagere school te hebben bezocht. Hunne opleiding is daarom op het Instituut zelf niet minder grondig, want niemand zal aan onze aankomende Zee-officieren wetenschappelijken zin ontzeggen. En wat ziet men nu gebeuren? Dat, terwijl eenige jaren geleden het aantal aspiranten voor het Instituut te gering was, dit in den laatsten tijd het aantal te vervullen plaatsen verre overtreft. In dit jaar waren er, als men zich niet vergist, 121 aspiranten voor 48 plaatsen; ten verleden jare 48 voor 25 plaatsen. Daarin lag dan ook wel het bewijs, dat men niet aan verminderde neiging voor het militaire vak te denken had; want waarom zou dat verschijnsel zich alleen doen gevoelen met opzicht tot aanstaande Officieren der landmacht, niet ten aanzien der aanstaande Zee-officieren? Ook de loopbaan dezer laatsten is in de laatste jaren niet aantrekkelijker geworden.

Door voorstanders van het stelsel van 1869 werd geantwoord, dat het op hen een pijnlijken indruk maakte, het verlaten van dat stelsel te hooren aanprijzen, door het beroep op de noodzakelijkheid om de eischen van toelating tot de Academie lager te stellen. Dit beteekende toch met andere woorden, dat het gehalte der candidaten van minder belang was; dat de jongelieden, die zich langs den wetenschappelijken weg voor de betrekking van Officier wilden bekwaamen, zonder eenig bezwaar, in algemeene beschaving konden achterstaan bij anderen van hunnen leeftijd, en dat het er alleen op aankwam, tot elken prijs een groot aantal cadetten aan de Academie te verzekeren. Dan ware het beter de Academie geheel op te heffen. Dit denkbeeld werd zelfs door enkele leden in eene afdeeling niet zoo verwerpelijk geacht. Huns inziens zou men met opleiding bij de korpsen, althans voor de niet bepaald wetenschappelijke wapens, kunnen volstaan, mits hoogere eischen gesteld worden voor de benoembaarheid tot Hoofdofficier.

De opleiding bij de korpsen werd door velen als een der hoofdredenen beschouwd, waarom de Militaire Academie minder bezocht werd, ofschoon anderen deden opmerken, dat die opleiding vroeger, toen de Academie een groot aantal kweekelingen telde, evenzeer plaats vond. In de laatste jaren, zeide men, was het uiterst gemakkelijk langs den aangeduiden weg Officier te worden. Die weg is bovendien aangename en minder kostbaar. Eenmaal Officier, staan de kwee-

kelingen der Academie, die moeilijke studiën hebben volbracht, met de vroegere onderofficieren, die slechts een uiterst licht examen hadden af te leggen, wat de vooruitzichten voor de toekomst betreft, volkomen gelijk. Voor beiden bestaat slechts het vooruitzicht om, na 25 jaren in de subalterne rangen te hebben doorgebracht, eindelijk tot Hoofdofficier te worden benoemd op een traktement, dat, de groote verplichte uitgaven in aanmerking genomen, veel lager is dan dat van de meeste hoofdambtenaren bij een Departement van algemeen bestuur. Is het dan wonder dat het getal aspiranten voor zulk eene betrekking niet groot is en dat slechts enkelen aan de Academische opleiding boven die bij de korpsen de voorkeur geven?

Hierbij komen nu nog twee gebreken, in de wet van 1869 zelve gelegen. Vooreerst is het cijfer der jaarlijksche bijdrage van de cadetten, dat daarbij weder op *f* 600 werd gesteld, te hoog. De Regeering heeft dit ingezien en bij haar wetsontwerp de bijdrage tot *f* 300 verminderd. Zij had, meende men, wel tot *f* 200 kunnen afdalen. Zelfs waren er leden, die, evenals vroeger, van gevoelen waren, dat onder de bestaande omstandigheden de bijdrage geheel moest worden afgeschaft. Verder komt zeer in aanmerking de verkeerde regeling van het toelatingsexamen, op welk gebrek insgelijks bij de vroegere behandeling der wet met nadruk is gewezen. Wie zich thans voor Breda wil voorbereiden, moet, wanneer hij althans in het bezit wil zijn van het diploma van goed volbrachte studiën aan de hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, in Juli examen doen in al de vakken van het eindexamen, en dan in September van hetzelfde jaar het toelatingsexamen afleggen, dat ook weder over al die vakken loopt. Het behoeft geen betoog, dat dit kort opeenvolgen van twee soortgelijke, langdurige examens uitermate afmattend is en de jongelieden afschrikt.

§ 4. *Wat is er te doen om, met behoud van het stelsel der wet van 1869, de bezwaren weg te nemen, die daartegen bestaan?* Uit den aard der zaak werd deze vraag door de leden, die met het stelsel van 1869 gebroken wilden hebben, niet opzettelijk besproken. Naar het oordeel der overigen is wegneming van het straks vermelde hoofdbezwaar, in het dubbel examen, zoo kort achter elkander, gelegen, zeer goed denkbaar. Men kon als beginsel aannemen, dat het diploma van het eindexamen op de hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus toelating geeft tot de Academie. Daartegen werd echter tweeeerlei bezwaar geopperd. Zoodanige dwang aan de cadetten opgelegd om, vóór zij zich als zoodanig aanmelden, de hoogere burgerschool tot den einde toe af te loopen, streed met het hier te lande heerschend beginsel van leervrijheid en sloot den toegang tot de Academie voor de jongelieden, wier ouders buiten de gelegenheid zijn hunne zonen de lessen dier instelling zooveel jaren achtereen te laten volgen. Men antwoordde, dat het eindexamen ook kan worden afgelegd door hen, die de hoogere burgerschool niet hebben bezocht, en dat dus bij de aanneming van het diploma als voorwaarde van toelating de vrijheid om zich de vereischte kundigheden te verschaffen waar en hoe men dit goed vindt, onaangerand bleef. Maar bovendien moest het maken van deze bedenking verwonderen, zoo kort nadat de Kamer de wet op het hooger onderwijs heeft aangenomen. Volgens die wet geeft het getuigschrift omtrent het met goed gevolg afleggen van het eindexamen bij een gymnasium toelating tot de hooge school, of liever tot het verwerven van de daar verkrijgbare academische graden. Waarom zou het diploma der hoogere burgerschool niet evengoed over toelating kunnen beslissen als dat van het gymnasium? Het tweede bezwaar was, dat de hoogere burgerscholen niet alle dezelfde richting volgen. Bij de eene domineert het letterkundig, bij de andere het wiskundig element. Dit heeft invloed op de eindexamens. Gevallen zijn zeer denkbaar, dat het diploma geenszins voldoende geschiktheid voor het ontvangen van militair onderwijs bewees. Daartegen deed men opmerken, dat deze moeilijkheid uit den weg ware te ruimen door het diploma dan alleen als voorwaarde van toelating te doen gelden, wanneer daaruit bleek, dat de candidaat in die bepaalde vakken had voldaan, die den grondslag uitmaken voor de latere studiën aan de Militaire Academie. Het voldoen in de wiskunde zou bijv. als onvermijdelijk noodzakelijk kunnen worden

gesteld. Men kon ook voorschrijven, dat alleen in zulke bepaalde vakken een examen van toelating zal worden afgenomen, waardoor de ongelegenheid, aan het dubbel examen verknocht, wel niet geheel weggenomen, maar toch aanmerkelijk verminderd zou worden. Eenig toelatingsexamen zal toch, ook bij het aannemen van het stelsel der geldigheid van de diploma's, allicht gehouden moeten worden, al ware het slechts voor de rangregeling der cadetten.

Alverder zouden voor de bevordering der Officieren bij keuze examens kunnen worden ingesteld, toegankelijk voor alle Officieren, waar zij hunne opleiding ook ontvangen, maar die uit den aard der zaak minder moeilijkheden zullen opleveren voor hen, die een academisch onderwijs genoten hebben, dan voor degenen, die bij de korpsen zijn opgeleid. De bevorderingen bij keuze zullen op die wijze, zoo als billijk is, het deel worden van hen, die de beste studiën hebben gemaakt, het meest ontwikkeld zijn.

Voorts zou, als in vele andere landen, een vaste verhouding moeten worden aangenomen voor het getal Officieren uit de korpsen en uit de Academie te trekken.

Blijkt het dat deze maatregelen niet genoeg baten en dat werkelijk de kostbare en langdurige voorbereiding een hinderpaal is voor het bezoeken der Academie door zonen van minder bemiddelde ouders, dan zou men kunnen overgaan tot de oprichting van Rijkswegen van *scholen voor aspirantcadetten*. Men zou namelijk eenige voorbereidende scholen kunnen oprichten voor jongelieden van 14—18 jaren, die daar tegen een geringe bijdrage zouden worden gehuisvest, gekleed en gevoed, en de lessen zouden volgen van de hoogere burgerschool van de plaats, waar de school is opgericht. Al werd zulks niet opzettelijk bepaald, zouden die voorbereidingscholen bij voorkeur moeten openstaan voor zonen van Officieren of van andere ouders, die te weinig vermogen bezitten om aan hunne kinderen een kostbare opvoeding te geven, maar die dan toch een of meer hunner tot Officier willen zien opleiden. Vier of vijf zulke scholen, op onderscheiden punten des lands gevestigd, zouden zeker meer dan genoegzaam zijn voor het doel. Men zou met ééne daarvan de proef kunnen nemen.

Eenige voorstanders van het beginsel der wet van 1869 voegden er nog twee opmerkingen bij, namelijk:

1°. En met het oog op de algemeene belangen, en met het oog op dit meer speciaal militair belang, is wijziging der wet op het middelbaar onderwijs dringend noodig. Toenemend wordt door deskundigen op die wijziging aangedrongen. Over de richting waarin zij moet plaats hebben, schijnt men het vrij wel eens te zijn. Vrij algemeen wordt inkrimping verlangd van het getal leervakken, waarin op de hoogere burgerschool onderwijs wordt gegeven, en meer in 't bijzonder van het getal vakken, waarin examen wordt afgelegd; voorts wijziging der bepaling, dat het diploma gegeven kan worden al is het examen in een tweetal hoofdvakken onvoldoende geweest; eindelijk wijziging in het examenstelsel, vooral wat de provinciale commissiën betreft, die men, indien dit mogelijk ware, door ééne enkele examineerende commissie zou willen zien vervangen. Wilde men, voegden sommigen er bij, tot elken prijs het stelsel behouden, dat de driejarige cursus aan de hoogere burgerschool de voorbereiding moet zijn voor de Militaire Academie, dan zou het overgangsexamen van den drie- tot den vierjarigen cursus zoodanig moeten worden ingericht, dat het bepaalde waarborgen aanbod voor het bezit der kundigheden, voor de toelating tot de Academie vereischt; met andere woorden, de Regeering zou meer rechtstreeks dan thans op dat overgangsexamen contrôle moeten kunnen uitoefenen. Wanneer de Regeering niet nog verder wil gaan en eene algeheele reorganisatie van middelbaar en lager onderwijs in onderling verband beproeven, zou door de aangeduide veranderingen in bestaande leemten worden voorzien. Zij ga dan daartoe in de eerste plaats over en brenge niet door voorbarige beslissing van een vraagstuk, dat, hoe men het ook opvat, in de regeling van het middelbaar onderwijs ingrijpt, de zaak uit haar geheel.

2°. Welke inrichting ook aan de Academie gegeven worde, zij zal nooit al de Officieren kunnen leveren, die voor het leger noodig zijn. Daarom is het van

belang het onderwijs bij de korpsen, dat thans veel te wenschen overlaet, in zoover vooral als het verkrijgen van den officiersrang langs dien weg te gemakkelijk is, goed te organiseren. Het best zou zijn ook deze wijze van opleiding bij de wet te regelen. Dan kan men de zaak in haar geheel overzien. Nu is de opleiding voor het kleinste deel der Officieren bij de wet geregeld, terwijl al het overige in de lucht hangt. Om geheel het vraagstuk met meer volledige kennis van zaken te kunnen beoordeelen, wenschten vele leden van de Regeering de volgende opgaven te ontvangen:

a. De totaalcijfers van het getal Officieren, dat, naar de berekening der Regeering, jaarlijks voor de verschillende wapens bij de legers in Nederland en in Nederlandsch Indië moet worden aangesteld om de officierskorpsen van die legers voltallig te houden. Er zou moeten worden bijgevoegd, hoevelen, naar de Regeering meent, uit de korpsen kunnen voortkomen; hoevelen eene academische opleiding moeten hebben genoten. Daar de oorlog in Atjeh uit den aard der zaak een grooten invloed moet hebben op eerstbedoelde cijfers, zou het de voorkeur verdienen een vroeger jaar, b.v. het jaar 1870, als grondslag te nemen.

b. Het getal Officieren dat in de laatste vijftien jaren, zoo van de Academie als van de korpsen, bij de verschillende wapens van de beide legers benoemd is; jaarsgewijze.

c. Het getal cadetten dat in de laatste 19 jaren jaarlijks op de Academie is toegelaten. Dit laatste om te kunnen beoordeelen, of werkelijk de verhouding tusschen het getal cadetten, dat op de Academie toegelaten en binnen den vastgestelden tijd tot Officier benoemd wordt, onder de werking der wet van 1869 ongunstiger is dan onder de vroegere regeling; tevens, in verband met het beweren, dat de gelegenheid tot opleiding voor de Academie vroeger ruimer was dan thans, opgave der inrichtingen of scholen, welke in die 19 jaren cadetten hebben geleverd en van het getal door elke daarvan aangebracht.

d. Behalve deze statistieke opgave wenschte men in twee der afdeelingen een overzicht te ontvangen van de wijze, waaop in andere rijken de opleiding tot den officiersrang is geregeld. Men had daarbij vooral het oog op Frankrijk en Engeland. In het vorig Verslag (bladz. 12 en 13) is een overzicht medegedeeld van het thans op dit punt in Pruisen heerschend stelsel. Dat overzicht wenschte men aangevuld te zien door de gegevens, die de Regeering omtrent de elders heerschende stelsels verzameld heeft. Men mag zich toch vleien dat zij niet tot het voorstellen van een aanmerkelijke wijziging in de wetenschappelijke opleiding onzer Officieren is overgegaan, zonder vooraf een blik over de grenzen te hebben geworpen.

§ 5. *Is, al wilde men het stelsel van 1869 verlaten, de voordracht der Regeering aannemelijk?* In twee der afdeelingen trad men niet in een kritiek van het wetsontwerp in 't algemeen, maar meende men zich te kunnen gedragen aan hetgeen deswege in het vorig verslag is gezegd. Over de afwijkingen van het oorspronkelijke ontwerp stelde men zich voor bij de behandeling der artikelen een en ander in 't midden te brengen. In de andere afdeelingen werden opnieuw de volgende hoofdbezwaren tegen deze voordracht ingebracht.

I. De hoofdstrekking der wet is om den leeftijd van toelating op de Academie te bepalen op het tijdperk tusschen den aanvang van het 15de en het volbrengen van het 18de jaar, en om, in verband daarmee, de eischen van kennis bij de toelating te verminderen. De cursus zal vier jaren duren. Daar echter vele der cadetten, evenals vroeger, een jaar langer aan de Akademie zullen blijven, zullen de oudsten 23 jaar tellen. Is dit — men herhaalde de vraag met aandrang — een practische regeling? Is het niet een fout, zoowel uit een paedagogisch als uit een opvoedkundig oogpunt, jongelieden van zoo verschillenden leeftijd in één gebouw bijeen te brengen, waar voor allen, zoo wat onderwijs als tucht betreft, dezelfde of althans weinig verschillende regelen zullen moeten worden gevolgd? Gesteld, men verkreeg weder, als vroeger, een groot aantal cadetten — wat, zoolang de vooruitzichten niet verbeterd worden, altijd twijfelachtig blijft — bestaat er dan geen gevaar, dat de oude tooneelen van wanorde zich zullen her-

nieuwen? Het is toch, naar het gevoelen dezer leden, in den tegenwoordigen tijd niet meer mogelijk de oude wijze van bestuur, die door de Generaals SEELIG en DELPRAT werd gevolgd, waarop van de andere zijde gedurig wordt teruggevoerd, weder in te voeren. Men zal veel meer vrijheid moeten laten, en hoe zal die vrijheid werken op jongelieden van vijftien jaren, die nog niet meer dan schoolknappen zijn? Het stelsel om de jongelieden op zoo jeugdigen leeftijd aan dergelijke inrichting op te nemen, is, bedriegt men zich niet, in de meeste landen verlaten. Ook daarom stelt men er grooten prijs op van de Regeering het hiervoor bij § 4 gevraagd overzicht te ontvangen omtrent de regelen, in andere landen ten aanzien der wetenschappelijke opleiding van Officieren gevolgd.

II. Afgescheiden van deze algemeene bedenking, acht men het een gewichtig bezwaar, dat het programma der examens van toelating tot de Academie niet in de wet is opgenomen. Art. 6 der wet van 1869 geeft daaromtrent alle te verlangen zekerheid. Door de daarin voorkomende verwijzing naar art. 57 der wet op het middelbaar onderwijs worden de vakken aangeduid, waarover het toelatingsexamen loopen zal. Bij het tegenwoordig ontwerp wordt die zekerheid, die voor de ouders van zooveel belang is, ten eenenmale gemist. Het programma zal, volgens art. 7, door den Koning worden vastgesteld, op voordracht van den Minister van Oorlog. En nu is te meer reden om aan vaststelling bij de wet verre de voorkeur te geven, omdat uit den geheelen loop der zaak blijkt, dat de meeningen der opvolgende Ministers over dit belangrijke punt zeer hebben afgewisseld.

De Minister WEITZEL gaf in zijne Memorie van Toelichting een schets van de eischen van toelating, die hem noodig voorkwamen. Het heette toen, dat op die wijze het academisch onderwijs zich zou aansluiten aan het onderwijs bij de derde klasse der hoogere burgerschool. Dit was evenwel niet het geval, want in het programma waren vakken opgenomen, die in de derde nog niet worden onderwezen.

De Minister ENDERLEIN bracht enkele wijzigingen in het programma WEITZEL, wijzigingen, die volstrekt niet toegelicht waren en waartegen ten deele hetzelfde bezwaar als tegen het oorspronkelijk programma bestond.

De tegenwoordige Minister maakt weder nieuwe wijzigingen, die evenmin zijn toegelicht. Maar nu blijkt bovendien, dat hij het nog geenszins met zich-zelf eens is, of het programma, zooals het door hem is geformuleerd, onveranderd in wezen zal kunnen blijven. Men leest nu toch aan het slot van zijne Nota van Toelichting: »Het spreekt van zelf, dat, wordt de voorgestelde regeling bij de wet bekrachtigd, de vaststelling van het programma nog nader overleg met het bestuur der Academie vordert, dat de ondervinding ook daarin de wenselijkheid tot wijziging zal kunnen aantoonen, en dat bij overleg met den Minister van Binnenlandsche Zaken voor de aansluiting van het onderwijs op de hoogere burgerscholen, veranderingen kunnen noodig blijken.» Hieruit ziet men, dat het overleg met het bestuur der Academie nog slechts een voorloopig overleg is geweest, en dat met den Minister van Binnenlandsche Zaken nog in 't geheel geen overleg heeft plaats gehad. Bij de behandeling eener zaak, die in zoo nauw verband staat met de inrichting der bestaande scholen van middelbaar onderwijs, moest dan toch het Departement van Oorlog vóór alles wel in overleg treden met dat van Binnenlandsche Zaken. Zeer wenschelijk was het derhalve, dat de Minister het, na gehouden overleg, eerst met zich-zelf eens werd ten aanzien van het programma der examens van toelating en dan dit programma in de wet opnam.

III. Uit het wetsontwerp zijn door de voorgangers des tegenwoordigen Ministers en door hem al die bepalingen weggelaten, die in de wet van 1869 zijn opgenomen met het doel om aan het algemeen den waarborg te verschaffen, dat de wet bij de uitvoering stipt worde nageleefd en dat met name bij de examens geen gunstbetoon plaats vinde. Zoo zal, volgens art. 7, het toelatingsexamen niet meer worden afgenomen door eene commissie van burgerlijke en militaire

personen, maar die commissie worden samengesteld op de wijze als de Minister goedvindt. Zoo wordt in art. 9 de bepaling van de wet van 1869 weggelaten, dat de eindexamens *in het openbaar* worden afgelegd. Toch is openbaarheid der examens een beginsel, dat hier te lande in geen andere onderwijswet wordt gemist. Geen andere bepaalde reden werd door den Minister ENDERLEIN voor deze afwijking opgegeven dan een mogelijk gemis van localiteit; eene reden, die vrij zonderling klinkt als men in het oog houdt, dat hier niet zoozeer te denken is aan het bijwonen der examina door een talrijk publiek, maar aan de wenschelijkheid, dat, desverkiezende, door wien daarbij belang heeft, openbaarheid kan worden gegeven aan hetgeen op die examina voorvalt. Bovendien mag men vragen of de lokalen voor andere examineerende commissiën dan zooveel ruimer zijn dan die in het gebouw der Militaire Academie?

Alzoo: de toelatingsexamens niet geregeld bij de wet; geen openbaarheid der eindexamens; eenzijdig samengestelde commissiën van examen — waartoe dient, bij zulk een regeling een wet? Ware het dan niet veel eenvoudiger uit te maken, dat de Minister de zaak kan regelen naar goedvinden? Is hier niet een nieuw blijk van reactie tegen alle wettelijke regeling in militaire zaken? Men gaat niet te ver met dit te vragen. De wet van 1869 schijnt aan de opvolgende Ministers steeds een doorn in 't oog te zijn geweest. De oorspronkelijke Memorie van Toelichting erkent zelve, dat men daar reeds in 1872 — het *eerste* jaar van het in werking treden der wet — overtuigd was, dat zij niet dan slechte uitkomsten kon opleveren. Geen wonder, dat een wet, die van den aanvang af geen sympathie vond bij hen, die ze moesten uitvoeren, niet gelukkig heeft gewerkt. Evenwel is ook hier inzonderheid wettelijke regeling noodzakelijk. Toen het uitvoerend gezag de handen geheel vrij had is de Academie in een treurigen staat van verwarring gekomen. Het gebeurde onder den Minister ENDERLEIN is bovendien een bewijs, dat zelfs bij het bestaan van een wet, die geen meerdere waarborgen geeft dan die van 1869, onrechtmatige handelingen mogelijk blijven. Die Minister verschikte en verplaatste toch zoo lang de cijfers, verkregen door zes jongelieden, die in hoofdvakken niet hadden voldaan en daarom door de commissie voor het toelatingsexamen afgewezen waren, totdat hij hun een enigszins voldoende middencijfer had bezorgd. (1) Waar zulke handelingen kunnen

(1) De uitslag van het examen dezer jongelieden en van hem die hun onmiddellijk vooring, was als volgt:

Volgsnummer.	Namen.	Wis- en werktuigkunde.	Natuur- en scheikunde, nat. geschiedenis, cosmographie.	Aandr., gesch., staats- en handelsweten- schappen.	Talen.	Teekenen.	Exercereen.
35	N. N. (art.)	Voldoende. 6.	Ruim voldoende. 7.	Gering. 3.	Gering. 3.	Voldoende. 6.	Voldoende. 6.
36	N. N. (inf.)	Even voldoende. 5.	Onvoldoende. 4.	Onvoldoende. 4.	Even voldoende. 5.	Ruim voldoende. 7.	Onvoldoende. 4.
37	N. N. (inf. O. I.)	Onvoldoende. 4.	Onvoldoende. 4.	Ruim voldoende. 7.	Onvoldoende. 4.	Even voldoende. 5.	Even voldoende. 5.
38	N. N. (inf.)	Gering. 3.	Onvoldoende. 4.	Ruim voldoende. 7.	Voldoende. 6.	Even voldoende. 5.	Onvoldoende. 4.
39	N. N. (inf.)	Onvoldoende. 4.	Even voldoende. 5.	Gering. 3.	Voldoende. 6.	Ruim voldoende. 7.	Voldoende. 6.
40	N. N. (inf. O. I.)	Onvoldoende. 4.	Onvoldoende. 4.	Onvoldoende. 4.	Voldoende. 6.	Even voldoende. 5.	Ruim voldoende. 7.
41	N. N. (inf.)	Onvoldoende. 4.	Onvoldoende. 4.	Even voldoende. 5.	Onvoldoende. 4.	Even voldoende. 5.	Even voldoende. 5.

plaats vinden, bestaat er voorzeker meer reden om de waarborgen, die de wet kan geven, te versterken dan die te verzwakken. Wellicht zou uit dien hoofde eene bepaling aanbeveling verdienen, volgens welke niet mag worden afgeweken van de uitspraak der examencommissie. In elk geval wenschte men, dat alsnog, evenals in vorige jaren, het rapport der commissie van het laatste toelatings-examen, welk rapport door den vorigen Minister aan de openbaarheid is onttrokken, in de *Staatscourant* mocht worden gepubliceerd.

IV. De duur van den cursus wordt bij de laatste wijzigingsnota voor de cadetten van alle wapens op vier jaren gesteld. Intusschen erkent de tegenwoordige Minister, evenals zijn voorganger, dat vier jaren te lang is voor de infanterie en cavalerie. Drie jaren achten zij voldoende, en daarom wilde generaal ENDERLEIN de cadetten van deze wapens het vierde jaar als cadet-onderofficier bij de korpsen laten dienen. De tegenwoordige Minister wil hen echter het vierde jaar nog op de Academie doen verblijven, zoo het heet voor de practische opleiding. Feitelijk zal dit daarop nederkomen, dat zij een jaar in ledigheid doorbrengen, zich-zelfen en anderen vervelende. Derhalve zal men verkrijgen eene inrichting, waar knapen van 15 jaar en jongelieden van 20—23 jaar te zamen zijn gekazerneerd, en waar onder de oudsten eenigen zullen zijn, die hunne studien voleindigd hebben en dus waarschijnlijk een last zullen worden voor de overigen, die het moeielijkste gedeelte hunner studien nog hebben te volbrengen. Wat zal er op die wijze van de tucht en van het onderwijs worden?

V. Is een vierjarige cursus voor de infanterie en voor cavalerie te lang, voor de genie en artillerie schijnt zij, gelet op den tegenwoordigen omvang der studien, te kort. De burgerlijke ingenieurs moeten, na den vijfjarigen cursus van de hogere burgerschool te hebben gevolgd, minstens nog vier jaren te Delft blijven. In den militairen ingenieur wordt zeker niet minder kennis gevorderd; hij mag althans bij den burgerlijken ingenieur niet achterstaan. Nu brengt evenwel de Minister, die de Academie wil doen aansluiten aan de derde klasse der hogere burgerschool, de twee laatste jaren van deze naar de Academie over. Maar dan behoorde de academische cursus voor de cadetten der genie ook op zes jaren te worden gesteld. Hetzelfde zou het geval moeten zijn voor de cadetten der artillerie, wier studien, bij de groote uitbreiding, welke het technische gedeelte der artilleriewetenschap heeft verkregen, schier van evenveel omvang zijn als die van de cadetten der genie.

VI. Indien de Regeering een programma van het toelatingsexamen in de wet opneemt, zal het noodig zijn, bij de toelating te vermelden, in hoever het van het overgangsexamen van de derde tot de vierde klasse der hogere burgerschool verschilt, of daarmede overeenkomt. Het aanschouwelijkst zou dit kunnen geschieden door de mededeeling van een tabel, die aan de eene zijde de vakken van het overgangsexamen der hogere burgerschool en daartegenover de vakken van het toelatingsexamen vermeldt. Tot grondslag zou daarbij echter niet het onderwijs op hogere burgerscholen met driejarigen cursus, maar dat der drie eerste jaren van de school met vijfjarigen cursus moeten worden genomen. Omtrent het programma, door den Minister in zijne Nota van Toelichting opgenomen, is in elk geval nadere opheldering noodig. Men stelde zich voor op de bijzonderheden daaromtrent bij het betreffende wetsartikel terug te komen; maar vroeg hier reeds in 't algemeen: welke is de reden dier wijzigingen van het vorig programma, en waartoe dient de mededeeling dezer soms zeer onbeduidende afwijkingen, wanneer het, blijkens de slotwoorden der Nota van Toelichting, zeer goed mogelijk is, dat daarin later veel grootere wijzigingen zullen worden gebracht?

Ten slotte werd nog eene meer algemeene bedenking in 't midden gebracht. De Minister beroept zich in zijne Nota van Toelichting herhaaldelijk op het bestuur der Academie. Maar nu meende men te weten, dat de laatst afgetreden gouverneur zeer tegen het stelsel van den Minister gestemd was, en vrij algemeen wordt daaraan de zeer ongewone maatregel toegeschreven, dat die gouverneur, midden in een academischen cursus, op pensioen is gesteld. Men meende evenwel

ook te weten, dat te Breda eene commissie vergaderd is geweest, uit Officieren en burgerleeraren der Academie bestaande, en dat deze uitvoerige rapporten over den toestand der Academie, de middelen tot verbetering en het plan van den Minister heeft uitgebracht. Heeft die commissie het plan van den Minister, zooals het bij deze voordracht ontwikkeld is, goed- of afgekeurd? In welken zin heeft zij goedgekeurd? Daar alle vroegere stukken van dien aard ter griffie der Kamer zijn gedeponneerd, zou men gaarne ook deze stukken, desnoods alleen voor de leden, ontvangen.

Art. 1. In het vorig Voorloopig Verslag is er reeds op gewezen, dat ook, indien de academische cursus voor de aanstaande 2de Luitenants der artillerie en genie vier jaren duurt, eene Applicatieschool tot voortzetting hunner studiën, alvorens zij bij hun wapen den dienst aanvaarden, onontbeerlijk is. Die bedenking bleef onbeantwoord. Intusschen zou als de wet, zooals zij daar ligt, werd aangenomen, daarin van de Applicatieschool, in de wet van 1869 uitdrukkelijk vermeld, geen sprake meer zijn.

Art. 2, lit. b. In eene afdeeling meende men, dat hier, in plaats van *»de theoretische en toegepaste mechanica»*, moest gelezen worden: *beginselen der werktuigkunde en der mechanische technologie*.

Lit. f. In het oorspronkelijk ontwerp werd van Nederlandsche *taalkunde* gesproken. De Minister ENDERLEIN liet in zijn gewijzigd ontwerp dat vak geheel weg. Thans is daarvoor Nederlandsche *letterkunde* in de plaats gekomen, zonder dat dit, al ware het slechts met een enkel woord, wordt toegelicht. Nu verliest men niet uit het oog, dat, volgens het programma van het toelatingsexamen, de aspirant met de taalkundige gronden van het Nederduitsch bekend moet zijn; maar evenzeer is dit in dat programma het geval met de taalkundige gronden van het Fransch, Engelsch en Hoogduitsch (Memorie van Beantwoording bladz. 4, lit. g), en toch wordt onder de op de Academie te onderwijzen vakken voor die drie talen *de taalkunde* opgenomen. Waarom, wat de Nederlandsche taal betreft, alles afhankelijk gemaakt van de vóór het toelatingsexamen verkregen kennis; voor de vreemde talen niet? In een vijftienjarigen knaap kan men dan toch in den regel geen grondige taalkennis onderstellen. Of begrijpt men mischien, dat onderwijs in de letterkunde der moedertaal van zelf aanleiding zal geven om ook het taalkundig onderwijs voort te zetten? Maar als een en ander zoo goed samen kan gaan, zou het rationeel wezen ook in de letterkunde der drie vreemde talen onderwijs te doen geven. Dat dit tot de aesthetische ontwikkeling der jongelieden zou kunnen bijdragen, behoeft geen betoog.

Lit. n. Voor militaire wetboeken zijn militaire *wetten* in de plaats gekomen. In zoover de laatste uitdrukking meer omvat, schijnt dit eene verbetering. Maar waarom is het *oorlogsrecht*, dat in het oorspronkelijk wetsontwerp voorkwam, weggelaten? Voor een aanstaand Officier schijnt eenige kennis daarvan geenszins overbodig. De heer DEN BEER POORTUGAEL heeft er zich in het congres van het Institut de droit international op beroemd, dat het oorlogsrecht aan onze Militaire Academie gedoceerd werd.

Overigens bleven vele leden het een zeer wezenlijke leemte achten, dat, nu het onderwijs op de Militaire Academie zich zou aansluiten niet aan den vijfjarigen, maar aan den driejarigen cursus der hoogere burgerschool, onder de vakken, waarin op de Academie onderwijs gegeven moet worden, niet de gronden van de gemeente-, provinciale en staatsinrichting van Nederland opgenomen zijn. De ondervinding leerde maar al te zeer, dat sommige onzer militaire bevelhebbers, zelfs dan wanneer zij een hooger rang bekleeden, geen helder begrip van den eigenlijken aard onzer staatsinstellingen hebben. Men dacht daarbij aan de bekende instructie voor de Vestingcommandanten. Nu verloor men bij deze en andere opmerkingen niet uit het oog, dat art. 2, zooals het thans weder zou worden geredigeerd, uitbreiding der daarin voorkomende aanwijzing van vakken door den Koning mogelijk maakt. Maar waar de noodzakelijkheid dier uitbreiding nu reeds in het oog valt, mag men het op zulk een latere Koninklijke beschikking niet laten aankomen.

Art. 3. De aanmerking, dat in het stelsel der wet de vierjarige cursus voor de kadetten, tot de wapens der infanterie en cavalerie behoorende, te lang, voor die der artillerie en genie te kort zou zijn, werd hier met aandrang herhaald.

Art. 6. Het Nederlandschap dat voor den aspirant-cadet wordt vereischt, kan niet wel anders dan in den staatsrechterlijken zin worden opgevat. Intusschen worden daardoor de zonen van sommige ingezetenen van onze koloniën en overzeesche bezittingen uitgesloten; hetgeen naar veler meening noch wenschelijk, noch billijk is te achten. Ware het daarom niet beter naar het Nederlandschap van art. 5 van het Burgerlijk Wetboek te verwijzen, of door eene omschrijving aan de uitdrukking *Nederlander* dien zin te geven?

In eene afdeeling verklaarde men zich tegen het behoud van het laatste lid van het artikel betrekkelijk de plaatsing in bijzondere gevallen op de Academie ook van vreemdelingen, hoezeer niet bestemd om later den Staat als Officier te dienen. Die bijzondere gevallen zouden wel hoogst zeldzaam voorkomen. Deden zij dit, dan gaf de bepaling aanleiding tot altijd zooveel mogelijk te vermijden gunstbetoon.

Art. 7. Op nieuw werd op de verkeerdheid gewezen, dat de bepaling van art. 6 der wet van 1869 is weggevallen, volgens welke de commissie voor het afnemen van het toelatingsexamen ook uit burgerlijke personen moet bestaan. In die commissie is, met het oog op sommige vakken van het examen, het burgerlijk element onmisbaar. Uitsluiting zou het peil van het examen, dat toch zooveel lager wordt gesteld dan bij de wet van 1869, nog meer kunnen doen dalen.

De aanmerking werd herhaald, dat het programma van het toelatingsexamen in de wet moest worden opgenomen. In eene afdeeling deed men echter opmerken, dat bij de beraadslaging over de wet op het hooger onderwijs, het stelsel om de examen-programma's in die wet op te nemen, veroordeeld is.

Voor zoover men thans het programma van het toelatingsexamen kent, of liever uit de vergelijking van de Memorie van Antwoord van den Minister ENDERLEIN (bladz. 4) en de Nota van Wijzigingen van den tegenwoordigen Minister moet opgemaakt, laat het vrij wat te vragen over.

Zoo had de Minister ENDERLEIN, onder lit. *u*, tot de rekenkunde betrekkelijk, gesproken van »*de evenredigheden*». Deze Minister wenscht te lezen: »*de evenredigheden met hare toepassingen*». Waar werd ooit onderwijs in de leer der evenredigheden gegeven zonder toepassing?

Uit het programma ENDERLEIN laat de tegenwoordige Minister lit. *d*, de *natuurkunde*, vervallen. Om welke reden?

Lit. *e* van het programma ENDERLEIN luidt: »*de algemeene geschiedenis, waarvan meer in het bijzonder de oude en middengeschiedenis tot den Munsterschen vrede, de vaderlandsche geschiedenis in haar geheel*».

De tegenwoordige Minister wenscht te lezen: »*de algemeene geschiedenis, waarvan meer in het bijzonder de oude, midden- en nieuwe geschiedenis tot den Munsterschen vrede, en de vaderlandsche geschiedenis*».

Dit moet waarschijnlijk zijn: de oude en midden-geschiedenis en de nieuwe geschiedenis enz. Maar waarom behoeven de cadetten, bij hunne toelating, niets te weten van het tijdvak na 1648? Wat beteekent de weglating van de woorden: »*in haar geheel*», achter vaderlandsche geschiedenis? Zooals de zin gesteld is, heeft het bovendien den schijn alsof men de vaderlandsche geschiedenis slechts beschouwd wil hebben als een deel van de algemeene geschiedenis, waarop meer bijzonder gelet zal worden. Is dit de bedoeling, en is het goed aan de vaderlandsche geschiedenis een zoo ondergeschikte plaats toe te kennen?

In lit. *f* van het programma ENDERLEIN wordt alleen gewaagd van »*de gronden der wis- en natuurkundige aardrijkskunde*». De tegenwoordige Minister laat »*gronden*» weg en spreekt van eene natuurkundige aardrijkskunde, meer bijzonder van Nederland en zijne koloniën. Gaat dit wel aan?

De reden, waarom het laatste lid van art. 6 der wet van 1869 is weggelaten, betrekking hebbende tot het voorkeur geven, bij gelijke kennis, aan dengene, die in gymnastiek en schermen bedreven zijn, wordt niet medegedeeld.

Art. 8, alin. 1. Eenige leden wilden de verplichting der toegelaten cadetten om den Staat te dienen, in plaats van tot vier, tot tien jaren hebben uitgestrekt. Zij zouden desnoods bij de reserve kunnen worden geplaatst. Anderen zouden het billijker vinden, dat de cadet ten allen tijde van zijne verplichting om te dienen kon worden ontslagen, mits hij of de zijnen de kosten zijner opleiding op de Academie ten volle terugbetaalden. — De redactie van deze zinsnede is door de inlassching der woorden *waarin hij haar* — dat is de hoedanigheid van cadet — *bezit*," vrij zonderling geworden.

Alin. 2. De aanmerking van het Voorloopig Verslag, dat deze bepaling niet wel is overeen te brengen met art. 67 der Grondwet, volgens hetwelk de wet de gevallen moet aanduiden, waarin door den Koning dispensatie van wetsbepalingen kan worden verleend, bleef onbeantwoord.

Art. 12. Waarom is de bepaling der wet van 1869 wegens het verleen van pensioen aan de burgerleeraren weggevallen?

Art. 13. De aanmerking van het Voorloopig Verslag, dat men hier eene soortgelijke bepaling mist als die van art. 41 der wet op het middelbaar onderwijs, volgens welke de bijdragen der kweekelingen in 's Rijks schatkist worden gestort, bleef zonder gevolg. Evenzoo is geen poging gedaan om het daar vermelde bezwaar weg te nemen, tegen de vrijstelling van de betaling der bijdrage *naar de omstandigheden*". Dit kon tot willekeur of gunstbetoon leiden. De wet van 1869 beveelt het vaststellen door den Koning van regelen voor die vrijstelling. Men ziet niet goed in, waarom niet nog een stap verder zou kunnen worden gegaan, namelijk opneming dezer regelen in de wet zelve. Men zou bijv. de vrijstelling kunnen beperken tot de zonen van Officieren of ambtenaren, die minder dan zeker bedrag aan traktement of pensioen genieten, of ook van de zonen van weduwen van Officieren of ambtenaren kunnen spreken.

Art. 14. Het mag bevreemden, dat geenerlei gewicht is gehecht aan de bedenking van het Voorloopig Verslag omtrent de wijze, waarop het inwendig bestuur der Academie zou worden geregeld. Men blijft van gevoelen, dat die regeling, althans wat de hoofdzaak betreft, moet plaats hebben bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur, en dat de afwijking in dit opzicht van de wet van 1869 niet wel te rechtvaardigen is.

Art. 17. Gaarne zag men aangetoond, op welke wijze de Regeering zich voorstelt bij aanneming van hare tegenwoordige voordracht, twee zoo tegenstrijdige stelsels omtrent toelating en onderwijs der cadetten, als dan gedurende eenige jaren op de Academie zouden heerschen, zonder stoornis neven elkander te doen werken.

In plaats van de artt. 5 en 6 moeten hier de artt. 6 en 7 worden aangehaald. Aldus vastgesteld den 21sten Juni 1876.

LENTING.
MIRANDOLLE.
GODEFROL
NIERSTRASZ.
DE ROO VAN ALDERWERELT.

NADERE HERZIENING DER WET VAN DEN 28sten AUGUSTUS
1851 (STAATSBLAD N°. 129), REGELENDE DE MILITAIRE
PENSIOENEN BIJ DE LANDMACHT, EN INTREKKING
DER WET VAN DEN 8sten JUNI 1864
(STAATSBLAD N°. 68).

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is de wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), tot regeling der militaire pensioenen bij de landmacht, gewijzigd bij de wetten van 9 December 1851 (*Staatsblad* n°. 151), 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 159), 24 December 1863 (*Staatsblad* n°. 166), 6 April 1869 (*Staatsblad* n°. 40), en bij art. 4 der wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64), nader te herzien en in verband daarmede de wet van 8 Juni 1864 (*Staatsblad* n°. 68) in te trekken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. 1. De wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), zooals die luidt na de daarin bij de wetten van 9 December 1851 (*Staatsblad* n°. 151), 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 159), 24 December 1863 (*Staatsblad* n°. 166), 6 April 1869 (*Staatsblad* n°. 40), en bij art. 4 der wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64) gebrachte veranderingen, wordt nader gewijzigd, in voege als bij de volgende paragrafen is aangewezen:

§ a. De staten A en B, behoorende bij die wet, worden vervangen door de staten A, B, C en D, bij deze wet gevoegd.

§ b. Tusschen de artt. 19 en 20 wordt gevoegd het volgende

Artikel 19 bis. »Het pensioenbedrag, waarop de Officier aanspraak heeft, wordt verhoogd met vijf en zeventig gulden voor elk jaar verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën.

»Is dit verblijf zes maanden of meer geweest, dan wordt ook de heen- en terugreis als verblijf aangemerkt.

»Bij de berekening van den duur van dit verblijf wordt een geheel jaar gesteld, indien het eindcijfer de helft of een grooter gedeelte van een jaar oplevert; voor een kleiner gedeelte wordt niets genoten.

»Over den diensttijd, recht gevende op deze verhooging, wordt het pensioen genoten volgens het bedrag, op staat C aangewezen voor den rang waarin de Officier moet worden gepensionneerd.

»De vermelde verhooging wordt mede toegekend bij de regeling van het pensioen van burgerlijke ambtenaren, die vroeger bij de landmacht in dienst waren, voor zooverre daardoor niet wordt overschreden het maximum van pensioen, waarop zij als burgerlijk ambtenaar aanspraak hebben.»

§ c. Aan het slot van art. 25, sub a, vervallen de woorden: »mits de belanghebbenden niet meer tot den actieven dienst bekwaam en geschikt zijn.»

§ d. Tusschen de artt. 25 en 26 wordt gevoegd het volgende

Artikel 25 bis. »Wij behouden Ons voor, de gepensioneerden beneden den rang van Officier in tijden van oorlog of gevaar op te roepen, om, na daartoe geschikt te zijn bevonden, weder in dienst gesteld te worden.

»Het pensioen van den Officier of mindere, die, zonder geldige redenen, ter beoordeeling van den Minister van Oorlog, aan die oproeping niet voldoet of zich aan de wederindienststelling onttrekt, wordt, op diens uitspraak, geschorst.

»Deze schorsing neemt aanvang met den dag, waarop de betrokken gepensioneerde moest opkomen, maar niet opgekomen is, en eindigt met dien, waarop de gepensioneerden die aan de gemelde oproeping hebben voldaan, bij *algemeenen maatregel* van hunne verplichting tot den dienst worden ontslagen.»

§ e. De tweede zinsnede van art. 42 wordt gelezen als volgt:

»Dezelve zijn echter niet toepasselijk op de betrekkingen van *hoofdopzichter en opzichter van fortificatiën, magazijnmeester der artillerie van de 3de klasse geen Officier zijnde, conducteur der artillerie, schrijver bij het Departement van Oorlog, opperwachtmeester bij het wapen der marechaussee en hospitaalgeëmployeerde*, voor zooveel de laatstgemelde met den graad van onderofficier of korporaal is gelijkgesteld.»

§ f. Tusschen de artt. 44 en 45 wordt gevoegd het volgende

Artikel 44 bis. »De bepalingen van art. 19 *bis*, betreffende de toekenning van verhooging van pensioen aan Officieren, ter zake van verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën, zijn mede van toepassing op de militairen beneden den rang van Officier, met dien verstande, dat deze verhooging voor onderofficieren *vijftien gulden* en voor korporaals en minderen *zeven gulden en vijfzig cents* voor elk jaar bedraagt, en dat over den diensttijd, recht gevende op deze verhooging, het pensioen wordt genoten volgens het bedrag op staat D aangewezen voor den graad of de betrekking, waarin de belanghebbende moet worden gepensionneerd.»

ART. 2. De wet van den 8sten Juni 1864 (*Staatsblad* n°. 68) wordt ingetrokken.

Slotbepalingen.

ART. 3. Deze wet treedt den 1sten Januari 1877 in werking.

De wijzigingen, bij art. 1 vastgesteld, worden geacht den 1sten October 1851 te zijn ingegaan, doch blijven buiten invloed op het bedrag der pensioenen vóór den 1sten Januari 1877 verleend. Zij zijn mede niet toepasselijk op vroeger toegekende *tijdelijke* pensioenen, die, krachtens de artt. 23 en 45 der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), opnieuw *tijdelijk* of wel *voortdurend* toegestaan zullen worden.

De bij § d van art. 1 dezer wet vastgestelde bepalingen zijn niet van toepassing op militairen beneden den rang van Officier, die vóór den 1sten Januari 1877 uit den dienst zijn ontslagen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

STAAT A. Staat van het bedrag der pensioenen van de Officieren der landmacht en van hunne weduwen en kinderen.

Luit.-Generaal *f* 3,250, weduwe en kinderen *f* 1,400; Generaal-Majoor *f* 2,750, w. en k. *f* 900; Kolonel *f* 2,250, w. en k. *f* 800; Luit.-Kolonel *f* 1,700, w. en k. *f* 700; Majoor *f* 1,500, w. en k. *f* 600; Kapitein (Ritmeester) *f* 1,400, w. en k. *f* 500; 1ste Luitenant *f* 700, w. en k. *f* 400; 2de Luitenant *f* 550, w. en k. *f* 400.

STAAT B. Staat van het bedrag der pensioenen van militairen, beneden den rang van Officier en van hunne weduwen en kinderen.

Hoofdpzichter van fortificatiën *f* 600, weduwe en kinderen *f* 275; Opzichter van fortificatiën, 1ste, 2de en 3de klasse, resp. *f* 500, *f* 450 en *f* 400, w. en k. *f* 250, *f* 225 en *f* 210; magazijnmeester der artillerie, 3de kl. geen Officier zijnde *f* 450, w. en k. *f* 225; conducteur der artillerie, 1ste, 2de en 3de kl., resp. *f* 400, *f* 350 en *f* 250, w. en k. *f* 210, *f* 190 en *f* 150; schrijver bij het Dept. v. O., 1ste, 2de en 3de kl., resp. *f* 500, *f* 450 en *f* 400, w. en k. *f* 250, *f* 225 en *f* 210; opperwachtmeester der marechaussee *f* 450, w. en k. *f* 225; adjudant-onderofficier en wachtmeester der marechaussee, resp. *f* 360, w. en k. *f* 190; sergeant-majoor (opperwachtmeester) en brigadier der marechaussee, resp. *f* 300, w. en k. *f* 170; sergeant (wachtmeester) en marechaussee, resp. *f* 250, w. en k. *f* 150; korporaal en trompetter der marechaussee, resp. *f* 175, w. en k. *f* 100; soldaat van alle wapens *f* 150, w. en k. *f* 90.

STAAT C. Staat van het bedrag, waarnaar de pensioenen der Officieren van de landmacht moeten worden berekend, over de jaren, die zij voor verhooging van pensioen wegens verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën in aanmerking komen.

Luit.-Generaal *f* 3,000; Generaal-Majoor *f* 2,400; Kolonel *f* 1,800; Luit.-Kolonel *f* 1,500; Majoor *f* 1,300; Kapitein (Ritmeester) *f* 900; 1ste Luitenant *f* 600; 2de Luitenant *f* 500.

STAAT D. Staat van het bedrag, waarnaar de pensioenen der militairen beneden den rang van Officier moeten worden berekend, over de jaren, die zij voor verhooging van pensioen wegens verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën in aanmerking komen.

Hoofdpzichter van fortificatiën *f* 500; Opzichter van fortificatiën, 1ste, 2de en 3de klasse, resp. *f* 425, *f* 350 en *f* 300; magazijnmeester der artillerie van de 3de kl., geen officier zijnde *f* 400; conducteur der artillerie, 1ste, 2de en 3de kl., resp. *f* 250, *f* 225 en *f* 200; schrijver bij het Depart. v. O., 1ste, 2de en 3de kl., resp. *f* 450, *f* 375 en *f* 300; opperwachtmeester der marechaussee *f* 400; adjudant-officier en wachtmeester der marechaussee, resp. *f* 250; sergeant-majoor (opperwachtmeester) en brigadier der marechaussee, resp. *f* 200; sergeant (wachtmeester) en marechaussee, resp. *f* 150; korporaal en trompetter der marechaussee, resp. *f* 120; soldaat van alle wapenen *f* 100.

MEMORIE VAN TOELICHTING OP VORENSTAAND WETSONTWERP.

§ 1. Op gelijke gronden als zijn voorganger is de ondergeteekende overtuigd, dat de militaire pensioenen bij de landmacht en de verhooging dier pensioenen wegens verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën nadere regeling behoeven.

Het daartoe strekkend ontwerp van wet beoogt:

1°. Verhooging der pensioenen,
voor de Opper- en Hoofdofficieren, tot op de helft van het activiteitstraktement;
voor de Kapiteins (Ritmeesters), met *f* 200;
voor de 1ste Luitenants, met *f* 100;
voor de 2de Luitenants, met *f* 50;
voor de minderen, in het genot zijnde van een vast jaarlijksch traktement, tot op de helft van dat traktement; en
voor de minderen, dagelijksche soldij genietende, dooreen genomen, tot op een bedrag, 't welk het thans bepaalde bedrag met bijna de helft overtreft.

2°. Toekenning van verhooging van pensioen voor verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën,
aan de Officieren van alle rangen *f* 75;
aan de onderofficieren *f* 15; en
aan de korporaals en minderen *f* 7,50 per jaar;
zoals bij de wet van 1 April 1875 (*Staatsblad* n°. 33), voor de zeemacht is vastgesteld.

3°. Toekenning van recht op pensioen aan de militairen beneden den rang van Officier; waartegenover hun de voor Officieren reeds bestaande verplichting wordt opgelegd, om, daartoe opgeroepen, in tijden van oorlog of gevaar weder in dienst te treden; een en ander overeenkomstig hetgeen dienaangaande bij gemelde wet voor de zeemacht bepaald is.

4°. Opneming in de pensioenwet van de categorie: hoofdopzichters van fortificatiën; ingesteld bij 's Konings besluit, dd. 31 December 1874, n°. 4.

5°. Intrekking der wet van 8 Juni 1864 (*Staatsblad* n°. 68), waarbij aan de Officieren van de landmacht, voor ieder jaar verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën, op het pensioen een toelage wordt verleend à *f* 25.

§ 2. Art. 1, § a.

Staat A. Volgens dezen staat worden de pensioenen der Officieren, over het geheel genomen, met ongeveer $\frac{1}{7}$ van het tegenwoordig bedrag, dat der weduwen en kinderen van Officieren, voor iederen rang met *f* 100 vermeerderd.

Staat B. De hoofdopzichters van fortificatiën, hierboven bedoeld, zijn in dezen staat opgenomen.

Uithoofde van de vele en gewichtige diensten, welke door de leden beneden den rang van Officier van het wapen der marechaussee worden bewezen, worden hunne pensioenen, graadsgewijze, een graad hooger gesteld dan thans is bepaald. Dat korps, zoo moeielijk compleet te houden, heeft aan dergelijke verbetering van vooruitzichten behoefte. Ook vordert de billijkheid, dat de pensioenen der marechaussee zooveel mogelijk die der rijksveldwacht nabijkomen, aangezien beider dienst nagenoeg gelijk is.

De pensioenen der militairen beneden den rang van Officier — vast traktement en soldij genietenden door elkander gerekend — worden met ruim $\frac{1}{3}$ van het tegenwoordig bedrag verbeterd, terwijl die hunner weduwen en kinderen mede iets hooger zijn voorgesteld.

Staten C en D, in verband met art. 1, §§ b en f. Ten opzichte der verhooging van pensioen, wegens verblijf in militairen dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën, is bepaald, dat over den tijd, op die verhooging recht gevende, het

eigenlijk pensioen zal worden genoten naar de reden van het thans bestaande bedrag.

Het genot dezer verhooging van pensioen zal voor de Officiëren van de landmacht altijd uitzondering blijven, omdat slechts betrekkelijk weinigen hunner bij het Indisch leger kunnen worden gedetacheerd, en dan nog maar voor korten tijd. Het getal minderen, die, na in Indie te hebben gediend, zich verbinden bij het leger hier te lande, is mede zeer gering.

Art. 1. § e. In de tweede zinsnede van art. 42 moeten ook vermeld worden de betrekkingen van *hoofdopzichter van fortificatiën* en van *opperwachtmeester bij het wapen der marechaussee*, waarvoor, als zijnde zij van specialen aard, de helft van het vast jaarlijksch traktement als pensioen op staat B is uitgetrokken, en waarop, evenals op de andere in die zinsnede genoemde betrekkingen, de bepalingen van art. 19 dus niet van toepassing behooren te wezen.

Art. 3. Het voorschrift, dat de wijzigingen bij art. 1 van dit ontwerp vastgesteld, niet toepasselijk zullen zijn op vóór 1°. Januari 1877 verleende tijdelijke pensioenen, die later opnieuw *tijdelijk* dan wel *voortdurend* toegestaan zullen worden, is noodig, wijl zich anders het geval zou kunnen voordoen, dat van twee vóór de invoering dezer wet gepensioneerde militairen, — de een *voortdurend* en de andere *tijdelijk*, — de laatste, die de minste aanspraken heeft, naderhand in het genot zou kunnen geraken van een hooger pensioen dan de eerste geniet.

§ 3. Wordt het ontwerp goedgekeurd, dan zullen de financieele gevolgen hierop neerkomen :

Het gezamenlijk bedrag der te betalen pensioenen aan Officiëren en militairen beneden dien rang, krachtens de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) verleend, beloopt thans jaarlijks ongeveer f 1,175,000

Waren zij volgens dit wetsvoorstel berekend, dan zou het bedrag zijn - 1,360,000

dus meer f 185,000

Het is duidelijk, dat eerst na verloop van een tien- of twaalfstal jaren dit hooger bedrag zal worden bereikt.

De wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), zooals zij luidt na de veranderingen tot dusverre daarin gebracht, benevens die van 8 Juni 1864 (*Staatsblad* n°. 68), worden hierbij overgelegd (1). In eerstgenoemde zijn de voorgestelde wijzigingen met rooden inkt aangegeven.

De Minister van Oorlog,

G. J. G. KLERCK.

(1) Dit stuk is op de griffie ter inzage voor de leden nedergelegd.

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

G. A. G. RILEY

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

...the ... of ... and ...

WIJZIGING DER WET VAN 28 AUGUSTUS 1851 (STAATS-
BLAD N°. 128), REGELENDE DE BEVORDERING, HET
ONTSLAG EN HET OP PENSIOEN STELLEN DER
MILITAIRE OFFICIEREN BIJ DE LANDMACHT.

NOTA VAN WIJZIGINGEN IN HET AANHANGIGE WETSONTWERP, INGE-
DIEND BIJ KONINKLIJKE BOODSCHAP VAN 25 JANUARI 1873.

ARTIKEL I aldus te lezen :

*Tusschen de artikelen 5 en 6 der wet van 28 Augustus 1851 (Staatsblad n°. 128),
gewijzigd bij de wet van 11 Juli 1855 (Staatsblad n°. 74), wordt ingevoegd een nieuw
artikel, dus luidende :*

ART. 5a. Geen Kapitein kan tot den rang van Majoor, geen Majoor tot dien
van Luitenant-Kolonel worden bevorderd, de Kapitein tenzij hij gedurende
minstens twee jaren het bevel gevoerd hebbe over een compagnie, een eskadron
of een batterij, de Majoor tenzij hij gedurende minstens één jaar het bevel ge-
voerd hebbe over een afdeeling van het leger van twee of meer compagnieën,
eskadrons of batterijen.

Deze bepaling is niet toepasselijk op :

- a. de Officieren van het korps ingenieurs, mineurs en sappeurs;
 - b. de Officieren van de Provinciale en Plaat selijke Staven, van het wapen der
Marechaussee, van de militaire Administratie en van den Geneeskundigen Dienst;
 - c. de Magazijnmeesters der artillerie;
 - d. de Officieren, die, ten gevolge van het verlies van een hunner ledematen
voor den actieven dienst ongeschikt geworden, in een speciale betrekking werkzaam
gesteld zijn.
-

ARTIKEL I van het ontwerp van wet wordt ARTIKEL II en luidt in zijn aan-
hef aldus :

*De artikelen 19, 20 en 25 der voornoemde gewijzigde wet worden vervangen door
de navolgende bepalingen.*

Op bladz. 2 van het ontwerp van wet wordt tusschen de artt. 25 en 27 in-
gevoegd het navolgende :

ARTIKEL III.

*De tweede afdeeling der voornoemde gewijzigde wet wordt vervangen door het na-
volgende :*

IIde AFDEELING.

Van het ontslag.

Art. 26. Behalve in de gevallen, bij andere wetten vastgesteld of vast te stellen, wordt de rang van Officier verloren:

1°. door ontslag uit den dienst;

2°. ten gevolge van het verlies van de hoedanigheid van Nederlander.

Op bladz. 2 en volgende van het ontwerp van wet worden de navolgende wijzigingen gebracht.

In art. 27 wordt punt 1*d* aldus gelezen:

d. indien hij ter zake van een of meer feiten, vallende onder de nummers 2 tot en met 6 van dit artikel, strafrechterlijk wordt vervolgd.

In art. 27 wordt punt 2 aldus gelezen:

2°. na een rechterlijk gewijsde, hetwelk op zich zelf geen verlies van den militairen rang te weeg brengt, maar toch eene schuldigverklaring bevat aan een feit, hetwelk hem onwaardig maakt den rang van Officier te bekleeden.

In art. 27 wordt punt 3 vervangen door het navolgende:

3°. wegens een of meer gedragingen of daden in het openbaar of openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den Officiersrang, de eerbied voor den persoon des Konings of het ontzag voor grondwettige instellingen of voor de krijgstucht worden aangerand;

4°. wegens het herhaaldelijk onbehoorlijk lang nalatig blijven in het betalen van schulden, het meermalen op ergerlijke wijze maken van schulden of ander aanhoudend wangedrag;

5°. wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid of verregaande nalatigheid in het vervullen van opgelegde plichten;

6°. wegens mishandeling van een mindere of misbruik van gezag.

Tusschen de artt. 28 en 29 worden ingevoegd de twee navolgende artikelen:

Art. 28a. Een Officier kan alleen voor zoodanigen raad van onderzoek worden geroepen op last van den Minister van Oorlog uit eigen hoofde of op grond eener schriftelijke klachte, door een of meer van zijne meerderen in rang of van zijn ranggenooten bij den Minister van Oorlog en langs den hiërarchieken weg tegen hem ingebracht.

De klachte moet een opgave bevatten van het feit of de feiten, naar aanleiding waarvan de betrokken Officier, volgens het oordeel van hem, die de klachte inbrengt, niet langer in het leger behoort te blijven.

De Minister van Oorlog beslist, of er termen bestaan, om den beklaagden Officier voor een raad van onderzoek te roepen.

Art. 28b. Wanneer de Minister van Oorlog gelast of beslist, dat een Officier in werkelijken dienst of op non-activiteit in de termen valt, om als beklaagde voor een raad van onderzoek geroepen te worden, geeft hij den territorialen Commandant, in wiens commandement de garnizoens- of woonplaats van den betrokken Officier gelegen is, last tot de samenstelling van zoodanigen raad.

Bij dien last vermeldt hij uitdrukkelijk het feit of de feiten, op grond waarvan de betrokken Officier voor een raad van onderzoek moet komen.

Te gelijktijd doet hij, langs den hiërarchieken weg, aan dien Officier kenbaar worden, dat en wegens welk feit of welke feiten bedoelde last gegeven is.

In art. 30, eerste alinea, de woorden, »van wien de beschuldiging tegen hem is uitgegaan» te vervangen door »die alléén of met anderen de in art. 28*a* bedoelde schriftelijke klachte tegen hem is ingebracht».

In art. 30, derde alinea, de woorden »van wien de beschuldiging is uitgegaan» te vervangen door »die alléén of met anderen de bedoelde klachte heeft ingebracht».

Aan art. 30 worden een vierde en een vijfde alinea toegevoegd, luidende:

Evenmin mag in den raad van onderzoek zitting hebben een Officier, die voor den krijgsraad terechtstaat of omtrent wien door een raad van onderzoek advies moet worden uitgebracht.

Van den naam des klagers, of indien de klachte door meer dan één Officier is ingebracht, van de namen der klagers wordt door den Minister van Oorlog aan den territoriaal Commandant en den beklaagde mededeeling gedaan bij de lastgeving en de kennisgeving, in de eerste en derde alinea's van art. 28*b* vermeld.

In art. 30*e*, eerste alinea, wordt het woord »beschuldigde" veranderd in »beklaagde".

In art. 30*e*, tweede alinea, worden de woorden »opgeven, voordat zijn verhoor een aanvang genomen heeft, welk Officier zijne verdediging op zich neemt", vervangen door »minstens vier en twintig uren vóórdat zijn verhoor een aanvang neemt, schriftelijk aan den voorzitter van den raad kennis geven van den naam van den Officier, die zijne verdediging op zich heeft genomen".

Art. 30*e*, derde alinea, wordt vervangen door het navolgende:

*Art. 30*d*.* Den beklaagde wordt minstens driemaal vier en twintig uren vóór den aanvang der eerste zitting van den raad door den voorzitter kennis gegeven van de plaats waar en den dag en het uur, waarop die zitting zal plaats hebben.

Bij het einde van iedere zitting wordt hem of zijn verdediger, indien zij tegenwoordig zijn, door den voorzitter kennis gegeven van de plaats waar en den dag en het uur, waarop de volgende zitting zal gehouden worden.

Bijaldien de beklaagde of zijn verdediger of beiden op den bepaalden tijd niet verschijnen, gaat de raad niетemин met de behandeling der zaak voort. Is echter de beklaagde of zijn verdediger door ziekte, blijkende uit eene door een Officier van gezondheid afgegeven verklaring, of door andere volgens den raad geldende redenen verhinderd te verschijnen, dan worden de zittingen van den raad verdaagd.

In art. 31 vervalt de eerste alinea.

In de tweede alinea van art. 31 wordt het woord »beschuldigde" vervangen door »beklaagde", en wordt in den aanhef in plaats van de woorden: »Deze raad" gesteld de woorden: »De raad van onderzoek".

Aan art. 31 worden voorts nog toegevoegd de twee volgende alinea's:

De zittingen van den raad kunnen door alle Officieren van gelijken rang als de beklaagde en door die van hooger rang worden bijgewoond.

Mocht de aard der zaak medebrengen, dat een of meer zittingen niet in het openbaar worden gehouden, dan kan de raad dergelijke zitting of zittingen met gesloten deuren doen plaats vinden.

In art. 31*a* wordt punt *a* aldus gelezen:

a. de lastgeving, bij de eerste alinea van art. 28*b* vermeld, en voorts: bijaldien de samenstelling van den raad het gevolg is van een klachte, deze klachte en alle verdere bescheiden tot de zaak betrekkelijk, of bijaldien de last tot die samenstelling gegrond is op n°. 2 van art. 27, afschrift van het rechterlijk gewijsde.

In de laatste alinea van art. 31*a* wordt het woord »beschuldigde" vervangen door het woord »beklaagde".

In art. 31*b* wordt het woord »beschuldigde" vervangen door het woord »beklaagde".

In art. 32 wordt de laatste alinea aldus gelezen:

Den beklaagde zal minstens vier en twintig uur vóór den aanvang der loting door den territoriaal Commandant mededeeling gedaan moeten worden van de plaats waar, en van den dag en het uur waarop zij zal geschieden, opdat hij desverkiezende daarbij tegenwoordig kan zijn.

In art. 32*b* en in art. 32*d* wordt in plaats van »beschuldigde" gelezen »beklaagde".

Art. 32^f wordt aldus gelezen :

Wanneer de beklagde behoort tot het leger te velde of tot het garnizoen van een in staat van beleg verkeerende vesting of versterkte plaats, wordt de raad van onderzoek samengesteld door den Opperbevelhebber van dat leger of van die vesting of versterkte plaats, en bijeengeroepen dáár waar het dezen bevelhebber het meest geschikt voorkomt.

De samenstelling geschiedt alsdan op de wijze hierboven voorgeschreven, met dien verstande, dat het den Opperbevelhebber wordt vrijgelaten, het getal der aan de loting deelnemende Officieren te regelen in dier voege, dat bij de loting voor elken rang, die in den raad moet zijn vertegenwoordigd, zoo mogelijk het vijfvoud der noodige Officieren van dien rang aan die loting deelneemt.

In art. 32^g wordt het woord »beschuldiging» vervangen door de woorden »klachte of het gewijsde in n°. 2 van art. 27»; en wijders de woorden: »en in den geest van hetgeen hiervoren is vastgesteld», veranderd in »die hiervoren zijn vastgesteld».

Aan art. 33 wordt een derde alinea toegevoegd, aldus luidende :

Hij wordt zoo noodig in zijn werkzaamheden bijgestaan door een, op aanvraag van den voorzitter door den Plaatselijken of Garnizoenscommandant aan te wijzen Officier van het garnizoen, waar de raad zitting houdt.

Art. 33^a vervalt.

Art. 34 wordt aldus gelezen :

Zoodra de raad van onderzoek zitting heeft genomen, wordt door hem overgegaan tot het onderzoek der zaak, welke hem is voorgelegd.

Tot dat onderzoek behoort :

1°. de voorlezing van al de ter zake aan den voorzitter van den raad toegezonden bescheiden;

2°. het ondervragen en hooren van den beklagde;

3°. het hooren, en des vereischt, nader ondervragen van de getuigen, die de raad noodig mocht oordeelen voor zich te doen komen, hetzij ten gevolge van aanwijzing van de zijde des beklagden, hetzij uit anderen hoofde;

4°. het inwinnen van alle inlichtingen, welke de beoordeeling der zaak kunnen bevorderen; en

5°. het aanhooren der verdediging van den beklagde, voorgedragen door hem zelve of door den Officier, dien hij daarmede belast heeft.

Art. 34^a wordt aldus gelezen :

De beklagde en zijn verdediger hebben het recht te verzoeken, dat aan de getuigen bepaalde, door hem die dat verzoek doet, op te geven vragen worden gesteld.

De raad beslist of aan dat verzoek kan worden voldaan.

Art. 34^b wordt aldus gelezen :

Wanneer de raad het niet noodig mocht hebben geacht getuigen, door den beklagde aangewezen, te hooren of de vragen te doen bij het voorgaande artikel bedoeld, dan worden de redenen, welke tot zoodanig besluit hebben geleid, vermeld in de notulen van hetgeen in de zittingen van den raad is verhandeld.

Art. 34^c tot en met 34ⁱ worden vervangen door de twee navolgende artikelen:

Art. 34^c. Is de raad geroepen om advies uit te brengen aangaande een feit onder n°. 2 van art. 27 bedoeld, dan onderzoekt hij alleen, of de beklagde zich door dat feit den rang van Officier onwaardig heeft gemaakt en of er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn.

Dat het feit werkelijk heeft plaats gehad en dat de betrokken Officier zich daaraan heeft schuldig gemaakt, moet in dat geval door den raad worden aangenomen als door den bevoegden rechter bewezen.

Art. 34^d. De raad van onderzoek, zitting genomen hebbende, oordeelt zonder

ruggespraak of overleg met eenige militaire autoriteit. Het onderzoek, zoowel der zaak in haar geheel als van bijzondere punten, heeft altijd plaats door den geheelen raad.

In art. 35a wordt het woord »beschuldigde» vervangen door het woord »beklaagde», en worden, in plaats van de woorden »bij art. 27 sub 2º», gesteld de woorden »onder nº. 2 van art. 27».

In art. 35b moet in plaats van »beschuldigde» gelezen worden »beklaagde», en in plaats van »bij art. 27 sub 3º», gesteld worden: »onder nº. 3 tot en met nº. 6 van art. 27».

In art. 35c wordt het woord »beschuldigde» vervangen door het woord »beklaagde», en worden de woorden »van het sub 2º. als naar aanleiding van het sub 3º. van art. 27 dezer wet vermeld», vervangen door »van het vermeld onder nº. 2, als van het vermeld onder nº. 3 tot en met nº. 6 van art. 27 dezer wet».

Op bladz. 8 van het ontwerp van wet worden achter art. 35d gesteld de navolgende artikelen:

Art. 36. Onmiddellijk na elke stemming worden de briefjes, na door den voorzitter te zijn geopend, eerst door hem en daarna door een der andere leden van den raad, overluid opgelezen; terwijl vervolgens van de bevinding door den secretaris proces-verbaal wordt opgemaakt, waarna de stembriefjes door den voorzitter dadelijk worden vernietigd. Het proces-verbaal wordt, na door den voorzitter en de leden te zijn geteekend, met de verdere bescheiden, door tusschenkomst van den territorialen Commandant, den Opperbevelhebber van het leger te velde of den Opperbevelhebber der vesting of versterkte plaats, al naargelang eene dier autoriteiten met de samenstelling van den raad belast is geweest, — aan den Minister van Oorlog opgezonden, terwijl gelijktijdig een afschrift van dat proces-verbaal door den voorzitter van den raad aan den beklagde wordt uitgereikt, tegen afgifte van een door laatstgenoemde gedagteekend en onderteekend ontvangbewijs.

Wanneer de beklagde mocht weigeren dat afschrift aan te nemen of zoodanig ontvangbewijs af te geven, dan wordt hem dat afschrift bij deurwaarders-exploit betekend.

Art. 37. Bijaldien het advies van den raad van onderzoek strekt tot ontslag uit den dienst, dan kan de beklagde Officier, op grond van onregelmatigheden, bij het onderzoek gepleegd, waardoor de bepalingen dezer wet zijn overtreden en hij in zijn verdediging is benadeeld, een tweede onderzoek voor een anderen raad vragen.

Het hiertoe strekkend verzoekschrift aan den Minister van Oorlog moet, om gevolg te kunnen hebben, binnen vier dagen na dagteekening van het in art. 36 vermeld ontvangbewijs of exploit aan de autoriteit, die met de samenstelling van den raad is belast geweest, zijn ingezonden en een aanwijzing bevatten van de onregelmatigheden, welke, naar de meening van den beklagde, bij het onderzoek zijner zaak hebben plaats gehad.

Genoemde autoriteit moet een door hem gedagteekend en onderteekend bewijs der ontvangst van dat verzoekschrift aan den beklagde doen ter hand komen, indien deze hem daarom verzoekt. Hij moet voorts de dagteekening dier ontvangst op het verzoekschrift bij onderteekende verklaring vermelden en dat stuk, zoo spoedig mogelijk, vergezeld van zijn consideratiën en advies, aan den Minister van Oorlog toezenden.

Deze beslist, of er termen aanwezig zijn, om het gehouden onderzoek als onvoldoende ter zijde te stellen en tot een tweede onderzoek over te gaan.

Art. 37a. Wanneer de Minister van Oorlog besluit tot het instellen van een onderzoek, geeft hij aan een *anderen* territorialen Commandant dan die met de samenstelling van den *eersten* raad van onderzoek is belast geweest, aan den Opperbevelhebber van het leger te velde of aan den Opperbevelhebber in de vesting of in de versterkte plaats, last tot de samenstelling van een nieuwen raad.

Op de samenstelling, het onderzoek en het advies van den nieuwen raad van onderzoek zijn de bepalingen, vervat in de artt. 28*b*, tweede en derde alinea, tot en met 36 dezer wet, toepasselijk, met deze toevoeging, dat

1°. in dien raad geen zitting nemen mogen Officieren, die aan het eerste onderzoek hebben deelgenomen;

2°. bij de bescheiden, bedoeld bij punt *a* van art. 31*a* ook nog gevoegd worden:

a. het proces-verbaal, bedoeld in art. 36;

b. het verzoekschrift, vermeld in de tweede alinea van art. 37, en de consideratiën en advies, bedoeld in de derde alinea van dat artikel, en

c. de lastgeving, in de eerste alinea van dit art. (37*a*) vermeld.

Het tweede onderzoek heeft buiten verband met het eerste plaats, en is als een geheel op zich-zelf staand onderzoek te beschouwen; aan den nieuwen raad worden mitsdien ook niet overgelegd de notulen van den eersten raad.

*Art. 37*b*.* Strekt het advies van een raad van onderzoek tot ontslag uit den dienst en vereenigt de Minister van Oorlog zich met dat advies, dan doet laatstgenoemde daaromtrent aan Ons een voorstel, voor zooveel noodig in verband met de bepaling van art. 24 der wet, regelende de pensioenen van de militaire Officieren bij de landmacht.

*Art. 37*c*.* Bijaldien het advies van den eersten of den tweeden raad van onderzoek, hiervoren bedoeld, strekt, om den beklagde in zijn rang te handhaven, kan ten aanzien van den betrokken Officier geen nieuwe raad van onderzoek worden samengesteld, ten ware sinds de zittingen van dien raad omtrent dien Officier een nieuw feit aan het licht kwam, dat aanleiding geeft tot toepassing van de artt. 27 en volgende dezer wet.

Hetzelfde geldt, wanneer het advies van den eersten of den tweeden raad van onderzoek strekt tot ontslag uit den dienst, maar door Ons geen termen zijn gevonden om dat ontslag te geven.

Op bladz. 8 van het ontwerp van wet wordt ARTIKEL II, luidende: »*Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging*», veranderd in:

ARTIKEL IV.

*Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1877, met uitzondering van art. 5*a*, hetwelk eerst van kracht wordt op 1 Januari 1879.*

TOELICHTING OP DE NOTA VAN WIJZIGINGEN IN HET AANHANGIGE
WETSONTWERP, TOT WIJZIGING DER WET VAN 28 AUGUSTUS
1851, (*STAATSBLAD* N°. 128), REGELENDE DE BEVORDERING
HET ONTSLAG EN HET OP PENSIOEN STELLEN DER MI-
LITAIRE OFFICIEREN BIJ DE LANDMAGT, INGEDIEND
BIJ KONINKLIJKE BOODSCHAP VAN 25
JANUARI 1873.

Op 30 Juni 1873 werd door de Commissie van Rapporteurs op een bij Koninklijke boodschap van 25 Januari van dat jaar ingediend wetsvoorstel tot wijziging der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128), en op een door den heer J. K. H. DE ROO VAN ALDERWERELT op 28 Februari 1873 gedaan voorstel tot herziening dier wet, *Verslag* uitgebracht nopens die beide voordrachten.

De door die Commissie, blijkens die twee verslagen, met den toenmaligen Minister van Oorlog en den heer DE ROO gevoerde wisseling van gedachten nopens

de veranderingen en aanvullingen, welke gemelde wet zou moeten ondergaan, heeft den ondergeteekende de gelegenheid verschaft, de zaak in al hare bijzonderheden nauwkeurig te overwegen, en het wetsontwerp van 25 Januari 1873 zoodanig te wijzigen als de gevoerde gedachtenwisselingen en zijn eigene beschouwingen omtrent het onderwerp hem wenschelijk deden toeschijnen. Eene *Nota dier wijzigingen* wordt hierbij overgelegd.

Wat in verband met de gewisselde stukken tot toelichting dier *Nota* vereischt wordt, is vermeld in de navolgende aantekeningen op de artikelen, zooals deze zijn genummerd in, of toegevoegd moeten worden aan het bovenaangehaalde aanhangige ontwerp der Regeering.

Ad art. 5a. Hoofdofficieren, bestemd om in oorlogstijd de troepen te leiden, zijn thans soms in meerder of minder mate onbekend met de troepen, omdat zij gedurende korter of langer tijd met bureauwerkzaamheden of speciale diensten belast zijn geweest en geen enkele functie bij den troep hebben vervuld. Dit is ontegenzeggelijk een verkeerde toestand. Ook voor de Officiëren zelve is het nadeelig. Men is meer dan eens verplicht geworden, Hoofdofficieren, die, waren zij meer met den troep in aanraking geweest, nog vele goede diensten hadden kunnen bewijzen, te pensionneeren, omdat zij, voortdurend in speciale betrekkingen gewerkt hebbende, niet verder voor bevordering in aanmerking konden komen.

Ad art. 26. De reden waarom dit artikel in de *Nota van Wijzigingen* is opgenomen, is niet gelegen in de geringe redactieverbeteringen, welke daarbij worden voorgesteld, maar staat in verband met den inhoud van ARTIKEL III, zooals dit volgens die *Nota* moet luiden.

Ad art. 27, sub 1°. De ondergeteekende is van oordeel, dat de punten *c* en *e* van het Regeeringsontwerp beide moeten blijven. De bedoeling der woorden: »indien hij voor een raad van onderzoek is geroepen», sub *e*, is te kennen te geven het geval, dat iemands zaak bij zoodanigen raad wordt of zal worden onderzocht en beoordeeld. Zoodra de raad zijn oordeel heeft geveld, is dat geval niet meer aanwezig; en punt *e* sluit dus punt *c* niet in.

De verandering der uitdrukking »sub 2 of 3» in »onder de nummers 2 tot en met 6», is een gevolg der wijziging, welke hierna bij *art. 27, sub 3°*, zal besproken worden.

Ad art. 27, sub 2°. De redactie van dit punt der Regeeringsvoordracht is duidelijker gemaakt, en zal, naar de ondergeteekende meent, geen misverstand kunnen doen ontstaan bij Officiëren, die leden van een raad van onderzoek zijn. Als leden van een krijgsraad moeten zij op hun tijd nog veel subtieler onderscheidingen kunnen maken dan bij het uitleggen en toepassen van het onderwerpelijk punt te pas komen.

Dat de wet in dit opzicht wijziging noodig heeft, in dier voege als thans wordt voorgedragen, moet voor rechtskundigen duidelijk zijn. Voor niet-rechtskundigen strekke het volgende onderstelde geval tot toelichting. Een Officier staat, volgens art. 14, Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, terecht voor den burger strafrechter; deze verklaart hem schuldig aan twee misdrijven, waarvan het eene (*a*) van dien aard is, dat het den schuldigverklaarde onwaardig maakt langer zijn rang te bekleeden, terwijl het andere (*b*) deze onwaardigheid volstrekt niet ten gevolge heeft. Doch nu is krachtens de *strafwet* misdrijf *b* zwaarder dan misdrijf *a*, en de rechter veroordeelt hem nu alléén tot de straf tegen dat misdrijf *b* bedreigd. Moet nu de Officier, die, wanneer hij alléén misdrijf *a* had gepleegd, onder punt 2 van art. 27 der bestaande wet zou vallen, aan de toepassing van dat punt ontkomen, omdat hij ook nog het misdrijf *b* heeft gepleegd? Volgens de redactie van dat punt 2, ja. Volgens de zienswijze van den ondergeteekende, neen. En dit ontkennend antwoord is niet het gevolg van »het standpunt van den gewonen rechter, die te zorgen heeft, dat geen boosdoener hem ontsnappe», maar van den wensch om allen onder dezelfde wetsbedeeling te brengen.

Er is nog eene andere omstandigheid, waarin voorzien moet worden. Het is mogelijk, dat iemand is schuldig verklaard aan een feit, maar ontslagen van

rechtsvervolging, omdat het noch misdaad, noch wanbedrijf, noch overtreding oplevert. Niettemin kan dat feit van dien aard zijn, dat het, hoewel dan geen rechterlijke veroordeeling bevattende, den Officier onwaardig maakt zijn rang verder te bekleeden. Hieraan is bij geen der ontwerpen gedacht; de thans voorgestelde redactie maakt ook voor dat geval de bijeenroeping van een raad van onderzoek mogelijk.

Ad art. 27, sub 3°. Het in de Regeeringsvoordracht sub 3° gestelde, is door den ondergeteekende gesplitst in vier nummers (3—6), welke evenwel zeer verschillen van de nummers 3—6, in art. 27 der bestaande wet voorkomende.

Tot toelichting daarvan wenscht de ondergeteekende in een eenigszins uitvoerige beschouwing te treden van de wijze, waarop de instelling van de raden van onderzoek naar zijne meening behoort te werken.

Indien men zich ter beantwoording stelt de vraag, wat de raden van onderzoek behooren te zijn, dan zal men, het doel der instelling voor oogen houdende, wel geen ander antwoord kunnen geven dan dit: Collegiën, die, zonder aan subtiele rechtsvormen of aan een strenge bewijsleer gebonden te zijn, naar het geweten hunner leden uitspraak doen over de vraag, of een Officier al dan niet onwaardig is in zijn betrekking bij het leger te blijven.

Onder de thans van kracht zijnde wet is het niet zeer duidelijk, in hoever de raden van onderzoek dit karakter bezitten. De eerste van de in art. 35 voorgeschreven vragen is, bij hare toepassing, voor meer dan eene uitlegging vatbaar. Beschouwt men haar in verband met art. 34 sub 1°, dan moet men tot de gevolgtrekking komen, dat de bedoeling des wetgevers is, dat de vraag wordt toegepast op een of meer handelingen of feiten, welke den raad ter onderzoeking zijn voorgelegd door den Minister. Beschouwt men de vraag niet in verband met art. 34 sub 1°, dan kan men de meening voorstaan, dat zij slaat op alles wat den betrokken Officier wordt ten laste gelegd, hetzij bij de bevelen tot samenstelling van den raad, hetzij ter vergadering van den raad. Wordt bij de bevelen tot samenstelling van den raad vermeld, op grond van welk punt van art. 27 die bevelen gegeven worden, dan kan men die eerste der drie vragen van art. 35 ook daarop doen slaan, en dan kan men dit resultaat verkrijgen, dat, al valt de betrokken persoon ook naar aller oordeel, in de termen om uit het leger verwijderd te worden, toch een gunstig advies zal worden uitgebracht, namelijk, wanneer de meerderheid der leden van den raad aan de door den Officier gepleegde handelingen een andere qualificatie geeft, dan de Minister van Oorlog, bij het bevel tot samenstelling van den raad, aan die handeling gaf.

Een eerste vereischte nu is juist, dat de raad, bij de beantwoording der hem voor te leggen vragen, geen antwoord behoeft te geven, hetwelk tot een ander resultaat voert, dan, naar het gevoelen van den raad zelve, het einde van zijn onderzoek zou behooren te zijn.

Moet nu de wet gewijzigd worden, dan kunnen, wanneer men de hierboven gegeven definitie van raden van onderzoek voor oogen houdt, twee soorten van wijziging in aanmerking komen:

a. men kan aan die raden, tot het vormen van een oordeel over waardigheid of onwaardigheid, volkomen vrijheid van handelen geven;

b. men kan die raden, tot het vormen van dat oordeel, aan eenige wettelijke bepalingen binden.

Het onder a gestelde kan geschieden *eerstens*, door de punten 2, 3, 4, 5, 6 en 7 van art. 27 en art. 28 te vervangen door eene bepaling van den volgenden inhoud: »2°. na en overeenkomstig een advies van een raad van onderzoek, die, op last van den Minister van Oorlog, is samengesteld, om een oordeel uit te spreken over de vraag, of hij moet geacht worden onwaardig te zijn als Officier in het leger te blijven, en die deze vraag toestemmend heeft beantwoord,» — en *in de tweede plaats*, door de drie in art. 35 vermelde vragen terug te leiden tot ééne vraag, namelijk: »moet de Officier, die voor den raad is geroepen, geacht worden, onwaardig te zijn in het leger te blijven?» terwijl dan voorts de artt.

31 en 34, in verband daarmede, eenige wijziging zouden moeten ondergaan. Zoodanige volkomen vrijheid kan aan de raden van onderzoek echter niet gelaten worden. Ze zou de deur openzetten voor allerlei onderzoek op het gebied van het private leven.

De onder *b* bedoelde band kan in *tweeërlei* opzicht worden aangelegd:

Vooreerst in dien zin, dat de raad van onderzoek zijn oordeel alléén zal kunnen gronden op het *feit*, of de *feiten*, bij de bevelen tot samenstelling van den raad door den Minister van Oorlog uitdrukkelijk aangeduid. In die beperking van het onderzoek — blijkens de formuleering der *eerste* vraag in art. 35*b*, ook bij het Regeeringsontwerp van 1873 in beginsel aangenomen — ligt een waarborg voor den Minister, dat de raad geen ander standpunt inneemt dan bij de lastgeving tot de samenstelling van den raad werd beoogd, en tevens iets billijks tegenover den beklaagde.

Vervolgens kan de onder *b* bedoelde band ook in dien zin worden aangelegd, dat in de wet bepaalde *punten* worden vermeld, die iemand in de termen kunnen doen vallen, om voor een raad van onderzoek gebracht te worden, en waaraan die raad dus, bij zijn advies, te toetsen zal hebben het *feit* of de *feiten*, door den Minister bij de bevelen tot samenstelling van den raad aangeduid.

Laatstgemelde beperking der vrijheid van den raad bij zijn onderzoek en zijne beoordeeling bestaat ten deele ook thans (art. 27, nummers 2 tot en met 7, in verband met de *tweede* der bij art. 35 gestelde vragen); *ten deele*, omdat, wat de bedoeling ook zijn moge, de wet het aanduiden van bepaalde *feiten* bij het bevel tot samenstelling niet voorschrijft en er dus ook niets omtrent een toetsing *dier feiten* aan de in art. 27 vermelde punten geregeld is. Deze leemten in de wet — reeds hiervoren werd daarop met een enkel woord gewezen — zijn een groot gebrek. De heer DE ROO VAN ALDERWERELT heeft dit ingezien en de zaak trachten te regelen bij de tweede alinea van art. 30, in verband met art. 61 van zijn wetsvoorstel. Tegen den inhoud *dier tweede alinea* van art. 30 bestaat echter bij den ondergeteekende bedenking; *dáár* moet namelijk niet van *punten*, maar van *feiten* gewag worden gemaakt. Anders is het beoogde verband met art. 61 (ontleend aan art. 35*b* van het Regeeringsontwerp) niet aanwezig en kan de bepaling ook tot verwarring leiden.

De raad van onderzoek moet niet gebonden of gepraejudiciëerd worden door een *qualificatie*, welke de Minister door opnoeming van eenig punt van art. 27 aan plaats gegrepen feiten zou geven. De *qualificatie* der door den Minister aangeduide *feiten*, moet de raad zelf en geheel zelfstandig uitspreken.

Wordt nu deze regeling — met inachtneming van evengemelde bedenking — aangenomen, dan blijft, daarmee in verband, nog de vraag te beantwoorden, op welke wijze in de wet de *punten* moeten worden omschreven, waaraan de zoeven bedoelde *feiten* getoetst moeten worden.

Die omschrijving moet *duidelijk* en *voldoende* zijn. De bestaande wet laat in dit opzicht veel te wenschen over en verandering is dus *noodig*.

Om dit aan te toonen — en dus tevens aan te wijzen, waarom hij een herziening der nummers 3 tot en met 6 van art. 27 der wet alleszins wenschelijk acht — zal de ondergeteekende in een nadere beschouwing van die punten treden.

Terwijl de twee zeer verwante qualificatiën »opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid» en »verregaande nalatigheid in het vervullen der opgelegde plichten» onder afzonderlijke nummers gesteld worden, worden onder een en hetzelfde nummer (n°. 5) qualificatiën van onderling zeer verschillende feiten gesteld.

Bij n°. 3 vindt men eene samenvoeging van woorden, die allerlei uitlegging gedoogen. Waarop bijv. slaan de woorden: »waardoor de waardigheid van den Officiersrang, enz.»? Alléén op »openbare geschriften» of ook op »gedragingen of daden in het openbaar»? De bedoeling is ongetwijfeld, dat ze zoowel op het een als op het ander toegepast worden, maar volgens de regelen der syntaxis hebben ze uitsluitend betrekking op »openbare geschriften», omdat hierbij het woord »wegens» herhaald wordt. Een ander voorbeeld. Wat is eene »aanranding» der

»grondwettige instellingen»? Eigenlijk kan ze in niets anders bestaan dan in eene revolutionnaire daad of in een opwekken tot zulk eene daad. Wat is een »aanranding" der »krijgstucht"? Zeer zeker *iedere* handeling, die in strijd is met de krijgstucht. Maar heeft nu de wetgever een en ander bedoeld met de woorden: »en de grondwettige instellingen of de krijgstucht bepaaldelijk worden aangerand"? Of moet men den zin niet veeleer opvatten alsof er stond: de eerbied voor den persoon des Konings of voor de grondwettige, enz.", in plaats van: »de eerbied voor den persoon des Konings, en de grondwettige, enz."? Een derde voorbeeld: welke is de kracht van het woord »bepaaldelijk"?

Ook n°. 4 (»wegens aanhoudend wangedrag") geeft reden tot twijfel. Aangenomen, dat die woorden *algemeen* zijn en niet alléén op wangedrag *in de betrekking van Officier* doelen, omdat hierin bij den aanhef van n°. 5 en bij n°. 6 wordt voorzien, dan nog rijst de vraag: welk aanhoudend *niet onder n°. 3 begrepen* gedrag wordt hier bedoeld? Moet men hieronder ook begrijpen het maken van schulden? Blijkens de Verslagen op het Regeeringsontwerp van 1873 en het ontwerp van den heer DE ROO is in de Tweede Kamer op deze vraag bevestigend geantwoord, naar de ondergeteekende meent, te recht. Doch waar is hier de grens? In het eene dier Verslagen wordt gesproken van »voortdurend en op ergerlijke wijze"; in het andere wordt gewaagd van »voortdurend of op ergerlijke wijze"; reeds in de Kamer zelve heerscht dus ten deze afwisseling van gevoelens; hoe zal men nu bij de raden van onderzoek en bij het leger een vast begrip daaromtrent kunnen vorderen?

In het Regeeringsontwerp van 1873 werd de vermelding van »aanhoudend wangedrag" geheel achterwege gelaten, omdat het van zelf valt onder »gedragingen, waardoor de waardigheid van den Officiersrang wordt aangerand". Wanneer echter, ten gevolge van de zeer zeker niet ongegronde en dan ook door den ondergeteekende gedeelde tegenkanting der Kamer tegen het weglaten van de woorden »in het openbaar", alleen gewag wordt gemaakt van *openbare* gedragingen, dan zal »aanhoudend wangedrag" ook weder uitdrukkelijk vermeld moeten worden en dan zal, om elken twijfel nopens den omvang en de beteekenis daarvan te voorkomen en de zaak met volledige juistheid te omschrijven, gesteld kunnen worden: »wegens het onbehoorlijk lang nalatig blijven in het betalen van schulden en ander aanhoudend wangedrag".

Het hier medegedeelde levert ongetwijfeld genoeg bewijs, dat art. 27 der van kracht zijnde wet noch duidelijk noch voldoende de punten aanwijst, die een ontslag uit den dienst, overeenkomstig een advies van een raad van onderzoek, ten gevolge moeten kunnen hebben. En de geleverde bewijzen zouden nog vermeerderd kunnen worden.

In het bedoelde artikel werden overtollig geacht de woorden »wegens openbare geschriften", vermits openbare geschriften begrepen zouden zijn onder »gedragingen of daden in het openbaar". De ondergeteekende stemt dit laatste toe voor zoveel betreft geschriften, in het openbaar verschijnende (d. i. in den handel verkrijgbaar, hetzij als een op zich zelf uitgegeven werk of vlugschrift, hetzij als een stuk opgenomen in een tijdschrift of een courant) *met den naam van den schrijver*; doch hij, die, zonder zich als schrijver bij het stuk bekend te maken, de steller hiervan is, pleegt, al verschijnt dat stuk ook in den handel, *zelf* geen daad in het openbaar. De woorden »openbare geschriften" zullen derhalve behouden moeten blijven. Ook nog om een andere reden. Het is namelijk steeds hoogstgevaarlijk, bij wijziging eener wettelijke bepaling, eene uitdrukking als overbodig weg te laten; door zoodanig weglaten komt hij, die de wet moet toepassen, ligt in den waan, dat de wetgever met de woorden ook de zaak heeft willen doen verdwijnen uit de wet.

Na al de voorgaande beschouwingen zal de ondergeteekende thans bij de eigenlijke toelichting *ad art. 27, sub 3°*, zeer kort kunnen zijn.

De in het Regeeringsontwerp van 1873 voorkomende samenvatting der punten 3, 5 en 6 van art. 27 der bestaande wet in één nummer zou onaannemelijk zijn,

wanneer men *punten*, *nommers van het artikel* en *feiten* als identisch beschouwende, wil hebben, dat het bevelschrift tot samenstelling van een raad van onderzoek tevens het *punt* of de *punten* van art. 27 der wet vermeldt, op grond waarvan de betrokken Officier voor den raad moet komen. Doch, wanneer men, onderscheid makende tusschen *nommers van het artikel*, *punten* (dit zijn de onder een nummer voorkomende qualificatiën) en *feiten*, alléén — zooals hierboven reeds is betoogd — de *feiten*, waardoor iemand in de termen valt om voor een raad van onderzoek gebracht te worden, in het bevelschrift doet stellen en de *qualificatie* overlaat aan den raad zelve, dan is er tegen de samenvatting van al de in de nommers 3, 5 en 6 (c. q. ook n°. 4) voorkomende punten volstrekt geen bezwaar.

Aan den anderen kant ziet de ondergeteekende ook geen bezwaar in het behouden van eene splitsing in verscheiden nommers, mits:

a. de tweede der door den raad te beantwoorden vragen geredigeerd zij in dier voege als door den heer DE ROO in art. 61 wordt voorgedragen;

b. in de tweede alinea van art. 30 van het voorstel van den heer DE ROO niet gewaagd wordt van »punten» maar van »feiten»; en

c. de in de onderscheidene nommers vermelde punten (qualificatiën) zorgvuldig geredigeerd werden.

Met inachtneming van dit drietal voorwaarden heeft hij dan ook, in afwijking van het Regeeringsontwerp, vier nommers (3, 4, 5 en 6) in plaats van één nummer (3) gesteld. Bij de radactie dier vier nommers is de leidende gedachte geweest: verwante punten onder één nummer te brengen en tevens te splitsen naargelang van den aard der punten. Zoo omvat n°. 3 datgeen, wat in of buiten dienst kan geschieden; n°. 4 wat buiten dienst plaats vindt; n°. 5 wat in dienst misdaan wordt tegen den Staat, n°. 6 wat in dienst misdaan wordt tegen een individu.

Ad art. 28a. Aanwijzing van wien de klachte kan uitgaan, waarop, behalve op speciaal last van den Minister van Oorlog, een Officier voor een raad van onderzoek kan worden geroepen.

Ad art. 28b. De twee eerste alinea's vereischen hier na het aangeteekende *ad art. 27, sub 3°.*, geen bijzondere toelichting.

De derde alinea bevat voor den betrokken Officier een waarborg, die, in verband met andere voorschriften, hem niet mag worden onthouden.

Ad art. 30. De hierin gebrachte wijzigingen vereischen geen toelichting.

Ad art. 30c en art. 30d. Deze twee artikelen behelzen eene, naar de ondergeteekende meent, verbeterde omschrijving van hetgeen vermeld wordt bij art. 30c Regeeringsontwerp.

Ad art. 31. De eerste alinea van art. 31 Regeeringsontwerp, vervalt door het thans voorgestelde art. 28b.

De tweede alinea behelst de bepaling van art. 34b Regeeringsontwerp.

De derde alinea is naar aanleiding der schriftelijke discussie voorgesteld.

Ad art. 31a. De hier aangebrachte wijzigingen zijn het gevolg van andere wijzigingen en behoeven geen toelichting.

Ad art. 32

Ad art. 32 f.

Ad art. 32 g.

De hier bedoelde wijzigingen zijn naar aanleiding der over de ontwerpen gewisselde stukken voorgesteld.

Ad art. 33. Hierbij is als derde alinea gevoegd het bepaalde bij art. 33a Regeeringsontwerp, doch eenigszins gewijzigd.

Ad art. 34. Alles, wat onder de n°. 1, 2, 3 en 4 van art. 34 Regeeringsontwerp vermeld staat, behoort tot het onderzoek der zaak. Hierom is het minder juist, van dit onderzoek te gewagen bij n°. 1; dit moet geschieden in den aanhef van het artikel.

Bij n°. 1 daarentegen moet uitdrukkelijk bevolen worden de voorlezing der stukken.

Onder n°. 3 wordt eerst van »hooren", dan van »desvereischt nader onder-
vragen" gesproken. Deze volgorde is noodig voor een *onpartijdig* en *volledig* ge-
tuigenverhoor.

De twee laatste alinea's van art. 34 der wetsvoordracht van 1873 zijn thans
in een nieuw artikel (34*c*) vervat.

Ad art. 34a. De eerste zinsnede van art. 34*a* van het Regeeringsontwerp kan
weggelaten worden; het daarin vermelde is reeds vervat in art. 30*d* jcto. art. 30*c*,
zooals deze artikelen thans worden voorgedragen.

Ad art. 34b. Bepaling opgenomen naar aanleiding van een deswege in de
Verslagen der Kamer gemaakte opmerking.

Ad art. 34c. Uit de verslagen van 30 Juni 1873 blijkt, dat ook de Tweede
Kamer inziet, dat het niet gaat, om aan de raden van onderzoek een ander ka-
rakter te geven dan dat wat de ondergeteekende in de derde alinea zijner toe-
lichting *ad art. 27, sub 3°*. heeft beschreven. Zet men eenmaal eene schrede op
den weg, welke die raden gelijkstelt met rechterlijke collegiën, dan is men, ter
wille der consequentie, genoodzaakt steeds verder en verder op dien weg voort
te gaan.

Is men eenmaal hiervan overtuigd, dan bestaat er ook geen reden, om den
raad van onderzoek door andere vormen te binden dan die, ook bij eene, niet op
rechterlijke wijze, maar alléén naar het geweten der leden van den raad plaats
vindende, beoordeeling en uitspraak noodig zijn.

Dien ten gevolge laat de ondergeteekende de artt. 34*c* tot en met 34*i* van het
Regeeringsontwerp weg.

In de plaats dezer artt. 34*c* tot 34*i* treden nu twee andere artikelen: 34*c* en 34*d*.

Art. 34*c* bevat de twee laatste alinea's van art. 34 der Regeeringsvoordracht
van 1873; eene daarin ontdekte leemte is aangevuld.

Ad art. 35b en *35c.* In verband met de splitsing, in art. 27, van n°. 3 in
de n°s. 3-6, is nu ook in de artt. 35*b* en 35*c*, telkens ter vervanging van de
woorden »bij art. 27 sub 3°." gesteld: »onder n°. 3 tot en met n°. 6 van art. 27".

Ad art. 36. Dit artikel is gelijk aan art. 36 der bestaande wet behoudens de
navolgende wijzigingen en aanvulling.

De woorden »of van den Bevelhebber van het leger te velde met de samen-
stelling van den raad belast geweest", zijn veranderd in: »den Opperbevelhebber
van het leger te velde of den Opperbevelhebber der vesting of versterkte plaats,
al naargelang een dier autoriteiten met de samenstelling van den raad belast
is geweest".

In plaats van de woorden »terwijl, enz." aan het slot van het artikel, wordt
gelezen: »terwijl gelijktijdig een afschrift van dat proces-verbaal door den voor-
zitter van den raad aan den beklaagde wordt uitgereikt, tegen afgifte van een
door laatstgenoemde gedagteekend en onderteekend ontvangbewijs".

Aan het artikel is nog eene alinea toegevoegd, luidende:

»Wanneer de beklaagde mocht weigeren dat afschrift aan te nemen of zoodanig
ontvangbewijs af te geven, dan wordt hem dat afschrift bij deurwaarders-exploit
beteekend."

Deze veranderingen van art. 36 der bestaande wet vereischen ten deele geen
toelichting. Het bepaalde omtrent het uitreiken tegen ontvangbewijs en de nieuwe
alinea zijn noodig, omdat art. 37, zooals dit thans wordt voorgedragen, een
fatalen termijn vaststelt, en omdat, ter zake van onregelmatigheid bij de bedoelde
uitreiking, in verband met dien termijn, geen middel van herstel zou bestaan.

Ad artt. 37, 37a en *37b.* De ondergeteekende meent dat de wijze, waarop de
heer DE ROO VAN ALDERWERELT in zijne Nota van Wijziging, de vraag, of er
revisie zal worden toegestaan, heeft opgelost, juist en practisch is. Gaarne neemt
hij zijn daaromtrent in die Nota gedaan voorstel dan ook over, behoudens eenige
wijzigingen.

De eerste dezer wijzigingen is reeds neergelegd in art. 36 en zooeven ook reeds met een enkel woord toegelicht. Moet namelijk de ontvangst van het proces-verbaal, of, beter gezegd, van het afschrift van het proces-verbaal, dienen als aanvraag van een fatalen termijn, dan moet in de wet bepaald worden, hoe die ontvangst kan worden geconstateerd.

De tweede wijziging is deze: het verzoekschrift om een tweede onderzoek moet den Minister niet worden toegezonden langs hierarchieken weg, maar door dezelfde tusschenkomst als het proces-verbaal met bijbehorende bescheiden, dat is, door tusschenkomst van de autoriteit, die met de samenstelling van den raad is belast geweest.

De hierarchieke weg kan en moet geheel vreemd blijven aan deze zaak, terwijl het nuttig kan zijn, dat de bedoelde autoriteit tevens inlichtingen en advies nopens het verzoekschrift aan den Minister verstrekt.

De derde wijziging is deze, dat op den nieuwen raad niet toepasselijk moet zijn art. 37. De heer DE Roo noemt in de tweede alinea van zijn art. 59 ook art. 58. Misschien is dit een vergissing en moet men, in plaats van 58, lezen 57. Is het geen vergissing, dan zou men tot de gevolgtrekking moeten komen, dat ook een derde, vierde, vijfde enz. raad van onderzoek, naar aanleiding van een en dezelfde klachte, wettelijk *mogelijk* wordt. Doch dit zou feitelijk *onmogelijk* zijn, want niet altijd zal er een *andere* territoriale Commandant, en niet altijd zullen er *andere* leden van den raad in den voorgeschreven rang, te vinden zijn.

Al moge er dan ook theoretisch iets te zeggen zijn vóór het stelsel, dat ook het advies van een *tweeden* raad, evengoed als dat van den *eersten* raad, gecaseerd moet kunnen worden, — de steeds aan eene wet te stellen eisch, dat ze practisch uitvoerbaar behoort te zijn, leidt tot de overtuiging, dat er niet meer dan tweemaal raad van onderzoek in dezelfde zaak gehouden behoort te worden.

De vierde wijziging betreft mede de tweede alinea van art. 59 Nota van Wijziging van den heer DE Roo.

Het slot dier alinea is niet voldoende uitgewerkt.

Eene vergelijking van die bepaling met het thans voorgedragen art. 37a (sub 1°. en 2°. en slot), zal zulks zonder nadere toelichting voldoende aantoonen.

De vijfde wijziging eindelijk betreft art. 60 Nota van Wijziging van den heer DE Roo. Zooals dat artikel luidt, zou twijfel kunnen rijzen, of het slaat op elk ongunstig advies, door een raad van onderzoek uitgebracht, of alleen op het ongunstig advies door een nieuwen raad van onderzoek gegeven. De door den ondergeteekende in de redactie gemaakte veranderingen maken het meer duidelijk, dat elk advies tot ontslag uit den dienst, waarop geen nader onderzoek meer volgen kan, in het artikel bedoeld wordt.

Ad art. 37c. Een nieuw artikel, hetwelk den, ten deze noodigen, middenweg houdt tusschen het stelsel, aangenomen bij art. 218 Wetboek van Strafvordering, en de vrijheid, welke de Minister, volgens de bestaande wet, heeft, om, wanneer een gunstig advies niet naar zijn zin is, een nieuwen raad van onderzoek te doen samenstellen.

ARTIKEL II van het Regeeringsontwerp wordt thans ARTIKEL IV en doet de wet in werking treden op 1 Januari 1877, met uitzondering van art. 5a, hetwelk eerst van kracht wordt op den 1sten Januari 1879.

Deze uitzondering wordt natuurlijk door de billijkheid vereischt; anders zou de bepaling feitelijk terugwerkende kracht hebben.

Ten slotte doet de ondergeteekende opmerken, dat de weglating van n°. 7 van art. 27 der bestaande wet, in geen deele ten gevolge behoeft te hebben de intrekking van het Keizerlijk decreet van 16 Juni 1808. Trouwens, ware dit het geval, dan zouden nog een paar andere stukken van Franschen oorsprong nopens hetzelfde onderwerp afgeschaft behooren te worden.

Tot die intrekking kan de ondergeteekende ook niet medewerken.

Het aangehaalde decreet schrijft vergunning voor, als vereischt niet alleen bij

een huwelijk van een Officier, maar ook bij een huwelijk van onderofficieren en soldaten.

Bij de eerste categorie is ze noodig, om te verhoeden dat onaangename verhoudingen tusschen Officieren ontstaan, ten gevolge van een ondoordacht huwelijk van een hunner.

Bij de andere categorie is ze noodig in verband met het feit, dat niet alle militaire — bewoners van kazernen — gehuwd kunnen zijn; de Staat kan ze onmogelijk allen in de gelegenheid stellen te voldoen aan art. 161, tweede alinea, en art. 162 Burgerlijk Wetboek; en kon dit, dan zou ook al wat het huwelijk van een milicien belet uit de militiewet moeten verdwijnen.

Het Koninklijk besluit van 2 Maart 1853, n°. 65, is reeds bij Koninklijk besluit van 14 Februari 1872, n°. 19 ingetrokken.

Een exemplaar van het Regeeringsontwerp van 1873, waarin met rooden inkt zijn aangeteekend de veranderingen en aanvullingen, in nevensgaande Nota van Wijzigingen vermeld, wordt mede hierbij overgelegd.

's Gravenhage, den 17den Juli 1876.

De Minister van Oorlog,
G. J. G. KLERCK.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING DER WET VAN 28
AUGUSTUS 1851 (*STAATSBLAD* N°. 128), REGELENDE DE BEVOR-
DERING, HET ONTSLAG EN HET OP PENSIOEN STELLEN DER
MILITAIRE OFFICIEREN BIJ DE LANDMACHT.

WIJ WILLEM III enz. enz. Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is in de wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128), regelende de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der militaire Officieren bij de landmacht, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wet van den 11den Juli 1855 (*Staatsblad* n°. 74), de bepalingen betreffende de oorspronkelijke benoeming tot Officier van gezondheid en Apotheker te wijzigen, en de voorschriften omtrent het ontslag van Officier te verbeteren en aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I.

Tusschen de artikelen 5 en 6 der wet van 28 Augustus 1851 (Staatsblad n°. 128), gewijzigd bij de wet van 11 Juli 1855 (Staatsblad n°. 74), wordt ingevoegd een nieuw artikel, dus luidende:

Art. 5a. Geen Kapitein kan tot den rang van Majoor, geen Majoor tot dien van Luitenant-Kolonel, worden bevorderd, de Kapitein, tenzij hij gedurende minstens twee jaren het bevel gevoerd hebbe over een compagnie, een eskadron of een batterij, de Majoor, tenzij hij gedurende minstens één jaar het bevel gevoerd hebbe over een afdeling van het leger van twee of meer compagnieën, eskadrons of batterijen.

Deze bepaling is niet toepasselijk op:

- a. de Officieren van het korps ingenieurs, mineurs en sappeurs;
- b. de Officieren van de Provinciale en Plaatselijke Staven, van het wapen der Mareschaussee, van de militaire Administratie en van den Geneeskundigen Dienst;
- c. de Magazijnmeesters der artillerie;

d. de Officiëren, die, ten gevolge van het verlies van een hunner ledematen voor den actieven dienst ongeschikt geworden, in een speciale betrekking werkzaam gesteld zijn.

ARTIKEL II.

De artikelen 19, 20 en 25 der voornoemde gewijzigde wet worden vervangen door de navolgende bepalingen:

Art. 19. De oorspronkelijke benoeming tot Officier van gezondheid der 2de klasse, tot Apotheker der 2de klasse en tot Paardenarts der 3de klasse, regelt de rangopvolging of ouderdom in rang in die betrekkingen, op gelijke wijze als bij art. 7 dezer wet ten opzichte van den rang van 2den Luitenant is bepaald.

Een Officier van gezondheid der 2de klasse, een Apotheker der 2de klasse en een Paardenarts van de 2de of 3de klasse kan tot den onmiddellijk opvolgenden rang niet worden bevorderd, dan na vier jaren in eerstgemelden rang te hebben gediend.

Om van Officier van gezondheid der 1ste klasse en van Apotheker der 1ste klasse tot een hooger rang te kunnen worden bevorderd, moet men ten minste twee jaren in den naastvoorafgaanden rang gediend hebben.

Art. 20. De Officiëren van gezondheid der 2de klasse, de Apothekers der 2de klasse en de Paardenartsen der 2de en 3de klasse worden voor vijf zesden bevorderd naar ouderdom van rang, — in zoverre zij namelijk van de vereischte geschiktheid voor den hooger rang bij examen hebben doen blijken. Het overige een zesde kan door Ons worden aangevuld bij keuze.

Voor bevordering bij keuze komen alleen zij in aanmerking, die vooraf, bij een vergelijkend examen, van meer dan gewone bekwaamheid hebben doen blijken.

Transitoire bepalingen.

Art. 25. Officiëren van gezondheid der 3de klasse, gerechtigd tot het voeren van den titel van arts, en Apothekers der 3de klasse, een acte van bevoegdheid bezittende, verkregen na voldoende examen, volgens art. 9 der wet van den 1sten Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 59), worden zonder verder examen bevorderd tot den naasthooger rang.

De overige Officiëren van gezondheid der 3de klasse en Apothekers der 3de klasse, komen eerst na voldoende afgelegd examen voor bevordering in aanmerking.

Bij bevordering tot Officier van gezondheid der 2de klasse en Apotheker der 2de klasse, nemen zij rang boven de artsen en apothekers, welke na het in werking treden dezer overgangsbepaling, tot Officier van gezondheid der 2de klasse en Apotheker der 2de klasse bij de landmacht zijn aangesteld.

Deze voorrang gaat verloren, indien het examen, zonder dat daarvoor een der redenen bestaat, bedoeld in het geval b van art. 24 dezer wet, niet binnen den tijd van drie jaren voldoende is afgelegd.

ARTIKEL III.

De tweede afdeeling der voornoemde gewijzigde wet wordt vervangen door het navolgende:

IIde AFDEELING.

Van het ontslag.

Art. 26. Behalve in de gevallen, bij andere wetten vastgesteld of vast te stellen, wordt de rang van Officier verloren:

1°. door ontslag uit den dienst;

2°. ten gevolge van het verlies van de hoedanigheid van Nederlander.

Art. 27. Geen Officier kan uit den dienst worden ontslagen, dan:

1°. eervol, op eigen aan Ons gedaan verzoek, hetwelk niet kan worden afge-
wezen dan:

- a. in tijden van oorlog;
- b. op grond van verplichtingen aan de benoeming verbonden, of andere ver-
bintenissen deswege aangegaan;
- c. indien de Officier, volgens het advies van een raad van onderzoek in de
termen valt, om uit den militairen dienst te worden ontslagen;
- d. indien hij ter zake van een of meer feiten, vallende onder de nummers 2
tot en met 6 van dit artikel, strafrechterlijk wordt vervolgd;
- e. indien hij voor een raad van onderzoek is geroepen of in de termen valt,
om daarvoor geroepen te worden;

2°. na een rechterlijk gewijsde, hetwelk op zich zelf geen verlies van den mi-
litairen rang te weeg brengt, maar toch een schuldigverklaring bevat aan een
feit, hetwelk hem onwaardig maakt den rang van Officier te bekleeden;

3°. wegens een of meer gedragingen of daden in het openbaar of openbare ge-
schriften, waardoor de waardigheid van den officiersrang, de eerbied voor den
persoon des Konings of het ontzag voor grondwettige instellingen of voor de
krijgstucht worden aangerand;

4°. wegens het herhaaldelijk onbehoorlijk lang nalatig blijven in het betalen
van schulden, het meermalen op ergerlijke wijze maken van schulden of ander
aanhoudend wangedrag;

5°. wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid of verregaande nalatig-
heid in het vervullen van opgelegde plichten;

6°. wegens mishandeling van een mindere of misbruik van gezag;

Art. 28. Het ontslag, behalve op eigen verzoek, kan niet plaats hebben dan
op advies van een raad van onderzoek, bij meerderheid van stemmen uitgebracht.

Van het uitgebrachte advies wordt door Ons niet afgeweken dan ten gunste
van den Officier, over wien het onderzoek heeft plaats gehad.

Art. 28a. Een Officier kan alleen voor zoodanigen raad van onderzoek worden
geroepen op last van den Minister van Oorlog, uit eigen hoofde of op grond eener
schriftelijke klachte, door een of meer van zijne meerderen in rang of van zijn
ranggenooten bij den Minister van Oorlog en langs den hiërarchieken weg tegen
hem ingebracht.

De klachte moet een opgave bevatten van het feit of de feiten, naar aanleiding
waarvan de betrokken Officier, volgens het oordeel van hem, die de klachte in-
brengt, niet langer in het leger behoort te blijven.

De Minister van Oorlog beslist, of er termen bestaan, om den beklagden
Officier voor een raad van onderzoek te roepen.

Art. 28b. Wanneer de Minister van Oorlog gelast of beslist, dat een Officier
in werkelijken dienst of op nonactiviteit in de termen valt, om als beklagde
voor een raad van onderzoek geroepen te worden, geeft hij den territorialen
Commandant, in wiens commandement de garnizoens- of woonplaats van den be-
trokken Officier gelegen is, last tot de samenstelling van zoodanigen raad.

Bij dien last vermeldt hij uitdrukkelijk het feit of de feiten, op grond waarvan
de betrokken Officier voor een raad van onderzoek moet komen.

Te gelijker tijd doet hij, langs den hiërarchieken weg, aan dien Officier ken-
baar worden, dat en wegens welk feit of welke feiten bedoelde last gegeven is.

Art. 29. De raad van onderzoek bestaat uit *zeven* leden, behoorende tot de
Officieren in werkelijken dienst, en is samengesteld in verhouding tot den rang
van den betrokken Officier, in voege als op de bij deze wet behoorende tabelle
wordt aangewezen, met dien verstande, dat onder deze *zeven* leden zich, zooveel
mogelijk, bevinden *drie* Officieren van hetzelfde wapen of dienstvak als de be-
schuldigde, en *drie* van zijnen rang, tevens ouder in rang dan hij.

Bij ontstentenis van een of meer Officieren van gelijken rang als de beschul-

digde en tevens ouder in rang dan hij, worden de ontbrekende plaatsen dier Officieren in den raad aangevuld door Officieren van den naasthoogeren rang.

De leden van het korps militaire Intendanten en de Officieren van het personeel van den geneeskundigen dienst zijn in de tabelle begrepen onder de graden, waarmede zij zijn gelijkgesteld.

Art. 30. De voorzitter en de leden van den raad van onderzoek, zoomede hunne plaatsvervangers, mogen den Officier, over wien zal worden geadviseerd, of den gene, die alléén of met anderen de in art. 28a bedoelde schriftelijke klachte tegen hem heeft ingebracht, niet in bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, tot den zesden graad ingesloten.

Onderling mogen zij elkander niet in bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, tot den vierden graad ingesloten.

Degeen, die alléén of met anderen de bedoelde klachte heeft ingebracht, mag geen zitting hebben in den raad van onderzoek.

Evenmin mag in den raad van onderzoek zitting hebben een Officier, die voor den krijgsraad terechtstaat, of omtrent wien door een raad van onderzoek advies moet worden uitgebracht.

Van den naam des klagers, of, indien de klachte door meer dan één Officier is ingebracht, van de namen der klagers wordt door den Minister van Oorlog aan den territorialen Commandant en den beklaagde mededeeling gedaan bij de lastgeving en de kennisgeving, in de eerste en derde alinea's van art. 28b vermeld.

Art. 30a. Elk in den raad benoemd Officier, die vermeenen mocht redenen te hebben, om zich van het lidmaatschap van den raad te onthouden, moet die redenen, binnen tweemaal 24 uren nadat hij van zijn benoeming kennis bekomen heeft, mededeelen aan den persoon met de samenstelling van den raad belast.

Deze beoordeelt de geldigheid van die redenen en verleent, zoo daarvoor door hem termen worden gevonden, vrijstelling van de aanvaarding van het lidmaatschap.

Art. 30b. De Officier, over wien het onderzoek plaats grijpt, heeft het recht, om éénmaal, maar dan vóórdat zijn verhoor een aanvang heeft genomen, twee der benoemde Officieren, zoomede twee der plaatsvervangende leden van den raad, waartegen hij bezwaren heeft, te wraken, zonder de redenen daarvoor op te geven.

Van dat recht gebruik makende, doet hij daarvan mededeeling aan den persoon, met de samenstelling van den raad belast.

Art. 30c. De beklaagde kan de zittingen van den raad bijwonen en bij de behandeling zijner zaak zich zelf verdedigen, of eenen anderen niet voor den raad aangewezen Officier met zijn verdediging belasten.

In het laatste geval moet hij echter minstens vier en twintig uur vóórdat zijn verhoor een aanvang neemt, schriftelijk aan den voorzitter van den raad kennis geven van den naam van den Officier, die zijn verdediging op zich heeft genomen; terwijl hij in dat geval tevens de bevoegdheid heeft, om, zoo noodig, aan zijn verdediging deel te nemen tot het aanvullen of verbeteren der voordracht van den Officier met die verdediging belast.

Art. 30d. Den beklaagde wordt minstens driemaal vier en twintig uur vóórdan den aanvang der eerste zitting van den raad door den voorzitter kennis gegeven van de plaats waar en den dag en het uur, waarop die zitting zal plaats hebben.

Bij het einde van iedere zitting wordt hem of zijn verdediger, indien zij tegenwoordig zijn, door den voorzitter kennis gegeven van de plaats waar en den dag en het uur waarop de volgende zitting zal gehouden worden.

Bijaldien de beklaagde of zijn verdediger of beiden op den bepaalden tijd niet verschijnen, gaat de raad niettemin met de behandeling der zaak voort. Is echter de beklaagde of zijn verdediger door ziekte, blijkende uit een door een Officier van gezondheid afgegeven verklaring, of door andere volgens den raad geldende redenen, verhinderd te verschijnen, dan worden de zittingen van den raad verdaagd.

Art. 31. De raad van onderzoek vergadert, zoo de beklaagde een Generaal of Hoofdofficier is, te 's Gravenhage. Indien hij een minderen rang bekleedt, wordt de vergaderplaats van den raad door den Minister van Oorlog bepaald, die daartoe in den regel de standplaats zal aanwijzen van den territorialen Commandant, onder wien de garnizoensplaats of woonplaats van den betrokken Officier ressorteert en door wiens zorg de raad wordt bijeengeroepen.

De zittingen van den raad kunnen door alle Officiëren van gelijken rang als de beklaagde en door die van hooger rang worden bijgewoond.

Mocht de aard der zaak medebrengen, dat een of meer zittingen niet in het openbaar worden gehouden, dan kan de raad dergelijke zitting of zittingen met gesloten deuren doen plaats vinden.

Art. 31a. Aan den voorzitter van den raad van onderzoek worden uitgereikt:

a. de lastgeving, bij de eerste alinea van art. 28*b* vermeld, en voorts: bijaldien de samenstelling van den raad het gevolg is van een klachte, deze klachte en alle verdere bescheiden tot de zaak betrekkelijk, of, bijaldien de last tot die samenstelling gegrond is op n°. 2 van art. 27, afschrift van het rechterlijk gewijsde;

b. de afschriften van de bestaande conductelijsten nopens den Officier, over wien het onderzoek plaats heeft;

c. een staat van dienst betreffende dien Officier.

De voorzitter van den raad ontvangt deze stukken rechtstreeks van den Minister van Oorlog, bijaldien de beklaagde een Generaal of Hoofdofficier is, en anders door tusschenkomst van den territorialen Commandant met de samenstelling van den raad belast. In het laatste geval worden zij gevoegd bij den last tot samenstelling van den raad.

Art. 31b. De bij het vorig artikel genoemde stukken worden door den territorialen Commandant, of, indien de raad over een Generaal of Hoofdofficier zitting houdt, door den Minister van Oorlog in afschrift aan den beklaagde medegedeeld.

Deze is van het oogenblik, dat tot het samenstellen van den raad, door den territorialen Commandant of den Minister van Oorlog, het vereischte wordt verricht, en zoolang omtrent het advies van den raad niet is beslist, ontheven van allen militairen dienst.

Art. 32. Zoodra de territoriale Commandant last heeft ontvangen, om een raad van onderzoek bijeen te roepen, doet hij, — voor zooveel mogelijk in de tegenwoordigheid van alle Officiëren in zijn standplaats aanwezig, — voor alle Officiëren in werkelijken dienst, die zich in zijn territoriaal commandement in garnizoen bevinden, en die tot het lidmaatschap van den raad kunnen worden geroepen, een loting plaats hebben, ten einde door het lot te doen beslissen, uit welke Officiëren de raad zal samengesteld zijn, en welke Officiëren moeten worden aangewezen, om des gevorderd op te treden in de plaats der leden van den raad, die gewraakt of om eenige andere reden in het bijwonen der zittingen van den raad verhinderd mochten worden. Die loting moet plaats hebben voor elken rang afzonderlijk, doch met doorlopende nummers voor de gezamenlijke Officiëren.

Den beklaagde zal minstens vier en twintig uur vóór den aanvang der loting door den territorialen Commandant mededeeling gedaan moeten worden van de plaats waar, en van den dag en het uur, waarop zij zal geschieden, opdat hij, desverkiezende, daarbij tegenwoordig kan zijn.

Art. 32a. Van al de Officiëren, die deel van den raad kunnen uitmaken, wordt voor elken rang afzonderlijk een lijst opgemaakt, waarop gedurende de loting bij ieders naam het getrokken nummer wordt aangeteekend.

Ieder aanwezig Officier, die zulks verlangt, trekt zelf zijn nummer, terwijl voor de overigen, zomede voor de afwezigen het nummer wordt getrokken rangsgewijze door den tegenwoordig zijnde oudsten van elken rang.

Art. 32b. Onmiddellijk nadat de loting is afgelopen, worden, zoo mogelijk, in de eerste plaats drie Officiëren van hetzelfde wapen of dienstvak als de be-

klaagde aangewezen, om in den raad zitting te nemen. Daartoe worden, met inachtneming van het bepaalde bij art. 29 dezer wet, die Officiëren van dat wapen of dienstvak bestemd, welke blijkens de lotingslijsten de laagste nummers hebben getrokken.

Vervolgens wordt de raad voltallig gemaakt uit de overige geloot hebbende Officiëren, waarbij almede naar de volgorde der lotingnummers en te beginnen met de laagste nummers, in de eerste plaats de vacature in den raad van den beklagde en daarna de alsdan nog in den raad opengebleven plaatsen worden aangevuld.

Art. 32c. Van de geloot hebbende Officiëren, die niet zijn bestemd om, in gevolge het bepaalde bij het vorige artikel, in den raad zitting te nemen, worden, op de bij dat artikel omschreven wijze, zeven Officiëren van de bepaalde rangen aangewezen, bestemd om op te treden in de plaats der leden van den raad, die in het geval verkeerden, bij het slot der eerste zitting van art. 32 omschreven.

Art. 32d. De territoriale Commandant doet aan den Minister van Oorlog en aan den beklagde mededeeling van de namen der Officiëren, bij de loting aangewezen, om als leden en plaatsvervangende leden van den raad van onderzoek op te treden. Gelijktijdig geeft hij aan laatstbedoelde Officiëren bericht hunner benoeming tot leden of plaatsvervangende leden van den raad.

Wanneer eenig Officier van hem vrijstelling bekomt van de aanvaarding van het lidmaatschap van den raad, of wanneer de beklagde gebruik maakt van zijn recht tot wraking, voorziet hij in de vacatures, die daardoor in den raad komen te ontstaan, en doet van de plaats gehad hebbende wijziging mededeeling aan den Minister van Oorlog, aan den beklagde en aan ieder ander daarbij betrokken Officier.

Art. 32e. Kunnen de vacatures, die in den raad komen te ontstaan, niet dadelijk uit de plaatsvervangende Officiëren in dier voege worden aangevuld, dat de samenstelling van den raad in alle opzichten aan de eischen van de wet voldoet, dan worden de lotingslijsten, in tegenwoordigheid der Officiëren, in de standplaats van den territorialen Commandant in garnizoen, voor zooveel noodig, opnieuw geraadpleegd, ten einde in de opengevallen plaatsen naar vorenbedoelden maatstaf te voorzien.

Art. 32f. Wanneer de beklagde behoort tot het leger te velde of tot het garnizoen van een in staat van beleg verkeerende vesting of versterkte plaats, wordt de raad van onderzoek samengesteld door den Opperbevelhebber van dat leger of van die vesting of versterkte plaats, en bijeengeroepen dáár waar het dezen bevelhebber het meest geschikt voorkomt.

De samenstelling geschiedt alsdan op de wijze hierboven voorgeschreven, met dien verstande, dat het den Opperbevelhebber wordt vrijgelaten, het getal der aan de loting deelnemende Officiëren te regelen in dier voege, dat bij de loting voor elken rang, die in den raad moet zijn vertegenwoordigd, zoo mogelijk het vijfvoud der noodige Officiëren van dien rang aan die loting deelneemt.

Art. 32g. Wanneer de klachte of het gewijsde in n°. 2 van art. 27 een Generaal of Hoofdofficier van het leger mocht gelden, heeft er, onder de onmiddellijke leiding van den Minister van Oorlog en in tegenwoordigheid, zooveel mogelijk, van al de Hoofd- en Opperofficiëren in de residentie gestationneerd, tot het samenstellen van den raad van onderzoek, onder al de Hoofd- en Opperofficiëren van het leger een loting plaats, naar de regels die hiervoren zijn vastgesteld.

Art. 33. De voorzitter van den raad van onderzoek belast een der leden met de werkzaamheden van secretaris.

De secretaris houdt nauwkeurig aanteekening van de verhooren en van hetgeen verder in de zittingen wordt verhandeld, welke aanteekening, na door den raad te zijn goedgekeurd, door den voorzitter en door hem wordt ondertekend.

Hij wordt, zoo noodig, in zijn werkzaamheden bijgestaan door een, op aanvraag van den voorzitter, door den Plaatselijken of Garnizoenscommandant aan te wijzen Officier van het garnizoen, waar de raad zitting houdt.

Art. 34. Zoodra de raad van onderzoek zitting heeft genomen, wordt door hem overgegaan tot het onderzoek der zaak, welke hem is voorgelegd.

Tot dat onderzoek behoort:

1°. de voorlezing van al de ter zake aan den voorzitter van den raad toegezonden bescheiden;

2°. het ondervragen en hooren van den beklaagde;

3°. het hooren, en des vereischt, nader ondervragen van de getuigen, die de raad noodig mocht oordeelen voor zich te doen komen, hetzij ten gevolge van aanwijzing van de zijde des beklaagden, hetzij uit anderen hoofde;

4°. het inwinnen van alle inlichtingen, welke de beoordeeling der zaak kunnen bevorderen; en

5°. het aanhooren der verdediging van den beklaagde, voorgedragen door hem zelve of door den Officier, dien hij daarmede belast heeft.

Art. 34a. De beklaagde en zijn verdediger hebben het recht te verzoeken, dat aan de getuigen bepaalde, door hem die dat verzoek doet, op te geven vragen worden gesteld.

De raad beslist of aan dat verzoek kan worden voldaan.

Art. 34b. Wanneer de raad het niet noodig mocht hebben geacht, getuigen, door den beklaagde aangewezen, te hooren of de vragen te doen, bij het voorgaande artikel bedoeld, dan worden de redenen, welke tot zoodanig besluit hebben geleid, vermeld in de notulen van hetgeen in de zittingen van den raad is verhandeld.

Art. 34c. Is de raad geroepen, om advies uit te brengen aangaande een feit onder n°. 2 van art. 27 bedoeld, dan onderzoekt hij alleen, of de beklaagde zich door dat feit den rang van Officier onwaardig heeft gemaakt en of er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn.

Dat het feit werkelijk heeft plaats gehad, en dat de betrokken Officier zich daaraan heeft schuldig gemaakt, moet in dat geval door den raad worden aangenomen als door den bevoegden rechter bewezen.

Art. 34d. De raad van onderzoek, zitting genomen hebbende, oordeelt zonder ruggespraak of overleg met eenige militaire autoriteit.

Het onderzoek, zoowel van de zaak in haar geheel als van bijzondere punten, heeft altijd plaats door den geheelen raad.

Art. 35. Nadat de raad van onderzoek de zaak, waarvoor hij bijeengeroepen is, naar vorenstaande regelen in haren geheelen omvang heeft onderzocht, gaat hij over tot het uitbrengen van een advies.

Het advies wordt uitgebracht bij stemming met ongeteekende, dichtgevouwen briefjes, die alleen het woord »ja», of het woord »neen» bevatten.

Art. 35a. Is de beklaagde voor den raad van onderzoek gebracht, uitsluitend naar aanleiding van het onder n°. 2 van art. 27 dezer wet vermelde, dan heeft de raad in de eerste plaats de vraag te beantwoorden:

Maakt het feit (of een der feiten), waaraan de beklaagde bij het rechterlijk gewijsde is schuldig verklaard, hem onwaardig den rang van Officier te bekleeden en moet hij mitsdien uit den dienst worden ontslagen?

Art. 35b. Is de beklaagde voor den raad van onderzoek gebracht, uitsluitend naar aanleiding van hetgeen vermeld staat onder n°. 3 tot en met n°. 6 van art. 27 dezer wet, dan heeft de raad *ten eerste* te beantwoorden de vraag:

Is de beklaagde schuldig aan het feit (of aan een of meer der feiten), hem ten laste gelegd en tot de samenstelling van den raad aanleiding gegeven hebbende?

Na deze vraag gesteld te hebben, noemt de voorzitter dit feit of deze feiten en laat, bijaldien er meer dan één zoodanig feit is ten laste gelegd, voor *ieder* feit *afzonderlijk* stemmen.

Indien er een schuldigverklaring aan een feit of aan meer feiten is uitgespro-

ken, stelt de voorzitter, met het oog op dit feit of op *ieder* dezer feiten, *afzonderlijk*, als *tweede* vraag:

Moet dit feit gerekend worden te behooren tot een der gevallen, voorzien onder n°. 3 tot en met n°. 6 van art. 27 dezer wet?

Indien een feit of meer feiten bij meerderheid van stemmen wordt of worden gerekend te behooren tot de gevallen, onder n°. 3 tot en met n°. 6 van art. 27 dezer wet voorzien, stelt de voorzitter als *derde* vraag:

Moet de schuldige, ten gevolge van hetgeen alsnu ten zijnen opzichte is aangenomen, uit den dienst worden ontslagen?

Art. 35c. Is de beklagde voor den raad van onderzoek gebracht, zoowel naar aanleiding van het vermeldde onder n°. 2 als van het vermeldé onder n°. 3 tot en met n°. 6 van art. 27 dezer wet, dan worden èn art. 35a èn art. 35b dezer wet in acht genomen.

Art. 35d. Bij toestemmende beantwoording van de vraag, in art. 35a dezer wet vermeld, of van de *derde* vraag, in art. 35b dezer wet bedoeld, stelt de voorzitter *ten laatste* de vraag:

Zijn er verzachtende omstandigheden aanwezig?

Art. 36. Onmiddellijk na elke stemming worden de briefjes, na door den voorzitter te zijn geopend, eerst door hem en daarna door een der andere leden van den raad, overluide opgelezen, terwijl vervolgens van de bevinding door den secretaris proces-verbaal wordt opgemaakt, waarna de stembriefjes door den voorzitter dadelijk worden vernietigd. Het proces-verbaal wordt, na door den voorzitter en de leden te zijn geteekend, met de verdere bescheiden, door tusschenkomst van den territorialen Commandant, den Opperbevelhebber van het leger te velde of den Opperbevelhebber der vesting of versterkte plaats, al naargelang een dier autoriteiten met de samenstelling van den raad belast is geweest, aan den Minister van Oorlog opgezonden, terwijl gelijktijdig een afschrift van dat proces-verbaal door den voorzitter van den raad aan den beklagde wordt uitgereikt, tegen afgifte van een door laatstgenoemde gedagteekend en onderteekend ontvangbewijs.

Wanneer de beklagde mocht weigeren dat afschrift aan te nemen of zoodanig ontvangbewijs af te geven, dan wordt hem dat afschrift bij deurwaarders-exploit beteekend.

Art. 37. Bijaldien het advies van den raad van onderzoek strekt tot ontslag uit den dienst, dan kan de beklagde Officier, op grond van onregelmatigheden, bij het onderzoek gepleegd, waardoor de bepalingen dezer wet zijn overtreden en hij in zijn verdediging is benadeeld, een tweede onderzoek voor een anderen raad vragen.

Het hiertoe strekkend verzoekschrift aan den Minister van Oorlog moet, om gevolg te kunnen hebben, binnen vier dagen na dagteekening van het in art. 36 vermeldde ontvangbewijs of exploit, aan de autoriteit, die met de samenstelling van den raad is belast geweest, zijn ingezonden en een aanwijzing bevatten van de onregelmatigheden, welke, naar de meening van den beklagde, bij het onderzoek zijner zaak hebben plaats gehad.

Genoemde autoriteit moet een door hem gedagteekend en onderteekend bewijs der ontvangst van dat verzoekschrift aan den beklagde doen ter hand komen, indien deze hem daarom verzoekt. Hij moet voorts de dagteekening dier ontvangst op het verzoekschrift bij onderteekende verklaring vermelden en dat stuk zoo spoedig mogelijk, vergezeld van zijne consideratiën en advies, aan den Minister van Oorlog toezenden.

Deze beslist of er termen aanwezig zijn, om het gehouden onderzoek als onvoldoende ter zijde te stellen en tot een tweede onderzoek over te gaan.

Art. 37a. Wanneer de Minister van Oorlog besluit tot het instellen van een nieuw onderzoek, geeft hij aan een *anderen* territorialen Commandant dan die met de samenstelling van den eersten raad van onderzoek is belast geweest, aan den

Opperbevelhebber van het leger te velde of aan den Opperbevelhebber in de vesting of in de versterkte plaats, last tot de samenstelling van een nieuwen raad.

Op de samenstelling, het onderzoek en het advies van den nieuwen raad van onderzoek zijn de bepalingen, vervat in de artt. 28*b*, tweede en derde alinea, tot en met 36 dezer wet, toepasselijk, met deze toevoeging, dat:

1°. in dien raad geen zitting nemen mogen Officieren, die aan het eerste onderzoek hebben deelgenomen;

2°. bij de bescheiden, bedoeld bij punt *a* van art. 31*a*, ook nog gevoegd worden:

a. het proces-verbaal, bedoeld in art. 36;

b. het verzoekschrift, vermeld in de tweede alinea van art. 37, en de consideratiën en advies, bedoeld in de derde alinea van dat artikel; en

c. de lastgeving, in de eerste alinea van dit artikel (37*a*) vermeld.

Het tweede onderzoek heeft buiten verband met het eerste plaats, en is als een geheel op zich zelf staand onderzoek te beschouwen; aan den nieuwen raad worden mitsdien ook niet overgelegd de notulen van den eersten raad.

Art. 37b. Strekt het advies van een raad van onderzoek tot ontslag uit den dienst, en vereenigt de Minister van Oorlog zich met dat advies, dan doet laatstgenoemde daaromtrent aan Ons een voorstel, voor zooveel noodig in verband met de bepaling van art. 24 der wet, regelende de pensioenen van de militaire Officieren der landmacht.

Art. 37c. Bijaldien het advies van den eersten of den tweeden raad van onderzoek, hiervoren bedoeld, strekt, om den beklaagde in zijn rang te handhaven, kan ten aanzien van den betrokken Officier geen nieuwe raad van onderzoek worden samengesteld, ten ware sinds de zittingen van den raad omtrent dien Officier een nieuw feit aan het licht kwam, dat aanleiding geeft tot toepassing van de artt. 27 en volgende dezer wet.

Hetzelfde geldt, wanneer het advies van den eersten of den tweeden raad van onderzoek strekt tot ontslag uit den dienst, maar door Ons geen termen zijn gevonden, om dat ontslag te geven.

ARTIKEL IV.

Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1877, met uitzondering van art. 5a, hetwelk eerst van kracht wordt op 1 Januari 1879.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

ALGEMEEN VERSLAG, bedoeld bij artikel 6 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), nopens de werken, welke voor de voltooiing van het vestingstelsel tot stand gekomen en van die in uitvoering zijn, alsmede van de na het jaar 1874 opgeheven verdedigingswerken.

Als uitvoering der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64) zijn voor de voltooiing van het vestingstelsel de werken tot stand gekomen en nog in uitvoering, welke in de hierbijgaande bijlage zijn vermeld.

Daarin komt tevens een opgave voor, van het tijdstip waarop de credieten zijn toegestaan en van hun bedrag, van de sommen waarvoor en de datums waarop de uitvoering is gegund, de namen van de aannemers, de tijdstippen waarop de werkzaamheden zijn aangevangen en waarop de werken moeten worden opgeleverd, den stand der verschillende werken op 1 Juli 1876, enz.

Ter voldoening aan art. 4 der meergenoemde wet zijn na het jaar 1874 de gronden, behoorende tot de navolgende werken, aan het bestuur der domeinen overgegeven, voor zoover zij niet tot militair gebruik behouden moesten blijven, als:

1°. de vestingwerken van *Deventer*;

2°. de vestingwerken van *Zutfen*;

3°. de vesting *Grave* met het kroonwerk *Coehoorn*, en

4°. de vestingwerken van en bij *Nijmegen*, met uitzondering van de redoute te *Elden* (waarvan de gronden reeds in 1874 zijn overgegeven), het fort *Kraijenhoff* en de forten boven en beneden *Lent*.

Van al de bij voormeld artikel bedoelde vestingwerken, zijn derhalve de gronden, voor zoover zij niet tot militair gebruik behouden moesten blijven, aan het bestuur der domeinen overgegeven, met uitzondering van de gronden der vesting *'s Hertogenbosch*, waarvan de overgave vermoedelijk binnen weinige maanden wel zal kunnen plaats hebben. Langdurige onderhandelingen betreffende waterstaatsbelangen en die van polder- en gemeentebesturen, hebben een spoediger eindregeling belet.

's Gravenhage, 25 Augustus 1876.

De Minister van Oorlog,
(get.) G. J. G. KLERCK.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

H. RODI DE LOO.

OVERZICHT VAN HETGEEEN AAN DE ONDERSCHIEDENE
VERDEDIGINGSWERKEN REEDS IS GEDAAN OF
NOG TE DOEN VALT.

UITGEVOERDE EN IN UITVOERING ZIJNDE WERKEN EN DAARVOOR
NOODIGE PERCEELEN.

Toegestane en aangevraagde credieten tot dekking der uitgaven: Dienst 1875 f 3,000,000; dienst 1876 f 2,700,000; dienst 1877 f 5,000,000.

NIEUWE WERKEN ENZ. TOT VERBETERING ENZ. VAN DE NIEUWE
HOLLANDSCHE WATERLINIE.

Verbetering der vesting Naarden.

Laatste termijn van het verbeteren van de batterijen aan de Karnemelksloot en het maken van een gemeenschapsweg; *betaald uit den dienst 1875 (1) f 9,980,88; aannemingssom f 89,975; goedkeuring contract, 10 Oct. 1873, N°. 63 G; aanvang uitvoering 20 Oct. 1873; aannemer B. VAN RHIJN.* Het werk is afgelopen 1 Juni 1875.

Laatste termijn van het verbeteren van bastion Katten der vesting Naarden: *bet. D. 1875 f 15,821.73; aannemingssom f 104,873; goedk. contract, 29 Nov. 1873, N°. 63 G; aanvang uitvoering 8 Dec. 1873; aannemer T. B. VRAKKING.* Het werk is afgelopen 1 Juni 1875.

Verbeteren der fronten Oranje-Promers en Promers-Turfsloot der vesting Naarden: *bet. D. 1875 f 415,940; meer werk tot idem f 20,000; aankoop van perceelen betreffende de verbetering der vesting Naarden f 6,940; opmetingen en kleine voorzieningen f 721.51; D. 1876 f 129,920; opmetingen en kleine voorzieningen f 200; D. 1877 f 151,140; aannemingssom f 697,000; goedk. contract 5 Juni 1875, N°. 76 G; aanvang uitvoering 7 Juni 1875; aannemer A. D. VAN SETERS.*

Op 1 Juli 1876 was het metselwerk van 2 kazernen met kanonkazematten en van een magazijn met remise in bastion Oranje, van 2 remise-gebouwen c. a. in ravelijn Oranje-Promers, van een remise met magazijn onder courtine Oranje Katten voltooid; van de 2 remises in bastion Promers en 1 idem in bastion Turfsloot is de betonfondeering gereed.

Het aardewerk van ravelijn Oranje Promers is nagenoeg voltooid, terwijl men overigens werkzaam is aan het aardewerk van bastion Oranje, aan de fonderingsputten van 2 kazernen met mortierkazematten, magazijnen, enz., een in bastion Promers en een onder de courtine Promers-Turfsloot, en aan het metselwerk van 2 kazernen met keukens, magazijnen enz. in bastion Promers.

Het geheele werk moet voor de eerste maal opgeleverd zijn vóór 1 November 1877. De onderhoudstermijn eindigt 1 Mei 1878.

Verbeteren van de vesting Muiden.

Laatste termijn van het verbeteren van het kasteel te Muiden; *D. 1875 f 6,934.72; aannemingssom f 141,498; goedk. contract, 8 Aug. 1873, N°. 29 G; aanvang uitvoering 20 Aug. 1873; aannemer G. DEKKER.* Het werk is afgelopen 1 November 1875.

(1) Ter verkorting hier en vervolgens van: betaalde en reeds beschikbaar gestelde bedragen uit dienst 1873, 1876 of 1877.

Laatste termijn van het verbeteren van de werken buiten de Naarderpoort en van het bastion VI te Muiden; *D.* 1875 *f* 9,076,04¹; *aannemingssom f* 188,880; *goedk. contract*, 6 Dec. 1873, N°. 44 G; *aanvang uitvoering* 18 Dec. 1873; *aannemer* L. J. VAN STEENHOVEN. Het werk is afgelopen 30 September 1875.

Verbeteren van de vesting Muiden; *D.* 1875 *f* 200,000; *D.* 1876 *f* 68,825; meer werk tot idem *f* 10,500; *D.* 1877 *f* 8,775; *aannemingssom f* 277,600; *goedk. contract*, 22 Mei 1875, N°. 73 G; *aanvang uitvoering* 31 Mei 1875; *aannemer* G. DEKKER.

Verbeteringen aan eenige gedeelten der vesting Muiden; *D.* 1876 *f* 27,244; Betaling voor mindere opbrengst van verpachting; *D.* 1875 *f* 85.50; *aannemingssom f* 27,244; *goedk. contract*, 31 Juli 1876, N°. 78 G; *aannemer* W. WESTERHOF.

Op 1 Juli 1876 was het gebouw, bevattende kruitmagazijnen en een artilleriewerkplaats, dat bevattende 2 remises met magazijnen, en het wachtlokaal met remise en magazijnen, geheel gereed, met uitzondering van de gronddekking op het eerstgenoemd gebouw. De kazerne met keuken c. a. opgemetseld tot 5 M. + AP.; de borstweringen nagenoeg gereed met uitzondering van de aardewerken der Westbatterij.

Het geheele werk moet voor de eerste maal opgeleverd zijn vóór 1 November 1876; de onderhoudstermijn eindigt 30 April 1877.

Verbeteren van de vesting Weesp; *D.* 1875 *f* 63,449; meer werk tot idem *f* 5,000; aankoop van grond *f* 575; opmetingen en waterpassingen *f* 559.15; *D.* 1877 *f* 10,500; *aannemingssom f* 73,949; *goedk. contract*, 15 Dec. 1875, N°. 61 G; *aanvang uitvoering* 24 Dec. 1875; *aannemer* B. VAN RHIJN.

Op 1 Juli 1876 was het metselwerk van een der magazijnen aangevangen; van de 2 overige magazijnen zijn de fondeeringen nagenoeg gereed; het traplokaal van den toren is afgebroken, terwijl men bezig is met genoemden toren met grond te dekken.

Het werk moet voor de eerste maal opgeleverd zijn vóór 30 Juni 1877; de onderhoudstermijn eindigt 31 October 1877.

Laatste twee termijnen van het verbeteren van het fort Uitermeer (1ste gedeelte); *D.* 1875 *f* 17,057.31; *aannemingssom f* 133,600; *goedk. contract*, 12 Nov. 1873, N°. 69 G; *aanvang uitvoering* 14 Dec. 1873; *aannemer* K. VAN SPANJE. Het werk is afgelopen 1 November 1875.

Verbeteren van het fort Uitermeer (2de gedeelte); *D.* 1875 *f* 84,156.05; meer werk tot idem *f* 1,992.74; *D.* 1876 *f* 21,838.95; meer werk tot idem *f* 4,000; aankoop van perceelen enz. *D.* 1875 *f* 2,050.82; *aannemingssom f* 105,995; *goedk. contract*, 3 Maart 1875, N°. 59 G; *aanvang uitvoering* 7 Maart 1875; *aannemer* M. v. d. WEGT. Het werk is afgelopen, doch blijft in onderhoud tot 31 October 1876.

Verbeteren van het fort op de Biltstraat; *D.* 1875 *f* 70,455; 1876 *f* 97,545; 1877 *f* 20,000; *aannemingssom f* 188,000; *goedk. contract*, 22 Sept. 1875, N°. 39 G; *aanvang uitvoering* 9 Oct. 1875; *aannemer* N. VAN HAAREN.

Op 1 Juli 1876 zal gereed zijn het verbeteren van de aardewerken, met uitzondering van de gronddekking op de gebouwen en van de courtine; de fondamente van de bomvrije kazerne tot 1,88 M. + AP.; de 2 remises, de 2 verbruikmagazijnen en de 4 schuilplaatsen.

De eerste oplevering van het geheele werk moet plaats hebben vóór 15 Januari 1877; de onderhoudstermijn is gesteld op 1 Mei 1877.

Overbrengen van 2 artillerie-loodsen, een naar het fort op de Blauwkapel en een naar het fort op de Biltstraat; *D.* 1875 *f* 19,290; meer werk tot idem *f* 1,999.97; aankoop van het recht tot het gebruikmaken van een weg vóór dit werk *f* 31; *aannemingssom f* 19,290; *goedk. contract*, 9 Oct. 1875, N°. 73 G; *aanvang uitvoering* 18 Oct. 1875; *aannemer* J. VAN STRATEN.

Het werk is afgelopen 31 Mei 1876.

Maken van een bomvrij wachthuis bezuiden den Overeindschen weg; *D.* 1875

f 37,771.46⁵; *aannemings*som *f* 37,990; *goedk. contract*, 4 Mei 1875, N°. 52 G; *aanvang uitvoering* 18 Mei 1875; *aannemer* J. BOSHOEWERS.

Het werk is afgelopen 30 April 1876.

Verbetering van de stelling bij Honswijk.

Verbeteren van een gedeelte der borstweringen en grachten in die stelling; *D.* 1875 *f* 129,200; meer werk tot idem *f* 10,000; *D.* 1876 *f* 13,800; *aannemings*som *f* 143,000; *goedk. contract*, 5 Juni 1875, N°. 75 G; *aanvang uitvoering* 21 Juni 1875; *aannemer* W. M. SCHRAM.

Het werk was op 1 Juli 1876:

A. Aardewerken in het fort:

De zandkisting onder den voet en langs de facen en flanken van bastion II en van het linkeruiteinde van de courtine I—II is geheel voltooid tot 1,6 M. + AP.; de zandberm voor de linkerflank, de linkerface, den afgeronden saillant en de rechterface, opgewerkt tot 5,2 M. + AP. en het talud bekleed met klei en gemengden grond.

De zandkisting onder en langs den voet van het westelijk gedeelte van de rugweer achter de linkerflank van bastion II aangebracht ter lengte van 33 M. De borstweringen van de linkerflank en de linkerface geheel opgewerkt en van den afgeronden saillant en de rechterface opgewerkt tot 8 M. + AP. De traversen waarvan de bovenvlakken beneden 11 M. + AP. moeten gelegen zijn, geheel opgewerkt en de overigen opgewerkt tot 11 M. + AP.

B. Het verbeteren van de binnendijs gelegen gracht van het fort:

Het gedeelte der gracht achter de inundatiesluis waar de plasberm moet gemaakt worden uitgebaggerd tot 0,33 M. — AP.; afgedamd en droog gemaakt.

Het overige gedeelte van de binnendijs gelegen gracht van het fort uitgebaggerd tot minstens 0,12 M. + AP.

Al de noodige materialen voor den plasberm aangevoerd.

C. Aardewerk bewesten het kanaal:

De zandkisting aan den voet van het verbreedte gedeelte der verdedigingswerken bewesten het kanaal aangebracht, het escarpstalud met klei bekleed en die verdedigingswerken over een lengte van 50 M. onder profiel gebracht.

De eerste oplevering van het geheele werk moet plaats hebben 1 September 1876. De onderhoudstermijn eindigt 1 December 1876.

Maken van eene batterij bij de Waalsche wetering, *D.* 1875 *f* 59,240; meer werk tot idem *f* 3,000; aankoop van grond *f* 12,334; advertentiekosten wegens onteigening van grond *f* 18,35; *D.* 1876 *f* 28,620; 1877 *f* 9,540; *aannemings*som *f* 97,400; *goedk. contract*, 24 Dec. 1875, N°. 54 G; *aanvang uitvoering* 22 Januari 1876; *aannemer* A. VAN TUYL Gz.

Het werk was op 1 Juli 1876:

De zandbedding gereed.

De muren van regenbak en privaatputten alsmede de fondamente van het bomvrij gebouw, nagenoeg voltooid.

De gracht over ruim 600 M². tot de volle diepte ontgraven; enkele gedeelten der gracht tot een mindere diepte.

Aan de borstwering verwerkt p. m. 10,000 M³. grond, voortgekomen uit den ontgravingsput der zandbedding en uit de gracht.

De wachterswoning gereed.

De eerste oplevering van het geheele werk moet plaats hebben vóór 31 Juli 1877; de onderhoudstermijn loopt tot 1 November 1877.

Maken van eene zandbedding voor een bomvrij gebouw in, het uitdiepen van een gedeelte kanaal langs en het egaliseeren, verbreedten en ophoogen van een gedeelte borstwering van het verdedigingswerk bij den Korten Uitweg; *D.* 1876

f 37,800; *aannemingssom* f 37,800; *goedk. contract*, 24 April 1876, N°. 76 G; *aanvang uitvoering* 3 Mei 1876; *aannemer* W. M. SCHRAM.

Het werk was op 1 Juli 1876:

De fondeeringput voor het bomvrij gebouw uitgegraven tot 1.25 M. ÷ AP.

Het kanaal over de bepaalde lengte van 115 M. uitgediept tot 0.72 M. ÷ AP.

De gracht langs de bestaande noordelijke borstwering uitgegraven tot 0.72 M ÷ AP.

De oostelijke borstwering van het verdedigingswerk over de bepaalde lengte van 105 M. geëgaliseerd.

Het geheele werk moet opgeleverd zijn vóór 1 October 1876.

Verbetering van de stelling bij Everdingen, van het werk aan 't Spoel en van de inundatiemiddelen bij Tiel, aan 't Spoel en bij de Klop enz. en van gemeenschapswegen.

Laatste termijnen van het verbeteren van de werken bij Everdingen (1ste en 2de gedeelte); *D.* 1875 f 155,949.86; 1876 f 36,320; *aannemingssom* f 350,000; *goedk. contract*, 7 Mei 1874, N°. 63 G; *aanvang uitvoering* 1 Juni 1874; *aannemer* J. v. D. VELDE. Het werk is afgelopen, doch blijft in onderhoud tot 1 October 1876.

Verbeteren van de werken bij Everdingen (3de gedeelte); *D.* 1875 f 88,420; meer werk tot idem f 4,500; *D.* 1876 f 21,480; *aannemingssom* f 109,900; *goedk. contract*, 15 Dec. 1875, N°. 60 G; *aanvang uitvoering* 1 April 1876; *aannemer* B. A. WIEGERINK. Het werk was op 1 Juli 1876:

De paalfondeering van den sluisbeer gereed.

Het werk moet voor de eerste maal opgeleverd zijn vóór 1 Juli 1877; de onderhoudstermijn eindigt 1 October 1877.

Verbeteren van het verdedigingswerk aan 't Spoel en van de inundatiemiddelen aldaar; *D.* 1876 f 165,160; 1877 f 42,840; aankoop van grond voor dit werk; 1875 f 30,515; 1876 f 7,328.65; opmetingen, grondboringen, enz. voor vermelde werken; 1875 f 183.23; *aannemingssom* f 208,000; *goedk. contract*, 14 Juni 1876, N°. 70 G; *aanvang uitvoering* 1 Juli 1876; *aannemer* B. A. WIEGERINK.

Met de uitvoering van het werk is 1 Juli aangevangen.

De eerste oplevering van het werk is gesteld vóór December 1877 en de onderhoudstermijn 1 Mei 1878.

Verbeteren van de inundatiemiddelen nabij de forten de Klop en de Gagel; *D.* 1875 f 48,835.59⁵; aankoop van grond voor dit werk f 4,160; *aannemingssom* f 50,400; *goedk. contract*, 28 Mei 1875, N°. 51 G; *aanvang uitvoering* 7 Juni 1875; *aannemer* H. R. BENNIK. Het werk is afgelopen 31 Mei 1876.

Maken van eene schotbalkkeering tegen de brug in den Singelweg te Wijk bij Duurstede; *D.* 1875 f 10,820; meer werk tot idem f 1,000; grondboringen enz. voor de inundatiemiddelen; *D.* 1875 f 695.85; 1876 f 710; *aannemingssom* f 10,820; *goedk. contract*, 31 Dec. 1875, N°. 91 G; *aanvang uitvoering* 7 Februari 1876; *aannemer* C. v. D. WIELEN.

Het werk is afgelopen, doch blijft in onderhoud tot 15 October 1876.

Maken van gemeenschapswegen nabij het fort aan 't Vossengat; *D.* 1875 f 26,470; meer werk tot idem f 1,000; *D.* 1876 f 2,830; *aannemingssom* f 29,300; *goedk. contract*, 17 Dec. 1875, N°. 46 G; *aanvang uitvoering* 4 Maart 1876; *aannemer* D. BOER. Het werk was op 1 Juli 1876:

De aardebaan met vlijlaag, puinbestorting en kleilaag voor den grintweg bezuiden den Krommen Rijn voltooid, met uitzondering van 32 M.

Het opwerken der dekkende borstwering en ontgraven der gracht voltooid op de perceelen: de Bildt, sectie C, N°. 576, 181 en 182, en Abstede, sectie A, N°. 757 en 773.

De houten brug, toegang gevende tot perceel de Bildt C, N°. 182, met land-

hoofden verplaatst. De landhoofden voor de damsluis in de Oud-Wulfsche Wetering gedeeltelijk opgemaakt.

De eerste oplevering van het geheele werk moet plaats hebben vóór of op 15 October 1876; de onderhoudstermijn loopt tot 1 Mei 1877.

Maken van een grintweg tusschen den Amsterdamschen straatweg en de batterijen aan de Karnemelksloot; *D.* 1875 *f* 9,840; meer werk tot idem *f* 1,500; aankoop en onteigening van grond voor het maken van gemeenschapswegen *f* 25,636.45; *D.* 1876 *f* 1,035; *aannemingssom f* 10,875; *goedk. contract*, 30 Dec. 1875, N°. 42 G; *aanvang uitvoering* 20 Maart 1876; *aannemer* B. VAN RHIJN.

Op 1 Juli 1876 was men werkzaam aan het leggen van de vlijlaag der grintbaan.

Het werk moet voor de eerste maal opgeleverd worden vóór 1 October 1876; de onderhoudstermijn loopt af op 1 April 1877.

Laatste termijn van het verbeteren van het fort de Blauwkapel; *D.* 1875 *f* 14,786.12; *aannemingssom f* 174,000; *goedk. contract*, 4 Sept. 1873, N°. 68 G; *aanvang uitvoering* 23 Aug. 1873; *aannemer* J. BOSHOEWERS. Het werk is afgelopen 30 April 1875.

Laatste termijnen van het verbeteren van de werken bij Vuren (1ste en 2de gedeelte); *D.* 1875 *f* 134,762.29⁵; onteigening van perceelen voor dit werk *f* 1,661.38; *aannemingssom f* 439,400; *goedk. contract*, 31 Dec. 1873, N°. 101 G; *aanvang uitvoering* 5 Jan. 1874; *aannemer* D. VOLKER. Het werk is afgelopen 1 Juni 1876.

NIEUWE WERKEN ENZ. TOT VERBETERING VAN DE STELLING VAN HELDER.

Leveren van een lichttoestel met lantaarn en toebehooren te Kijkduin; *D.* 1875 *f* 39,950; *aannemingssom f* 39,950; *goedk. contract*, 22 Dec. 1875, N°. 70 G; *aannemer* D. J. VAN DEN BRINK. Het werk is afgelopen.

Maken en stellen van een ijzeren kustlichttoren ter vervanging van dien te Kijkduin; *D.* 1875 *f* 49,840; 1876 *f* 21,360; *aannemingssom f* 71,200; *goedk. contract*, 30 Dec. 1875, N°. 40 G; *aannemers* PENN en BAUDUIN. De oplevering van het werk moet in den loop van het jaar geschieden.

Maken van een fondeering voor een ijzeren kustlichttoren te Kijkduin en het bouwen aan 2 woningen voor den dienst der verlichting; *D.* 1876 *f* 31,767; aankoop van grond voor dit werk *f* 2,150.24; onkosten van afgekeurde aanbesteding *f* 799.80; *aannemingssom f* 31,767; *goedk. contract*, 23 Maart 1876, N°. 61 G; *aanvang uitvoering* 10 April 1876, *aannemer* M. KRONENBURG. Op 1 Juli 1876 was de fondeering van den ijzeren kustlichttoren en de fondamenteën met de regenbakken der 2 woningen gereed.

Verbeteren van het zeefront van het fort Erfprins; *D.* 1875 *f* 255,000; meer werk tot idem *f* 13,000; *D.* 1876 *f* 290,000; 1877 *f* 143,000; meer werk tot idem *f* 7,000; *aannemingssom f* 688,000; *goedk. contract*, 31 Dec. 1875, N°. 89 G; *aanvang uitvoering* 10 Jan. 1876; *aannemer* J. KOOP. Op 1 Juli 1876 was voltooid de vergraving — en de afbraak van het verbruikmagazijn enz. in — het zeeravelijn; de zandbedding van de bomvrije kazerne; de vergraving van den Hielderschen zeedijk met den op den berm van dien dijk te maken grintweg, een gedeelte der gracht voor de kustbatterij, de regenbak onder de kazemat bevattende lokaal 52, de privaatputten onder de kazematten, bevattende de lokalen 1, 2, 3 en 4 tot de geboorte der gewelven, de fondamenteën van 7 kruutmagazijnen, de afbraak van de bekleedingsmuren van de borstweringen van het zeefront, lang ongeveer 195 M.; de afbraak van ongeveer 25 M². metselwerk der poterne onder courtine IV—V, de verhooging der oude borstwering tot 8 M. + A.P. en het inrichten daarvan tot infanterie-borstwering, een gedeelte, lang 70 M., van een te maken riool in courtine IV—V.

De eerste oplevering van het werk is bepaald vóór Juli 1878, en de onderhoudstermijn op 1 October 1878.

Verbeteren van de Oostbatterij; *D.* 1875 *f* 231,500; meer werk tot idem *f* 10,200; *D.* 1876 *f* 156,200; 1877 *f* 80,200; meer werk tot idem *f* 19,800; *aannemings* *f* 476,900; *goedk. contract*, 6 Sept. 1875, N°. 51 G; *aanvang uitvoering* 6 Sept. 1875; *aannemer* J. v. D. KAMP. Op 1 Juli 1876 was de contrescarpmuur met uitzondering van de beide vleugels van dien muur en de daarachter gelegen grond-aanvulling en het glacis met den keiweg daarlangs voltooid, en voorts van de westelijke helft van het werk alle fundamente nagenoeg, de geheele escarpmuur en al het overige metselwerk tot ongeveer de geboorte der gewelven.

De eerste oplevering van het werk is gesteld vóór 1 Augustus 1878, en de onderhoudstermijn 1 October 1878.

Maken van een gemetselde bedding met borstwering voor een kanon van 24 c. M. te Helder; *D.* 1875 *f* 1,917.94; *aannemings* *f* 2,169; *goedk. contract*, 7 Juli 1875, N°. 77 G; *aanvang uitvoering* 23 Juli 1875; *aannemers* Gebrs. MOORMAN. Het werk is afgelopen 15 October 1875.

Grondboringen en peilingen op de Harssens aan de oostzijde van den Havenmond te Nieuwediep; *D.* 1875 *f* 4,317.42; verschillende opmetingen, waterpassingen en kleine voorzieningen; *f* 1,002.61^s; *D.* 1876 *f* 725; *aannemings* *f* 7,600; *goedk. contract*, 24 Sept. 1875, N°. 60 G; *aanvang uitvoering* 10 Januari 1876; *aannemer* C. HOOGENDOORN. Het werk is afgelopen 1 Februari 1876.

Doen van grondboringen op de Laanbank te Helder; *D.* 1876 *f* 7,490; *aannemings* *f* 7,490; *goedk. contract*, 23 Maart 1876, N°. 61 G; *aanvang uitvoering* 29 April 1876; *aannemer* M. KROONENBURG. Op 1 Juli 1876 waren 5 van de 6 boringen verricht. Het geheele werk moet afgelopen zijn vóór 15 October 1876.

Opmetingen en grondboringen voor het bouwen van sperforten te Zutphen en Zwolle; *D.* 1876 *f* 200.

Opnemingen, grondboringen enz. in de linie van Amsterdam; *D.* 1876 *f* 2,000.

Grondboringen in de stelling van de monden der Maas en het Haringvliet; *D.* 1876 *f* 900.

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1877.

VIIIste HOOFDSTUK.

ONTWERP VAN WET.

Wij WILLEM III, enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de artt. 119 en 120 der Grondwet, de algemeene begrooting jaarlijks moet worden vastgesteld:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. 1. Het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1877, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

Art. 1. Traktement van den Minister *f* 12,000.

Art. 2. Traktementen van de ambtenaren, onderofficieren en bedienden, toelagen aan officieren en mindere militairen, benevens fouragegelden van den Minister *f* 82,012.

Art. 3. Bureau- en lokaalbehoefden, benevens drukwerk *f* 11,788.

Totaal *f* 105,800.

IIde AFDEELING.

Traktementen, bureaunkosten, toelagen en fouragegelden voor paarden van den grooten staf, den generalen staf, de administratie der armée en de provinciale en plaatselijke staven.

Art. 4. Groote staf *f* 73,450.

Art. 5. Generale staf *f* 77,677.

Art. 6. Administratie der armée *f* 46,500.

Art. 7. Provinciale en plaatselijke staven *f* 98,459.

Totaal *f* 296,086.

IIIde AFDEELING.

Traktementen, soldijen, fouragegelden en verdere kosten van de verschillende wapenkorpsen, daaronder begrepen die van de officieren van gezondheid, der paardenartsen en der instructeurs bij de schutterijen en vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel, alsmede gratificatiën en kosten van het vervoer naar Ned. Indië van officieren bij het leger aldaar te detacheeren, gratificatiën te verleenen aan de met lichaamsgebreken ontslagen wordende onderofficieren en manschappen, en begrafenis-kosten van onvernogende militairen beneden den rang van officier, voorts schadeloosstelling voor schutterlijke diensten bij gemis van garnizoen.

Art. 8. Wapen der infanterie, staf en korpsen, hieronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 5,675,062.

Art. 9. Wapen der cavalerie, staf en korpsen, daaronder begrepen de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 2,079,462.

Art. 10. Wapen der artillerie, staf en korpsen, mitsgaders de onderofficieren en soldaten van de andere wapens, daarbij tijdelijk in betaling gevoerd wordende *f* 3,008,341.

Art. 11. Wapen der genie, staf van het wapen en bataljon genietroepen (mineurs en sappeurs), mitsgaders bureaukosten en andere uitgaven voor de ingenieurs in de vestingen *f* 432,606.

Totaal *f* 11,495,471.

IVde AFDEELING.

Art. 12. Remonte *f* 364,160.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie.

Art. 13. Traktementen, soldijen en verdere kosten *f* 155,092.

VIde AFDEELING.

Art. 14. Reiskosten en vacatiën, met inbegrip der restitutiën van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan *f* 43,000.

VIIde AFDEELING.

Geneeskundige dienst.

Art. 15.

a. Traktementen, toelagen en daggelden van de officieren van gezondheid, niet bij de korpsen ingedeeld, als ook van de ambtenaren en verdere geëmploieerden, zoo op het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst, als bij het magazijn van geneesmiddelen, gelijk mede van de administrateurs en geëmploieerden bij de hospitalen, mitsgaders bijdragen aan de Veartsenijsschool tot opleiding van kweekelingen voor den veterinairen dienst *f* 253,250.

b. Traktementen, toelagen en daggelden van het personeel (militair en burgerlijk) belast met en geëmploieerd bij het onderwijs der studenten voor de militaire geneeskundige en pharmaceutische diensten, en andere uitgaven voor dat onderwijs, na aftrek van de bijdragen door de Departementen van Marine en Koloniën te verstrekken; traktementen en toelagen voor de vermelde studenten, welke bestemd zijn voor den militairen geneeskundigen dienst hier te lande *f* 49,245.

Totaal *f* 302,495.

Art. 16. Materieel van den geneeskundigen dienst, kosten vallende op het verplegen van zieken, aankoop van medicijnen, meubelen in de zieken-inrichtingen, enz. *f* 288,000.

Totaal *f* 590,495.

VIIIste AFDEELING.

Art. 17. Vuur en licht in de wachten en verlichting van kazernen *f* 42,000.

IXde AFDEELING.

Art. 18. Scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, vergoeding voor geleden schade, uit het contract wegens de transporten te water voortkomende *f* 65,000.

Xde AFDEELING.

Materieel der artillerie en draagbare wapenen met den aanleve van dien, onder het beheer der artillerie staande.

Art. 19. Jaarwedden van beampten, daggelden, soldijen, enz., voor werklieden (burgerlijke en militaire), verdiend loon voor werk op stuk, toelagen voor officieren en conducteurs, mitsgaders tegemoetkomingen, zoo bij de artillerie stapelen constructiemagazijnen, bij de inspectie der draagbare wapenen te *Delft*, *Maastricht*, *Gorinchem*, *Dordrecht*, *Luik*, enz., bij de geschutgieterij en pyrotechnische werkplaatsen, als bij andere etablissementen tot het materieel der artillerie behoorende *f* 425,279.

Art. 20. Aanschaffing, herstelling, onderhoud en verwerken van het materieel der artillerie, der draagbare wapenen, der torpedo's of watermijnen en der pyrotechnische voorwerpen, met alles wat daarop, alsmede op het beheer van een en ander betrekking heeft, benevens het verstrekken van patroonhulzen aan vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel *f* 769,593.

Art. 21. Aanschaffing of aanmaak van patroonhulzen, met inbegrip van de daartoe benooidigde werktuigen, als anderszins *f* 189,200.

Art. 22. Practische artillerie-oefeningen, alsmede het nemen van proeven met torpedo's of watermijnen, met alles wat tot een en ander behoort *f* 25,000.

Totaal *f* 1,409,072.

XIde AFDEELING.

Materieel der genie met den aanleve van dien.

Art. 23.

a. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefenings-terreinen, militaire gebouwen (die in de XIIde afdeeling daaronder niet begrepen), dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen en al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; werkgelden voor militairen, gebezigd wordende tot de uitvoering van werken onder het beheer der genie; werkzaamheden betreffende het bouwen en planten in de nabijheid van vestingwerken; het koopen en huren van perceelen; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; het verleenen van subsidiën voor de uitvoering van werken; het doen van waterpassingen, metingen en peilingen; opzichtskosten; het schoonhouden van geniegoederen, enz. *f* 135,900.

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan vestingwerken, militaire gebouwen, als anderszins, aangeduid in het eerste lid van dit artikel *f* 79,500.

Art. 24. Aankoop, herstellen of verbeteren (op rekening of in daggeld) van kaarten, plans, memoriën, reglementen, werktuigen, meet- en waterpasinstrumenten, gereedschappen tot meten en teekenen, enz. *f* 2,000.

Art. 25. Practische oefeningen van de genietroepen (mineurs en sappeurs), met het materieel en de materialen daarvoor noodig *f* 5,000.

Art. 26. Aanschaffing en aanmaak van gereedschap en materieel voor den telegraafdienst te velde *f* 4,500.

Totaal *f* 226,900.

XIIde AFDEELING.

Kazerneering en al hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren.

Art. 27.

a. Het onderhouden, herstellen en verbeteren van 's Rijks gebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen, alsmede op de verschillende legerplaatsen bevinden, bestemd tot huisvesting, oefening, verpleging van troepen en paarden, als: kazernen, stallen, rij- en andere loodsen, magazijnen, bakkerijen, hospitalen, infirmerieën, zweminrichtingen, als anderszins; aankoop van perceelen tot verbetering en uitbreiding dier gebouwen, alsmede het verleen van subsidiën; kosten en ongeden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere benodigdheden in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, enz. *f* 227,800.

b. Belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan de gebouwen, als anderszins, in het eerste lid van dit artikel omschreven *f* 133,050.

c. Huur van gebouwen of gedeelten van gebouwen tot huisvesting van militairen en hunne huisgezinnen (het wapen der maréchaussée daaronder niet begrepen) *f* 25,000.

Totaal *f* 385,850.

XIIIde AFDEELING.

Verschillende uitgaven.

Art. 28. Defroiment van den amanuensis bij de directie der weduwen- en weezenkas voor de officieren van de landmacht *f* 1,200.

Art. 29. Kosten tot verzekering en uitoefening van den eeredienst bij de militairen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, gestelijken en onderwijzers *f* 9,000.

Art. 30. Huur van gebouwen, exercitievelden en loodsen *f* 8,500.

Art. 31. Kleine tegemoetkomingen, reisgelden, enz., aan gewezen militairen en weduwen en kinderen van militairen *f* 900.

Art. 32. Drukwerk van onderscheiden aard ten dienste van het leger, mitsgaders het drukken, aanschaffen en inbinden van militaire reglementen en boekwerken *f* 6,000.

Art. 33. Transportkosten, voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven lotelingen der nationale militie en opgeroepen wordende verlofgangers, voor zoover een en ander door de zorg van de gemeentebesturen in voorschot wordt betaald *f* 13,000.

Art. 34. Kosten van de magazijnen van kleeding, uitrusting, hospitaal-goederen, kampements-effecten, enz.:

a. traktementen, toelagen, bureaustkosten, daggelden aan mindere bedienden en arbeidsloonen, na aftrek van de kosten wegens het in die magazijnen vervaardigen van kleedingstukken ten behoeve van het leger *f* 41,191.

b. vernieuwing en onderhoud van kampements-effecten, voorwerpen van velduitrusting, enz. *f* 41,400.

c. aanschaffing van ledergoed, enz. voor de schutterijen. *Memorie.*

Totaal *f* 82,591.

Art. 35.

a. Kosten van verkenningen, het maken van plans, met de kosten uit een en ander voortvloeiende, ten behoeve van de kaarten op de topographische inrichting te vervaardigen *f* 4,800.

b. Kosten van de topographische inrichting, aan: traktementen der ambtenaren, toelagen der officieren, daggelden, remuneratiën, enz., der geëmploieerden en andere kosten dezer inrichting, na aftrek van hetgeen uit het Iste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch Indië* wordt gekweten voor het vervaardigen in kleurendruk van de door de topographische opname van *Java* verkregen overzichtskaarten der verschillende residentien *f* 25,300.

Totaal *f* 30,100.

Art. 36. Kosten wegens het onderhouden van militaire huisgezinnen in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te *Ommerschans* en te *Veenhuizen* *f* 13,400.

Art. 37. Gratificatiën *f* 12,000.

Art. 38. Kosten van exploiten, processen enz. *Memorie*.

Art. 39. Subsidie aan het Invalidenhuis te *Leiden* *f* 5,000.

Art. 40. Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard, van gratificatiën aan mindere geëmploieerden, werklieden en bedienden, werkzaam bij 's Rijks inrichtingen, en van eere-teekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van den 10den Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) *f* 5,930.

Art. 41. Kosten, vallende op het kampeeren van troepen en op het verrichten van veldoefeningen op groote schaal *f* 55,000.

Art. 42. Kosten, vallende op telegraphische correspondentie *f* 100.

Art. 43. Lokaal- en schrijfbehoeften, vuur, licht, enz., voor te houden examina voor officiers-rangen, alsmede voor bijeenkomsten van raden van onderzoek *f* 100.

Art. 44. Kosten van het Hoofdcomité der Nederlandsche vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, als: reis- en verblijfkosten, huur van lokalen, toelage aan den secretaris, schrijfbehoeften, enz. *f* 1,000.

Art. 45. Kosten van de krijgsschool voor officieren, als: toelagen, remuneratiën, lokaal- en schrijfbehoeften, enz. *f* 8,650.

Totaal *f* 252,471.

XIVde AFDEELING.

Art. 46. Traktementen, soldijen, huisvesting en verdere kosten van het wapen der maréchaussée, alsmede gratificatiën, te verleenen aan maréchaussées, die met lichaamsgebreken ontslagen worden *f* 278,340.

XVde AFDEELING.

Overcomplete officieren, pensioenen, gagementen, onderstanden, lijfrenten en wachtgelden.

Art. 47. Overcomplete officieren, twee derde- en non-activiteits-traktementen *f* 50,000.

Art. 48. Pensioenen, gagementen en onderstanden *f* 1,400,000.

Art. 49. Tijdelijke pensioenen en onderstanden, volgens de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) *f* 17,000.

Art. 50. Pensioenen aan mindere geëmploieerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht (wet van den 24sten Juni 1854, *Staatsblad* n°. 92) *f* 8,800.

Art. 51. Lijfrente, toegekend aan den Pruisischen generaal graaf BULOW VON DENNEWITZ en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (besluit van

den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814, n°. 3, en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815, n°. 4) f 5,250.

Art. 52. Toelage aan J. S. A. ELBERTS, weduwe van den kapitein W. DE MAN, als schadeloosstelling voor een in 1825 aan haar toegekend, doch nimmer door haar genoten Rijks-pensioen f 300.

Art. 53. Wachtgeldten f 3,740.

Totaal f 1,485,090.

XVIde AFDEELING.

Art. 54. Onvoorziene uitgaven f 63,873.

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. *Materieel der artillerie:*

Art. 55. Aanschaffing en aanmaak van zwaar kustgeschut, met den aanleve van dien. *Memorie.*

Art. 56. Aanschaffing en aanmaak van veld- en vestinggeschut, met den aanleve van dien. *Memorie.*

Art. 57. Aanschaffing en aanmaak van nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met den aanleve van dien. *Memorie.*

Art. 58. Aanschaffing en aanmaak van patroonhulzen tot nieuwe draagbare vuurwapenen, klein kaliber, met inbegrip van de daartoe benoodigde werktuigen, als anderszins. *Memorie.*

Art. 59. Aanschaffing en aanmaak van torpedo's of watermijnen, met den aanleve van dien. *Memorie.*

Art. 60. Aanschaffing en aanmaak van pioniergereedschappen. *Memorie.*

B. *Kazerneering:*

Art. 61. Verbetering van Rijksgebouwen en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen, infirmerieën, bakkerijen als anderszins, opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen, aankoop van perceelen; verlenen van subsidiën voor het maken en aankopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden; kosten en ongelden bij het sluiten van aankopen en overeenkomsten; afkoop van rechten; opzicht- en aanbestedingskosten, enz.:

a. Voortzetting van het bouwen van eene kazerne met een magazijn van kleeding, alsmede het bouwen van stallen en eene militaire bakkerij te *Utrecht* f 400,000.

b. Voortzetting van de uitbreiding van de kazerne-gebouwen te *Gouda* f 100,000.

c. Voortzetting van het verbeteren en uitbreiden der kazernen, alsmede het bouwen van woningen voor gehuwden te 's *Gravenhage* f 100,000.

d. Voortzetting van het verbeteren der kazernen en het bouwen van woningen voor gehuwden te *Breda* f 100,000.

e. Voortzetting van het verbeteren en uitbreiden der kazernen en het bouwen van woningen voor gehuwden te *Arnhem* f 60,000.

f. Voortzetting van het bouwen van eene kazerne en eene infirmerie te *Amersfoort*, alsmede het aankopen van exercitieterreinen en het verbeteren van gebouwen aldaar f 200,000.

g. Het maken van gebouwen en het doen van verdere werkzaamheden tot het maken van exercitievelden te *Deventer*, *Zutphen*, *Groningen* en op de *Oldenbroeksche heide* f 184,000.

Totaal f 1,144,000.

XVIIIde AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Art. 61. Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst 1877 *f* 2,560,000.

Totaal generaal der begrooting *f* 20,662,700.

ART. 2. Wanneer de som, in dit hoofdstuk uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen onder de artikelen 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 en 53, ontoereikend mocht worden bevonden, kan het ontbrekende bedrag, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden door overschrijving uit den post voor *onvoorzienne uitgaven*, in hetzelfde hoofdstuk voorkomende.

ART. 3. De in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, het voorschreven Departement betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van dit hoofdstuk, worden op den post voor *onvoorzienne uitgaven* aangevoerd.

Die uitgaven worden bij de rekening omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog.

STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1877.

VIIIste HOOFDSTUK.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Uit de door den afgetreden Minister van Oorlog gereed gemaakte begrooting heeft de ondergeteekende, als slechts tijdelijk met het beheer van dat Departement belast, weggelaten alle zoodanige onderwerpen, die als nieuwe posten daarin waren gebracht en hetgeen voor buitengewone uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie en de kazerneering was uitgetrokken, voor zoover de sommen niet noodig zijn tot voortzetting van aangevangen werken en betalingen, voortspruitende uit goedgekeurde contracten.

Met de begrooting van uitgaven tot voltooiing van het vestingstelsel, is op dezelfde wijze gehandeld, opdat de eerlang op te treden Minister van Oorlog vrij blijve ten opzichte der voorstellen, die hij deswege aan de Vertegenwoordiging ter overweging zal hebben aan te bieden.

Voor zooveel de onderdeelen toelichting vereischen worden deze hieronder medegedeeld.

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

§ 2. Eenige ambtenaren zijn voor zooveel de bij de begrooting toegestane gelden toelieten, in het genot gesteld van het minimum-tractement voor hun rang vastgesteld. Aan enkelen zal in het volgende jaar eenige verhooging van hun tractement moeten worden toegekend.

Het voor deze afdeeling voorgesteld bedrag is *f* 3078 hooger dan dat bij de begrooting voor het loopende jaar toegestaan.

IIde AFDEELING.

Verskillende staven en dienstvakken.

§ 3. Voor 1877 wordt aangevraagd *f* 296.086. Voor 1876 is toegestaan *f* 295,237. Meer *f* 849.

Meer: Traktementsverhooging van officieren van den grooten staf, tengevolge van bevordering in rang *f* 800. Traktement en residentietoelaag van den onderintendant der 1ste klasse, toegevoegd aan den hoofdintendant *f* 3,300. Bureaukosten voor laatstgenoemde *f* 600.

Minder: Voor het in 1876 meerder uitgetrokken bedrag voor fourages, ten gevolge van het schrikkeljaar *f* 71. De vermindering op de traktementen der

officieren van de provinciale en plaatselijke staven, en van poortiers, ten gevolge van mutatiën *f* 3,680. Toelage te Amsterdam *f* 100. Te zamen *f* 3,851. Als boven meer *f* 849.

IIIde AFDEELING.

Verschillende wapenkorpsen.

§ 4. Bij den staf der artillerie zijn 2 opperofficieren bevelhebbers, minder dan in 1876 uitgetrokken; daarentegen is de staf der infanterie, alsmede het wapen der genie, met één kolonel bevelhebber vermeerderd.

Het is noodig voorgekomen om het getal opzichters van fortificatiën te vermeerderen en hunne bezoldiging te verhoogen.

In verband daarmede worden thans meer uitgetrokken:

2 hoofdopzichters;

2 opzichters der 1ste klasse, en

1 opzichter der 2de klasse.

De vermeerdering van uitgaven zal *f* 18,800 per jaar bedragen, doch vermits in het volgend jaar vermoedelijk niet alle vacatures zullen zijn aangevuld, is daarvoor in den toelichtenden staat eene som van *f* 8000 afgetrokken.

Er is gerekend, dat in 1877 onder de wapenen zullen zijn, de officieren daaronder niet begrepen:

10,774 man aan kader en vrijwilligers;

9,940 miliciens der lichte van 1876, gedurende den tijd noodig tot het volbrengen van hunne eerste oefening;

7,908 miliciens, krachtens art. 123 der militiewet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72);

9,960 miliciens, die in 1877 worden ingelijfd tot eerste oefening;

17,520 miliciens, bestemd tot het bijwonen der herhalings- en najaarsoefeningen;

Wijders 4042 paarden, als:

2,326 bij de cavalerie;

1,716 bij de artillerie.

Vijftientig officieren van gezondheid zijn in 1876 in het genot gesteld van de traktementsverhooving bepaald voor volbrachten diensttijd. Vermoedelijk zullen in 1877 nog een 24tal in het genot van die verhooving treden.

Het grooter uitgetrokken getal dagen voor eerste oefening van de miliciens bij sommige korpsen, alsmede dat der miliciens tot samenstelling van het $\frac{1}{7}$ der militie en tot bijwonen der herhalingsoefeningen, brengt eenige verhooving van uitgaven te weeg.

Voor 1876 is voor de verschillende wapenkorpsen toegestaan *f* 11,210,436. Thans wordt voor 1877 aangevraagd *f* 11,195,471. Minder *f* 14,965.

De ontleding dezer vermindering is als volgt:

Minder uitgetrokken doordien het jaar 1876 een schrikkeljaar was *f* 12,619. Traktementen van de wapencontroleurs, in 1876 onder de IIIde, thans onder de Xde afdeeling der begrooting gebracht *f* 10,800. Vermindering op sommige artikelen van uitgaaf door mutatiën enz *f* 132,991. Totaal *f* 156,410.

Hiervan af te trekken:

Voor traktementen en toelagen, traktementsverhooving van officieren van gezondheid en opzichters van fortificatiën, verhooving bij rangsbevordering enz. *f* 58,914.

Verhooving der bezoldiging van de muzikanten bij het regiment grenadiers en jagers tot instandhouding van de muziek bij dat korps, toelage aan den inspecteur der muziek, te zamen *f* 2,400.

Het meerder noodige voor miliciens, zoowel voor eerste oefening als tot samenstelling van het $\frac{1}{7}$ der militie en voor najaarsoefeningen *f* 47,880.

Soldij, brood, toelage voor het kleeding- en reparatiefonds, voor het meerder getal korporaals bij het Instructie-bataillon en het meerder getal vrijwilligers bij het bataljon mineurs en sappeurs, dan waarop in 1876 was gerekend *f* 9,262.

Het voor 1877 minder afgetrokken voor soldijverhooging, doordien voor 1876 slechts 317 dagen en niet het geheele jaar zijn uitgetrokken *f* 10,306.

Voor het militair onderwijs, transportmiddelen enz. *f* 4,145.

Voor het meerdere voor fourages ten gevolge van minderen affrek voor compleet en andere onderwerpen van verschillenden aard *f* 8,538.

Totaal *f* 141,445.

Als boven minder *f* 14,965.

IVde AFDEELING.

Remonte.

§ 5. Voor het jaar 1877 wordt aangevraagd *f* 364,160. Voor 1876 is toegestaan *f* 346,450. Meer *f* 17,710.

Als: voor 1877, 569 paarden, ad *f* 640 *f* 364,160, voor 1876, 533 paarden, ad *f* 650 *f* 346,450. Gelijk aan het verschil *f* 17,710.

Blijkens de aanwijzing op den toelichtenden staat zijn tot het compleet der sterkte, volgens de formatie, noodig 4351 paarden.

Op 1 Juli 1876 waren bij de korpsen aanwezig 4071; moeten nog uit de remonte ontvangen worden 285. Totaal 4356.

Na dat tijdstip zullen vermoedelijk in 1876 worden afgevoerd 255. Blijft 4101.

Vermoedelijk tekort op 1 Januari 1877, 250 paarden, waarvan in 1877 zullen worden aangeschaft 100 paarden.

De gemiddelde prijs van de in dit jaar aangeschafte paarden bedraagt *f* 641,68.

Voor 1877 wordt *f* 640 geraamd.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie.

§ 6. Voor de kosten dezer inrichting wordt voor 1877 geraamd *f* 155,092, waarvan ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting voor Nederlandsch Indië komt *f* 46,728, terwijl de bijdragen van de kadetten voor den dienst hier te lande beloopt *f* 27,600, te zamen *f* 74,328, welk montant, als bate voor de schatkist, in de wet op de middelen is opgenomen.

VIdE AFDEELING.

Reiskosten en vacatiën, enz.

§ 7. Voor 1877 wordt aangevraagd *f* 43,000. In 1876 is toegestaan *f* 36,000. Meer *f* 7,000.

Deze verhooging wordt voorgesteld met de in vorige jaren gebleken behoeften.

VIdE AFDEELING.

Geneeskundige dienst.

§ 8. Het aantal der studenten tot opleiding voor de betrekking van officier van gezondheid, dat gedurende het studiejaar 1876—1877 aan het onderwijs op

het athenaeum te Amsterdam zal deelnemen, kan nog niet juist worden opgegeven, doch zal ongeveer bedragen:

Voor de zeemacht 46, voor het leger hier te lande 67, voor dat in de Oost-Indische Bezittingen 143, voor dat in de West-Indische Bezittingen 4, te zamen 260.

In de kosten van het onderwijs, geraamd op f 94,600, met inbegrip van f 33,500 voor toelage aan de studenten voor den dienst hier te lande, zullen de betrokken Departementen bijdragen:

Marine f 10,810. Koloniën f 34,545. Oorlog f 49,245. Te zamen f 94,600.

Voor 1875—1876 werden de kosten geraamd op f 84,350. Meer f 10,350, veroorzaakt doordien er 41 studenten meer aanwezig zullen zijn dan in het laatst-gemeld studiejaar.

In den loop van dit jaar zijn tien studenten tot arts bevorderd, namelijk:

Voor het leger hier te lande 1, voor dat in de Oost-Indische Bezittingen 9.

Daarvan zijn 3 tot officier van gezondheid bevorderd. De overige 7 zullen, zoodra zij het aanvullings-examen voldoende hebben afgelegd, mede tot officier van gezondheid worden benoemd.

Vermoedelijk zullen bij het in het najaar te houden examen nog een zestal studenten tot arts benoemd kunnen worden.

Voor het getal opengestelde plaatsen op 1 October aanstaande, bedragende:

Voor de zeemacht 8, voor het leger hier te lande 12, voor het leger in de Koloniën 22, voor West-Indië 1, voor apotheker bij het leger hier te lande 4, hebben zich aangeboden:

Voor de zeemacht 6, voor het leger hier te lande 12, voor het leger in de Koloniën 22, voor West-Indië 1, voor apotheker bij het leger hier te lande *geen*.

Voor den geneeskundigen dienst, met inbegrip van bovenbedoeld onderwijs, wordt nu gevraagd f 590,495, voor 1876 is toegestaan f 556,940. Meer f 33,555.

Dit verschil ontstaat:

a. door de verhoogde toelaag, toegekend aan apothekers, dienstdoende bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, en de toelagen aan officieren van gezondheid en apothekers wegens langdurigen dienst f 1,500.

b. door vermeerdering der traktementen van sommige ambtenaren op het bureau van den Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, waarbij in mindering komt het minder noodige dan voor het schikkeljaar 1876 was uitgetrokken f 481,05.

c. meer noodig voor traktementsverhooging aan directeurs van hospitalen, wegens meer dan 20-jarigen dienst als officier, en voor daggelden aan geëmployeerden f 17,318.95.

d. meer onkosten voor de opleiding van het grooter aantal studenten f 4,995.

e. verhooging van de hospitaal-soldij f 1,710.

f. voor in dienst te stellen hulp-apothekers f 8,000. Te zamen f 34,005.

Hiervan af te trekken:

1°. minder voor het aanschaffen van meubelen enz. f 405,12.

2°. onderhoud der slaapfurnituren in de garnizoens-infirmerieën, uithoofde het jaar 1876 als schrikkeljaar was berekend f 44.88. Te zamen f 450. Gelijk f 33,555.

IXde AFDEELING.

Art. 18. *Scheeps- en wagenvrachten.*

§ 9. Hiervoor wordt f 5000 meer geraamd dan voor 1876 is toegestaan. De ondervinding heeft aangetoond, dat de ramingen, over de laatste jaren, steeds te laag zijn geweest.

Xde AFDEELING.

Materieel der artillerie.

§ 10. Bij alle batterijen is het voorlaadgeschut door achterlaadgeschut vervangen; het meerendeel der batterijen veldartillerie is uitgerust met 8 vuurmonden en 8 caissons.

In 1877 moet met voortvarendheid worden voortgegaan met den aanmaak van het ontbrekende veldmaterieel, als: paardentuigen, transportwagens, raderwagens enz.; met het inrichten van ziekenwagens en het materieel der uitvalbatterijen, die zullen worden samengesteld uit het materieel van 8 c.M. voorlaad, door de regementen veld- en rijdende artillerie ingeleverd; alsmede met het aanschaffen van verwisselstukken voor draagbare vuurwapenen, van geweren voor kamer-schiet oefeningen, van projectielen, en met verbetering der patroontrekkers van de geweren klein kaliber en wijziging der cavalerie-karabijnen.

Ter bereiking van dat doel is gerekend, dat in 1877 zal kunnen worden besteed *f* 1,409,072. Voor 1876 is toegestaan *f* 1,134,510. Dus meer voor 1877 *f* 274,562.

De voorraad van patroonhulzen met looden kogels in gelijk getal en scherpe patronen voor achterlaadgeweren, klein en groot kaliber, is:

Op 1 Januari 1876 waren voorhanden: 16,585,507 kl. kaliber, 13,091,546 gr. kaliber. In 1876 aan te maken 8,500,000 kl. kaliber, 500,000 gr. kaliber. Te zamen 25,085,507 kl. kaliber, 13,591,546 gr. kaliber.

Vermoedelijk verbruikt in 1876 4,000,000 kl. kaliber, 250,000 gr. kaliber. Alzoo vermoedelijk op 1 Januari 1877 voorhanden: 21,085,507 kl. kaliber, 13,341,546 gr. kaliber. In 1877 aan te maken 4,000,000 kl. kaliber. Te zamen 25,085,507 kl. kaliber, 13,341,546 gr. kaliber.

Vermoedelijk verbruikt in 1877 4,000,000 kl. kaliber, 250,000 gr. kaliber. Alzoo vermoedelijk op 1 Januari 1878 voorhanden 21,085,507 kl. kaliber, 13,091,546 gr. kaliber.

Tot aanvulling is $\frac{1}{2}$ millioen patroonhulzen klein kaliber meer berekend dan vroeger, voor de schiet oefeningen van de dienstdoende schutterij met geweren klein kaliber.

Het bedrag der uitgaven voor practische artillerie-oefeningen is op een gelijk bedrag berekend als voor 1876.

XIde AFDEELING.

Materieel der genie.

§ 11. Voor het gewoon onderhoud en alles wat gerekend wordt daartoe te behooren, is voor 1877 geraamd *f* 135,900, *f* 2300 *minder* dan voor 1876 toegestaan; voor belangrijke herstellingen, vernieuwingen enz. voor 1877 *f* 1700 *minder* dan bij de begrooting van 1876 werd vastgesteld.

Gelet op de som van *f* 48,500 voor betalingen aan den aannemer van het fort bij Pannerden, in de begrooting van 1876 onder art. 23c uitgetrokken, dan is het bedrag, waarop thans art. 23 is geraamd, *f* 52,500 *minder* dan voor 1876 werd toegestaan.

De bedragen van de artt. 24 en 25 zijn gelijk aan die der loopende begrooting.

Art. 26. Voor dit artikel is *f* 10,500 *minder* geraamd, dan in de begrooting van 1876, omdat in de vorige begrooting gerekend was op aanschaffing en aanmaak van gereedschap en materieel voor spoorbanen en tot electriche verlichting, waaraan voor 1877 geen behoefte is.

Het geheele bedrag der XIde afdeeling voor 1877 is *f* 63,000 lager dan in de begrooting van 1876.

XIIde AFDEELING.

Kazerneering.

§ 12. De uitgaven voor 1877 begroot, ten behoeve van het gewoon onderhoud en voor belangrijke herstellingen en vernieuwingen aan kazernegebouwen, stallen, rijloodsen, magazijnen, enz., zijn voor het gewoon onderhoud (art. 27a) *f* 350 en voor de belangrijke herstellingen en vernieuwingen (art. 27b) *f* 71,750 lager geraamd dan in de begrooting voor 1876.

De post à *f* 25,000 voor verlichting van kazernen, vroeger alhier uitgetrokken, is thans bij art. 17 opgenomen, waar die uitgaven meer eigenaardig worden verantwoord.

Voor huur van gebouwen (art. 27c) is op eene vermeerdering à *f* 8000 moeten gerekend worden.

Het totaal der XIIde afdeeling is *f* 89,100 lager dan in de begrooting voor het loopende jaar is kunnen gesteld worden, daaronder begrepen de *f* 25,000 thans in art. 17 opgenomen.

XIIIde AFDEELING.

Verschillende uitgaven.

Art. 35. Kosten van verkenningen, het maken van plans, enz.

§ 13. De topographische verkenningen hebben in de laatste jaren eenige uitbreiding moeten ondergaan. Aan eenige ambtenaren van de topographische inrichting is bevordering of traktementsverhooging toegekend.

De verhooging op dit artikel in vergelijking met dat van de begrooting voor 1876 bedraagt *f* 3100.

Art. 40. Het aanschaffen van onderscheidingsteekenen enz.

Ter bevordering, dat geschikte en oppassende werklieden in 's Rijks inrichtingen voor 's Rijks dienst behouden blijven, is het wenschelijk voorgekomen, de werklieden, die zich na veeljarigen dienst bij gezegde inrichtingen, door goed gedrag en trouwe plichtsvervulling hebben onderscheiden, daarvoor een blijk van erkenning te verzekeren en hun eene medaille voor trouwen dienst en eene gratificatie te verlenen. Art. 40 is daarvoor met *f* 4930 verhoogd, welk bedrag noodig is, om, bij vaststelling van den maatregel, aan de arbeiders, enz. genoemd in de wet van 24 Juni (*Staatsblad* n°. 92), te kunnen toekennen:

- wegens 12-jarigen dienst boven 20jarigen ouderdom, eene bronzen medaille;
- wegens 24-jarigen dienst als voren, eene zilveren medaille met gratificatie van *f* 50, en
- wegens 36-jarigen dienst als voren, eene gouden medaille met gratificatie van *f* 100.

Voor volgende dienstjaren zullen de kosten van den maatregel over het geheele hier bedoelde personeel, onder het Departement van Oorlog ressorteerende, sterk 735 hoofden, hoogstens *f* 800 per jaar belooopen.

XIVde AFDEELING.

Maréchaussée.

§ 14. Voor 1876 is toegestaan *f* 280,000. Thans wordt aangevraagd *f* 278,340. Minder *f* 1,660.

Het verschil ontstaat doordien voor 1877 minder is geraamd:

voor traktementen van officieren ten gevolge van verwisseling in rangen *f* 1,300, voor soldijen en verhoogde soldijen, ten gevolge van het schrikkeljaar *f* 260, voor fourages, als voren *f* 156. Te zamen *f* 1,716.

Daarentegen worden, voor 1877, voor verhooging van tourneekosten ten behoeve van een arrondissements-commandant uitgetrokken *f* 56. Gelijk aan het verschil *f* 1,660.

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. Materieel der artillerie: Artt. 55—60.

§ 15. De posten voor materieel, waarvoor gelden op de begrooting van het loopende jaar zijn toegestaan, zijn van de oorspronkelijk opgemaakte begrooting behouden, doch voor *Memorie* uitgetrokken; de overige — onderwerpen betreffende niet voorkomende op de begrooting voor 1876 — zijn weggelaten.

B. Kazerneering.

§ 16. *Art. 61.* De voor dit artikel geraamde sommen zijn bestemd tot voortzetting van verbetering van kazernen, waarvoor op de begrooting voor het loopende jaar reeds gelden zijn toegestaan.

De aangevraagde som voor de te maken gebouwen op het terrein Damlust is noodig, zoowel voor betaling van termijnen van de aanbestede en dit jaar nog aan te besteden werken, als voor die der eerste termijnen van nieuwe werken, zooals:

het bouwen van een magazijn van kleeding en eene militaire bakkerij.

De uitbreiding der kazernegebouwen te Gouda zal met de aangevraagde sommen kunnen worden voltooid.

Het bedrag, uitgetrokken voor de voortzetting van de verbetering en uitbreiding der militaire gebouwen te 's Gravenhage, moet dienen tot betaling van termijnen van aanbestede en dit jaar nog aan te besteden werken.

Dit is mede het geval met de gelden, bestemd voor de garnizoensplaatsen Arnhem en Amersfoort.

De ten vorigen jare toegestane som van *f* 80,000 wordt voor de verbetering der kloosterkazerne te Breda gebruikt. Het thans gevraagde bedrag van *f* 20,000 wordt vereischt voor noodige verbeteringen van privaten, reinigingsinrichtingen, enz.

Verder blijft de behoefte tot voorziening in het gebrek aan woningen voor gehuwden, waarvoor op deze begrooting *f* 80,000 is uitgetrokken.

De overige aangevraagde sommen zijn bestemd tot voortzetting van hetgeen voor de artillerie-schietschool op de Oldebroeksche heide wordt gevorderd, en voor het maken van exercitie-terreinen op de voor militair gebruik gereserveerde gronden van voormalige vestingwerken, als: het slechten der wallen, dempen van grachten, maken van toegangen, stellen van afrasteringen, enz.

De Minister van Oorlog a. i.,

TAALMAN KIP.

1911

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1877.

VIIIste HOOFDSTUK.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS.

De overweging in de afdelingen der Kamer van het wetsontwerp tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1877, heeft de volgende uitkomsten opgeleverd.

§ 1. Nagenoeg algemeen was men van gevoelen, dat deze begrooting geheel het karakter draagt eener tijdelijke voorziening. Dit blijkt zoowel uit hare indiening door een interimair Minister, als uit de bewoordingen der Memorie van Toelichting zelve. Bovendien zijn de ramingen voor de buitengewone uitgaven en de uitgaven ten behoeve van het vestingstelsel blijkbaar slechts van voorloopigen aard, terwijl de posten voor geschut, geweren, torpedo's, enz., voor welke onderwerpen voor het loopende jaar ongeveer vier millioen gulden werd toegestaan, thans voor *memorie* zijn uitgetrokken. Is alzoo in dit opzicht aanvulling dezer voorloopige begrooting te verwachten, men kan aannemen, dat zij in andere opzichten wijziging zal ondergaan. De nieuwe Minister, die zich, alvorens op te treden, een ruimen bedenktijd voorbeheld, zal, meende men, ongetwijfeld van dien tijd gebruik hebben gemaakt om zijne plannen tot de noodige vastheid te brengen en zal waarschijnlijk de begrooting in overeenstemming met die plannen wenschen te wijzigen. Een tweede onderzoek zal derhalve onvermijdelijk zijn. Men meende zich daarom van een gezet onderzoek der tegenwoordige voordracht te moeten onthouden.

§ 2. Onderscheidene leden drukten den wensch uit, dat er toch eens eindelijk meer overeenstemming mocht ontstaan tusschen de Kamer en het Departement van Oorlog. De Ministers van Oorlog volgen elkander met groote snelheid op, de begrootingen stijgen met elk jaar, maar het krijgswezen te lande blijft in denzelfden onvoldoenden toestand verkeeren. Zonder zich te willen begeven in beschouwingen over de verschillende omstandigheden, waaruit deze betreurenswaardige staat van zaken ware te verklaren, meenden deze leden toch als een hoofdgrief tegen alle Ministers van Oorlog van de laatste jaren te mogen aanvoeren, dat zij zich, alvorens de portefeuille te aanvaarden, niet altijd in alle opzichten voldoende rekenschap hadden gegeven van den aard en den omvang van hunne taak. Een Minister van Oorlog, wil hij aanspraak maken op het vertrouwen der Vertegenwoordiging, behoort — niet den toestand te vergoelijken — maar moet duidelijk uiteenzetten welke de gebreken van ons krijgswezen naar zijne opvatting zijn, en welken weg hij denkt in te slaan om daarin te voorzien. Daarom zou men gaarne te dezen aanzien van dezen Minister eenige

mededeelingen ontvangen, vooral wat de levende strijdkrachten en met name wat de quaestie van de plaatsvervangng, de vermeerdering van het militiecontingent, de legerorganisatie, de kaders, de kazernen, enz. betreft.

Andere leden, ofschoon ook zeer gezind den Minister van Oorlog, zoo hij eenigszins aannemelijke plannen aanbod, zooveel mogelijk te steunen, wilden echter den Minister niet dringen. De Minister is, zeiden zij, nog te kort aan 't bewind, om nu reeds een *exposé*, als boven verlangd werd, te kunnen geven. Het schijnt meer in 't belang der zaak deze begrooting, al dan niet gewijzigd, aan te nemen, en den Minister tijd van beraad te laten tot in het volgend jaar. Hij kan dan, bij de indiening van de eerste door hem aan te bieden groote wet, zijne plannen ontwikkelen. Zoo hij nu in breedvoerige beschouwingen trad, die toch niet onmiddellijk door bepaalde voorstellen gevolgd kunnen worden, zou daardoor waarschijnlijk een lastig maar vrij doelloos debat worden uitgelokt, terwijl de zaak zelve geen stap vooruit zoude doen.

Deze leden sloten zich echter bij de eerstbedoelden aan, om bij den Minister met kracht aan te dringen op de afdoening van de verschillende voorstellen van militairen aard, die reeds zoo lang bij de Kamer aanhangig zijn. Zij hadden daarbij in de eerste plaats het oog op de wetsontwerpen betreffende de onteigening en de inkwartiering. Deze bevinden zich in staat van wijzen. Een derde ontwerp, houdende wijziging der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) op de bevordering, het ontslag enz. der militaire officieren, ware in korten tijd ter behandeling gereed te maken. Men hoopte, dat de Minister deze voorstellen zou handhaven en de wijzigingen, die hij noodig mocht achten, spoedig zou willen inzenden. Ook zou men gaarne vernemen hoe de Minister denkt over de wetsontwerpen betreffende de Militaire Academie en de pensioenen. De Memorie van antwoord op het Verslag over de Militaire Academie laat zich reeds sedert ongeveer vier maanden wachten. Van verschillende zijden werd op spoedige inzending van dit antwoord aangedrongen.

§ 3. De oude klacht werd herhaald over de gebrekkige inrichting der begrooting. Zij zou, om eene behoorlijk ingerichte begrooting te kunnen heeten, eene geheele omwerking moeten ondergaan. Bij vele posten is het zonder veel tijdroovende moeite bijna niet mogelijk tot eene vergelijking te geraken van hetgeen voor het volgende jaar wordt geraamd met hetgeen voor het loopende is toegestaan. Deze aanmerking betreft vooral de IIIde, IVde en Vde afdeeling (bladz. 14—75 van den toelichtenden staat). Meerdere splitsing der artikelen is hier volstrekt noodig.

Nog deed men opmerken, dat de begrooting wemelt van drukfouten, in die mate dat voor de verbetering eenige bladzijden druks noodig zijn geweest. Zijn geen maatregelen te nemen, opdat door de correctoren ter Landsdrukkerij voortaan met meer zorg gewerkt worde?

In verband met het oogpunt, waaruit men in de afdeelingen deze tijdelijke begrooting meende te moeten beoordeelen (zie § I van dit Verslag), onthielden zich de meeste leden van algemeene beschouwingen over den toestand van ons krijgswijzen, waartoe anders de stof niet ontbreekt.

Slechts over verschillende bijzondere punten werden vragen en opmerkingen in het midden gebracht, die de Commissie van Rapporteurs, duideljkshalve, gemeend heeft naar de afdeelingen of de artikelen te moeten rangschikken.

IIIde AFDEELING.

Art. 4. I. Opnieuw werd gewezen op de voortdurend klimmende uitgaven voor den grooten staf. Ook werd gevraagd, of niet eene afwisseling van perso-

neel bij dien staf, zoowel in het belang van het leger als van de betrokken officieren, hoogstwenschelijk zoude wezen?

II. Uit de begrooting blijkt niet duidelijk, hoeveel adjudanten dienst doen bij Z. K. H. den Prins van Oranje. Het heeft den schijn alsof bij Z. K. H. slechts één hoofdofficier als adjudant ware geplaatst, terwijl men meent te weten, dat het werkelijke getal grooter is. Men zou daaromtrent gaarne eene nadere opgave ontvangen.

Art. 5. De officieren van den generalen staf worden, naar men meent, te veel aan hun eigenaardigen werkkring onttrokken; zij verrichten meest schrijfwerk en zijn daardoor dikwerf bij troepen weinig bruikbaar. Ook de jongste manoeuvres moeten daarvan het bewijs hebben geleverd.

Art. 6. Wederom is het aantal onderintendanten met één vermeerderd. Hierdoor en door de bureaukosten voor den hoofdintendant is dit artikel met f 3900 verhoogd. Men verklaarde zich tegen deze partieele veranderingen in de organisatie, waardoor de uitgaven steeds worden opgedreven, zonder dat de zaak ooit behoorlijk geregeld wordt.

IIIde AFDEELING.

I. De reeds meermalen gemaakte opmerking werd herhaald, dat het opschrift dezer afdeeling veel meer bevat, dan noodig is. Daar uit de artikels betalingen worden gedaan voor alle posten, die onder de bewoordingen van het opschrift te brengen zijn, wordt door deze inrichting feitelijk aan den Minister een zeer weinig omschreven crediet gegeven van verscheidene millioenen.

II. Van verschillende zijden zijn ongunstige oordeelvellingen vernomen over de jongste manoeuvres in Overijssel en Drenthe. De leiding der manoeuvres moet in vele opzichten gebrekkig zijn geweest. De orders voor de bewegingen kwamen, zoo men wil, dikwerf te laat; vriend en vijand werden in dezelfde plaats ingekwartierd; soms wisten de korpsen niet eenmaal waar zich het hoofdkwartier bevond, en waarheen zij derhalve om bevelen moesten zenden. Vooral de verpleging der troepen schijnt nog al te wenschen te hebben overgelaten. Korpsen kwamen op het bivak zonder dat voor levensmiddelen of fourage was gezorgd; aan water was evenzoo gebrek. Over het algemeen schijnt de houding der troepen, ook van de kaders, wat orde, samenhang, en in het algemeen strijdvaardigheid betreft, niet zóó geweest te zijn als billijkerwijze kan worden geverd.

Wat is den Minister omtrent dit een en ander bekend? Hebben die manoeuvres werkelijk zooveel te wenschen gelaten? Zoo ja, aan wien de schuld? Zijn er van de zijde van het krijgsevenement maatregelen getroffen om niet uitsluitend door de rapporten der betrokken bevelhebbers met den gang van zaken bij dergelijke manoeuvres bekend te worden? Behoorden die manoeuvres niet door de inspecteurs van de wapens en chefs van de diensten te worden bijgewoond?

Voorts vroeg men wat verricht is om de verbeteringen tot stand te brengen, die bij de manoeuvres ten vorigen jare gehouden, als noodzakelijk zijn erkend?

Eindelijk werd gevraagd, waarom de troepen ook op Zondag gemarcheerd hebben?

III. In ééne afdeeling werd geklaagd over gebrek aan orde en krijgstuicht in het leger. De volgende punten kwamen daarbij ter sprake.

a. Nog altijd schijnt in het leger veel misbruik te worden gemaakt van sterken drank. In een adres, onder dagteekening van 22 September II., door de afdeeling Amsterdam der Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van sterken drank tot den Minister van Oorlog gericht, treft men daaromtrent treurige bijzonderheden aan, die bij de jongste ongeregelheden in de hoofdstad aan den dag zijn gekomen. En die voorbeelden staan niet op zich zelve. Werden de troepen op betere wijze beziggehouden, trokken de officieren zich de zedelijke vorming van hunne soldaten meer aan, werd een strengere krijgstuicht gehandhaafd, — de dronkenschap zou ongetwijfeld binnen enger grenzen te beperken zijn.

In verband hiermede wees men op het verregaande misbruik, dat door militairen, vooral in dronkenschap, van de wapenen gemaakt wordt. Welk bezwaar bestaat er tegen het uitvaardigen van een algemeen voorschrift, waarbij den soldaten, die niet in dienst zijn, verboden werd gewapend op den openbaren weg te verschijnen?

Ook werd gewezen op de houding der verlofgangers bij het vertrek uit de garnizoenen; men wist voorbeelden aan te halen van vrij groote detachementen, die, onder geleide van officieren, in rij en gelid, doch schreeuwende en tierende over den weg marcheerden.

b. Meer en meer komt in verschillende garnizoenen bij de officieren de gewoonte in zwang om lang vóór het bepaalde uur burgerkleeding te dragen. De voorschriften daaromtrent worden onder de oogen van de chefs overtreden. Het heeft soms den schijn alsof de officieren zich over hunne uniform schamen en liefst, zoodra de dienst is afgelopen, zoomin mogelijk te doen willen hebben met al wat hen aan hunne militaire betrekking kan herinneren. Zulke handelingen en opvattingen werken uiterst nadeelig op den militairen geest. Zou het daarom niet geraden zijn het dragen van burgerkleeding, althans voor officieren bij troepen dienende, geheel te verbieden.

IV. De kwaliteit van het munitiebrood schijnt zeer onvoldoende. Bestaat het voornemen daarin verbetering te brengen? Gaarne zou men inzage bekomen van het rapport, dat door de Commissie voor het vraagstuk der voeding van den soldaat eenige maanden geleden is uitgebracht.

V. In ééne afdeling wenschte men met 's Ministers denkwijze bekend te worden gemaakt omtrent de oprichting van een korps pupillen, in navolging der opleiding van jongens bij de marine. Op de aanmerking, dat de opleiding bij het instructie-bataillon en bij de artillerie-instructie-compagnie reeds grootendeels aan dit doel beantwoordde, werd gezegd, dat men de jongens op nog jeugdiger leeftijd wilde doen aannemen. Met een beroep op de ondervinding in België opgedaan werd echter de wenschelijkheid hiervan door andere leden betwijfeld.

VI. Bij het schoolonderwijs aan de korpsen wordt niet genoegzaam partij getrokken van de kennis en de geschiktheid der geëxamineerde onderwijzers, die zich onder de miliciens bevinden. Dit onderwijs wordt opgedragen aan daarvoor minder geschikte onderofficieren, die prijs stellen op het vervullen dier taak, omdat zij daarvoor een jaarlijksche geldelijke belooning ontvangen. Men wenschte den Minister in overweging te geven dezen toestand in den aangeduiden zin te verbeteren.

VII. Men heeft te vergeefs in de begrooting gezocht naar den kolonel, gewezen Minister van Oorlog, die tot hiertoe »ter beschikking van den Minister van Oorlog» werd gevoerd. Aan dezen hoofdofficier is blijkens de Memorie van Beantwoording der vorige begrooting, het ontwerpen van een plan tot versterking van de stelling van Amsterdam opgedragen. Is dit plan thans gereed? En welke zal met 1° Januari de positie van gemelden hoofdofficier zijn?

Evenmin blijkt uit de begrooting, welke de tegenwoordige positie is van den kapitein, die tijdelijk tot consul-generaal in Venezuela werd benoemd en reeds sedert lang van daar is teruggekeerd.

Art. 9. I. Uit de wijziging, gebracht in den staf der cavalerie, schijnt te moeten worden afgeleid dat Z. K. H. de Prins van Oranje eerlang als inspecteur van dat wapen zal aftreden. Is die veronderstelling juist? En hoe stelt de Minister zich voor in de betrekking van luitenant-generaal, inspecteur van het wapen, te voorzien, daar toch op dit oogenblik bij de cavalerie niemand aanwezig is, die in de termen valt om tot den rang van luitenant-generaal te worden bevorderd?

II. Ofschoon de Kamer in Juni jl. bij de vaststelling der definitieve begrooting van Oorlog, de gelden weigerde, die voor een luitenant-kolonel bij de inspectie der cavalerie waren uitgetrokken, is de kolonel, die in deze betrekking werkzaam was, daarin toch gehandhaafd. Welk traktement heeft deze hoofdofficier nu in dit jaar ontvangen? En waarom is het Koninklijk besluit, waarbij hem het traktement van luitenant-kolonel werd toegelegd, niet ingetrokken?

VIIde AFDEELING.

Het incompleet bij den geneeskundigen dienst kwam opnieuw ter sprake. De traktementen van de officieren van gezondheid, en, volgens sommigen, ook van de militaire apothekers, zijn onvoldoende. Anderen meenden, dat alleen eene geheele reorganisatie van dezen tak van dienst zou kunnen baten.

Nog werd er op aangedrongen, dat de inspecteur van den geneeskundigen dienst zich herhaaldelijk en onverwachts van den toestand en den gang van zaken in de verschillende ziekeninrichtingen zou gaan overtuigen. Geschiedt dit ooit?

XIde AFDEELING.

Art. 23. a. Hier is eene splitsing noodig van de uitgaven voor plaatsen, die tot het vestingstelsel behooren, en voor plaatsen, die niet in dat geval verkeerren. De hooge uitgaven voor de laatsten trokken de aandacht.

Voor Delft worden geregeld groote sommen uitgetrokken. Dit jaar niet minder dan f 25,000. Ware het niet beter de werkplaatsen van Delft gaandeweg naar Amsterdam over te brengen? Is ooit ernstig onderzocht welke kosten aan deze verplaatsing verbonden zouden zijn? En zijn de inrichtingen te Delft niet aanmerkelijk in te krimpen? Wordt daar niet veel vervaardigd wat evengoed, zoo niet beter, door de particuliere industrie te leveren ware?

Voor het reduit te Rammekens wordt f 8,000 aangevraagd. Dit reduit dient, zoo men meent, tot kruitberging. Is dit punt daartoe wel goed gekozen?

Hoe staat het thans met de afrekening met den aannemer van het fort te Pannerden?

XIIde AFDEELING.

In de posten, die voor de kazerneering worden aangevraagd, heerscht weinig orde. Onder de gewone uitgaven komen posten voor, die beter onder de buitengewone waren te rangschikken, en onder de algemeene benaming van »verbetering der kazernen», worden voor hetzelfde garnizoen sommen bij art. 27 en bij art. 61 uitgetrokken. Elke contrôle wordt op die wijze onmogelijk.

Strekken de f 7,300, uitgetrokken voor het »herstellen van kazernegebouwen te Maastricht» om de kazerne in de Pieterstraat en de Kruisheerenkazerne weder bewoonbaar te maken?

XIVde AFDEELING.

Verscheidene leden konden hunne goedkeuring niet hechten aan de onlangs gewijzigde organisatie van het korps officieren der maréchaussée. Vooral werd afgekeurd het verleen van een hooger rang dan dien van majoor. De werking van deze officieren moest, meende men, beperkt blijven tot het houden van toezicht (uitsluitend uit een militair oogpunt) op hunne onderhoorigen. Elke inmenging hunnerzijds in politie- of justitiezaken schijnt vermeden te moeten worden.

XVde AFDEELING.

Op de lijst, voorkomende onder n°. 9 der Bijlagen, treft men hoofdofficieren aan, die, in afwachting van pensionneering, daarop steeds staan blijven, terwijl het toch te voorzien is, dat zij niet weder geplaatst zullen worden. Voorts ziet men daarop luitenants, die er sedert 1867 en 1873 op voorkomen. Onder die officieren zijn er, die voortdurend in het buitenland verblijf houden.

Aan bereden officieren moest, meende men, 3 maanden fouragegeld worden

toegekend om in de gelegenheid te zijn zich van hunne paarden te ontdoen, maar men kon er zich niet mede vereenigen, dat aan officieren op nonactiviteit voortdurend fouragegeld verstrekt wordt.

XVIIde AFDEELING.

Art. 59. Op welke wijze is de som van f500,000, ten vorigen jare voor torpedo's toegestaan, besteed? Verkeert men, wat dit gewichtige punt betreft, nog altijd in het stadium van voorbereidend onderzoek, of is reeds het noodige aanwezig en ter behoorlijke plaatse opgelegd om de voornaamste toegangen onveilig te maken?

Art. 61. Schraler toelichting dan hier gegeven wordt voor een post van niet minder dan f1,144,000 is wel niet denkbaar. De volgende vragen liggen voor de hand:

a. Voor kazernen te Utrecht zijn in de laatste jaren aanzienlijke sommen besteed. Men wenschte een overzicht van hetgeen gemaakt is en van hetgeen men nog maken wil, en van de kosten. Waartoe daar een bakkerij? De particuliere inrichtingen schijnen in zulke groote steden geheel voldoende. Al die afzonderlijke militaire inrichtingen vorderen weder afzonderlijk militair personeel; men scheidt, om zoo te zeggen, baantjes, maar de soldaat ontvangt hoe langer hoe slechter brood. De particuliere inrichtingen kunnen beter op de hoogte zijn en blijven van de eischen der fabricatie en hebben deskundig personeel, wat bij de militaire bakkerijen uit den aard der zaak moet ontbreken. Men wenschte het bedrag der kosten voor deze bakkerij te kennen.

b. Gouda. Ook hier is opgave van de totale kosten in den toelichtenden staat verzuimd.

d. Breda. Men herinnerde aan het ten vorigen jare voorgestelde amendement en het toen toegezegde onderzoek. Welke resultaten heeft dat opgeleverd?

e. Is hiermede nu de kazerneering te Arnhem voltooid?

f. Amersfoort. Hier komt dezelfde vraag als bij *a* in aanmerking: hoeveel is er reeds besteed, en hoeveel wil men nog besteden en waarvoor?

g. 1°—3°. Exercitieterreinen te Deventer, Zutphen, Groningen. Hoeveel zullen de totale kosten zijn? Loopt men niet gevaar, zoolang men geen vast garnizoenplan heeft, uitgaven te doen, die later geheel doelloos zouden kunnen blijken? Zoodanig plan wordt jaarlijks beloofd, maar nooit gegeven. En intusschen worden steeds hooger sommen, zoo het heet voor urgente verbeteringen, aangevraagd. Vele leden waren van meening, dat hieraan een einde moest komen. Zij wenschten daarom gaarne bekend te worden gemaakt met het dislocatieplan, dat door den vorigen Minister was toegezegd.

g. 4°. Alvorens de zonder eenige toelichting uitgetrokken f150,000 voor het voortzetten van het maken van gebouwen op de Oldebroeksche heide" in te willigen, wenschte men te vernemen waarvoor deze gelden zullen worden besteed? Hoe is deze aanvraag overeen te brengen met de verklaringen omtrent dezen post in de vorige zitting van regeeringswege gegeven?

Vastgesteld 16 October 1876.

DE ROO VAN ALDERWERELT.
VAN DER SCHRIECK.
DE BIEBERSTEIN.
DE CASEMBROOT.
STIELTJES.

VERBETERINGEN.

In het Wetsontwerp.

Blz. 174. Regel 3 v. b. *staat*: Art. 61; *lees*: Art. 62.

In de Memorie van toelichting.

Blz. 177. Regel 5 v. o., *staat*: Deze verhooging wordt voorgesteld met de in vorige jaren gebleken behoeften; *lees*: in verband met de in vorige jaren gebleken behoeften.

» 178. In regel 12 v. b., *staat*: 10 studenten; *lees*: 8.

Regel 13—16 v. b. als volgt te veranderen: voor het leger hier te lande 1, voor dat in de Oost-Indische bezittingen 7, die allen tot officier van gezondheid zijn bevorderd.

» 180. Regel 16 v. o., *staat*: wet van 24 Juni (*Staatsblad* N°. 92); *lees*: wet van 24 Juni 1824 (*Staatsblad* N°. 92).

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE
VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL,
DIENST 1877.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge de wet van 3 December 1874 (*Staatsblad* n°. 193), houdende bepalingen omtrent het beheer der gelden bestemd tot voltooiing van het vestingstelsel, een afzonderlijke begrooting van de uitgaven voor dit onderwerp voor den dienst van 1877 bij de wet behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. 1. De begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, aangewezen bij de wet van den 18den April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), wordt voor den dienst van 1877 vastgesteld als volgt:

Artikel 1. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genie, reis- en verblijfkosten, bureau- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten, kaarten en verdere benoodigdheden *f* 120,000 (1).

Artikel 2. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren, herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betrekkelijk aankopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen enz., een en ander betrekking hebbende tot de verbetering van de *Nieuwe Hollandsche Waterlinie*:

- 1°. Voortzetten van het verbeteren der vesting *Naarden f* 400,000.
- 2°. Voltooiing van de verbetering der vesting *Muiden f* 24,500.
- 3°. Laatste termijn van de voltooiing van de vesting *Weesp f* 10,500.
- 4°. Laatste termijnen van de voltooiing van het fort op de *Biltstraat f* 20,000.
- 5°. Voortzetting van de verbetering der forten bij *Rijnauwen en Vechten f* 50,000.
- 6°. Voortzetting van het verbeteren der stelling van *Honswijk f* 400,000.

(1) Volgens den toelichtenden Staat te verdeelen als volgt: 2 civiele ingenieurs ad *f* 2,500, 2 ad *f* 2,200, 2 ad *f* 2,000, 2 ad *f* 1,800, 2 ad *f* 1,600, 2 ad *f* 1,400, 2 ad *f* 1,200. Toelagen en daggelden aan teekenaars en buitengewone opzichters *f* 50,600; toelagen aan officieren en opzichters der genie *f* 20,000; reis- en verblijfkosten *f* 6000; bureau- en lokaalbehoefden *f* 6000.

7°. Voortzetting van het verbeteren der stelling bij *Everdingen* f 250,000.

8°. Eindverbetering van de werken bij *Vuren* f 200,000.

9°. Voortzetting van het verbeteren der inundatiemiddelen f 300,000.

Totaal f 1,655,000.

Artikel 3. Nieuwe werken met al hetgeen geacht kan worden daartoe te behooren, herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aankleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betreffende aankopen en overeenkomsten, doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander betrekking hebbende tot de verbetering van de stelling van *Helder*:

1°. Termijnen van de voortzetting van het verbeteren van de *Oostbatterij* f 100,000.

2°. Termijnen van de voortzetting van het verbeteren van het fort *Erfprins* f 150,000.

3°. Verbeteren van het fort *Kijkduin* f 300,000.

Totaal f 550,000.

Artikel 4. Nieuwe werken met al hetgeen geacht kan worden daartoe te behooren, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betreffende aankopen en overeenkomsten, doen van grondboringen, waterpassingen; opmetingen. enz.; een en ander betrekking hebbende op de werken tot dekking van rivierovergangen en opening van troepen:

1°. Voortzetting van den bouw van een sperfort bij *Zutphen* f 300,000.

2°. Voortzetting van den bouw van een sperfort bij *Zwolle* f 300,040.

Totaal f 600,000.

Artikel 5. Telegraphische verbindingen van verdedigingswerken f 50,000.

Artikel 6. Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen enz. in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden, en voor welke werken in de voorgaande artikelen geen gelden zijn uitgetrokken f 10,000.

Artikel 7. Onvoorziene uitgaven f 85,000.

Totaal-generaal f 3,070,000.

ART. II. Tot dekking der uitgaven begrepen in de bij ART. I dezer wet vastgestelde begrooting wordt aangewezen:

a. de som van twee millioen vijf honderd zestig duizend gulden, beschikbaar gesteld bij het VIIIste hoofdstuk der begrooting van staatsuitgaven voor het dienstjaar 1877;

b. het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvang en uitgaaf wegens de begrooting ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1876;

c. de toevallige baten, welke gedurende het jaar 1877 uit den aanleg der vestingwerken kunnen voortvloeien.

ART. III. Wanneer de som, uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen in de artikelen 2, 3, 4, 5 en 6 van ART. I dezer wet, ontoereikend mocht worden bevonden, kan het ontbrekende, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van art. 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden door overschrijving uit den post voor *onvoorziene uitgaven*, in hetzelfde artikel voorkomende.

ART. IV. De in den loop van het jaar 1877 opkomende behoeften, de voltooiing van het vestingstelsel betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van genoemde begrooting, worden op den post voor *onvoorziene uitgaven* aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekening omschreven, en verantwoord in zoovele posten als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministerieele departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. De begrooting van uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1877, is voorloopig beperkt tot de sommen, noodig voor de voortzetting van aangevangen en tot betaling van termijnen van aanbestede werken.

§ 2. *Art. 2. Verbetering van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.*

Naarden. In de uitgetrokken som zijn begrepen:

a. de laatste termijnen van de voltooiing der verbetering van de fronten *Oranje-Promers* en *Promers-Turfpoort*;

b. het maken van de nog ontbrekende gebouwen, in verband met de verbetering der fronten *Turfpoort-Oud en Nieuw Molen-Katten*;

c. het verbeteren der gemeenschapsmiddelen tusschen de vestingwerken.

Muiden en Weesp. Met het aangevraagde bedrag kunnen de voorgenomen werken worden afgemaakt.

Deze vestingwerken zijn daarmede naar de eischen van den tegenwoordigen tijd ingericht.

Vechten en Rijnauwen. De hiervoor gestelde som is het bedrag van den laatsten termijn voor de verbetering van den hoofdwal, en voor het maken van schuilplaatsen, remises, enz. Hiermede is ook dit gedeelte van de noodig geoordeelde verbeteringen van deze forten afgelopen.

Meer bomvrij logies zal in die werken nog moeten worden gebouwd.

De werkzaamheden tot verbetering van de stelling van *Honswijk* worden voortgezet. De thans uitgetrokken sommen zijn bestemd om de eerste termijnen te betalen van de navolgende werken:

het dekken van den steenen toren in het fort;

het verbeteren van de inrichting van den hoofdwal;

het verbeteren van de keelverdediging van het fort;

het dekken van de sluis;

en verder tot het voltooiën van de redoute aan den *Korten Uitweg* en voor den laatsten termijn van de uitvoering van de batterij aan de *Waalische Wetering*.

De werkzaamheden aan het *Spoel* en aan het fort te *Everdingen* worden voortgezet. De aangevraagde gelden moeten dienen tot betaling van de laatste termijnen van het werk aan het *Spoel*, en verder tot het verbeteren van den hoofdwal van het fort *Everdingen* en het maken van de keelverdediging.

Tot voortzetting van de verbetering van de positie van *Vuren* is de aangevraagde som bestemd tot betaling van de werkzaamheden wegens:

het dekken van den verlaagden toren;

het verbeteren van de aardewerken, en

het weggraven van den ouden *Waalbandijk*.

Inundatiemiddelen. De gevraagde gelden dienen tot voortzetting van het maken van een inundatiesluis in den *Waal-bandijk* bij *Tiel*, met afvoerkanaal naar de *Linge* en verbetering dier middelen aan het *Spoel*.

§ 3. *Art. 3. Verbetering van de stelling van den Helder.* De aanbesteding van

werken tot verbetering van het kustfront is in den loop van dezen zomer driemaal beproefd, maar wegens het hooge bedrag der inschrijvingen niet geslaagd. Men zal thans trachten door aanbesteding in kleinere gedeelten de werken te doen uitvoeren.

Met de werkzaamheden aan de kustbatterijen van de *Oostbatterij* en *Erfprins* wordt inmiddels geregeld voortgegaan.

§ 4. *Art. 4. Werken tot dekking van rivierovergangen en opnemng van troepen.* Na de vaststelling van de begrooting van de uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1876, is voor de sperforten te *Zwolle* en te *Zutfen*, terstond aangevangen met de voorbereiding der eindaanwijzing ter onteigening van de voor den aanleg noodige eigendommen.

De aanleg van die forten moet vóór het einde van dit jaar worden aanbesteed.

De aangevraagde sommen dienen tot voortzetting van den bouw in 1877.

§ 5. *Art. 5. Telegraphische verbindingen van verdedigingswerken.* De aangevraagde som is noodig om het nog ontbrekende voor de telegraphische gemeenschap der verdedigingswerken aan te vullen.

§ 6. De middelen tot dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1877, zijn aldus te berekenen:

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1875 is toegestaan f 3 000 000.

Blijkens den staat, als bijlage bij deze begrooting gevoegd, zullen de uitgaven niet te boven gaan f 2,398,700. Rest f 601,300.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1876 is toegestaan f 2,700,000.

De middelen voor 1876 bedragen dus f 3,301,300.

De uitgaven zullen niet hooger zijn dan f 2,791,300.

Aldus vermoedelijk batig slot, dienst 1876 f 510,000.

De bijdragen ter bestrijding der uitgaven voor den dienst 1877 voor te dragen zijn f 2,560,000.

De middelen voor 1877 dus f 3,070,000.

De Minister van Oorlog a. i.,
TAALMAN KIP.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS OP VORENSTAAND WETSONTWERP.

Hetgeen in § 1 van het Voorloopig Verslag over het wetsontwerp tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1877 omtrent het karakter dier begrooting is gezegd, achtte men ten volle op dit wetsontwerp toepasselijk. Ook deze voordracht draagt geheel het karakter eener tijdelijke voorziening. Men meende van den thans opgetreden Minister te mogen verwachten, dat hij spoedig een algemeen, zij het ook globaal overzicht zal geven van de kosten, voor de voltooiing van ons geheele vestingstelsel vereischt, en dat hij alsdan (wijl er nog slechts 6 jaren van den wettelijken termijn tot voltooiing overig zijn) één zesde dier kosten op de definitieve begrooting brengen zal. Daar de Minister tot het samenstellen der Memorie van beantwoording nog over geruimen tijd beschikken kan, meende men op de indiening van zoodanig overzicht bij die memorie te mogen aandringen.

Het onderzoek van dit wetsontwerp gaf dan ook slechts tot enkele opmerkingen aanleiding.

Art. 2. 5°. »Voortzetting van de verbetering der forten bij RIJNAUWEN en VECHTEN.» De bij dezen post aangevraagde f 50,000 moeten strekken tot betaling van den laatsten termijn voor de verbetering van den hoofdwal, en voor het maken van schuilplaatsen, remises, enz. Maar hiermede zullen, blijkens de Memorie van

Toelichting, deze forten nog niet gereed zijn; »meer bomvrij logies'', leest men, »zal in die werken nog moeten worden gebouwd''.

Het kwam vreemd voor, dat nu weder verbeteringen noodig zijn in nieuwe forten, die enorme sommen hebben gekost, en dat in de noodzakelijke behoefte aan bomvrij logies eerst zal worden voorzien, nadat de forten zijn afgewerkt. Men vroeg daaromtrent inlichting.

Daarenboven wenschte men te vernemen, wat nu nog aan deze forten moet worden verricht alvorens zij geheel voltooid zullen zijn?

Art. 3. 3°. »Verbeteren van het fort Kijkduin f 300,000. Het trok de aandacht, dat blijkens eene advertentie, onderteeekend door den Minister van Oorlog, voorkomende in de *Staatscourant* van 8 en 9 October 1876, n°. 238, de op 14 October bepaalde aanbesteding van het verbeteren van het fort *Kijkduin* (1ste gedeelte), niet zal plaats hebben. Welke is de reden van de herroeping dezer aanbesteding? Wil de Minister voor de stelling van den Helder weder een ander plan dan zijn voorganger volgen? Zoo ja, welk?

Art. 4. Sperforten bij ZUTPHEN en ZWOLLE. De gelden voor de sperforten zijn nu eenmaal toegestaan en men wenscht daarop niet terug te komen. Maar het plan schijnt te zijn, in stede van kleine, weinig kostbare werken, dure forten aan te leggen, die sterke bezettingen zullen vorderen. Daartegen kwam men in twee afdelingen op. Als de forten zóó kostbaar worden is het eenvoudiger bij voorkomende gelegenheid de bruggen te vernielen. Met nadruk werd daarom aangedrongen op eenvoudiger aanleg en inrichting van deze forten.

De vestingwet spreekt van »werken tot opname van troepen'' bij de rivierovergangen. Welke werken wil de Minister daartoe aanleggen en op welke punten zullen die komen?

Vastgesteld 16 October 1876.

DE ROO VAN ALDERWERELT.
VAN DER SCHRIECK.
DE RIEBERSTEIN.
DE CASEMBRROOT.
STIELTJES.

NOTA TER BEANTWOORDING DER MOTIE VAN DEN HEER
Mr. VAN HOUTEN, OVER HET VERBAND DER INSTRUC-
TIE VAN 18 NOVEMBER 1875, N°. 9, MET HET KEI-
ZERLIJK DECREET VAN 24 DECEMBER 1811 EN
DE WET VAN 10 JULI 1791.

In de zitting van 13 Juni jl. besloot de Tweede Kamer der Staten-Generaal zich te vereenigen met de door den heer Mr. VAN HOUTEN voorgestelde motie, luidende:

»De Kamer noodigt de Regeering uit om haar nader schriftelijk in te lichten ten aanzien van het verband der instructie van 18 November 1875, n°. 9, met het Keizerlijk decreet van 24 December 1811 en de wet van 10 Juli 1791.»

Aan deze uitnoodiging willen de ondergeteekenden gaarne voldoen. Bij het derde additionele artikel der Grondwet is bepaald, dat alle op het oogenblik der afkondiging van de veranderingen in de Grondwet verbindende wetten, reglementen en besluiten gehandhaafd worden totdat zij achtereenvolgens door andere worden vervangen.

Volgens deze bepaling zijn zoowel de voornoemde wet van 10 Juli 1791 als het Keizerlijk decreet van 24 December 1811 nog heden ten ontzient van kracht, voor zooverre aan haren inhoud niet is gederogeerd door andere *verordeningen betrekkelijk datzelfde onderwerp*. Zoo is bijv. gemelde wet zelve reeds zeer gewijzigd door het genoemde decreet en dit laatste door onderscheidene verordeningen van lateren tijd. Stilzwijgende afschaffing door wettelijke regeling, *vreemd aan het in de wet en het decreet behandelde onderwerp*, mag daarentegen volgens het aangehaalde derde artikel niet worden aangenomen. Hierom kan dan ook niet worden beweerd, dat de in het decreet voorkomende bepalingen van zoogenaamd *krijgsrecht* hebben opgehouden geldend te zijn door de uitvaardiging van, daarmede niet strookende, regelen voor de *gewone grondwettige toestanden*.

Indien men zich op dit standpunt plaatst, dan ligt het voor de hand, dat het verband van de wet van 1791 en het decreet van 1811 met de bij Koninklijk besluit van 18 November 1875, n°. 9, vastgestelde instructie geen ander kan zijn dan dit: dat de vesting- of fortcommandanten door den Koning — onder verantwoordelijkheid van den Minister van Oorlog — bij die instructie onder anderen worden onderricht, hoe zij zich zullen behooren te gedragen in omstandigheden waarin het bestaande *krijgsrecht* wettelijk kan worden toegepast. Met andere woorden: het verband der instructie met de wet en decreet is geen ander, dan dat de richtige naleving der bedoelde regelen van het *krijgsrecht* zelf, ten gevolge van die instructie, niet komt alleen voor de verantwoordelijkheid van den vesting- of fortcommandant, maar, naargelang van het gewicht der zaak, voor de verantwoordelijkheid van hen of eene hoogere autoriteit.

Een deel dezer verantwoordelijkheid nam de Minister, die het Koninklijk besluit van 18 November jl. mede onderteekende, dan ook reeds op zich. En hij deed

hiermede, naar de zinswijze der ondergeteekenden, een verdienstelijk werk. Immers, zoolang het in die verordeningen van Franschen oorsprong neergelegde kriegsrecht niet door een nieuwe wet is vervangen, zou het, wanneer eens onverhoopt staat van oorlog of van beleg mocht geboren worden, door den ter plaatse bevelvoerende officier in al zijne strengheid en in zijn geheelen omvang kunnen worden toegepast. Dit nu is feitelijk onmogelijk gemaakt, doordien de bij de instructie gegeven bevelen aan bedoelde officieren aanwijzen, in hoeverre zij van hunne bevoegdheden gebruik zullen maken zonder met eene hoogere autoriteit te rade te gaan. Het kriegsrecht zal dus niet zwaarder drukken dan volgens de thans heerschende begrippen noodig en mogelijk is.

Het in die verordeningen van Franschen oorsprong neergelegde kriegsrecht moet ongetwijfeld door een andere wettelijke regeling vervangen worden; en het voor-nemen bestaat, om de bewerking eener zondanige regeling spoedig ter hand te nemen.

Dat de bepalingen van de instructie niet in strijd zijn met de voornoemde Fransche verordeningen — werd in de zitting van 17 December 1875 door den heer mr. GODEFROI reeds betoogd. Wie, zooals dit geacht lid der Kamer gedaan heeft, den inhoud der instructie nauwkeurig toetst aan den inhoud der verordeningen, zal elken schijn van strijd, die bij een eerste lezing mogelijk kan bestaan, zien verdwijnen.

Hetzelfde geldt ten opzichte eener vergelijking der instructie met andere wetten.

De heer GODEFROI zag strijd op één punt, namelijk in § III. Het in deze paragraaf gestelde was, naar zijne meening, in strijd met het Burgerlijk Wetboek. Die meening zou juist zijn, indien de onderstelling, waarvan daarbij wordt uitgegaan, juist ware, namelijk: dat bij gemelde paragraaf bedoeld werd, aan de daarin behandelde akten de kracht toe te kennen van akten van den burgerlijken stand. De bedoeling der paragraaf is, om, vermits de bepaling van art. 61 Burgerlijk Wetboek, en dus ook het Koninklijk besluit van 13 Juli 1830 (*Staatsblad* n°. 53), voor de hier in aanmerking komende gevallen te kort schieten, de zaak toch niet geheel ongeregeld te laten, maar zoo nauwkeurig mogelijk en „zooveel doenlijk” in overeenstemming met de wet, voorloopige bewijsstukken te doen opmaken, geschikt om later te strekken tot aanvulling der registers van den burgerlijken stand, voor zooveel noodig, met rechterlijke machtiging. Om dit laatste te bereiken, dient dan ook de derde alinea van § III. »Die akten worden zoo spoedig mogelijk opgezonden aan den Minister van justitie.”

's Gravenhage, 24 Augustus 1876.

De Minister van Oorlog,

G. J. G. KLERCK.

De Minister van Justitie,

VAN LYNDEN VAN SANDENBURG.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

HEEMSKERK.

STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

VIIIste HOOFDSTUK.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

Ad § 1. Te recht heeft men bij het onderzoek der voordracht van wet tot vaststelling van het VIIIste Hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1877 in de afdelingen der Tweede Kamer gevoeld, dat dit wetsontwerp door den ondergeteekende zou worden gewijzigd en aangevuld.

De Minister van Marine, die de Memorie van Toelichting als interimaire Minister van Oorlog ondertekende, heeft alles weggelaten, wat als een greep in bestaande toestanden kon worden aangemerkt. Hij heeft noch den Minister KLERCK gevolgd in al hetgeen deze bij het ontwerpen der begroting noodig achtte — waaronder zeer belangrijke onderwerpen, in het bijzonder aanschaffing van nieuw geschut, — noch eigen denkbeelden daarin gebracht. Met andere woorden, de tijdelijk met de portefeuille van oorlog belaste Minister heeft zich, bij de indiening van het ontwerp der bovengenoemde begrotingswet, beperkt tot datgene, wat ieder Minister, welke plannen en voornemens hij ook overigens mocht hebben, noodwendig, behoudens mogelijk eenige veranderingen, zou moeten voordragen.

In dezen stand der zaak kon de ondergeteekende natuurlijk het ontwerp in zooverre overnemen; hij had het echter daar, waar het hem noodig toescheen, te wijzigen en aan te vullen.

Deze wijzigingen en aanvullingen zijn vervat in eene hier nevensgaande *Nota*, wier toelichting in eene daarbij gevoegde *Nota* vervat is, terwijl de beantwoording van het Voorloopig Verslag in hare bijzonderheden hierna hare plaats zal vinden.

Als algemeene toelichting op die *Nota*, voorts ook ter beantwoording van het algemeen gedeelte van het Voorloopig Verslag, ga echter nog het volgende vooraf.

De ondergeteekende heeft lang getwijfeld, of hij de hem aangeboden portefeuille zou aanvaarden. De indruk, dien hij sinds langen tijd nopens den toestand onzer verdedigingsmiddelen — zoowel de actieve als de passieve — verkregen had, was ver van gunstig; en, hoeveel er in den laatsten tijd ook gedaan moge zijn om die middelen te verbeteren, steeds laat, naar zijne overtuiging, die toestand te wenschen over.

Naast dien ongunstigen indruk had hij zijne eigene denkbeelden over hetgeen tot verbetering moest worden aangewend.

Maar bij het aanvaarden der taak, die een Minister wordt opgedragen, mag deze niet voetstoots aan alle indrukken gehoor verleen en alle denkbeelden uitvoeren. In vele zaken moet hij die vooraf toetsen aan gegevens, wier kennisne-

ming alléén den Minister ten dienste staat. In vele zaken zijn nauwkeurig onderzoek en rijpe overweging noodig, alvorens de Minister het met zijne verantwoordelijkheid als zoodanig kan overeenbrengen, om zijne zienswijze, hoe doorzacht en vast deze ook zijn moge, onwankelbaar als de juiste te beschouwen.

Zal hem tot dat onderzoek, tot die overweging, de tijd worden gelaten?

Het vertrouwen, dat 's lands Vertegenwoordiging, die eene spoedige, maar toch niet overijlde, behandeling der militaire quaestie begeert, op die vraag een toestemmend antwoord — voor zooveel dit van haar afhangt — zal willen geven, heeft hem den moed geschonken, de zware taak op zich te nemen.

Hij heeft zich nu de navolgende gedragslijn voorgeschreven.

Bij de nevensgaande Nota stelt hij slechts datgene voor, waaromtrent hij reeds eene gevestigde overtuiging heeft; bij de mondelinge beraadslaging over de begrooting denkt hij in staat te zijn eenige nadere mededeelingen omtrent zijne plannen en voornemens te kunnen doen; en wat dan nog niet als rijpe vrucht van overtuiging door hem kan worden toegezegd, zal hij, *zoo spoedig mogelijk daarna*, te berde brengen.

Het is mogelijk, dat in den loop van het jaar herziening van organisatiën verandering van cijfers noodig zal maken; bij de thans geraamde sommen zijn de bestaande organisatiën gevolgd, want het is niet wenschelijk, op herziening hiervan door gedeeltelijke verandering vooruit te loopen.

Ad § 2. De in het Verslag uitgedrukte wensch, dat er toch eens eindelijk meer overeenstemming mocht ontstaan tusschen de Kamer en het Departement van Oorlog, strookt volkomen met het ernstige verlangen daarnaar bij den ondergeteekende.

Zonder die overeenstemming zal hij weinig goeds tot stand kunnen brengen. En zij kan alleen verkregen worden door openhartige behandeling der zaken. De Vertegenwoordiging mag van den Minister de geheele waarheid eischen.

Gaarne zal de ondergeteekende dan ook aan de Kamer mededeelen *alles* wat zij van hem verlangt te weten *en* door hem gezegd kan en *mag* worden.

Indien men — zooals in het Voorloopig Verslag gezegd wordt — eenige nadere mededeelingen verlangt nopens sommige gebreken van ons krijgswezen en nopens den weg, welken de Minister denkt in te slaan om daarin te voorzien, in 't bijzonder wat betreft de levende strijdkrachten, dan zal hij die, zoodra zijn oordeel gevestigd is, geven.

Reeds nu kan hij aan dat verlangen op enkele punten te gemoet komen.

a. Het gebrek aan kader en vrijwilligers. Het bestaan van dat gebrek is te wijten aan onderscheidene redenen.

Een der grootste redenen is — gelukkig! — niet weg te nemen, namelijk de welvaart die in ons land heerscht. Maar andere redenen zijn wel weg te nemen.

Men denke aan den toestand der kazernes. Deze is van dien aard, dat ze noodwendig van dienstneming moet terughouden.

De ondergeteekende heeft in de laatste jaren meer dan twintig kazernen door eigen aanschouwen leeren kennen en hij heeft gezien dat daaraan werkelijk groote gebreken bestaan.

In dien toestand verbetering te brengen, is dringend noodzakelijk. Er zullen vele nieuwe gebouwen gesticht moeten worden; maar reeds vóórdat deze klaar zijn, kunnen en moeten de kazernes tot een aangenamer verblijf worden gemaakt.

Een andere reden is het weinige voordeel, hetwelk de militaire stand aanbiedt; soldijverhooging alléén kan — tenzij men de ook daaraan te stellen grenzen wil overschrijden — niet baten. De krijgsdienst moet, voor het geval dat men haar eervol verlaat, het vooruitzicht openen op iets anders dan op pensioen of eene gratificatie. Op sommige hiervoor geschikte burgerlijke betrekkingen moet den militair, die trouw zijn plicht heeft vervuld, eenig bepaald uitzicht geopend worden.

Een maatregel in dien geest, meer afdoende dan het bekende Koninklijk besluit

van 1869, heeft de ondergeteekende reeds aan zijne ambtgenooten ter overweging aangeboden.

Voorts is een middel om in de toekomst in het gebrek aan vrijwilligers te voorzien: eene pupillenschool.

Het was den ondergeteekende zeer aangenaam te vernemen, dat daaraan ook in eene afdeling der Kamer de aandacht was gewijd. Blijkens gelijktijdig met de ontvangst van het Voorloopig Verslag ontving hij een rapport nopens een te dier zake door hem bevolen onderzoek; uit dat rapport is hem gebleken, dat zijn plan tot oprichting van zoodanige school voor een spoedige verwezenlijking vatbaar is.

b. De vermeerdering van het militiecontingent. De zooveen genoemde middelen tot aanvulling van het gebrek aan kader en vrijwilligers kunnen niet terstond dat gebrek doen verdwijnen. Zoo lang het bestaat en naarmate het bestaat, moet dus — ook krachtens de Grondwet — militie voorzien in de behoefte.

Zal nu dit laatste behooren te geschieden door vermeerdering van het contingent? Deze vraag zal de ondergeteekende beantwoorden in verband met de quaestien omtrent het quantum van het blijvend gedeelte, de plaatsvervangende en de schutterij. Maar voor die beantwoording is thans de tijd nog niet bij hem gekomen.

Toch wil hij een enkel punt, daarmee nauw samenhangende, thans bespreken. Wat op dit oogenblik aan uitgebreidheid der militie mocht te kort komen, moet door tijd van oefening der miliciens worden vergoed. Deze regel kan veilig worden aangenomen, en even gerust kan men aannemen, dat, al mochten het contingent en het cijfer van het blijvend gedeelte voldoende zijn, meer oefening van de militieplichtigen noodig is, zoolang het gebrek aan vrijwilligers duurt; immers, dit gebrek brengt te weeg, dat de miliciens gedurende veel tijd gebruikt moet worden voor allerlei diensten, welke zijn geoefendheid voor den krijg niets verhoogen. De slotsom van een en ander is, dat, wat ook moge plaats vinden ten opzichte van *militiecijfers*, de strijdvaardigheid der *militieplichtigen* onmiddellijk verbeterd behoort te worden. En hiertoe bestaat een zeer eenvoudig maar — zooals men uit de verhooging van Afdeling III bespeuren zal — vrij kostbaar middel: het $\frac{1}{7}$ blijvend gedeelte zal, voor zooveel de tegenwoordige wet dit toelaat, langer onder de wapenen gehouden moeten worden.

Uit het Voorloopig Verslag moet afgeleid worden, dat alle leden, die aan het sectie-onderzoek deelnamen, eenstemmig waren in den wensch dat de Minister de aanhangige wetsontwerpen tot wijziging der wetten op de inkwartiering, de onteigening en de bevordering enz. der militaire Officieren bij de landmacht — zij het dan ook met door hem noodig geachte wijzigingen — mocht handhaven. Tot zijn leedwezen kan hij voorshands nog niet toezeggen dat aan dien wensch voldaan zal worden. Nopens die onderwerpen zijn zóóvele stukken — veel meer dan de Kamer kan vermoeden — bij zijn Departement aanwezig, dat hij betrekkelijk veel tijd noodig heeft om zich in die zaken grondig in te werken, en vóór dat dit geschied is komt hij tot geen besluit. Hij hoopt dien tijd vóór de mondelinge beraadslaging te vinden, doch er zijn vele andere onderwerpen die meer dringend overweging vorderen, en deze moeten voorgaan.

Ook nopens de pensioenquaestie kan hij nu nog geen beslissing nemen.

Omtrent de regeling van het onderwijs bij de Koninklijke Militaire Academie heeft de ondergeteekende reeds aan de Kamer mededeelingen gedaan in de zitting van 27 October jl.

Ad § 3. Ook naar de meening van den ondergeteekende kan de begrooting beter worden ingericht.

Indien hij te zorgen zal hebben voor een volgende raming van het VIIIste hoofdstuk, zal hij ze zóó doen samenstellen, dat men een gemakkelijker overzicht over alles heeft.

Thans overgaande tot de bijzondere punten van het Voorloopig Verslag, begint de ondergeteekende met eene algemeene opmerking.

Sommige dier punten zullen door hem niet meer worden beantwoord. De Kamer kan zich echter verzekerd houden, dat ze door den Minister niet zijn voorbijgezien en dat ze onder zijn bestuur ook niet voorbijgezien zullen worden. Van elken wenk, dien men den ondergeteekende geeft, zal hij, voor zooveel hem die voor opvolging en uitvoering vatbaar blijkt, zeer gaarne gebruik maken.

IIde AFDEELING.

Art. 4. II. Aan Z. K. H. den Prins van Oranje zijn, evenals aan de andere Prinsen van den bloede, twee adjudanten toegevoegd.

Bovendien is bij den staf van Z. K. H. een luitenant-kolonel, adjudant van Zijne Majesteit in buitengewonen dienst, gedetacheerd. Het traktement van dezen hoofd-officier staat afzonderlijk uitgetrokken en is ook reeds bij de voorgaande begrooting vermeld.

Art. 5. De ondergeteekende kan verzekeren, dat aan de Officieren van den generalen staf geen ander werk wordt opgedragen dan hetgeen uit den aard der zaak tot hunnen werkring behoort. Omtrent de manoeuvres wordt hier gewezen naar het antwoord op punt II bij de IIIde Afdeling.

Art. 6. Door de instructie voor den Hoofdintendant vastgesteld, heeft de werkring dezer autoriteit een ruimer omvang verkregen. Dit werd gevorderd door het belang van den dienst, maar hierdoor is het dan ook noodig dat hem een onderintendant worde toegevoegd en dat hem bureaugelden worden toegekend.

IIIde AFDEELING.

I. De uitgebreidheid van het opschrift dezer Afdeling is een gevolg van het bezwaar, hetwelk vroeger bij de Algemeene Rekenkamer is gerezen tegen de vereening van sommige posten, wier omschrijving niet vermeld werd gevonden in het bedoelde opschrift.

De bedenking der Kamer tegen het door die inrichting verleenen van een zeer weinig omschreven crediet aan den Minister over verscheidene millioenen, zal voor oogen gehouden worden bij de vervulling der belofte, welke hierboven ad § 3 ten aanzien der inrichting van de begrooting gedaan werd.

II. De ondergeteekende heeft uit het op dit punt in het Verslag aangeteekende en gevraagde met genoegen ontwaard, welk levendig belang ook de Vertegenwoordiging stelt in de groote manoeuvres, die sinds een paar jaar worden uitgevoerd om zoowel Officieren van hooger en lageren rang, als de troepen zelven in het krijgvoeren te bekwaren en alzoo het leger strijdvaardig te maken.

Gaarne wil hij daaromtrent dan ook eenige mededeelingen doen, die ter beantwoording kunnen strekken van de vragen, hem bij het Voorloopig Verslag ter zake gedaan.

Bij deze mededeelingen moet echter steeds voor oogen worden gehouden het karakter, hetwelk de bedoelde manoeuvres, blijkens de hiervan zooeven gedane omschrijving, dragen. Dit karakter is: oefening, en voorts een maatstaf te geven ter beoordeeling van den graad van bekwaamheid der bevelvoerende Officieren. Ze mogen volstrekt *niet* worden beschouwd als een middel, hetwelk zou moeten toonen, dat het leger volkomen strijdvaardig is; ware dit het doel, dan zouden al de moeiten en lasten, die ze te weeg brengen, overbodig zijn, en dan zouden al de daaraan bestede kosten als verspilld aangemerkt kunnen worden; eerst in den krijg zelven behoeft de volkomen strijdvaardigheid te blijken.

In zooverre nu de ondergeteekende, als zelf niet bij de manoeuvres tegenwoordig geweest zijnde, deze kan beoordeelen, bestaat bij hem de overtuiging, dat er werkelijk fouten zijn begaan en dat in het bijzonder de verzorging der troepen hier en daar te wenschen heeft overgelaten.

Hij moet echter dadelijk hierbij voegen, dat de gebreken in de verpleging niet van dien aard waren, dat ze nadeelig op den gezondheidstoestand der troepen

hebben gewerkt; men heeft zich — en dit is in zeker opzicht zoo kwaad niet — wat moeten behelpen, zoodat de commandeerende Officieren zijn verplicht geweest, naar eigen oordeel te handelen om bestaande bezwaren uit den weg te ruimen en in ongelegenheden te voorzien.

Dit laatste mag intusschen niet als verschooning dienen voor de gebreken. Integendeel, al wordt, door het „help u zelf“, ook den oorlogstoestand meer nabij gekomen, — de gang van zaken bij het leger behoort *steeds* zoo ordelijk en geregeld mogelijk te zijn; want wanneer orde en regel in vreedstijd niet in alles voorzien, zullen ze in oorlogstijd geheel of althans te veel ontbreken.

Er moet dus gestreefd worden naar een volkomener toestand. Waar de voorschriften onvolledig of verkeerd blijken te zijn, moeten ze aangevuld of verbeterd worden; waar ze niet opgevolgd zijn, moet op de fout gewezen, en deze in den vervolge vermeden worden; waar gebrek aan zelfstandig handelen bestond, moet de opgedane ondervinding eene les zijn; en waar een juist oordeel of de noodige activiteit ontbrak, moeten de gevolgen daarvan tot waarschuwing strekken.

Indien men de zaken zóó beschouwt, dan zal men niet kunnen ontkennen, dat de manoeuvres, niettegenstaande daarop gegronde aanmerkingen te maken zijn, toch uitstekend aan het beoogde doel hebben kunnen beantwoorden.

En, als men daarbij overweegt, dat die oefeningen, gemaakt door troepen die ze voor de eerste maal uitvoerden, ook blijk hebben gegeven van zeer veel goeds, dan kan de Minister geen afkeurend oordeel daarover uitspreken, maar moet hij zich bepalen: 1°. tot het aanbrengen van verbetering door maatregelen zijnerzijds; 2°. tot den wensch, dat, evenals in 1876 partij is getrokken van de ondervinding, opgedaan bij de oefeningen in de Peel, in 1877 ook gelet zal worden op hetgeen de manoeuvres in Overijssel en Drenthe leerden.

Wat de leiding der manoeuvres aangaat, kan de ondergeteekende verklaren, dat zij, voor zooveel de rapporten hem die hebben leeren kennen, niet gebrekkig is geweest. Volgens het rapport van den chef van den generalen staf — de aangewezen autoriteit, om dergelijke zaken als de onderwerpelijke te beoordeelen — is die leiding van dien aard geweest, dat de ondergeteekende den divisiecommandant, den Generaal-majoor PEL, die haar voerde, zijne tevredenheid daarover heeft kunnen betuigen.

Uit deze laatste mededeeling kan de Kamer tevens ontwaren, dat de Minister niet uitsluitend op de rapporten van de bevelhebbers acht slaat. Maar is het dan nog wel nuttig, dat de Inspecteurs van de wapens en de Chefs van de diensten die oefeningen bijwonen?

Hij erkent, dat een waarneming met eigen oogen zoowel voor die Opperofficieren zelven als voor de waarde hunner rapporten van groot gewicht zou zijn. Doch hiertegenover staat een groot nadeel; de tegenwoordigheid dier inspecteurs en Chefs zou noodwendig een schadelijken invloed uitoefenen op de zelfstandigheid van den bevelhebber der manoeuvres en op het besef van eigenwaarde en verantwoordelijkheid, hetwelk bij dien Opperofficier moet bestaan.

Het marcheren op Zondag is *zooveel mogelijk* bij de oefeningen vermeden en zal steeds vermeden worden, wanneer dit kan.

III. Gebrek aan orde en krijgstuclit in het leger bestaat er niet; de ondergeteekende kan dit ten stelligste verklaren. Doch de opvatting van hetgeen onder krijgstuclit verstaan moet worden, is naar den geest des tijds veranderd en minder streng dan vroeger; heeft dit zijn goede zijde, het kan licht tot verslapping van die tuclit voeren. Hiertegen dient met kracht gewaakt te worden, en de Vertegenwoordiging kan er op rekenen, dat de ondergeteekende niet zal nalaten, die kracht aan te wenden waar het te pas komt.

Geldt het vorenstaande in het algemeen, — ten aanzien van de beide punten, bij het Verslag in het bijzonder ter sprake gebracht, zij het volgende opgemerkt:

a. In het leger wordt werkelijk veel misbruik gemaakt van sterken drank.

Dit is niet te ontkennen. Maar om de waarde van dit treurige feit met juist-

heid te schatten en, naargelang van de uitkomst hiervan, middelen ter uitroeiing of althans ter vermindering van dat kwaad toe te passen, moet men beginnen met zich deze vraag te stellen: waar wordt hier te lande meer dronkenschap aangetroffen, *in* het leger, of *buiten* het leger?

Om deze vraag met de vereischte nauwgezetheid te beantwoorden, behoort men rekening te houden met den eigenaardigen toestand van den soldaat, en derhalve alleen die burgers met hem te vergelijken, die geen eigen haard hebben, niet den geheelen dag van 's morgens vroeg tot 's avonds laat moeten werken en in gelijke klassen als de soldaat zijn opgevoed. Neemt men dit alles in acht, dan moet het antwoord wel ten gunste van den soldaat luiden. Niet omdat deze moreel hooger staat dan de burger, die in nagenoeg gelijke omstandigheden verkeert als hij; maar omdat dronkenschap ook dáár, waar ze buiten politieverordeningen valt, in het leger gestraft wordt; de oppervlakkige inzage reeds van een compagnies-strafregister kan doen zien, dat de bepalingen van het reglement van krijgstucht dienaangaande geen doode letter zijn, terwijl ook het aantal briefjes van ontslag, ingevolge art. 25, Reglement van krijgstucht, kan getuigen, hoe ook bij het Departement van Oorlog krachtig wordt gehandeld ten aanzien der dronkenschap.

Van dat standpunt beschouwd schijnt de kwaal — die zeer zeker ook in het leger nog *te veel* heerscht — alleszins vatbaar voor vermindering, zoo niet voor geheele genezing. Naast de straf stelle men de voor de hand liggende middelen ter verbetering: de kazernes moeten een aangenamer verblijf, een eigen haard worden voor den soldaat; hem moet de gelegenheid verschafft worden, om den tijd van den dag, waarin hij geen dienstzaken behoeft te verrichten, arbeidzaam en nuttig door te brengen; hem moet *goed* onderwijs gegeven worden.

Geschiedt dit, dan zal hij komen te staan *boven* het peil van die burgerleden der maatschappij, met wie hij *nu gelijk* staat; — dán zal de dronkenschap in het leger verminderen en de klacht over misbruik van de wapenen niet meer vernomen worden; — dán zal het gehalte van het leger verbeteren; — dán zal (men vergelijkte hierbij het boven reeds gezegde nopens gebrek aan kader en vrijwilligers en omtrent vermeerdering van militiecontingent), de lust voor de vrijwillige dienstneming bevorderd, de stof voor de kaders verbeterd en de langere duur van militiedienst ook voor den milicien zelven vruchtdragend worden.

Al moge ook dit alles veel geld kosten, de Vertegenwoordiging zal het, naar de ondergeteekende vertrouwt, niet weigeren, want ze zal inzien, dat, terwijl bij een gebrekkigen toestand van 's lands verdediging iedere daarvoor uitgegeven gulden als 't ware weggeworpen wordt, het toestaan van groote sommen gelds voor het leger kan strekken niet alleen tot behoud van 's lands onafhankelijkheid, maar ook tot vorming van een groot aantal nuttige leden der maatschappij.

Tegen herhaling van wanordelijkbeden bij het vertrek van verlofangers der militie, zullen maatregelen worden genomen.

b. Het geheel intrekken der vergunning aan Officieren om burgerkleeding te dragen, omdat eenigen misbruik maken van die vergunning, zou tegenover de velen die de daaromtrent bestaande bepalingen naleven, niet billijk zijn.

Eene stipte handhaving dier bepalingen is aan de autoriteiten, die daarvoor moeten waken, door den ondergeteekende gelast.

IV. In plaats van het munitiebrood zal ander brood van betere hoedanigheid aan den militair verstrekt worden, terwijl hem ook overigens beter voedsel zal worden gegeven.

Die verbetering in de voeding kan echter natuurlijk niet ten laste der bestaande soldij van den militair worden gesteld en brengt dus voor 's lands kas een vrij aanzienlijke vermeerdering der kosten van voeding te weeg.

Gaarne verleent de ondergeteekende de verlangde inzage van het rapport der commissie voor het vraagstuk der voeding van den soldaat.

Het wordt met de daaromtrent uitgebrachte adviezen hiernevens gevoegd ter kennisneming van de leden der Kamer.

V. Dit punt is reeds beantwoord ad § 2, bij de bespreking van het gebrek aan kader en vrijwilligers.

Over de nadere denkbeelden van den ondergeteekende ter zake, vergelijkte men de Nota van Toelichting op de Nota van Wijzigingen.

VI. De ondergeteekende zal, na hetgeen hij hierboven ad IIIa over onderwijs van den militair schreef, wel niet behoeven te verklaren, dat het denkbeeld, onder punt VI van het Voorloopig Verslag betreffende de IIIde afdeeling geopperd, in hem geen tegenstander vindt.

Intusschen is het niet in die mate toe te passen, waarin de Kamer het verlangt.

Van de geëxamineerde onderwijzers, die zich onder de miliciens bevinden, wordt partij getrokken, voor zooverre zij hiertoe zelve genegen zijn.

Velen verkiezen echter tot milicien-korporaal of milicien-sergeant te worden opgeleid, en dan kan er natuurlijk geen sprake van zijn, hen met het geven van schoolonderwijs te belasten, vermits de korte tijd van hun verblijf onder de wapenen ter nauwernood voldoende is voor het onderricht en de oefening, tot het verkrijgen der genoemde graden noodig.

Worden miliciens, die examen als onderwijzer hebben afgelegd, tot het geven van schoolonderricht gebruikt, dan wordt hun hiervoor eenige geldelijke belooning toegekend, en wel naar denzelfden maatstaf waarnaar de onderofficieren voor het onderwijs genummerd worden.

Zooveel mogelijk zal de ondergeteekende zeer gaarne in den door de Kamer gewenschten zin doen handelen.

VII. De Kolonel der genie, gewezen Minister van Oorlog, is op de begrooting berekend bij den staf van zijn wapen.

Omtrent het ontwerpen van een plan betreffende het versterken der stelling van Amsterdam, naar de inzichten van den afgetreden Minister van Oorlog, is een verslag uitgebracht; maar tot uitwerking van het ontwerp in bijzonderheden behoorden nog nadere verkenningen en onderzoekingen te geschieden, welke thans plaats vinden.

Zoodra aan de hierbedoelde opdracht geheel zal zijn voldaan, zullen nadere beschikkingen omtrent genoemden Hoofdofficier genomen worden.

De positie van den Majoor BRAKEL tegenover het Departement van Oorlog is nog dezelfde als gedurende den tijd, dien hij als 's Konings zaakgelastigde te Carracas doorbracht. Hij is, en blijft ook voorloopig, nog ter beschikking van het Departement van Buitenlandsche Zaken; en, zoolang hij tot onze diplomatie behoort, kan hij op de begrooting voor het VIIIste Hoofdstuk niet voorkomen.

Art. 9. II. De Kolonel, toegevoegd aan den Inspecteur van het wapen der cavalerie, heeft gedurende het loopende jaar het traktement van Luitenant-kolonel genoten, hem bij Koninklijk besluit toegekend.

De opmerking en de vraag, op dit punt in het Voorloopig Verslag wijders nog gesteld, meent de ondergeteekende onbeantwoord te mogen laten, omdat hij het voornemen heeft in den te dien aanzien bij zijn optreden aangetroffen toestand verandering te brengen tegen den aanvang van het jaar 1877.

VIIde AFDEELING.

In het incompleet bij den geneeskundigen dienst is, naar het gevoelen van den ondergeteekende, niet alléén te voorzien door verhooging van bezoldiging, tenzij men deze zóó mocht stellen dat ze in geen verhouding meer staat tot andere traktementen.

Andere middelen ter aanvulling van de bestaande leemte, welke inderdaad voorziening behoeft, zullen dus aangewend behooren te worden; de Minister hoopt daaromtrent spoedig tot een vast besluit te komen.

Van den wenk nopens herhaalde en onverwachte bezoeken zal niet slechts bij den geneeskundigen dienst maar ook bij andere diensten en de wapens gebruik gemaakt worden.

XIde AFDEELING.

Art. 23, a. De opgave der kosten, zoowel voor plaatsen, tot het vestingstelsel behoorende, als voor plaatsen, die niet daaronder begrepen zijn, is geschied op den gebruikelijken voet.

Er bestaat echter geen overwegend bezwaar om daarbij, voor het vervolg, de verlangde splitsing te maken.

De sommen uitgetrokken voor de verbetering der werkplaatsen te Delft, betreffen over het geheel voorzieningen, die, in verband met de vermeerdering van werkzaamheden aldaar, noodzakelijk zijn; dien ten gevolge zijn zij nuttig besteed te achten.

Eene verplaatsing — gaandeweg — van die werkplaatsen naar Amsterdam, zou, hoewel de kosten daaraan verbonden moeielijk met juistheid te schatten zijn, zeker tot hoogstbelangrijke uitgaven leiden. Zij zou ook groote vertraging in de uitvoering van in elkaar grijpende werkzaamheden veroorzaken en tevens tot bezwaren in beheer en toezicht aanleiding geven; terwijl juist de noodzakelijkheid, om in de zeer groote behoefte aan artilleriematerieel, niet alleen voor het Departement van Oorlog maar ook voor de Departementen van Marine en van Koloniën, met den meesten spoed te voorzien, eischt, dat de productieve kracht der werkplaatsen zoo hoog mogelijk opgevoerd worde.

Aan verplaatsing of inkrimping dier inrichting kan dus in de eerste jaren volstrekt niet worden gedacht.

Door de particuliere industrie wordt reeds sedert geruimen tijd geleverd wat daarvoor vatbaar is. Doch er is veel materieel, hetwelk in particuliere werkplaatsen niet zóó goed afgewerkt vervaardigd kan worden, als in 's Rijks inrichtingen te Delft kan geschieden.

De herstelling der metselwerken van het reduit te Rammekens is een voortzetting van aangevangen werk. Dat reduit dient tot berging van buskruit en munitie en is hiertoe zeer geschikt, als liggende verwijderd van bewoonde streken.

De afrekening met den aannemer van het fort te Pansterdam heeft plaats gehad.

XIIde AFDEELING.

De posten, welke ter zake van de kazerneering voorkomen onder de *buitengewone uitgaven*, betreffen hoofdzakelijk alleen voortzettingen van in uitvoering zijnde werken, die vroeger ook onder de rubriek »*buitengewone*» waren gerangschikt en dus in diezelfde categorie dienen te blijven. De in art. 27a uitgetrokken som betreft verbeteringen van geringen aard, die onder de *gewone uitgaven* te huis behooren, en wijders voortzetting van een werk, dat op de begrooting van het loopende jaar mede onder de gewone uitgaven was gesteld, namelijk het verbeteren der kazerne te Kampen.

De som van f 7300 voor Maastricht geraamd, strekt niet tot herstelling der kazerne in de Pieterstraat, noch tot herstelling van de Kruisheerenkazerne, maar in 't bijzonder tot het doen van kleine reparatiën aan de andere kazernen aldaar en tot het maken van nieuwe vloeren in woningen van gehuwden.

XIVde AFDEELING.

De meening, dat de werkring van de Officieren der *maréchaussée* zou moeten beperkt blijven tot het houden van toezicht (uitsluitend uit een militair oogpunt), is moeielijk overeen te brengen met de bepalingen van art. 11, n°. 2, en art. 32 van het Wetboek van Strafvordering, volgens welke ook die Officieren belast zijn met het opsporen van misdrijven en met het ontvangen der aangiften van klachten wegens gepleegde misdrijven.

XVde AFDEELING.

Met betrekking tot de Officiëren, vermeld op de lijst, welke voorkomt onder n°. 9 der bijlagen en de fouragegelden aan sommigen hunner toegekend, zal de ondergeteekende de belangen der schatkist in acht nemen, voor zooveel wettelijke bepalingen, de belangen van den dienst en de billijkheid tegenover de bedoelde personen te betrachten, dit toelaten.

XVIIde AFDEELING.

Art. 30. De som van f500,000, ten vorigen jare voor torpedo's toegestaan, is nog niet besteed. Het voorbereidend onderzoek is echter afgevoerd en het opmaken van ontwerp-voorwaarden voor de aanbesteding is reeds gelast. Dit opmaken van voorwaarden, een zaak betreffende, waarover voor de eerste maal gecontracteerd moet worden, vordert nog al veel overleg en dus nog al tijd. De stukken zullen evenwel thans reeds spoedig het Departement van Oorlog kunnen bereiken, zoodat vóór het einde van dit jaar de aanbesteding zal hebben plaats gegrepen.

De voor genoemde som aan te schaffen torpedo's zijn bestemd tot versperring van het Schulpegat, de haven van het Nieuwediep en het Haringvliet.

Over de gebouwen voor torpedo's vergelijkte men de Nota van Wijzigingen en de toelichting daarop.

Art. 61. a. Toen de ondergeteekende optrad als Minister van Oorlog, bevond hij, dat, volgens de plannen bij zijn Departement aanwezig, op het terrein Damlust te Utrecht gebouwd zouden worden:

- 1°. eene kazerne voor vier batterijen veldartillerie;
- 2°. de noodige stallen met manege, beslagloods enz. voor die vier batterijen;
- 3°. een bergloods voor artilleriesmaterieel, voertuigen enz.;
- 4°. een broodbakkerij met graanmagazijn;
- 5°. een magazijn voor kleeding en wapenen;
- 6°. eene kazerne voor het bataljon mineurs en sappeurs, en
- 7°. een gebouw voor gehuwde militairen.

De onder 1°, 2° en 3° vermeldde gebouwen zijn reeds in uitvoering.

Voor die, sub 4° en 5° genoemd, zijn de ontwerpen met begrotingen van kosten in bewerking. Over de uitvoering hiervan wil de ondergeteekende zich echter nog beraden, evenals over de punten 6° en 7°, welke hij in verband met zijn nog vast te stellen kazerneeringsplan wil brengen. Het bedrag, bij de begroting voor werken te Utrecht geraamd op f 400 000, wordt dus door hem f 180 000 lager gesteld.

Voor de werken, sub 1°, 2° en 3° vermeld, is totnutoe uitgegeven en aanbesteed tot een bedrag van f 840 157.

Hat totale cijfer der kosten van die werken zal daarmede bereikt zijn.

b. Gouda. Hieromtrent kan nog geen volledige opgave worden gedaan.

d. Breda. Er is een onderzoek ingesteld omtrent de mogelijkheid en de wenschelijkheid eener verplaatsing der Koninklijke Militaire Academie van Breda naar Utrecht. De kosten van zoodanige verplaatsing zouden, naar raming, ongeveer f 1 000 000 bedragen, en leveren dus reeds een bezwaar daartegen. Doch buitendien zou dergelijke maatregel ook ten aanzien der cadetten niet vrij zijn van bedenking; hij moge voor hen in zeker opzicht nuttig zijn te achten, in andere opzichten zou hij bepaald nadeelen voor hen doen ontstaan.

e. Arnhem. Na den bouw der woningen voor gehuwden, kan de kazerneering aldaar voor de tegenwoordige behoefte in hoofdzaak voltooid geacht worden.

f. Amersfoort. De ondergeteekende is voornemens aldaar te doen bouwen eene kazerne en eene infirmerie; terwijl reeds in aanbouw zijn een ziekenstal en twee paardenstallen.

Voor deze stallen is uitgegeven en aanbesteed tot een bedrag van ruim f 174 900, onder welke som zijn begrepen de kosten van aankoop van terrein. Meer geld is voor dat werk niet noodig.

Voor de infirmerie is reeds een ontwerp gemaakt en voor de kazerne is het ontwerp in overweging. De kosten dezer werken kunnen nog niet worden opgegeven, vermits de bestekken nog niet gereed zijn.

Een exercitieterrein is aldaar aangekocht.

Na deze beantwoording der vragen en opmerkingen, in het Voorloopig Verslag nopens kazerneering ad art. 61 gedaan, wenscht de ondergeteekende — alvorens over te gaan tot de behandeling van het gestelde ad art. 61 g — in eene beknopte ontwikkeling te treden van zijne denkbeelden nopens de quaestie der kazerneering in het algemeen.

De plannen, welke zijn ambtsvoorganger te dien aanzien had, kan hij moeielijk volgen. Naar zijne meening moet dit onderwerp — zooals ook in de Kamer reeds meermalen is betoogd — naar een vast, goed doordacht plan behandeld en ten einde gebracht worden.

Hij heeft dus een onderzoek doen instellen naar den toestand der bestaande kazernes, om deze *allen* te kunnen beoordeelen, en heeft daarbij, in overeenstemming met de ondervinding, die hij daaromtrent reeds zelf had verkregen en waarop hij hiervoren, ad § 2, wees, verzocht, de resultaten van dat onderzoek te splitsen naar de drie ten deze denkbare soorten van kazernes, te weten:

- 1°. de zogenaamde *goede* kazernes;
- 2°. de zoodanige, die nog tot *goede* zijn in te richten, en
- 2°. de *slechte*, die geen herstelling meer waard zijn.

Nadat dit onderzoek zal zijn afgelopen en door hem zal zijn overwogen, wenscht hij die, sub 1°. bedoeld, te maken tot *werkelijk goede* kazernes, die sub 2°, vermeld, tot den *vereischten toestand* te brengen, en die, welke onder de 3de soort vallen, te doen vervangen door *nieuwe* in plaatsen, waar ze, welke dislocatie of organisatie van het leger ook worde vastgesteld, *zeker* noodig zullen zijn.

Aangezien nu ongetwijfeld het aantal der sub 3°. bedoelde kazernes zeer groot zal wezen, acht de ondergeteekende het plichtmatig, dadelijk tot het bouwen van twee nieuwe kazernes over te gaan, en wel ééne te Amersfoort (waarover zoo straks reeds gesproken) en ééne voor een garnizoen binnens de liniën of te Bergen op Zoom.

Het is zijn voornemen, deze kazernes zóó te doen inrichten, dat zij, behoudens nader te blijken verbeteringen, kunnen dienen als type voor de kazernes, die verder gebouwd zullen moeten worden. De benoedigde teekeningen, voor zulk eene kazerne heeft hij reeds doen gereedmaken en ter beoordeeling doen circuleeren bij de onderscheidene betrokken autoriteiten en korpskommandanten.

Het aantal der sub 1°. en 2°. bedoelde kazernes moge, in vergelijking met dat der kazernes sub 3°. bedoeld, gering zijn, het zal groot genoeg blijken, om vrij aanzienlijke kosten voor zich te vorderen, terwijl ook de door nieuwe gebouwen te vervangen woningen van den militair, gedurende den tijd, waarin ze nog betrokken moeten blijven, een weinig geld zullen kosten om dadelijk een beter en aangener verblijf te leveren (verg. het hieromtrent reeds boven aangevoerde).

In voorschreven geest nu wenscht de ondergeteekende de door hem voor de kazerneering noodig geachte sommen te zien toegestaan.

g. 1°.—3°. Exercitieterreinen te Deventer, Zutphen en Groningen.

De opgegeven sommen vormen het totaal bedrag der kosten aan slechttingswerken, die voor het verkrijgen van behoorlijke exercitieterreinen in die garnizoenen moeten worden uitgevoerd.

De ondergeteekende zal, zoodra hij met een dislocatieplan gereed is, dit aan de Vertegenwoordiging mededeelen.

Het door zijn ambtsvoorganger toegezegde dislocatieplan was in ontwerp gereed, toen die Minister afrad. Eene mededeeling van dat ontwerp zou weinig nut hebben,

wanneer niet tevens werd vermeld, in hoeverre de tegenwoordige Minister zich daarmede kan vereenigen; en dit kan hij thans nog niet met zekerheid zeggen. Intusschen staat er van zijne plannen hieromtrent reeds zooveel vast, dat hij de bovenbedoelde voor exercitieterreinen aangevraagde sommen als nuttig en noodig blijft voordragen.

g. 4°. De afgetreden Minister van Oorlog had het voornemen, op het aangekochte terrein der *Oldebroeksche heide*, ten behoeve van de schietoefeningen der artillerie, behalve de noodige lokalen voor Officiëren en manschappen en stallen, te doen bouwen: 1°. een laboratorium, 2°. een buskruitmagazijn, 3°. eene artillerieloods, en 4°. een wachterswoning.

De ondergeteekende wenschte tot den aanbouw van een en ander eerst dán over te gaan, wanneer een programma zal gemaakt zijn van de werkzaamheden, die bij de artillerieschiet-school op genoemde heide zullen worden verricht.

Tot de samenstelling van zulk een programma heeft hij last gegeven en men is daarmede dan thans ook bezig. De gewenschte inlichting kan hij dus niet geven.

Onder mededeeling dat de post van *f* 40 000, voorkomende op de begrooting voor 1876, niet zal worden gebruikt, oordeelt hij echter de nu gevraagde *f* 150 000 te moeten behouden, omdat hij in den loop van het jaar 1877 wenschte aan te vangen met de inrichting van de reeds zoolang noodige artillerieschiet-school. Hij kan hierbij de verzekering geven dat deze som voor geen ander doel dan voor deze school zal worden gebruikt.

's Gravenhage, den 16den November 1876.

De Minister van Oorlog,
H. J. R. BEIJEN.

NOTA VAN WIJZIGING IN HET VIIIste HOOFDSTUK DER STAATS-
BEGROOTING VOOR HET JAAR 1877.

Iste AFDEELING.

Art. 2. Traktementen enz., vermeerderd met *f* 1000, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 83 612.

Het totaal van de Iste Afdeeling wordt uitgetrokken op een bedrag van *f* 107 400.

IIde AFDEELING.

Art. 4. Groote staf, vermeerderd met *f* 3965, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 77 415.

Art. 5. Generale staf, vermeerderd met *f* 1839, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 79 516.

Art. 7. Provinciale en plaatselijke staven, verminderd met *f* 169, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 98 290.

Het totaal der IIde afdeeling wordt uitgetrokken op een bedrag van *f* 301 721.

IIIde AFDEELING.

Art. 8. Wapen der infanterie enz., vermeerderd met *f* 324 878, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 5 999 940.

Art. 9. Wapen der cavalerie enz., vermeerderd met *f* 55 154, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 2 134 616.

Art. 10. Wapen der artillerie enz., vermeerderd met *f* 156 488, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 3 164 829.

Art. 11. Wapen der genie enz., vermeerderd met *f* 11 604, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 444 210.

Het totaal der IIIde afdeeling wordt uitgetrokken op een bedrag van *f* 11 743 595.

Vde AFDEELING.

Koninklijke Militaire Academie

Art. 13. Traktementen enz., vermeerderd met *f* 612, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 155 705.

IXde AFDEELING.

Te lezen als volgt:

Art. 18. *Scheeps- en wagenvrachten, bruggelden, enz.*

a. Scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, vergoeding voor geleden schade, uit het contract wegens de transporten te water voortkomende, *f* 64 735.

b. Bruggelden voor militairen buiten dienst, hunne huisgezinnen en dienstvaarden, verschuldigd voor het overgaan der brug over de rivier de Donge in de gemeentē Geertruidenberg 265.

f 65 000.

Xde AFDEELING.

Art. 21. Aanschaffing en aanmaak van patroonhulzen enz., verminderd met *f* 47 300, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 141 900.

Het totaal der Xde afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 1 361 772.

XIde AFDEELING.

Art. 26 te lezen als volgt:

Aanschaffing, aanmaak en onderhoud van gereedschap en materieel voor den telegraafdienst te velde.

XIIIde AFDEELING.

Art. 34, onderdeel *a,* traktementen enz., vermeerderd met *f* 14 400, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 55 600, waardoor het artikel wordt gebracht op *f* 97 000.

Art. 37. Gratificatiën, verminderd met *f* 500, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 11 500.

Achter art. 37 laten volgen een nieuw »Artikel 37*a.* Subsidie aan het fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen, beneden den rang van Officier, *f* 2000”.

Achter art. 45 laten volgen nieuwe artikelen:

»*Art. 45a.* Kosten van de pupillenschool *f* 30 000.

»*Art. 45b.* Toelagen, bureaunkosten enz., ten behoeve van de permanente militaire spoorwegcommissie *f* 3000”.

Het totaal der XIIIde afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 301 380.

XVIIde AFDEELING.

Buitengewone uitgaven.

A. Materieel der artillerie.

Art. 55 wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 119 300.

Art. 56 wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 2 442 050.

Art. 57 wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 759 750.

Art. 58 wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 5625.

Art. 59 te lezen als volgt:

»Aanschaffing en aanmaak van pontonmaterieel, met den aanleve van dien *f* 42 770».

Art. 60 te lezen als volgt:

»Aanschaffing en aanmaak van pionniërgereedschappen, van afstandmeters en kijkers, alsmede van kappen tot dekking van in batterij staand geschut *f* 22 675».

B. Kazerneering.

Art. 61, onderdeel *a*, te lezen als volgt:

»Voortzetting van het bouwen van een kazerne met stallen enz. te Utrecht *f* 220 000».

Onderdeel *b*. Kazernegebouwen te Gouda, vermeerderd met *f* 40 000 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 140 000; voorts het artikel aanvullen met de onderdeelen:

h. Het bouwen van woningen voor gehuwden te Haarlem *f* 35 000.

i. Het maken van een magazijn voor torpedo's met losplaats en kraan, bergplaats enz. te Brielle *f* 42 500.

k. Het verbeteren en uitbreiden der kazerneering te Brielle *f* 44 500.

l. Het maken van een gebouw voor gehuwden te Brielle *f* 10 000.

m. Het bouwen van een overdekte rijbaan te Leiden *f* 25 000.

n. Aanbouw eener kazerne voor een bataljon infanterie (1ste termijn) *f* 200 000.

o. Het verbeteren en aanmaken van ameublement enz., in kazernegebouwen *f* 50 000.

Het totaal van *art. 61* wordt alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 1 411 000 en het totaal der XVIIde afdeeling tot een bedrag van *f* 4 803 170.

XVIIIde AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Art. 62. Dekking der uitgaven enz., vermeerderd met *f* 1 150 000, en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 3 710 000.

Het totaal van het VIIIste hoofdstuk wordt uitgetrokken tot een bedrag van *f* 26 029 451.

ART. 2. Achter »45» laten volgen »45a, 45b».

De Minister van Oorlog,

H. J. R. BEIJEN.

NOTA VAN TOELICHTING OP DE NOTA VAN WIJZIGINGEN VAN HET VIIIste
HOOFDSTUK DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1877.

De ondergeteekende meent de Nota van Wijzigingen op het wetsontwerp het best te kunnen toelichten, wanneer bij de onderscheidene veranderingen, welke in de cijfers van dat ontwerp worden voorgesteld, terugbrengt tot eenige groepen, die ieder een speciaal onderwerp van wijziging vertegenwoordigen; en dan op elke dier groepen, voor zooveel deze niet reeds uit den toelichtenden staat tot de Nota van Wijzigingen voldoende kunnen verklaard worden, de vereischte aanteekening ter opheldering maakt.

Op die wijze geloof ik, der Vertegenwoordiging een gemakkelijk en duidelijk overzicht te verschaffen van den inhoud der bedoelde Nota.

Vermeerdering.

A (1). I (2). Traktement van een commies bij het Departement van Oorlog.	f	2 000
B. II. Traktement en fouragegeld van een Ordonnansofficier bij den Koning.	»	2 300
C. II. Traktementsverhooging voor 1 Provinciaal adjudant.	»	200
D. III. Id. 1 Kolonel der artillerie.	»	1 400
E. II, III en V. Fourages.	»	98 743
F. III. Verbetering der voeding.	»	150 000
G. III. Langer onder de wapenen houden der militie.	»	298 110
H. III. Militair onderwijs, verwarming der lokalen.	»	11 375
I. XIII. Kleedingmagazijn te Amsterdam.	»	14 409
J. XIII. Subsidie aan het fonds voor weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen beneden den rang van Officier.	»	2 000
K. XIII. Pnpillenschool.	»	30 000
L. XIII. Permanente militaire spoorwegcommissie.	»	3 000
M. XVII. Materieel der artillerie (buitengewoon).	»	3 392 170
N. XVII. Kazerneering (buitengewoon).	»	447 000
O. XVIII. Voltooiing vestingstelsel.	»	1 150 000
Totaal vermeerdering.	f	5 602 407

Vermindering.

P. I en III. Traktement en toelage van een Kapitein bij het Departement van Oorlog.	»	2 400
Q. II. Fourage voor den Plaatselijken Kommandant te 't Hertogenbosch.	»	306
R. II. Traktement van overleden poortiers.	»	150
S. III. Kleedingmagazijn te Amsterdam.	»	5 000
T. X. Patroonhulzen.	»	47 300
U. XIII. Gratificatiën.	»	500
V. XVII. Kazerneering (buitengewoon).	»	180 000
Totaal vermindering.	f	235 656

Blijft dus vermeerdering. f 5 366 751

Het ontwerp der begrooting bedraagt. » 20 662 700

Het gewijzigd ontwerp bedraagt dus. f 26 029 451

Ad A en P. Deze wijzigingen zijn noodig, vermits de Kapitein, die tot vóór enige weken aan het hoofd van het bureau Militie, enz. (onderdeel der afdeling

(1) De letters A tot V duiden de groep aan.

(2) De cijfers I—XVIII zijn die van de Afdeling der begrooting.

Personeel en Militaire Zaken) heeft gestaan, op zijn verzoek, om redenen van gezondheid, bij een der regimenten infanterie is ingedeeld.

In zijne plaats is aan het hoofd van genoemd bureau opgetreden de 1ste luitenant, die hem sedert geruimen tijd in zijne werkzaamheden ter zijde stond en alleszins geschikt is om hem te vervangen.

Het is echter wenschelijk dien Officier voor goed aan bedoeld bureau te verbinden, omdat herhaalde afwisseling in die betrekking, waarin een grondige en volledige kennis van vele wettelijke bepalingen en voorschriften vereischt wordt, in strijd is met de belangen van den dienst.

Daarom bestaat het voornemen, hem, nadat hij zijn eervol ontslag als Officier zal hebben gevraagd, in aanmerking te brengen voor een benoeming tot commies bij het Departement; deze benoeming, welke bij een verhooging van het bedrag der traktementen ad f 2000, eene vermindering van dat der toelagen ad f 400 op Art. 2 zal te weeg brengen, veroorzaakt tevens, dat art. 8 f 2000 lager kan geraamd worden, omdat de staf der infanterie met een kapitein der 1ste klasse verminderd wordt.

Ad B. Noodzakelijk ten gevolge van een tijdelijke vermeerdering van het aantal der ordonnansofficieren, bij Zijne Majesteit dienstdoende.

Ad C. Deze verhooging is een gevolg van een met de organieke bepalingen overeenstemmende verhooging van rang.

Ad D. De Luitenant-kolonel, ter beschikking van den Minister van Oorlog, voor de aanschaffing van zwaar geschut en verder artilleriematerieel, is door den Koning bevorderd van Luitenant-kolonel tot Kolonel, in overeenstemming met het organiek besluit nopens den staf der artillerie.

Ad E. Aangezien de levering der fourages, ten gevolge van de hooge prijzen van het paardenvoeder, een aanmerkelijk hooger bedrag zal vorderen, dan waarop bij het Departement werd gerekend toen de begrooting werd ontworpen, moeten de IIde en IIIde afdeling ook in dit opzicht een wijziging ondergaan. Hetzelfde is het geval met de Vde afdeling.

Ad F. Naar het gevoelen van den ondergeteekende, is de *hoeveelheid* voedsel, welke de soldaat geniet, in den regel voldoende. Tot staving hiervan wijst hij op het feit, dat de miliciens, na eenige maanden onder de wapenen geweest te zijn, allen gezonder en krachtiger voorkomen hebben dan bij hunne komst.

De *hoedanigheid* van het voedsel laat daarentegen te wenschen over. De voedingsmiddelen moeten smakelijk zijn en met graagte genuttigd kunnen worden. Dit wordt gevorderd: *eerstens* uit een oogpunt van billijkheid tegenover de jongelingen, die uit hunne ouderlijke woning en uit hun bedrijf genomen worden om het vaderland te dienen, en dus op eene in alle opzichten goede behandeling aanspraak mogen maken, en ten *anderen* uit een oogpunt van Staatsbelang; betere voeding toch zal ongetwijfeld medewerken om vrijwillige dienstneming te bevorderen.

Met de wijze van verbetering, voorgesteld in het rapport der Commissie voor het vraagstuk der voeding van den soldaat (overgelegd bij de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag), kan de ondergeteekende zich echter niet vereenigen, omdat zij moeielijk in de uitvoering, en schadelijk voor de schatkist zou zijn. Daarom wil hij een anderen weg inslaan. Het thans bestaande *stelsel* kan met eene verbetering der hoedanigheid gepaard gaan.

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord gezegd wordt, zou, naar de meening van den ondergeteekende, een andere soort van brood verstrekt behooren te worden; en voorts zou, bij vermeerdering van dierlijk voedsel, ook een smakelijker bereiding moeten plaats vinden. Het brood zou moeten bestaan uit tarwe met *gist*; het vleesch en vet zou moeten gebracht worden van 0,25 kilogram op 0,3 kilogram per man daags, en in verband daarmee zou het minimum der deeling op vijftig cent in de vijf dagen moeten bepaald worden.

Wordt de voor een en ander vereischte verhooging op het begrootingscijfer

tijdig toegestaan, dan zou hij de bedoelde verandering in de voeding met 1 Januari e. k. wenschen te doen ingaan.

Ad G. Zooals reeds in de Memorie van Antwoord, bij het ter sprake brengen van de quaestie omtrent het vermeerderen van het militiecontingent, werd gezegd, is de door den ondergeteekende voorgenen maatregel, om het blijvend gedeelte — voor zooveel de wet het toelaat — langer onder de wapenen te houden, een vrij kostbare zaak.

De daarvoor gevraagde vermeerdering van uitgaven moet dienen om den voor den dienst van bedoeld deel der militie bestemden tijd te verlengen met 2½ maand bij het regiment grenadiers en jagers, de regimenten infanterie en het bataljon mineurs en sappeurs, en met 6 maanden bij de regimenten vestingartillerie.

Welke vruchten die verhooging van uitgaven zal afwerpen, is reeds in de Memorie van Antwoord, ad § 2 en ad IIIa, aangetoond.

De ondergeteekende wil aan het daar gezegde hier nog deze bijzondere opmerking toevoegen, dat het hem in zijn diensttijd bij de vestingartillerie is gebleken, dat deze in den thans heerschenden toestand, door voortdurend gebrek aan de noodige manschappen, ten eenenmale verstoken is van de gelegenheid om den vereischten graad van geoefendheid te bereiken.

Ad H. Deze verhooging van uitgaven is noodig tot verwezenlijking van het in de Memorie van Antwoord, ad IIIa, te kennen gegeven plan om den tijd van den militiedienst voor den minontwikkelde onder anderen ook nuttig te doen zijn op het gebied van intellectueele vorming.

De Staat, die veel, dikwerf zeer veel opoffering van den milicien eischt, is verplicht te zorgen, dat hij voor zijn maatschappelijk leven ook voordeel kunne erlangen uit den tijd, dien hij aan het land ten beste gaf.

Ad I en S. De ondergeteekende heeft het voornemen om in de administratie der korpsen zoodanige veranderingen te brengen, dat die, met inachtneming der eischen van een goed beheer en een behoorlijke contróle, zoo eenvoudig mogelijk in overeenstemming met de bestaande toestanden zij ingericht, en dat tevens de korpsen van de verantwoording en het beheer der magazijnen van kleeding en uitrusting worden ontheven.

Om daartoe te geraken zal het tot dusver gevolgde magazijnstelsel plaats maken voor een ander, hoofdzakelijk op de navolgende grondslagen berustende:

Er zullen moeten komen twee soorten van magazijnen:

a. Centrale magazijnen, waar in den regel alles, wat tot de kleeding en uitrusting van de troepen behoort, gekocht, gemaakt, en, voor zooveel de ruimte toelaat, in voorraad opgelegd wordt. Hiertoe kunnen reeds dadelijk de magazijnen van kleeding, uitrusting, kampements- en hospitaalgoederen te Delft en Woerden gedeeltelijk worden ingericht, terwijl voorts het magazijn van kleeding en uitrusting te Amsterdam tot dit doel kan worden bestemd;

b. Kleine garnizoensverbruiksmagazijnen, bestemd om een zekeren voorraad te bevatten van vervaardigde kleeding- en uitrustingstukken, die, uit de centrale magazijnen onder *a* bedoeld verstrekt, steeds kunnen dienen ter voorziening in de dagelijks onstaande behoefte van al de troepen in en nabij de garnizoensplaats.

Een maatregel van zóó ingrijpenden aard, in eens, voor alle korpsmagazijnen in te voeren, zou verwarring in de administratie doen ontstaan en dus reeds daarom niet raadzaam zijn; maar het zou bovendien ook, uit gebrek aan de noodige localiteit, niet doenlijk wezen.

De ondergeteekende wenscht daartoe dus geleidelijk, maar toch zoo spoedig mogelijk, over te gaan, met dien verstande dat van de beschikbare middelen en de bestaande localiteit zooveel doenlijk worde gebruik gemaakt, om, door het inrichten van werkplaats als anderszins, de korpsen achtereenvolgens te ontlasten van het koopen, vervaardigen en opleggen der onderscheidene voorwerpen van kleeding, uitrusting, enz.; en hij kan hierbij vermelden, dat de eerste stappen in dien geest bereids zijn gedaan.

Intusschen wenscht hij tot het voorgestelde doel al dadelijk het kleedingmagazijn te Amsterdam te bestemmen en daaraan een inrichting te geven, waardoor aanvankelijk de hoofdadministratiën van minstens twee infanteriekorpsen, en later nog die nog van andere, van het aanschaffen en opleggen van goederen en al wat op het beheer en de verantwoording van het magazijn van kleeding betrekking heeft, worden ontheven.

De kosten van aanschaffing en aanmaak der goederen zullen echter, uithoofde die op rekening van de onderofficieren en manschappen worden verstrekt, niet voor 's Rijks rekening komen, maar door de betrokken korpsen worden betaald. Alleen de bezoldiging van den Directeur, den Magazijnmeester en verdere beambten, mitsgaders de kosten, op het inrichten en schoonhouden der lokalen, enz. vallende, komen, evenals bij de magazijnen te Delft en te Woerden, ten laste van het Rijk.

Daarvoor worden dan ook onder art. 34, onderdeel a, dezer begrooting de noodge gelden aangevraagd.

Zoolang de op te richten centraalmagazijnen niet of niet geheel voor het beoogde doel in gereedheid zijn, moet de bezoldiging van de Administrateurs van kleeding nog onder de bedragen, voor de korpsen uitgetrokken, worden geraamd; later zullen die Officieren bij de bedoelde inrichtingen overgaan en daarbij voor bezoldiging worden berekend.

In verband daarmee zijn de kosten der onderscheidene wapenkorpsen, onder art. 8 dezer begrooting uitgetrokken, aanvankelijk met f 5000 verminderd.

Die vermindering zal bij volgende begrootingen toenemen, indien de verwachting welke de ondergeteekende zich van den onderwerpeliiken maatregel voorstelt, wordt verwezenlijkt, en daardoor ook tot bezuiniging in de uitgaven kunnen leiden.

Ad J en U. Het fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairon beneden den rang van Officier — eene instelling onlangs te 's Hertogenbosch tot stand gekomen door de ijverige en belanglooze bemoeiingen van twee Officieren — verdient in alle opzichten de medewerking der Regeering. Reeds het denkbeeld, hetwelk aan de oprichting van het fonds ten grondslag heeft gestrekt, moet algemeene sympathie wekken; en daarenboven kan de instelling bijdragen tot bevordering der vrijwillige dienstneming. Om echter aan de verwachtingen te kunnen beantwoorden, moet de instelling niet alleen in moreelen, maar ook in materieelen zin, den steun van den Staat ontvangen.

Hiermee nu is een post van f 2000 op de begrooting gebracht, hetgeen intusschen ten gevolge heeft, dat art. 37 (Gratificatiën) met een bedrag van f 500 kan verminderd worden, omdat de som, op dien begrootingspost voorkomende, juist hoofdzakelijk bestemd is voor weduwen en weezen, hierboven bedoeld. Wanneer het fonds eenigen tijd bestaan zal hebben, zal het bedrag voor gratificatiën ongetwijfeld nog lager gesteld kunnen worden.

Ad K. Als toelichting van zijn voornemen tot oprichting van een pupillenschool (waaromtrent reeds iets werd medegedeeld ad § 2 der Memorie van Antwoord) heeft de ondergeteekende de eer hier het volgende te doen kennen.

Tot die school — wier oprichting mede een belangrijke maatregel is voor gehuwde militairen, vermits zij hun de gelegenheid zal verschaffen hunne zoons, die militair wenschen te worden, reeds van af hun twaalfde jaar *kosteloos* te doen opvoeden en opleiden — zullen worden toegelaten knapen van evengenoemden tot vijftienjarigen leeftijd en zonder lichaamsgebreken, die hen voor den militairen dienst ongeschikt zouden doen zijn. Aan hunne militaire, zedelijke en maatschappelijke vorming zal met de meeste zorg gewerkt moeten worden, terwijl de geldelijke bijdragen, die daarvoor ten behoeve van andere kinderen dan die van militairen, jaarlijks, hetzij door ouders, hetzij langs philanthropischen weg, verleend zal moeten worden, zeer gering zal behooren te zijn.

De pupillen zullen de school verlaten op 15-à-16jarigen leeftijd en dan in dienst treden, hetzij als volontair bij het instructiebataillon te Kampen, of bij de instructiecompagnie te Schoonhoven, hetzij als jongeling bij een der regimenten cava-

lerie of bij het bataillon mineurs en sâpeurs, hetzij als tamboer, hoornblazer of elève-muzikant bij een der regimenten infanterie of artillerie.

Voorloopig zal, bij wijze van proef, slechts ééne pupillenschool worden opgericht.

De plaats en de bijzondere eischen van zoodanige inrichting zijn nog in overweging, en daarom zijn hare kosten ook nog niet voor eene meer of min nauwkeurige raming vatbaar; bij benadering worden ze op f 30 000 begroot. In verband met het voorshands onmogelijke eener bepaalde raming, is het onderwerpelijke artikel opgenomen onder die, waarop overschrijving uit „onvoorziene uitgaven” zal kunnen geschieden.

Ad L. De instelling eener *Permanente militaire spoorwegcommissie*, geschied bij het reglement omtrent de aanwending van spoorwegen en spoorwegmaterieel, in de gevallen bedoeld in art. 24 en de tweede alinea van art. 50 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) — welk reglement is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 16 September jl. (*Staatsblad* n°. 182) en dus ná het opmaken van het opmaken van het ontwerp der begrootingswet —, zal natuurlijk eenige uitgaven vorderen. Ook hiervan is echter een nauwkeurige raming voorshands nog onmogelijk, zoodat ook het artikel, hetwelk die raming bij benadering aanduidt, is opgenomen onder die, waarop uit het onvoorzien van het Vifste Hoofdstuk kan worden overgeschreven.

Ad M. Deze groep omvat de Artt. 55 tot en met 60 van het wetsontwerp, zooals die volgens de Nota van Wijzigingen gelezen moeten worden.

De ondergeteekende wenscht die artikelen toe te lichten ieder op zich zelf en wel, voor zooveel de Artt. 56, 59 en 60 aangaat, naargelang van de onderscheidene onderwerpen die tot de raming der daarbij uitgetrokken bedragen geleid hebben en op den Toelichtenden Staat tot de Nota van Wijzigingen nader zijn aangeduid.

Ad Art. 55. De sommen noodig voor de aanschaffing van 1 stalen kanon van 24 cM. en van buskruit, alsmede voor invoerrechten en transportkosten voor kanonnen van die soort, zijn toegestaan respectievelijk op de begrotingen voor 1875 en 1876 doch niet uitgegeven: 1°. vermits 1 kanon, hetwelk begrepen was in de begroting voor 1875, ten gevolge van afkeuring niet vóór of in October 1876 kon worden geleverd; 2°. vermits de proeven, die plaats moeten hebben alvorens contracten kunnen gesloten worden voor de levering van het buskruit, in 1875 niet konden aanvangen en in 1876 niet kunnen afloopen, en 3°. vermits de kanonnen, die bedoeld waren bij de begroting voor 1876, volgens contract eerst in 1877 ter verzending gereed zullen zijn.

Ad art. 56. Volgens den straks genoemden Toelichtenden Staat komen hier drie onderwerpen bij de raming te pas, respectievelijk aangeduid met de letters *a*, *b* en *c*. Daaromtrent moet het volgende worden medegedeeld:

Ad a. De in de maand September jl. afgeloopen en op het proefveld van den fabrikant genomen proeven met stalen achterlaadkanonnen van 15 cM. Zw. en 12 cM. L., vervaardigd in de fabriek van de firma KRUPP te Essen, hebben zulke gunstige resultaten opgeleverd, dat de ondergeteekende niet heeft gearzeld, met die firma contracten te sluiten voor de levering van kanonnen van genoemde soort en kaliber; de kosten hiervan moeten gevonden worden uit de gelden, daarvoor toegestaan op de begroting van het loopende jaar.

Hij heeft evenwel de vrijheid genomen in die contracten een geringer aantal kanonnen van 15 cM. en een grooter aantal kanonnen van 12 cM. te doen opnemen, dan in den toelichtenden staat van genoemde begroting voorkomen, aangezien hij het noodig acht, dat, door een vergelijkende proef omtrent de uitwerking dier twee soorten van vuurmonden, met volkomen zekerheid worde beslist, welk aantal stalen kanonnen van 15 cM. Zw. (die zooveel meer kosten dan die van 12 cM. L.), tot bewapening onzer sterkten noodig is.

In afwachting van den uitslag dezer proef, die zoo spoedig mogelijk zal worden genomen, is bij deze begroting slechts op honderd stalen achterlaadkanonnen van

12 c.M. L. gerekend; en aan deze soort van vuurmonden bestaat in elk geval behoefte.

De daarvoor uitgetrokken som komt overeen met de laatstbekende prijzen van den fabrikant.

In verband hiermede behoudt de ondergeteekende zich voor, later een algemeene opgave te doen van het nog noodige geschut voor de bewapening der sterkten in het geheele Rijk.

Ad b. Het hier aangeduide getal van bronzen achterlaadkanonnen van 12 c.M. K., is berekend naar het productief vermogen, hetwelk 's Rijks gieterij van bronzen geschut in het volgende jaar vermoedelijk hebben zal.

De eenheidsprijs van deze uitmuntende vuurmonden is hooger dan op vroegere begrotingen, eensdeels ten gevolge van den hooger prijs voor de onlangs aangenomen levering van affuiten van verbeterde constructie, anderdeels door vermeerdering der uitrusting aan projectielen enz.

Ad c. De hier uitgetrokken som is noodig tot aanschaffing en aanmaak van een zestal nog aan de uitrusting der batterijen veldartillerie ontbrekende affuiten, alsmede van projectielen, buizen enz., waarvan de modellen na afloop van daaromtrent genomen proeven zijn vastgesteld, en welke nog aan de uitrusting van reeds voorhanden of in aanmaak zijnde vuurmonden ontbreken.

Ad art. 57. Voor de aanschaffing van geweren en revolvers is een gelijk bedrag uitgetrokken als voor 1876 is toegestaan.

De uitrusting aan revolvers van het veldleger is hiermede compleet.

Ad art. 58 is geen bijzondere toelichting noodig.

Ad art. 59. Volgens den Toelichtenden Staat tot de Nota van Wijzigingen moet dit artikel strekken tot bekostiging; *a.* van een sleepboot, *b.* van 26 ijzeren pontons.

Ad a. Het voornemen, om een sleepboot aan te schaffen voor vlottende pontontreinen, vindt zijn oorzaak in de grootte moeielijkheid, waarmede het slepen van zulk een trein veelal gepaard gaat; hierdoor is het noodig, de Officiëren en onderofficiëren van het korps pontonniers in het varen met zulk een boot, het bedienen der machine en het besturen van vlottende treinen zóó te oefenen, dat hun in oorlogstijd het bestuur der op te vorderen sleepbooten, die dan, bevalve den eigen sleeper van het korps, noodig zullen zijn, kan worden toevertrouwd.

Ad b. De beide rijdende pontontreinen behooren voorzien te worden van ijzeren pontons.

De daartoe noodige pontons zullen worden gemaakt overeenkomstig het door Pruisen aangenomen model.

Ad art. 60. In dit artikel zijn, volgens den Toelichtenden Staat tot de Nota van Wijzigingen, begrepen drie onderwerpen, aldaar nader aangeduid met de letters *a.*, *b.* en *c.*

Ad a. De veldbataljons der infanterie zijn voorzien van 8 LINNEMANN-schoppen en 2 bijlen per compagnie.

Aan elke dier compagnieën moeten nu nog 2 pikhouweelen gegeven worden.

Ad b. Het voornemen bestaat, om elke sectie der batterijen veld- en rijdende artillerie te voorzien van een afstandmeter GAUTHIER, die bij de korpsen beproefd en goedgekeurd is. De 70 kijkers zijn bestemd voor de onderscheidene sterkten. Door deze verstrekking zal, bij de groote afstanden waarop de artillerie haar vuur kan openen en ook in andere opzichten, in een wezenlijke behoefte worden voorzien. Voor de batterijen veld- en rijdende artillerie zijn reeds kijkers aangeschaft.

Ad c. De in batterij staande houten affuiten dienen, ten einde het in betrekkelijk korten tijd onbekwaam worden van dat kostbare materieel door den invloed van het weder tegen te gaan, onder kappen geplaatst te worden.

Het is te verwachten, dat de kosten, welke bespaard worden door de affuiten op

deze wijze te beveiligen, die van de aanschaffing en het onderhoud der kappen verre zullen overtreffen.

Ad N en V. Deze groepen bevatten de wijzigingen, welke de ondergeteekende op art. 61 voorstelt.

Naar de volgorde der letters, waaronder die wijzigingen in dat artikel gesteld zijn, teekent hij hierop het volgende aan:

Ad a. De reden, waarom de in het wetsontwerp voor de voortzetting van den bouw eener kazerne, enz. te Utrecht aangevraagde som verminderd wordt met een bedrag van f 180 000, is vermeld in de Memorie van Antwoord ad art. 61a.

Ad b. Ten behoeve der voortzetting van het uitbreiden der kazernesgebouwen te Gouda wordt f 40 000 meer gevraagd, omdat een gelijk bedrag van de voor 1876 voor deze zaak toegestane gelden ongebruikt moet worden gelaten ten gevolge van late aanbesteding.

Ad h. Het voor den bouw van woningen voor gehuwden te Haarlem aangevraagde bedrag zal tevens strekken tot verbetering der kazerneering aldaar, omdat, wanneer de thans in de kazerne wonende gehuwden haar na dien bouw zullen hebben verlaten, de gelegenheid zal bestaan om beter partij van de localiteit te trekken.

Ad i. Het maken van een magazijn voor torpedo's met losplaats, kraan, bergplaats, enz. te Brielle zal voorzien in eene behoefte, die noodzakelijk vervuld zal moeten worden. Al de op te leveren torpedo's moeten aanvankelijk naar de genoemde plaats worden gezonden, om daar gereed gemaakt en voorloepig opgelegd te worden.

Het magazijn zal eene berging voor 300 electro-schoktorpedo's moeten bevatten.

Ad k en l. Tot verbetering en uitbreiding der kazerne te Brielle kan reeds nu gerust worden overgegaan, omdat dit gebouw behoort tot de kazernes, die tot *bruikbare* kunnen worden gemaakt.

De uitbreiding is noodig, om de torpedocompagnie te kunnen huisvesten.

Voor gehuwde militairen is thans geen gebouw aanwezig.

Ad m. Het bouwen van een overdekte rijbaan te Leiden is noodig, vermits de bestaande rijloods aldaar geheel onvoldoende is voor een behoorlijke oefening der aldaar garnizoenhoudende troepen van twee bereden wapens, en het gebruik eener niet uitsluitend voor militairen bestemde manege vooral des winters groot bezwaar oplevert.

Ad n. Aanbouw eener kazerne voor een bataljon infanterie (1ste termijn).

Tot toelichting van dezen post neemt de ondergeteekende de vrijheid te herinneren aan hetgeen hij in de Memorie van Antwoord, ad art. 61, heeft medegedeeld omtrent zijn denkbeelden nopens de quaestie der kazerneering in het algemeen. Daarbij heeft hij ook reeds melding gemaakt van zijn plan om, behalve een nieuwe kazerne te Amersfoort, nog een nieuwe kazerne te bouwen en wel, zoo mogelijk, in eene garnizoensplaats binnen de liniën, en anders te Bergen op Zoom.

Voor deze nieuwe kazerne moet het sub lit. n aangevraagd bedrag dienen.

Dat, bij gebrek aan gelegenheid binnen de liniën, aan Bergen op Zoom de voorkeur wordt gegeven, vindt zijn grond in de twee navolgende omstandigheden:

1°. die plaats zal bij eene dislocatie, welke deze ook zijn moge, zeer zeker voor de opneming van een garnizoen bestemd blijven; en

2°. zij heeft uitmuntende exercitie- en schietterreinen in hare onmiddellijke nabijheid.

Aangezien het, zooals mede reeds in de Memorie van Antwoord is gezegd, in het plan van den ondergeteekende ligt, om bedoelde kazerno, even als die te Amersfoort, te doen strekken tot type (behoudens de nader noodig bevonden verbeteringen), wenscht hij den bouw daarvan zoo veel mogelijk te bespoedigen.

Ad o. De som van f 50 000, aangevraagd voor het verbeteren en het aanschaffen van ameublement, enz. in kazernesgebouwen, zal, na hetgeen de onder-

geteekende nopens dit onderwerp bij de Memorie van Antwoord heeft gezegd, wel niet nader toegelicht behoeven te worden.

Ad O. De vermeerdering van het bedrag, voorgesteld ten behoeve der voltooiing van het vestingstelsel, vindt natuurlijk hare opheldering op de Nota van Wijzigingen betreffende het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van uitgaven voor die voltooiing.

Ad P. Toegelicht gelijktijdig met *A.*

Ad Q. Vereischt geen toelichting.

Ad R. Vereischt evenmin nadere opheldering.

Ad S. Gelijktijdig met *I* behandeld.

Ad T. Het aantal patroonhulzen tot aanvulling kan met één miljoen verminderd worden, vermits een hoeveelheid van drie millioen voor de oefening in het schijfschieten voldoende is.

Ad U. Gelijktijdig met *J* toegelicht.

Ad V. Gelijktijdig met *N* toegelicht.

Ten slotte heeft de ondergeteekende nog een enkel woord te zeggen nopens een wijziging, welke hij in het ontwerp der begrootingswet heeft gebracht, maar waaraan geen verandering van eindcijfers is verbonden.

Over de penanten der waterkeering in de rivier de Donge bij Geertruidenberg heeft in der tijd een *particulier* een brug gelegd, na contract dienaangaande met het Rijk gesloten te hebben. Bij dit contract is verzuimd, ten aanzien van militairen ook voor het geval dat zij van die brug buiten dienst willen gebruik maken, vrijen overgang te bedingen; en nu levert de heffing van het bruggeld een groot bezwaar voor het in genoemde plaats liggende garnizoen.

Bij *elke* wandeling toch, welke men daar doen wil, *moet* men die brug overgaan; en de betaling van dat geld wordt dus voor den toch reeds niet hoog bezoldigden soldaat op den duur zeer drukkend.

Een opheffing van dezen last is niet alleen billijk maar ook rechtvaardig; de soldaat moet geen schade lijden voor een verzuim, in der tijd van de zijde van het Rijk begaan.

De eigenaren der brug hebben zich bereid verklaard, tegen een jaarlijksche som de militairen van het garnizoen te Geertruidenberg geheel van de betaling van het bruggeld vrij te stellen.

Bij contract zal deze zaak nader worden geregeld, in dier voege, dat de te betalen som zal berekend worden naar evenredigheid der sterkte van het garnizoen.

Naar het tegenwoordig aldaar in bezetting liggend aantal militairen gerekend, zal een bedrag van f 265 noodig zijn, hetwelk vermoedelijk zeer wel op de bij art. 18 voorgedragen som van f 65 000 gevonden zal kunnen worden.

Redenen van comptabelen aard maken het intusschen noodig, dat daartoe de omschrijving van dat artikel veranderd worde; en nu is het den ondergeteekende raadzaam voorgekomen, die verandering niet in een algemeene bewoording te vervatten maar zóó te maken, dat voor dit *bijzondere* geval de gelden bij een afzonderlijke wetsbepaling worden toegestaan.

's Gravenhage, den 16den November 1876.

De Minister van Oorlog,
H. J. R. BEIJEN.

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1877.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

Bij de verwachting, dat het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van uitgaven ten behoeve der voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1877, door den ondergeteekende gewijzigd zou worden, — een verwachting, die geheel juist is en dan ook hare beantwoording vindt in nevensgaande Nota van Wijzigingen, — wordt, in het Voorloopig Verslag nopens dat wetsontwerp, de wensch uitgedrukt, dat bij de Memorie van Antwoord moge worden toegevoegd een algemeen, zij het dan ook globaal, overzicht van de kosten, voor de voltooiing van ons geheele vestingstelsel vereischt”.

Dien wensch acht de ondergeteekende zeer rationeel. Zonder dergelijk overzicht moet de Vertegenwoordiging — en ook de Minister — bij iedere jaarlijksche begrooting van uitgaven voor het vestingstelsel eenigermate in het blinde tasten; althans in de eerste jaren.

Blijkt hieruit reeds dat de ondergeteekende zoodanig overzicht zelf wenscht te hebben, — evenzeer volgt daaruit, dat hij dat stuk, zoodra het gereed is, gaarne aan de Kamer zal mededeelen.

Tot zijn leedwezen echter kan hij het nu nog niet geven, dat wil zeggen; hij kan kan het nu nog niet geven in zoodanig gehalte, dat het voor de Vertegenwoordiging en hem zelve de waarde kan hebben, welke het noodwendig bezitten moet, om aan het doel te beantwoorden.

Deze waarde toch kan dusdanig overzicht slechts ontleenen aan het feit, dat de daarin gestelde cijfers op goede gronden steunen. Ze behoeven, wel is waar, niet de uitkomst te zijn van die nauwgezette gedetailleerde ramingen, welke men bij bestekken van werken maakt; maar ze mogen toch ook niet *bij gissing* worden gesteld.

Op dit oogenblik nu zou een door den ondergeteekende gegeven overzicht van de kosten grootendeels slechts de vrucht van gissingen kunnen zijn.

Bij het verschil van uitlegging, waarvoor de vestingwet in hare uitvoering vatbaar is, en bij de zeer uiteenlopende meeningen nopens de bijzonderheden dier uitvoering, — is het meer dan tijd, dat er een vast algemeen plan nopens de, voor de onderscheidene liniën noodige werken met het daarvoor vereischt artillerie- en geniematerieel tot stand komt. En eerst nadat dit plan gereed zal zijn, kan een overzicht der kosten met de vereischte zaakkennis worden samengesteld.

Het zal voorzeker wel geen betoog behoeven, dat het vaststellen van zoodanig plan geen gering werk is.

De quaestiën omtrent de wijze van verdediging van den Helder, de positie van

Amsterdam, den overgang over het Hollandsch Diep en de Grebbelinie, en zelfs omtrent de sperforten zijn nog niet tot klaarheid gebracht. Het is uiterst moeielijk, daarover in een kort tijdsbestek te beslissen, vooral, wanneer men — zooals ook voor den Minister van Oorlog plicht is — *zekere grenzen van uitgaven niet wil overschrijden*.

De ondergeteekende twijfelt niet, of de Kamer zal dus, het juiste van het vorenstaande erkennende, gaarne nog eenigen tijd wachten op het verlangde en thans toegezegde overzicht.

Intusschen wenscht hij de uitvoering der vestingwet, zooveel in zijn vermogen is, toch te bespoedigen. Er zijn, buiten en behalve de werken, welke op de ingediende vestingbegrooting voorkomen, verdedigingsmiddelen te maken, waarvan het nut niet twijfelachtig is, en die zeer zeker in het zoo straks bedoelde algemeene plan begrepen moeten worden. De ondergeteekende heeft dus vrijheid kunnen vinden, de voor deze werken noodige sommen bij de hiernevens gevoegde Nota van Wijzigingen in het wetsontwerp te brengen.

Bij kennisneming dier Nota zal men ontwaren, dat zij grootendeels behooren tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

Tot toelichting dier sommen wordt mede hierbij (doch alléén ter kennisneming van de leden der Kamer) overgelegd het door den afgetreden Minister toegezegde en op zijn last opgemaakte algemeen plan voor de verdediging van genoemde linie, bestaande in drie bladen van een kaart van 1 : 25,000, met eene Nota van toelichting en eene Memorie.

Dit algemeene plan, waarmede de ondergeteekende zich in hoofdzaak vereenigt, bevat de ter geheele voltooiing der linie reeds gemaakte en nog te maken werken van blijvend aard, en voorts de werken en voorzieningen, welke wel is waar eerst in tijd van opkomend oorlogsgevaar tot stand gebracht, maar toch in tijd van vrede voorbereid moeten worden.

Het ligt in den aard der zaak, dat een dergelijk plan, bij het in staat van verdediging stellen van de linie, vooral wat betreft de daarop aangeduide opstelling van troepen van het veldleger, veranderd kan worden ten gevolge van niet te voren berekenbare omstandigheden en van bijzondere inzichten van den opperbevelhebber van het leger.

Men geve dus daaraan geen uitgebreider beteekenis dan door den ondergeteekende daaraan bij *deze gelegenheid* wordt toegekend, namelijk van een overzicht der plaatsing van den samenhang der permanente werken van de linie.

Ad Art. 2, 5°. Van de forten bij Rijnauwen en Vechten moet de hoofdwal nog gewijzigd worden naar de eischen, welke daaraan thans moeten gesteld worden volgens opgedane ondervinding. Verandering van aanvalsmiddelen maakt ook wijziging in de middelen van verdediging noodig.

Met vermeerdering van bomvrij logies zal ook het aanbrenge van schuilplaatsen, remises, verbruikmagazijntjes, missen enz. in de forten noodzakelijk zijn.

Na de uitvoering dezer werkzaamheden, waarvan al de ontwerpen nog niet geheel gereed en dus de kosten nog niet tot hun totaal bedrag op te geven zijn, kunnen genoemde forten gerekend worden voltooid te wezen, althans naar den eisch van den tegenwoordigen tijd.

Intusschen kan met die werken, waarvoor reeds op de begrooting van het loopend jaar gelden waren uitgetrokken, in het volgend jaar worden voortgegaan, in dier voege, dat een bedrag van *f* 100,000 zal kunnen worden verwerkt.

Ad Art. 3, 3°. De ondergeteekende wil voor de uitvoering der vestingwet niet meer geld vragen dan hij in gemoede volstrekt noodig oordeelt.

Bij een bezoek, hetwelk hij in zijn vorige betrekking aan den Helder bracht; is bij hem twijfel, ernstige twijfel gerezen, of voor de verbetering van het fort Kijkduin wel een bedrag van 7 à 8 ton gouds noodig zal zijn. Hij meende dat het met die verbetering beoogde doel langs een goedkooperen weg te bereiken ware. In dien stand van zaken mocht hij, toen, na zijn optreden als Minister,

de aanbesteding voor die verbetering (welke reeds tweemaal wegens te hooge inschrijvingen was afgekeurd), weder moest plaats hebben, niet besluiten die te doen doorgaan.

Thans wordt gewerkt aan een ontwerp, waarbij getracht wordt het beoogde doel voor minder geld te bereiken.

Ad Art. 4. Hoe de *sperforten* aan den IJssel ingericht moeten worden om den vereischten tegenstand te bieden aan een vijand, die ze van alle kanten kan omsingelen, is, naar het gevoelen van den ondergeteekende, nog niet met voldoende zekerheid te zeggen. De een spreekt van koepel-, de ander van gepantserde fortten.

Over de plaats waar ze aan den IJssel moeten komen, loopen de meeningen uiteen. Sommigen betwisten zelfs, dat ze nut zouden hebben.

Gegevens, tot eene *beslissing* noodig, ontbreken nog.

Het natuurlijk gevolg hiervan is, dat de Minister dit onderwerp — hetwelk van zeer kostbaren aard kan worden — nog nauwgezet moet onderzoeken, alvorens tot een besluit te kunnen komen.

Het feit dat de maatregelen om terreinen voor die fortten te verkrijgen reeds vrij ver gevorderd zijn, is natuurlijk voor den ondergeteekende nog geen reden om verder in overeenstemming met die maatregelen te handelen.

Omtrent de in de vestingwet voorkomende uitdrukking: »werken tot opname van troepen» bij de rivierovergangen, kan de ondergeteekende verwijzen naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp van wet tot regeling en voltooiing van het vestingstelsel, aan de Tweede Kamer toegezonden bij Koninklijke boodschap van 16 April 1873; daar wordt onder punt *h* te kennen gegeven dat Doesburg bedoeld wordt.

Omtrent dit punt zal gelijktijdig met een besluit nopens de sperforten beslist kunnen worden.

's Gravenhage den 18den November 1876.

De Minister van Oorlog,

H. J. R. BEIJEN.

NOTA VAN WIJZIGINGEN OP DE BEGROOTING VAN UITGAVEN
TEN BEHOEVE VAN DE VOLTOOIING VAN HET VESTING-
STELSEL, DIENST 1877.

ART. 1. *Art. 2* te lezen als volgt:

Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren, herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve van dien, aankoop en onteigening van perceelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betrekkelijk aankopen en overeenkomsten, het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen enz.; een en ander betrekking hebbende tot de verbetering van de *Nieuwe Hollandsche waterlinie*:

- 1°. Voortzetten van het verbeteren der vesting Naarden *f* 400,000.
- 2°. Maken van een batterij op den Koedijk *f* 20,000.
- 3°. Maken van een batterij bij Bussum *f* 20,000.
- 4°. Voltooiën van de verbetering der vesting Muiden *f* 24,500.
- 5°. Laatste termijn van de voltooiing van de vesting Weesp *f* 10,500.
- 6°. Verbeteren van de bestaande werken der positie Nieuwersluis *f* 150,000.
- 7°. Verbeteren van het fort aan de Gagel *f* 150,000.
- 8°. Laatste termijnen van de voltooiing van het fort op de Biltstraat *f* 20,000.
- 9°. Verbetering der fortten op de Ruigenhoeksche en Voordorpsche dijken *f* 100,000.
- 10°. Voortzetting van de verbetering der fortten bij Rijnauwen en Vechten *f* 100,000.

- 11°. Maken van een werk aan den Hoofddijk *f* 350,000.
 12°. Maken van een werk aan het Hemeltje *f* 350,000.
 13°. Voortzetting van het verbeteren der stelling van Honswijk *f* 400,000.
 14°. Voortzetten van het maken van gedekte gemeenschapswegen tusschen de forten en de verbetering van de inundatiemiddelen benoorden de Lek *f* 50,000.
 15°. Voortzetting van het verbeteren der stelling bij Everdingen *f* 250,000.
 16°. Verbetering van de stelling van Asperen *f* 200,000.
 17°. Eindverbetering van de werken bij Vuren *f* 200,000.
 18°. Voortzetting van het verbeteren der inundatiemiddelen tusschen Lek en Waal *f* 300,000.
 19°. Verbeteringen aan het fort te Loevestein *f* 50,000.
 20°. Verbeteringen aan de vesting Woudrichem. *Memorie*.
 21°. Bouwen van een werk nabij Rijswijk *f* 50,000.
 22°. Bouwen van een werk op den straatweg en bij den Uppelschen dijk *f* 60,000.
 23°. Verbetering der werken aan de Bakkerskil bij de Papsluis *f* 100,000.
 24°. Bouwen van een werk aan het Steurgat. *Memorie*.
 25°. Verbetering van de inundatiemiddelen in het land van Altena *f* 50,000.
 26°. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele linie *f* 100,000.

Totaal *f* 3,505,000.

Aan Art. 3 toe te voegen:

4°. Verbetering van de verdediging der stelling aan de landzijde. Aankoop van gronden voor het maken van werken bij de Kooi, de Garst en aan het einde van den Verloren dijk, het maken van gemeenschapswegen en slechten van duintoppen *f* 120,000.

Voor het bedrag van Art. 3 te lezen *f* 670,000.

Art. 4 te lezen als volgt:

Nieuwe werken met al hetgeen geacht kan worden daartoe te behooren, aankoop en onteigening van percelen, kosten van exploiten en processen, afkoop van rechten, kosten en ongelden betreffende aankopen en overeenkomsten, doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen enz., een en ander betrekking hebbende op de werken tot dekking van rivierovergangen en opneming van troepen:

- 1°. Bouwen van een sperfort bij Zutfen *f* 300,000.
 2°. Bouwen van een sperfort bij Zwolle *f* 300,000.
 3°. Verbetering van het fort bij Westervoort *f* 60,000.

Totaal *f* 660,000.

Voor het totaal van ART. 4 te lezen *f* 5,100,000.

ART. 2. Onderdeel a te lezen als volgt:

De som van drie millioen zeven honderd tien duizend gulden, beschikbaar gesteld bij het VIIIste Hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1877.

NOTA VAN TOELICHTING OP DE VORENSTAANDE NOTA VAN WIJZIGINGEN.

Terwijl de ondergeteekende, voor zooveel een algemeene toelichting op de Nota van Wijzigingen betreft, meent te kunnen volstaan met eene verwijzing naar zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende het wetsontwerp tot begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1877, wenscht hij bij deze, omtrent elke der in genoemde nota vervatte wijzigingen in 't bijzonder, nog de navolgende mededeelingen te doen.

Ad Art. 2. Het thans voorgestelde Art. 2 bevat hetzelfde als Art. 2 van het oorspronkelijk wetsontwerp met dien verstande, dat de n°s. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

en 9 respectievelijk veranderd zijn in n°. 4, 5, 8, 10, 13, 15, 17 en 18, dat bij n°. 10 (oud n°. 5), in plaats van f 50,000, gesteld is f 100,000, en dat bij n°. 18 (oud n°. 9) de verbetering van de inundatiemiddelen nader wordt omschreven als betreffende de inundatiën tusschen Lek en Waal, en voorts nog *zeventien* nieuwe nummers van werken in de Nieuwe Hollandsche waterlinie, respectievelijk gequoteerd als 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 en 26.

Na in herinnering gebracht te hebben, dat de verandering van het cijfer, uitgetrokken voor de voortzetting van de verbetering der forten bij Rijnauwen en Vechten in n°. 10 (oud n°. 5), reeds door hem bij de Memorie van Antwoord is toegelicht, teekent de ondergeteekende het navolgende aan omtrent de genoemde wijziging van n°. 18 (oud n°. 9) en omtrent de vermelde *zeventien* nieuwe nummers.

Ad n°. 18. De nadere aanwijzing geschiedt hier, omdat voor de verbetering van de inundatiemiddelen benoorden de Lek een afzonderlijke post wordt uitgetrokken.

Ad n°. 2 en 3. De hier uitgetrokken sommen worden voor de voltooiing der daarbij genoemde batterijen toereikende geacht.

Ad n°. 6. De positie Nieuwersluis, welke zoowel tot de Nieuwe Hollandsche waterlinie als tot de Amsterdamsche linie behoort, behoeft groote verbeteringen. De gevraagde som moet strekken om met de uitvoering dier verbeteringen te kunnen aanvangen.

Ad n°. 7. De hier uitgetrokken som wordt voldoende geacht, om het bestaande fort aan de Gagel geheel te voltooien, overeenkomstig het aangenomen stelsel van verdediging der positie van Utrecht.

Ad n°. 9. In verband met die werken aan de Gagel is het noodig, aan de forten op de Ruygenhoeksche en de Voordorpsche dijken eenige verbeteringen aan te brengen, bestaande in het bouwen van remises, kleine magazijnen, schuulplaatsen, enz., en voorts in het dekken, tegen rugschoten, van het metselwerk der kazerne in het laatstbedoelde fort.

Ad n°. 11 en 12. In verband met het stelsel van verdediging der positie van Utrecht, is het mede noodzakelijk, een werk aan den Hoofddijk en een werk aan het Hemeltje te maken.

De voor deze nieuwe werken uitgetrokken sommen worden voldoende geacht tot de geheele bekostiging daarvan.

Ad n°. 14. Tusschen het westelijk uiteinde van den Ezeldijk, die ingericht is tot een gedekten gemeenschapsweg, en het fort Blaauwkapel, bestaat een kunstweg, doch de beweging over dien weg is niet aan 's vijands oog en vuur onttrokken. Men acht voorziening noodig en hiervoor is dus een som uitgetrokken.

In den bestaanden gedekten gemeenschapsweg moet verder achter het fort op de Biltstraat een wijziging van ondergeschikt belang worden gemaakt.

De gelden, aangevraagd voor de verbeteringen der inundatiemiddelen, benoorden de Lek, zullen besteed worden tot het vernieuwen van schotbalken, enz., en het maken van loodsen, ten einde de schotbalken, tegen den invloed van het weder beveiligd, zoo digt mogelijk ter plaatse te kunnen opleggen.

Ad n°. 16. In de stelling van Asperen moeten de werkzaamheden bestaan:

in het bouwen van een nieuw fort bezuiden den Zuider Lingedijk, en
in het dekken van den toren, het verbeteren van de redoute en het opwerpen van een paar batterijen tegen den Diefdijk tot bestrijking van den te maken spoorweg.

De uitgetrokken som is bestemd tot betaling van een eersten termijn.

Ad n°. 19. Ook het fort Loevestein zal groote verbeteringen moeten ondergaan, dewijl het dient tot ondersteuning van het fort bij Vuren, tot dekking van de vesting Woudrichem en tot ondersteuning van het te bouwen werk nabij Rijswijk.

De aangevraagde som moet strekken tot betaling van een eersten termijn.

Ad n°. 20. Woudrichem is alleen voor memorie gevoerd, dewijl de noodige verbeteringen, als in tweede linie liggende, nog niet dadelijk dringend noodig zijn.

Ad n°. 21 en 22. De voor de forten nabij Rijswijk, en op den straatweg en bij den Uppelschen dijk, aangevraagde sommen zijn slechts bestemd tot betaling der eerste termijnen voor het bouwen van deze werken; welke in verband met de inundatiën ter verdediging van het Land van Altena zullen strekken.

Ad n°. 23. De inundatiesluis (Papsluis) aan de Bakkerskil, kan door de zwakke aarden batterij, welke zich aldaar bevindt, niet voldoende verdedigd worden. Voor die verdediging is noodig een flinke stormvrije batterij; het thans voorgestelde bedrag strekt tot betaling van een eersten termijn.

Ad n°. 24. Om dezelfde redenen als aangevoerd zijn bij de vesting Woudrichem, wordt ook het werk aan het Steurgat slechts voor memorie gevoerd.

Ad n°. 25. De inundatiemiddelen in het Land van Altena eischen verbetering in verband met eene uitbreiding welke daaraan gegeven zal worden, als een gevolg van een desbetreffend ingesteld onderzoek.

De totale kosten van deze verbeteringen zijn geraamd op f 100,000, zoodat ook hier het aangevraagde slechts tot betaling van een eersten termijn bestemd is.

Ad n°. 26. Ten einde steeds te kunnen voortgaan met het aanbrengen van verbeteringen van kleinen omvang, welke aan de forten door de omstandigheden mochten worden geëischt, en ten einde maatregelen te kunnen nemen om de verdedigingsmiddelen bij onverwachts opkomend oorlogsgevaar met den meesten spoed in staat van weerbaarheid te doen verkeerren, wordt de hier uitgetrokken som voorgedragen.

De bedoelde verbeteringen zullen in de eerste plaats bestaan in het maken van voorzieningen, welke het mogelijk maken om althans een gedeelte der bewapening van die forten steeds in batterij te hebben staan; voorts in het bouwen van artillerieloodsen enz.

Ad Artikel 3. Tot toelichting van het aan dit artikel toegevoegde n°. 4 kan de ondergeteekende beginnen met de opmerking, dat het ongetwijfeld hoogstnoodzakelijk is, om, ter bescherming der stelling van den Helder tegen een krachtigen aanval van een gelanden vijand, ook aan de landzijde verdedigingswerken te maken.

Die werken moeten bestaan in een drietal forten: krachtige stormvrije batterijen.

De punten, waar deze moeten komen, zijn als door de natuur aangewezen; maar de gemaakte ontwerpen dier forten zijn van zoodanigen aard, dat de kosten te hoog zouden loopen. Nieuwe ontwerpen zullen dus gemaakt worden. De voorgedragen som is intusschen te besteden aan aankoop van de noodige terreinen en aan afgraving van eenige duinen.

Ad Artikel 4. Het thans voorgedragen Art. 4 stemt in het hoofd overeen met het art. 4 der ontwerp-wet. Het wijkt hiervan af:

eerstens, door de verandering, sub 1°. en 2°, van de woorden »Voortzetting van den bouw» in het woord »Bouw». Deze verandering kan voldoende toegelicht worden uit de Memorie van Antwoord, zoodat de ondergeteekende hier alleen nog heeft te herinneren aan de omstandigheid, dat de uitgetrokken sommen dezelfde zijn, welke voor het jaar 1876 zijn toegestaan;

ten anderen, door de toevoeging van een nieuw nummer, inhoudende de aanvraag van f 60,000, tot verbetering van het fort bij Westervoort. Deze aanvraag dient tot betaling van een eersten termijn dier verbetering.

De totale som der onderwerpelijke begrooting bedraagt thans f 5,100,000. De middelen tot dekking dezer som moeten, in verband met den in de Memorie van Antwoord en in deze Nota van Toelichting besproken stand van zaken, aldus berekend worden:

Op Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1875 is toegestaan f 3,000,000.

Blijkens den staat, als Bijlage (sub n°. 5 van 77) bij het ontwerp der onderwerpelijke begrooting gevoegd, zullen de uitgaven niet te boven gaan *f* 2,398,700.

Op 1875 blijft dus nog beschikbaar *f* 601,300.

Op Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1876 is toegestaan *f* 2,700,000.

De middelen voor 1876 bedragen dus *f* 3,301,300.

De uitgaven over dat jaar zullen niet hooger zijn dan *f* 1,911,300..

Over 1876 blijft dus vermoedelijk nog beschikbaar *f* 1,390,000.

Bij de Staatsbegrooting VIIIste Hoofdstuk voor 1877 wordt, ter bestrijding der uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel, gevraagd *f* 3,710,000.

De middelen voor 1877 worden dus geraamd op *f* 5,100,000.

's Hage, 18 November 1876.

De Minister van Oorlog,

H. J. R. BEIJEN.

BIJLAGE I.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 1.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 November—25 December 1875.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

—◆◆◆—

Benoemd en bevorderd.

Bij het korps ing., min. en sapp., tot luit.-kolonel, de majoor der genie P. Stolk; tot majoor, de kapit. der genie J. H. A. Cromhout; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. der genie van de 2de kl. H. P. L. C. de Kruijff; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. der genie J. W. Kaiser. — Den rang verleend van kolonel, de luit.-kolonel der genie A. J. C. de Bruijn; van luit.-kolonel, de majoor der art. G. N. Ninaber.

Overgeplaatst.

Bij het 1ste reg. inf., de 1ste luit. L. F. Leijds, van het 5de reg. inf.

Geplaatst.

Bij het 2de reg. inf., de officier van gezondh. der 2de kl. W. Smith; te Breda, de 1ste luit. der genie A. T. Swaan.

In actieven dienst hersteld.

De officier van gezondh. der 2de kl. op nonactiviteit H. A. de Jongh.

Bepaald,

dat de 1ste luit. der inf. T. C. C. van Orsoy Veeren, gedetacheerd geweest bij het leger in Nederlandsch Indië, bij zijne wederindeeling bij het leger hier te lande zal worden geplaatst bij het reg. gren. en jagers.

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld.

De 1ste luit. der genie A. F. Swaan; de officier van gezondheid der 2de kl. W. Smith; bij het reg. veldart., de 1ste luit. der art. G. J. V. Vinkhuizen; bij het 1ste reg. vestingart., de 1ste luit. der art. J. M. K. Bisdom, allen gedetacheerd geweest bij het leger in Nederlandsch Indië.

—
Op nonactiviteit gesteld.

De officier van gezondheid der 2de kl. J. M. Vorst.

Overleden.

De kapit. plaatselijke adjudant der 1ste kl. op nonactiviteit J. G. F. Wollweber; de apotheker der 3de kl. D. G. Mounier, bij de garniz.-infirmierie te Leiden.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Bij de milit. administr., tot 2den luits.-kw. B. C. Schuylenburg, F. F. W. Römer, G. L. M. Thesingh en C. A. Vosmaer; tot milit. ambt. der 2de kl., die der 3de kl. J. van der Elst. — Bij het personeel van de geneesk. dienst in Oost-Indië, tot officier van gezondh. der 2de kl., de Heeren G. Myatowitsch en J. P. G. Johansen.

Bevorderd.

Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapits. W. Q. E. Vetter, W. J. Vervloet (thans met verlof in Ned.), J. C. Dockheer, A. P. Soetens, E. L. G. J. Verdooren; tot kapit., de 1ste luits. M. Kerrebijn, W. E. Braun, P. G. Bode, J. Sterk, D. Brakel en J. C. Schmidt; tot 1sten luit., de 2de luits. L. J. Smits, W. C. van den Vrijhoef, P. A. Baptist, J. T. van Hoytema, A. G. Popelier, T. J. M. F. Mollinger, J. F. F. van Bloemen Waanders, W. Klatt en C. F. Remy.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. te Samarang, de 2de luit.-kw. H. E. Busscher; bij het hosp. te Batavia, de 2de luit.-kw. W. J. Zwager; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit.-kw. E. J. van de Wiel, allen onlangs tot dien rang benoemd. — Bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afl. op Java, de 2de luit.-kw. C. L. M. Thesingh; bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. van Banka, de 2de luit.-kw. C. A. Vosmaer; bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. der Z.- en O.-Afd. v. Borneo, de 2de luit.-kw. F. F. W. Römer; bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. van Celebes en o., de 2de luit.-kw. B. C. Schuylenburg, alle vier onlangs tot dien rang benoemd. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. A. Eindhoven en de apoth. der 3de kl. F. H. Eydman, de eerste van verlof uit Ned. terug, de laatste uit Ned. aangekomen; bij het hosp. te Soerabaja, de offic. v. gez. der 2de kl. C. J. de Freytag, uit Ned. aangekomen; bij den dienst van Sumatra's westk. en o., de offic. v. gez. der 2de kl. A. van der Elst, van verlof uit Ned. terug. — Bij het wapen der inf., bij het 5de bat., als adj., de 2de luit. W. F. Bonga, van het korps; bij het 13de bat., de 1ste luit. R. K. Steringa; bij het 14de bat., de 2de luit. N. ten Broek, beiden uit Ned. aangekomen; bij het 11de bat., de 2de luits. D. Aubié en D. R. Kruyt, beiden uit Ned. aangekomen; bij het 12de bat., de kapit. F. C. Burgers en de 2de luit. J. W. Libosan, eerstgenoemde van verlof uit Ned. terug, de laatste uit Ned. aangekomen; bij het 1ste bat., te Samarang en Salatiga, de 2de luits. C. A. van Loenen en J. E. Tulleken; bij het 11de bat., de 2de luits. jhr. T. R. J. B. van Grotenhuis van Onstein en jhr. A. E. J. van Grotenhuis van Onstein; bij het 12de bat., de 2de luit. J. van Leeuwen; bij het 13de bat., de 2de luits. J. H. J. A. Verschoor en S. Bonga; bij het 14de bat., de 2de luit. T. G. Peters; bij het 18de bat., de 2de luit. H. P. J. Bode, alle negen uit Ned. aangekomen; bij het 1ste bat., de 2de luit. N. C. van Heurn; bij het 4de bat., de 2de luit. W. B. de Blaauw; bij het 13de bat., de 2de luit. S. W. H. Gebel; bij het 14de bat., de 2de luits.

J. B. G. à Brassard, B. C. Lamie, P. J. van Driest, alle zes uit Ned. aangekomen; — bij het garniz.-bat. van Banka, als adj., de 1ste luit. E. W. Bischoff van Heemskerck, van het korps.

Overgeplaatst.

Bij het Departement van Oorlog, bij de 5de brigade milit. verkenningen te Pasoeroean, de 1ste luit. H. D. H. Bosboom, van de 2de brigade te Tjiandjoer; bij de 5de afdeeling, de 1ste luit.-kw. J. E. Jantze, van den raad van adm. van het strafdetachment te Ngawi. — Bij de militaire administratie, als onderintend. der 2de kl. der Mol. eil. de onderintend. der 2de kl. G. C. E. P. O. Futterer, van het bur. v. d. onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij den raad van adm. van het 3de bat. barisan te Banjoe-Biroe, de 1ste luit.-kw. A. L. Dijkman, van het hospitaal te Batavia; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. J. Bomberg, van het hospitaal te Samarang; bij den raad van adm. van het strafdetachment te Ngawi, de 1ste luit.-kw. L. C. van Berg, van dien van het 9de bat.; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. L. Bendeler van het bureau v. d. onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij den raad van adm. van het garn.-bat. van Banka, de 2de luit.-kw. H. Prins, van het bur. v. d. onderintend. der 2de kl. van Banka; bij den raad van adm. van het 14de bat., de 2de luit.-kw. L. Nauta van het hospitaal te Macassar; bij dit hospitaal, de 2de luit.-kw. H. P. E. E. van der Smissen, van het bur. v. d. onderintend. der 2de kl. van Celebes en o. — Bij den gewestelijken en plaatselijken staf als milit. commandant der W.-Afd. van Borneo, de luit.-kol. A. J. Diepenbroek, pl. commandt. te Soerabaja; in deze betrekking de luit.-kol. P. R. de Rochemont, milit. commandt. der W.-Afd. van Borneo; als gew. tevens pl. adj. v. gez. van het garn.-bat. van Palembang en Benkoelen, de 1ste luit. W. A. Schneider, van dat bat.; bij het hospitaal te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. H. G. C. Heringa en F. Rogier, resp. v. d. geneesk. dienst te Celebes en o., en van het garnizoen te Weltevreden; bij het hospitaal te Soerabaja, de offic. v. gez. der 2de kl. J. J. Groos, van het reconvallescentengesticht te Malang; bij het hospitaal te Willem I, de offic. v. gez. der 2de kl. G. B. Lowe, van den dienst te Atjeh; bij het garnizoen te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. G. Sinia; van het hospitaal aldaar bij het garnizoen van Djocjocarta, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. H. van Woelderren, van den dienst te Atjeh; bij het reconv.-gesticht te Malang, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. Hartog, van het hospitaal te Weltevreden; bij den dienst van Celebes en o., de offic. v. gez. der 2de kl. F. F. Lummert, van het hospitaal te Soerabaja; bij den dienst te Atjeh, de officieren van gezondheid der 2de klasse J. G. Kroon en C. F. C. Krainz, respectievelijk van het hospitaal te Weltevreden en van dat te Soerabaja. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., te Salatiga, de 1ste luit. A. Velu, van het subsist.-kader te Soerabaja; — bij het 2de bat., te Willem I, de 2de luit. F. L. Nix, van het 1ste bat. te Salatiga, de 2de luit. K. J. Thomas, van het 5de bat.; — bij het 3de bat., de 1ste luit. E. S. Tieleman, van het 5de bat. te Willem I; de kapits. J. G. Jansen, G. D. Ebell en J. Geldorp, de 1ste luit. T. J. F. N. de Steenhuysen en de 2de luit. J. G. Hilbrink, de eerste van het 6de, de tweede van het 10de en de drie overigen van het 5de bat.; — bij het 5de bat., te Willem I, de 1ste luit. L. J. Popelier, van het 11de bat.; de majoor H. W. O. de Bruyn, de kapits. J. F. van Rossum, B. van Zalingen, de 2de luits. W. A. T. Diederich, A. T. R. de Brauw, J. D. Klaasen en P. J. H. Kramer, eerstgen. van het 6de bat., de tweede laatstelijk adj. van den bivakcommandt. van Kottaradja en voorw., de drie volgende resp. van het 3de, 2de en 10de bat. en de twee overigen van het 9de bat.; — bij het 6de bat., de majoor F. J. W. Mekern en de 2de luit. K. W. Steinmetz, resp. van het 5de en 3de bat.; — bij het 8ste bat., de 2de luit. S. L. Boersma, van het 1ste bat.; — bij het 9de bat., de kapit. J. F. van Rossum en de 1ste luit. T. W. J. Buys, eerstgemelde laatstelijk adj. van den bivakcommandt. te Kotja-Radja en voorw., laatstgenoemde van het 4de bat.; de kapit. J. Patché, de 1ste luit. J. H. van Ouwerkerk en de 2de luit. S. J. Cochius, eerstgen. van het 5de, de twee overigen van het 6de bat.; — bij

het 10de bat, de majoor F. J. Boom, de kapit. A. F. H. Kielgast, de 1ste luits. G. B. Blom en F. A. W. Jaeger, en de 2de luit. J. R. Jacobs, eerstgen. van het 9de, de tweede van het 3de, de derde en vierde van het 5de en de laatste van het 6de bat.; — bij het 11de bat., de 2de luit. J. A. Vorst, van het garn.-bat. van Palemb. en Benkoelen; de kapit. W. A. Kruymel, van het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo; — bij het 12de bat., de 1ste luits. F. C. Luyke en B. J. E. Philips, resp. van het garn.-bat. der Mol. eil. en van dat te Riouw en o.; — bij het 16de bat., de kapit. W. H. Neys, van het garn.-bat. van Sumatra's westk. en o.; — bij het 18de bat., de luit.-kolonel J. V. Kriesveld, van het garn.-bat. van Palembang en o. — Bij het garn.-bat. der Mol. eil., de 2de luit. J. A. Sinninghe, van het 12de bat.; bij den barisan, bij het 3de bat., als adj., de 1ste luit. W. P. G. Klincke, van het 7de bat.; bij de garn.-comp. van Bantam, de 1ste luit. H. P. M. W. van der Wedden, van het 11de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's westk. en o., de 1ste luit. A. J. Slicher, van het 16de bat.; — bij het subsist.-kader te Samarang, de 2de luit. W. de Lannoy, van het 1ste bat. — Bij het wapen der art., bij de 11de comp., te Amboina, de kapit. H. J. G. Souman, van de 10de comp. te Soerabaja; bij de 15de comp., te Willem I, de kapit. A. M. P. Krijger, tijdelijk boven de formatie in activiteit werkzaam gesteld; als commandt. der art. in de 1ste milit. afd. op Java, de majoor D. de Graaff, laatstelijk ter beschikking van den commandt. der art. te Atjeh; als onder-constructeur bij den art.-constr.-winkel te Soerabaja, de 1ste luit. G. J. van Kooten, van de 5de comp. te Banjoe-Biroe. — *Van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, bij het wapen der inf., de 2de luit. L. C. Baggelaar, van het 4de reg. inf., alsmede de 2de luit. D. de Vries Reilingh, van het leger in West-Indië. — Voor den tijd van 5 jaren, de 1ste luit. G. C. Coster van Voorhout, van het 6de, alsmede de 2de luits. J. J. P. Buhlman en A. E. Roest van Limburg, beiden van het 4de, B. Gordinou de Gouberville, D. W. Binhorst en C. M. Leussen, allen van het 5de, J. C. van Dijk, F. P. L. van Driel, beiden van het 6de en C. J. L. Schuller, van het 7de reg. inf.

Ter beschikking gesteld,

bij den commandt. der art. te Atjeh, de majoor A. C. H. Winter, commandt. der divisie veldart. te Batavia.

Eervol ontslagen.

De majoor der inf. A. M. van der Meer; de 2de luits. der inf. J. S. Glaser, G. C. Wittenrood en E. F. Fromberg; de kapit. der inf. J. W. D. A. Mac-Gille-vray; de milit. ambtenaar der 2de kl. F. S. Schottelenck; de 1ste luit. der inf. P. A. Ouwens; de majoor der art. H. W. Ketjen.

Op nonactiviteit gesteld.

Bij den geneeskundigen dienst, de kolonel M. T. Reiche, van verlof uit Ned. terug; bij het wapen der artillerie, de kapit. A. M. P. Krijger, van verlof uit Ned. terug.

Tweejarig verlof verleend,

aan den onderintend. der 2de kl. L. F. H. Smith; aan de 1ste luits. der inf. P. D. W. Wilken, H. L. Vorstenbos en E. H. F. Leyssius; aan den kapit. der inf. L. A. Drigny; aan den majoor der inf. C. J. M. de Wilde.

Overleden.

De 2de luit.-kwartierm. J. A. Willer, op de reis naar Nederland, aan boord van het schip *Jacob Roggeveen*, den 4den Februari 1875; de kapit. der genie J. J. Hellendoorn, te Kotta-Radja, den 28sten Juni 1875; de 2de luit. W. J. Mechaelis, te Longbattah Missigit, den 2den Juli 1875; de kapit. der inf. L. E. Zegers, te Kampong Makassar, den 5den Juli 1875; de 2de luit. der art. G. A. Schröder, in het hospitaal te Kotta-Radja, aan de gevolgen van bekomen wonden, den 25sten Juli 1875; de 1ste luit.-kwartierm. C. H. Immink, te Padang, den 29sten Juli 1875.

BIJLAGE II.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 2.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 December 1875—25 Januari 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij het wapen der inf. Bij het 6de reg. inf., tot kapit.-administr. van kleeding en wapening, de 1ste luit.-kwartierm. A. R. von Romer, van het 2de reg. inf.; tot 1sten luit.-kwartierm., de 2de luit.-kwartierm. J. P. Veldhoven, van het 5de reg. inf.

Overgeplaatst.

Bij het 5de reg. inf., de 1ste luit.-kwartierm. J. T. J. de Jong, van het 3de reg. vestingart. Bij het 3de reg. vestingart., de 1ste luit.-kwartierm. J. A. van Ede van der Pals, van het 5de reg. inf.

Bestemd,

tot commandant in het 6de genie-commandement, de majoor der genie J. H. A. Cromhout; tot eerstaanw. ingenieur te Gouda, de kapit. der genie J. T. Klinkhamer; tot eerstaanw. ingenieur te Arnhem, de kapit. der genie W. K. T. Egter.

In actieven dienst hersteld.

Bij het 1ste reg. huz., de 1ste luit. der cav. op nonactiviteit J. P. Wijnstrom.

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld.

Bij het 4de reg. inf., de 1ste luit. der inf. H. C. Smallembach; bij het 7de reg. inf., de 1ste luit. der inf. A. E. Mooijaart, beiden gedetacheerd geweest bij het leger in Ned.-Indië.

Eervol onts'agen.

De officier van gezondh. der 2de kl. H. A. de Jongh, en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

—

Op nonactiviteit gesteld.

De 1ste luit. W. F. van Limborch van der Meersch, van het 6de reg. inf.; de 2de luit. A. M. de Bruijn, van het 1ste reg. vestingart.

Overleden.

De majoor der genie J. H. A. Cromhout.

—

Vergunning verleend,

aan den kapit. J. E. N. baron Sirtema van Grovestins, van den grooten staf, tot het aannemen en dragen der versierselen van officier der Leopoldsorde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken.

—

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Bevorderd.

Bij het wapen der art., tot luit.-kolonel, de majoor L. F. Hojel; tot diriger. offic. v. gez. der 2de kl., die der 1ste kl. dr. J. J. W. E. van Riemsdijk.

Geplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, bij de 5de afd., de onderintend. der 2de kl. H. W. J. Valois, van verlof uit Ned. terug. — Bij de milit. administr., bij het hosp. te Samarang, de 2de luit.-kw. J. P. Lotichuis; bij het hosp. te Willem I, de 2de luit.-kw. C. A. Bekker; bij het hosp. te Soerabaja, de 2de luit.-kw. A. J. A. F. Eerdmans; bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. te Amboina, de 2de luit.-kw. J. C. Rijk; bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. te Singkawang, de 2de luit.-kw. H. T. Hendriksz, allen uit Ned. aangekomen. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Samarang, de offic. v. gez. 2de kl. J. B. van Delden en G. J. H. Furnée, beiden uit Nederland aangekomen; bij den dienst ter Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 1ste kl. H. L. Benjamins, van verlof uit Ned. terug. — Bij het wapen der inf., bij het 12de bat., de 2de luits. L. Lange en G. P. de Neve; bij het 13de bat., de 2de luit. L. H. Kooy, allen uit Nederland aangekomen.

Overgeplaatst.

Bij de milit. administr., bij het garn.-kleedingsfonds te Weltevreden, de kapit.-kw. M. Lafontaine, van de intendance te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. te Padang, de 1ste luit.-kw. R. W. A. Harmsen, van de intendance te Atjeh; bij de intend. te Atjeh, de 2de luit.-kw. H. L. Ducke, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. van Sumatra's westk. en o.; bij het garn.-kleedingsmagazijn te Padang, de 2de luit.-kw. J. P. van der Schaft, van den raad van adm. van het 3de bat.; bij den raad van adm. van het 15de bat., de 2de luits.-kw. H. P. G. Munnikhausen, van het garn.-kleedingsmagaz. te Padang; bij het afd.-kleedingsmagaz. te Samarang, de 1ste luit.-kw. C. v. Thienen, van dat te Padang; bij dit magaz., de 2de luit.-kw. M. Logeman, van den raad van adm. van het 3de bat.; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. G. M. A. Gobée, van het bur. van den onderintend. 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java; bij den raad van adm. van het 7de bat., de 1ste luit.-kw. A. H. Hartsteen, van dien te Salatiga; bij den raad van adm. van het 2de bat. te Willem I, de 2de luit.-kw. C. J. Smith, van dien van het 7de bat.; bij den raad van adm. te Salatiga, de 1ste luit.-kw. G. J. A. Schotman, van het garn.-kl.-mag. te Weltevreden. — Bij den geneesk. dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. H. W. Sandberg, van het ziekentransportschip *Solak*; de offic. v. gez. der 1ste kl. A. J. R. Nathan, en die der 2de kl. F. Rogier en J. C. Gaerthe, resp. van den dienst

ter Sumatra's W.-kust en o., van het hosp. te Weltevreden en het reconva-
centengesticht te Batoe-Toelis; bij dit gesticht, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. K.
Stakman Bosse, van het hosp. te Weltevreden; bij het hosp. te Padang, de apoth.
der 2de kl. J. van Selms, van den dienst te Atjeh; bij dezen dienst, de apoth.
der 2de kl. F. W. Tap, van het hosp. te Padang. — Bij het wapen der inf.,
bij het 1ste bat., te Salatiga, de kapit. M. Kerrebijn, van het 9de bat.; — bij
het 2de bat., te Willem I, de kapit. J. M. van der Groen, van het 3de bat. en
de 1ste luit. H. Roelofs, tijdelijk gedetacheerd bij het wapen der genie; — bij
het 3de bat., de majoor A. J. H. Lubeck, van het 7de bat.; — bij het 6de bat.,
de 1ste luit. J. Kesler, van het 12de bat.; — bij het 7de bat., de kapits. P. G.
Bode en J. A. Woutersz, resp. van het garn.-bat. der Z- en O.-Afd. van Borneo
en van dat te Riouw en o.; — bij het 8ste bat., de 2de luit. G. M. A. Walpot,
van het 1ste bat.; de kapit. N. W. Hofstede, van het 4de bat.; bij het linker
8ste bat., de kapits. J. B. Mack, H. A. Wijnmalen en W. A. Kruymel, eerst-
genoemde van het 1ste en de beide laatste resp. van het 12de en 11de bat.; —
bij het 9de bat., de kapit. T. H. Welters en de 2de luit. B. L. Hagejoorn, beiden
van het 18de bat.; de majoor L. G. Diepenheim, van het garn.-bat. der Mol.
eil.; — bij het 10de bat., de 1ste luits. C. J. Laceulle en J. H. Schwab, resp.
van het 11de en 12de bat.; — bij het 11de bat., de luit.-kol. F. C. A. Stoecker
en de majoor E. L. G. J. Verdooren, eerstgenoemde chef van den staf bij de
krijgsmacht te Atjeh en laatstgemelde van het garn.-bat. van Riouw en o.; —
bij het 12de bat., de 1ste luit. C. J. J. H. van Kempen, van de garn.-comp. te
Bantam; de 1ste luits. J. de Bruyn en E. van Heerde, resp. van het garn.-bat.
der W-, Z- en O.-Afd. van Borneo; de 1ste luit. H. F. F. Lutje, van het 13de
bat.; — bij het 14de bat., de 1ste luit. B. C. van de Sande, tijdelijk gedeta-
cheerd bij het wapen der genie; — bij het 15de bat., de kapit. D. Brakel, de
1ste luit. J. T. van Hoytema en de 2de luit. G. F. Soeters, eerstgenoemde van
het 17de bat., de tweede van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de
laatste van het 9de bat.; — bij het 16de bat., de 1ste luit. J. A. Vink, van het
12de bat.; — bij het 17de bat., de kapit. J. W. D. Filet, van het 15de bat.; —
bij het 18de bat., de 1ste luit.-adj. G. C. de Witt, van het 2de bat.; — bij het
garn.-bat. van Palembang, de 1ste luits. G. H. J. M. L. Ruempol en J. T. van
den Boom, resp. van het 2de en 9de bat.; bij het garn.-bat. der W.-Afd. van
Borneo, de kapits. G. A. van Dijk en A. J. Kalf, resp. van het 3de en 6de bat.;
bij de garn.-comp. van Bantam, de 2de luit. J. L. Laceulle, van het 18de bat.;
bij het garn.-bat. der 2de milit. afd. op Java, de kapit. P. E. J. Moltzer, van
het 7de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit.
W. Klatt en de 2de luit. A. van den Brandeler, resp. van het 15de en 17de bat.;
bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 1ste luit. J. J. Meyboom en de 2de luit.
A. Ernste, resp. van het 6de en 11de bat.; — bij het subsist.-kader te Samarang,
de 1ste luit. J. M. Romijn, van het 7de bat.; bij de barisan, bij het 3de bat. te
Banjoe-Biroe, de kapit. J. F. Sachse, van het 2de bat. te Willem I; bij het
subsist.-kader te Batavia, de 1ste luit. K. C. H. Sadée, van het 12de bat.; bij
het subsist.-kader te Padang, de 1ste luits. C. A. F. Lungershausen en W. M.
Meijer, resp. van het 15de bat. en het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o. —
Bij het wapen der art., bij de 4de comp. te Atjeh, de kapit. J. A. van der Kruk,
van de 21ste comp. te Banjoe-Biroe; bij deze comp., de kapit. P. E. Reese en
de 1ste luit. J. A. Almerood, beiden van de 4de comp. te Atjeh; bij de 18de
comp. te Batavia, de 1ste luit. E. Stoppendaal, van de 21ste comp. te Banjoe-
Biroe; bij de 1ste comp. te Batavia, de 1ste luit. H. J. van Heutsz, van de 22ste
comp. te Atjeh; bij die comp., de 1ste luit. E. Stoppendaal, van de 18de comp.
te Batavia. — *Van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, bij het wapen der
inf., de 2de luits. G. H. Krull, van het 1ste en G. J. W. Vos, van het 3de reg.
inf.; de 2de luit.-kwartierm. N. J. van der Bent, van het 8ste reg. inf.; de 1ste
luit. der genie F. J. Haver Droeze, gedetacheerd bij de krijgsschool. — Voor den
tijd van 5 jaren, de 1ste luit. P. J. G. le Comte, van het 1ste reg. inf.; de 2de
luit. G. P. M. van der Noordaa, van het 2de reg. inf.; de 2de luit. der inf. op
nonactiviteit C. van Dura.

—

Ingetrokken,

bij het wapen der inf., de overplaatsing bij het 12de bat., van den 1sten luit. P. A. van der Loeff, van het 3de bat.

Tijdelijk gedetacheerd,

bij het wapen der genie, bij den staf, de 1ste luit. W. J. M. Georges, van het 9de bat.

Tijdelijk belast,

met de waarneming der betrekking van chef der IIde afdeling van het Depart. van Oorlog, de kolonel der inf. G. B. T. Wiggers van Kerchem, laatstelijk tijdelijk belast met de functiën van militair tevens civiel bevelhebber te Atjeh.

Toegekend,

de titulaire rang van luit.-kolonel aan eervol uit den dienst ontslagen majoor der inf. A. M. van der Meer.

Ter beschikking gesteld,

bij het wapen der genie, ter beschikking van den eerstaanwezenden genieofficier te Atjeh, de majoor C. R. van Lennep, van den staf der genie te Batavia.

In activiteit hersteld,

bij het wapen der inf., de luit.-kol. H. F. Meijer, en geplaatst als chef van den staf bij de krijgsmacht te Atjeh.

Eervol ontslagen,

de dirigeerende offic. v. gez. der 2de kl. W. A. J. Bernard; de offic. v. gez. der 1ste kl. H. Walter; de dirigeerende offic. v. gez. der 2de kl. A. G. von Freyburg, onder toekenning van den titul. rang van dirigeer. offic. v. gez. der 1ste kl.; de luit.-kol. der inf. J. van Leyden; de kapit.-kw. G. L. C. F. Hees.

Eervol ontheven,

van de tijdelijke waarneming der betrekking van chef der IIde afdeling van het Depart. van Oorlog; de luit.-kol. der inf. R. N. Bär.

Op nonactiviteit gesteld.

De 1ste luits. der inf. L. H. L. Hempe en Eichholtz, beiden voor den tijd van 6 maanden; de luit.-kol. H. F. Meijer, van verlof uit Ned. terug.

Vergunning verleend om naar Nederland terug te keeren,

aan den 1sten luit. der inf. van het Ned. leger M. G. W. A. Schuman, voor den tijd van twee jaren gedetacheerd bij het leger in Indië.

Tweejarig verlof verleend,

aan den majoor der inf. H. L. F. Jacquier de Lompret; aan den majoor der cav. H. K. E. Perié; aan den 1sten luit.-kw. H. D. Tuynenberg.

Overleden.

De offic. v. gez. der 2de kl. W. B. Petersen, te Samarang, den 27sten Augustus 1875; de 1ste luit. der inf. J. Stegerhoek, te Oenarang, den 17den September 1875; de 1ste luit. der inf. J. C. M. Wijmer, gesneuveld te Longbattah Zuid (Atjeh), den 4den September 1875.

BIJLAGE III.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 3.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Januari—25 Februari 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Tot Minister van Oorlog, de adviseur bij den aanleg van staatsspoorwegen jhr. G. J. G. Klerck; tot kapit., de 1ste luit. der inf. F. Pompe van Meerdervoort en de 1ste luit. der art. F. H. Vervat, laatstgenoemde overgeplaatst bij het 3de reg. vestingart.

Overgeplaatst.

Bij het personeel van den geneesk. dienst der landmacht van het leger hier te lande, de offic. van gezondh. der 2de kl. F. L. Philipsen, gedetacheerd geweest voor 1 jaar van het leger in Oost-Indië bij dat hier te lande.

Verplaatst.

Van Weesp naar Amersfoort, de kapit. der genie G. J. de Jongh; van het bat. min. en sapp. naar Gorinchem, de kapit. G. L. Kepper; van het bat. min. en sapp. naar Naarden, de 1ste luit. J. K. Kempees; van het bat. min. en sapp. naar Amsterdam, de 2de luit. K. F. B. van Nouhuys; van Naarden bij het bat. min. en sapp., de kapit. G. J. Blaauw; van Hellevoetsluis naar het bat. min. en sapp., de 2de luit. F. H. L. de Wijs; — van het garniz.-hosp. te Vlissingen naar het garniz. te Neuzen, de offic. van gezondh. der 1ste kl. J. de Wit; van Geertruidenberg naar het garniz.-hosp. te 's Bosch, de offic. van gezondh. der 1ste kl. J. W. C. von Römer; van het garniz.-hosp. te 's Bosch naar Geertruidenberg, de offic. van gezondh. 1ste kl. H. Meijerink.

Bestemd,

Met 1 Mei a. s., tot instruct. bij den wetenschappelijken cursus bij de cavalerie, de 1ste luit. jhr. A. W. van der Wijck, van het 1ste reg. huzaren.

—

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld.

De 1ste luit. J. F. T. Major en de offic. van gezondh. der 2de kl. J. H. Bijstra, beiden gedetacheerd geweest bij het leger in Oost-Indië. Bij het 4de reg. inf., de 1ste luit. der inf. M. G. W. A. Schumann, gedetacheerd geweest bij het leger in Oost-Indië.

Gedetacheerd,

voor den tijd van een jaar, bij de art.-, stapel- en constr.-magaz., de 1ste luit. F. H. Vervat, van het leger in Oost-Indië.

Voorloopig belast,

met de waarneming der functiën van adjudant bij het bat. min. en sapp., de 2de luit. J. H. Neiszen, van het bat. min. en sapp.

Eervol ontheven,

en zulks met 1 Mei a. s., van de functiën van instructeur bij den wetenschappelijken cursus bij de cavalerie, de 1ste luit. J. R. A. H. Higly, van het 2de reg. huz., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek. — Van de functiën van adj., de 1ste luit.-adj. J. K. Kempees, van het bat. min. en sapp.

Tegen 1 Mei a. s. ontheven van hunne detachering bij de Krijgsschool.

De 1ste luit. W. G. F. Snijders, van het 6de reg. inf., W. F. Rappard, van het 1ste en J. de Waal, van het 3de reg. vestingart., beide laatstgenoemden met datzelfde tijdstip overgeplaatst bij het reg. veldart.

Eervol ontslag verleend.

Aan de 1ste luits. der inf. op nonactiviteit G. E. Haarsma en jhr. F. A. C. de Geer; de 1ste luit. der genie J. L. Pierson; de officier van gezondh. der 2de kl. A. C. Eijssell, allen op het daartoe door hen gedaan verzoek.

Overleden.

De majoor B. J. F. Prager, van het 8ste reg. inf.; de 1ste luit. J. G. Frankamp, van het 2de reg. vestingart.

BENOEMD.

Tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, de kolonels P. M. Netscher en P. M. Vaillant, alsmede de officier van gezondh. der 2de kl. J. H. Bijstra, laatstgenoemde gedetacheerd geweest bij het leger in Oost-Indië.

Vergunning verleend,

aan den 1sten luit. jhr. W. F. H. van de Poll, ordonnans-officier van Z. M., tot het aannemen en dragen der versierselen van Ridder der Leopoldsorde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benocmd.

Bij het wapen der cav., tot 2den luit., de adj.-onderoffic., dienstdoende officier A. von Wolfskeel Reichenberg.

Bevorderd.

Bij het Dept. v. O., tot milit. ambt. der 3de kl., de adj.-onderoffic. schrijver der 1ste kl. V. J. von Mayrhofer. — Bij de milit. administr., tot kapit.-kw., de 1ste luit.-kw. A. E. Winckel; tot 1ste luits.-kw., de 2de luits.-kw. J. J. Kluykens, M. Logeman, A. A. C. Harting en J. C. Pfanstiehl. — Bij den geneesk. dienst, tot dirig. officn. v. gez. der 2de kl. A. L. C. Stöttke (met verlof in Ned.) en J. R. Hessig; de officn. van gezondh. der 1ste kl. M. W. J. den Berger, A. Cochius en E. van Hengel; tot officn. v. gez. der 1ste kl., die der 2de kl. A. F. Heil, F. Rogier en J. G. Kroon; tot 1sten apotheker (luit.-kol.), de 1ste apoth. (majoor) A. A. Backer Overbeek; tot apotheker der 2de kl., die der 3de A. H. Hisgen. — Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapit. E. P. van der Swaagh; tot 1sten luit., de 2de luits. M. W. C. van den Brandeler, A. F. Balabrega, J. Buddingh (op nonactiviteit), G. A. Herklots, D. P. A. Markestijn, N. H. J. Richelle, F. R. de Vries Hofman, G. Ruempol Hamer, F. W. Bröker, A. J. van Amstel en W. A. G. Ramaer. — Bij het wapen der art., tot kapit., de 1ste luits. C. Koels, F. H. Vervat, thans gedetacheerd bij het leger in Ned., en K. J. Julius.

Geplaatst.

Bij den gewestelijken en plaatselijken staf, als milit. commandt. der W.-Afd. van Borneo, de luit.-kol. F. P. Cavaljé, van verlof uit Ned. terug. — Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. der W.-Afd. van Borneo, de 2de luit.-kw. J. F. le Roux, uit Ned. aangekomen. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de 2de luit. J. Franken; bij het 4de bat., de 2de luit. J. de Blom; bij het 13de bat., de 2de luit. J. B. J. M. van der Meersch, alle drie uit Ned. aangekomen. — bij het 11de bat., de kapit. A. J. Ludwig, van verlof uit Ned. terug; bij het 17de bat., de 1ste luit. H. Verploegh, van het leger in Ned. voor den tijd van twee jaren bij dat in Ned. Indië gedetacheerd; — bij het 1ste bat. te Salatiga, de 2de luit. R. Paehlig, uit Ned. aangekomen; bij het linker 13de bat., de kapit. P. W. L. Nanninga, de 1ste luit. B. J. J. Magnin en de 2de luits. G. H. M. van Hemert, D. Bisschop en H. van Wicheren; de eerste van verlof uit Ned. terug, de tweede van het Ned. leger bij dat in Indië voor den tijd van twee jaren gedetacheerd, de overigen allen uit Ned. aangekomen; bij het strafdetachement te Klatten, de 1ste luit. J. B. Ponstijn, van verlof uit Ned. terug; — Bij het wapen der cav., bij de eskad. te Batavia, de 2de luit. B. W. A. A. baron van Dedem, uit Ned. aangekomen, voor den tijd van 4 jaren bij het Ned. Ind. leger gedetacheerd.

Overgeplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, als chef van het 1ste bureau der 2de Afdeeling, de luit.-kol. W. J. J. Docters van Leeuwen, laatstelijk belast met de waarneming van het plaatselijk commando te Batavia; als adjunct bij de 3de Afd., de 1ste luit. G. P. G. A. Scherer, adjunct bij den commandt. der art. in de 1ste milit. afdeeling op Java. — Bij den gewestelijken en plaatselijken staf, als plaatselijke commandt. te Batavia, de luit.-kol. L. de Paauw, 1ste commandt. van het gemobiliseerd bat. van den barisan te Bankallan. — Bij de milit. administr., bij de intendance te Atjeh, de onderintend. der 2de kl. H. W. J. Valois, en de 2de luit.-kw. J. E. de Visser, resp. van de 5de Afd. van het Dept. v. O. en van het bur. van den onderintend. 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java; bij den raad van adm. van het 2de bat. inf. te Willem I, de 2de luit.-kw. B. D. Bosscher, van het hosp. te Kotta-Radja; bij den raad van adm. van het 8ste bat. inf., de 2de luit.-kw. B. N. Tuinenburg, van die te Kedong-Kebo; bij dezen raad, de 1ste luit.-kw. J. A. Frebert, van het hosp. te Oenarang; bij den raad van adm. van het 18de bat., de 2de luit.-kw. A. D. Cheriex, van het hosp. te Batoe-Toelis; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit.-kw. G. L. M. Thesingh, van het bur. van den onderintend. 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij het hosp. te Fort de Kock, de 1ste luit.-kw. H. Stutterheim en de 2de luit.-kw. A. A. C. Harting, resp. van de intendance te Atjeh en het hosp. te Oenarang;

bij het hosp. te Batoe-Toelis, de 2de luit.-kw. E. J. van de Wiel, van den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia; bij het bureau van den onderintend. 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java, de 1ste luit.-kw. W. M. de Jong van Lier, van het stapelmagaz. te Atjeh; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. S. van Vuuren, van de 5de Afd. van het Dept. v. O.; bij het stapelmagaz. te Atjeh, de 2de luit.-kw. G. L. M. Thesingh, van den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia. — Bij den geneesk. dienst, bij het garn. te Gombong, de offic. van gez. der 1ste kl. dr. W. J. de Meijer, van den geneesk. dienst te Atjeh; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. A. N. Erkelens, van den dienst van Celebes en o.; bij dezen dienst, de offic. v. gez. der 2de kl. J. D. L. Harders, van het garn. te Gombong; bij den geneesk. dienst te Atjeh; de paardenarts der 3de kl. H. Mars, van den dienst te Soerabaja; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. F. W. Arnold, van den dienst der Mol. eil.; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. in de 3de milit. afd. op Java, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. P. G. Neeb, van den dienst te Atjeh; bij dezen dienst, de offic. v. gez. der 2de kl. A. F. Heijl, van het hosp. te Weltevreden; bij het hosp. te Weltevreden, de apoth. der 3de kl. D. L. Pey, van het garn. te Tjilatjap; bij het hosp. te Soerabaja, de offic. v. gez. der 1ste kl. D. ten Bosch, van den dienst te Atjeh; bij het hosp. te Willem I, de offic. v. gez. der 2de kl. G. J. H. Furnée, van dat te Samarang; bij het garn. te Tjilatjap, de apoth. der 3de kl. A. H. Hisgen, van het hosp. te Weltevreden. — Bij het wapen der inf., bij het 3de bat., de 1ste luit. C. F. Remy, van het 6de bat.; de 1ste luits. H. J. A. Eichholtz en J. D. van Alphen, beiden van het 12de bat.; — bij het 6de bat., de 1ste luit. P. A. van der Loeff, van het 3de bat.; de 2de luit. A. H. Kalis, van het 12de bat.; — bij het 8ste bat., de 2de luit. J. Hazenberg, van het 7de bat., de 1ste luits. F. H. de Vogel, W. J. F. Deykerhoff, W. F. H. S. Petter, J. C. F. Schoggers, R. T. Looimeijer, H. A. N. Catenius, en de 2de luits. J. W. van den Broek en J. F. H. Jansen, de eerste en laatste van het 11de, de tweede van het 12de en de derde van het 13de, de vierde en vijfde van het 14de bat., de zesde van het subsist.-kader te Soerabaja en de zevende van het 10de bat.; bij het linker 8ste bat., als adj., de 1ste luit. A. Velu, van het 1ste bat.; bij het linker 8ste bat. (Kedong-Kebo), de kapit. F. J. H. Duvergé, van het 8ste bat.; — bij het 9de bat., de 1ste luit. J. T. E. Pex en de 2de luits. jhr. W. R. Rammelman Elsevier en J. Nauta, resp. van het 12de, 17de en 6de bat.; bij het bat. te Batavia, de 2de luit. J. C. R. Schenck, van het 12de bat.; — bij het 10de bat. te Atjeh, de kapit. J. C. Schmidt, laatstelijk adj. van den milit. commandt. der Padangsche bovenlanden; bij het 11de bat., de kapit. T. Munder, en de 1ste luit. F. Gusdorf, resp. van het 18de bat. en het garn.-bat. van Banka; bij het bat. te Edi, de kapit. A. W. Constant, van het 10de bat.; bij het 11de bat., resp. te Meester Cornelis en te Edi, de 1ste luits. H. Krull en F. G. W. Baptist, de eerste van het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo, de laatste van het subsist.-kader te Batavia; de kapit. J. Sterk, en de 1ste luits. L. L. A. Maurenbrecher en H. M. Buyskes, de twee eerstgenoemden van het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo, en de laatste van dat van Banka; — bij het 12de bat., de kapit. J. A. Vetter, van de garn.-comp. te Cheribon; de majoor W. Q. E. Vetter, laatstelijk souschef van den staf der krijgsmacht te Atjeh; de kapits. C. F. Koch en W. E. Derkholst, resp. van het 10de bat. te Atjeh en de garn.-comp. van Bantam; — bij het linkerhalf 13de bat., de kapit. H. F. Weijchard en G. de Bont, resp. van het 13de en 14de bat.; bij het linker 13de bat., de 1ste luits. G. Vink, L. Sieberg, C. G. Klicks en H. W. Vroesom de Haan, de eerstgenoemde van het garn.-bat. der Moluksche eil. en de drie overigen van dat van Celebes en o.; — bij het 14de bat., de 1ste luits. A. M. Mahn, G. G. F. van Lindheim en J. L. P. K. Christ, de twee eerstgenoemden van het garn.-bat. der Z.- en O.-Afd. van Borneo, de laatste van dat van Celebes en o.; — bij het 15de bat., de 1ste luit. H. C. Rijnders, van het 10de bat. te Atjeh; — bij het 16de bat., de 1ste luits. C. de Jongh en G. J. Albrecht, resp. van het garn.-bat. van Banka en het 15de bat.; — bij het 17de bat., de majoor F. H. Bordewijk, van het 16de bat.; de 1ste luit. R. L. Kellermann, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het

18de bat., te Buitenzorg, de kapit. P. E. J. H. van Dompseleer, de 2de luits. J. L. Koster en jhr. A. E. J. van Grotenhuis van Onstein en de 1ste luit. A. van Veen; de twee eerstgenoemden van het 12de en de laatstgemelde van het 11de bat. — Bij het garn.-bat. van Palembang, de 1ste luit. L. D. M. van Son, van het 4de bat.; bij het garn.-bat. van Riouw en o., de 1ste luit. R. H. van Schaik, van het 1ste bat.; bij het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo, de 2de luit. G. G. J. Notten, van het 5de bat.; bij het garn.-bat. der Z- en O.-Afd. van Borneo, de 2de luit. P. Ahlers, van het 13de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 2de luit. L. H. Beger, van het 10de bat.; bij de garn.-comp. van Cheribon, de kapit. J. J. Hollanders, van het subsist.-kader te Batavia; bij het subsist.-kader te Soerabaja, de 1ste luit. T. J. M. F. Mollinger, van het 14de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 2de luit. P. M. Dusser de Barenne, van het 15de bat.; bij het garn.-bat. der Mol. eil., de kapit. P. J. Miltenburg, de 1ste luit. L. Stiemens en de 2de luit. A. J. Visser, de eerstgenoemde van het 3de, de beide laatsten van het 9de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 1ste luit. C. F. Remy, van het 3de bat.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 2de luits. W. F. van der Mijl Dekker, P. J. van Baarda en K. W. Steinmetz, resp. van het 2de, 3de en 6de bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de 2de luit. A. Douglas, van het 2de bat.; bij de garn.-comp. van Bantam, de kapit. P. H. van Hulstijn, van het subsist.-kader te Batavia; bij het subsist.-kader, de 2de luit. G. L. Stumpf, van het 14de bat. — Bij het wapen der art., bij de 14de comp. te Padang, de 1ste luit. J. H. C. Bruynis, van de 6de comp. te Atjeh; bij deze comp., de 1ste luit. P. G. de Bruyn, van de 14de comp. te Padang; bij de 18de comp. te Batavia, de 2de luit. G. J. A. Macpherson, van de 1ste comp. aldaar; bij het personeel (10de comp. te Soerabaja), de kapit. Julius, van het materieel te Batavia; bij de 18de comp. te Batavia, de kapit. D. H. Niepce, van de 7de comp. te Samarang. — Bij het wapen der genie, bij den staf te Atjeh, de kapit. J. C. Dozy, van den staf te Padang. — *Van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, voor den tijd van 5 jaren, de 1ste luit. J. M. Vervat en de 2de luit. F. Tonnet, beiden van het 2de, en de 2de luit.-kwartierm. J. P. Arimont, van het 3de reg. inf. — Bij het personeel van den geneesk. dienst in Oost-Indië, de civiel geneeskundige K. Ross.

Ingetrokken,

bij de milit. administr., de overplaatsing van den 2den luit.-kw. C. J. Smith, bij den raad van adm. van het 2de bat., zijnde hij in verband daarmede overgeplaatst bij de intendance te Atjeh; de plaatsing bij het bureau van den onderintend. 2de kl. der W.-Afd. van Borneo, van den 2den luit.-kw. H. T. Hendriksz, zijnde hij geplaatst bij het bureau van den onderintend. 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; — bij den geneesk. dienst, de overplaatsing van den offic. v. gez. der 2de kl. G. B. Lowe, bij het garniz. te Willem I, zijnde hij overgeplaatst, bij het reconvalescenten-gesticht te Batoe-Toelis; — bij het wapen der inf., de overplaatsing van den kapit. P. P. H. van Ham, bij het garn. der W.-Afd. van Borneo, zijnde hij overgeplaatst bij het 16de bat.

Ervol ontslagen,

de 1ste luit. der inf. A. H. Furstner; de milit. ambt. der 2de kl. C. J. Kraus; de ritm. op nonactiviteit J. C. F. van der Willige von Schmidt auf Altenstadt.

In activiteit hersteld,

de 1ste luit. der inf. C. H. F. Riesz.

Tweejarig verlof verleend,

aan den luit.-kolonel der inf. R. N. Bär; aan den 2den luit. der inf. F. F. van Dullemen; aan den 2den luit.-kwartierm. J. van der Plank; aan den kapit. der inf. J. H. P. Kroesbeek; aan de majoors der inf. F. B. A. Grooss en H. M. Ter-

steege; aan den kapit. der inf. R. P. de Groot; aan den kapit. der art. J. F. Arnold; aan den kapit. der inf. C. E. L. Schwey.

Overleden.

De offic. v. gez. der 2de kl. J. W. van Hattum, te Siboga, den 25sten September 1875; de kapit. der inf. J. Boelsums, te Banjoe-Biroe, den 7den October 1875; de majoor der inf. H. E. L. Prins, aan boord van het schip *Prins van Oranje*, den 15den October 1875; de 2de luit. der inf. F. G. Peters, te Soerabaja, den 18den October 1875.

BIJLAGE IV,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 4.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Februari—25 Maart 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij den staf der inf., tot commdt. in de 1ste divisie inf., de generaal-majoor A. W. P. Weitzel, van dien staf, ter beschikking van het M. v. O. Bij het 4de reg. inf., tot adj., de 1ste luit. J. van Wijk, van het korps.

Verplaatst.

Naar Delft, de 1ste luit. voor speciale diensten bij het bat. min. en sapp. C. W. van de Kastele; naar 's Bosch, de 1ste luit. P. de Bruin, van het bat. min. en sapp.; naar het bat. min. en sapp., de 2de luits. der genie A. A. Beekman en N. Kuilenberg, respectievelijk van Delft en 's Bosch; van Gouda naar Schoonhoven, de 1ste luit.-ingenieur J. Hemkes.

Geplaatst.

Bij het 1ste reg. vest.-art., de officier van gezondh. der 2de kl. J. Parré; bij het 3de reg. vestingart., de offic. van gezondh. der 2de kl. J. H. Bijstra.

Bestemd,

tot officier voor speciale diensten, de 1ste luit. C. J. Polvliet, van het bat. min. en sapp.; tot onderwijzer bij den cursus van het korps, de 1ste luit. C. J. Vaillant, van het Instr.-bat.

Gedetacheerd bij het M. v. O.,

de 1ste luit. K. A. Pfeiffer, van het 5de reg. inf.

—

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld.

De officier van gezondh. der 1ste kl. J. K. Stakman Bosse, en de officier van gezondh. der 2de kl. J. Parré, beiden gedetacheerd geweest bij het leger in O.-I.

Tijdelijk belast,

met den dienst van eerstaanwezend ingenieur te Breda, de 1ste luit. der genie aldaar A. F. Swaan.

Eervol ontslag verleend,

aan den 2den luit. C. J. van Gheel Gildemeester, van het 5de en F. A. Einthoven, van het 8ste reg. inf., en zulks op het daartoe door hen gedaan verzoek.

Eervol ontheven,

uit zijne betrekking van adjudant en geplaatst te Utrecht, de kapit. der genie J. J. H. Gijsberti Hodenpijl, adj. van den inspecteur. — Van zijne speciale diensten bij het bat. min. en sapp., de 1ste luit. C. W. van de Kastele, van het bat. min. en sapp. — Van zijne functie van instructeur bij het cursus-onderwijs, de 1ste luit. G. J. W. Koolemans Beijnen, van het Instr.-bat.

Op nonactiviteit gesteld.

De generaal-majoor P. G. J. van der Schriek, commdt. der 1ste divisie inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek, onder dankbetuiging voor de vele en goede diensten tot dusverre aan den Koning en aan het leger bewezen; de 1ste luit.-adj. J. Knappe, van het 4de reg. inf., en tevens eervol ontheven van zijne betrekking van adjudant; de 1ste luit. G. K. C. baron van Lijnden, van het reg. veldart., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Gepensionneerd,

De kapit. A. H. J. L. Ponse, van het 7de reg. inf.

Overleden.

De kapit. A. van der Meer, van het 3de reg. inf.; de 1ste luit. J. F. T. Major, van het 4de reg. inf.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Bevorderd.

Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapits. J. B. Mack, F. M. Muller, thans met verlof in Ned., en W. G. L. Kretschmer; tot 1sten luit., de 2de luits. J. H. van Batenburg, J. Bosman, A. Douglas, Th. Soeterik, D. B. Schaap, F. B. C. H. von Splenter, H. J. E. Wilten, S. Brandon, E. C. Scheffer, F. D. Triebel, G. T. Soeters en W. Munniks de Jongh. — Bij het wapen der art., tot majoor, de kapit. B. A. H. Arntzenius, thans met verlof in Ned.; tot kapit., de 1ste luit. J. J. Kolsch.

Geplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, als adj.-stamboekhouder bij de 1ste en 2de Afdeling, de milit. ambtenaar 3de kl. V. J. von Mayrhofer, onlangs tot dien rang benoemd; als photograaf bij de 7de Afdeling, de milit. ambtenaar der 2de kl. H. W. Brauer, uit Ned. aangekomen. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Weltevreden, de apoth. der 2de kl. W. Pontier en de offic. v. gez. der 2de kl. J. H. Waszink,

de eerstgenoemde van verlof uit Ned. terug, de laatste van daar aangekomen; bij het garn. van Soerabaja, de paardenarts der 2de kl. F. Meijer, uit Ned. aangekomen; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. L. E. P. Vincent; bij 's Rijks magaz. van geneesm., de apoth. der 2de kl. H. Rolff; bij het hosp. te Soerabaja, de apothekers der 3de kl. W. A. Kneepkens en E. Verschooff; bij den dienst van Celebes en o., de offic. v. gez. der 2de kl. M. Cohn; bij den dienst ter Sumatra's westk. en o., de offic. v. gez. der 2de kl. F. N. Kramer (de zes laatsten allen uit Nederland aangekomen). — Bij het wapen der inf., bij het 11de bat., de 2de luits. F. Nauta en F. A. E. Auffmorth, uit Ned. aangekomen; bij het linker 13de bat., de 1ste luit. C. H. F. Riesz, in activiteit hersteld; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 2de luit. W. H. P. Mirandolle, uit Ned. aangekomen; bij het subsist.-kader te Batavia, de kapit. F. Lucher; bij het 11de bat., de kapit. D. Schäfer; bij het 6de bat., de majoor J. Visser, de drie laatsten van verlof uit Ned. terug.

Ter beschikking gesteld,

van den hoofdintendant bij het Dept. v. Oorlog, ten einde bij de Vde Afdeling te worden werkzaam gesteld, de milit. ambt. der 3de kl. L. Sap, van verlof uit Ned. terug.

Weder in dienst gesteld,

bij het wapen der inf., in zijn rang en met behoud van ancienniteit, de op verzoek eervol ontslagen 1ste luit. der inf. P. A. Ouwens.

Overgeplaatst.

Bij den gewestelijken en plaatselijken staf, als milit. commdt. der Z.- en O.-Afd. van Borneo, de majoor J. G. Scharp, van het 2de bat.; als bivaccommdt. van Kotta-Radja en voorwerken, de luit.-kol. J. G. H. Grooss, van het 3de bat.; als adj. van den milit. commdt. der Padangsche bovenlanden, de 1ste luit. J. A. Vink, van het 16de bat.; als adj. bij den staf te Atjeh, de 1ste luit.-adj. G. S. Schultz, van het garn.-bat. van Celebes en o. — Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de 1ste luit.-kwartierm. L. J. A. Verbrugge, van den raad van adm. van het 11de bat.; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. H. P. G. Munnikhuizen, van het 15de bat.; bij den raad van adm. van het 12de bat., de 2de luit.-kw. J. L. H. van der Wedden, van de 5de Afd. van het Dept. v. O.; bij den raad van adm. van het 15de bat., de 1ste luit.-kw. H. C. W. Kogenshot, van dien te Padang-Pandjang; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. J. D. P. Soeterik, van het hosp. te Padang; bij de intendance te Atjeh, de onderintend. der 2de kl. A. A. Rip, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij het hosp. te Samarang, de 1ste luit.-kw. A. H. Hofman, van den raad van adm. der art. te Weltevreden; bij het hosp. te Batoe-Toelis, de kapit.-kw. J. Blankwaard, van dat te Samarang; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. J. P. Lotichius, van het hosp. te Samarang; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. te Atjeh, de onderintend. der 2de kl. A. L. Lublink Weddek, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java. — Bij den geneeskundigen dienst, bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gezondh. der 2de kl. P. A. Giesbers, F. de Boer en C. D. Schuckenk Kool, resp. van den dienst te Palembang, van Sumatra's W.-kust en o. en van dien te Atjeh; ter Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 1ste kl. L. C. A. Rombach, van het garn. te Telong-Betong; bij den dienst te Palembang, de offic. v. gez. der 2de kl. J. D. Matthieu, van den dienst te Atjeh; te Atjeh, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. A. James, van den dienst ter Sumatra's W.-kust en o.; bij het garn. te Telok-Betong, de offic. v. gez. der 2de kl. J. B. Heesen, van het hosp. te Weltevreden; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. bij het garn. te Weltevreden, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. F. Perk, van den dienst in de 3de milit. afd. op Java; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v.

gez. der 1ste kl. P. C. van Geuns, van het garn. aldaar; bij 's Rijks magaz. v. geneesm., de 1ste apoth. F. Hekmeijer en de apoth. der 3de kl. K. Broes van Dort, resp. van het scheikundig laboratorium te Batavia en het garn. te Meester Cornelis; bij het scheik. laborat. te Batavia, de apoth. der 2de kl. A. C. van Ravenswaay, van het garn. te Soerabaja; bij het garn. te Buitenzorg, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. Semmelink, van het hosp. te Weltevreden; bij het hosp. te Soerabaja, de apoth. der 1ste kl. W. J. E. Hekmeijer, van den dienst te Atjeh; bij het garn. te Meester Cornelis, de apoth. der 2de kl. W. de Lange, van 's Rijks magaz. van geneesm. te Batavia; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. bij het hosp. te Samarang, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. E. van Hengel, van het garn. te Banda; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. te Palembang, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. dr. J. J. W. E. van Riemsdijk, van het hosp. te Weltevreden; bij het garn. te Banda, de offic. v. gez. der 1ste kl. P. S. A. van Dura, van het reconvalescentengesticht te Batoe-Toelis; bij het garn. te Willem I, de apoth. der 1ste kl. H. Plasberg, van dat te Soerabaja; bij het garn. te Anjer, de offic. v. gez. der 2de kl. J. Sombeek, van den dienst van Celebes en o.; bij den dienst te Atjeh, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. M. W. J. den Berger en A. H. Rombouts, de apoth. der 1ste kl. C. F. Michielsen, resp. van het garn. te Buitenzorg, het hosp. te Weltevreden en het rijksmagazijn van geneesm. te Batavia; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. E. de Wolff en L. R. A. J. H. P. F. Littmann, resp. van het hosp. te Soerabaja en van den dienst ter Sumatra's W.-kust en o.; bij het hosp. te Samarang, de offic. v. gez. der 2de kl. F. S. J. Pierer, van den dienst te Palembang; bij het reconvalescentengesticht te Oenarang, de offic. v. gez. der 1ste kl. D. ten Bosch, van het hosp. te Soerabaja. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de kapit. L. F. M. Schulze en de 1ste luit. H. F. Holz, beiden van het garn.-bat. der Mol. eil.; — bij het 2de bat., de 1ste luits. J. F. Tetar van Elven en D. F. van Warmelo, resp. van het 15de en 12de bat.; — bij het 3de bat., de kapit. A. D. J. de Man, van het 6de bat.; de kapits. A. Rozenraad, J. J. Spoelstra, G. J. H. van der Geugten, de 1ste luits. N. T. Steur en F. J. S. van Heumen, de twee eerstgenoemden van het 12de, de derde van het 11de, de vierde van het 15de en de laatste van het 17de bat.; — bij het 4de bat., de 2de luit. W. A. T. Diederich, van het 5de bat.; — bij het 5de bat., de kapit. J. M. van der Groen, van het 2de bat.; — bij het 6de bat., de kapit. L. G. van Vleuten, van het 9de bat.; de kapits. J. Timmler, F. H. Schoemaker, de 1ste luit. J. van Puffelen en de 2de luit. G. Sandt van Nooten, de eerstgenoemde van het 12de, de tweede en derde van het 11de en de laatste van het 16de bat.; de 1ste luit. L. van der Hout, van het 12de bat.; de 1ste luits. B. J. E. Philips, F. C. Luyke, de 2de luits. J. A. Vorst en L. F. Bandoin, de twee eersten van het 12de en de beide laatsten van het 11de bat.; — bij het 8ste bat., de 1ste luit. M. Hooghwinkel, van het 12de bat.; bij het linker 8ste bat., de 1ste luit. J. H. Pareau, tijdelijk gedetacheerd bij den staf van het wapen der genie; de 2de luit. G. W. Beckman, van het 1ste bat.; bij het linker 8ste bat., de kapit. N. W. Hofstede, van het 8ste bat.; — bij het 9de bat., de 1ste luit. F. N. la Force, van het 3de bat.; de majoor E. L. G. J. Verdooren, van het 11de bat.; — bij het 10de bat., te Weltevreden, de kapit. W. J. C. Kalshoven, van het 12de bat.; — bij het 11de bat., de majoor P. M. Ockerse, van het subsist.-kader te Batavia; de kapits. C. J. T. Ruempol en J. L. Engelhart, beiden van het 12de bat.; de kapit. A. S. H. Booms en de 1ste luit. J. E. J. den Berger, resp. van het garn.-bat. van Palembang en dat der Z.- en O.-Afd. van Borneo; — bij het 12de bat., de kapit. F. Munder, de 1ste luit. M. W. P. C. de Jonker en de 2de luit. J. P. J. Heintz, de eerstgenoemde van het 11de bat. en de beide laatstgenoemden van de garn.-comp. der Lamp. distr.; de 1ste luit. W. Munniks de Jongh, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 13de bat. (het linker half), de kapit. H. J. Schwartz, van het 1ste bat.; de kapit. W. C. Goteling Vinnis, de 1ste luit. A. J. Willemse en de 2de luit. A. B. N. B. Otken, van het 14de bat.; bij het linker 13de bat., de 2de luit. J. B. van Huetsz, adj. bij den staf te Atjeh; — bij het 15de bat., de kapit. J. Groesbeek, van het 16de bat., de kapit. L. A. T. Nil, van het 3de bat. — Bij het garn.-

bat. der Z- en O.-Afd. van Borneo, de kapit. F. van Haefthen, van de garn.-comp. der Lamp. distr.; bij het kader van het strafdetachement te Klatten, de kapit. P. van Drimmelen, van het 5de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 1ste luit. K. K. A. J. Schneider, van het 11de bat.; bij het subsist.-kader te Batavia, de kapit. C. Miseroy, van het 11de bat.; bij het garn.-bat. der Mol. eil., de kapit. D. H. P. Andreae, van het 5de bat. — Bij het wapen der genie, bij het alg. geniemagaz. te Batavia, de magazijnm. der 1ste kl. H. C. Freriks, van dat te Atjeh; bij dit magazijn, de magazijnm. der 2de kl. C. den Hengst, van het alg. geniemagaz. te Batavia; bij den staf van het wapen te Samarang, de kapit. W. P. H. van Oorschot, van het korps min. en sapp. te Willem I; bij den staf van het wapen te Ngawi, de kapit. P. L. Dumoulin, van het korps min. en sapp. te Willem I; bij den staf van het wapen te Atjeh, de 1ste luit. F. D. Kloesmeijer, van dien in de 1ste milit. afd. op Java; bij het korps min. en sapp. te Willem I, de kapit. C. A. Rombouts en J. J. Staal, resp. van den staf der genie te Samarang en te Ngawi; bij het korps min. en sappeurs te Atjeh, de kapit. J. C. Dozy, van den staf der genie aldaar; tijdelijk gedetacheerd bij den staf van het wapen, de 1ste luit. J. Hesse, van het 8ste bat.; als eerstaanwezend genieofficier te Palembang, de kapit. J. Th. Kannemans, van den staf der genie te Atjeh. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 1ste luit. der genie J. H. ten Hoet, werkzaam bij de K. M. A.; de 2de luit. J. J. G. Schuit, van het 6de reg. inf. en de 2de luit.-kwartierm. S. Hissink, van het 5de reg. inf. — *Gedetacheerd voor den tijd van 5 jaren*, de 1ste luit. E. de Man, van het 2de en de 1ste luit.-kwartierm. E. G. Le Rutte, van het 6de reg. inf.; de 2de luits. J. E. Jurling en H. C. Klerk de Reus, beiden van het 1ste en A. J. F. van Gorkum, B. R. W. G. van der Grijp en F. J. R. von Ernst, allen van het 2de reg. inf.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij het wapen der inf., de overplaatsing van den luit.-kol. A. J. Diepenbroek, als milit. commdt. der W.-Afd. van Borneo, zijnde hij overgeplaatst bij het subsist.-kader te Soerabaja, in afwachting van eene nadere beschikking; de overplaatsing van den kapit. P. J. Miltenburg, bij het garn.-bat. der Mol. eil., zijnde hij overgeplaatst bij de garn.-comp. der Lamp. distr.; de overplaatsing van den 1sten luit. G. G. F. von Lindheim, bij het 11de bat.; de overplaatsing van den 1sten luit. L. L. A. Maurenbrecher, bij het 11de bat.; de overplaatsing van den 1sten luit. G. H. G. J. L. M. Ruempol, bij het garn.-bat. van Palembang, zijnde hij overgeplaatst bij het 5de bat.; — bij de milit. administr., de overplaatsing van den 1sten luit.-kw. L. C. van Berg, bij den raad van adm. te Ngawi, zijnde hij overgeplaatst bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afdeling op Java; de overplaatsing van den 2den luit.-kw. B. D. Bosscher, bij den raad van het 2de bat. te Willem I, zijnde hij overgeplaatst bij den raad van adm. te Ngawi; — bij den geneesk. dienst, de overplaatsing van den offic. v. gez. der 1ste kl. J. A. James, bij den geneesk. dienst te Atjeh; — bij het wapen der inf., de overplaatsing van den kapit. L. F. M. Schulze, bij het 1ste bat., zijnde hij overgeplaatst bij het 14de bat.

Eervol ontslagen,

de kapit. der art. G. Langenberg; de kapit. van den generalen staf F. von Bahuseck, onder toekenning van den rang van majoor; de offic. v. gez. der 1ste kl. dr. Th. H. Eisinger, onder toekenning van den titul. rang van dirig. offic. v. gez. der 2de kl.

Tweejarig verlof verleend,

aan den 1sten luit.-kwartierm. A. H. Plas; aan den onderintend. der 2de kl. bij de milit. adm. H. Wilkens; aan den kolonel der inf. A. A. G. Frappier; aan de luits.-kol. der inf. A. J. Diepenbroek en F. C. A. Stoecker; aan den majoor der inf. J. J. W. E. Versteeg; aan de kapit. der inf. L. F. M. Schulze en J. A.

Vetter; aan den kapit. der art. W. F. Schenck; aan den 1sten luit. der inf. J. H. B. Jager.

Overleden.

De 2de luit. der inf. W. Lemke, aan boord van het ziekenschip *Sindoro*, den 5den November 1875; de uit Nederland gedetacheerde kapit. der art. G. A. Ramaer, te Weltevreden, den 30sten November 1875.

ERRATUM VOOR N°. 3.

Bladz. 183, regel 10 v. o., staat: »sluitring'', lees: »sluitwig''.

BIJLAGE V,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 5.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Maart—25 April 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij den grooten staf, tot luit.-kol., de majoors C. H. F. graaf Du Monceau, van den staf, adj. van Z. M. en J. Roosmale Nepveu, van dien staf, buitengewoon adj. van Z. M., gedetacheerd bij den staf van Z. K. H. den Prins van Oranje; tot generaal-majoor en gouverneur der Kon. Milit. Acad., de kolonel N. van Willes, commdt. van het 7de reg. inf. — Bij den provincialen staf, tot majoor en provincialen adj. in Groningen en Drenthe, de kap. P. J. J. Stoop, van het 7de reg. inf.; in Zeeland, de kapit. H. Sasburg, van het 6de reg. inf.; in Gelderland, de kapit. J. B. H. van Roijen, van het 8ste reg. inf.; in Zuid-Holland, de kapit. J. R. Steinmetz, van het 5de reg. inf. — Bij den plaatselijken staf, tot plaatsel. commdt. van de 2de kl. te Utrecht, de luit.-kol. J. J. baron Melvill van Carnbee, plaatsel. commdt. van de 3de kl. te Helder; tot luit.-kol. plaatsel. commdt. van de 2de kl. te Breda, de majoor P. F. Brunings, van het 6de reg. inf.; tot maj. en plaatsel. commdt. van de 3de kl., resp. te Nijmegen, Zutphen, Arnhem en te Helder, de kapit. D. W. van Winsheym, van het 3de reg. inf., jhr. H. L. P. Hovy, van het reg. gren. en jagers, C. M. W. Kamps, van het 5de en F. J. Beltrami, van het 2de reg. inf. — Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapit. D. H. P. Andreae, van het wapen, gedetacheerd bij het leger in Ned. Indië, en J. Brakel, mede van het wapen, bij het leger gevoerd wordende voor Memorie, als zijnde ter beschikking van het Depart. van Buitenl. zaken. Bij den staf van het wapen, tot gener.-maj. en commdt. der 2de divisie inf., de kol. C. L. Loder, commdt. van het 4de reg. inf.; tot gener.-maj. en commdt. der 4de divisie inf., de kolonel C. M. H. Pel, commdt. van het 3de reg. inf.; tot bevelh. in de 5de milit. afd., de kolonel der inf. op nonactiviteit J. V. D. Dittlinger; tot directeur der Normaal-schietschool, de majoor W. H. Doorman, van het 3de reg. inf.; tot

kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. F. A. V. W. H. van Tuerenhout, van dien staf. — Bij het reg. gren. en jagers, tot majoor, de kapit. C. W. T. von Jeetze, van het korps; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. S. A. Lutz en A. G. F. de Petit, beiden van het korps. Bij het 1ste reg. inf., tot luit.-kol., de majoor L. T. J. A. baron van Boecop, van het 3de reg. inf.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. J. A. Kruyt en H. J. G. Benschop, beiden van het korps, laatstgenoemde gedetacheerd bij het koloniaal werfdepot; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. T. C. van Nes, van het korps. Bij het 2de reg. inf., tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. H. H. F. Salomon, van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. G. H. Aalders, van het korps. Bij het 3de reg. inf., tot kolonel en commdt. van het korps, de luit.-kolonel G. B. C. Stoop, commdt. van het algemeen depot van discipline; tot majoor, de kapits. J. W. Boellaard, van den staf der inf., W. C. Margadant, van het 4de en J. J. C. Peperkamp, van het 8ste reg. inf., eerstgenoemde adj. van den inspecteur van het wapen; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. D. J. H. van Aken en J. R. de Plönnies, beiden van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. W. B. van den Bosch, van het reg. gren. en jagers en W. T. de Wijs, van het 6de reg. inf., gedetacheerd bij het koloniaal werfdepot. Bij het 4de reg. inf., tot kolonel en commdt. van het korps, de luit.-kol. M. M. Westenberg, van het 8ste reg. inf.; tot luit.-kolonel, de majoor C. J. J. Bijleveld, van het 8ste reg. inf.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. D. J. C. T. C. Hackstroh en L. E. Gerdessen, beiden van het korps. Bij het 5de reg. inf., tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. A. H. W. Veldhorst, van het korps. Bij het 6de reg. inf., tot kolonel en commdt. van het korps, de luit.-kolonel W. Roloff, van den generalen staf, chef der topographische inrichting; tot majoor, de kapit. N. Epkema, van het instr.-bat.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de R. K. Tuckermann en Q. W. F. de Flines van Beverwijk, beiden van het korps. Bij het 7de reg. inf., tot kolonel en commdt. van het korps, de luit.-kolonel E. J. van Bel, van het reg. gren. en jagers; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. M. J. Mos, van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luits. J. E. H. Hanckar, van het reg. gren. en jagers en de 1ste luit.-adj. C. Herber, van het 4de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., tot luit.-kolonel, de majoor F. J. Langlois van den Bergh, van den staf der inf., directeur der Normaalschietsschool; tot majoor, de kapits. L. J. J. A. Joost, van het 6de reg. inf. en C. F. Pabst, van het reg. gren. en jagers; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. H. H. Engelkens, van het korps. — Bij het algem. depot van discipl., tot commdt. van het korps, de maj. F. J. G. W. Leers, van het 3de reg. inf. — Bij het wapen der art. Bij den staf van het wapen, tot gener.-maj. directeur voor het materieel der art., de kol. H. J. R. Beijen, commdt. van het 3de reg. vestingart.; tot generaal-majoor en inspecteur van het wapen, de kol. W. de Villeneuve, commandt. van het reg. rijdende art.; tot generaal-majoor bevelhebber in de 1ste mil. afd., de kol. W. M. Camp, van dien staf, bevelhebber in de 5de mil. afd.; tot luit.-kol., de maj. J. H. Meursinge, van dien staf, directeur der pyrotechnische school, tevens inspecteur der buskruitfabricatie; tot onderdirecteur der art., stapel- en constructie-magazijnen, de majoor C. E. A. Vigelius, van het 3de reg. vestingart.; tot majoor, de kapit. W. C. Hojel, van dien staf, blijvende hij voorloopig belast met de functiën van directeur der studiën bij de K. M. A.; tot adjud. bij den directeur voor het materieel der art., de kapit. J. B. van den Oudendijk Pieterse, van het 3de reg. vestingart., tijdelijk als adjud. fungeerende bij den directeur voor het materieel der art. en in verband daarmede overgeplaatst bij den staf der art.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. P. W. Pfeiffer en A. L. W. Seijffardt, beiden van dien staf, eerstgenoemde hoofdopzichter der constructie-werkplaatsen en laatstgenoemde werkzaam bij de K. M. A. Bij het 1ste reg. veldart.; tot commandt. van het korps, de kolonel K. H. van Diepenbrugge, thans commandt. van het reg. veldart.; tot luit.-kolonel, de maj. jonkheer C. J. A. Ridder Baronet Speelman, van het reg. veldart.; tot maj., de kapit. F. M. B. Alewijn, van het reg. veldart.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. L. H. C. van der Sluijs Lehr, van het reg. veld-

art.-; tot adj., de kapit. K. M. Verschoor, adj. van het reg. veldart., en de 1ste luit. W. G. L. F. F. van Hoogenhuyze, adj. bij het reg. veldart.; tot instructeur, de kapit. H. H. Ramaer, instructeur van het reg. veldart.; tot instructeur in de rijkunst, de 1ste luit. D. Kromhout, instructeur in de rijkunst, bij het regiment veldart.; tot 1sten luit., de 2de luit. W. A. van Moock, van het reg. veldart. — Bij het 2de reg. veldart.; tot kol. en commandt. van het korps, de luit.-kolonel J. C. van Gheel Roëll, van het reg. veldart.; tot instructeur, de kapit. R. H. Eijssonus de Waal, van het reg. veldart.; tot instructeur in de rijkunst, de 1ste luit. jonkheer W. A. Gevers Deijnoot, van het reg. veldart.; tot adj., de 1ste luit. J. J. C. Hinlopen, van het reg. veldart.; tot 1sten luit., de 2de luits. N. A. F. Beijnen, en H. G. J. Swaving, beiden van het reg. veldart. Bij het 1ste reg. vestingart.; tot kol. en commandt. van het korps, de luit.-kol. H. A. A. van Rijssen, van het 2de reg. vestingart.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. H. N. Boerrigter, van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luits. H. P. van Dijk, van het 3de, en J. Regenbogen, van het 2de reg. vestingart.; tot 1sten luit., de 2de luit. J. A. D. de Fremery, van het korps. Bij het 2de reg. vestingart.; tot luit.-kol., de maj. W. C. van Haeften, van het korps; tot maj., de kapit. A. M. Mazel, van het 1ste reg. vestingart.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. jonkheer T. C. Calkoen, instructeur bij het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. jonkheer A. L. P. van de Spiegel, van het reg. veldart. Bij het 3de reg. vestingart.; tot kol. en commandt. van het korps, de luit.-kol. K. A. Wimmer, commandt. van het korps pontonniers; tot luit.-kol., de maj. J. A. baron Mulert, van het korps; tot maj., de kapits. K. L. van der Heijden, van het korps, en D. G. F. G. van der Voort Maarschalk, van het 1ste reg. vestingart.; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl., L. M. C. Rollin Couquerque, instructeur bij het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. C. G. Polvliet, van het 2de reg. vestingart. Bij het reg. rijdende art.; tot commandt. van het korps, de luit.-kol. F. F. Steenberghe, van het korps; tot majoor, de kapit. J. W. L. Gerard van Sijsen, van het korps; tot 1sten luit., de 2de luit. B. A. Sanders, van het korps. — Bij het korps pontonniers; tot luit.-kol. en commandt. van het korps, de majoor A. Dillié, van den staf van het wapen, onderdirecteur der art.-, stapel- en constructie-magazijnen; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. W. H. B. Wilkens, van het korps; tot 1sten luit., de 2de luit. M. J. baron van Boetzelaer, van het korps. — Bij het wapen der genie. Bij den staf van het wapen; tot bevelhebber in de 2de milit. afd., de kol. F. A. Vaillant, van het korps ingenieurs, mineurs en sappeurs, commandt. in het 2de genie commandement; tot adj. van den inspect. der genie, de kapit.-ingenieur G. G. G. Canter Cremers. — Bij het wapen der cavalerie; tot kol., de luit.-kol. der cavalerie op nonactiviteit W. F. baron van der Capellen, en wegens langdurigen dienst op pensioen gesteld. Bij het 4de reg. huz.; tot kol., de luit.-kol. C. L. S. List, commandt. van het korps. — Den rang verleend van luit.-generaal, aan den gepens. generaal-majoor A. Engelvaart.

Overgeplaatst.

Bij den generalen staf, de luit.-kolonel J. M. A. van Hellenberg Hubar, van het 4de reg. inf. Bij het 3de reg. inf., de 1ste luit. J. K. C. Pompe van Meerdervoort, van het 7de reg. inf. Bij het 6de reg. inf., de kapit. C. A. Koorevaar, van het 3de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., de 1ste luit. J. A. Ardesch van Hamel, van het 6de en de kapit. C. B. A. Opscholtens, van het 1ste reg. inf., laatzgenoemde gedetacheerd van het leger in Ned. Indië — Bij het wapen der art., bij den staf van het wapen, de kapit. F. G. A. Scherer, van het 3de reg. vestingart. Bij het 1ste reg. veldart., de majoor J. G. C. van Dijk, van het reg. veldart.; de paardenarts der 1ste kl. (majoor) A. J. de Bruyn, de paardenarts der 2de kl. D. C. Valewink en de paardenarts der 3de kl. D. F. van Esveld, allen van het reg. veldart. Bij het 2de reg. veldart., de luit.-kolonel C. J. Orsoy Veeren, van het 3de reg. vestingart.; de majoors J. J. C. baron Taets van Amerongen en C. G. A. Schwartz, beiden van het reg. veldart.; de kapits. L. R. baron Taets van Amerongen, van het 1ste en J. J. Schluiter, van het 2de reg. vestingart.; de

paardenarts der 2de kl. A. Overbosch, van het 3de reg. huzaren en de paarden-
arts der 3de kl. A. A. de Man, van het reg. veldart.

Verplaatst.

Van Amsterdam naar Utrecht, de kapit.-ingenieur J. W. Kaiser.

Bestemd,

tot chef der topographische inrichting, de luit.-kolonel J. M. van Hellenberg Hubar,
van den generalen staf.

Definitief werkzaam gesteld bij het D. v. O.,

de 1ste luit. K. A. Pfeiffer, van het 5de reg. inf., gedetacheerd bij het D. v. O.
en overgeplaatst bij den staf der inf.

In actieven dienst hersteld,

bij het 8ste reg. inf., de kapit. der inf. op nonactiviteit A. P. Scheltus.

Ontheven,

van den dienst bij het materieel: te Naarden, de kapit. H. Nieuwenhuys, van het
1ste reg. vestingart.; te Utrecht, de kapit. P. J. Callenfels, van het 2de reg. ves-
tingart.; te Dordrecht, de kapit. J. P. Rijshouwer, van het 3de reg. vestingart.;
te Woerden, de 1ste luit. H. F. P. Hajenius, van het 2de reg. vestingart.; van
zijne detachering bij de inspectie van draagbare wapenen, de kapit. H. P. van
Dijk, van het 1ste reg. vestingart.; van zijne detachering bij de art.-, stapel- en
constr.-magaz., de 1ste luit. J. Regenbogen, van het 1ste reg. vestingart.

Gedetacheerd,

bij het koloniaal werfdepot, de 1ste luit. J. P. van Vlierden, van het 8ste reg.
inf.; bij de torpedo-compagnie, de 2de luit. W. L. Brocx, van het 2de reg. ves-
tingart.

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld,

de officier van gezondh. der 2de kl. H. G. C. Heringa, gedetacheerd bij het leger
in Ned. Indië.

Eervol ontslag verleend,

de 2de luit. der art. J. R. G. de Veer, gedetacheerd in West-Indië; de 2de luit.
der inf. S. de la Parra, van de landmacht in West-Indië, en benoemd tot 2den
luit. bij het leger in Ned. Indië.

Eervol ontheven,

uit zijne betrekking van lid der commissie van proefneming, de kapit. J. W.
Bergansius, van den staf der art., onder dankbetuiging voor de vele en goede
diensten daarin door hem bewezen; uit zijne betrekking bij het D. v. O., de
1ste luit. L. Tissot van Patot, van den staf der inf., werkzaam bij het D. v.
O., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek en overgeplaatst bij het
7de reg. inf.

Op nonactiviteit gesteld.

De kolonel W. B. Bunnik, commdt. van het 6de reg. inf., en de luit.-kolonel
A. C. J. de Favauge, van het 1ste reg. inf., en zulks op de daartoe door hen
gedane aanvraag; de kapit. W. F. K. J. F. Frackers, van het 6de reg. inf.; de
1ste luit. H. J. J. van Eijk, van het 2de reg. vestingart., en zulks op de daartoe

door hen gedane aanvragc; de 1ste luit. N. H. J. Gillissen, van het 2de reg. inf.; de 2de luit. F. E. H. Liebert, van het 3de reg. inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Gepensionneerd,

de generaal-maj. A. Engclvaart, gouverneur der Koninkl. Milit. Acad.; de generaal-maj. W. F. Le Maitre, commandt. der 4de divisie inf.; de generaal-majoor J. A. K. W. Beeckman, commandt. der 2de divisie inf.; de generaal-maj. F. A. F. Delprat, bevelh. in de 1ste milit. afd.; de generaal-maj. jonkheer J. G. J. van Oldenbarneveld, genaamd Witte Tullingh, directeur voor het materieel der art.; de generaal-maj. F. van Exter, bevelh. in de 2de milit. afd.; de generaal-majoor E. J. Jacobs, inspect. van het wapen der art.; de generaal-maj. der inf. op non-activiteit F. R. de Haes, en zulks op de daartoe door hem gedane aanvragc; de kol. J. P. V. van Cattenburch, commandt. van het 1ste reg. vestingart.; de kolonels C. B. van der Breggen en C. Butgault, respectiv. plaatsel. commandt. der 2de kl. te Breda en te Nijmegen, eerstgenoemde op de daartoe door hem gedaan aanvragc; de luit.-kol. J. F. van Dorp, plaatsel. commandt. der 2de kl. te Utrecht; de luit.-kolonels H. Del Campo, gen. Camp, J. B. R. Brevôt, F. A. P. E. de Fourton Bruijns en W. Reinalda, provinciale adjⁿ. respectievelijk in Zuid-Holland, Zeeland, Groningen en Gelderland; de maj. G. A. van Haeften, plaatsel. commandt. der 3de kl. te Arnhem; de maj. K. van der Lely, plaatsel. commandt. der 3de kl. te Zutphen; de kapits. C. W. Raaymakers en J. G. Krafft, beiden van het 2de en J. Strohmendorffer, van het 7de reg. inf.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Tot militair tevens civielbevelhebber te Atjeh, de generaal-majoor G. B. T. Wiggers van Kerchem; tot 2den luit.-kw., de op verzoek eervol uit Zr. Ms. zee-dienst ontslagen scheepsklerk G. Marcella.

Bevorderd.

Bij den geneesk. dienst, tot offic. v. gez. der 1ste kl., die der 2de kl. F. de Boer; tot paardenarts der 3de kl. H. Mars. — Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapit. G. de Bont. — Bij het wapen der art., tot 1sten luit., de 2de luit. K. G. A. Vemer; tot kapit., de 1ste luits. C. A. Whitton en J. J. K. de Moulin. — Bij het wapen der cav., tot majoor, de ritm. J. H. Brouwers; tot ritm., de 1ste luit. E. M. C. van Mattemburgh; tot 1sten luit., de 2de luit. P. L. Vermeulen.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij den raad van adm. te Palembang, de 2de luit.-kw. A. Lommen; bij den raad van adm. te Macassar, de 2de luit.-kw. J. B. Koopman; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit.-kwartierm. B. Korten, alle drie uit Ned. aangekomen; als onderintend. der 2de kl. bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. van Sumatra's W.-kust en o., de kapit.-kw. E. J. L. Herens, van dat bureau; als onderintend. der 2de kl. bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de kapit.-kw. C. Dekker, van dat bureau; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de onderintend. der 2de kl. J. N. Morée, van verlof uit Ned. terug; bij het hosp. te Padang, de 2de luit.-kw. J. A. Keukenmeester, uit Ned. aangekomen, voor den tijd van vijf jaren bij het Ned. Ind. leger gede-

tacheerd; bij den raad van adm. te Muntok, de 2de luit.-kw. F. Rinser; bij den raad van adm. der art. te Weltevreden, de 2de luit.-kw. C. J. T. Smits; bij den raad van adm. van het linker 12de bat., de 2de luit.-kw. G. de Voogt, de drie laatsten uit Ned. aangekomen. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Soerabaja, de offic. van gez. der 2de kl. J. A. Lodewijks en G. Myatowitsch; ter Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 2de kl. J. P. G. Johansen, alle drie uit Ned. aangekomen. — Bij het wapen der inf., bij het 5de bat., de 1ste luit. J. Buddingh, in activ. hersteld; de 2de luit. P. A. Le Maire, uit Ned. aangekomen; bij het 6de bat., als adj., de 1ste luit. P. A. van der Loeff, van dat korps; bij het 7de bat., de 2de luit. T. Stam, van verlof uit Ned. terug; bij het linker 12de bat., te Meester Cornelis, de 1ste luit. J. H. van Batenburg, uit Ned. aangekomen; bij het 4de bat. te Magelang, de 2de luits. A. J. O. Groeneveld en F. W. Everts, beiden uit Ned. aangekomen; bij het 11de bat., de kapit. J. W. Marcket, van verlof uit Ned. teruggekeerd; bij het linker 12de bat., de 2de luits. P. F. W. van der Paardt, P. Corver en C. Hiebendaal, alle drie uit Ned. aangekomen; bij het subsist.-kader te Samarang, de 1ste luit. P. A. Ouwens, weder in dienst gesteld; bij het 3de bat., de kapit. A. Bosch, van verlof uit Ned. terug; bij het 5de bat., de 2de luit. A. Berends, voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het leger in Ned. Indië; bij het 7de bat., de 2de luit. J. C. A. Christen; bij het linker 8ste bat., de 2de luit. H. Kuyk, beiden uit Ned. aangekomen.

Overgeplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, bij de 5de Afd., de 2de luit.-kw. J. F. A. de Rooy, van den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia; als luit.-opnemer bij de 3de brigade, de 1ste luit. J. T. J. van Rijen, van het 11de bat. — Bij de milit. administr., bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de kapit.-kw. A. E. Winckel; bij de intendance te Atjeh, de kapit.-kw. A. Veldhoedt, de 1ste luit.-kw. A. L. G. Gobée, en de 2de luit.-kw. E. J. van de Wiel; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de onderintend. der 2de kl. F. H. Sexauer en de kapit. C. Dekker, resp. van de intendance te Atjeh en van het hosp. te Soerabaja; bij dit hosp., de 1ste luit.-kw. H. F. O. van Cattenburgh, van dat te Malang; bij den raad van adm. van het linker 13de bat., de 2de luit.-kw. D. J. Caminha, van dien te Macassar; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. H. C. Stokhekker, en de 2de luit.-kw. H. T. Hendriksz, resp. van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de en 1ste milit. afd. op Java; als onderintend. te Palembang, de onderintend. der 2de kl. F. H. Sexauer, van het bureau van den onderintend. 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij het hosp. te Soerabaja, de kapit.-kw. A. J. Cochius, van de intendance te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de 1ste luit.-kw. T. Kley, van den raad van adm. te Singkawang; bij het bureau van den onderintend. 1ste kl. van Sumatra's W.-kust en o., de 2de luit.-kw. F. H. van Ispelen, van den raad van adm. van het subsist.-kader te Padang; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Soerabaja, de 1ste luit.-kw. L. C. van Berg, van het bureau van den onderintend. 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij den raad van adm. te Singkawang, de 2de luit.-kw. J. F. le Roux, van het bureau van den onderintend. 1ste kl. aldaar; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Padang, de 1ste luit.-kw. H. C. W. Kogenshot, van den raad van adm. van het 15de bat.; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. J. L. Maurer, van het hosp. te Padang; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luits.-kw. C. W. E. Stumpff, H. F. P. van Cattenburgh, M. P. J. G. Brouwer, en de 2de luit.-kw. H. Prins, resp. van den raad van adm. van het subsist.-kader te Soerabaja, van het hosp. aldaar, van den raad van adm. te Palembang en van dien te Muntok. — Bij den geneesk. dienst, bij den dienst ter Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 2de kl. M. M. Bleekroode; op het zieken-transportschip *Sindoro*, de offic. v. gez. der 2de kl. J. J. P. Landman; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 1ste kl. H. van Lokhorst, en die der 2de kl. C. B. Köbke, F. S. J. Pierer en J. Timmermans; bij den geneesk. dienst van Palembang, de offic. v. gez. 2de kl. J. G. E. Maschik, van het hosp. te Welte-

vreden. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de 1ste luit. J. B. van Heutsz, van het linker 13de bat.; — bij het 2de bat., de 2de luit. L. van Haften, van het 5de bat.; — bij het 4de bat., te Magelang, de kapits. J. F. van Rossum, W. A. Kruymel, de 1ste luit. F. H. de Vogel en de 2de luit. J. J. Bos, eerstgenoemde van het 5de en de overigen van het linker 8ste bat.; — bij het 8ste bat., het linker, de 2de luit. H. Muyderman, van het 4de bat.; — bij het 10de bat., te Batavia, de kapit. L. W. J. J. Ramaer en de 1ste luit. W. Munniks de Jongh, beiden van het 12de bat.; bij het bat., te Weltevreden, de majoor W. Q. E. Vetter, van het 12de bat.; — bij het 11de bat., de 1ste luit. J. B. A. H. van den Bossche, van de garn.-comp. te Bantam; de 1ste luit. C. P. Roskes, van het 12de bat.; de kapit. P. B. van Staden ten Brink, van het garn.-bat. van Celebes en o.; — bij het linker 12de bat., te Meester-Cornelis, de kapit. T. Munder, de 1ste luits. A. J. Hamerster, W. F. H. S. Petter. H. M. Buyskes, de 2de luits. J. P. J. Heintz, jhr. T. R. J. B. van Grotenhuis van Onstein en E. P. C. Sol, de 1ste en 5de van het 12de, de 2de, 4de en 6de van het 11de, de 3de van het linker 8ste bat., en de laatste tijdelijk gedetacheerd bij den staf van het wapen der genie; de kapits. D. Schäfer, J. P. G. van Baer en C. F. Koch, en als adj., de 1ste luit. G. H. L. F. O. Ilgen, de twee eersten van het 11de, de derde van het 12de en de laatste van het 18de bat.; de 1ste luit. E. van Heerde, van het 12de bat.; — bij het 14de bat., de 1ste luit. H. Heeres, van het 9de bat.; de 1ste luit. B. G. L. Bouricius, van het 6de bat.; — bij het 15de bat., de kapits. E. C. Matheron, J. G. Meijer, F. J. van Leersum en de 1ste luit. A. Scheltema, de twee eerstgenoemden resp. van het 10de en 17de bat., en de beide laatsten van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het garn.-bat. van Palembang, de kapit. J. H. A. Yssel de Schepper, van het 18de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de kapit. M. Sablerolle, van het 16de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit. M. J. Nix en de 2de luit. H. F. V. M. Schwing, resp. van het 16de en 15de bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de kapits. O. I. van den Vrijhoef en E. Heek, resp. van het 10de bat. en het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo; — bij het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit. H. B. J. Bode, van het 18de bat.; de 1ste luit. J. Kesler, van het 6de bat.; — bij den barisan, bij het 1ste bat. te Atjeh, de majoor M. H. A. J. J. Voigt en de kapit. J. F. Sachse, resp. van het 16de bat. inf. en van het 3de bat. barisan. — Bij het wapen der art., bij de 1ste comp. te Batavia, de kapit. J. J. Kolsch, van de 12de comp. te Riouw; bij de 2de comp. te Salatiga, de 1ste luit. H. van Gelsdorp, van de 10de comp. te Soerabaja; bij de 3de comp. te Atjeh, de 1ste luit. E. Stoppendaal, van de 22ste comp. aldaar; bij de 4de comp. te Atjeh, de 2de luit. P. C. van Bockom Maas, van de 1ste comp. te Batavia; bij de 9de comp. te Batavia, de kapit. J. L. van Wijhe en de 1ste luit. J. H. van Wijhe, resp. van de 14de comp. te Padang en van de militaire school te Meester Cornelis; bij de 10de comp. te Soerabaja, de 2de luit. K. G. A. Vemer, van de 11de comp. te Amboina; bij de 12de comp. te Muntok, de kapit. M. B. van Slee, van de 9de comp. te Batavia; bij de 14de comp. te Padang, de kapit. F. F. G. Richard, van de 22ste comp. te Atjeh; bij de 16de comp. te Soerabaja, de 1ste luit. W. Boetje, van de 3de comp. te Atjeh; bij de 17de comp. te Tjilatjap, de 1ste luit. J. P. de Graaff, van de 9de comp. te Batavia; bij de 22ste comp. te Atjeh, de kapit. L. K. Chevallerau en de 1ste luit. J. F. Dormaar, resp. van de 12de comp. te Muntok en de 20ste comp. te Macassar; — bij de 1ste comp. te Atjeh, de kapit. J. A. Nuy, van de 5de comp. te Banjoe-Biroe; bij de 13de comp. te Batavia, de 1ste luit. H. P. A. de Wilde, van de 9de comp. te Deli; bij de 7de comp. te Samarang, de kapit. D. J. H. Schäfer, van de 8ste comp. te Bandjermasin; bij deze comp., de kapit. C. Koels, laatstelijk onderconstructeur bij den art.-constructiewinkel te Soerabaja; bij de 3de comp. te Atjeh, de kapit. D. H. Niepce, van de 18de comp. te Batavia; bij de 15de comp. te Willem I, de kapit. J. H. Wagener, van de 2de comp. te Salatiga; van de 18de comp. te Batavia, de kapit. A. M. P. Krijger, van de 15de comp. te Willem I; als beheerder van het magazijn van oorlog, van den art.-constructiewinkel te Soerabaja, de magazijnm. der 2de kl. L. Richard, van het magazijn van oorlog te Atjeh; als beheerder van

dit magazijn, de magazijnm. der 2de kl. H. F. E. Muller, van het oorlogsmagaz. van den art.-constructiewinkel te Soerabaja; bij de 9de comp. te Batavia, de 1ste luit. F. W. H. Tijdeman, van de 23ste comp. te Atjeh; bij deze comp., de 1ste luit. J. H. Gaade, van de 2de comp. te Salatiga. — Bij het wapen der genie, bij den staf in de 2de milit. afd. op Java, de majoor L. J. Resner, eerstaanwezend genie-officier te Atjeh. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 2de luits. H. G. Gerritsen en A. E. Stiemens, beiden van het 1ste reg. inf. — *Gedetacheerd voor den tijd van 5 jaren*, de 1ste luit. R. A. T. Wijgersma en de 2de luit. W. D. Hubner, beiden van het 8ste reg. inf.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij het wapen der inf., de overplaatsing van den kapit. F. van Haften, bij het garn.-bat. der Z.- en O.-Afd. van Borneo, zijnde hij overgeplaatst bij het linker 12de bat. te Meester Cornelis; de overplaatsing van den kapit. J. Groesbeek, bij het 15de bat.

Eervol ontslagen,

de milit. ambt. der 2de kl. J. C. Blom; de kapit. der inf. F. J. H. Duvergé; de 1ste luit. der genie V. Levyssohn.

Tweejarig verlof verleend,

aan den kapit.-kw. J. Blankwaardt; aan den magazijnm. der 1ste kl. (kapit.) F. B. Möckel; aan den offic. v. gez. der 1ste kl. A. C. van Beest; aan de kapits. der inf. H. K. H. Beekhuis, A. S. H. Booms, W. A. Coblijn en W. F. van Vugt; aan den 1sten luit. der inf. H. W. Vroesow de Haan; aan den majoor der art. G. A. Deibel.

BIJLAGE VI,
BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 6.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 April—25 Mei 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Tot 1sten luit., de 2de luit. der inf. J. W. Bergen, gedetacheerd bij het leger in Oost-Indië. — Bij het wapen der inf. Bij den staf van het wapen, tot adj. van den inspecteur der inf., de kapit. jhr. F. van Spengler, van het 6de reg. inf., en in verband daarmede overgeplaatst bij dien staf; tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. P. F. Coumans, van dien staf, werkzaam bij het D. v. O.; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. P. Thijssen, van dien staf, werkzaam bij het D. v. O. Bij het 1ste reg. inf., tot adj., de 1ste luit. D. Zelvelder, van het korps. Bij het 2de reg. inf., tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. M. C. U. Huber, van het korps; tot kapit. van de 2de kl.: de 1ste luits. L. J. Krugers, van het reg. gren. en jagers en M. G. W. A. Schumann, van het 4de reg. inf.; tot 1sten luit., de 2de luit. J. C. van Teijlingen, van het korps; tot 1sten luit.-kwartierm., de 2de luit.-kwartierm. J. Steendijk, van het korps; tot 1sten luit.-administr. van kleeding en wapening, de 2de luit.-administr. van kleeding en wapening C. L. M. M. Metz, van het korps. Bij het 3de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. M. J. Temminck, van het 1ste reg. inf.; tot 1sten luit., de 2de luit. J. J. Wieringa, van het korps. Bij het 4de reg. inf., tot adj., de 1ste luit. E. J. Aenmeij, van het korps; tot 1sten luit., de 2de luit. J. P. Prince, van het korps; tot 1sten luit.-kwartierm., de 2de luit.-kwartierm. J. W. Altink, van het korps. Bij het 5de reg. inf., tot adj., de kapit. G. C. Munters, van het korps en de 1ste luit. W. C. Plet, van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. M. P. E. E. H. Stoop, van het korps. Bij het 6de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. J. H. P. van Goens, van het reg. gren. en jagers. Bij het 7de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. W. J. Arriens, van het korps; tot 1sten luit., de 2de luit.-

adjn. J. L. M. van de Vinne en W. van Rhienen, beiden van het korps. Bij het 8ste reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. L. Houwink, van het 1ste reg. inf.; tot kapit.-kwartierm., de 1ste luit.-kwartierm. L. A. van der Burgh, van het korps pontonniers; tot 1sten luit., de 2de luit. H. J. Dijkmeester, van het 6de reg. inf. — Bij het wapen der cav. Bij het 1ste reg. huz., tot paardenarts van de 3de kl., de veearts P. F. Vermast. Bij het 2de reg. huz., tot paardenarts van de 3de kl., de veearts E. A. L. Quadekker. Bij het 3de reg. huz., tot 1sten luit.-administr. van kleeding en wapening, de 2de luit.-administr. van kleeding en wapening D. B. de Geest, van het korps. — Bij het wapen der art. Bij het 2de reg. veldart., tot adj., de kapit. H. M. Steenberghe, van het reg. veldart.; tot paardenarts der 1ste kl., de paardenarts der 2de kl. J. G. S. Arntz, van het 1ste reg. huz. Bij het reg. rijdende art., tot adj., de kapit. W. H. Bierman, van het korps; tot paardenarts van de 2de kl., de paardenartsen der 3de kl. J. B. H. Moubis, van het 3de reg. huz., D. T. van Esveld, van het reg. veldart. en W. C. Schimmel, van de K. M. A.; tot paardenarts der 3de kl., de veearts J. J. T. Dhont. Bij het korps pontonniers, tot 1sten luit.-kwartierm., de 2de luit.-kwartierm. A. A. E. van Dorth, van het 7de reg. inf.

Oevergeplaatst.

Bij het reg. gren. en jagers, de kapits. W. L. de Petit, van het 2de, G. A. W. C. baron van Hemert tot Dingshof, van het 7de, en de kapit.-adj. W. Goudriaan, van het 5de reg. inf., en tevens laatstgenoemde eervol ontheven uit zijne betrekking van adj. Bij het 1ste reg. inf., de kapit. L. Houwink, van het 8ste reg. inf.; de 2de luit.-kwartierm. J. J. T. van der Elst, van het 3de reg. huz. Bij het 3de reg. inf., de kapit. H. H. F. Walter, van het 1ste reg. inf. Bij het 6de reg. inf., de kapit. W. B. van den Bosch, van het 3de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., de kapit. W. F. de Wijs, van het 3de reg. inf. Bij het instr.-bat., de kapit. J. T. T. C. van Dam van Isselt, van het 3de reg. inf. — Bij het 3de reg. huz., de 1ste luit.-kwartierm. J. M. J. van Rijen, van den staf der inf., werkzaam bij het D. v. O. — Bij het 1ste reg. veldart., de kapit.-kwartierm. W. Wisink, van het reg. veldart.; de 1ste luit.-kwartierm. A. E. Feddes, van het reg. veldart.; de 2de luit.-kwartierm. J. H. K. M. van Kesteren, van het reg. veldart.; de 2de luit.-administr. van kleeding en wapening E. A. P. M. C. de Booy, van het reg. veldart. Bij het 2de reg. veldart., de kapit.-kwartierm. M. M. Eijssell, van het 8ste reg. inf.; de 1ste luit.-kwartierm. M. L. Moggensstorm, van het reg. veldart. — *Benoemd tot apotheker van de 3de kl. in West-Indië*, de Heer M. Cormel. — *Gedetacheerd voor den tijd van 3 jaren van het leger hier te lande bij dat in West-Indië*, de 2de luit. K. M. van Pesch en A. W. S. Schut, beiden van het 5de reg. inf., en L. C. Dyxhoorn, van het 2de reg. vestingart.

Verplaatst.

Naar de art.-, stapel- en constr.-magazijnen te Delft, de 1ste luit. C. J. Hafke-meijer, magazijnm. der art. van de 2de kl. te 's Hertogenbosch. Naar 's Bosch, de 2de luit. F. H. Hom, magazijnm. der art. van de 3de kl. te Delft. Naar Delft, de 2de luit. J. Stellingwerff, magazijnm. der art. van de 3de kl. te Grave. Van Leiden naar den Helder, de kapit. der genie P. C. W. Mossel.

Nader bestemd,

voor het 2de reg. veldart., de kapit. L. R. baron Taets van Amerongen, bestemd geweest voor het 1ste reg. veldart.

In actieven dienst hersteld,

bij het 3de reg. inf., de kapit. der inf. op nonactiviteit W. F. L. Zurich. Bij het 8ste reg. inf., de 2de luit. der inf. op nonactiviteit J. C. Masman. Bij het 3de reg. vestingart., de 1ste luit. der art. op nonactiv. G. J. Vidal de St. Germain.

—

Gedetacheerd,

bij de inspectie van draagbare wapenen, de 1ste luit. H. W. van Rhijn, van het 3de reg. vestingart. Bij de art.-, stapel- en constr.-magazijnen, en in verband daarmede eervol ontheven van zijne betrekking bij de art.-instr.-comp., de 1ste luit. J. A. Lehmann, van het 2de reg. vestingart.

Bestemd,

tot lid der commissie van proefneming en in verband daarmede overgeplaatst bij den staf der art., de 1ste luit. J. D. N. de Fremery, van het 1ste reg. vestingart.

Belast,

met de functiën van chef van het bur. der directie van de art.-, stapel- en constr.-magazijnen, de 1ste luit. C. J. Hafkemeijer, magazijnm. der art. van de 2de kl. te Delft. — Met het geven van onderwijs aan de 1ste kl. van den cursus tot opleiding van onderofficieren in het vak der milit. administr., de 2de luit.-kwartierm. F. A. Thomese, van het 1ste reg. inf.

Werkzaam gesteld,

bij de art.-instr.-comp., de 2de luit. J. E. de Man, van het 2de reg. vestingart.

Eervol ontheven,

uit zijne betrekking van adjud., de kapit.-adj. jhr. A. D. J. Calkoen, van het reg. rijdende art., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek. — Uit zijne betrekking van instructeur aan de 1ste kl. van den cursus tot opleiding van onderofficieren in het vak der milit. administr., de 1ste luit.-kwartierm. A. M. Brandenburg, van het 1ste reg. inf., en overgeplaatst bij den staf der inf.

Op nonactiviteit gesteld.

De 1ste luit. S. Lantinga, van het 4de reg. inf.

Gepensionneerd.

De kapit. J. Blok, magazijnm. der art. van de 1ste kl. bij de art.-, stapel- en constr.-magazijnen, en zulks op de daartoe door hem gedane aanvraag; met den rang van majoor, de kapit. C. Jongelijn, van het 8ste reg. inf.

Overleden.

De 1ste luit. der inf. op nonactiviteit J. P. Henrichs; de 2de luit. der art. op nonactiviteit A. M. de Bruijn.

—

Vergunning verleend,

aan den 1sten luit. S. A. Bisschop, van het 1ste reg. vestingart., tot het aannemen en dragen der versierselen van Ridder der Wasa-orde, hem door Z. M. den Koning van Zweden en Noorwegen geschonken.

—

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Bij het wapen der genie, tot magazijnm. der 3de kl. (2de luit.), de magazijnm. der 4de kl. H. F. Ormel; tot milit. ambt. der 3de kl., de gepasport. adj.-onderofficier der 1ste kl. P. J. Drion, thans met de waarneming dier betrekking belast. — Bij het personeel van den geneesk. dienst in Oost-Indië, tot officier van gezondh. der 3de kl., de Heer F. J. A. Gurda.

Bevorderd.

Bij de milit. administr., tot 1sten luit.-kw., de 2de luits.-kw. J. F. A. de Rooy, B. N. Tuinenburg, H. P. G. Munnikhuizen en H. L. Diecke; tot kapit.-kw., de 1ste luits.-kw. A. H. Hofman en C. van Thienen. — Bij den geneesk. dienst, tot offic. v. gez. der 1ste kl., de officn. v. gez. der 2de kl. W. F. H. Greup en A. H. Rombouts. — Bij het wapen der inf., tot kolonel, de luits.-kol. J. V. Kriesfeld, B. R. de Rochemont en K. van der Heyden; tot luit.-kol., de majoors A. F. Beeckman, thans met verlof in Ned., C. Schäfer, J. G. Scharp, F. B. A. Grooss, thans met verlof in Ned., H. van Heyningen, O. H. J. Muller, F. A. Gits, C. J. M. de Wilde, thans met verlof in Ned., en A. Luymes; tot majoor, de kapits. W. E. Berkholst, F. van Haften, H. C. A. Ruempol, W. L. E. Stollé en P. E. J. H. van Dompeler; tot kapit., de 1ste luits. L. L. Bedet, E. R. T. J. von Ende, P. J. Vos, F. N. la Force, J. W. Croes, J. A. Schultz, H. Wieringa, L. C. Kuhr en P. Carli; tot 1sten luit., de 2de luits. P. F. W. van der Paardt, B. Claasen, J. J. G. 't Sas, B. L. Hagedoorn, W. F. Bonga, P. Corver, J. G. Meijes, A. J. Visser en C. Hiebendaal; tot kapit., de 1ste luits. L. du Bus de Valempré, F. A. F. E. E. V. Werdmuller von Elgg, P. Hobbelaar en J. H. Heyl; tot 1sten luit., de 2de luits. D. de Vries Reilingh, J. H. van Epen, G. H. Krul, J. W. A. Nales, P. Silvergieter Hoogstad, S. J. Cochius, P. J. H. Kramer en G. G. J. Notten. — Bij het wapen der cav., tot majoor, de kapit. van den gener. staf. F. H. van Boddien. — Bij het wapen der art., tot kapit., de 1ste luit. J. H. van der Burg.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij het hosp. te Weltevreden, de 2de luit.-kw. J. C. de Raad; bij het hosp. te Fort de Kock, de 2de luit.-kw. J. A. 't Hooft; bij den raad van adm. van het 10de bat. (Weltevreden), de 2de luit.-kw. C. G. Vossen; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kws. W. G. en J. C. P. K. Wilderink, alle vijf uit Ned. aangekomen. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Palembang, de apoth. der 2de kl. F. A. C. Valkenhoff, van verlof uit Ned. terug; bij den dienst van Palembang, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. J. de Wilde, van verlof uit Ned. terug; bij den dienst van Sumatra's W.-kust en o., de officn. v. gez. der 2de kl. K. Koss en H. van Dam, beiden uit Ned. aangekomen. — Bij het wapen der inf., bij het 11de bat., de 1ste luit. J. A. E. Saltzmann, de 2de luits. J. J. P. Buhlman en W. F. K. Bischoff van Heemskerck, eerstgenoemde van verlof uit Ned. terug, de beide laatsten uit Ned. aangekomen als gedetacheerd bij het Ned. Ind. leger voor den tijd van vijf jaren; bij het linker 12de bat., de kapit. H. Hamakers en de 2de luit. A. Clarkson, eerstgenoemde van verlof uit Ned. terug, de laatste uit Ned. aangekomen; bij het 15de bat., de kapit. J. Knoop, van verlof uit Ned. terug; bij het 4de bat., als adj., de 2de luit. J. J. Bos, van dat korps; bij het 2de bat., de 2de luit. B. Gordinou de Gouberville; bij het 4de bat., de 2de luit. F. P. L. van Driel; bij het 7de bat., de 2de luit. A. E. Roest van Limburg, alle drie van het Ned. leger voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het leger in Ned. Indië; bij het garn.-bat. van Celebes en o., als adjud., de 1ste luit. V. A. A. Bekking, van dat bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de 2de luits. D. de Vries Reilingh en H. H. L. Kuilman; bij het garn.-bat. van Banka, de 2de luit. D. W. Brinkhorst, alle drie uit Ned. aangekomen, de eerste bestemd voor den dienst in Ned.-Indië, de beide laatsten voor den tijd van vijf jaren bij het leger in Indië gedetacheerd.

Overgeplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, bij de 2de afd., de kapit. L. W. J. J. Ramaer, de 1ste luits. A. de Willigen en H. E. Munniks de Jongh, de twee eerstgenoemden van het 10de bat., de laatste, adjoint bij den staf te Atjeh. — Bij den gewestelijken en plaatselijken staf, als commandt. der 1ste milit. afd. op Java, de kolonel J. V. Kriesfeld, van het 18de bat.; als commandt. der 3de milit. afd. op Java, de kolonel P. R. de Rochemont, pl. commandt. te Soerabaja; in deze betrekking,

de luit.-kol. F. A. Gits, van het kader van het strafdetachement te Ngawi; als chef van den staf in de 1ste milit. afd. op Java, de kapit. D. Schäfer, van het linker 12de bat.; resp. als sous-chef en adjoint bij den staf te Atjeh, de kapit. W. Helderman en de 1ste luit. H. C. P. de Bruijn, beiden van de 2de afd. van het Dept. v. O. — Bij de milit. adm., bij het afd.-kledingsmagaz. te Samarang, de 1ste luit.-kw. W. Bedier de Prairie, van den raad van adm. van het garn. te Djocjocarta; bij dezen raad, de 1ste luit.-kw. C. H. W. Boers, van dien te Fort de Kock; bij den raad van adm. te Magelang, de 2de luit.-kw. W. K. M. Hazeu, van de 5de afd. van het Dept. v. O.; bij den raad van adm. te Willem I, de 1ste luit.-kw. D. Hasselaar, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java; bij dit bureau, de 1ste luit.-kw. W. O. van der Sluys Veer, van den raad van adm. te Willem I; bij het hosp. te Samarang, de 1ste luit.-kw. J. D. Rolandus Hagedoorn, van dat te Batoo-Toelis; bij de intendance te Atjeh, de kapit.-kw. A. H. Hofman, en de 2de luit.-kw. H. E. Busscher, resp. van het hosp. te Samarang en van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java; bij het afd.-kledingsmagaz. te Samarang, de 1ste luit.-kw. R. W. A. Harmsen, van het bureau van den onderintendant der 1ste kl. van Sumatra's W.-kust en o.; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 1ste luit.-kw. J. J. H. Swijser, van den raad van adm. te Tjilatjap; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. W. J. Zwager, van het hosp. te Batavia; bij den raad van adm. van het garn. te Fort de Kock, de 1ste luit.-kw. H. Stutterheim, van het hosp. aldaar; bij de intendance te Atjeh, de 2de luit.-kw. G. Marcella, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java. — Bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Soerabaja, de apoth. der 2de kl. N. Cornelissen, van dat te Palembang; bij den dienst der Moluksche eilanden, de apoth. der 2de kl. E. Polak, van het hosp. te Samarang; bij den dienst te Atjeh, de apoth. der 2de kl. J. W. Slangen, van het hosp. te Soerabaja; bij het hosp. te Weltevreden, de apoth. der 3de kl. F. W. van Vogelpoel, van dat te Padang; bij dit hosp., de apoth. der 3de kl. E. Verschoof, van dat te Soerabaja; als dirig. offic. v. gez. der 1ste kl. E. W. A. Ludeking, van den dienst te Atjeh; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. bij het hosp. te Willem I, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. F. Perk, bij het garn. te Weltevreden; als dirig. offic. v. gez. der 2de kl. van Celebes en o., de dir. offic. v. gez. der 2de kl. P. G. Neeb, van den dienst in de 3de milit. afd. op Java; als dirig. offic. v. gez. der 1ste kl. te Atjeh, de dirig. offic. v. gez. der 1ste kl. D. J. de Leeuw, van den dienst in de 1ste milit. afd. op Java; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. G. B. Lowe en J. J. P. Landman, resp. van het reconvalesc.-gesticht te Batoo-Toelis en het zieken-transportschip *Sindoro*; bij het hosp. te Soerabaja, de offic. v. gez. der 1ste kl. J. J. Postma, van het garn. aldaar; bij het hosp. te Willem I, de offic. v. gez. der 2de kl. H. van den Broeck, van het hosp. te Weltevreden; bij het garn. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 1ste kl. K. W. Hamilton of Silvertonhill, van den dienst in de W.-Afd. van Borneo; bij den dienst te Soerabaja, de offic. v. gez. der 1ste kl. P. W. A. Beijen, van den dienst te Atjeh; bij den dienst in de W.-Afd. van Borneo, de offic. v. gez. der 1ste kl. F. de Boer, en die der 2de kl. J. Leber, resp. van het hosp. te Weltevreden en den dienst te Atjeh; bij den dienst in de Z.- en O.-Afd. van Borneo, de offic. v. gez. der 2de kl. F. A. Thör, van het hosp. te Willem I; bij den dienst van Celebes en o., de offic. v. gez. der 2de kl. P. J. L. Döring; van den dienst te Atjeh; bij den dienst der Mol. eil., de offic. v. gez. der 2de kl. L. Prochnik, van den dienst te Atjeh; bij het reconvalesc.-gesticht te Batoo-Toelis, de offic. v. gez. der 1ste kl. W. F. H. Greup, van het hosp. te Weltevreden; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 1ste kl. F. van Gelder, en die der 2de kl. J. W. C. Rupert, resp. van den dienst van Palembang en de Z.- en O.-Afd. van Borneo; op het ziekentransportschip *Sindoro*, de offic. v. gez. der 2de kl. J. P. L. Fischer, van den dienst van Celebes en o. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de kapit. W. F. A. Lindwurm en de 1ste luit. W. H. M. de Riel, resp. van het 2de en 6de bat.; — bij het 2de bat., de 2de luit. K. J. de Weerth, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 3de bat., de kapits. W. H. Aussems, F. W. Beekman, de 2de luits. C. A.

F. Ebell en E. H. Waleson, de twee eerstgenoemden van het 15de bat., en de twee overigen resp. van het 16de en 17de bat.; de 1ste luit. D. R. F. van Haefthen, van het subsist.-kader te Batavia; de 1ste luit. C. P. Roskes, van het 11de bat.; — bij het 5de bat., de kapit. A. Bardok, van het 10de bat.; — bij het 6de bat., de kapit. J. Geldorp, de 1ste luit. G. H. Slot, de 2de luits. B. C. de Vries en J. L. C. Six-Dijkstra, resp. van het 3de, 17de, 7de en 15de bat.; de kapit. J. W. Marckert, van het 11de bat.; de kapit. D. Lucas, van het garn.-bat. van Palembang; — bij het 7de bat., de luit.-kol. A. van Heijningen, van het garn.-bat. in de 2de milit. afd. op Java; — bij het 8ste bat., het linker bat., de kapit. J. D. de Bruyn, van het 13de bat.; de kapit. F. de Lannoy, van het 11de bat.; — bij het 9de bat., de 2de luit. F. J. Stokhuyzen, van het 16de bat.; de 1ste luit. A. Scheltema, van het 15de bat.; — bij het 10de bat., de 2de luit. M. C. de Vos, van het 2de bat.; de 1ste luit. J. W. Stemfoort, van het korps pupillen te Gombong; de 2de luit. J. P. J. Heintz, van het linker 12de bat.; — bij het 11de bat., de kapit. J. M. de Kok, van het garn.-bat. van Banka; de kapit. M. Segov, van het 12de bat.; de kapit. H. R. Beijen, de 1ste luits. W. J. M. Georges en H. W. de Wijs, eerstgenoemde souschef van den staf te Atjeh, de tweede tijdelijk gedetacheerd bij het wapen der genie, de derde van het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo; — bij het 13de bat., de kapit. J. J. van Berg en de 1ste luit.-adj. A. G. Popelier, beiden van het 15de bat.; de kapits. J. P. G. van Baer, A. J. Ludwig, de 1ste luits. J. van Schmid en H. M. Buyskes, de eersten laatstgenoemde van het linker 12de bat., de tweede en derde van het 11de bat.; bij het linker 13de bat., als adj., de 1ste luit. B. C. van de Sande, van het 14de bat.; — bij het 14de bat., de majoor H. C. A. Ruempol, laatstelijk kapit. van den generalen staf; — bij het 15de bat., de majoor W. E. Berkholst, van het 12de bat.; de kapit. H. Wieringa, van het garn.-bat. van Celebes en o.; de kapit. A. Benjamins, van het 9de bat.; — bij het 16de bat., de majoor W. L. E. Stollé, laatstelijk chef van den staf in de 1ste milit. afd. op Java; — bij het 17de bat., de 1ste luit. F. C. A. J. Schnelle, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 18de bat., de 1ste luit. C. K. J. van den Bussche, de 2de luits. D. Aubie en D. R. Kruyt, eerstgenoemde van het 10de en de twee overigen van het 11de bat.; — als instructeur bij de milit. school te Meester-Cornelis, de 1ste luit. A. J. Hamerster, van het linker 12de bat.; — bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit. W. J. Kruyt, van het 17de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de luit.-kol. C. B. H. van Deutekom, van het 15de bat.; bij het garn. der W.-Afd. van Borneo, de 1ste luit. P. W. Bröker, van het 7de bat.; bij het garn.-bat. in de 2de milit. afd. op Java, de majoor E. P. van der Swaagh, van het garn.-bat. der Mol. eil.; bij het garn.-bat. van Banka, de kapit. M. Kerrebijn, van het 1ste bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de kapit. G. A. Kal en de 2de luit. W. G. A. C. Christan, resp. van het 9de en 7de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit. H. C. Rijnders, van het 15de bat.; — bij het kader van het straf-detachment te Ngawi, de majoor A. P. Soetens, van het 14de bat.; — bij den barisan, bij het 3de bat., de kapit. W. F. N. A. van Loenen, van het 14de bat. inf.; bij het 1ste bat., de kapits. H. Wetselaar en J. Sterk, resp. van het 17de en 11de bat. inf. — Bij het wapen der art., als inspecteur der draagbare wapenen, de kapit. C. M. Gude, president van de commissie tot proefneming van het getrokken geschut; in deze betrekking, de kapit. J. L. van Wijhe, van de 9de comp. te Batavia; bij de 2de comp. te Salatiga, de kapit. L. C. F. Dugniés, van de 3de comp. te Atjeh; bij de 4de comp. te Atjeh, de 2de luit. C. J. A. Macpherson, van de 18de comp. te Batavia; bij de 9de comp. te Batavia, de kapit. J. J. K. de Moulin, laatstelijk luit.-vuurwerker bij de pyrotechnische werkplaats te Soerabaja; bij de 18de comp. te Batavia, de 1ste luit. H. P. A. de Wilde, van de 43de comp. aldaar; als luit.-vuurwerker bij de pyrotechnische werkplaats te Soerabaja, de 1ste luit. J. H. A. van Wijhe, van de 9de comp. te Batavia; bij de 21ste comp. te Banjoe-Biroe, de 2de luit. P. C. van Bockom Maas, van de 4de comp. te Atjeh. — Bij het wapen der cav., bij de eskadrons te Salatiga, de majoor J. H. Brouwers, van het eskadron te Soerabaja; bij dit eskadron, de ritm. J. R.

von Michalofski, van de eskadrons te Batavia; bij deze eskadrons, de ritm. E. M. C. von Mattenburgh, van het eskadron te Soerabaja; bij dit eskadron, de 1ste luit. J. C. Martens, van het detachement te Kediri; bij dit detachement, de 2de luit. W. F. Stoltenhoff, van de eskadrons te Salatiga; bij de eskadrons te Batavia, de majoor F. H. von Boddien, laatstelijk kapit. bij den generalen staf. — Bij het wapen der genie, bij den staf van het wapen te Padang, de kapit. E. J. C. Heijligers, eerstaanwezend genie-officier te Palembang; bij den staf, de kapits. J. C. Dozy en G. H. W. van Haeften, van het korps mineurs. en sappeurs. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 1ste luit. J. P. L. Reijers, van het 2de reg. huz. en de 2de luits. G. J. van Hoogenhuyze, van het 2de, J. T. Breijer, van het 4de, H. C. Verniers van der Loeff, van het 5de, H. Hemmes, van het 6de en J. F. T. Veeren, van het 8ste reg. inf. — *Gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren*, de 1ste luits. J. T. Le Maire, van het 2de reg. inf. en J. N. Hardeman, van het instr.-bat., en de 2de luit. jhr. A. H. M. M. van Pabst van Bingerden, van het 1ste reg. inf.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij de milit. adm., die van den kapit.-kw. C. van Thienen, bij de afd.-kleedingsmagaz. te Samarang, zijnde hij overgeplaatst bij het hospitaal te Batoe-Toelis; bij het wapen der inf., de overplaatsing van den kapit. H. Wieringa, bij het 15de bat.; de overplaatsing van den 1sten luit. C. F. Remy, bij het garn.-bat. van Banka, zijnde hij overgeplaatst bij het linker 13de bat.

Eervol ontslagen,

de majoor der cav. F. Bovens; de 1ste luit. der inf. J. C. A. van Enschut; de milit. ambt. der 3de kl. J. J. van Doorn.

Ontslagen,

de 1ste luit. der cavalerie J. Mulder.

Tweejarig verlof verleend,

aan den onderintendant der 2de kl. C. van der Meulen; aan den 1sten luit.-kw. H. F. O. Cattenburch; aan den 2den luit.-kw. J. H. A. Albrecht; aan den offic. van gez. der 1ste kl. H. J. van der Weide; aan den diriger. offic. van gez. der 2de kl. A. E. Neeb; aan de majoors der inf. J. C. Dockheer en H. M. Tersteege; aan den kapit. der inf. H. Wieringa; aan den 1sten luit. der inf. G. van Bijleveld; aan den 1sten luit. der cav. J. Bakkers; aan den kapit. der genie A. M. Pfeiffer; aan den opziener bij den art.-constr.-winkel te Soerabaja H. C. Schilperoord.

Verlof verleend naar Nederland voor den tijd van zes maanden,

aan den luit.-kolonel der genie A. J. H. van Kappen.

Vergunning verleend om naar Nederland terug te keeren,

aan den 1sten luit. der inf. T. W. J. Buys, van het Ned. leger, voor den tijd van twee jaren bij het leger in Indië gedetacheerd.

Overleden.

De 1ste luit.-adj. der inf. J. W. Ernste, te Atjeh, den 26sten December 1875; de majoor der inf. F. J. W. Mekern, te Kotta-Radja, den 5den Januari 1876, aan de gevolgen van bekomen wonden.

REPORT

The following report was prepared by the committee on the subject of the proposed amendments to the constitution of the State of New York, and is submitted to the Legislature for its consideration.

The committee has the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

The committee has also the honor to acknowledge the many suggestions and criticisms which have been received from the members of the Legislature, and to express its appreciation for the interest and attention which have been manifested in the subject.

BIJLAGE VII,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 7.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Mei—25 Juni 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij het wapen der inf. Bij het 7de reg. inf., tot adj.: de 2de luit. G. J. de Balbian van Doorn, van het korps. — Bij het wapen der art. Bij den staf van het wapen, tot majoor-magazijnm. der art. van de 1ste kl. te 's Bosch, de kapit. P. C. Badon Ghijben, van dien staf, onder-directeur van het wapendepot te Gorinchem. — Bij het korps ing., min. en sapp., tot inspecteur der genie, de kolonel J. P. Holtzschue, chef van het bureau materieel der genie bij het Dept. v. O.; tot kolonel, de luit.-kolonel A. Tutein Nolthenius, van het korps, en op de daartoe door hem gedane aanvraag op pensioen gesteld; tot luit.-kolonel en chef van het bureau materieel der genie bij het Dept. v. O., de majoor J. H. Kromhout, commandt. van het bat. min. en sapp.; tot luit.-kolonel en commandt. van het bat. min. en sapp., de majoor A. Baud, van het korps; tot luit.-kolonel, de majoor J. F. van Harswijk, van het korps; tot commandt. in het 2de genie-commandement, de luit.-kolonel H. L. de Wijs, commandt. in het 5de genie-commandement; tot majoor, de kapits. J. H. Bolken, J. E. N. Schimmelpenninck van der Oije en W. F. H. van Riemsdijk, allen van het korps; tot commandt. in het 5de geniecommandement, de majoor der genie J. H. Bolken; tot commandt. in het 6de geniecommandement, de majoor der genie W. F. H. van Riemsdijk; tot commandt. in het 7de geniecommandement, de majoor der genie F. H. Ampt; tot kapit. van de 1ste kl., de kapits. van de 2de kl. A. Jentink, J. Fabius en P. C. Kool; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. der genie J. K. Kempees, P. C. B. van Marle, G. F. G. A. van Kempen en D. G. Nelemans; tot 1sten luit., de 2de luits. W. A. H. Weyler, P. Kleijnhens, J. H. Neiszen, A. A. Beekman en jhr. E. Quarles van Ufford; bij het bat. min. en sapp., tot adj., de 1ste luit. der genie J. H. Neiszen. — Bij het personeel van den geneesk. dienst der landmacht, tot apoth. der 2de kl., die der 3de kl. L. C. Beukers.

Overgeplaatst.

Bij het Instr.-bat., de 2de luit. P. J. van Lookeren Campagne, van het 7de reg. inf.

Verplaatst.

Van Helder naar Utrecht, de kapit.-ingenieur H. E. Beckman; van Utrecht naar Helder, de kapit.-ingenieur P. C. B. van Marle; van het bat. min. en sapp. naar Utrecht, de kapit.-ingenieur G. F. G. A. van Kempen; van Weesp naar Gorinchem, de 1ste luit.-ingenieur L. J. Hooelen; van Groningen naar Neuzen, de kapit.-magazijnm. der art. van de 2de kl. W. H. B. Paravicini di Capelli; van Wierickerschans bij de art.-, stapel- en constr.-magaz., de 1ste luit.-magazijnm. der art. van de 2de kl. J. Scheppers; van Neuzen bij de art.-, stapel- en constr.-magaz., de 2de luit.-magazijnm. der art. van de 3de kl. G. M. C. Gerlach; van Delft bij de directie van het materieel der art., de 2de luit.-magazijnm. der art. van de 3de kl. J. Stellingwerff; van 's Bosch naar Wierickerschans, de 2de luit.-magazijnm. der art. van de 3de kl. F. M. Hom.

—

Bestemd,

met 1 Juli tot eerstaanwend ingenieur te Amsterdam, de majoor der genie J. E. N. baron Schimmelpenninck van der Oije; tot eerstaanwend ingenieur te Maas-tricht, de kapit. der genie J. Drabbe. — Met 1 Sept. a. s. definitief bij de K. M. A. geplaatst, de 2de luit. W. P. A. Brocx, gedetacheerd bij die inrichting, en in verband daarmede overgeplaatst bij den staf der inf.

Toegevoegd,

aan den inspecteur der genie, de kapit. der genie A. J. Voorduin.

Werkzaam gesteld,

op het bureau van den inspecteur der genie, de kapit.-ingenieur te Gorinchem J. Scholtens.

Gedetacheerd,

voor den tijd van 4 jaren bij de zeemacht, de officieren van gezondh. 2de kl. H. G. C. Heringa, J. Paré en de officier van gezondh. 3de kl. W. N. de Graaf.

Van gedetacheerd terug en weder bij het leger hier te lande ingedeeld,

de 1ste luit. der inf. T. W. J. Buijs, gedetacheerd geweest bij het leger in Oost-Indie; ingedeeld bij het 8ste reg. inf.

Eervol ontslag verleend,

aan den 1sten luit. A. R. F. Birnie, van het 8ste reg. inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek; aan den officier van gezondh. 2de kl. L. T. van Kleef, en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek; aan den paardenarts der 3de kl. W. J. P. van Oppenraaij, van het 2de reg. huz., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek. — Met 1 Juli a. s. eervol ontheven uit zijne betrekking, bij het D. v. O., en bestemd tot eerstaanwend ingenieur te 's Gravenhage, de kapit. der genie F. M. van Pantaleon baron Van Eck, en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Op nonactiviteit gesteld.

De maj. M. A. Raphels, plaatsel. commandant der 3de kl. te Groningen, en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek; de 1ste luit. F. E. A. baron van Ittersum, van het 2de reg. vestingart., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Gepensionneerd.

De luit.-kol. A. E. J. Charlier, plaatsel. commandant der 3de kl. te Grave, en zulks op de daartoe door hem gedane aanvraag; de kapit. der inf. op nonactiviteit A. J. F. van der Groesen; de kapits. der art. op nonactiviteit H. Zegers Veeckens en J. Romein; de 1ste luit. der inf. op nonactiviteit L. J. P. Robbe; de officier van gezondh. 2de kl. H. H. van der Vegt; de paardenarts der 2de kl. J. H. Houtzagers.

Overleden.

De generaal-majoor jonkh. J. F. van Thije Hannes, inspecteur der genie; de kapit. der art. G. A. Ramaer, gedetacheerd bij het leger Oost-Indie.

Vergunning verleend,

aan den maj. J. B. H. van Roijen, provincialen adjudant in Gelderland, tot het aannemen en dragen der versierselen van ridder 4de kl. der Pruisische kroon-orde, hem door Z. M. den Koning van Pruisen geschonken.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Tot officier van gezondh. der 2de kl., de Heer P. C. O. R. Waschke.

Bevorderd.

Bij het wapen der inf., tot majoor, de kapit. C. C. Prager; tot kapit., de 1ste luits. C. W. J. T. Nilant, P. J. Seibert, F. F. Weber, F. J. Resner, J. van Bennekom, W. L. J. Scheepens en J. van Puffelen; tot 1sten luit., de 2de luits. J. J. Bos, F. T. M. van Dullemen, thans met verlof in Ned., en J. D. Klaasen, J. G. Hilbrink, W. J. van Stockum en J. A. Vorst. — Bij het wapen der art., tot kapit., de 1ste luit. D. E. Reck. — Bij het wapen der genie, tot kapit., de 1ste luit. T. D. Kloesmeier.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. der 2de kl. te Muntok, de 2de luit.-kw. N. S. van den Bent, uit Ned. aangek.; — bij het wapen der inf., bij het 11de bat., de kapit. J. L. Sonnenberg, de 1ste luit. W. F. van Mensch en de 2de luit. J. L. Schuller, alle drie uit Ned. aangek.; bij het linker 12de bat., de 1ste luit. J. C. L. Le Cocq d'Armandville en de 2de luit. W. P. Wetselaar, beiden uit Ned. aangek.; — bij het 2de bat., de 2de luit. W. P. Luitjes, uit Ned. aangek.; bij het 5de bat., de kapit. jhr. H. Bowier, van verlof uit Ned. teruggekeerd; bij het 7de bat., de 2de luit. H. W. van Wijck, uit Ned. aangek., voor den tijd van vijf jaren bij het Ned.-Ind. leger gedetacheerd; bij het linker 8ste bat., de 1ste luit. G. H. Krull, uit Ned. aangek.; — bij het 15de bat., de 1ste luit. J. H. van Epen en de 2de luit. P. J. Wijmans, uit Ned. aangekomen; bij het 16de bat., de 2de luit. J. C. Telders, uit Ned. aangek.; bij het 17de bat., als adj., de 1ste luit. R. L. Kellerman, van dat bat., en de 2de luit. N. C. U. Masman, uit Ned. aangek.; — bij het 14de bat., de 2de luit. B. M. Leussen, uit Ned. aangek., voor den tijd van vijf jaren bij het Ned.-Ind. leger gedetacheerd; — bij het wapen der art., als commandt. der divisie veldartillerie te Batavia, de majoor B. A. H. Arntzenius, van verlof uit Ned. terug.

Overgeplaatst.

Bij den generalen staf, de kapit. G. S. K. J. Ruempol, van het wapen der inf.; — bij den gewestel. en plaatsel. staf, als adj. van den commandt. der 3de milit. afd. op Java, de 1ste luit. J. van den Bosch, pl. adj. te Soerabaja; als bivakcommndt. van Kotta-Radja en voorwerken, de luit.-kol. W. G. A. L. van Bennekom, laatstelijk milit. commandt. der Z- en O.-Afd. van Borneo; als adj. van den commndt. der 1ste milit. afd. op Java, de 1ste luit. E. K. A. de Neve, van het 18de bat.; — bij de milit. administr., bij de intend. te Atjeh, de onderintend. der 2de kl. S. J. van Coevorden, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java; bij den raad van adm. van het garniz. te Tjilatjap, de 1ste luit.-kw. L. J. A. Verbrugge, van het bur. van den onderintend. in de 1ste milit. afd. op Java; — bij den geneesk. dienst, bij den dienst te Atjeh, de paardenarts der 1ste kl. E. H. A. H. Boudewijns, van het garn. te Willem I; bij dit garn., de paardenarts der 2de kl. H. Mars, van den dienst te Atjeh; — bij het wapen der inf., bij het 2de bat., de kapit. J. Knoop en de 2de luit. W. de Lannoy, resp. van het 15de bat. en het subsist.-kader te Samarang; de kapit. H. Hamakers, van het linker 12de bat.; de kapit. N. L. la Force en de 1ste luit. H. Krul, resp. van het 9de en 11de bat.; — bij het 3de bat., de kapit. J. G. Meijer en P. G. Bode en de 2de luit. T. Stam, de eerste van het 15de en de beide overigen van het 7de bat.; de 1ste luit. J. E. J. den Berger en de 2de luit. E. P. C. Sol, resp. van het 11de en het linker 12de bat.; — bij het 4de bat., de 1ste luit.-adj. H. G. J. van Hoogstraten, van het garn.-bat. der Mol. eil.; — bij het 6de bat., de 2de luit. J. Borman de Munck, van het 10de bat.; — bij het 8ste bat., de kapit.

J. Brakel, de 1ste luits. H. Verploegh, F. J. H. van Teyn, A. J. Willemse en H. Roelofs, de eerste van het 15de, de tweede en derde van het 17de, de vierde van het linker 13de en de laatste van het 2de bat.; — bij het 9de bat., de kapit. J. P. Jonxis, de 1ste luit. J. T. van Hoytema en de 2de luit. J. F. J. Uelman, resp. van het 17de en 15de bat. en van het kader van het strafdetachement te Ngawi; de kapit. P. Carli, van het 3de bat.; — bij het 10de bat., de kapit. J. W. C. C. Hoyneck van Papendrecht, van het 17de bat.; — bij het 11de bat., de luit.-kol. J. G. H. Grooss, laatstelijk bivakcommandt. van Kotta-Radja en voorwerken; — bij het 12de bat., de kapits. P. W. L. Nanninga en B. H. N. van Reyn, de 1ste luits. F. Gusdorf en C. G. Klicks, de eerst- en laatstgenoemde van het linker 13de en de beide overigen resp. van het 1ste en 11de bat.; — bij het linker 12de bat., de kapits. K. H. Harbord en H. J. L. de Bank Langenhorst; de 1ste luit. W. H. Smits en de 2de luit. J. W. Sanders, de eerstgenoemde van het 6de en de drie overigen van het 11de bat.; de 1ste luit. J. Burg, van het 18de bat.; — bij het 13de bat., het linker bat., de 1ste luit. W. Munniks de Jongh, van het 10de bat.; — bij het 14de bat., de kapit. L. L. Bedet, laatstelijk adj. van den commandt. der 3de milit. afd. op Java; — bij het 15de bat., de kapits. P. J. Vos en J. A. Schultz, beiden van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 18de bat., de kapit. F. A. F. E. E. V. Werdmuller von Elgg, laatstel. adj. van den commandt. der 1ste milit. afd. op Java; — als commandt. van het subsist.-kader te Batavia, de majoor A. G. C. E. W. von dem Bussche Ippenburch, van het suppletiedepot te Meester-Cornelis; bij het garn.-bat. van Banka, de majoor P. M. Ockerse, van het 11de bat.; bij den barisan, bij het 1ste bat., de kapit. W. H. Neys, van het 16de bat. inf.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 2de luit. D. la Feber, van het 10de bat.; bij het suppletiedepot te Meester-Cornelis, de kapit. C. F. Koch, van het linker 12de bat.; — bij het wapen der cavalerie, bij het detachment te Poerworedjo, de 2de luit. A. R. J. G. Betzhold, van de eskadrons te Batavia; — bij het wapen der art., bij de 5de comp. te Banjoe-Biroe, de kapit. J. H. van der Burg, van de 2de afd. van het Dept. v. O. — *Gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren bij het leger in O.-I.*, de 2de luits. H. O. Holwerda, van het 1ste, A. R. B. Opstelten, van het 5de en W. M. Wijnaendts, van het 6de reg. inf. hier te lande.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij de milit. administr., de overplaatsing van den 2den luit.-kw. W. J. Zwager, zijnde hij tijdelijk werkzaam gesteld bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij den geneesk. dienst, de overplaatsing van den offic. v. gez. der 2de kl. P. J. L. Döring, bij den dienst van Celebes en o.

Eervol ontslagen,

de 2de luit. der inf. B. Legué; de kapits. der inf. G. J. Gerritsen, C. J. F. Ruempol, J. C. van Blokland, J. F. G. Slors, A. Rozenraad; de 1ste luit. der art. F. N. Knoch, overgegaan in 's lands burgerl. dienst; de luits.-kolonel der inf. K. W. H. de Coenens en H. van Heyningen.

Tweejarig verlof verleend,

aan den dirig. officier van gez. der 2de kl. C. D. Th. Husemann; aan de kapits. der inf. W. J. Ch. Kalshoven, P. van den Blijk, L. L. Bedet, H. J. Holsboer; aan de 1ste luits. der inf. D. J. A. Arntzenius, G. C. Stokhuyzen, G. B. Blom; aan den 2den luit. der inf. K. J. Thomas; aan den kapit. der genie C. A. Rombouts; aan den milit. ambt. der 3de kl. L. Sap.

Overleden.

De 1ste luit. der inf. G. C. C. Simmermacher, te Atjeh, den 17den Januari 1876; de 1ste luit. der inf. W. D. C. Regensburg, te Atjeh, den 24sten Januari 1876; de 1ste luit.-kwartierm. J. Bomberg, te Kotta-Radja, den 28sten Januari 1876.

BIJLAGE VIII,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 8.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Juni—25 Juli 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Tot lid van het hoog milit. gerechtshof, de gepens. kapit. ter zee G. P. J. Mossel. — Bij het wapen der inf. Bij het 1ste reg. inf., tot 2den luit., de sergn. F. E. R. M. baron d'Ablaing van Giessenburg, van het reg. gren. en jagers, J. Reerink, G. J. Feith en J. A. F. Keetell, allen van het korps, W. A. Buekers en A. J. Snijder, beiden van het 5de, C. M. A. Douglas, F. A. Nieuwenhuys en J. H. N. Bernelot Moens, allen van het 8ste reg. inf. Bij het 2de reg. inf., tot 2den luit., de cadet W. A. E. Mansfeldt, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. J. F. N. van Bunge, van het reg. gren. en jagers, G. J. C. Verkuijl, C. Bekker en W. Puffius, allen van het 1ste, F. H. Lambert, van het 2de, L. G. A. H. Feber, van het 3de, C. G. Th. van Erpers Rooijaards, van het 4de, C. J. A. Jolles, van het 6de, en J. M. J. Jonker, van het 7de reg. inf. Bij het 3de reg. inf., tot 2den luit., de cadet A. J. M. A. Gerlach, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. S. Mesch, van het reg. gren. en jagers, Ch. W. H. Stom, van het 1ste, J. van Valkenburg en R. Bal, beiden van het 5de, J. J. Verlinden en W. N. Roldanus, beiden van het 6de, G. E. Rojer, C. Bloem en F. S. Nederburg, allen van het 8ste reg. inf. Bij het 4de reg. inf., tot 2den luit., de sergn. C. L. Vinkhuizen, van het reg. grenad. en jagers, E. W. Schuak, van het 1ste, de serg.-tit. J. H. de Wildt, van het 7de reg. inf., alsmede de serg. R. Froger, van het Instr.-bat. Bij het 5de reg. inf., tot 2den luit., de sergn. J. A. van Voort-huijsen, van het 2de, A. Dozy, van het 4de, H. J. Garjeanne, van het 6de, F. van Laaren, van het 8ste reg. inf. en J. S. Koolemans Beijnen, van het Instr.-bat. Bij het 6de reg. inf., tot 2den luit., de cadet A. W. Noorduijn, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. J. H. van der Burg, van het 1ste, J. J. A. Verbrugge, van het 4de en H. F. van Thiel, van het 6de reg. inf. en L. A. H. Anemaet, F. H. Donner en C. A. de Jongh, allen van het Instr.-bat. Bij het 7de reg. inf., tot 2den luit., de cadet L. Ch. van den Brandeler, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. G. A. Gennet, van het reg. gren. en jagers, L. W. A. Medenbach, van het 4de, P. G. Weuringh, van het 6de reg. inf. en R. H. Lubber, J. Ditmar en J. C. Koopman, allen van het Instr.-bat. — Bij het wapen der cav. Bij het 2de reg. huz., tot 2den luit., de cadetten H. C. P. L.

Mathon en jhr. M. W. Boreel, beiden herkomstig van de K. M. A., alsmede de wachtheesters jhr. J. W. F. von Schmidt auf Altenstadt, van het 1ste reg. huz. en L. C. H. Michelhoff, van het korps. Bij het 3de reg. huz., tot 2den luit., de wachtm. jhr. L. J. Quarles van Ufford, van het 1ste reg. huz. Bij het 4de reg. huz., tot 2den luit., de wachtm. O. D. van Diepenbrugge, van het 3de reg. huz. — Bij het wapen der art. Bij het 1ste reg. vestingart., tot 2den luit., de cadet J. J. P. Slinkers, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. H. J. Rijfkogel, van het korps. Bij het 2de reg. vestingart., tot 2den luit., de cadetten jhr. F. C. van der Does de Bijje, J. N. A. baron van Wassenaer van St. Pancras, beiden herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. P. F. Peletier en J. M. van Veldhuizen, beiden van het korps. Bij het 3de reg. vestingart., tot 2den luit., de cadet E. Boellaard, herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergn. A. N. J. Fabius, van het 1ste en J. L. van Henkelom, van het 2de reg. vestingart. — Bij het korps ingen., min. en sapp., tot 2den luit., de cadetten R. Scheffer, W. J. A. Colthoff, J. Z. Stuten, C. L. Cikot en W. J. Rahder, allen herkomstig van de K. M. A.

Overgeplaatst.

Bij het 3de reg. inf., de 2de luit. C. A. Sprenger, van het 2de reg. inf. Naar den Helder, de 1ste luit. P. Kleijnhens, van het bat. min. en sapp.

Tegen 1 Augustus a.s. ontheven van hunne detachceering bij de Krijgsschool,

de kapit. F. Pompe van Meerdervoort; de kapit. der genie D. G. Nelemans; de 1ste luit. der genie W. Cool; de 1ste luits. L. Swart, van het 5de reg. inf. en A. R. Kraijenhoff van de Leur, van het Instr.-bat.

Geplaatst.

Te Utrecht, de kapit.-ingenieur D. G. Nelemans; te Amersfoort, de 1ste luit.-ingenieur W. Cool.

Bepaald,

dat de 1ste luit. J. A. C. Apol, van het 4de reg. inf., gedetacheerd bij de Normaal-Schietschool met 1 October a. s. zijn korps zal rejoinneeren. — Dat voor den kapit. F. Pompe van Meerdervoort de termijn zijner detachceering bij het leger hier te lande zal eindigen op 1 Sept. a.s.

In actieven dienst hersteld,

bij het 3de reg. inf., de 2de luit. der inf. op nonactiviteit H. Veen.

Werkzaam gesteld bij de K. M. A.,

de 1ste luit. der genie C. J. Snijders.

Eervol ontslag verleend,

de 1ste luit. W. C. Willemsen, van het 3de reg. vestingart., alsmede de officieren van gezondh. der 2de kl. op nonactiviteit H. C. F. Aalbersberg en J. M. Vorst, en zulks op het daartoe door hen gedaan verzoek.

Eervol ontheven,

uit hunne betrekking bij de Normaal-schietschool, de kapit. W. C. D. van Rijen en de 1ste luit. W. B. J. Duycker, beiden van den staf der inf., en overgeplaatst eerstgenoemde bij het 4de en laatstgemelde bij het 5de reg. inf., met bepaling dat laatstgenoemde tot 1 September bij genoemde inrichting zal gedetacheerd blijven.

Op nonactiviteit gesteld.

De kapits. F. K. H. G. Diemont, van het 4de reg. inf. en R. Verschoor, van

den staf der art., onder-directeur bij het wapendepot te Dordrecht, alsmede de 1ste luit. W. F. Stevens, van het 7de, en de 2de luit. W. B. van den Bosch, van het 8ste reg. inf.

Overleden.

De officier van gezondh. der 2de kl. G. H. de Kruyff, gedetacheerd bij de zee-macht; de 2de luit. A. G. Westerouen van Meeteren, van het 7de reg. inf.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Bij het wapen der inf. tot 2den luit., de cadetten J. C. Soeters, J. C. Lindgreen en J. A. de Wolff, allen herkomstig van de K. M. A., alsmede de sergeanten A. J. C. Keijzer, van het reg. gren. en jagers, J. P. Pieters Graafland en D. van Zomeren, beiden van het 1ste, P. H. van der Wedden, van het 2de, A. E. Kamerman, M. C. Sitsen en J. C. Bergsma, allen van het 3de, H. J. Berg-huis van Woortman, A. A. T. H. Gijzen, A. J. F. J. van den Bergh en A. J. L. Le Maitre, allen van het 8ste reg. inf. — Bij het wapen der cav., tot 2den luit., de cadet H. W. A. van Jeveren, herkomstig van de K. M. A. — Bij het wapen der art., tot 2den luit., de cadetten J. G. H. de Voogd, J. J. A. Muller, E. Tile-nius Kruythoff, M. A. J. de Haan, J. J. H. Harcke en E. B. E. Ruempol, allen herkomstig van de K. M. A., en de serg. J. L. Swart, van het 2de reg. vestingart.

Bevorderd.

Bij den geneesk. dienst, tot dirig. offic. v. gez. der 1ste kl. K. W. Hamilton of Silvertonhill; tot offic. v. gez. der 1ste kl., die der 2de kl. A. N. Erkelens; tot dirig. offic. v. gez. der 2de kl., de offic. v. gez. der 1ste kl. P. W. A. Beijen; tot offic. v. gez. der 1ste kl., die der 2de kl. C. D. Schuckink Kool. — Bij het wapen der inf., tot luit.-kol., de majoors J. H. Romswinkel (met verlof in Ned.), T. M. Verspijck, W. J. Havenga, van den gener. staf, en R. D. W. Koops; tot majoor, de kapits. P. W. H. du Pon, J. H. P. Kroesbeek (met verlof in Ned.), F. C. Burgers en S. D. Kramers; tot kapit., de 1ste luits. J. F. Tetar van Elven, G. D. S. A. Camphuis, F. Anten, H. E. Schoggers, M. A. J. L. Keulemans, jhr. A. M. van der Does de Bijé, J. H. Nuysink, J. H. de Bruyn, W. A. A. Visser en J. C. F. Schoggers; tot 1sten luit., de 2de luits. L. C. Baggelaar, T. van der Zee, J. P. J. Heintz, P. W. Stort, L. H. Beijer, J. T. A. Delhogue, A. S. Scheeffe, H. C. Krijgsman, B. J. Bucke, H. J. G. W. Benschop, T. Stam, jhr. W. R. Rammelman Elsevier en J. F. J. Uelman. — Bij het wapen der cav., tot 1sten luit., de 2de luits. A. R. J. G. Betzhold en jhr. C. J. H. Meijer.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. in de 2de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. P. A. Jung, van verlof uit Ned. terug. — Bij den geneesk. dienst, bij het groot milit. hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 1ste kl. H. D. Roskes, van verlof uit Ned. terug; bij den dienst van Sumatra's W-kust en o., de offic. v. gez. der 1ste kl. A. T. Pijn, van verlof uit Ned. terug; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. R. A. J. Sneathlage, uit Ned. aangekomen; bij den dienst van Celebes en o., de offic. v. gez. der 2de kl. C. F. J. W. Osterloh, van verlof uit Ned. terug. — Bij het wapen der inf., bij het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit. G. J. W. Vos; bij het 11de bat., de 2de luit. F. Schretmeijer; bij het 10de bat., de 2de luit. S. B. van Bijlevelt, alle drie uit Ned. aangek.; bij het 7de bat., de 2de luits. A. Visser en P. C. van Galen, beiden uit Ned. aangek.; bij het 10de bat., de 2de luit. J. W. van Bergen, van het leger in Ned. voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het

leger in Ned. Indië; bij het linker 12de bat., de 1ste luit. L. C. Baggelaar, en de 2de luit. A. J. Hoven, beiden uit Ned. aangek.; bij het 11de bat., de 1ste luit. W. Stoop, van verlof uit Ned. terug; bij het 18de bat., de 2de luit. L. P. F. Schimpf, uit Ned. aangekomen.

Overgeplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, bij de 2de afd., de 1ste luit. E. J. T. Gobée, van het 10de bat.; — bij den gener. staf, de kapit. F. C. E. Meijer, van het wapen der inf.; — bij den gewestelijken en plaatselijken staf, bij den staf der expeditionnaire troepen te Atjeh, als adj. van den kolonel, toegevoegd aan den militair en civielen bevelhebber aldaar, de 1ste luit. F. A. W. Jaeger, van het 10de bat.; als pl. adj. te Soerabaja, de 1ste luit. D. A. Flier, van het 14de bat. inf.; — bij de milit. administr., bij de intend. te Atjeh, de 1ste luit.-kw. W. O. van der Sluys Veer, en de 2de luit.-kw. C. A. Vosmaer, resp. van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, en van dat bureau den onderintend. der 2de kl. te Muntok; bij het bureau van den intend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, de onderintend. der 2de kl. F. H. Sexauer, van de onderintendance van Palembang; als onderintend. der 2de kl. van Palembang, de onderintend. der 2de kl. J. W. J. van Deventer, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java; als beheerder van het hosp. te Samarang, de 1ste luit.-kw. J. Focke, van de intendance te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. ter Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit.-kw. W. C. Swaan, van den raad van adm. van het rechter half 10de bat. te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. G. P. van der Waart van Gulik, van den raad van adm. van het rechter half 9de bat. te Atjeh; bij de intendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. T. Kley, van het bureau van den onderintend. der 2de kl. in de W.-afd. van Borneo, en de 2de luit.-kw. T. H. van Ispelen, van het bureau van den onderintend. der 1ste kl. ter Sumatra's W.-kust en o.; bij den raad van adm. te Pankadjene, de 1ste luit.-kw. A. E. Dijkman, van den raad van adm. van het 3de bat. barisan te Meester-Cornelis; bij de onderintendance te Atjeh, de 2de luit.-kw. J. A. Keukenmeester, van de onderintendance ter Sumatra's W.-kust en o.; — bij den geneesk. dienst te Atjeh (Pedir), de offic. v. gez. der 2de kl. L. E. P. Vincent, van het gr. milit. hosp. te Weltevreden; in de Z.- en O.-afd. van Borneo, de offic. v. gez. der 2de kl. G. Myatowitsch, van het gr. milit. hosp. te Soerabaja; bij het hosp. te Fort de Kock, de apoth. der 2de kl. J. H. Schmidt, van den dienst te Atjeh; bij het garn. te Serang, de offic. v. gez. der 1ste kl. A. H. Rombouts, van den dienst te Atjeh; bij dezen dienst, de offic. v. gez. der 1ste kl. kl. S. H. A. Begemann, van het garn. te Serang; bij het hosp. te Weltevreden, de apothekers der 3de kl. L. E. Hekmijer en K. Broes van Dort, resp. van het hosp. te Samarang en 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te Weltevreden; bij het hosp. te Samarang, de apoth. der 3de kl. C. F. Weidner, van dat te Willem I; bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te Weltevreden, de apotheker der 3de kl. D. L. Pey, van het hosp. aldaar; bij den dienst van Riouw en o., de offic. v. gez. der 1ste kl. W. F. H. Greup, van het reconvalesc.-gesticht te Batoe-Toelies; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. R. Numans, van den dienst te Riouw en o.; bij het reconvalesc.-gesticht te Batoe-Toelies, de offic. v. gez. der 2de kl. J. C. Gaerthé, van den dienst te Atjeh; bij den dienst te Atjeh (Edi), de offic. v. gez. der 2de kl. J. B. van Delden, van het hosp. te Samarang; — bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de kapits. B. van Moerkerken en H. Haaksma, resp. van het 8ste en 5de bat.; — bij het 2de bat., de 1ste luit. E. van Hurke, van het linker 12de bat.; de 1ste luit. G. Vink, van het linker half 13de bat.; — bij het 3de bat.; de 2de luit. P. C. Koopmans, van het 7de bat.; de kapit. H. H. G. Franssen, van het linker 8ste bat.; — bij het 4de bat., de majoor J. B. Mack, van het linker 8ste bat.; — bij het 5de bat., de kapit. L. C. van Vleuten, van het 6de bat.; de 1ste luit. W. H. Ort, van het 7de bat.; de kapit. J. Geldorp en de 1ste luit. C. F. G. Götz, resp. van het 6de en 11de bat.; — bij het 6de bat. (Atjeh), de 2de luit. F. Nauta,

van het 11de bat.; de kapit. L. du Bus de Valempré, van de subsist.-comp. te Kotta-Radja; — bij het 8ste bat., de 2de luit. H. G. Balfour van Burleigh, van het garn.-bat. der W.-afd. van Borneo; bij het linker 8ste bat., de luit.-kol. T. M. Verspyck, van het 3de bat.; — bij het 9de bat., de 1ste luit. C. H. F. Riesz, van het linker 13de bat.; de 2de luit. W. A. Godin, van het 7de bat.; de 1ste luits. H. M. Mahne en J. L. P. K. Christ, beiden van het 14de bat.; als adj., de 1ste luit. H. G. Willems, adj. van het bewakingsdetachement te Ngawi; — bij het 10de bat., de kapit. A. C. N. Leers en de 1ste luit. F. C. A. J. Schnelle, resp. van het 1ste bat. barisan en van het 17de bat.; de kapit. J. van Puffelen, van het 6de bat.; — bij het 11de bat., als adj., de 1ste luit.-adj. K. H. Röpke, van het 3de bat.; de majoor F. van Haften, de 1ste luit. F. G. Bodaan, en als adj., de 1ste luit.-adj. G. H. L. F. O. Ilgen, de eerst- en laatstgenoemde van het linker 12de bat. en de tweede van het 9de bat.; — bij het 12de bat., de 1ste luit.-adj. A. Velu, van het linker 8ste bat.; de kapit. J. Arnoldy, van het 18de bat.; bij het linker 12de bat., de luit.-kol. J. G. H. Grooss, en als adj., de 1ste luit.-adj. K. H. Röpke, beiden van het 11de bat.; als adj., de 1ste luit. L. van der Hout, van het 6de bat.; bij het linker 12de bat., de 1ste luit. C. E. te Mechelen, van het 9de bat.; — bij het 14de bat., de kapit. W. L. J. Scheepens, van het subsist.-kader te Soerabaja; — bij het 15de bat., de kapit. M. Sablerolle en de 1ste luit. M. A. van Bommel van Vloten, beiden van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; als adj., de 1ste luit.-adj. J. Lojenga, van het 9de bat.; — bij het 17de bat., de kapit. E. C. Matheron, van het 15de bat.; de majoor P. W. H. du Pon, laatstelijk chef van den staf ter Sumatra's W.-kust en o.; de 1ste luit. J. A. Kalshoven, van het garn.-bat. ter Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 18de bat., de kapit. H. F. Weijhardt, van het linker half 13de bat.; de 1ste luit. W. baron van Heeckeren van Molecaten, van het 6de bat.; — bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de kapit. L. A. T. Nil en de 1ste luit. G. F. Soeters, beiden van het 15de bat.; bij het garn.-bat. der W.-afd. van Borneo, de 1ste luit. F. J. W. van Rooy, van het kader bij het strafdetachement te Ngawi; bij het korps pupillen te Gombong, de 1ste luit. L. J. Popelier, van het 5de bat.; bij het 2de bat. barisan, de kapit. J. H. Heyl, van het 13de bat.; bij het bewakingsdetachement voor de inlanders te Ngawi, de 1ste luit. P. J. C. van Mourik, van het 7de bat.; bij het korps pupillen te Gombong, de kapit. D. C. A. Westerberg, van het garn.-bat. der Z.- en O.-afd. van Borneo; bij het garn.-bat. van Palembang, de 1ste luit. J. F. E. Pex, van het 9de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 2de luit. C. J. Leendertz, van het 3de bat.; bij het garn.-bat. van Riouw en o., de kapit. J. H. A. Yssel de Schepper, van het garn.-bat. van Palembang; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de majoor C. C. Prager, van de 2de afdeling van het Dept. van O.; bij het garn.-bat. in de Z.- en O.-afd. van Borneo, de kapit. C. D. S. A. Camphuis, van het bewakingsdetachement te Klatten; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit. S. Brandon, van het 15de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de kapit. A. F. H. Kielgast, van het 10de bat.; — bij het wapen der art., bij de 3de comp. te Atjeh, de 2de luit. C. P. van Boekom Maas, van de 18de comp. te Batavia; bij de 7de comp. te Samarang, de 1ste luit. J. G. F. E. van den Bossche, van de 13de comp. te Batavia; bij de 10de comp. te Soerabaja, de 1ste luit. jhr. H. P. Tindal, van de 3de comp. te Atjeh; bij de 16de comp. te Soerabaja, de 1ste luit. W. M. van den Broek, van de 20ste comp. te Macassar; bij de 18de comp. te Batavia, de 2de luits. G. F. Beer en F. de Zomer, resp. van de 7de en 10de comp. te Samarang en te Soerabaja; bij de 20ste comp. te Macassar, de 1ste luit. G. Feuilletau de Bruyn, van de 18de comp. te Batavia; bij de 23ste comp. te Atjeh, de kapit. F. Bauer, van de 16de comp. te Soerabaja; bij de 19de comp. te Palembang, de kapit. P. E. Reese, van de 21ste comp. te Banjoë-Biroe; bij de 23ste comp. te Atjeh, de 1ste luit. D. Moreau, van de 17de comp. te Tjilatjap; bij de 6de comp. te Atjeh, de 2de luit. F. de Zomer, van de 18de comp. te Batavia; bij de 4de comp. te Atjeh, de 1ste luit. J. F. Dormaar, van de 22ste comp. aldaar; bij deze comp., de 2de luit. G. F. Beer, van de 18de comp. te Batavia; als commandt. der art. van Sumatra's W.-kust en o., de luit.-kol. W. A. Brugman, van het

personeel der expeditionnaire art. te Atjeh; in deze betrekking, de majoor A. J. Meijer, van het personeel der art. ter Sumatra's W.-kust en o.; — bij het wapen der genie, bij den staf, te Atjeh, de 1ste luit. G. Hoogenboom, van het garn. te Tjilatjap; bij het geniemagazijn te Atjeh, de magazijnm. der 2de kl. C. S. H. Vollprecht, van dat te Samarang; bij het geniemagazijn te Soerabaja, de magazijnm. der 3de kl. J. F. Koch, van dat te Atjeh. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 2de luit. J. U. Masman, van het 1ste reg. inf. — *Gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren*, de 1ste luit. der art. op non-activiteit G. K. C. baron van Lijnden, de 1ste luit. J. C. Gaillard, van den staf der art., werkzaam bij de K. M. A., P. A. Bisschop en G. A. van Steel, beiden van het 1ste, en de 2de luit. J. C. J. van Vrijberghe de Coningh, van het 2de reg. vestingart., alsmede de 2de luit. E. K. H. A. Hamming, van het 5de reg. inf.

Tijdelijk gedetacheerd,

bij het wapen der genie, bij den staf, de 1ste luit. J. D. van Alphen, van het 3de bat. inf.; de 1ste luit. J. A. F. Cramer, van het 10de bat.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij den geneesk. dienst, de overplaatsing in de Z.- en O.-afd. van Borneo, van den offic. v. gez. der 3de kl. F. A. Thör, van het garn. te Willem I, zijnde hij overgeplaatst bij den dienst te Atjeh; bij het wapen der inf., de overplaatsing bij het 1ste bat. van den 1sten luit. J. B. van Heutsz, van het linker 13de bat.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit. der inf. D. B. Schaap; de milit. ambt. der 3de kl. J. Groenhart; de milit. apoth. der 2de kl. W. de Lange.

Op nonactiviteit gesteld.

De 1ste luit. der inf. R. K. Steringa; de kapit. J. Schneither, van verlof uit Ned. terug; de 2de luit.-kw. F. F. W. Römer; de ritm. J. H. Stuffken, van verlof uit Ned. terug; de kapit. der art. A. J. M. Willemsse, van verlof uit Ned. terug.

Tweejarig verlof verleend,

aan de 1ste luits.-kwartierm. A. L. G. Gobée en P. M. E. Soeters; aan den offic. v. gez. der 2de kl. J. C. P. Kats; aan den luit.-kolonel der inf. A. Luymes; aan den kapit. der inf. M. C. H. Bijleveld; aan den 1sten luit. der inf. W. J. M. Georges; aan den milit. ambt. der 3de kl. J. R. Jans.

Overleden.

De generaal-majoor, militaire en civiele Bevelhebber te Atjeh J. L. J. H. Pel, op het bivak tusschen Pomga en Lamara, den 24sten Februari 1876. — De 2de luit. der inf. J. B. J. M. van der Meersch, te Kotta-Radja, den 20sten Februari 1876. — De 2de luit.-kwartierm. F. W. van Dieren, op de stoomboot *Baron Mackay*, den 25sten Februari 1876. — De kapit. der inf. N. A. Weijns, te Padang, den 6den Maart 1876. — De 2de luit. der inf. J. H. J. A. Verschoor, te Kotta-Radja, den 27sten Maart 1876. — De kapit. der inf. J. L. Engelhart, te Weltevreden, den 31sten Maart 1876.

BIJLAGE IX,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 9.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Juli—25 Augustus 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij het wapen der inf. Bij het 1ste reg. inf., tot 1sten luit., de 2de luits. B. J. Beek, G. F. A. Carstens en S. F. J. Langeraap, allen van het korps. Bij het 2de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. R. J. van Hooydonk, van het 6de reg. inf.; tot 1sten luit., de 2de luit. J. Haver Droese, van het korps. Bij het 5de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. P. Riethagen, van het 4de reg. inf. Bij het 6de reg. inf., tot 1sten luit., de 2de luit. J. P. van der Hoff, van het korps. Bij het 7de reg. inf., tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. E. J. D. F. Tonnet, van het korps; tot 1sten luit., de 2de luit. A. C. Verbeek, adj. bij het korps. — Bij het wapen der art. Bij het 1ste reg. veldart., tot 1sten luit., de 2de luits. J. D. Wagner en J. H. Knel, beiden van het korps. Bij het 2de reg. veldart., tot 1sten luit., de 2de luit. F. van Hasselt, van het korps. Bij het 3de reg. vestingart., tot 1sten luit., de 2de luit. J. J. Berkhout, van het korps. — Bij het korps ing., min. en sapp., tot 1sten luit., de 2de luit. H. M. W. C. baron van Till, van het korps. — Bij het personeel van den geneesk. dienst der landmacht, tot officier van gezondh. der 1ste kl., de officier van gezondh. der 2de kl. D. H. van Vierssen, en tevens voor den tijd van drie jaren gedetacheerd bij het leger in Oost-Indië; tot officier van gezondh. der 2de kl., de officier van gezondh. der 3de kl. R. H. F. Sikkes; tot offic. van gezondh. der 3de kl., de student voor den militairen geneesk. dienst (arts) L. van Lier.

Overgeplaatst.

Bij het 4de reg. inf., de kapit. J. H. P. van Goens, van het 6de reg. inf. — Bij het 1ste reg. huz., de 2de luit. H. C. L. P. Mathon, van het 2de reg. huz., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek. Bij het 2de reg. huz., de 2de luit. jhr. C. J. Strick van Linschoten, van het 1ste reg. huz., en zulks op het

daartoe door hem gedaan verzoek. — Bij het 1ste reg. vestingart., de 2de luit. W. L. Brocx, van het 2de reg. vestingart. (met bestemming voor de torpedo-compagnie.

Verplaatst.

Van Gouda naar Schoonhoven, de 1ste luit.-ingenieur J. Hemkes.

Bestemd,

tot instructeur bij den hoofdcursus der onderofficieren te Maastricht, de 1ste luit. J. F. Wrede, van het 2de reg. inf. — Tot eerstaanwezend ingenieur te Weesp, de 1ste luit.-ingenieur L. J. Hoelen.

Werkzaam gesteld bij de K. M. A.,

de 1ste luit. J. G. Blaauw, van het 3de reg. huz., en in verband daarmee overgeplaatst bij den staf van het wapen, en de 1ste luit. J. J. Berkhout, van het 3de reg. vestingart., en in verband daarmee overgeplaatst bij den staf van het wapen.

Gedetacheerd,

bij de militaire verkenningen, de 1ste luits. S. P. Lindhout, van het 4de en J. W. L. Verweijde, van het 6de reg. inf.

Eervol ontslag verleend,

aan den officier van gezondh. der 2de kl. op nonactiviteit D. Mestingh, en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Eervol ontheven,

van hunne detachering bij de militaire verkenningen, de 1ste luits. H. A. Russer, van het 4de en A. F. A. Huberts, van het 3de reg. inf., laatstgenoemde tevens in zijn rang overgeplaatst bij het 2de reg. inf. — Van zijne betrekking tot de torpedo-compagnie, de 1ste luit. H. F. L. Janssen, van het 1ste reg. vestingart.

Op nonactiviteit gesteld,

(buiten bezwaar der schatkist), de officier van gezondh. der 2de kl. J. J. H. van Frankenhuyzen, alsmede de 2de luit. J. Haver Droeze, van het 2de reg. inf., en laatstgenoemde eervol ontheven van de functiën van instructeur bij den hoofdcursus der onderofficieren te Maastricht.

Overleden.

De kapit. C. C. Kloosterhuyzen, van het 4de reg. inf.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Bij den geneesk. dienst, tot officier van gezondh. der 2de kl., de studenten voor den geneesk. dienst in Oost-Indië (arts), G. H. Schlencker, C. W. F. Dekema, W. H. van der Veen, M. K. Enthoven, J. Spruyt, J. A. C. Maier en J. H. P. Walraven, alsmede de Heeren Dr. F. Arntzenius, Dr. L. Moskovics, Dr. H. Breitenstein en Dr. J. Stork.

Bevorderd.

Tot kolonel (chef) bij den generalen staf, de luit.-kol. (sous-chef) K. L. Pheiffer; — bij de milit. administr., tot kapit.-kw., de 1ste luit.-kw. W. Bedier de Prairie; tot 1sten luit.-kw., de 2de luits.-kw. H. W. G. Wilderink en F. L. J. de Jeer; — tot magazijnm. der 1ste kl. (kapitein) bij het wapen der genie, de magazijnm. der 2de kl. (1ste luit.) C. S. H. Vollprecht.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij het bureau van den onderintend. der 1ste milit. afd. op Java, de kapit.-kw. M. Willemstijn, van verlof uit Ned. terug; bij de onderintendance ter Sumatra's W.-kust en o., de 2de luit.-kw. S. Hissink, uit Ned. aangek.; bij het hosp. te Batoe-Toelis, de 2de luit.-kw. J. P. Arimont, voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het Ned.-Ind. leger; — bij den geneesk. dienst, als dirigeerend offic. v. gez. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java, de dirig. offic. v. gez. der 1ste kl. A. L. C. Stödtke, van verlof uit Ned. terug; bij den dienst van Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 1ste kl. E. Benjamins, van verlof uit Ned. terug; — bij het wapen der inf., bij het 7de bat., de 1ste luit. G. C. Coster van Voorhout en de 2de luit. J. C. van Dijk, beiden uit Ned. aangek., gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren bij het Neerl.-Ind. leger; bij het 1ste bat., als adj., de 1ste luit. P. van Lawick van Pabst, van het korps, de 2de luits. M. T. Blaauw en F. Tonnet, beiden uit Ned. aangek., eerstgenoemde bestemd voor den dienst in Indië, de laatste gedetacheerd bij het Ind. leger voor den tijd van vijf jaren; bij het 4de bat., de 1ste luit. J. M. Vervat en de 2de luit. A. J. F. van Gorkum, gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren bij het Ned. Ind. leger; bij het 5de bat., de 2de luit. C. van Dura, uit Ned. aangekomen en voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het Neerl. Ind. leger; bij het linker 12de bat., de 1ste luit. J. G. Schröter, van verlof uit Ned. terug; bij het linker 13de bat., de 2de luit. W. H. G. Carbentus; bij het 11de bat., de 2de luit. A. van der Lee, de beide laatsten uit Ned. aangekomen, bestemd voor den dienst in Ned. Indië; bij het 4de bat., de 2de luit. J. H. K. Steinmetz; bij het linker 8ste bat., de 2de luit. T. J. Erdtsieck; bij het 11de bat., de 2de luit. A. P. Willemstijn, alle drie uit Ned. aangekomen, als bestemd voor den dienst in Ned. Indië; bij het garn.-bat. der Mol. eil., als adj., de 1ste luit. P. F. T. van Veen, van het korps; — bij het wapen der art., bij het personeel, bij de 6de comp. te Atjeh, de 1ste luit. A. B. C. Dom, van verlof uit Ned. terug; — bij het wapen der genie, bij het korps mineurs en sappeurs te Willem I, de kapit. H. J. C. W. Lutjens, van verlof uit Ned. terug.

Overgeplaatst.

Bij het Dept. v. Oorlog, bij de 5de Afd., de 1ste luit.-kw. P. D. G. Soetbrood Piccardt, van den raad van adm. van het 6de bat.; als chef der 2de afd. bij het Dept. v. O., de generaal-majoor A. J. E. Diemont, commandt. der 2de milit. afd. op Java; in deze betrekking, de generaal-majoor K. F. Schultze, waarnemend chef der 2de afd. bij voornoemd Dept.; — bij den staf te Atjeh, als adj. van den milit. en civielen bevelhebber te Atjeh, de 1ste luit. E. M. A. A. K. Frackers, adj. van den milit. commandt. der Padangsche Benedenl.; — bij de milit. administratie, bij de onderintendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. J. F. A. de Rooy en de 2de luit.-kw. L. Nauta, resp. van de 5de Afd. van het Dept. v. O. en van den raad van adm. van het 14de bat.; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. A. D. de Bergh, van de onderintendant te Atjeh; bij de onderintend. te Atjeh, de onderintendant der 2de kl. J. N. Monée, de 1ste luit.-kwartierm. H. Stutterheim en de 2de luit.-kwartierm. J. H. Koensz, resp. van het bureau van den onderintendant der 1ste militaire afdeeling op Java, van den raad van administr. te Fort de Kock en van den raad van adm. van het subsist.-kader te Samarang; bij den raad van administr. te Fort de Kock, de 1ste luit.-kw. G. G. Ouwerling, van den raad van adm. van het 1ste bat. barisan te Atjeh; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Samarang, de 2de luit.-kw. P. A. Jung, van het bureau van den onderintend. der 2de milit. afd. op Java; bij de onderintendance te Atjeh, de 2de luits.-kw. F. L. J. de Jeer, E. J. van de Wiel en B. C. Schuylenburg, resp. van het garn. te Salatiga, het hosp. te Batoe-Toelis en van het bureau van den onderintend. te Macassar; bij het garn. te Salatiga, de 1ste luit.-kw. A. P. Kuipers, van de onderintendance te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. te Macassar, de 2de luit.-kw. B. J. van der Weide, van de onderintendance ter Sumatra's W.-kust en o.; — bij den geneesk. dienst, bij den dienst

te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. dr. J. C. W. Fischer, van den dienst ter Sumatra's W.-kust en o.; bij het garn. te Meester-Cornelis, de apoth. der 3de kl. D. L. Pey, van 's Rijks magaz. van geneesm. te Weltevreden; bij het hosp. te Weltevreden, de officn. van gez. der 2de kl. C. H. Vechtman en J. H. D. L. Sanger, resp. van den geneesk. dienst te Palembang en te Atjeh; bij het garn. te Willem I, de offic. v. gez. der 1ste kl. A. N. Erkelens, van het hosp. te Weltevreden; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. G. J. H. Turnee, van het garn. te Willem I; bij den dienst te Palembang, de offic. v. gez. der 1ste kl. C. de Mooy, van het hosp. te Soerabaja; bij den dienst in de Z.- en O.-afd. v. Borneo, de offic. v. gez. der 2de kl. C. J. de Freytag, van het hosp. te Soerabaja; bij het garn. te Onrust, de offic. v. gez. der 2de kl. dr. H. Teunissen, van den dienst te Atjeh; bij den dienst van Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 2de kl. W. Hamaker, van het garn. te Onrust; — bij het wapen der inf., bij het 2de bat., de 2de luit. J. Hazenberg, van het 8ste bat.; bij het 2de bat., als adj., de 1ste luit. J. B. van Heutsz, van het linker 13de bat.; de majoor W. G. L. Kretschmer, van het 3de bat. barisan; — bij het 3de bat., als adj., de 1ste luit. A. G. Popelier, adj. van het 13de bat.; de 1ste luits. F. A. de Man, A. A. F. Balabegra, resp. van het 10de en 2de bat.; de 2de luits. G. A. Hansen en J. P. Meijer, resp. van het 9de en 12de bat.; — bij het 5de bat., de kapit. M. J. H. Sauer en de 1ste luit. E. S. Tieleman, resp. van het 6de en 3de bat., de 1ste luit. C. van Crans, van het korps pupillen; — bij het 6de bat., de 1ste luits. A. Ailkema en T. D. Triebel, beiden van het 8ste bat.; — bij het 7de bat., de 1ste luit. F. Godin, van het 3de bat.; de kapits. H. E. Schoggers, J. H. Nuysink en J. C. F. Schoggers, de twee eerstgenoemden van het 5de, de laatste van het linker 8ste bat.; — bij het 8ste bat., de kapit. H. Hamakers, van het 2de bat. barisan; — bij het 9de bat., de 1ste luits. H. J. A. Eichholtz en F. H. de Vogel, resp. van het 3de en 4de bat.; de 1ste luit. T. Stam en de 2de luit. L. Lange, resp. van het 3de en 12de bat.; — bij het 10de bat., de kapit. J. F. Tetar van Elven, van het 2de bat.; de kapit. L. C. Krak, van het 3de bat.; de 2de luit. H. G. Bartelds, van het 8ste bat.; — bij het 11de bat., de 1ste luit. W. F. Kroesen, van de garn.-comp. te Cheribon; de kapit. A. Benjamins, van het 15de bat.; — bij het 12de bat., het linker bat., de kapit. P. Hobbelaar, van het garn.-bat. van Celebes en o.; bij het linker 12de bat., de 2de luit. J. van Hartingsveld, van het 6de bat.; — bij het 13de bat., de majoor L. W. C. Gerlach, van het 2de bat.; — bij het 18de bat., de 1ste luit. B. L. Hagedoorn, van het 9de bat.; — bij het garn.-bat. in de 2de milit. afd. op Java, de kapit. J. G. Jansen, van het 3de bat.; bij het bewakingsdetachement te Klatten, de 2de luit. J. W. Wijs, van het 5de bat.; bij het garn.-bat. der Mol. eil., de 1ste luit. L. A. Deibert, van het 1ste bat.; bij het garn.-bat. in de 2de milit. afd. op Java, de kapit. J. A. Woutersz, van het 7de bat.; bij de garn.-comp. te Bantam, de 2de luit. M. C. de Vos, van het 10de bat.; bij het gemobiliseerd 3de bat. barisan te Atjeh, de majoor W. G. L. Kretschmer, van het 1ste gemobiliseerd bat. barisan aldaar; bij het garn.-bat. van Banka, de 1ste luit. J. J. G. 't Sas, van het 18de bat.; bij het garn.-bat. der Mol. eil., de 1ste luit. J. Bartelds, tijdelijk gedetacheerd bij het wapen der genie; bij het kader van het strafdetachement te Ngawi, als adj., de 1ste luit. G. H. R. Halewijn, adj. van het 10de bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de majoor G. de Bont, van het linker 13de bat.; bij het subsist.-kader te Samarang, de 1ste luit. C. R. van Dijk, van het personeel van het militair huis van arrest te Willem I (thans te Samarang); bij de subsist.-comp. te Kotta-Radja, de 1ste luit. C. P. Roskes, van het 3de bat.; bij het korps pupillen te Gombong, de 1ste luit. P. A. Ouwens, van het subsist.-kader te Samarang; bij het personeel van het militair huis van arrest te Willem I (thans te Samarang), de 1ste luit. P. J. H. Kramer, van het 5de bat.; — bij het wapen der art., bij de 6de comp. te Atjeh, de kapit. D. J. H. Schafer, van de 7de comp. te Samarang; bij het personeel, bij de 2de comp. te Salatiga, de 1ste luit. D. Twiss, van het materieel der art. te Atjeh; bij het oorlogsmagazijn te Atjeh, de magazijnm. der 1ste kl. H. J. Kerrebijn, van het oorlogsmagazijn te Batavia; bij de 18de comp. te Batavia, de 1ste luit. P. C. Voswinkel Dorselen,

van de 4de comp. te Atjeh; — bij het wapen der genie, bij den staf te Padang, de 1ste luit. C. van der Veen, van het korps min. en sapp.; bij den staf te Willem I, de 1ste luit. W. J. N. Bosboom, van het garn. te Magelang; als magazijnm. bij het alg. geniemagaz. te Batavia, de 1ste luit. W. F. O. Hojel, van den staf; tijdelijk gedetacheerd bij het korps min. en sapp., de 1ste luit. J. C. P. Mossel, van het 18de bat.; bij den staf, de 1ste luit. C. van der Veen, tijdelijk gedetacheerd bij het korps min. en sapp.; bij het garn. te Willem I, de 1ste luit. W. J. N. Bosboom, van het garn. te Magelang; bij het garn. te Samarang, de 1ste luit. J. H. Bik, van het garn. te Willem I. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de kapit. A. J. Prins, van het 2de reg. inf.; de 1ste luit. der inf. R. A. T. Wijgersma, en de 1ste luit. der art. J. C. Gaillard, alsmede de 2de luit. der inf. H. C. Moorrees, van het 7de reg. — *Gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren*, de 1ste luits. C. C. H. Smit, van het 6de, J. de Blom, van het 8ste reg. inf., alsmede de 2de luit. F. van Giessen, van het 5de reg. inf.

Ingetrokken overplaatsingen,

de overplaatsing in de W.- en Z.-afd. van Borneo van de offic. v. gez. der 2de kl. J. Leber en G. Myatowitsch, resp. van den geneesk. dienst te Atjeh en van het hospitaal te Soerabaja, zijnde de eerstgenoemde overgeplaatst bij het hospitaal te Batavia; bij het gemobiliseerd 3de bat. barisan te Meester Cornelis, als adj., de 1ste luit. J. A. A. In 't Veld, adj. van het 2de bat. inf.

Op nonactiviteit gesteld.

De luit.-kolonel der art. H. G. Boumeester; de kapit. der genie J. S. Broedelet, beiden van verlof uit Ned. terug.

In activiteit hersteld,

de 1ste luit. der inf. A. K. Eichholtz.

Tijdelijk gedetacheerd,

bij het korps mineurs en sappeurs, de 1ste luit. J. C. P. Mossel, van het 18de bat. inf.

Eervol ontslagen.

De kapit. der inf. C. F. van Middeldijk.

Tweejarig verlof verleend,

aan den offic. v. gez. der 2de kl. G. J. N. Loomeijer; aan de 1ste luits. der inf. W. A. G. Ramaer, J. F. J. Uelman, H. B. van Dam en A. van Driem.

Overleden.

De kapit. der art. J. A. van der Kruk, te Lampenehem, den 5den Februari 1876; de 2de luit. der inf. K. H. van Swighem, aan boord van het stoomschip *Koningin Sophia*, den 19den Maart 1876; de 2de luit. der inf. M. C. F. Cayaux, te Kotta-Radja, den 21sten Maart 1876; de 2de luit. der inf. G. W. Beckman, te Kotta-Radja, den 22sten Maart 1876; de 2de luit. der inf. J. van Leeuwen, te Padang, den 23sten Maart 1876; de kapit. der inf. jhr. A. Wittewaal van Stoetwegen, te Kotta-Radja, den 1sten April 1876; de kapit. der art. A. M. C. Bruyninga, te Sindanglaya, den 9den April 1876.

BIJLAGE X,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 10.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 Augustus—25 September 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Bij den grooten staf, tot ordonnansofficier van Z. M., de 2de luit. R. baron van Heeckeren van Molecaten, van het 8ste reg. inf., en in verband daarmede overgeplaatst bij dien staf. — Bij den provincialen staf, tot luit.-kolonel, de majoor W. Muller, provincialen adjudant in Noordholland. — Bij het wapen der inf. Bij het reg. gren. en jagers, tot adj., de 1ste luits. G. J. A. Verstegen en jhr. C. K. van der Wijck, beiden van het korps. Bij het 4de reg. inf., tot adj., de 1ste luit. A. D. Petter, van het korps. Bij het 5de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. G. A. T. Salomon, van het reg. gren. en jagers. Bij het 6de reg. inf., tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit.-adj. H. J. F. Dommers, van het reg. gren. en jagers; tot adj., de 1ste luit. Q. W. F. de Flines, van het korps.

Overgeplaatst.

Bij het reg. gren. en jagers, de 1ste luit. G. W. de Ronde, van het 8ste reg. inf. Bij het 1ste reg. inf., de 1ste luit. J. J. van Raven, van het 4de reg. inf. Bij het 4de reg. inf., de 1ste luit. H. W. F. Framburg, van het 7de reg. inf. Bij het 6de reg. inf., de 2de luit. R. Willems, van het 3de reg. inf.

Geplaatst.

Bij het bataljon mineurs en sappeurs, de kapit.-ingenieur W. Schuurman.

Verplaatst.

Van het 4de reg. inf. naar het reg. gren. en jagers, de officier van gezondh. der 2de kl. W. P. Ruijsch; van het bat. min. en sapp. naar Gorinchem, de 1ste luit. der genie R. de Jongh; van Willemstad naar Helder, de 1ste luit. der genie

L. Waller; van Helder naar Utrecht, de 1ste luit. der genie A. A. H. van Heusden; van het bat. min. en sapp. naar Utrecht, de kapit.-ingenieur J. H. van der Dussen.

Bestemd,

Tot eerstaanwezend ingenieur te Haarlem, de kapit.-ingenieur J. J. H. Gijsberti Hodenpijl.

Eervol ontheven,

als eerstaanwezend ingenieur te Groningen, de kapit. der genie W. Schuurman.

Gedetacheerd,

bij de krijgsschool voor officieren, de 1ste luits. A. W. van der Sluys, van het 2de, J. A. van Eijbergen en E. G. Winckel, beiden van het 3de, alsmede de 1ste luit.-kwartierm. F. W. Horstman, van het 1ste reg. inf., en de 2de luits. H. C. A. Neeteson en J. Bruce, beiden van het 6de, W. J. A. de Kempenaar, van het 7de en O. J. A. Schwartz, van het 8ste reg. inf., de 1ste luit. W. E. A. Wuppermann, van het 1ste reg. huzaren, alsmede de 1ste luit. C. de Wit, van het reg. rijdende art.

Op nonactiviteit gesteld,

de kapit. H. A. van Reijn, van het 5de reg. inf.; de 1ste luit. S. S. P. de Lang Evertsen, van het 8ste reg. inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Vergunning verleend,

aan den luit.-kolonel H. J. baron Taets van Amerongen, adj. van Z. M., tot het aannemen en dragen der versierselen van Commandeur der orde van Frans Joseph, hem door Z. M. den Keizer van Oostenrijk Koning van Hongarije geschonken;

aan den majoor A. J. M. C. baron de Posson, van den grooten staf, tot het aannemen en dragen der versierselen van Ridder 2de klasse der orde van de IJzeren kroon, hem door Z. M. den Keizer van Oostenrijk geschonken.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Bij het wapen der inf., tot 2den luit., de sergn. A. R. C. V. H. Veerman, J. van Toorenburg, J. van der Weide en H. van der Veen, en de adj.-onderoffic. J. Stiemens; — bij het wapen der art., tot 2den luit., de sergt. W. F. G. L. Kerrebijn. — Bij het personeel van den geneesk. dienst in O.-I., tot officier van gezondh. 2de kl., de heer Dr. J. Czebanije; tot apoth. der 3de kl., de kweekeling der pharmacie N. de Graaf.

Bevorderd.

Bij den geneesk. dienst, tot offic. v. gez. der 1ste kl., die der 2de kl. P. A. Giesbers en G. B. Lowe; — bij het wapen der inf., tot kapit., de 1ste luits. J. F. L. Schneider en A. Hekmeijer, thans met verlof in Ned.

Geplaatst.

Bij de milit. administr., bij den raad van adm. te Amboina, de 1ste luit.-kw. E. G. Le Rutte, voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het Ned. Ind. leger; bij het hosp. te Padang, de 2de luit.-kw. P. Brouwer, uit Ned. aangekomen; — bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Weltevreden, de offic. van gez. der 2de kl. F. J. A. Czarda, uit Ned. aangekomen; bij het garn. te Tjilatjap, de officier v.

gez. der 2de kl. B. van Delden, van verlof uit Ned. terug; hij het hospitaal te Soerabaja, de offic. v. gez. der 2de kl. P. C. O. R. Waschke, uit Ned. aangekomen; — bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de 2de luit. C. D. van Epen; bij het linker 8ste bat., de 2de luit. J. Langenbach, bij het linker 12de bat., de 2de luit. H. M. Slout, bij het linker 13de bat., de 2de luits. G. E. A. R. Kempers, P. A. P. Vermeulen en A. J. Engelman; bij het 14de bat., de 2de luits. J. B. Heltermann, J. C. de Vaal en P. P. M. van der Noorda; bij het 18de bat., de 2de luit. F. J. R. von Ernst, allen uit Ned. aangekomen; de beide laatsten gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren bij het Ned. Ind. leger; bij het linker 13de bat., de kapit. T. Buning, van verlof uit Ned. terug; bij het 14de bat., de 2de luit. H. B. Stufkens, uit Ned. aangekomen; de 1ste luit. P. J. G. le Comte en de 2de luit. G. P. Wijnmalen, beiden uit Ned. aangekomen; — bij het garn. bat. der W.-Afd. van Borneo, als adj., de 1ste luit. F. J. W. van Rooy, van het korps; bij het garniz.-bat. der Z.- en O.-Afd. van Borneo, de kapit. R. S. Clarkson, van verlof uit Ned. terug; — bij het wapen der art., bij het personeel, bij de 7de comp. te Samarang, de kapit. op nonactiviteit J. Schneither, van verlof uit Ned. terug; — bij het wapen der genie, bij het korps mineurs en sappeurs, de 1ste luit. der inf. H. L. de Haas, tijdelijk gedetacheerd bij het korps.

Overgeplaatst.

Bij den gewestelijken en plaatselijken staf, als adj. van den milit. commandt. der Padangsche bovenlanden, de 1ste luit. J. H. V. Popp, adj. van het 16de bat.; als milit. commandt. in de Padangsche bovenlanden, de luit.-kol. E. T. Engel, van het 2de bat. barisan; — bij de milit. administr., als dir. van het hosp. te Samarang, de kapit.-kw. W. Bedier de Prairie, van den raad van adm. van het garn. te Djocjocarta; bij het bur. van den onderintend. in de 2de milit. afd. op Java, de 1ste luit.-kw. J. Focke, beheerder van het hosp. te Samarang; bij den onderintend. te Atjeh, de kapit.-kw. H. J. Ebbink en de 2de luit.-kw. R. M. F. A. Kempees, resp. van het afd.-kleedingsmag. te Soerabaja en van den raad van adm. te Amboina; bij het bureau van den onderintend. in de 3de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. D. J. Caminha, van den raad van adm. van het linker 13de bat.; bij dezen raad, te Soerabaja, de 2de luit.-kw. J. E. de Visser, van de onderintend. te Atjeh; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. ter Sumatra's W.-kust en o., de onderintend. der 2de kl. H. W. C. Brederode, van het bur. van den onderintend. der 2de milit. afd. op Java; bij dit bureau, de onderintend. der 2de kl. E. J. L. Herens en de kap.-kw. W. H. Filet, resp. van het bur. van den onderintend. van Sumatra's W.-kust en o., en van het garn.-kl.-magaz. te Willem I; bij het garniz. te Willem I, de 2de luit.-kw. J. P. Lotichius, van het bur. van den onderintend. der 2de milit. afd. op Java; — bij den geneesk. dienst, bij het garniz. te Soerabaja, de offic. v. gez. der 2de kl. G. B. Lowe, van het hosp. te Weltevreden; bij het hosp. te Soerabaja, de offic. v. gez. der 2de kl. J. A. Coster en J. D. L. Harders, resp. van het garn. aldaar en van den dienst van Celebes en o.; bij dezen dienst, de offic. v. gez. der 2de kl. J. A. Lodewijks; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 1ste kl. P. A. Giesbers en die der 2de kl. J. H. van der Leeuw, resp. van het hosp. te Weltevreden en van den dienst der W.-Afd. van Borneo; — bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de 1ste luit. J. B. Ponstijn, van het kader bij het strafdetachement te Klatten; — bij het 2de bat., de 1ste luit. C. Hiebendaal, van het linker 12de bat.; de kapit. J. Geldorp, van het 5de bat.; de 2de luit. J. A. H. Kirchner, van het 4de bat.; de kapits. A. Bosch en J. W. Marekert, resp. van het 3de en 6de bat.; — bij het 3de bat., de majoor F. C. Burgers, de kapit. H. E. Schoggers, de 1ste luit. G. H. Krul en de 2de luits. C. E. van Hengel, W. B. de Blaauw en A. Clarkson, resp. van het garn.-bat. van Riouw, van het 7de, linker 8ste, 1ste, 4de en linker 12de bat.; de 1ste luit. J. Speenhoff, van het 2de bat.; — bij het 4de bat., de 1ste luit. J. Gleenewinkel Kamperdijk, van de garn.-comp. der Lamp. distr.; — bij het 6de bat., de 1ste luit. J. C. J. le Cocq d'Armandville, van het linker 12de bat.; bij het 6de bat. (Celebes), de kapit. L. C. Kuhr, van het 2de bat.; de 1ste luit.

W. Stoop en de 2de luit. D. W. A. Graichen, resp. van het 11de en 1ste bat.; de kapit. P. W. L. Nanninga en de 1ste luit. J. G. H. Suffelers, resp. van het 12de bat. en van het garn.-bat. van Riouw en o.; — bij het 7de bat., de 2de luit. A. Picard, van het 3de bat.; te Deli, de 1ste luit. W. B. Willink Ketjen, van het 9de bat.; — bij het 8ste bat., de kapit. W. C. Goteling Vinnes, van het linker 13de bat.; — bij het 9de bat., de 1ste luits. J. A. E. Saltzmann, A. van Veen en W. Dumortier, resp. van het 11de en 18de bat. en van het garn.-bat. der Z.- en O.-Afd. van Borneo; de majoor F. H. Borderwijk, de kapit. N. W. Hofstede en J. H. Nuysink, de 1ste luits. H. L. van der Hoff en J. H. van Batenburg, de 2de luits. W. A. T. Diederick, C. F. R. Manger, H. Almerood, P. F. de Graaff en P. A. Le Maire, resp. van het 17de en linker 8ste bat., de 3de, 8ste en 9de genoemde van het 7de, de vierde van het 1ste, de vijfde van het linker 12de, de zesde en zevende van het 4de en laatstgemelde van het 5de bat.; de kapit. J. Arnoldy, van het 12de bat.; — bij het 10de bat., de 1ste luit. J. W. A. Nales, van het garn.-bat. van Palembang; de 2de luits. N. C. van Heurn, J. E. Tulleken, A. Berends, jhr. T. R. J. B. van Grotenhuis van Onstein en L. P. van Mourik, resp. de twee eerstgenoemde van het 1ste en de overigen resp. van het 5de, linker 12de en 18de bat., de majoor A. J. H. Lubele, de kapit. D. Brakel, de 1ste luit. J. J. L. A. Stutzer, en als adj., de 1ste luit. W. P. G. Klencke, resp. van het 3de en 8ste bat., van het garn.-bat. van Palembang en van het 3de gemobilis. bat. barisans te Meester-Cornelis; — bij het 11de bat., de 1ste luit. P. Silvergieter Hoogdstad, van het garn.-bat. van Palembang; de kapit. F. Anten, van het garn.-bat. der W.-Afd. van Borneo; de 2de luit. J. Beets, van het 3de bat.; — bij het 12de bat., de kapit. J. M. van der Groen, van het 5de bat.; de 2de luit. G. J. H. van Onsenoord, van het 10de bat.; — bij het 13de bat., het linker bat., de kapit. C. C. P. Steinmetz, van het 14de bat.; de 1ste luit. H. W. de Nijs, van het 11de bat.; — bij het 14de bat., de kapit. W. F. N. A. van Loenen, van het 3de gemobilis. bat. barisan te Meester-Cornelis; bij het 15de bat., de 2de luit. P. M. Dusser de Barenne, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; de kapit. C. W. J. F. Nilant, van het 17de bat.; — bij het 16de bat., de kapit. J. W. A. Kooymans, van het 2de bat.; de kapit. H. H. G. Franssen en de 1ste luit. J. H. van Ouwerkerk, resp. van het 3de en 9de bat.; — bij het 17de bat., de kapit. J. F. Sachse, van het 1ste gemob. bat. barisan, de kapit. F. J. van Leersum, van het 15de bat.; de 1ste luit. J. G. Helbrink en de 2de luits. A. A. M. van Goor en W. F. J. van Bommel van Vloten, de twee eerstgenoemde van het 3de, de laatste van het 10de bat.; — bij het 18de bat., de 1ste luit. J. B. H. A. van den Bossche, van het 11de bat.; de kapit. J. W. Croes, van het 17de bat.; — bij het garn.-bat. der Mol. eil., de kapit. P. Carli, van het 9de bat.; bij het subsist.-kader te Batavia, de kapit. J. E. Scheltens, J. van der Hout en de 1ste luit. D. J. A. E. de Brauw, eerstgen. van het garn.-bat. van Banka, de beide laatsten van dat van Palembang; bij het garn.-bat. der Z.- en O.-Afd. van Borneo, de 2de luits. J. C. Opperman en T. P. O. Doderlein de Win, resp. van het 3de en 13de bat.; bij het kader van het strafdetachment te Klatten, de 1ste luit. J. D. Klaasen, van het 5de bat.; bij het subsist.-kader te Samarang, de 1ste luit. A. S. Scheeffler, van dat te Soerabaja; bij het subsist.-kader te Padang, de 1ste luit. J. P. de Bordes, van het 15de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 2de luit. J. H. J. Reiche, van het 17de bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 1ste luit. J. P. de Veer en F. A. J. Schröter, resp. van het suppl.-depot te Meester-Cornelis en van het 9de bat.; bij het garn.-bat. van Benkoelen, de kapit. C. J. van den Vrijhoef, van het garn.-bat. van Palembang; bij het subsist.-kader te Batavia, de 1ste luit. F. Greve, van het garn.-bat. van Banka; bij de garn.-comp. der Lampongsche distr., de 1ste luit. J. Buddingh, van het 5de bat.; bij het 2de gemobilis. bat. barisan te Atjeh, de luit.-kol. O. H. J. Muller, van het 3de gemobilis. bat. barisan te Meester-Cornelis; — bij het wapen der art., bij de 15de comp. te Banjoe-Willem I, de 2de luit. P. C. van Bockum Maas, van de 21ste comp. te Banjoe-Biroe; bij de 21ste comp. te Banjoe-Biroe, de kapit. C. D. Cenin, van de 6de comp. te Atjeh; bij de 13de comp. te Batavia, de 1ste luit. G. Feuilleton de

Bruijn, van de 20ste comp. te Macassar; bij deze comp., de 1ste luit. H. van Gelsdorp, van de 2de comp. te Salatiga; bij de 2de comp. te Salatiga, de 1ste luit. P. H. Opzoomer, van de 4de comp. te Atjeh; bij deze comp., de 1ste luit. K. G. A. Vemer, van de 10de comp. te Soerabaja; bij de 21ste comp. te Banjoebiroe, de 1ste luit. P. G. de Bruyn, van de 6de comp. te Atjeh; — bij het wapen der cav., bij de eskadrons te Salatiga, de 1ste luit. O. F. W. J. F. von Lindenfels, van het detachement te Samarang; bij dit detachement, de 2de luit. A. von Wolfskeel Reichemberg, van de eskadrons te Salatiga; bij het detachement te Poerworedjo, de 1ste luit. J. F. ten Bosch, van het detachement te Banjoemaas; bij dit detachement, de 1ste luit. A. R. J. G. Betzhold, van het detachement te Poerworedjo; — bij het wapen der genie, bij den staf, de 1ste luit. M. P. M. Kuyt, van het korps mineurs en sappeurs; bij dit korps, de 1ste luit. C. W. Hoffmann, van den staf. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 2de luit. J. C. Bal, van het 3de reg. inf.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij de milit. adm., de overplaatsing bij de onderintendance te Atjeh, van den 1sten luit.-kw. H. Stutterheim, van den raad van adm. te Fort de Kock; de overplaatsing aldaar van den 1sten luit.-kw. G. G. Ouwerling, zijnde hij overgeplaatst bij het afd.-kleedingsmagaz. te Soerabaja; de overplaatsing bij den geneesk. dienst te Atjeh, van den offic. v. gez. der 2de kl. R. Numans, van den dienst te Riouw en o., zijnde hij overgeplaatst bij den dienst in de W.-afd. van Borneo; de overplaatsing bij het linker 13de bat. van den majoor L. W. C. Gerlach, van het 2de bat., zijnde hij overgeplaatst bij het 16de bat.

In activiteit hersteld,

de 1ste luit. der inf. A. K. Eichholtz, zijnde hij geplaatst bij het kader van het strafdetachement te Klatten; de ritm. J. A. Stuffken, zijnde hij geplaatst bij de eskadrons te Batavia.

Eervol ontslagen.

De 2de luit.-kw. C. A. Bakker; de luit.-kol. der inf. R. D. W. Koops; de onderintend. der 1ste kl. J. H. Felix; de kapits. der inf. J. Groesbeek, J. Waagen en J. N. J. Ketelaar; de 1ste luit. der inf. L. H. L. Himpe; de milit. ambtenaar der 2de kl. G. W. Anthonysz, en die der 3de kl. J. A. Brilleman, F. G. Krabbe en P. L. F. Vrijdag.

Ontslagen.

De kapit. der inf. B. van Zalingen.

Op nonactiviteit gesteld.

De 2de luit. der inf. S. Memmo, van het 13de bat.; de kapit. der art. S. A. Boas, van verlof uit Ned. terug.

Tweejarig verlof verleend,

aan de 1ste en 2de luits.-kw. J. W. Evers en A. van Kaathoven; aan de kapits. der inf. A. C. N. Leers, W. F. Braun en C. J. Brusse; aan de 1ste luits. der inf. C. J. H. H. van Kempe en J. O. Thule; aan den ritm. der cav. E. M. C. van Mattemburgh; aan den magazijnm. der genie 3de kl., H. F. Ormel.

Overleden.

De kapit. der inf. J. M. E. van Swieten, tusschen Prager Ayer en Atoa (Atjeh), den 13den Februari 1876; de 1ste luit. der inf. J. Bosman, te Kotta-Radja (Atjeh), den 16den Februari 1876; de kapit. der inf. H. Bouman, te Atoa (Noord) (Atjeh), den 19den Februari 1876; de kapit. der inf. M. van der Laan, den 8sten Maart 1876, te Delft; de apotheker der 2de kl. A. Cornelissen, te Palembang, den 26sten April 1876; de kapit. der inf. J. J. W. C. Hoynek van Papendrecht, te Lampagger (Atjeh), den 2den Mei 1876; de 1ste luit. der inf. N. van de Roemer, te Lampagger (Atjeh), den 2den Mei 1876.

BIJLAGE XI,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 44.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 September—25 October 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

— — — — —

Benoemd en bevorderd.

Tot minister van oorlog, de generaal-majoor H. J. R. Beijen, directeur van het materieel der artillerie. — Bij de milit. administr., tot 1sten luit. directeur van het garniz.-hosp. te Bergen-op-Zoom, de 1ste luit.-kwartierm. A. E. H. Knaap, van het 8ste reg. inf. — Bij het wapen der inf. Bij het 1ste reg. inf., tot 1sten luit.-kwartierm., de 2de luit.-kwartierm., F. A. Thomese, van het korps. Bij het 3de reg. inf., tot 2den luit.-kwartierm., de serg. C. J. C. van Goor, van het 7de reg. inf. Bij het 5de reg. inf., tot 2den luit.-kwartierm., de serg. J. H. W. Immink, van het korps. Bij het 6de reg. inf., tot 2den luit.-kwartierm., de serg. J. A. Neuwieler, van het 4de reg. inf. Bij het 7de reg. inf., tot 2den luit.-kwartierm., de sergn. J. M. van Baak, van het 2de reg. vestingart. en S. C. Holland, van het 3de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., tot 2den luit.-kwartierm., de serg. J. Brunt, van het 1ste reg. vestingart. — Bij het wapen der art. Bij den staf van het wapen, tot generaal-majoor en directeur voor het materieel der art., de kolonel K. H. van Diepenbrugge, commandt. van het 1ste reg. veldart.; tot kolonel, de luit.-kolonel A. E. Reuther, van dien staf. Bij het 1ste reg. veldart., tot commandt. van het korps, de luit.-kolonel C. J. van Orsoy Veeren, van het 2de reg. veldart. Bij het 1ste reg. vestingart., tot luit.-kolonel, de majoor C. G. C. F. Ising, van den staf der art.; tot majoor, de kapit. H. W. A. Oltkamp, van het korps; tot kapit. van de 2de kl., de 1ste luit. H. J. E. de Vogel, van het 2de reg. veldart.; tot 1sten luit., de 2de luit. A. P. Hulsman, van het korps. — Bij het personeel van den veterinairen dienst bij het leger hier te lande, tot paardenarts van de 3de kl., de Rijksveearts W. G. van der Wal.

Overgeplaatst.

Bij het 2de reg. inf., de 1ste luit.-kwartierm. F. W. Horstmann, van het 1ste reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., de 1ste luit.-kwartierm. J. A. Stuffken, van het 7de reg. inf. Bij het garniz.-hosp. te Amsterdam, de officier van gezondh. der 2de kl. C. Rijpping, van het 6de reg. inf.

Belast,

met de waarneming der functiën van hoofdintendant bij het leger, de kolonel J. M. van der Star, van den gener. staf, thans toegevoegd aan den chef van dien staf.

In actieven dienst bersteld,

bij het 8ste reg. inf., de 1ste luit. der inf. op nonactiviteit J. F. Smith. Bij het 1ste reg. vestingart., de 1ste luit. der art. op nonactiviteit A. D. baron van Verschuer.

—

Gedetacheerd,

bij het koloniaal werfdepot, de 2de luit. J. A. W. Luppés, van het 1ste reg. inf. en de 2de luit.-kwartierm. J. Brunt, van het 8ste reg. inf.

Eervol ontheven,

uit zijne betrekking bij het M. v. O., de kapit. F. A. V. W. H. van Tuerenhout, van den staf der inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek, onder dankbetuiging voor de goede diensten in die betrekking door hem bewezen, en in zijnen rang overgeplaatst bij het 6de reg. inf.

Ontheven,

van zijne detachering bij het koloniaal werfdepot, de 2de luit. J. M. Obreen, van het 5de reg. inf., en overgeplaatst bij het 8ste reg. inf.; de 2de luit.-kwartierm. H. J. Avelingh, van het 5de reg. inf., en overgeplaatst bij het 1ste reg. inf.

Op nonactiviteit gesteld,

de 1ste luit. R. E. H. M. Gelderman, van het 3de reg. inf.

Gepensionneerd.

De hoofdintendant (gener.-majoor) H. Hardenberg, van het personeel der militaire administratie, onder dankbetuiging voor den volhardenden ijver, waarmede hij gedurende zijne veeljarige militaire loopbaan in verschillende betrekkingen werkzaam is geweest; de intendant der 1ste kl. M. de Ras, van de militaire administratie; de kapit. J. van Dort, directeur van het garniz.-hosp. te Bergen-op-Zoom.

BENOEMD,

tot Ridder 3de kl. van den Gouden Leeuw van Nassau, de directeur der muziek van het reg. gren. en jagers F. Dunkler, Inspecteur der muziekkorpsen bij de infanterie.

Vergunning verleend,

aan den generaal-majoor A. O. H. baron Gansneb genaamd Tegnagel, van den grooten staf, tot het aannemen en dragen der versierselen van Ridder 1ste klasse der orde van den Rooden Adelaar, hem door Z. M. den Keizer van Duitschland, Koning van Pruisen geschonken.

b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Tot 2den luit.-kwartierm. A. M. van Haeften, H. W. L. Couperus en E. P. Bédier de Prairie.

Bevorderd.

Bij de milit. administr., tot 1sten luit.-kw., de 2de luits.-kw. P. Brouwer en W. K. M. Hazen; — bij den geneesk. dienst, tot apoth. der 2de, die der 3de kl. F. W. van Vogelpoel; — bij het wapen der inf., tot 1sten luit., de 2de luits. H. G. Balfour van Burleigh, G. E. A. R. Kempers, J. J. G. Schuit, H. G. Geritsen, G. C. Nieuwenhuys, J. Nauta, F. W. G. Merz, W. S. Gruyter, F. W. Kuhn, H. F. V. M. Schwing, W. Voorthuizen, F. E. Beurhoff en R. Lodewijk.

—

Bepaald,

dat de luit.-kolonel W. J. Havenga, ook in zijn tegenwoordigen rang bij den generalen staf blijft geplaatst.

Geplaatst.

Bij het wapen der inf., bij het 4de bat., de 2de luit. H. C. Klerk de Reus; bij het 5de bat., J. E. Jurling; bij het 14de bat., de 2de luits. B. R. W. G. van der Grijp en J. J. G. Schuit, de drie eersten gedetacheerd voor den tijd van vijf jaren bij het Ned. Ind. leger, de laatste bestemd voor den dienst bij dat leger; bij het 11de bat., de 2de luit. A. E. C. V. H. Veerman; bij het linker 12de bat., de 2de luits. J. van Toorenburg en J. Stiemens; bij het 18de bat., de 2de luit. J. van der Weide, alle vier onlangs tot dien rang benoemd; bij het 15de bat., de kapit. W. F. de Wilde, van verlof uit Ned. terug; bij het 16de bat., als adj., de 1ste luit. J. H. van Ouwerkerk, van het korps; — bij het subsist.-kader te Soerabaja, de 2de luit. F. W. Kuhn, van verlof uit Ned. terug; — bij het wapen der artillerie, bij de 18de comp. te Batavia, de 2de luit. W. F. G. L. Kerrebijn, onlangs tot dien rang benoemd.

Overgeplaatst.

Bij de milit. administr., bij het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. A. D. de Bergh, van den raad van adm. van het 14de bat.; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. D. J. Caminha, van het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 3de milit. afd. op Java; bij het bur. van den onderintend. van Sumatra's W.-kust, de kapit.-kw. A. F. L. G. H. van den Steen van Ommeren en de 1ste luit.-kw. J. J. Kluyskens, resp. van het hosp. te Padang en van de onderintend. te Atjeh; bij het hosp. te Padang, de kapit.-kw. A. H. Hofman, van de onderintendance te Atjeh; bij het garn. te Willem I, de 2de luit.-kw. J. C. P. K. Wilderink, van het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java; bij de onderintendance te Atjeh, de kapit.-kw. W. Bédier de Prairie, van het hosp. te Samarang; bij het garn. te Banjoë-Biroe, de 2de luit.-kw. J. E. van Schaik, van het garn. te Medan (Deli); bij dit garn., de 2de luit.-kw. C. G. Vossen, van den raad van adm. van het gedetacheerde gedeelte van het 10de bat. inf. te Meester-Cornelis; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. W. J. Zwager, van het bur. van den onderintend. der 1ste milit. afd. op Java; bij dit bureau, de 1ste luit.-kw. P. L. Brocx, van den raad van adm. bij de exped. troepen in de N.-districten van Celebes; — bij den geneesk. dienst, bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. A. van der Elst, van den dienst van Sumatra's W.-kust en o.; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 2de kl. W. Hamaker, van den dienst van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de 2de luit. A. A. A. M. van Goor, van het 17de bat.; — bij het 2de bat., de luit.-kol. J. F. Haus, van den gewestel. en plaatsel. staf van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 3de bat., de 2de luit. J. J. K. Enthoven, van het 8ste bat.; de kapits. J. L. Sonnenberg en J. H. de Bruyn, resp. van het 11de bat. en van den staf der krijgsmacht te Atjeh; — bij het 7de bat., de 1ste luit. C. F. P. van Emmerik, van het 3de bat.; als adj., de 1ste luit. N. J. Stadlmair, adj. van het 3de bat.; — bij het 9de bat., de kapit. P. J. Vos, van het 15de bat.; — bij het 10de bat., de kapit. J. E. Scheltens, van het subsist.-kader te Batavia: de 1ste luit. H. Bernil, van de garn.-comp. van Bantam; — bij het 11de bat., de kapit. J. A. D. C. van Rhijn, van het garn.-bat. van Palembang; de 1ste luit. L. F. Botter, van de garn.-comp. van Bantam; — bij het 12de bat., de kapit. J. van der Hout, van het subsist.-kader te Batavia; bij het linker 12de bat., de 2de luit. jhr. A. E. J. van Grotenhuis van Onstein, van het 18de bat.; bij het linker 12de bat., de 1ste luit. S. J. Cochius, van het 9de bat. — bij het 13de bat., de kapit. M. Sable-rolle, van het 15de bat.; bij het linker 13de bat., de majoor L. G. Diepenheim, van het 3de bat.; — bij het 15de bat., de 2de luit. L. F. H. Cranen, van het 9de bat.; de kapit. P. P. H. van Ham, van het 16de bat.; — bij het 16de bat.,

de 1ste luit. F. J. S. van Heumen, van het 3de bat.; — bij het 18de bat., de 1ste luit. F. R. de Vries Hofman, van het 9de bat.; de kapit. J. H. Heyl, van het 2de bat. gemobilis. barisans te Atjeh; — bij het garn.-bat. in de Z.- en O.-Afd. van Borneo, de majoor W. G. L. Kretschmer, van het 2de bat.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 1ste luit. P. W. Stort en de 2de luit. F. P. A. Mollinger, beiden van het 14de bat.; bij het subsist.-kader te Soerabaja, de 2de luit. H. C. Stufkens, van het 14de bat.; bij het suppletie-depot te Meester-Cornelis, de 1ste luit. W. Dumortier, van het 9de bat.; bij het gemobilis. 2de bat. barisans te Atjeh, de kapit. E. C. Jullien, van het 1ste bat.; bij het garn.-bat. van Palembang, de kapit. J. Timmler, van het 6de bat.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de majoor F. J. Boom, van het 1ste bat.; bij het garn.-bat. van Groot-Atjeh, de luit.-kol. J. F. Haus, de kapit. P. Hobbelaar, de 1ste luits. J. Burg en P. Corver, en de 2de luit. W. P. Wetselaar, eerstgenoemde van het 2de en de overigen van het linker 12de bat.; — bij het subsist.-kader te Batavia, de kapits. P. B. van Staden ten Brink en M. Seger, en de 1ste luit. F. G. Bodaan, allen van het 11de bat.; — bij het topographisch bureau als adjunct, de 1ste luit. J. W. Stenfoort, van het 10de bat.; — bij het wapen der art., bij de 5de comp. te Salatiga, de kapit. L. C. F. Dugnies, en de 1ste luits. D. Twiss en P. H. Opzoomer, van de 2de comp. aldaar; bij de 2de comp. te Banjoe-Biroe, de kapit. J. H. van der Burg en de 1ste luit. J. L. Granpré Molière, van de 5de comp. aldaar; bij het personeel (22ste comp. te Atjeh), de 1ste luit. J. J. Munniks de Jong, van het materieel; bij het magazijn van oorlog te Batavia, de magazijn. der 2de kl. H. F. E. Muller, van het magaz. van oorlog van den art.-constr.-winkel te Soerabaja; bij het materieel, als adjunct van het commandement der art. in de 2de afd. op Java, de 1ste luit. H. J. van Heutsz, van het personeel (1ste comp. te Batavia); bij de 1ste comp. te Batavia, de 1ste luit. J. M. van Braam, van de 22ste comp. te Atjeh; bij de 3de comp. te Atjeh, de 1ste luit. W. M. van den Broek, van de 16de comp. te Soerabaja. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 1ste luit. der inf. G. H. Slot, en de 2de luits. H. H. L. Kuilman, J. C. van Dijk en D. W. Binkhorst — *Gedetacheerd voor den tijd van 5 jaren van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 1ste luits. L. van der Heijden, van het 5de en H. Hering, van het 7de reg. inf., alsmede de 1ste luit. E. J. Gelderman, van het 1ste reg. huz.; de 2de luits. C. G. T. van Erpers Rooijaards, van het 2de en F. Hammacher, van het 3de reg. inf., en de 2de luit. L. Vos, van het 3de reg. buzaren.

Ingetrokken overplaatsingen,

bij de milit. administr., de overplaatsing bij de onderintendance te Atjeh, en bij het garn. te Willem I van den kapit. en den 1sten luit.-kw. H. J. Ebbink en J. P. Lotichius, resp. van het garn. te Soerabaja, en van het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java.

Eereol ontslagen.

De 1ste luit. der art. H. P. A. de Wilde; de 1ste luit. der inf. E. S. Tieleman; de kapits. der inf. A. Bardok en W. A. Krzymel.

Ontslagen.

De offic. v. gez. der 2de kl. F. S. J. Pierer.

Tweejarig verlof verleend,

aan den offic. v. gez. der 1ste kl. J. de Koningh; aan den majoor der inf. H. C. V. A. Demmeni; aan den kapit. der inf. T. J. Resner; aan den 2den luit. der inf. C. J. Leendertz; aan den kapit. der art. C. D. Cenin; aan den kapit. der art. A. Hijnekamp; aan den 1sten luit. der inf. K. H. Röpke, aan de offic. v. gez. der 2de kl. J. Leber en G. Myatowitsch.

Overleden.

De 2de luit. der inf. L. F. Baudoin te Atjeh (Atjeh), den 13den Febr. 1876.

BIJLAGE XII,

BENOORENDE BIJ DEN MILITAIRE-SPECTATOR,

VIERDE SERIE. — EERSTE DEEL, N°. 12.

LAATSTE BENOEMINGEN, VERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN ENZ.

(26 October—25 November 1876.)

a.) BIJ HET LEGER HIER TE LANDE.

Benoemd en bevorderd.

Tot bevelhebber in de 2de milit. afd., de kolonel J. P. Holtzschue, inspecteur der genie, wordende genoemde hoofdofficier van de thans door hem vervulde betrekking eervol ontheven. — Bij den plaatselijken staf, tot plaatsel. adj. der 1ste kl. te Amersfoort, de kapit. der inf. op nonactiviteit L. J. Souman. — Bij het wapen der cavalerie, tot 1sten luit., de 2de luit. B. W. A. A. baron van Dedem, gedetacheerd bij het leger in Oost-Indië. Bij het 3de reg. huz., tot 1sten luit., de 2de luit. W. B. Slotboom, van het korps. Bij het 4de reg. huz., tot ritm. der 2de kl., de 1ste luit. J. P. Wijnstroom, van het 1ste reg. huz.; tot 1sten luit., de 2de luit. jhr. C. F. A. Roëll, van het korps. — Bij het wapen der art. Bij het reg. rijdende art., tot kapit. van de 1ste kl., de kapit. van de 2de kl. jhr. W. C. Godin de Pesters, van het korps. — Bij het korps ing., min. en sapp., tot inspecteur der genie, de kolonel der genie F. A. Vaillant, bevelhebber in de 2de milit. afd., wordende genoemde hoofdofficier van de thans door hem vervulde betrekking eervol ontheven.

Overgeplaatst.

Bij het 2de reg. inf., de 1ste luit. F. B. A. Carré, van het 3de reg. inf. Bij het Instr.-bat., de 2de luit. C. A. Engelbregt, van het 8ste reg. inf. Bij het 2de reg. veldart., de majoor J. W. J. Zegers Rijser, van het 1ste reg. vestingart. Bij het 1ste reg. vestingart., de 1ste luit. P. C. J. Visser, van het 1ste reg. veldart., met bestemming voor de torpedocompagnie.

Verplaatst.

Van Venlo naar Maastricht, de kapit. plaatsel. adj. 1ste kl. P. J. Kuipers; van Amersfoort naar Zutphen, de 1ste luit. plaatsel. adj. 2de kl. P. van Eijk; van Helder naar Venlo, de 2de luit. plaatsel. adj. P. J. H. A. Janssen; van Maastricht naar Helder, de 2de luit. plaatsel. adj. F. A. de la Porte.

—
Toegevoegd,

aan den inspecteur der art., en in verband daarmede overgeplaatst bij den staf van het wapen, de majoor M. J. van Nieuwkuyk, van het 1ste reg. vestingart.

Tijdelijk de functie opgedragen van instructeur bij het korps,

aan den ritm. J. P. Wijnstroom, van het korps.

Bestemd,

tot instructeur bij den hoofdcursus te Maastricht, de 1ste luit. G. Blanken, van het 2de reg. inf.

Gedetacheerd,

bij het M. v. O., de 1ste luit. W. N. Roldanus, van het 4de reg. inf.

Eervol ontheven,

uit zijne betrekking van instructeur, de ritm. jhr. P. E. van de Merwede Quarles van Ufford, van het 4de reg. huz., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Eervol ontslag verleend,

aan den kapit. L. F. Maas Geesteranus, van het 1ste reg. vestingart., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek; aan den 2den luit. H. Mossel, van het 7de reg. inf., en zulks op het daartoe door hem gedaan verzoek.

Op nonactiviteit gesteld,

de ritm. jhr. M. B. W. de Tombe, van het 4de reg. huzaren.

Gepensionneerd.

De kapit. N. H. F. Sluysken, plaatsel. adj. der 1ste kl. te Zutphen.

—
Vergunning verleend,

aan den luit.-kolonel C. H. F. graaf Dumonceau, adjudant des Konings, tot het aannemen en dragen der versierselen van Ridder 2ste klasse der orde van den Rooden Adelaar, hem door Z. M. den Keizer van Duitschland, Koning van Pruisen geschonken.

—
b. BIJ HET LEGER IN OOST- EN WEST-INDIË.

Benoemd.

Tot 2den luit. der inf., de adjn.-onderoffic. H. J. M. Vohl en C. J. H. Vohl; tot 2den luit. bij het wapen der art., de adj.-onderoffic., dienstd. offic. J. F. L. Busmann. — Bij het personeel van den geneesk. dienst, tot officier van gezondh. 2de kl., de studenten (arts) P. Adriani en C. C. H. Munting, alsmede de Heeren Dr. J. R. Doeff (arts) en Dr. J. R. Blazek.

Bevorderd.

Bij den geneesk. dienst, tot milit. apoth. der 2de kl., die der 3de kl. L. E. Hekmeijer en J. A. M. Bressler. — Bij het wapen der inf., tot kapit., de 1ste luits. A. Backer, J. W. Stemfoort, G. J. J. A. Beunk, J. M. Juda, C. J. J. H. van Kempen, met verlof in Ned., L. Sieberg, J. Kesler, A. J. Willemse en J. O. Thiele; tot 1sten luit., de 2de luits. A. E. Stiemens, J. W. Wijs, W. F. van der Mijll Dekker, W. A. Th. Diederich, H. Lincklaen Westenberg, J. L. Lacculle, J. C. Opperman, J. H. A. W. Schultze, H. Zinkel, A. A. A. M. van Goor en

A. F. R. de Brauw. — Tot kapit., de 1ste luits. C. D. A. van der Loo, J. Tijl, S. P. Oudkerk Pool, C. W. Klute, W. P. A. Reichmann, J. G. H. L. von Lubtow en H. J. de Bordes; tot 1sten luit., de 2de luits. J. F. T. Veeren, G. J. van Hoogenhuyze, F. A. van Leer, P. Ahlers, M. C. L. Langguth, M. C. de Vos, J. van Hartingsveld, J. Rozenraad, G. A. Hansen, D. la Feber en J. H. J. Reiche. — Tot luit.-kolonel, de majoors H. M. Terstegee en J. P. van Lier, beiden thans met verlof in Ned., H. C. V. A. Demmeni en J. H. C. Godin; tot kapit., de 1ste luit. H. J. Knijff. — Bij het wapen der genie, tot luit.-kolonel, de majoor G. E. V. L. van Zuylen.

Geplaatst.

Bij den gewestel. en pl. staf, als chef van den staf ter Sumatra's W.-kust en o., de kapit. van den generalen staf M. A. Kuytenbrouwer. — Bij de milit. administr., bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 2de luit.-kw. A. M. van Haeften; bij het hosp. te Batoe-Toelis, de 2de luit.-kw. H. W. L. Couperus; bij dat te Batavia, de 2de luit.-kw. E. P. Bédier de Prairie, alle drie onlangs tot dien rang benoemd; bij het bureau van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd., de kapit.-kw. F. Cortenbach, van verlof uit Ned. terug; bij het hosp. te Samarang, de 2de luit.-kw. F. F. W. Römer, in activiteit hersteld. — Bij het wapen der inf., bij het 11de bat., de 2de luit. jhr. A. H. M. M. van Pabst van Bingerden, gedetacheerd van het leger in Ned. bij dat in Indië; bij het linker 12de bat., de 2de luit. A. E. Stiemens, en bij het 18de bat., de 2de luit. H. J. van Palenstein Helderman, beiden uit Ned. aangekomen en bestemd voor den dienst in Ned. Indië; bij het 5de bat., de 2de luit. A. C. Dorrenboom, uit Ned. aangekomen, bestemd voor den dienst in Ned. Indië; bij het 7de bat., de 1ste luit. R. A. F. Wijgersma en de 2de luit. W. D. Hubner, uit Ned. aangekomen als gedetacheerd bij het leger in Ned. Indië; bij het 10de bat., de kapit. M. W. Goldbach; bij het 11de bat., de kapit. W. G. van den Bergh; bij het linker 12de bat., de kapit. N. van Marion, bij het garn.-bat. der Z.-en O.-Afd. van Borneo, de kapit. G. Lamers, de vier laatsten van verlof uit Ned. terug; bij het 1ste bat. (Salatiga), de 1ste luit. E. de Man; bij het 4de bat. (Magelang), de 2de luit. H. O. Holwerda, de beide laatsten voor den tijd van vijf jaren gedetacheerd bij het Ned. Ind. leger; bij het 18de bat., de 2de luit. J. F. T. Veeren, uit Ned. aangekomen, bestemd voor den dienst in Ned. Indië; bij het garn.-bat van Groot-Atjeh, als adj., de 2de luit. J. Roozenraad, van het korps; bij het 9de bat., de kapit. J. Rövekamp, bij het 11de bat., de 1ste luit. C. D. A. van der Loo; de beide laatsten van verlof uit Ned. terug; bij het subsist.-kader te Batavia, de 1ste luits. J. F. le Maire en de 2de luit. G. J. van Hoogenhuizen, uit Ned. aangekomen. — Bij het wapen der genie, bij het korps mineurs en sappeurs, de 2de luits. J. Groothoff en F. C. A. Vemer, uit Ned. aangekomen en bestemd voor den dienst in Ned. Indië. — Bij het wapen der art., bij de 9de comp. te Batavia, de kapit. S. A. Boas, van verlof uit Ned. terug.

Overgeplaatst.

Bij den generalen staf, de kapit. M. A. Kuytenbrouwer, van het wapen der art.; de luit.-kolonel H. F. Meijer, van het wapen der inf., de majoor A. R. W. Gey van Pittius, van het wapen der art. — Bij den gewestel. en plaatsel. staf, als adj. van den milit. commandt. der W.-Afd. van Borneo, de 1ste luit. L. L. A. Maurenbrecher, van het garn.-bat. in dat gewest. — Bij de milit. administr., bij de onderintendance te Atjeh, de 1ste luit.-kw. H. C. W. Kogenshot, van den raad van adm. van het subsist.-kader te Padang; bij dezen raad, de 1ste luit.-kw. J. J. Kluyskens, van het bureau van den onderintend. aldaar; bij de intendance te Atjeh, de 2de luits.-kw. J. A. 't Hooft, F. Renses en B. Koster, resp. van het hosp. te Fort de Kock, van den raad van adm. te Muntok en van dien van het subsist.-kader te Batavia; bij het hosp. te Fort de Kock, de 2de luit.-kw. H. Prins, van de intendance te Atjeh; bij den raad van adm. van het subsist.-kader te Batavia, de 1ste luit.-kw. M. P. J. G. Brouwer, van de intendance te Atjeh; bij den raad van adm. van het garniz. te Muntok, de 2de luit.-kw. J. N.

van den Bent; van het bur. van den onderintendant aldaar; bij het hosp. te Batoe-Toelis, de 2de luit.-kw. A. D. Cheriex, van den raad van adm. te Buitenzorg; bij dezen raad, de 1ste luit.-kw. H. P. G. Munnikhuizen, van den raad van adm. van het 11de bat. te Weltevreden; bij dezen raad, de 2de luit.-kw. J. P. Arimont, van het hosp. te Batoe-Toelis; als onderintend. der 1ste kl. ter Sumatra's W.-kust en o., de onderintend. der 1ste kl. S. J. Osten, van de intendance te Atjeh; bij het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, de kapit.-kw. A. F. L. G. H. van den Steen van Ommeren, van het bur. van den onderintend. van Sumatra's W.-kust en o.; bij de intendance te Atjeh, de kapit.-kw. M. Willemstijn, van het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 1ste milit. afd. op Java; bij het bur. van den onderintend. der 1ste kl. in de 2de milit. afd. op Java, de 2de luit.-kw. H. Kits van Heyningen, van het hosp. te Pelantoengan. — Bij den geneesk. dienst, bij 's Rijks magazijn van geneesm. te Batavia, de apoth. der 3de kl. D. L. Pey, van het garniz. te Meester-Cornelis; bij dit garniz., de apoth. der 2de kl. J. van Selms, van den dienst ter Sumatra's W.-kust en o.; bij dezen dienst, de apoth. der 3de kl. L. E. Hekmeijer, van het hosp. te Weltevreden; bij dit hosp., de apoth. der 3de kl. S. Bleckrode, van het hosp. te Soerabaja; bij het garniz. te Soerabaja, de apoth. der 2de kl. T. W. van Vogelpoel; bij het hosp. te Samarang, de apoth. der 3de kl. J. A. M. Bressler; bij het hosp. te Soerabaja, de apoth. der 3de kl. K. Broes van Dorth; de drie laatsten van het hosp. te Weltevreden; bij het garn. te Soerakarta, de apoth. der 2de kl. A. C. van Ravenswaay, van het scheik. laboratorium te Batavia; bij dit laboratorium, de apoth. der 2de kl. J. A. R. Erkelens, van het garniz. te Soerakarta; bij het hosp. te Willem I, de apoth. der 2de kl. F. T. Schröder, van den dienst in de Z.- en O.-Afd. van Borneo; bij dezen dienst, de apoth. der 2de kl. A. de Haan, van het hosp. te Willem I; bij den dienst te Atjeh, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. E. van Hengel, de offic. v. gez. der 1ste kl. L. C. A. Rombach en die der 2de kl. H. M. Numans, resp. van het hosp. te Samarang, van den dienst ter Sumatra's W.-kust en o., en van den dienst in de W.-Afd. van Borneo; bij het hosp. te Samarang, de dirig. offic. v. gez. der 2de kl. M. W. J. den Berger, van den dienst te Atjeh; bij het hosp. te Weltevreden, de offic. v. gez. der 2de kl. H. van den Broek, van het garniz. te Willem I; bij den dienst van Sumatra's W.-kust en o., de offic. v. gez. der 2de kl. F. J. A. Czurda, van het hosp. te Weltevreden; bij den dienst in de W.-Afd. van Borneo, de offic. v. gez. der 2de kl. M. F. A. Perk, van den dienst te Atjeh; bij het hosp. te Weltevreden, de apoth. der 3de kl. H. J. B. Dekema, van den dienst te Atjeh; bij dezen dienst, de apoth. der 3de kl. J. J. P. van Wisselingh, van het hosp. te Samarang; bij den dienst te Atjeh, de offic. v. gez. der 1ste kl. A. N. Erkelens en die der 2de kl. P. Schijff, resp. van het hosp. te Willem I en van den dienst van Sumatra's W.-kust en o.; bij het hosp. te Willem I, de offic. v. gez. der 1ste kl. H. D. Roskes, van het hosp. te Weltevreden. — Bij het wapen der inf., bij het 1ste bat., de kapit. F. C. Vervloet, van het 2de gemobilis. bat. barisans; de kapit. J. F. Tetar van Elven, van het 10de bat.; — bij het 2de bat., de kapit. J. G. Meijer, van het 3de bat.; — bij het 3de bat., de majoor G. C. R. R. de Graeff, van het garn.-bat. van Palembang; de 1ste luits. P. A. van Berlo, C. J. Lacculle en de 2de luit. F. A. le Grand, eerstgenoemde van het 7de en de twee laatsten van het 10de bat.; de 1ste luit. P. Silvergieter Hoogstad, van het 11de bat.; de majoor W. L. E. Stollé, van het 16de bat.; als adj., de 1ste luit. F. C. Luyke, van het 6de bat.; — bij het 4de bat., de 1ste luit. W. van Santen Kolf, van het 3de bat.; als adj., de 1ste luit. P. A. van der Loeff, adj. van het 6de bat.; — bij het 5de bat., de 1ste luit. G. C. Nieuwenhuys, tijdelijk gedetacheerd geweest bij het wapen der genie; — bij het 6de bat., als adj., de 1ste luit. J. J. Bos, adj. van het linker 4de bat.; — bij het 7de bat., als adj., de 1ste luit. J. Lojenga, adj. van het 15de bat.; de kapit. A. Backer, adj. van den commandt. der inf. te Willem I; — bij het 8ste bat., de 1ste luit. W. F. van Mensch, van het 11de bat.; bij het linker 8ste bat., als adj., de 1ste luit. N. H. J. Richelle, adj. van het 1ste bat. barisan van Madura; bij het linker 8ste bat., de kapit. W. A. A. Visser, van de milit. verkenningen (3de brigade); — bij het 9de bat.,

de 1ste luit. H. J. Jonker, van het garn.-bat. van Palembang; de kapit. F. W. P. G. van Werkhoven en de 1ste luit. P. F. W. van der Paardt, beiden van het linker 12de bat.; de kapit. F. Lucher, van het subsist.-kader te Batavia; de 2de luit. F. L. Nix, van het 2de bat.; — bij het 10de bat., de 1ste luit. A. P. Balabegra en de 2de luit. J. L. Koster, resp. van het 3de en 18de bat.; de kapit. F. Anten, van het 11de bat.; de 2de luit. F. A. van Lier, van het 1ste bat.; — bij het 11de bat., de kapit. P. J. J. S. Hogerwaard, van het 9de bat.; — bij het 12de bat., de 1ste luit. H. Verploegh, van het 9de bat.; bij het linker 12de bat., als adj., de 1ste luit. G. A. J. Mahneke, adj. van het 2de gemobilis. bat. barisans; bij het linker 12de bat., de kapit. F. L. Nix, van de garn.-comp. van Benkoelen; de 2de luits. S. W. H. Gebel en A. E. Roest van Limburg, resp. van het 13de en 7de bat.; bij het linker 12de bat., de kapit. J. van Bennekom, van het 11de bat.; — bij het linker 13de bat., de kapit. S. P. Oudkerk Pool, van het subsist.-kader te Soerabaja; — bij het 14de bat., de kapit. A. H. van de Pol, van het 1ste bat. barisan van Madura (Bangkallan); de 1ste luit. H. Bendien en de 2de luit. E. P. C. Sol, resp. van het garn.-bat. van Riouw en o. en van het 3de bat.; — bij het 15de bat., de 2de luit. C. F. H. Campen, van het 3de bat.; — bij het 16de bat., de 1ste luit. W. E. van Ingen, van het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o.; — bij het 17de bat., de 1ste luit. C. A. F. Lungerhausen, van het subsist.-kader te Padang; de majoor H. J. C. Janssen en de 1ste luit. G. de Lang, resp. van het 9de en 3de bat.; de 2de luit. D. A. Okhuyzen, van het 13de bat. — Bij het garn.-bat. van Palembang, de kapit. L. du Bus de Valempré, van het 6de bat.; bij het garn.-bat. van Groot-Atjeh, de kapit. F. A. F. E. E. V. Werdmuller von Elgg, en de 2de luit. A. Wijbrandi, resp. van het 18de en 6de bat.; bij het subsist.-kader te Padang, de 2de luit. J. B. Bartels, van het 15de bat.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de kapit. F. N. la Force, van het 2de bat.; bij het garn.-bat. van Groot-Atjeh, de 1ste luit. J. W. A. Nales en de 2de luits. H. W. van Wijk en R. Paehlig, resp. van het 10de, 7de en 1ste bat.; bij het garn.-bat. van Banka, de 2de luit. J. C. R. Schenck, van het 9de bat.; bij het garn.-bat. van Palembang (Tebing-Tinggi), als adj., de 1ste luit. H. A. N. Catenius, van het linker 8ste bat., bij het garn.-bat. der Z- en O.-Afd. van Borneo, de 2de luit. J. van Hartingsveld, van het linker 12de bat.; bij het garn.-bat. van Celebes en o., de 1ste luit. W. bar. van Heeckeren van Molecaten, van het 18de bat.; bij het garn.-bat. van Sumatra's W.-kust en o., de 1ste luit. G. de Lang, van het 17de bat.; bij het garn.-bat. van Groot-Atjeh, de kapit. H. A. Wijnmalen, van het linker 8ste bat.; — bij de 2de gemobilis. bat. barisans te Atjeh, de kapit. J. A. D. C. van Rhijn, van het 11de bat.; bij het subsist.-kader te Batavia, de kapit. P. J. Gaberel, van het 9de bat. — Bij het wapen der art., bij het materieel, als directeur van den buskruitmolen te Ngawi, de adj.-vuurwerker 1ste luit. J. H. van Blommestein, van de pyrotechnische werkplaats te Soerabaja; bij de 24ste comp. te Atjeh, de kapit. J. J. K. de Moulin, van de 9de comp. te Batavia; bij het personeel (24ste comp. te Atjeh), de 1ste luit.-onderconstructeur bij den art.-constr.-winkel te Soerabaja H. N. Kuypers, van het materieel; bij het materieel, als onderconstructeur bij den art.-constr.-winkel te Soerabaja, de 1ste luit. D. Twiss, van het personeel (5de comp. te Salatiga). — Bij het wapen der genie, bij den staf in de 2de milit. afd. op Java, de majoor C. Krabbe, van het garniz. te Tjilatjap; als eersstaanwezend genie-officier bij het garn. te Tjilatjap, de majoor L. J. Resner, te Magelang; bij dit garn., de 1ste luit. M. P. M. Kuyl, van het garn. te Willem I; als eersstaanwezend genie-officier te Palembang, de kapit. A. J. J. Staal, van den staf van het wapen te Willem I; bij den staf van het wapen in de 2de milit. afd. op Java (Willem I), de kapit. P. L. Dumoulin, van het garniz. te Ngawi. — *Overgeplaatst van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 2de luit. der inf. J. C. Telders, gedetacheerd bij dat leger. — *Gedetacheerd voor den tijd van 5 jaren van het leger in Nederland bij dat in Oost-Indië*, de 1ste luit. J. J. Vriemoet Drabbe, van het Instr.-bat., de 2de luits. D. F. H. Helbach, van het 3de en H. G. L. Frackers, van het 7de reg. inf.

—

Ingetrokken overplaatsingen.

De overplaatsing als adj. bij het 7de bat., van den 1sten luit. N. J. Stadlmaer, zijnde hij overgeplaatst als adj. van het 15de bat.; de overplaatsing bij het garniz. te Magelang van den 1sten luit.-ingenieur M. P. M. Kuyl, van het garniz. te Willem I.

Op nonactiviteit gesteld,

de majoor der art. A. R. W. Gey van Pittius, van verlof uit Ned. terug; de milit. ambtenaren 2de en 3de kl. F. C. Doeleman en F. A. A. Degen, beiden van verlof uit Ned. terug; de majoor J. A. C. Godin, van verlof uit Ned. terug.

In activiteit hersteld,

de 2de luit.-kw. F. T. W. Römer; de kapits. der art. A. J. M. Willemse en J. Schneither, zijnde de eerstgenoemde geplaatst bij de 17de comp. te Tjilatjap, en de laatste bij de 7de comp. te Samarang; de kapit. der genie J. S. Broedelet en geplaatst bij den staf van het wapen in de 1ste milit. afd. op Java (Batavia); de 1ste luit. E. H. Steringa.

Eervol ontslagen.

De 2de luit.-kw. A. J. A. F. Eerdmans; de kapits. der inf. J. W. A. Kooymans, Th. Munder, J. van Hogerlinden en P. J. J. S. Hogerwaard; de 1ste luit. der inf. E. A. A. Kluge.

Tweejarig verlof verleend,

aan den 1sten luit.-kw. D. H. Löling; aan den onderintendant der 2de kl. E. J. L. Herens; aan den offic. v. gez. der 2de kl. G. H. Klosser; aan de kapits. der inf. C. F. Engelhard, W. H. Aussems, C. W. J. Th. Nilant, P. H. J. Oosthout en L. F. Nix; aan den 1sten luit. der inf. J. P. J. Heintz.

Overleden.

De kapit. der inf. J. T. van Mourik, te Weltevreden, den 18den Juli 1876.

—

